

Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi

60/2²⁰²³

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLAR DERGİSİ

Sayı: 60

2. Cilt

2023

Anayasa Mahkemesi Yayınları
ISSN 1300-9729

2023 yılında Resmi Gazete’de yayımlanan Anayasa Mahkemesi Kararlarının
özgün şekliyle yer aldığı bu dergide, sınıflandırma
“karar numarasına” göre yapılmıştır.

Kütüphane ve Yayın Komisyonu

Engin YILDIRIM (Başkan)
Yılmaz ÇINAR (Üye)
Ömer GEDİK (Üye)

Kitabı Yayına Hazırlayan

Anayasa Mahkemesi Başkanlığı
Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü

Adres : Ahlatlıbel Mahallesi İncek Şehit Savcı
Mehmet Selim Kiraz Bulvarı No: 4
06805 Çankaya/Ankara

Telefon : (312) 463 73 00

Faks : (312) 463 74 00

e-posta : bilgi@anayasa.gov.tr

Twitter : @AYMBASKANLIGI

Web : www.anayasa.gov.tr

Tasarım ve Baskı

EPAMAT

Basın Yayın Promosyon San. Tic. Ltd. Şti.

Telefon : (0312) 394 48 63

Faks : (0312) 394 48 65

Web : www.epamat.com.tr

Baskı Tarihi:

Temmuz, 2024

Dizinler

I- Alfabetik İndeks	1947
II- Yasa Numarasına Göre İptal ve İtiraz Davaları Dizini.....	1957
III- Karar-Esas-Resmi Gazete Tarihi-Karar Tarihine Göre Dizinler	1969
IV- Anayasa Maddeleri Dizini.....	1973

Esas Sayısı : 2018/79
Karar Sayısı : 2022/135
Karar Tarihi : 9/11/2022

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 113 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 6/2/2018 tarihli ve 7084 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

- A. 1. maddesinin ve ekli (1) sayılı listenin,
- B. 2. maddesinin ve ekli (2) sayılı listenin,
- C. 5. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları ile eki (5) sayılı listenin,

Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 15., 17., 20., 23., 33., 35., 36., 38., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128., 129. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un iptali talep edilen kuralların da yer aldığı;

1. 1. maddesi şöyledir:

“Kamu personeline ilişkin tedbirler

MADDE 1- (1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan ve ekli (1) sayılı listede yer alan kişiler kamu

görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılmıştır. Bu kişilere ayrıca herhangi bir tebligat yapılmaz. Haklarında ayrıca özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edilir.

(2) Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkûmiyet kararı aranmaksızın, rütbe ve/veya memuriyetleri alınır ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; bunların uhdelelerinde bulunan her türlü mütevellî heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, gemi adamlığına ilişkin belgeleri ve pilot lisansları iptal edilir ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar. Bu kişiler hakkında bakanlıkları ve kurumlarınca ilgili pasaport birimine derhal bildirimde bulunulur. Bu bildirim üzerine pasaport birimlerince pasaportlar iptal edilir.

(3) Birinci fıkra kapsamında kamu görevinden çıkarılanlar, varsa uhdelelerinde taşımış oldukları büyükelçi, vali gibi unvanları ve müsteşar, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar."

2. 2. maddesi şöyledir:

"Emekli Emniyet Teşkilatı personeline ilişkin tedbirler

MADDE 2- (1) 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun 55 inci maddesinin ondokuzuncu ve yirminci fıkraları ile geçici 27 nci maddesi uyarınca resen emekliye sevk edilenler, kendi isteğiyle emekli olanlar veya Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü hükümlerine göre meslekten veya Devlet memurluğundan çıkarılanlar ile müstafi sayılanlardan milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen FETÖ/PDY terör örgütüne aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olan ve ekli (2) sayılı listede yer alanların rütbeleri alınır. Bu kişiler görev yaptıkları teşkilata ve kamu görevlerine yeniden kabul edilmezler, doğrudan veya dolaylı görevlendirilemezler; ayrıca bunlar uhdelelerinde

taşıymış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar. Bu kişilerin uhdelerinde bulunan her türlü mütevellî heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, emekli polis kimlikleri, gemi adamlığına ilişkin belgeleri, pilot lisansları ve ilgili pasaport birimlerinde pasaportları iptal edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar.”

3. 5. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“Kapatılan ve kapsamdan çıkarılan kurum ve kuruluşlar

MADDE 5- (1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ve ekli (5) sayılı listede yer alan dernekler kapatılmıştır.

(2) Birinci fıkra kapsamında kapatılan derneklere ait olan taşınır ile her türlü mal varlığı, alacak ve haklar, belge ve evrak Hazineye bedelsiz olarak devredilmiş sayılır, bunlara ait taşınmazlar tapuda resen Hazine adına, her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak tescil edilir. Bunların her türlü borçlarından dolayı hiçbir şekilde Hazineden bir hak ve talepte bulunulamaz. Devire ilişkin işlemler ilgili tüm kurumlardan gerekli yardımı almak suretiyle Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirilir.

...”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 17/5/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör İsmail Emrah PERDECİOĞLU tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu kanun hükümleri, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un 1. Maddesi ile Ekli (1) Sayılı Listenin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

3. Kanun'un dava konusu 1. maddesinde, terör örgütlerine veya Millî Güvenlik Kurulunca (MGK) devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan kamu personeli hakkında uygulanacak tedbirler düzenlenmiştir.

4. Maddenin (1) numaralı fıkrasında, terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan ve Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişilerin kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarıldığı, bu kişilere ayrıca herhangi bir tebligat yapılmayacağı, haklarında özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edileceği öngörülmüştür.

5. Maddenin (2) numaralı fıkrasında, (1) numaralı fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin mahkûmiyet kararı aranmaksızın rütbe ve/veya memuriyetlerinin alınacağı, bu kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmeyecekleri, bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemeyecekleri, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemeyecekleri, bunların uhdelerinde bulunan her türlü mütevellî heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevlerinin de sona ermiş sayılacağı, bunların silah ruhsatları, gemi adamlığına ilişkin belgeleri ve pilot lisanslarının iptal edileceği, bu kişilerin oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından on beş gün içinde tahliye edilecekleri, özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamayacakları, bu kişiler hakkında bakanlıkları ve kurumlarınca ilgili

pasaport birimine derhâl bildirimde bulunulacağı ve bu bildirim üzerine pasaport birimlerince pasaportlarının iptal edileceği belirtilmiştir.

6. Maddenin (3) numaralı fıkrasında ise (1) numaralı fıkra kapsamında kamu görevinden çıkarılanların varsa uhdelerinde taşımış oldukları büyükelçi, vali gibi unvanları ve müsteşar, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamayacakları, bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamayacakları hüküm altına alınmıştır.

7. Bu kapsamda Kanun'a ekli dava konusu (1) sayılı listeyle çeşitli kamu kurumlarında çalışan toplam 8.400 kişinin görevine *başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın* son verilmiştir.

2. İptal Taleplerinin Gerekçesi

8. Dava dilekçesinde özetle;

- Kamu görevinden çıkarma tedbirinin süre yönünden herhangi bir belirleme içermediği, etkilerinin olağanüstü hâlden (OHAL) sonra da devam ettiği, kapsamının geniş tutulduğu, tedbire muhatap kişiler hakkında objektif, tarafsız ve şeffaf bir soruşturma süreci yürütülmediği, savunma hakkı tanınmadan kişilerin görevlerine son verildiği,

- Tedbirlerin uygulanmasına dayanak gösterilen aidiyet, iltisak ve irtibat kavramlarının belirsiz ve öngörülemez nitelikte olduğu, bu kavramların hukukumuzda ilk defa girdiği 22/7/2016 tarihinden önceki fiillere uygulanmasının yanında terör örgütü ya da MGK'ca millî güvenliği tehdit oluşturduğu tespit edilen, yapı oluşum ve grupların tespiti açısından da kuralların geçmişe yürütüldüğü, ayrıca siyasi ve idari bir organ olan MGK'nın kararına dayalı olarak tedbir uygulanmasının hukukilik sorunu doğuracağı, kuralların kamu düzenine karşı oluşan tehdidi ortadan kaldırma amacı bakımından zorunlu ve ölçülü olmadığı gibi OHAL'in gerekleriyle de uyumlu olmadığı, kurallarda öngörülen hususların Anayasa'nın mülga 121. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca münhasıran 25/10/1983 tarihli ve 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu ile düzenlenebileceği, OHAL'in gerekli kıldığı konularda çıkarılabilecek OHAL kanun hükmünde kararnamesi (KHK) niteliği taşımayan düzenlemenin Anayasa Mahkemesinin 1991 ve

2003 tarihli içtihatlarında belirtildiği gibi Anayasa'nın mülga 91. maddesi kapsamında yetki kanununa dayanılarak çıkarılan bir KHK olarak da değerlendirilemeyeceği,

- Kişiler hakkında herhangi bir idari ya da adli soruşturma yürütülmeden ve kesinleşmiş bir yargı kararı bulunmadan terör örgütleri ile ilişkili oldukları belirtilerek yaptırım uygulanmasının Anayasa'nın 15. maddesinde OHAL'lerde dokunulamayacak çekirdek haklardan olan masumiyet karinesine aykırılık oluşturduğu, bireysel idari işlem niteliğindeki kamu görevinden çıkarma işleminin doğrudan OHAL KHK'sı adı altında yapılmak suretiyle yargı denetimi dışında tutulduğu, her ne kadar daha sonraki bir tarihte OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu (Komisyon) kurulmuşsa da Komisyon ve sonraki sürecin kamu görevinden çıkarma işlemine karşı etkili bir denetim mekanizması sağlamadığı,

- Kamu görevinden çıkarma işleminin kamu görevlilerinin diğer özlük işleri kapsamında olduğundan Anayasa'nın 128. maddesine göre münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiği, Anayasa'nın 130. maddesi uyarınca öğretim elemanlarının Yükseköğretim Kurulu ve üniversitelerin yetkili organları dışında kalan makamlarca her ne surette olursa olsun görevlerinden uzaklaştırılamayacakları, bu yönüyle kuralların OHAL KHK'sı niteliği taşımadığı gibi Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından kanun şeklinde onaylanmasının Anayasa'nın mülga 121. maddesine aykırılık oluşturduğu,

- Yasama yetkisinin genelliği ilkesi gereği yasama organınca her konuda kanun çıkarılabilmesi mümkün olsa da kanunla bireysel işlem ya da yargı kararı niteliğinde tasarrufla bulunulamayacağı, dava konusu kurallarla Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişilerin statülerinde kalıcı değişiklikler yapıldığı, bu nedenle tedbirlerin bireysel idari işlem niteliğinde olduğu, sırf yargı denetimi dışına çıkarmak amacıyla bireysel işlemlerin OHAL KHK'sı ile yapılarak kanun şeklinde onaylanmasının açık bir fonksiyon gaspı niteliği taşıdığı,

- Bir kişinin terör örgütüne üye olup olmadığına ya da bir yapı veya oluşumun terör örgütü olduğuna karar verme yetkisinin yargı mercilerine ait olduğu, kuralların kanun adı altında hem yargısal hem de bireysel işlemin özelliklerini barındıran karma bir yapıda olduğu, bu durumun yasama, yürütme ve yargı fonksiyonlarının tek organda toplanması anlamına geldiği,

- Kamu görevinden çıkarılan kişilerin Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile isim ve kimlik bilgilerinin Resmî Gazete'de yayımlanmasının itibarlarını zedelediği, kamu görevinden çıkarma, ruhsat ve lisansların iptal edilmesi, unvan ve sıfatların alınması tedbirlerinin kişilerin maaş ve sosyal güvenlik haklarında kayıplara sebebiyet verdiği, pasaportların iptal edilmesinin seyahat hürriyetini engellediği, bu kişilerin kamu görevine girmeleri ya da kamu hizmetinde çalışmaları, özel güvenlik şirketinin kurucusu ve ortağı olma imkânlarının ellerinden alınması suretiyle çalışma hak ve hürriyeti ile kamu hizmetine girme hakkına kısıtlama getirildiği,

belirtilerek kuralların Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 15., 17., 20., 23., 35., 36., 38., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128., 129. ve 130. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kanun'un 1. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan "...üyeliği, mensubiyeti veya..." İbaresini

9. Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının dava konusu kuralın da yer aldığı birinci cümlesinde, terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara *üyeliği, mensubiyeti veya* iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişilerin başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın kamu görevinden çıkarıldıkları hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kural, cümlede yer alan "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresidir.

10. Dava konusu kural ile 6/2/2018 tarihli ve 7086 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresi aynı içeriğe sahip olup anılan maddenin iptali talebiyle açılan davada Anayasa Mahkemesi 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu ibarenin iptaline karar vermiştir.

11. Belirtilen kararda, *üye* ve *mensup* ibarelerinin, Kanun'a ekli (1) sayılı listede adı geçen ve terör örgütü üyeliği suçundan ceza soruşturması veya kovuşturmasına maruz kalan ancak haklarındaki süreç tamamlanıp suçlu olduklarına dair kesin hüküm tesis edilmeyen kişilerin terör örgütü *üyesi*

veya *mensubu* olarak nitelendirilmelerine sebebiyet verebilecek nitelikte olduğu, dolayısıyla kesinleşmiş mahkûmiyet hükmü olmadan kişilerin suçlu sayılmasına neden olabilecek ifadeler içeren kuralın masumiyet karinesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır (bkz. § 58). Kararda ayrıca Anayasa'nın 15. maddesinde OHAL'lerde dahi masumiyet karinesine aykırı işlem yapılamayacağı'nın hükme bağlandığı belirtilmiştir.

12. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

13. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 36. ve 38. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın 15., 36. ve 38. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 23., 35., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128., 129. ve 130. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

b. Kanun'un 1. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının "...üyeliği, mensubiyeti veya..." İbaresinin Dışında Kalan Kısım ile (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan "...ve/veya memuriyetleri..." İbaresinin ve Kanun'a Ekli (1) Sayılı Liste

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

15. Dava konusu kurallarda terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişilerin kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılacakları ve memuriyetlerinin alınacağı, bu kişilere ayrıca tebligat yapılmayacağı ve haklarında özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edileceği hükme bağlanmıştır. Kurallar kapsamında her bir kamu görevlisinin kanun hükmüyle görevine son verilmiş ve memuriyetleri alınmıştır.

16. Dava konusu kurallarla 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresi dışında kalan kısmı ile (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...ve/veya memuriyetleri..." ibaresi ve Kanun'a ekli (1) sayılı liste aynı içeriğe sahip olup Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin reddine hükmedilmiştir.

17. Anılan kararda, kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına olağan dönem için Anayasa'da öngörülen güvencelerin ötesinde bir sınırlama getiren kuralların olağanüstü dönemlerde temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması ve sınırlandırmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında incelenmesi gerektiği tespiti yapılmış (bkz. §§ 63-90); kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkının OHAL yönetiminin benimsendiği dönemlerde Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan dokunulması yasaklanmış çekirdek haklar arasında bulunmadığına ve milletlerarası hukuktan kaynaklanan diğer herhangi bir güvence (olağanüstü dönemlerde korunmaya devam eden güvenceler) kapsamında da bulunmadığına işaret edilmiştir. Uygulanan tedbirin *kapsam ve yöntem açısından incelenmesi sonucunda* ise söz konusu örgütlerle irtibatlı ya da iltisaklı olan tüm kamu görevlileri hakkında tedbirlerin uygulanmasının millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, kamu hizmetinin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi amaçlarına ulaşma bakımından gerekli olduğu, ayrıca tedbirlerin her bir birey yönünden hukuka uygunluğunun denetlenmesinin yani bireyselleştirmenin sağlanması için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, söz konusu güvencelerin OHAL'e sebebiyet veren tehdit veya tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik kuralların bu amaç dışında keyfî bir şekilde uygulanmasını engelleyecek nitelikte olduğu, bu durumda kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna varılmıştır (bkz. §§ 91-129). Kararda ayrıca kuralların MGK kararlarına icrai bir işlev kazandırma sonucunu doğurmadığı da belirtilmiştir (bkz. §§ 130-139).

18. Dava konusu kurallar açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresi dışında kalan kısmı ile (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...ve/

veya memuriyetleri..." ibaresi ve Kanun'a ekli (1) sayılı listenin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kurallar yönünden de geçerlidir.

19. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kurallarla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 35., 36., 70. 125., 128., 129. ve 130. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kurallarda öngörülen tedbirlerin cezai niteliği haiz olmamasının bir sonucu olarak anılan tedbirlere ceza hukukunun çekirdek haklarının uygulanmasını gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu nedenle kuralların Anayasa'nın 38. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Kuralların ayrıca Anayasa'nın 23., 48., 49., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle de ilgisi görülmemiştir.

c. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin "Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkûmiyet kararı aranmaksızın rütbe ... alınır" Bölümü

20. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

21. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin rütbelerinin alınacağını hükme bağlamaktadır.

22. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkûmiyet kararı aranmaksızın rütbe ... alınır" bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

23. Belirtilen kararda, darbe girişimiyle devletin demokratik düzenine açık ve yakın bir tehlike oluşturan terör örgütleri veya devletin millî

güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla mücadele etmek amacıyla OHAL şartlarında olağan usullerin ötesinde bir uygulamayla Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin rütbelerinin alınmasını düzenleyen kuralın, özellikle tedbire karşı etkili idari ve yargısal yolların tesis edilmesiyle birlikte demokratik anayasal düzenin ve kamu güvenliğinin korunması amacı bakımından kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesi hakkına *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna varılmıştır (bkz. § 148).

24. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin *"Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkumiyet kararı aranmaksızın rütbe ... alınır"* bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

25. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 35., 36., 70. 125., 128., 129. ve 130. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın ayrıca Anayasa'nın 23., 38., 48., 49., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle de ilgisi görülmemiştir.

ç. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin *"...ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; ..."* Bölümü

26. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

27. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden alınmamalarını ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemelerini, doğrudan ya da dolaylı olarak görevlendirilmemelerini hükme bağlamaktadır.

28. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "...ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; ..." bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

29. Anılan kararda, millî güvenlik bakımından risk oluşturabilecek durumları nedeniyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmemelerini ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemelerini öngören ve kamu hizmetine girme hakkına sınırlama getiren tedbire ilişkin olarak her bir birey yönünden tedbirin hukuka uygunluğunun denetlenebilmesi için Komisyona ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, ayrıca tedbirin devletin kamu otoritesiyle bağlantılı olmayan özel sektör alanında istihdam edilme imkânını ortadan kaldıracak herhangi bir kısıtlama getirmediği, bu durumda kamu hizmetinin etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesini sağlama bakımından kamu hizmetine girme hakkına *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna varılmıştır (bkz. §§ 165,166).

30. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "...ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; ..." bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

31. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 70., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 36., 125. ve 128. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları, Anayasa'nın 15., 40., 70., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 35., 38., 48., 49., mülga 91., mülga 121., 129. ve 130. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

d. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin "... bunların uhdelerinde bulunan her türlü müteveli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır." Bölümü

32. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

33. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin uhdelerinde bulunan her türlü müteveli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevlerinin de sona ermiş sayılacağını hükme bağlamaktadır.

34. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "... bunların uhdelerinde bulunan her türlü müteveli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır." bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

35. Söz konusu kararda 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "*Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkumiyet kararı aranmaksızın rütbe ... alınır.*" bölümüne ilişkin açıklanan gerekçelerin uygun olduğu ölçüde belirtilen kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 174).

36. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "... bunların uhdelerinde bulunan her türlü müteveli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır." bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

37. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 35., 36., 70., 125., 128., 129. ve 130. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları,

Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 38., 48., 49., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

e. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinde Yer Alan “Bunların silah ruhsatları, ...” İbaresini

38. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

39. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin hangi sebeple edinildiğine bakılmaksızın her türlü silah ruhsatının iptal edileceğini hükme bağlamaktadır.

40. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “Bunların silah ruhsatları, ...” ibaresi aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

41. Anılan kararda 7086 sayılı Kanun'a ekli (1) sayılı listeye kamu görevinden çıkarılan kişilerin silah ruhsatlarının iptal edilmesini öngören tedbire ilişkin olarak her bir birey yönünden tedbirin hukuka uygunluğunun denetlenmesi için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, ayrıca silah ile kamu güvenliği kavramları arasındaki yakın ilişki dikkate alındığında silah edinilmesinde bireysel menfaatlere karşı toplumsal yararın öncelikli bir konumda olduğu, bu durumda demokratik anayasal düzenin ve kamu güvenliğinin korunması amacı bakımından söz konusu kişilerin silah ruhsatlarının iptal edilmesini öngören tedbirin mülkiyet hakkına *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna varılmıştır (bkz. §§ 191, 192).

42. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “Bunların silah ruhsatları, ...” ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

43. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 35., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 36., 125., 128. ve 129. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 35., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 20., 23., 38., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121. ve 130. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

f. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin "... gemi adamlığına ilişkin belgeleri..." Bölümü

44. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

45. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin gemi adamı belgelerinin iptal edileceğini hükme bağlamaktadır.

46. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "... gemi adamlığına ilişkin belgeleri..." bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

47. Kararda, 7086 sayılı Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin gemi adamı belgelerinin iptal edilmesini öngören tedbire ilişkin olarak her bir birey yönünden tedbirin hukuka uygunluğunun denetlenmesi için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, ayrıca bu belgelerin sağladığı bir takım avantajların kamu güvenliği aleyhine kullanılmasının önüne geçilmesine ilişkin tedbirin demokratik anayasal düzenin ve kamu güvenliğinin korunması amacı bakımından çalışma hak ve hürriyetine *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna varılmıştır (bkz. §§ 213-215).

48. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin

(2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “...*gemi adamlığına ilişkin belgeleri...*” bölümünün Anayasa’ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

49. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa’nın 15., 40., 48., 49., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 23., 35., 36. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa’nın 15., 40., 48., 49., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa’nın 38., 70., mülga 91., mülga 121., 128., 129. ve 130. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

g. Kanun’un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin “... ve pilot lisansları iptal edilir...” Bölümü

50. 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa’nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

51. Kural, Kanun’a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin pilot lisanslarının iptal edileceğini hükme bağlamaktadır.

52. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun’un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “... ve pilot lisansları iptal edilir...” bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

53. Kararda, 7086 sayılı Kanun’a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin pilot lisanslarının iptal edilmesini öngören tedbire ilişkin olarak her bir birey yönünden tedbirin hukuka uygunluğunun denetlenmesi için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, ayrıca bu belgelere dayanılarak kamu güvenliği aleyhine bir takım faaliyetlerin önüne geçilmesini hedefleyen kuralın demokratik anayasal düzenin ve kamu güvenliğinin korunması amacı bakımından çalışma hak ve hürriyetine *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna varılmıştır (bkz. §§ 229-231).

54. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "... ve pilot lisansları iptal edilir..." bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

55. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 48., 49., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 23., 35., 36. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 40., 48., 49., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 38., 70., mülga 91., mülga 121., 128., 129. ve 130. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

ğ. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin "... ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir." Bölümü

56. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

57. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı listeye kamu görevinden çıkarılan kişilerin oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından on beş gün içinde tahliye edilmelerini hükme bağlamaktadır.

58. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir." bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

59. Kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresi dışında kalan kısmı ile (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...ve/veya memuriyetleri..." ibaresi ve Kanun'a ekli (1) sayılı listeye ilişkin açıklanan

gerekçelerin uygun olduğu ölçüde belirtilen kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 237, 238).

60. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "... ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir." bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

61. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 35., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 36., 70., 125., 128., 129. ve 130. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 35., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 38., 48., 49., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

h. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Üçüncü Cümlesi

62. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

63. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamayacaklarını hükme bağlamaktadır.

64. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesi aynı içeriğe sahip olup Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu cümlelerin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

65. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamayacaklarını öngören tedbire ilişkin olarak her bir birey

yönünden tedbirin hukuka uygunluğunun denetlenmesi için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, ayrıca kişilerin özel güvenlik alanında gösterdiği faaliyetlerin kamu güvenliği ile doğrudan bir ilgisinin bulunduğu dikkate alındığında demokratik anayasal düzenin ve kamu güvenliğinin korunması amacı bakımından söz konusu kişilerin özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamayacaklarını öngören tedbirin çalışma hak ve hürriyetine *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmedigi sonucuna varılmıştır (bkz. §§ 252-254).

66. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

67. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 48., 49., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 36. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 40., 48., 49., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 35., 38., 70., mülga 91., mülga 121., 128., 129. ve 130. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

1. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Dördüncü ve Beşinci Cümleleri

68. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. maddesi yönünden de incelenmiştir.

69. Kurallar, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişiler hakkında görev yaptıkları bakanlıklar ve kurumlarınca ilgili pasaport birimine derhâl bildirimde bulunulacağını, bu bildirim üzerine bu kişilerin pasaportlarının iptal edileceğini hükme bağlamaktadır.

70. Dava konusu kurallar ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının dördüncü ve beşinci cümleleri aynı içeriğe sahiptir.

Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu cümlelerin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline hükmedilmiştir.

71. Söz konusu kararda, kişilerin yurt dışına çıkma hürriyetine olağan dönem için Anayasa'da öngörülen güvencelerin ötesinde bir sınırlama getiren kuralların olağanüstü dönemlerde temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması ve sınırlandırmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında incelenmesi gerektiği tespiti yapılmış (bkz. §§ 256-267); OHAL koşullarında Kanun'a ekli listelerle kamu görevinden çıkarılarak pasaportları iptal edilen kişilerin söz konusu tedbire karşı başvurabilecekleri etkili bir denetim mekanizması öngörülmediğinden seyahat hürriyetine olağanüstü dönemde *durumun gerektirdiği ölçüyü* aşan bir sınırlama getirildiği sonucuna varılmıştır (bkz. §§ 269-276).

72. Dava konusu kurallar açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının dördüncü ve beşinci cümlelerinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kurallar yönünden de geçerlidir.

73. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 15., 23. ve 40. maddelerine aykırıdır. İptalleri gerekir.

Kurallar Anayasa'nın 15., 23. ve 40. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 35., 36., 38., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128., 129. ve 130. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

i. Kanun'un 1. Maddesinin (3) Numaralı Fıkrası

74. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

75. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin varsa uhdelelerinde taşımış oldukları büyükelçi, vali gibi unvanları ve müsteşar, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamayacaklarını, bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamayacaklarını hükme bağlamaktadır.

76. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (3) numaralı fıkrası aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu fıkranın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

77. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin *"Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkumiyet kararı aranmaksızın rütbe ... alınır."* bölümüne ilişkin açıklanan gerekçelerin uygun olduğu ölçüde belirtilen kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 281).

78. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (3) numaralı fıkrasının Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

79. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 35., 36., 70., 125., 128., 129. ve 130. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 38., 48., 49., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

B. Kanun'un 2. Maddesinin ve Ekli (2) Sayılı Listenin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

80. Kanun'un dava konusu 2. maddesinde, 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu'nun 55. maddesinin on dokuzuncu ve yirminci fıkraları ile geçici 27. maddesi uyarınca resen emekliye sevk edilenler ile kendi isteğiyle emekli olanlar veya Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü hükümlerine göre meslekten veya devlet memurluğundan çıkarılanlar ve müstafi sayılanlardan, millî güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen FETÖ/PDY terör örgütüne aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan emekli emniyet teşkilatı personeli hakkında uygulanacak tedbirler düzenlenmiş,

dava konusu ek (2) sayılı listede de haklarında tedbir uygulanan kişilerin isim ve soy isimlerine yer verilmiştir.

81. Maddenin birinci cümlesinde, madde kapsamında nitelikleri belirtilen emekli emniyet teşkilatı mensuplarından millî güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen FETÖ/PDY terör örgütüne aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ve Kanun'a ekli (2) sayılı listede yer alan kişilerin rütbelerinin alınacağı öngörülmüştür.

82. Maddenin ikinci ve üçüncü cümlelerinde, rütbeleri alınan kişilerin görev yaptıkları teşkilata ve kamu görevlerine yeniden kabul edilmeyecekleri, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemeyecekleri, uhdelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamayacakları, bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamayacakları, uhdelerinde bulunan her türlü müteveli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevlerinin sona ermiş sayılacağı belirtilmiştir.

83. Maddenin dördüncü ve beşinci cümlelerinde ise rütbeleri alınan kişilerin silah ruhsatları, emekli polis kimlikleri, gemi adamı belgeleri, pilot lisansları ve ilgili pasaport birimlerince pasaportlarının iptal edileceği, bu kişilerin özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamayacakları hüküm altına alınmıştır.

84. 29/4/2015 tarihli Emniyet Hizmetleri Sınıfı Personeli Rütbe Terfileri ve Değerlendirme Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına İlişkin Yönetmelik'in 5. maddesinde, emniyet teşkilatında rütbeler; sınıf üstü emniyet müdürü, birinci sınıf emniyet müdürü, ikinci, üçüncü, dördüncü sınıf emniyet müdürü, emniyet amiri, başkomiser, komiser, komiser yardımcısı, kıdemli başpolis memuru, başpolis memuru ve polis memuru olarak tasnif edilmiştir.

85. Kurallar kapsamında, emniyet teşkilatından farklı nedenlerle ayrılan 1. sınıf emniyet müdürü kırk altı, 2. sınıf emniyet müdürü altı, 3. sınıf emniyet müdürü dört, 4. sınıf emniyet müdürü iki, baş komiser bir, polis memuru bir olmak üzere toplam 60 kişinin rütbelerinin alınmasına ve haklarında ilave tedbirler uygulanmasına karar verilmiştir.

86. 3201 sayılı Kanun'un 55. maddesinin on dokuzuncu ve yirminci fıkraları ile geçici 27. maddelerinde emniyet hizmetleri sınıfında değişik rütbe ve görevlerde bulunan personelin kadrosuzluk nedeniyle emekliye sevk edilmesine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

87. Emniyet teşkilatı personeline ilişkin disiplin hükümleri 24/4/1979 tarihli ve 16618 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 23/3/1979 tarihli ve 7/17339 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile çıkarılan Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü kapsamında düzenlenmiş, olağanüstü hâl sürecinde çıkarılan 31/1/2018 tarihli ve 7068 sayılı Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'la söz konusu hükümler yeniden ihdas edilmiştir.

88. 7068 sayılı Kanun'un geçici birinci maddesinde, maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu ve 3201 sayılı Kanun ile Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü hükümlerine göre resen veya yetkili disiplin kurullarınca verilmiş olan disiplin cezalarının 7068 sayılı Kanun hükümleri uyarınca verilmiş sayılacağı belirtilmiştir.

89. 7068 sayılı Kanun'un 8. maddesinde meslekten çıkarma, 9. maddesinde ise devlet memurluğundan çıkarma hâlleri düzenlenmiştir. Yine Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü'nün 8. maddesinde meslekten çıkarmayı, 9. maddesinde ise memurluktan çıkarmayı gerektiren durumlar sayılmıştır.

90. 7068 sayılı Kanun ve Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü'nün 9. maddesinde, memurluktan çıkarma cezası için 657 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanacağı ifade edilmiş; ayrıca 7068 sayılı Kanun'un 9. maddesinin (a) bendinde, ülkenin bağımsızlığını zedelemeye, bütünlüğünü bozmaya ve millî güvenliği tehlikeye düşürmeye yönelik herhangi bir faaliyette bulunmak veya aynı nitelikte faaliyet gösteren herhangi bir harekete, gruplaşmaya, vakıf, dernek ve benzeri teşekküle katılmak, bunlara yardım etmek veya bu yapılarla ilişki içerisinde bulunmak fiilinin kanun kapsamında devlet memurluğundan çıkarma cezası yaptırımına tabi olduğu belirtilmiştir.

91. 657 sayılı Kanun'un 125. maddesinde disiplin cezaları düzenlenmiş; maddenin birinci fıkrasının (E) bendinde, devlet memurluğundan çıkarılma cezasını gerektiren hâller tek tek sayılmıştır. Bendin (I) alt bendinde, terör

örgütleriyle eylem birliği içinde olmak, bu örgütlere yardım etmek, kamu imkân ve kaynaklarını bu örgütleri desteklemeye yönelik kullanmak ya da kullandırmanın, bu örgütlerin propagandasını yapmanın memurluktan çıkarma cezasını gerektiren durumlar olduğu belirtilmiştir.

92. 657 sayılı Kanun'un 94. maddesinde ise devlet memurunun bağlı olduğu kuruma yazılı olarak müracaat etmek suretiyle memurluktan çekilme isteğinde bulunabileceği, mezuniyetsiz veya kurumlarınca kabul edilen mazereti olmaksızın görevi terk etmesi ve bu terkin kesintisiz on gün devam etmesi hâlinde yazılı müracaat şartı aranmaksızın çekilme isteğinde bulunmuş sayılacağı belirtilmiştir.

2. İptal Taleplerinin Gerekçesi

93. Dava dilekçesinde özetle; kuralların Kanun'un 1. maddesi ile ekli (1) sayılı listeye yönelik gerekçelerle Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 15., 17., 20., 23., 35., 36., 38., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128. ve 129. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kanun'un 2. Maddesinin Birinci Cümlesi, Dördüncü Cümlesinde Yer Alan "...emekli polis kimlikleri, ..." İbaresini ve Ek (2) Sayılı Liste

94. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar ilgisini nedeniyle Anayasa'nın 40. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

95. Dava konusu kurallarda, millî güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen FETÖ/PDY terör örgütüne aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ve ekli (2) sayılı listede yer alan emniyet teşkilatı personelinin rütbelerinin alınacağı ve emekli polis kimliklerinin iptal edileceği hükme bağlanmıştır.

96. Dava konusu kurallarla 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci cümlesi ile dördüncü cümlesinin "...emekli polis kimlikleri,..." ibaresi ve Kanun'a ekli (4) sayılı liste aynı içeriğe sahip olup Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin reddine hükmedilmiştir.

97. Anılan kararda, darbe girişimiyle devletin demokratik düzenine açık ve yakın bir tehlike oluşturan FETÖ/PDY terör örgütü ile mücadele

etmek amacıyla olağanüstü hâl koşullarında olağan usullerin ötesinde bir uygulamayla liste usulüne göre emekli emniyet teşkilatı personelinin rütbelerinin alınması ve emekli polis kimliğinin iptalini öngören kuralların olağanüstü hâle neden olan şartlar ve özellikle bireyselleştirmeyi sağlamaya elverişli idari ve yargısal başvuru imkânları dikkate alındığında millî güvenliğin ve demokratik anayasal düzenin korunması amacı bakımından kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak şekilde* bir sınırlama getirdiğinin söylenemeyeceği belirtilmiştir (bkz. §§ 299-314).

98. Dava konusu kurallar açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci cümlesi ile dördüncü cümlesinin "...emekli polis kimlikleri,..." ibaresi ve Kanun'a ekli (4) sayılı listenin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kurallar yönünden de geçerlidir.

99. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 15., 20., 40. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kurallarla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 35., 36., 125., 128. ve 129. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 20., 40. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralların Anayasa'nın 23., 38., 48., 49., 70., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

b. Kanun'un 2. Maddesinin İkinci Cümlesinin "Bu kişiler görev yaptıkları teşkilata ve kamu görevlerine yeniden kabul edilmezler, doğrudan veya dolaylı görevlendirilemezler; ..." Bölümü

100. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

101. Kural, rütbeleri alınan Kanun'a ekli (2) sayılı listede yer alan emniyet teşkilatı personelinin görev yaptıkları teşkilata ve kamu görevlerine yeniden kabul edilmeyeceklerini, doğrudan ya da dolaylı olarak görevlendirilemeyeceklerini hükme bağlamaktadır.

102. Dava konusu kuralla 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin ikinci cümlesinin *"Bu kişiler görev yaptıkları teşkilata ve kamu görevlerine yeniden kabul edilmezler, doğrudan veya dolaylı görevlendirilemezler; ..."* bölümü aynı içeriğe sahip olup Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

103. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin *"...ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler;..."* bölümüne ilişkin gerekçelerin uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 318).

104. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin ikinci cümlesinin *"Bu kişiler görev yaptıkları teşkilata ve kamu görevlerine yeniden kabul edilmezler, doğrudan veya dolaylı görevlendirilemezler; ..."* bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

105. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 70. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 36., 125. ve 128. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 40., 70. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 35., 38., 48., 49., mülga 91., mülga 121. ve 129. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

c. Kanun'un 2. Maddesinin İkinci Cümlesinin *"...ayrıca bunlar uhdelelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar."* Bölümü

106. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

107. Kural, rütbeleri alınan Kanun'a ekli (2) sayılı listede yer alan emniyet teşkilatı personelinin uhdelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamayacakları, bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamayacaklarını hükme bağlamaktadır.

108. Dava konusu kuralla 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin ikinci cümlesinin "...ayrıca bunlar uhdelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar." bölümü aynı içeriğe sahip olup Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

109. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (3) numaralı fıkrasına ilişkin gerekçelerin uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 322).

110. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin ikinci cümlesinin "...ayrıca bunlar uhdelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar." bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

111. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 20., 40. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 35., 36., 125., 128. ve 129. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 20., 40. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 38., 48., 49., 70., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle bir ilgisi görülmemiştir.

ç. Kanun'un 2. Maddesinin Üçüncü Cümlesi

112. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

113. Kural, rütbeleri alınan Kanun'a ekli (2) sayılı listede yer alan emniyet teşkilatı personelinin uhdelerinde bulunan her türlü müteveli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevlerin sona ermiş sayılacağını hükme bağlamaktadır.

114. Dava konusu kuralla 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin üçüncü cümlesi aynı içeriğe sahip olup Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu cümlelerin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

115. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "...bunların uhdelerinde bulunan her türlü müteveli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır." bölümüne ilişkin gerekçelerin uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 326).

116. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin üçüncü cümlesinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

117. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 20., 40. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 35., 36., 70., 125., 128. ve 129. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 20., 40. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 38., 48., 49., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle bir ilgisi görülmemiştir.

d. Kanun'un 2. Maddesinin Dördüncü Cümlesinde Yer Alan "Bunların silah ruhsatları,..." İbaresini

118. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

119. Kural, rütbeleri alınan Kanun'a ekli (2) sayılı listede yer alan emniyet teşkilatı personelinin hangi sebeple edinildiğine bakılmaksızın silah ruhsatlarının iptal edilmesini hükme bağlamaktadır.

120. Dava konusu kuralla 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin dördüncü cümlesinde yer alan *"Bunların silah ruhsatları..."* ibaresi aynı içeriğe sahip olup Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

121. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan *"Bunların silah ruhsatları..."* ibaresine ilişkin gerekçelerin uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 330).

122. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin dördüncü cümlesinde yer alan *"Bunların silah ruhsatları..."* ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

123. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 35., 40. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 36., 125., 128. ve 129. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 35., 40. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 20., 23., 38., 48., 49., 70., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle bir ilgisi görülmemiştir.

e. Kanun'un 2. Maddesinin Dördüncü Cümlesinde Yer Alan "...gemi adamlığına ilişkin belgeleri..." İbaresini

124. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

125. Kural, rütbeleri alınan Kanun'a ekli (2) sayılı listede yer alan emniyet teşkilatı personelinin her türlü gemi adamı yeterlik belgesi, uzmanlık

belgesi ve gemi adamı cüzdanının tayfa sınıfı veya zabitan sınıfı ayrımı yapılmaksızın iptal edileceğini hüküm altına almaktadır.

126. Dava konusu kuralla 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin dördüncü cümlesinde yer alan "...gemi adamlığına ilişkin belgeleri,..." ibaresi aynı içeriğe sahip olup Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu ibarenin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

127. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...gemi adamlığına ilişkin belgeleri,..." ibaresine ilişkin gerekçelerin uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 334).

128. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin dördüncü cümlesinde yer alan "...gemi adamlığına ilişkin belgeleri,..." ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

129. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 48., 49. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 23., 35., 36. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 40., 48., 49. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 38., 70., mülga 91. ve mülga 121., 128. ve 129. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

f. Kanun'un 2. Maddesinin Dördüncü Cümlesinin "...pilot lisansları...iptal edilir." Bölümü

130. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

131. Kural, rütbeleri alınan Kanun'a ekli (2) sayılı listede yer alan emniyet teşkilatı personelinin pilot lisanslarının iptal edileceğini hükme bağlamaktadır.

132. Dava konusu kuralla 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin dördüncü cümlesinde yer alan "...*pilot lisansları*..." ibaresi aynı içeriğe sahip olup Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu ibarenin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

133. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...*pilot lisansları*..." ibaresine ilişkin gerekçelerin uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 338).

134. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin dördüncü cümlesinde yer alan "...*pilot lisansları*..." ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

135. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 48., 49. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 23., 35., 36. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 40., 48., 49. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 38., 70., mülga 91. ve mülga 121., 128. ve 129. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

g. Kanun'un 2. Maddesinin Dördüncü Cümlesinde Yer Alan "...ve ilgili pasaport birimlerince pasaportları..." İbaresini

136. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. maddesi yönünden de incelenmiştir.

137. Kural, rütbeleri alınan Kanun'a ekli (2) sayılı listede yer alan emniyet teşkilatı personelinin pasaportlarının ilgili birim tarafından iptal edileceğini hükme bağlamaktadır.

138. Dava konusu kuralla 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin dördüncü cümlesinde yer alan "...ve ilgili pasaport birimlerince pasaportları..." ibaresi

aynı içeriğe sahip olup Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu ibarenin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline hükmedilmiştir.

139. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının dördüncü ve beşinci cümlelerine ilişkin gerekçelerin uygun olduğu ölçüde dava konusu ibare yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 342).

140. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin dördüncü cümlesinde yer alan "...ve ilgili pasaport birimlerince pasaportları..." ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

141. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 23. ve 40. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın 15., 23. ve 40. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 35., 36., 38., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128. ve 129. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

h. Kanun'un 2. Maddesinin Beşinci Cümlesi

142. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

143. Kural, rütbeleri alınan Kanun'a ekli (2) sayılı listede yer alan emniyet teşkilatı personelinin özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamayacaklarını hükme bağlamaktadır.

144. Dava konusu kuralla 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin beşinci cümlesi aynı içeriğe sahip olup Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu cümlelerin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

145. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesine ilişkin gerekçelerin uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 346).

146. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin beşinci cümlesinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

147. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 48., 49. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 36. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 40., 48., 49. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 35., 38., 70., mülga 91., mülga 121., 128. ve 129. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

C. Kanun'un 5. Maddesinin (1) ve (2) Numaralı Fıkraları ile Ekli (5) Sayılı Listenin İncelenmesi

1. İptal Taleplerinin Gerekçesi

148. Dava dilekçesinde özetle;

- Kanun'a ekli (5) sayılı listede sayılan derneklerin kapatılmasına ilişkin tedbirin süre yönünden herhangi bir belirleme içermediği, etkilerinin OHAL'den sonra da devam ettiği, kapsamının geniş tutulduğu,

- Tedbirlerin uygulanmasına dayanak gösterilen aidiyet, iltisak ve irtibat kavramlarının belirsiz ve öngörülemez nitelikte olduğu, bu kavramların ilk kez 22/7/2016 tarihinde hukukumuzda girdiği hâlde bu tarihten önceki fiiller bakımından da esas alınmasının yanında terör örgütü ya da MGK'ca millî güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen yapı, oluşum ve grupların tespiti açısından da kuralların geçmişe yürütüldüğü, ayrıca siyasi ve idari bir organ olan MGK'nın kararına dayalı olarak tedbir uygulanmasının hukukilik sorunu doğuracağı, kuralların kamu düzenine karşı oluşan tehdidi ortadan kaldırma amacı bakımından zorunlu ve ölçülü olmadığı gibi OHAL'in gerekleriyle de uyumlu olmadığı, kurallarda öngörülen hususların Anayasa'nın mülga 121. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca münhasıran 2935 sayılı Kanun ile düzenlenebileceği, OHAL'in gerekli kıldığı konularda

çıkarılabilecek OHAL KHK'sı niteliği taşımayan düzenlemenin Anayasa Mahkemesinin 1991 ve 2003 tarihli içtihatlarında belirtildiği gibi Anayasa'nın mülga 91. maddesi kapsamında yetki kanununa dayanılarak çıkarılan bir KHK olarak da değerlendirilemeyeceği,

- Yasama yetkisinin genelliği ilkesi gereği yasama organınca her konuda kanun çıkarılabilmesi mümkün olsa da kanunla bireysel işlem ya da yargı kararı niteliğinde tasarrufta bulunulamayacağı, dava konusu kurallarla Kanun'a ekli (5) sayılı listede yer alan derneklerin statülerinde kalıcı değişiklikler yapıldığı, bu nedenle tedbirlerin bireysel idari işlem niteliğinde olduğu, sırf yargı denetimi dışına çıkarmak amacıyla bireysel işlemlerin OHAL KHK'sı ile yapılarak kanun şeklinde onaylanmasının açık bir fonksiyon gaspı niteliği taşıdığı,

- Bir derneğin terör örgütüne aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olup olmadığına ya da bir yapı veya oluşumun terör örgütü olduğuna karar verme yetkisinin yargı mercilerine ait olduğu, kuralların kanun adı altında hem yargısal hem de bireysel işlemin özelliklerini barındıran karma bir yapıda olduğu, bu durumun yasama, yürütme ve yargı fonksiyonlarının tek organda toplanması anlamına geldiği,

- Dernekler hakkında herhangi bir idari ya da adli soruşturma yürütülmeden ve kesinleşmiş bir yargı kararı bulunmadan terör örgütleri ile ilişkili oldukları belirtilerek yaptırım uygulanmasının Anayasa'nın 15. maddesinde OHAL'lerde dokunulamayacak çekirdek haklardan olan masumiyet karinesine aykırılık oluşturduğu ve ceza normlarının geçmişe yürümezliği ilkesinin ihlal edildiği, bireysel idari işlem niteliğindeki kapatma işleminin doğrudan OHAL KHK'sı adı altında yapılmak suretiyle yargı denetimi dışında tutulduğu, her ne kadar daha sonraki bir tarihte Komisyon kurulmuşsa da Komisyon ve sonraki sürecin kapatma işlemine karşı etkili bir denetim mekanizması sağlamadığı,

- Derneklerin kapatılmasının örgütlenme özgürlüğüne aykırı olduğu, mal varlığının Hazineye devredilmesinin mülkiyet hakkını ve ayrıca müsadere yasasını ihlal ettiği,

belirtilerek kuralların Anayasa'nın Başlangıç kısmı, 8., 9., 13., 15., 33., 35., 36., 38., mülga 91., mülga 121. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kanun'un 5. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrası ve Ekli (5) Sayılı Liste

149. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

150. Dava konusu kuralda terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ve ekli (5) sayılı listede yer alan 83 derneğin kapatıldığı hüküm altına alınmıştır. Kural kapsamında yer alan her bir dernek kanun hükmüyle kapatılmış ve faaliyetine son verilmiştir.

151. Dava konusu kural, 6/2/2018 tarihli ve 7083 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi dışında kalan kısmı ile aynı içeriğe sahip olup Anayasa Mahkemesinin 13/10/2022 tarihli ve E.2018/78, K. 2022/114 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

152. Anılan kararda, darbe girişimiyle devletin demokratik düzenine açık ve yakın bir tehlike oluşturan FETÖ/PDY ve diğer terör örgütleriyle mücadele etmek amacıyla terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan derneklerin olağan usullerin ötesinde bir uygulamayla liste usulüne göre kapatılmasını düzenleyen kuralın, OHAL'e neden olan şartlar ve özellikle bireyselleştirmeyi sağlamaya elverişli idari ve yargısal başvuru imkânları dikkate alındığında millî güvenliğin ve demokratik anayasal düzenin korunması amacı bakımından dernek kurma hürriyetine *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirdiğinin söylenemeyeceği belirtilmiş; ayrıca kuralın MGK kararlarına icrai bir işlev kazandırma sonucunu doğurmadığı ifade edilmiştir (bkz. §§ 83-114).

153. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7083 sayılı Kanun'un 3. maddesinin

(1) numaralı fıkrasının (b) bendi dışında kalan kısmının Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

154. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 33., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 35., 36. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları, Anayasa'nın 15., 33., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralda uygulanan derneklerin kapatılması tedbirinin demokratik anayasal düzenin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi amacıyla uygulandığı anlaşılmıştır. Bu açıdan bakıldığında tedbir cezalandırma amacına matuf olmadığı gibi bunun için uygulanan usulün de ceza usul hukuku alanındaki yargısal uygulamalarla herhangi bir benzerliği bulunmamıştır.

Bu açıdan kuralda öngörülen tedbirin cezai niteliği haiz olmamasının bir sonucu olarak anılan tedbire ceza hukukunun çekirdek haklarının uygulanmasını gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu nedenle kuralın Anayasa'nın 38. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Kuralın ayrıca Anayasa'nın mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle de ilgisi görülmemiştir.

b. Kanun'un 5. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin “Birinci fıkra kapsamında kapatılan derneklere ait olan taşınırılar ile her türlü mal varlığı, alacak ve haklar, belge ve evrak Hazineye bedelsiz olarak devredilmiş sayılır, bunlara ait taşınmazlar tapuda resen Hazine adına,... tescil edilir.” Bölümü ile Üçüncü Cümlesi

155. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. maddesi yönünden de incelenmiştir.

156. Kurallar, Kanun'un 5. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince kapatılan ekli (5) sayılı listede yer alan derneklere ait olan taşınırılar ile her türlü mal varlığının, alacak ve hakların, belge ve evrakın Hazineye bedelsiz olarak devredilmiş sayılmasını, bunlara ait taşınmazların tapuda resen Hazine adına tescil edilmesini, devire ilişkin işlemlerin ilgili tüm

kurumlardan gerekli yardımı almak suretiyle Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirilmesini hükme bağlamaktadır.

157. Dava konusu kurallar ile 7083 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin *"Birinci fıkra kapsamında kapatılan derneklere ve basın-yayın kuruluşlarına ait olan taşınırılar ile her türlü mal varlığı, alacak ve haklar, belge ve evrak Hazineye bedelsiz olarak devredilmiş sayılır, bunlara ait taşınmazlar tapuda resen Hazine adına, ... tescil edilir."* bölümü ve üçüncü cümlesi aynı içeriğe sahip olup Anayasa Mahkemesinin 13/10/2022 tarihli ve E.2018/78, K.2022/114 sayılı kararıyla söz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin reddine hükmedilmiştir.

158. Anılan kararda, kuralda öngörülen tedbirin OHAL'in ilanına neden olan tehdit ve tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik olarak bu dönemde uygulandığından kurala ilişkin Anayasa'ya uygunluk denetiminin Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılması gerektiği belirtilmiş; bu kapsamda tedbirin her bir kurum ve kuruluş yönünden hukuka uygunluğunun denetlenmesinin yani bireyselleştirmenin sağlanması için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, söz konusu güvencelerin OHAL'e sebebiyet veren tehdit veya tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik kuralların bu amaç dışında keyfî bir şekilde uygulanmasını engelleyecek nitelikte olduğu, dolayısıyla kuralla mülkiyet hakkına durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak şekilde bir sınırlama getirildiğinden söz edilemeyeceği ifade edilmiştir (bkz. §§ 143-165).

159. Kararda ayrıca, söz konusu derneklerin suç teşkil eden faaliyetlerinden birisi ile ilişkilendirmeden bütün mal varlığının üzerindeki mülkiyetin ortadan kaldırılması ve bunların Hazineye devredilmesi sonucunu doğuran ilave tedbire ilişkin olarak idari ve yargısal başvuru yolları öngörülmek suretiyle mülkiyeti kamuya geçirilen mal varlığının suçla bağlantısının bulunmadığına yönelik olarak ileri sürülecek iddiaların inceleneceği ve bu yolla bireyselleştirmenin sağlandığı da gözönüne alındığında söz konusu tedbirin Anayasa'nın 38. maddesinde düzenlenen genel müsadere cezası yasağına da aykırı olmadığı; diğer taraftan devire ilişkin işlemlerin ilgili tüm kurumlardan gerekli yardımı almak suretiyle Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirilmesine yönelik düzenlemenin de söz konusu işlemlerin yürütülmesinden sorumlu

muhatapın tespit edilmesine ilişkin olup olağanüstü şartlar kapsamında yöntemsel bir zorunluluğun yerine getirilmesi amacından kaynaklandığı, bu itibarla Anayasa'ya aykırı bir yönünün bulunmadığı hususlarına yer verilmiştir (bkz. §§ 166-170).

160. Dava konusu kurallar açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7083 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin *"Birinci fıkra kapsamında kapatılan derneklere ve basın-yayın kuruluşlarına ait olan taşınurlar ile her türlü mal varlığı, alacak ve haklar, belge ve evrak Hazineye bedelsiz olarak devredilmiş sayılır, bunlara ait taşınmazlar tapuda resen Hazine adına, ... tescil edilir."* bölümünün ve üçüncü cümlesinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kurallar yönünden de geçerlidir.

161. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 15., 35., 38. ve 40. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu görüşe katılmamışlardır.

Kurallarla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 33., 36., mülga 91., mülga 121. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları, Anayasa'nın 15., 35., 38. ve 40. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

c. Kanun'un 5. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin Kalan Kısım ile İkinci Cümlesi

162. Dava konusu kurallarda Kanun'un 5. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince kapatılan derneklere ait taşınmazların Hazine adına gerçekleştirilecek tapu tescil işleminin her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak yerine getirilmesi öngörülmüş; kapatılan söz konusu derneklerin her türlü borçlarından dolayı hiçbir şekilde Hazineden bir hak ve talepte bulunulamayacağı hüküm altına alınmıştır.

163. Dava konusu kurallar 7083 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"...her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak..."* ibaresi ve aynı fıkranın ikinci cümlesi ile aynı içeriğe sahip olup Anayasa Mahkemesinin 13/10/2022 tarihli ve E.2018/78,

K.2022/114 sayılı kararıyla söz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduklarına ve iptallerine hükmedilmiştir.

164. Söz konusu kararda, mülkiyet hakkına sınırlama getiren kuralların OHAL dönemi öncesinde taşınmazlar üzerinde tesis edilmiş kısıtlamalar ile taşınmaz yüklerini ve doğmuş borçları kapsayacak şekilde uygulanma imkânına sahip olması nedeniyle OHAL süresiyle sınırlı bir düzenleme getirmediğinden Anayasa'nın olağan dönem kuralları yönünden öngördüğü denetim rejimine göre incelenmesi gerektiği tespiti yapılmış; bu kapsamda OHAL ilanına neden olan olay ve olgularla veya terör örgütleri veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla bir bağlantısı olup olmadığına bakılmaksızın kuralda belirtilen taşınmazlar üzerinde hak sahipliği bulunanların veya borç ilişkisinin alacaklılarının hepsinin söz konusu hukuki ilişkilerden kaynaklanan hak ve yetkilerinin ortadan kaldırılmasının kamu yararı ile kişisel yarar arasındaki dengeyi bozmak suretiyle mülkiyet hakkının ölçüsüz biçimde sınırlandırılmasına neden olduğu belirtilmiştir (bkz. §§ 173-183).

165. Dava konusu kurallar açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7083 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak..." ibaresinin ve aynı fıkranın ikinci cümlesinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kurallar yönünden de geçerlidir.

166. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırıdır. İptalleri gerekir.

Kurallar, Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 15., 33., 36., 38., mülga 91., mülga 121. ve 125. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

IV. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

167. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında "*Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.*" denilmekte, 6216 sayılı

Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanmak suretiyle Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırılabileceği belirtilmektedir.

168. 7084 sayılı Kanun'un; 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının dördüncü ve beşinci cümleleri ile 2. maddesinin dördüncü cümlesinin "... *ve ilgili pasaport birimlerinçe pasaportları...*" ibaresinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu kurallara ilişkin iptal hükümlerinin kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

V. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

169. Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kuralların bu hâliyle uygulanmasının telafisi güç veya imkânsız zararların doğmasına sebebiyet vereceği belirtilerek kuralların yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

6/2/2018 tarihli ve 7084 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. 1. 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...*üyeliği, mensubiyeti veya...*" ibaresine,

2. 5. maddesinin (2) numaralı fıkrasının;

a. Birinci cümlesinde yer alan "...*her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak...*" ibaresine,

b. İkinci cümlesine,

yönelik yürürlüğün durdurulması taleplerinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

B. 1. 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının dördüncü ve beşinci cümlelerine,

2. 2. maddesinin dördüncü cümlesinde yer alan “...ve ilgili pasaport birimlerince pasaportları...” ibaresine,

yönelik iptal hükümlerinin yürürlüğe girmelerinin ertelenmeleri nedeniyle bu cümlelere ve ibareye ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

C. 1. 1. maddesinin;

a. (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin“...üyeliği, mensubiyeti veya...” ibaresi dışında kalan kısmı ile ikinci ve üçüncü cümlelerine,

b. (2) numaralı fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine,

c. (3) numaralı fıkrasına,

2. 2. maddesinin;

a. Birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine,

b. Dördüncü cümlesinin “...ve ilgili pasaport birimlerince pasaportları...” ibaresi dışında kalan kısmına,

c. Beşinci cümlesine,

3. 5. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasına,

2. (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin“...her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak...” ibaresi dışında kalan kısmı ile üçüncü cümlesine,

4. Ekli (1), (2) ve (5) sayılı listelerine,

yönelik iptal talepleri, 9/11/2022 tarihli, E.2018/79, K.2022/135 sayılı kararla reddedildiğinden bu fıkralara, cümlelere, kısımlara ve listelere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

9/11/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI. HÜKÜM

6/2/2018 tarihli ve 7084 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. 1. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının;

a. Birinci cümlesinin;

i. "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

ii. Kalan kısmının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (2) numaralı fıkrasının;

a. Birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. Dördüncü ve beşinci cümlelerinin Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE, iptal hükmünün, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince, KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

3. (3) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

B. 2. maddesinin;

1. Birinci, ikinci, üçüncü ve beşinci cümlelerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. Dördüncü cümlesinin;

a. “...ve ilgili pasaport birimlerinde pasaportları...” ibaresinin Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün, Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince, KARARIN RESMÎ GAZETE’DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. Kalan kısmının Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

C. 5. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (2) numaralı fıkrasının;

a. Birinci cümlesinde yer alan “...her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak...” ibaresi ile ikinci cümlesinin Anayasa’ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. Birinci cümlesinin “...her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak...” ibaresi dışında kalan bölümü ile üçüncü cümlesinin Anayasa’ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ ile Yusuf Şevki HAKYEMEZ’in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

Ç. Ekli (1), (2) ve (5) sayılı listelerinin Anayasa’ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

9/11/2022 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. 7084 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "...her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak..." ibaresi dışında kalan kısmının ve üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verilmiştir.

2. Dava konusu kurallar, kapatılan derneklere ait olan taşınırlar ile her türlü mal varlığı, alacak ve haklar, belge ve evrakın Hazineye bedelsiz olarak devredilmiş sayılmasını, bunlara ait taşınmazların tapuda resen Hazine adına tescil edilmesini öngörmektedir.

3. Kapatılan derneklerin mülkiyet hakkını sınırlandırmanın ötesinde -herhangi bir suçla bağlantılı olup olmadığına veya suçta kullanılıp kullanılmadığına bakılmaksızın- tüm mal varlığının mülkiyetinin kamuya geçirilmesini öngören kurallar, Anayasa'nın 38. maddesi bağlamında mülkiyet üzerinde genel müsadere sonucunu doğuran bir tasarruf niteliğindedir.

Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik bu müdahale *durumun gerektirdiği ölçüyü* aşmaktadır. Bunun yanında Hazineye devredilen mal varlıklarının herhangi bir suçla bağlantılı olmadığı yönündeki iddiaları inceletme yönünden, 7075 sayılı Kanun'a eklenen geçici 4. maddeyle öngörülen idari ve yargısal yolun yeterli güvenceleri sağladığını söylemek zordur (aynı doğrultuda bkz. AYM, E.2018/78, K.2022/114, 13/10/2022, Karşıoy Gerekçesi, §§ 4-11).

4. Diğer yandan dava konusu (2) numaralı fıkranın devire ilişkin işlemlerin ilgili tüm kurumlardan gerekli yardımı almak suretiyle Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirileceğine dair üçüncü cümlesinin de uygulama kabiliyeti kalmayacağından 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptal edilmesi gerekir.

5. Açıklanan gerekçelerle kuralların Anayasa'nın 15., 35. ve 38. maddelerine aykırı olduğunu düşündüğümden aksi yöndeki çoğunluk kararına katılmıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Beşinci maddenin 2. fıkrasının iptal edilen ibaresi ile ikinci cümlesi dışında kalan ve iptal edilmeyen kısmında kapatılan derneklerin her türlü mal varlıkları, alacak, hak, belge ve evraklarının Hazine'ye devredilmiş sayılacağı ve taşınmazların da tapuya Hazine adına kaydedileceği belirtilmektedir. Çoğunluk gerekçesinde kapatılan derneklerin mal varlığının yasalar gereği zaden Hazine'ye devredilmesi gerektiği, devir işlemine karşı idari ve yargısal yollara başvurulabileceği, bu nedenle AY m. 15 yönünden ölçülü olduğu, ayrıca yargı denetimiyle bireyselleştirmenin sağlanması karşısında kuralın genel müsadere cezasını düzenlediğinin söylenemeyeceği gerekçeleriyle iptal istemi reddedilmiştir.

2. Derneklerin tasfiyesi halinde malvarlığının akıbeti konusu Dernekler Kanununun 4. maddesinde dernek tüzüğünde düzenleme yapılması ile

belirlenir denilmektedir. Ayrıca yine Kanunun 15/1. maddesinde; Tüzükte tasfiyenin ne şekilde yapılacağının genel kurul kararına bırakıldığı hallerde, genel kurul tarafından bir karar alınmamış veya genel kurul toplanamamışsa, yahut dernek mahkeme kararı ile feshedilmişse, derneğin bütün para, mal ve hakları, mahkeme kararıyla derneğin amacına en yakın ve kapatıldığı tarihte en fazla üyeye sahip derneğe devredileceği belirtilmektedir. İncelenen kurala bağlı olarak da irade dışı bir fesih olduğundan, Tüzükte tasfiye kuralı olmasa dahi mahkeme kararıyla fesih gibi değerlendirilmelidir. Dolayısıyla yasa ile kapatılan derneğin mal varlığına ilişkin mevzuatta yer alan düzenlemeler gözardı edilerek Hazine'ye devredilmiş sayılmasının meşru bir amacının bulunduğu söylenememektedir.

3. Öte yandan kapatılan kurumların mal varlıklarının Hazine'ye devrine ilişkin olarak daha önce 2018/78 E. sayılı dosyada 7083 sayılı Kanununun benzer bir kuralının incelenmesi sırasında bu konu karara bağlandı. Çoğunluk gerekçesinin benzer gerekçelerle oluştuğu anılan karara yazdığım karşıoy gerekçelerim bu dosya bakımından da geçerlidir. Sözü edilen gerekçeler doğrultusunda kuralın iptal edilmesi gerektiği görüşündeyim.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

E: 2018/78 sayılı dosyada belirttiğim gerekçelerle dava konusu kuralın iptal edilen ibare dışında kalan kısmının Anayasa'nın 15., 35., 38. ve 40. maddelerine aykırılık taşıdığı kanaatine ulaştığımdan, çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye
Engin YILDIRIM

KARŞIOY GEREKÇESİ

7084 sayılı Kanunun 5. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesindeki "...her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak..." ibaresi ile ikinci cümlesinin Anayasaya aykırı olduğuna ve iptaline, birinci cümlelerin kalan kısmı ile üçüncü cümlesinin ise Anayasaya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine karar verilmiştir.

Red kararının gerekçesinde; söz konusu düzenlemeyle mülkiyet hakkına sınırlama getirilse de dava konusu kurallar açısından 13/10/2022 tarihli ve E.2018/78, K.2022/114 sayılı karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığı belirtilerek kuralların Anayasanın 15., 35., 38. ve 40. maddelerine aykırı olmadığı belirtilmiştir.

İncelenen ve iptal talebi reddedilen kuralla, Kanunun 5. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince kapatılan derneklere ait olan taşınır ve her türlü malvarlığının, alacak ve hakların, belge ve evrakın Hazineye bedelsiz olarak devredilmiş sayılacağı, bunlara ait taşınmazların tapuda resen Hazine adına tescil edileceği ve devire ilişkin işlemlerin ilgili bütün kurumlardan gerekli yardımı almak suretiyle Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirileceği hükme bağlanmıştır.

Söz konusu kurala ilişkin Anayasaya uygunluk denetiminin Anayasanın 15. maddesi kapsamında yapılması isabetli olmakla birlikte, bu maddeye göre yapılan incelemede çoğunluğun ulaştığı sonuca daha önce benzer bir düzenlemeyle ilgili olarak verilen red kararına ilişkin karşıoy gerekçemde ayrıntılı olarak belirtilen sebeplerle katılmak mümkün değildir (bkz. yukarıda belirtilen karara ilişkin karşıoy gerekçem).

Bu sebeple, 5. maddenin incelenen (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin Anayasaya aykırı bulunmayan bölümünün de Anayasaya aykırı olduğu; son cümlesinin ise 6216 sayılı Kanunun 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre iptal edilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluğun red yönündeki görüşüne karşıyım.

Üye
M. Emin KUZ

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 6/2/2018 tarihli ve 7084 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 5. maddesinin (2) numaralı fıkrasının "her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak" kısmı hariç birinci cümlesi ile ikinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığı şeklindeki çoğunluk kanaatine katılmamaktayım.

2. Dava konusu kanuni düzenlemeye benzer bir başka kuralla ilgili Mahkememiz çoğunluğunun ulaşmış olduğu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığı biçimindeki kanaate, kuralın Anayasa'nın 15., 35., 38. ve 40. maddelerine aykırılıktan dolayı iptal edilmesi gerektiği gerekçesiyle katılmamıştım. "E. S.: 2018/78, K. S.: 2022/114, K. T.: 13/10/2022" künyeli bahse konu karara ilişkin yazmış olduğum karşıoyda sıralanan Anayasa'ya aykırılık gerekçeleri bu kural için de geçerlidir. Bu nedenle kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığı şeklindeki Mahkememiz çoğunluk kararına, bahse konu karşıoy yazısında sıraladığım gerekçelerle katılmamaktayım.

Üye

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2018/80
Karar Sayısı : 2022/136
Karar Tarihi : 9/11/2022

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 113 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 6/2/2018 tarihli ve 7085 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

- A. 1. maddesinin ve ekli (1) sayılı listenin,
- B. 3. maddesinin ve ekli (3) sayılı listenin,
- C. 4. ve 5. maddelerinin,

Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 8., 9., 13., 15., 17., 20, 23., 26., 28., 29., 30., 35., 36., 38., 42., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128., 129. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un iptali talep edilen:

- 1. 1. maddesi şöyledir:

“Kamu personeline ilişkin tedbirler

MADDE 1- (1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan ve ekli (1) sayılı listede yer alan kişiler kamu

görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılmıştır. Bu kişilere ayrıca herhangi bir tebligat yapılmaz. Haklarında ayrıca özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edilir.

(2) Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkûmiyet kararı aranmaksızın, rütbe ve/veya memuriyetleri alınır ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; bunların uhdelelerinde bulunan her türlü mütevellî heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, gemi adamlığına ilişkin belgeleri ve pilot lisansları iptal edilir ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar. Bu kişiler hakkında bakanlıkları ve kurumlarınca ilgili pasaport birimine derhal bildirimde bulunulur. Bu bildirim üzerine pasaport birimlerince pasaportlar iptal edilir.

(3) Birinci fıkra kapsamında kamu görevinden çıkarılanlar, varsa uhdelelerinde taşımış oldukları büyükelçi, vali gibi unvanları ve müsteşar, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar."

2. 3. maddesi şöyledir:

"Kapatılan kurum ve kuruluşlar

MADDE 3- (1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ve ekli (3) sayılı listede yer alan özel televizyonlar kapatılmıştır.

(2) Birinci fıkra kapsamında kapatılan özel televizyonlara ait olan taşınır ile her türlü mal varlığı, alacak ve haklar, belge ve evrak Hazineye bedelsiz olarak devredilmiş sayılır, bunlara ait taşınmazlar tapuda resen Hazine adına, her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak tescil edilir. Bunların her türlü borçlarından dolayı hiçbir

şekilde Hazinesden bir hak ve talepte bulunulamaz. Devire ilişkin işlemler ilgili tüm kurumlardan gerekli yardımı almak suretiyle Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirilir."

3. 4. maddesi şöyledir:

"Doçentlik başvuruları

MADDE 4- (1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olması ya da değerlendirilmesi sebebiyle görevden uzaklaştırılan veya haklarında adli soruşturma ya da kovuşturma yapılan doçent adaylarının, görevden uzakta geçirdikleri süre boyunca veya adli soruşturma ya da kovuşturma sonuçlanıncaya kadar doçentlik başvurularına ilişkin işlemler durdurulur. Bunlardan haklarında kamu görevinden çıkarılma veya mahkûmiyet kararı verilenlerin doçentlik başvuruları iptal edilir."

4. 5. maddesi şöyledir:

"Sermaye piyasasına ilişkin tedbir

MADDE 5- (1) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnamelerle doğrudan veya anılan kanun hükmünde kararnamelerde öngörülen usuller çerçevesinde bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce ve olağanüstü halin devamı süresince terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum ve gruplara aidiyeti, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilerek hakkında çeşitli tedbir ve yaptırımlar uygulanmış olan halka açık ortaklıklar ve sermaye piyasası kurumları ve/veya bunların iş ve işlemleri hakkında 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında açılan dava ve takiplerde idare aleyhine yargılama giderine ve vekalet ücretine hükmedilemez, hükmedilenler tahsil edilemez."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 17/5/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Hülya ÇOŞTAN ÇETİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu kanun hükümleri, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un 1. Maddesi ile Ekli (1) Sayılı Listenin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

3. Kanun'un dava konusu 1. maddesinde, terör örgütlerine veya Millî Güvenlik Kurulunca (MGK) devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum ya da gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan kamu personeli hakkında uygulanacak tedbirler düzenlenmiştir.

4. Maddenin (1) numaralı fıkrasında, terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum ya da gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan ve Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişilerin kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarıldığı, bu kişilere ayrıca herhangi bir tebligat yapılmayacağı, haklarında özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edileceği öngörülmüştür.

5. Maddenin (2) numaralı fıkrasında, (1) numaralı fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin mahkûmiyet kararı aranmaksızın rütbe ve/veya

memuriyetlerinin alınacağı, bu kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmeyecekleri, bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemeyecekleri, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemeyecekleri, bunların uhdelerinde bulunan her türlü müteveli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevlerinin de sona ermiş sayılacağı, silah ruhsatları, gemi adamlığına ilişkin belgeleri ve pilot lisanslarının iptal edileceği, bu kişilerin oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından on beş gün içinde tahliye edilecekleri, özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamayacakları, bu kişiler hakkında bakanlıkları ve kurumlarınca ilgili pasaport birimine derhâl bildirimde bulunulacağı ve bu bildirim üzerine pasaport birimlerince pasaportlarının iptal edileceği belirtilmiştir.

6. Maddenin (3) numaralı fıkrasında ise (1) numaralı fıkra kapsamında kamu görevinden çıkarılanların varsa uhdelerinde taşımış oldukları büyükelçi, vali gibi unvanları ve müsteşar, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamayacakları, bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamayacakları hüküm altına alınmıştır.

7. Bu kapsamda Kanun'a ekli dava konusu (1) sayılı listeyle, çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan 367 kişinin görevine *başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın* son verilmiştir.

2. İptal Taleplerinin Gerekçesi

8. Dava dilekçesinde özetle;

- Kamu görevinden çıkarma tedbirinin süre yönünden herhangi bir belirleme içermediği, etkilerinin olağanüstü hâlden (OHAL) sonra da devam ettiği, kapsamının geniş tutulduğu, tedbire muhatap kişiler hakkında objektif, tarafsız ve şeffaf bir soruşturma süreci yürütülmediği, savunma hakkı tanınmadan kişilerin görevlerine son verildiği,

- Tedbirlerin uygulanmasına dayanak gösterilen aidiyet, iltisak ve irtibat kavramlarının belirsiz ve öngörülemez nitelikte olduğu, bu kavramların hukukumuzda ilk defa girdiği 22/7/2016 tarihinden önceki fiillere uygulanmasının yanında terör örgütlerinin ya da MGK'ca millî güvenliğe

tehdit oluşturduğu tespit edilen, yapı oluşum ve grupların tespiti açısından da kuralların geçmişe yürütüldüğü, ayrıca siyasi ve idari bir organ olan MGK'nın kararına dayalı olarak tedbir uygulanmasının hukukilik sorunu doğuracağı, kuralların kamu düzenine karşı oluşan tehdidi ortadan kaldırma amacı bakımından zorunlu ve ölçülü olmadığı gibi OHAL'in gerekleriyle de uyumlu olmadığı, kurallarda öngörülen hususların Anayasa'nın mülga 121. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca münhasıran 25/10/1983 tarihli ve 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu ile düzenlenebileceği, OHAL'in gerekli kıldığı konularda çıkarılabilecek OHAL kanun hükmünde kararname (KHK) niteliği taşımayan düzenlemenin Anayasa Mahkemesinin 1991 ve 2003 yıllarında belirlediği içtihatlarında belirtildiği gibi Anayasa'nın mülga 91. maddesi kapsamında yetki kanununa dayanılarak çıkarılan bir KHK olarak da değerlendirilemeyeceği,

- Kişiler hakkında herhangi bir idari ya da adli soruşturma yürütülmeden ve kesinleşmiş bir yargı kararı bulunmadan terör örgütleri ile ilişkili oldukları belirtilerek bu kişilere yaptırım uygulanmasının Anayasa'nın 15. maddesinde OHAL'lerde dokunulamayacak çekirdek haklardan olan masumiyet karinesine aykırılık oluşturduğu, bireysel idari işlem niteliğindeki kamu görevinden çıkarma işleminin doğrudan OHAL KHK'sı adı altında yapılmak suretiyle yargı denetimi dışında tutulduğu, her ne kadar daha sonraki bir tarihte OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu (Komisyon) kurulmuşsa da Komisyon ve sonraki sürecin kamu görevinden çıkarma işlemine karşı etkili bir denetim mekanizması sağlamadığı,

- Kamu görevinden çıkarma işlemi kamu görevlilerinin diğer özlük işleri kapsamında olduğundan bu işlemin Anayasa'nın 128. maddesine göre münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiği, Anayasa'nın 130. maddesi uyarınca öğretim elemanlarının Yükseköğretim Kurulu ve üniversitelerin yetkili organları dışında kalan makamlarca her ne surette olursa olsun görevlerinden uzaklaştırılamayacakları, bu yönüyle kuralların OHAL KHK'sı niteliği taşımadığı gibi Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından kanun şeklinde onaylanmasının Anayasa'nın mülga 121. maddesine aykırılık oluşturduğu,

- Yasama yetkisinin genelliği ilkesi gereği yasama organınca her konuda kanun çıkarılabilmesi mümkün olsa da kanunla bireysel işlem ya da yargı kararı niteliğinde tasarrufta bulunulamayacağı, dava konusu kurallarla Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişilerin statülerinde kalıcı

değişiklikler yapıldığı, bu nedenle tedbirlerin bireysel idari işlem niteliğinde olduğu, bireysel işlemlerin OHAL KHK'sı ile yapılarak kanun şeklinde onaylanmasının açık bir fonksiyon gasbı niteliği taşıdığı,

- Bir kişinin terör örgütüne üye olup olmadığına ya da bir yapı veya oluşumun terör örgütü olduğuna karar verme yetkisinin yargı mercilerine ait olduğu, kuralların kanun adı altında hem yargısal hem de bireysel işlemin özelliklerini barındıran karma bir yapıda olduğu, bu durumun yasama, yürütme ve yargı fonksiyonlarının tek organda toplanması anlamına geldiği,

- Kamu görevinden çıkarılan kişilerin Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile isim ve kimlik bilgilerinin Resmî Gazete'de yayımlanmasının itibarlarını zedelediği, kamu görevinden çıkarma, ruhsat ve lisansların iptal edilmesi, unvan ve sıfatların alınması tedbirlerinin kişilerin maaş ve sosyal güvenlik haklarında kayıplara sebebiyet verdiği, pasaportların iptal edilmesinin seyahat hürriyetini engellediği, bu kişilerin kamu görevine girmeleri ya da kamu hizmetinde çalışmaları, özel güvenlik şirketinin kurucusu ve ortağı olma imkânlarının ellerinden alınması suretiyle çalışma hak ve hürriyeti ile kamu hizmetine girme hakkına kısıtlama getirildiği,

belirtilerek kuralların Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 15., 17., 20., 23., 35., 36., 38., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128., 129. ve 130. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kanun'un 1. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan "...üyeliği, mensubiyeti veya..." İbaresini

9. Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının dava konusu kuralın da yer aldığı birinci cümlesinde; devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum, grup veya terör örgütlerine üyeliği mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olup Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişilerin başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın kamu görevinden çıkarıldıkları hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kural, cümlede yer alan "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresidir.

10. Dava konusu kural ile 6/2/2018 tarihli ve 7086 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı

fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...üyeliği, mensubiyeti veya...” ibaresi aynı içeriğe sahip olup anılan maddenin iptali talebiyle açılan davada Anayasa Mahkemesi 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu ibarenin iptaline karar vermiştir.

11. Belirtilen kararda; *üye* ve *mensup* ibarelerinin Kanun’a ekli (1) sayılı listede adı geçen ve terör örgütü üyeliği suçundan ceza soruşturması veya kovuşturmasına maruz kalan ancak haklarındaki süreç tamamlanıp suçlu olduklarına dair kesin hüküm tesis edilmeyen kişilerin terör örgütü *üyesi* veya *mensubu* olarak nitelendirilmelerine sebebiyet verebilecek nitelikte olduğu, dolayısıyla kesinleşmiş mahkûmiyet hükmü olmadan kişilerin suçlu sayılmasına neden olabilecek ifadeler içeren kuralın masumiyet karinesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır (AYM, E.2018/81, K.2021/45, § 58). Kararda ayrıca Anayasa’nın 15. maddesinde OHAL’lerde dahi masumiyet karinesine aykırı işlem yapılamayacağını hükme bağlandığı belirtilmiştir.

12. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun’un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...üyeliği, mensubiyeti veya...” ibaresinin Anayasa’ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

13. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa’nın 15., 36. ve 38. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa’nın 15., 36. ve 38. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 23., 35., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128., 129. ve 130. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

b. Kanun’un 1. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının “...üyeliği, mensubiyeti veya...” İbaresinin Dışında Kalan Kısım ile (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan “...ve/veya memuriyetleri...” İbaresinin ve Kanun’a Ekli (1) Sayılı Liste

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 43. maddesi uyarınca kurallar ilgisi nedeniyle Anayasa’nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

15. Dava konusu kurallarda terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum ya da gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olup Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişilerin başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın kamu görevinden çıkarılacakları ve memuriyetlerinin alınacağı, bu kişilere ayrıca tebligat yapılmayacağı ve haklarında özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edileceği hükme bağlanmıştır. Kurallar kapsamında her bir kamu görevlisinin kanun hükmüyle görevine son verilmiş ve memuriyetleri alınmıştır.

16. Dava konusu kurallarla 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresi dışında kalan kısmı ile (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...ve/veya memuriyetleri..." ibaresi ve Kanun'a ekli (1) sayılı liste aynı içeriğe sahip olup Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal taleplerinin reddine hükmedilmiştir.

17. Anılan kararda, kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına olağan dönem için Anayasa'da öngörülen güvencelerin ötesinde bir sınırlama getiren kuralların olağanüstü dönemlerde temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması ve sınırlandırılmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında incelenmesi gerektiği tespiti yapılmış (AYM, E.2018/81, K.2021/45, §§ 63-90); kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkının OHAL yönetiminin benimsendiği dönemlerde Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan dokunulması yasaklanmış çekirdek haklar arasında bulunmadığına ve milletlerarası hukuktan kaynaklanan diğer herhangi bir güvence (olağanüstü dönemlerde korunmaya devam eden güvenceler) kapsamında da bulunmadığına işaret edilmiştir. Uygulanan tedbirin *kapsam ve yöntem açısından incelenmesi sonucunda* ise söz konusu örgütlerle irtibatlı ya da iltisaklı olan tüm kamu görevlileri hakkında tedbirlerin uygulanmasının millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, kamu hizmetinin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi amaçlarına ulaşma bakımından gerekli olduğu, ayrıca tedbirlerin her bir birey yönünden hukuka uygunluğunun denetlenmesinin yani bireyselleştirmenin sağlanması için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, söz konusu güvencelerin OHAL'e sebebiyet veren tehdit veya tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik kuralların bu amaç dışında keyfî bir şekilde uygulanmasını engelleyecek nitelikte

olduğu, bu durumda kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna varılmıştır (AYM, E.2018/81, K.2021/45, §§ 91-129). Kararda ayrıca kuralların MGK kararlarına icrai bir işlev kazandırma sonucunu doğurmadığı da belirtilmiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, §§ 130-139).

18. Dava konusu kurallar açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresi dışında kalan kısmı ile (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...ve/veya memuriyetleri..." ibaresi ve Kanun'a ekli (1) sayılı listenin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kurallar yönünden de geçerlidir.

19. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kurallarla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 35., 36., 70. 125., 128. ve 129. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kurallarda öngörülen tedbirlerin cezai niteliği haiz olmamasının bir sonucu olarak anılan tedbirlere ceza hukukunun çekirdek haklarının uygulanmasını gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu nedenle kuralların Anayasa'nın 38. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Kuralların ayrıca Anayasa'nın 23., 48., 49., mülga 91., mülga 121. ve 130. maddeleriyle de ilgisi görülmemiştir.

c. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin "Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkûmiyet kararı aranmaksızın rütbe ... alınır" Bölümü

20. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

21. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin rütbelerinin alınacağını hükme bağlamaktadır.

22. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin *"Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkumiyet kararı aranmaksızın rütbe ... alınır."* bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

23. Belirtilen kararda, darbe girişimiyle devletin demokratik düzenine açık ve yakın bir tehlike oluşturan terör örgütleriyle veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla mücadele etmek amacıyla OHAL şartlarında olağan usullerin ötesinde bir uygulamayla Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin rütbelerinin alınmasını düzenleyen kuralın özellikle tedbire karşı etkili idari ve yargısal yolların tesis edilmesiyle birlikte demokratik anayasal düzenin ve kamu güvenliğinin korunması amacı bakımından kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesi hakkına *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna varılmıştır (AYM, E.2018/81, K.2021/45, § 148).

24. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin *"Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkumiyet kararı aranmaksızın rütbe ... alınır."* bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

25. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 35., 36., 70. 125., 128. ve 129. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın ayrıca Anayasa'nın 23., 38., 48., 49., mülga 91., mülga 121. ve 130. maddeleriyle de ilgisi görülmemiştir.

ç. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin "... ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; ..." Bölümü

26. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

27. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden alınmalarını ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemelerini, doğrudan ya da dolaylı olarak görevlendirilmemelerini hükme bağlamaktadır.

28. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "... ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; ..." bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

29. Anılan kararda, millî güvenlik bakımından risk oluşturabilecek durumları nedeniyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmemelerini, bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemelerini öngören ve kamu hizmetine girme hakkına sınırlama getiren tedbire ilişkin olarak her bir birey yönünden tedbirin hukuka uygunluğunun denetlenebilmesi için Komisyona ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, ayrıca tedbirin devletin kamu otoritesiyle bağlantılı olmayan özel sektör alanında istihdam edilme imkânını ortadan kaldıracak herhangi bir kısıtlama getirmediği, bu durumda kamu hizmetinin etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesini sağlama bakımından kamu hizmetine girme hakkına *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna varılmıştır (AYM, E.2018/81, K.2021/45, §§ 165, 166).

30. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "... ve bu kişiler görev yaptıkları

teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; ..." bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

31. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 70., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 36., 125. ve 128. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 40., 70., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 35., 38., 48., 49., mülga 91., mülga 121., 129. ve 130. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

d. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin "... bunların uhdelelerinde bulunan her türlü müteveli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır." Bölümü

32. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

33. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin uhdelelerinde bulunan her türlü müteveli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevlerinin de sona ermiş sayılacağını hükme bağlamaktadır.

34. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "... bunların uhdelelerinde bulunan her türlü müteveli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır." bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

35. Söz konusu kararda 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "*Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkumiyet kararı aranmaksızın rütbe ... alınır.*" bölümüne

ilişkin açıklanan gerekçelerin uygun olduğu ölçüde belirtilen kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, § 174).

36. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "... bunların uhdelinde bulunan her türlü mütevellî heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır." bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

37. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 35., 36., 70., 125., 128. ve 129. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 38., 48., 49., mülga 91., mülga 121. ve 130. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

e. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinde Yer Alan "Bunların silah ruhsatları, ..." İbaresini

38. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

39. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin -hangi sebeple edildiğine bakılmaksızın- her türlü silah ruhsatının iptal edileceğini hükme bağlamaktadır.

40. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "Bunların silah ruhsatları, ..." ibaresi aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

41. Anılan kararda 7086 sayılı Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin silah ruhsatlarının iptal edilmesini

öngören tedbire ilişkin olarak her bir birey yönünden tedbirin hukuka uygunluğunun denetlenmesi için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, ayrıca silah ile kamu güvenliği kavramları arasındaki yakın ilişki dikkate alındığında silah edinilmesinde bireysel menfaatlara karşı toplumsal yararın öncelikli bir konumda olduğu, bu durumda demokratik anayasal düzenin ve kamu güvenliğinin korunması amacı bakımından söz konusu kişilerin silah ruhsatlarının iptal edilmesini öngören tedbirin mülkiyet hakkına *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna varılmıştır (AYM, E.2018/81, K.2021/45, §§ 191, 192).

42. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan *"Bunların silah ruhsatları, ..."* ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

43. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 35., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 36., 125., 128. ve 129. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 35., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 20., 23., 38., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121. ve 130. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

f. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin "... gemi adamlığına ilişkin belgeleri..." Bölümü

44. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

45. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin gemi adamı belgelerinin iptal edileceğini hükme bağlamaktadır.

46. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan *"... gemi adamlığına ilişkin*

belgeleri..." bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

47. Kararda, 7086 sayılı Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin gemi adamı belgelerinin iptal edilmesini öngören tedbire ilişkin olarak her bir birey yönünden tedbirin hukuka uygunluğunun denetlenmesi için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, ayrıca bu belgelerin sağladığı birtakım avantajların kamu güvenliği aleyhine kullanılmasının önüne geçilmesine ilişkin tedbirin demokratik anayasal düzenin ve kamu güvenliğinin korunması amacı bakımından çalışma hak ve hürriyetine *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna varılmıştır (AYM, E.2018/81, K.2021/45, §§ 213-215).

48. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "*... gemi adamlığına ilişkin belgeleri...*" bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

49. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 48., 49., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 23., 35., 36. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 40., 48., 49., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 38., 70., mülga 91., mülga 121., 128., 129. ve 130. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

g. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin "*... ve pilot lisansları iptal edilir...*" Bölümü

50. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

51. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin pilot lisanslarının iptal edileceğini hükme bağlamaktadır.

52. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "... ve pilot lisansları iptal edilir..." bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

53. Kararda, 7086 sayılı Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin pilot lisanslarının iptal edilmesini öngören tedbire ilişkin olarak her bir birey yönünden tedbirin hukuka uygunluğunun denetlenmesi için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, ayrıca bu belgelere dayanılarak kamu güvenliği aleyhine birtakım faaliyetlerin önüne geçilmesini hedefleyen kuralın demokratik anayasal düzenin ve kamu güvenliğinin korunması amacı bakımından çalışma hak ve hürriyetine *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna varılmıştır (AYM, E.2018/81, K.2021/45, §§ 229-231).

54. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "... ve pilot lisansları iptal edilir..." bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

55. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 48., 49., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 23., 35., 36. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 40., 48., 49., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 38., 70., mülga 91., mülga 121., 128., 129. ve 130. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

ğ. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin "... ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir." Bölümü

56. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

57. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından on beş gün içinde tahliye edilmelerini hükme bağlamaktadır.

58. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "... ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir." bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

59. Kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "... üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresi dışında kalan kısmı ile (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "... ve/veya memuriyetleri..." ibaresi ve Kanun'a ekli (1) sayılı listeye ilişkin açıklanan gerekçelerin uygun olduğu ölçüde belirtilen kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, §§ 237, 238).

60. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "... ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir." bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

61. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 35., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 36., 70., 125., 128. ve 129. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 35., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 38., 48., 49., mülga 91., mülga 121. ve 130. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

h. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Üçüncü Cümlesi

62. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

63. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamayacaklarını hükme bağlamaktadır.

64. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesi aynı içeriğe sahip olup Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu cümlelerin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

65. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamayacaklarını öngören tedbire ilişkin olarak her bir birey yönünden tedbirin hukuka uygunluğunun denetlenmesi için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, ayrıca kişilerin özel güvenlik alanında gösterdiği faaliyetlerin kamu güvenliği ile doğrudan bir ilgisinin bulunduğu dikkate alındığında demokratik anayasal düzenin ve kamu güvenliğinin korunması amacı bakımından söz konusu kişilerin özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamayacaklarını öngören tedbirin çalışma hak ve hürriyetine *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna varılmıştır (AYM, E.2018/81, K.2021/45, §§ 252-254).

66. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

67. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 48., 49., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 36. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 40., 48., 49., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 35., 38., 70., mülga 91., mülga 121., 128., 129. ve 130. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

1. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Dördüncü ve Beşinci Cümleleri

68. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. maddesi yönünden de incelenmiştir.

69. Kurallar, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişiler hakkında görev yaptıkları bakanlıklar ve kurumlarınca ilgili pasaport birimine derhâl bildirimde bulunulacağını, bu bildirim üzerine bu kişilerin pasaportlarının iptal edileceğini hükme bağlamaktadır.

70. Dava konusu kurallar ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının dördüncü ve beşinci cümleleri aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu cümlelerin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline hükmedilmiştir.

71. Söz konusu kararda, kişilerin yurt dışına çıkma hürriyetine olağan dönem için Anayasa'da öngörülen güvencelerin ötesinde bir sınırlama getiren kuralın olağanüstü dönemlerde temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması ve sınırlandırılmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında incelenmesi gerektiği tespiti yapılmış (AYM, E.2018/81, K.2021/45, §§ 256-267); OHAL koşullarında Kanun'a ekli listelerle kamu görevinden çıkarılarak pasaportları iptal edilen kişilerin söz konusu tedbire karşı başvurabilecekleri etkili bir denetim mekanizması öngörülmediğinden seyahat hürriyetine olağanüstü dönemde *durumun gerektirdiği ölçüyü* aşan bir sınırlama getirildiği sonucuna varılmıştır (AYM, E.2018/81, K.2021/45, §§ 269-276).

72. Dava konusu kurallar açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin

(2) numaralı fıkrasının dördüncü ve beşinci cümlelerinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kurallar yönünden de geçerlidir.

73. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 15., 23. ve 40. maddelerine aykırıdır. İptalleri gerekir.

Kurallar Anayasa'nın 15., 23. ve 40. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 35., 36., 38., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128., 129. ve 130. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

i. Kanun'un 1. Maddesinin (3) Numaralı Fıkrası

74. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

75. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin varsa uhdelelerinde bulundurdıkları büyükelçi, vali gibi unvanları ve müsteşar, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamayacaklarını, bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamayacaklarını hükme bağlamaktadır.

76. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (3) numaralı fıkrası aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu fıkranın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

77. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin *"Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkumiyet kararı aranmaksızın rütbe ... alınır."* bölümüne ilişkin açıklanan gerekçelerin uygun olduğu ölçüde belirtilen kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, § 281).

78. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (3) numaralı fıkrasının Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

79. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 35., 36., 70., 125., 128. ve 129. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 38., 48., 49., mülga 91., mülga 121. ve 130. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

B. Kanun'un 3. Maddesinin ve Ekli (3) Sayılı Listenin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

80. Dava dilekçesinde özetle,

- Kanun'a ekli listede sayılan özel televizyonların kapatılmasına ilişkin tedbirin süre yönünden herhangi bir belirleme içermediği, etkilerinin OHAL'den sonra da devam ettiği, kapsamının geniş tutulduğu,

- Tedbirlerin uygulanmasına dayanak gösterilen aidiyet, iltisak ve irtibat kavramlarının belirsiz ve öngörülemez nitelikte olduğu, bu kavramların hukukumuzda ilk defa girdiği 22/7/2016 tarihinden önceki fiiller bakımından da esas alınmasının yanında terör örgütlerinin ya da MGK'ca millî güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen, yapı oluşum ve grupların tespiti açısından da kuralların geçmişe yürütüldüğü, ayrıca siyasi ve idari bir organ olan MGK'nın kararına dayalı olarak tedbir uygulanmasının hukukilik sorunu doğuracağı, kuralların kamu düzenine karşı oluşan tehdidi ortadan kaldırma amacı bakımından zorunlu ve ölçülü olmadığı gibi OHAL'in gerekleriyle de uyumlu olmadığı, kurallarda öngörülen hususların Anayasa'nın mülga 121. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca münhasıran 2935 sayılı Kanun ile düzenlenebileceği, OHAL'in gerekli kıldığı konularda çıkarılabilecek OHAL KHK'sı niteliği taşımayan düzenlemenin Anayasa Mahkemesinin 1991 ve 2003 yıllarında belirlediği içtihatlarında belirtildiği gibi Anayasa'nın mülga 91. maddesi kapsamında yetki kanununa dayanılarak çıkarılan bir KHK olarak da değerlendirilemeyeceği,

- Yasama yetkisinin genelliği ilkesi gereği yasama organınca her konuda kanun çıkarılabilmesi mümkün olsa da kanunla bireysel işlem ya da

yargı kararı niteliğinde tasarrufla bulunulamayacağı, dava konusu kurallarla Kanun'a ekli (3) sayılı listede yer alan özel televizyonların statülerinde kalıcı değişiklikler yapıldığı, bu nedenle tedbirlerin bireysel idari işlem niteliğinde olduğu, bireysel işlemlerin OHAL KHK'sı ile yapılarak kanun şeklinde onaylanmasının açık bir fonksiyon gasbı niteliği taşıdığı,

- Bir kurum veya kuruluşun terör örgütüne aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olup olmadığına ya da bir yapı veya oluşumun terör örgütü olduğuna karar verme yetkisinin yargı mercilerine ait olduğu, kuralların kanun adı altında hem yargısal hem de bireysel işlemin özelliklerini barındıran karma bir yapıda olduğu, bu durumun yasama, yürütme ve yargı fonksiyonlarının tek organda toplanması anlamına geldiği,

- Kurum ve kuruluşlar hakkında herhangi bir idari ya da adli soruşturma yürütülmeden ve kesinleşmiş bir yargı kararı bulunmadan terör örgütleri ile ilişkili oldukları belirtilerek yaptırım uygulanmasının Anayasa'nın 15. maddesinde OHAL'lerde dokunulamayacak çekirdek haklardan olan masumiyet karinesine aykırılık oluşturduğu ve ceza normlarının geçmişe yürümezliği ilkesinin ihlal edildiği, bireysel idari işlem niteliğindeki kapatma işleminin doğrudan OHAL KHK'sı adı altında yapılmak suretiyle yargı denetimi dışında tutulduğu, her ne kadar daha sonraki bir tarihte Komisyon kurulmuşsa da Komisyon ve sonraki sürecin basın-yayın kuruluşların kapatılması işlemine karşı etkili bir denetim mekanizması sağlamadığı,

- Basın-yayın kuruluşlarının kapatılmasından dolayı ifade özgürlüğü, basın özgürlüğü, süreli ve süresiz yayın hakkı ile basın araçlarının korunması haklarının ihlal edildiği, basın-yayın kuruluşlarının mal varlığının Hazineye devredilmesinin mülkiyet hakkını ve ayrıca müsadere yasağını ihlal ettiği,

belirtilerek kuralların Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 15., 26., 28., 29., 30., 35., 36., 38., mülga 91., mülga 121. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kanun'un 3. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrası ve Ekli (3) Sayılı Liste

81. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

82. Dava konusu kuralla terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan Kanun'a ekli (3) sayılı listede yer alan özel televizyonların kapatıldığı hüküm altına alınmıştır. Kural kapsamında basın-yayın kuruluşu olan özel televizyonlar kanun hükmüyle kapatılmış ve faaliyetine son verilmiştir.

83. Dava konusu kural ile 7083 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 13/10/2022 tarihli ve E.2018/78, K.2022/114 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

84. Anılan kararda, kuralda belli kuruluşlara ilişkin öngörülen kapatma tedbirinin OHAL'in ilanına sebep olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesi amacıyla yönelik olarak bu dönemde uygulanıp hüküm ve sonuçlarını doğurduğu, OHAL dönemini aşan genel bir düzenleme niteliği taşımadığından olağanüstü dönemlerde temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması ve sınırlandırılmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında incelenmesi gerektiği tespiti yapılmış; kuralla sınırlama getirilen ifade ve basın özgürlüğünün OHAL yönetiminin benimsendiği dönemlerde Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan dokunulması yasaklanmış çekirdek haklar arasında bulunmadığına ve milletlerarası hukuktan kaynaklanan diğer herhangi bir güvence (olağanüstü dönemlerde korunmaya devam eden güvenceler) kapsamında da bulunmadığına işaret edilmiştir (AYM, E.2018/78, K.2022/114, §§ 118-126). Diğer yandan anılan tedbirin uygulanmasının millî güvenlik, demokratik anayasal düzen ile kamu güvenliğinin sağlanması ve korunması amaçlarına ulaşma bakımından elverişli olmadığına söylenemeyeceği, bu kuruluşların toplumsal hayat içindeki *yönlendirici* rolünün kişilerdeki karşılığı gözönüne alındığında gereklilik arz etmediğinin de söylenemeyeceği ifade edilmiş; ayrıca tedbirin her bir kuruluş yönünden hukuka uygunluğunun denetlenmesinin yani bireyselleştirmenin sağlanması için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, söz konusu güvencelerin OHAL'e sebebiyet veren tehdit veya tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik kuralın bu amaç dışında keyfî bir şekilde uygulanmasını engelleyecek nitelikte olduğu belirtilerek ifade ve basın özgürlüğüne *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirilmediği sonucuna varılmış, ayrıca kuralların MGK kararlarına

icrai bir işlev kazandırma sonucunu doğurmadığı da belirtilmiştir AYM, E.2018/78, K.2022/114, §§ 127-139).

85. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7083 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

86. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 26., 28., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 29., 35., 36. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 26., 28., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralda yer verilen özel televizyonların kapatılması tedbirinin demokratik anayasal düzenin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi amacıyla uygulandığı anlaşılmıştır. Bu açıdan bakıldığında tedbir, cezalandırma amacına matuf olmadığı gibi bunun için uygulanan usulün de ceza usul hukuku alanındaki yargısal uygulamalarla herhangi bir benzerliği bulunmamaktadır.

Bu açıdan kuralda öngörülen tedbirin cezai niteliği haiz olmamasının bir sonucu olarak anılan tedbire ceza hukukunun çekirdek haklarının uygulanmasını gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu nedenle kuralın Anayasa'nın 38. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Kuralın ayrıca Anayasa'nın 30., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle de ilgisi görülmemiştir.

b. Kanun'un 3. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin "Birinci fıkra kapsamında kapatılan özel televizyonlara ait olan taşınırlar ile her türlü mal varlığı, alacak ve haklar, belge ve evrak Hazineye bedelsiz olarak devredilmiş sayılır, bunlara ait taşınmazlar tapuda resen Hazine adına, ... tescil edilir." Bölümü ile Üçüncü Cümlesi

87. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. maddesi yönünden de incelenmiştir.

88. Kurallar, Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince kapatılan ekli (3) sayılı listede yer alan özel televizyonlara ait olan taşınırılar ile her türlü mal varlığının, alacak ve hakların, belge ve evrakın Hazineye bedelsiz olarak devredilmiş sayılmasını, bunlara ait taşınmazların tapuda resen Hazine adına tescil edilmesini, devre ilişkin işlemlerin ilgili tüm kurumlardan gerekli yardımı almak suretiyle Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirilmesini hükme bağlamaktadır.

89. Dava konusu kurallar ile 7083 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin *"Birinci fıkra kapsamında kapatılan derneklere ve basın-yayın kuruluşlarına ait olan taşınırılar ile her türlü mal varlığı, alacak ve haklar, belge ve evrak Hazineye bedelsiz olarak devredilmiş sayılır, bunlara ait taşınmazlar tapuda resen Hazine adına, ... tescil edilir."* bölümü ile üçüncü cümlesi aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 13/10/2022 tarihli ve E.2018/78, K.2022/114 sayılı kararıyla söz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal taleplerinin reddine hükmedilmiştir.

90. Anılan kararda, kuralda öngörülen tedbirin OHAL'in ilanına neden olan tehdit ve tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik olarak bu dönemde uygulandığından kurala ilişkin Anayasa'ya uygunluk denetiminin Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılması gerektiği belirtilmiş; tedbirin her bir kurum ve kuruluş yönünden hukuka uygunluğunun denetlenmesinin yani bireyselleştirmenin sağlanması için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, söz konusu güvencelerin OHAL'e sebebiyet veren tehdit veya tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik kuralların bu amaç dışında keyfî bir şekilde uygulanmasını engelleyecek nitelikte olduğu, bu durumda kuralla mülkiyet hakkına *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirilmediği sonucuna varılmıştır (AYM, E.2018/78, K.2022/114, §§ 143-165).

91. Kararda ayrıca ekonomik değer taşıyan varlıkların Hazineye intikal etmesi tedbirinin bunların kullanımını kontrol etmek suretiyle kamusal hayata dönük güveni yeniden tesis ederek demokratik anayasal düzenin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi amacıyla uygulandığı, mal varlığının Hazineye devredilmesine ilişkin ilave tedbirlere karşı 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun geçici 4. maddesine göre yapılacak başvuru üzerine ilave tedbirlerin asıl tedbir olan kapatma tedbirinin zorunlu sonucu olup olmadığı veya kapatma tedbiri ile

arasında bağlantı bulunup bulunmadığının yanı sıra OHAL'e neden olan şartlar yönünden de inceleneceği hususuna yer verilmiştir (AYM, E.2018/78, K.2022/114, §§ 166-168).

92. Diğer yandan suç teşkil eden faaliyetlerden biri ile ilişkilendirmeden bütün mal varlığının üzerindeki mülkiyetin ortadan kaldırılması ve bunların Hazineye devredilmesi sonucunu doğuran ilave tedbire ilişkin olarak idari ve yargısal başvuru yolları öngörülme suretiyle mülkiyeti kamuya geçirilen mal varlığının suçla bağlantısının bulunmadığına dair ileri sürülecek iddiaların inceleneceği ve bu yolla bireyselleştirmenin sağlandığı da gözönüne alındığında söz konusu tedbirin Anayasa'nın 38. maddesinde düzenlenen genel müsadere cezası yasağına da aykırı olmadığı sonucuna varılmıştır (AYM, E.2018/78, K.2022/114, § 169).

93. Aynı kararda devire ilişkin işlemlerin ilgili tüm kurumlardan gerekli yardımı almak suretiyle Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirilmesine yönelik dava konusu düzenlemenin de söz konusu işlemlerin yürütülmesinden sorumlu muhatabın tespit edilmesine ilişkin olup olağanüstü şartlar kapsamında yönetsel bir zorunluluğun yerine getirilmesi amacından kaynaklandığı, bu itibarla Anayasa'ya aykırı bir yönünün bulunmadığı belirtilmiştir (AYM, E.2018/78, K.2022/114, § 170).

94. Dava konusu kurallar açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7083 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin *"Birinci fıkra kapsamında kapatılan derneklere ve basın-yayın kuruluşlarına ait olan taşınırılar ile her türlü mal varlığı, alacak ve haklar, belge ve evrak Hazineye bedelsiz olarak devredilmiş sayılır, bunlara ait taşınmazlar tapuda resen Hazine adına, ... tescil edilir."* bölümünün ve üçüncü cümlesinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kurallar yönünden de geçerlidir.

95. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 15., 35., 38. ve 40. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu görüşe katılmamışlardır.

Kurallarla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 26., 28. 29., 30., 36., mülga 91., mülga 121. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen

aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 35., 38. ve 40. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

c. Kanun'un 3. Maddesinin (2) Numaralı Fıkranın Birinci Cümlesinin Kalan Kısım ile İkinci Cümlesi

96. Dava konusu kurallarda Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince kapatılan özel televizyonlara ait taşınmazların Hazine adına gerçekleştirilecek tapu tescil işleminin her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak yerine getirileceği, kapatılan bu kuruluşların her türlü borçlarından dolayı hiçbir şekilde Hazineden bir hak ve talepte bulunulamayacağı hüküm altına alınmıştır.

97. Dava konusu kurallar, 7083 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "... her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak..." ibaresi ve aynı fıkranın ikinci cümlesi ile aynı içeriğe sahip olup Anayasa Mahkemesinin 13/10/2022 tarihli ve E.2018/78, K.2022/114 sayılı kararıyla söz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline hükmedilmiştir.

98. Söz konusu kararda, mülkiyet hakkına sınırlama getiren kuralların OHAL dönemi öncesinde taşınmazlar üzerinde tesis edilmiş kısıtlamalar ile taşınmaz yüklerini ve doğmuş borçları kapsayacak şekilde uygulanma imkânına sahip olması nedeniyle OHAL süresiyle sınırlı bir düzenleme getirmediğinden Anayasa'nın olağan dönem kuralları yönünden öngördüğü denetim rejimine göre incelenmesi gerektiği tespiti yapılmış; bu kapsamda OHAL ilanına neden olan olay ve olgularla ya da devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum, grup veya terör örgütleriyle bir bağlantısı olup olmadığına bakılmaksızın kuralda belirtilen taşınmazlar üzerinde hak sahipliği bulunanların veya borç ilişkisinin alacaklılarının hepsinin söz konusu hukuki ilişkilerden kaynaklanan hak ve yetkilerinin ortadan kaldırılmasının kamu yararı ile kişisel yarar arasındaki dengeyi bozmak suretiyle mülkiyet hakkının ölçüsüz biçimde sınırlandırılmasına neden olduğu sonucuna varılmıştır (AYM, E.2018/78, K.2022/114, §§ 173-183).

99. Dava konusu kurallar açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7083 sayılı Kanun'un 3. maddesinin

(2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “... her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak...” ibaresinin ve aynı fıkranın ikinci cümlesinin Anayasa’ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kurallar yönünden de geçerlidir.

100. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa’nın 13. ve 35. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kurallar; Anayasa’nın 13. ve 35. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 15., 26., 28., 29. 30., 36., 38., mülga 91., mülga 121. ve 125. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

C. Kanun’un 4. Maddesinin İncelenmesi

1. Genel Açıklama

101. 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun 24. maddesinin (a) fıkrasının (1) ila (3) numaralı bentlerinde doçentlik başvuruları için aranan şartlar belirlenmiştir. Buna göre doçentlik başvurusu yapılabilmesi için ilk olarak bir lisans diploması alındıktan sonra doktora ile tıpta, diş hekimliğinde, eczacılıkta ve veteriner hekimlikte uzmanlık unvanının veya Üniversitelerarası Kurulun (ÜAK) önerisi üzerine Yükseköğretim Kurulunca (YÖK) tespit edilen belli sanat dallarının birinde yeterlik kazanılmış olması gerekmektedir. Ayrıca adayların YÖK tarafından belirlenen merkezî bir yabancı dil sınavından en az elli beş puan veya uluslararası geçerliliği YÖK tarafından kabul edilen bir yabancı dil sınavından buna denk bir puan alması ile ÜAK’nın görüşü üzerine YÖK tarafından her bir bilim veya sanat disiplininin özellikleri dikkate alınarak belirlenecek yeterli sayı ve nitelikte özgün bilimsel yayın ve çalışmalar yapılmış olması gerekmektedir.

102. Anılan maddenin (b) fıkrasında doçentlik sınav jürisinin adayın yayın ve çalışmalarını değerlendirerek hazırladıkları ayrıntılı ve gerekçeli kişisel raporlarını ÜAK’ya gönderecekleri hükme bağlanmış, (c) fıkrasında ise ÜAK tarafından yeterli yayın ve çalışmaya sahip olduğuna karar verilen adaya doçentlik unvanının verileceği belirtilmiştir. ÜAK tarafından doçentlik unvanı verilmesi ya da verilmemesine yönelik idari işlemin esasen adayın yayın ve çalışmalarının değerlendirilmesine ilişkin olarak jüri üyeleri tarafından hazırlanan raporlara göre belirlendiği anlaşılmaktadır.

Doçentlik başvurusu ve değerlendirilmesine ilişkin işlemler ÜAK tarafından yürütülmekte ise de ÜAK'nın bu husustaki görevinin başvuru sürecinin yürütülmesine ilişkin olduğu, doçentlik unvanının iktisabının esasen bilimsel yeterliğin tespitine bağlı bir işlem olduğu görülmektedir.

103. Söz konusu maddenin (d) fıkrasında yükseköğretim kurumlarının, *doçent kadrosuna atama* için, doçentlik unvanına sahip olmanın yanında YÖK'ün onayını almak suretiyle, münhasıran bilimsel kaliteyi artırmak amacına yönelik olarak bilim veya sanat disiplinleri arasındaki farklılıkları da gözönünde bulundurarak objektif ve denetlenebilir nitelikte ek koşullar belirleyebilecekleri belirtilmiştir. Yine aynı maddenin (e) fıkrasında ise doçentlik unvanına sahip olanların yükseköğretim kurumları tarafından ilan edilen doçent kadrolarına başvurabilecekleri ifade edilmiştir.

104. 2547 sayılı Kanun'un yukarıda yer verilen hükümleri birlikte değerlendirildiğinde ÜAK'ya *doçentlik unvanı için başvuru* ile devlet veya vakıf üniversitelerinde *doçent kadrosuna atanma* için üniversitelere başvuru arasında ayırım yapıldığı, doçentlik unvanına haiz olunmasının doçentlik kadrosuna başvurunun ön şartı olarak düzenlendiği görülmektedir. Doçentlik unvanının ise ÜAK'nın belirlediği jüri tarafından yapılan yeterlik tespiti üzerine ÜAK tarafından yeterli yayın ve çalışmaya sahip olduğuna karar verilen adaylara verilen akademik bir unvan olduğu anlaşılmaktadır.

105. 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 137 ila 145. maddelerinde görevden uzaklaştırma müessesesi düzenlenmiş olup 137. maddede görevden uzaklaştırmanın kamu hizmetlerinin gerektirdiği hâllerde, görevi başında kalmasında sakınca görülecek devlet memurları hakkında alınan ihtiyati bir tedbir olduğu belirtilmiştir. 2547 sayılı Kanun'un 53/B maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde de benzer bir tanıma yer verilerek görevden uzaklaştırmanın devlet veya vakıf yükseköğretim kurumlarında yürütülen kamu hizmetinin gerektirdiği hâllerde, personel hakkında alınan ihtiyati bir tedbir olduğu ifade edilmiştir. Görevden uzaklaştırma tedbirinin uygulanması bir idari işlem niteliğinde olup bu tedbir, disiplin kovuşturması çerçevesinde uygulanabileceği gibi ceza kovuşturması sebebiyle de uygulanabilmektedir.

106. 657 sayılı Kanun'un disiplin cezalarının türlerini ve disiplin cezası uygulanacak hâlleri düzenleyen 125. maddesinin birinci fıkrasının

(E) bendinde devlet memurluğundan çıkarma cezası bir daha devlet memurluğuna atanmamak üzere memurluktan çıkarma şeklinde tanımlanmıştır. Bu bendin (I) alt bendinde ise terör örgütleriyle eylem birliği içerisinde olmak, bu örgütlere yardım etmek, kamu imkân ve kaynaklarını bu örgütleri desteklemeye yönelik kullanmak ya da kullandırmak, bu örgütlerin propagandasını yapmak devlet memurluğundan çıkarma cezasını gerektiren fiil ve hâllerden biri olarak sayılmıştır.

2. Anlam ve Kapsam

107. 7085 sayılı Kanun'un dava konusu 4. maddesinin birinci cümlesinde terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olması ya da değerlendirilmesi sebebiyle görevden uzaklaştırılan veya haklarında adli soruşturma ya da kovuşturma yapılan doçent adaylarının, görevden uzakta geçirdikleri süre boyunca veya adli soruşturma ya da kovuşturma sonuçlanıncaya kadar doçentlik başvurularına ilişkin işlemlerin durdurulacağı hükme bağlanmıştır.

108. Söz konusu cümle uyarınca doçentlik başvurusu durdurulacak doçent adaylarının ilk grubunu haklarında terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olması ya da değerlendirilmesi sebebiyle idari işlemle görevden uzaklaştırılanlar oluşturmaktadır.

109. Kural kapsamında doçentlik başvurusu durdurulacak doçent adaylarının ikinci grubunu ise terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olması ya da değerlendirilmesi sebebiyle haklarında adli soruşturma ya da kovuşturma yapılanlar oluşturmaktadır.

110. 7085 sayılı Kanun'un dava konusu 4. maddesinin ikinci cümlesinde ise doçentlik başvurularına ilişkin işlemleri durdurulandan terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olması ya da değerlendirilmesi sebebiyle

haklarında kamu görevinden çıkarılma veya mahkûmiyet kararı verilenlerin doçentlik başvurularının iptal edileceği düzenlenmiştir. Bu itibarla anılan sebeplerle idari işlemle kamu görevinden çıkarılanlar ile haklarında mahkûmiyet kararı verilenlerin doçentlik başvuruları iptal edilecektir.

111. 2547 sayılı Kanun'un 53. maddesinin (b) fıkrasının (5) numaralı bendinde üniversite öğretim mesleğinden çıkarma cezası, akademik bir kadroya bir daha atanmamak üzere üniversite öğretim mesleğinden çıkarma olarak tanımlanmış; (6) numaralı bendinde de kamu görevinden çıkarma cezasının kamu kurum ve kuruluşları ile vakıf yükseköğretim kurumlarında öğretim elemanı ve memur olarak bir daha atanmamak üzere kamu görevinden çıkarmayı ifade ettiği belirtilmiştir. (6) numaralı bendin (a) alt bendinde terör niteliğinde eylemlerde bulunmak veya bu eylemleri desteklemek, kamu imkân ve kaynaklarını bu örgütler için kullanmak ya da kullandırmak kamu görevinden çıkarma cezasını gerektiren fiiller arasında düzenlenmiştir.

112. Dava konusu kuralda yer alan düzenlemeler doğrudan KHK ile tesis edilen işlemlere bağlı ilave tedbirler niteliğinde değildir. Kuralın yürütme organınca tesis edilen görevden uzaklaştırma ya da kamu kamu görevinden çıkarma şeklindeki idari işlemlere bağlı olarak ya da yargı organınca yürütülen adli soruşturma veya kovuşturma ya da mahkemece verilen mahkûmiyet kararına bağlı olarak idari işlemle tesis edilecek olan doçentlik başvurusunun durdurulması ile doçentlik başvurusunun iptaline ilişkin tedbirleri düzenlediği anlaşılmaktadır. Kuralın doçentlik unvanı için yapılacak başvurularla sınırlı bir düzenleme öngörmekte olup üniversite kadrolarında istihdama ilişkin hüküm içermediği görülmektedir.

3. İptal Talebinin Gerekçesi

113. Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kuralla kamu göreviyle bir bağlantısı olmayan, bilimsel yeterlik esasına göre verilen bir unvan olan doçentlik unvanı için yeni bir şartın getirildiği, kuralda yer alan kavramların belirsiz ve öngörülemez olduğu, kuralın, yürürlüğe girmesinden önce işlenmiş olan fiillere uygulanarak geçmişe yürütüldüğü belirtilerek Anayasa'nın 2., 13., 15., 38. ve 42. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

114. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 20. maddesi yönünden de incelenmiştir.

115. Kuralda öngörülen terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olması ya da değerlendirilmesi sebebiyle görevden uzaklaştırılan veya haklarında adli soruşturma ya da kovuşturma yapılan doçent adaylarının görevden uzaklaştırıldıkları süre boyunca veya adli soruşturma ya da kovuşturma sonuçlanıncaya kadar doçentlik başvurularına ilişkin işlemlerin durdurulması ve bunlardan haklarında kamu görevinden çıkarılma veya mahkûmiyet kararı verilenlerin doçentlik başvurularının iptal edilmesi tedbirinin OHAL'in ilanına sebep olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesi amacına yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Ancak kural, sadece olağanüstü dönemde değil olağan dönemde de uygulanacak nitelikte olduğundan kurala ilişkin incelemenin Anayasa'nın olağan dönem kuralları yönünden öngördüğü denetim rejimine göre yapılması gerekir.

116. Anayasa'nın "*Özel hayatın gizliliği*" başlıklı 20. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.*" hükmü yer almaktadır.

117. Anayasa'nın 20. maddesinin gerekçesinde de belirtildiği üzere özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkı bir yönüyle özel hayatın gizliliğinin korunmasını, başkalarının gözleri önüne serilmemesini, bir başka ifadeyle kişinin özel hayatında yaşananların yalnız kendisi veya kendisinin bilmesini istediği kimseler tarafından bilinmesini isteme hakkını korurken diğer yönüyle resmî makamların özel hayata müdahale edememesi yani kişinin ferdî ve aile hayatını kendi anladığı gibi düzenleyip yaşayabilmesi hakkını güvence altına almaktadır (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/6/2021, § 69).

118. Anayasa Mahkemesi kararlarında özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkının kişinin çevresinde bulunanlarla temas kurma hakkını içerdiği, kişilerin mesleki hayatları ile özel hayatları arasında sıkı bir ilişki bulunduğu, kişinin mesleği ile ilgili tasarrufların özel hayata saygı

gösterilmesini isteme hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir (*Serap Tortuk*, B. No: 2013/9660, 21/1/2015, § 37; *Bülent Polat [GK]*, B. No: 2013/7666, 10/12/2015, § 62).

119. Meslek hayatı ve buna bağlı kazanımlar ile sosyal statüyü etkileyen bir düzenlemenin sebep unsurunu özel hayata ilişkin davranışlar oluşturmamakla birlikte söz konusu düzenleme, sonuçları itibarıyla kişilerin özel hayatını önemli ölçüde etkileyebilir (AYM, E.2018/159, K.2019/93, 24/12/2019, § 16).

120. Bununla birlikte özel hayata ilişkin herhangi bir nedene dayanmayan ve kişilerin mesleki hayatlarına ya da sosyal statülerine yönelik müdahaleler ya da tedbirler içeren her durumun doğrudan doğruya özel hayata saygı hakkı kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir. Bu türden müdahalelerin konu olduğu süreçler özel hayata saygı hakkının incelenmesini ve güvencelerinin harekete geçirilmesini sağlamaya elverişli olmalıdır. Mesleki hayata ve sosyal statüye yönelik olarak gerçekleştirilen müdahalelerin ya da alınan tedbirlerin kişilerin sosyal yaşamlarına ve çevreleriyle kuracakları iletişime, dolayısıyla özel hayatlarına dolaylı da olsa bir etkisinin olacağı öngörülebilir olsa da bu kapsamdaki gerçekleşmiş ya da gerçekleşmesi muhtemel etkinin meselenin özel hayata saygı hakkı kapsamında ele alınmasını gerekli kılacak ölçüde ciddi ve asgari bir ağırlık düzeyinde olduğunun ortaya konulması gerekir. Ağırlığın belirlenmesi ise her durumun kendine özgü koşulları çerçevesinde gerçekleştirilmelidir (bazı farklarla birlikte bkz. C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, § 93).

121. Bu çerçevede özel hayata ilişkin herhangi bir nedene dayanılmaksızın mesleki hayata ve sosyal statüye yönelen müdahalelerin ya da tedbirlerin özel hayata saygı hakkı kapsamında değerlendirilebilmesi için muhataplarının özel hayatları üzerinde ciddi etkisi olması veya bu düzeyde bir etkinin doğmasının muhtemel olması gerekir. Bu türden bir meselenin özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmesini gerekli kılan asgari ağırlık düzeyinde olup olmadığının değerlendirilmesinde kişinin iç dünyasında meydana gelen etkinin derecesi, kişinin sosyal çevresinde ve itibarında meydana gelen etkinin derecesi, kişinin muhatap olduğu müdahalenin ya da tedbirin neden olacağı etkinin ya da zararın derecesi, etkinin ya da zararın ne derecede ikna edici açıklamalarla ortaya konulduğu ve delillendirildiği ile mesleki hayata yönelik müdahalelerin ya da tedbirlerin nedenlerine ilişkin hususlar dikkate alınmalıdır (bazı farklarla birlikte bkz. C.A. (3), § 94).

122. Dava konusu kural kapsamındaki kişilerin doçentlik başvurularının durdurulmasının ve/veya iptalinin temel sebebi Anayasa'ya aykırı faaliyetlerde bulunan oluşum ve yapılara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olması ya da değerlendirilmesi sebebiyle görevden uzaklaştırılmaları veya haklarında adli soruşturma ya da kovuşturma yapılmasıdır. Bu sebebin özel hayat kapsamında kalan değerlerden herhangi birisiyle ilgili olmadığı açıktır. Dolayısıyla kural kapsamına giren kişilerin doçentlik başvurularının engellenmesinin sebep temelli yaklaşıma göre özel hayatla bağlantısının bulunduğu söylenemez (benzer yöndeki karar için bkz. AYM, E.2018/76, K.2022/125, 26/10/2022, § 75).

123. Sonuç temelli yaklaşım yönünden inceleme yapıldığında ise öncelikle kuralda öngörülen sınırlamanın olumsuz etkilerinin kural kapsamındaki kişilerin açık hukuka aykırı eylemlerinin öngörülebilir sonuçları olup olmadığına bakılır. Bireylerin hukuka aykırılığı açık olan fiillerinin öngörülebilir sonuçlarının özel hayata saygı hakkının norm alanına temas eden bir yönü yoktur. Kural kapsamına giren kişilerin doçentlik başvurularının durdurulmasının ve/veya iptalinin bunların sosyal statülerine etkileri dikkate alınmalıdır. Söz konusu kişiler, Anayasa'ya aykırı faaliyetlerde bulunduğu değerlendirilen ve sonraki yargı kararlarıyla terör örgütü olduğuna hükmedilen bir oluşuma üyelikleri, mensubiyetleri veya iltisakları yahut bunlarla irtibatlı olmaları ya da değerlendirilmeleri sebebiyle görevden uzaklaştırılmaları veya haklarında adli soruşturma ya da kovuşturma yapılması gerekçesiyle kural konusu tasarrufa maruz kalmıştır. Bu durumda kural kapsamındaki kişilerin doçentlik başvurusuna bağlı doçentlik unvanı hakkından yararlandırılmamasının terör örgütlerine üyelik, mensubiyet veya irtibat ya da iltisaklarının bulunduğu gerekçesine dayanmış olmasının bunların sosyal statüsünü ve itibarını etkilediği tartışmasızdır. Anılan kişilerin bu durumdan duyacağı üzüntü ve ızdırabın özel hayata ilişkin değerlere temas ettiğini kabul etmek gerekir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. AYM, E.2018/76, K.2022/125, 26/10/2022, § 76).

124. Bu çerçevede kişilerin doçentlik başvurularına bağlı olarak doçentlik unvanını iktisap etme hakkından yararlandırılmamasını öngören kural, Anayasa'nın 20. maddesi kapsamındaki özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkına sınırlama getirmektedir.

125. Anayasa'nın 13. maddesinde *“Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı*

olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.” denilmektedir.

126. Buna göre özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkına sınırlama getirilirken temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması rejimini düzenleyen Anayasa’nın 13. maddesinin gözonünde bulundurulması gerekmektedir. Anayasa’nın söz konusu maddesi uyarınca özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkına getirilen sınırlamaların kanunla yapılması, Anayasa’da öngörülen sınırlama sebeplerine, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine uygun olması gerekir.

127. Bu kapsamda özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkını sınırlamaya yönelik bir kanuni düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp kuralların keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir düzenlemeler niteliğinde olması gerekir.

128. Esasen temel hak ve özgürlükleri sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması Anayasa’nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa’nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa’nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

129. Kuralda doçentlik başvurusunun durdurulmasına ve/veya iptaline yol açan sebepler herhangi bir tereddüde yer vermeyecek biçimde açık ve net olarak düzenlenmiştir. Dolayısıyla özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkına sınırlama getiren kuralın belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu ve bu yönüyle kanunilik şartını taşıdığı anlaşılmaktadır.

130. Anayasa'nın 20. maddesinin ikinci fıkrasında anılan hakka çeşitli sebeplere bağlı kalınarak sınırlamalar getirilebileceği belirtilerek bu hakkın mutlak olmadığı kabul edilmiştir. Maddede bu sınırlama sebepleri arasında millî güvenliğin ve kamu düzeninin korunması ile suç işlenmesinin önlenmesi sebepleri de sayılmış, böylece bunlara dayalı olarak söz konusu hakkın sınırlandırılabilmesine izin verilmiştir. Ancak anılan fıkrada söz konusu sınırlanmanın arama ve el koyma tedbirlerine özgü olarak yapılabileceği belirtildiğinden bu sebepler 20. madde bağlamında dava konusu kural yönünden meşru bir sınırlama nedeni olarak kabul edilemez. Bununla birlikte özel hayatın düzenlendiği maddede kural yönünden özel sınırlama sebeplerine yer verilmediğinin kabulü hâlinde dahi bu hakkın Anayasa'da güvence altına alınan diğer temel hak ve özgürlüklerin korunması veya Anayasa'nın diğer maddelerinde devlete bir görev olarak yüklenen ödevler nedeniyle sınırlandırılması mümkündür (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014; AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015).

131. Akademik unvan olarak doçentlik unvanı verilecek kişilerin terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatlı olmamalarını öngören kuralın akademik faaliyet alanında güvenilirliğin sağlanmasına, millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması hususlarına yönelik meşru bir amaca hizmet ettiği anlaşılmaktadır.

132. Diğer yandan temel hak ve özgürlüklere yönelik sınırlamaların demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olması, başka bir ifadeyle demokratik toplumda zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması gerekir.

133. Doçentlik başvurusunun durdurulması ve/veya iptaline yönelik sınırlamaların akademik faaliyet alanında herhangi bir zafiyete meydan verilmemesi bakımından gereklilik taşımadığı söylenemez. Bununla birlikte doçentlik unvanının iktisabı, kişiye doğrudan kamu hizmetinde çalışma imkânı sağlamamaktadır. Doçentlik unvanını iktisap eden kişinin kamu hizmetinde çalışabilmesi için ayrıca kamu hizmetine girişte aranan şartları sağlaması gerekir. Kural kapsamında doçentlik başvurusu durdurulan ve/veya iptal edilen kişilerin hâlihazırda kamu görevinden çıkarılan veya haklarında mahkûmiyet kararı verilen dolayısıyla kamu hizmetine girme şartlarını kaybeden kişiler oldukları gözetildiğinde bu kişilerin anılan

unvana bağılı olarak kamu görevlisi sıfatıyla devlet üniversitelerinde çalışma imkânlarının bulunmadığı açıktır. Öte yandan bu hususta vakıf üniversiteleri bakımından da bir farklılık bulunmamaktadır. Nitekim 2547 sayılı Kanun'un ek 8. maddesinde *"Vakıfca kurulacak yükseköğretim kurumlarındaki akademik organlar, Devlet yükseköğretim kurumlarındaki akademik organlar gibi düzenlenir ve onların görevlerini yerine getirir. Öğretim elemanlarının nitelikleri Devlet yükseköğretim kurumlarındaki öğretim elemanlarının niteliklerinin aynıdır. Devlet yükseköğretim kurumlarında çalışmaları yasaklanmış veya disiplin yoluyla bu kurumlardan çıkarılmış kişiler, vakıf yükseköğretim kurumlarında görev alamazlar."* denilerek doçent unvanını haiz olup devlet üniversitesinde çalışamayacak olan kişilerin vakıf üniversitelerinde de çalışamayacakları hüküm altına alınmıştır. Bununla birlikte kamu hizmetine giriş şartlarını sağlayamayan bu kişilerin özel sektörde çalışmalarına bir engel bulunmadığı açıktır.

134. Doçentlik başvurusu iptal edilen kişilerin zaten kamu görevinden çıkarılan veya haklarında mahkûmiyet kararı verilen dolayısıyla kamu görevine girme şartlarını kaybeden kişiler oldukları gözetildiğinde bu kişilerin doçentlik başvurusunun iptalini öngören kuralın doçentlik unvanın kamu görevi dışında başka alanlarda kullanılmasına da engel teşkil ettiği görülmektedir. Doçentlik unvanının bilimsel yeterliliğe bağılı olarak iktisap edilebilecek bir unvan olduğu dikkate alındığında bu unvanın iktisabının dolayısıyla kamu görevi dışında kalan faaliyet alanlarında kullanımının engellenmesinin zorunlu bir toplumsal ihtiyaca cevap vermediği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralla özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkına getirilen sınırlamanın demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

135. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2. ve 15. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 38. ve 42. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

Ç. Kanun'un 5. Maddesinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

136. 7085 sayılı Kanun'un dava konusu 5. maddesi 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla ülke genelinde ilan edilen OHAL kapsamında yürürlüğe konulan KHK'larla doğrudan veya anılan KHK'larda öngörülen usuller çerçevesinde bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce ve OHAL'in devamı süresince terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum ve gruplara aidiyeti, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilerek hakkında çeşitli tedbir ve yaptırımlar uygulanan halka açık ortaklıklar ve sermaye piyasası kurumları ve/veya bunların iş ve işlemleri hakkında 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında açılan dava ve takiplerde idare aleyhine yargılama giderine ve vekâlet ücretine hükmedilemeyeceğini, hükmedilenlerin ise tahsil edilemeyeceğini düzenlemektedir.

137. 7085 sayılı Kanun'un yürürlük tarihinin 8/3/2018 olduğu gözetildiğinde kuralda geçen "*maddenin yürürlüğe girdiği tarih*" ifadesiyle bu tarihin işaret edildiği anlaşılmaktadır.

138. 6362 sayılı Kanun'un 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasında Kanun'un kapsamı belirlenmiş olup bu bağlamda sermaye piyasası araçlarının, bu araçların ihracının, ihraççıların, halka arz edenlerin, sermaye piyasası faaliyetlerinin, sermaye piyasası kurumlarının, borsalar ile sermaye piyasası araçlarının işlem gördüğü diğer teşkilatlanmış piyasaların, piyasa işleticilerinin, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliğinin, Türkiye Değerleme Uzmanları Birliğinin, merkezî takas kuruluşlarının, merkezî saklama kuruluşlarının, Merkezî Kayıt Kuruluşu ve Sermaye Piyasası Kurulunun bu Kanun hükümlerine tabi olduğu ve halka açık olmayan anonim ortaklıkların halka arz edilmeyen pay ihraçlarının bu Kanun'un kapsamı dışında kaldığı ifade edilmiştir.

139. Kural, tüzel kişiler olan halka açık anonim ortaklıklar ve sermaye piyasası kurumları ve/veya bunların iş ve işlemlerine ilişkin olarak 6362 sayılı Kanun kapsamında açılan dava ve takipler hakkında düzenleme öngörmektedir. Kanun'un 17. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca

kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanmasına yönelik olarak istenebilecek ihtiyati tedbir ve açılacak dava, Kanun'un 23. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre mevzuata aykırı olarak gerçekleştirilen önemli nitelikte işlemlere ilişkin genel kurul kararlarının iptaline yönelik dava, yatırımcıları tazmin kararı verilenlerden haklarında tedrici tasfiye kararı verilenlere karşı Kanun'un 86. maddesi uyarınca açılacak dava, Kanun'un 92. maddesine göre hukuka aykırı işlemler sebebiyle sermayenin veya mal varlığının azalmasına yol açtığı tespit edilen ihraççılar aleyhine açılan dava ve takipler ile ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz talepleri bu kapsamda öngörülen düzenlemelere örnek teşkil etmektedir. Bu yönüyle kuralın hukuk davaları ve idari davalar ile icra ve iflas hukuku kapsamındaki ilamlı ya da ilamsız takipleri kapsadığı anlaşılmaktadır.

140. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 323. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yargılama giderlerinin kapsamı belirlenmiş olup yargılama giderlerinin *harçlar*, *masraflar* ve vekille takip edilen davalarda kanun gereğince takdir olunacak *vekâlet ücretinden* oluştuğu hükme bağlanmıştır. 1/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 11. maddesinin birinci fıkrasında genel olarak *yargı harçlarını* davayı açan veya harca mevzu olan işlemin yapılmasını isteyen tarafın ödemekle mükellef olduğu, üçüncü fıkrasında ise herhangi bir istek olmaksızın resen yapılacak işlemlere ait harçların aksine hüküm yoksa lehine işlem yapılan kişilerden alınacağı düzenlenmiştir. *Dava masrafları* ise işin niteliğine göre davacıdan veya davalıdan tahsil edilebilmektedir. Örneğin delil ikamesi talebinde bulunan tarafın mahkemece belirlenen avansı kesin süre içinde yatırması gerekmektedir.

141. 6100 sayılı Kanun'un 326. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre kanunda yazılı hâller dışında yargılama giderlerinin aleyhine hüküm verilen taraftan alınmasına karar verilmektedir. Söz konusu maddenin (2) numaralı fıkrasına göre davada iki taraftan her birinin kısmen haklı çıkması hâlinde mahkeme, yargılama giderlerini tarafların haklılık oranına göre paylaştırmaktadır. Kanun'un 330. maddesinin (1) numaralı fıkrasında da vekil ile takip edilen davalarda mahkemece kanuna göre takdir olunacak vekâlet ücretinin haklı çıkan taraf lehine hükmedileceği kurala bağlanmıştır. Dolayısıyla dava ve takiplerde yargı harçları, masraflar ve vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderleri kural olarak haksız çıkan tarafa yüklenmektedir. Böylelikle dava veya takipte haksız çıkan tarafın, karşı tarafın bu dava veya

takip sebebiyle yapmak zorunda kaldığı yargılama giderlerini üstlenmesi sağlanmaktadır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

142. Dava dilekçesinde özetle, yargılama giderlerine davayı kaybeden tarafın katlanması gerektiği, idare aleyhine dava açan kişinin davayı kazanması hâlinde lehine yargılama gideri ve vekâlet ücretine hükmedilmemesini öngören kuralın hak arama özgürlüğünün ve adil yargılanma hakkının temel unsurlarından olan mahkemeye erişim hakkına ölçüsüz müdahale niteliği taşıdığı, silahların eşitliği ilkesine aykırı olduğu belirtilerek Anayasa'nın 36. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

143. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

144. Kural, OHAL KHK'ları ile haklarında tedbir ve yaptırımlar uygulanan halka açık ortaklıklar ve sermaye piyasası kurumları ve/veya bunların iş ve işlemleri hakkında 6362 sayılı Kanun kapsamında açılan dava ve takiplerde idare aleyhine yargılama giderine ve vekâlet ücretine hükmedilemeyeceğini, hükmedilenlerin ise tahsil edilemeyeceğini hükme bağlamaktadır.

145. OHAL kapsamında çıkarılan KHK'lar ile haklarında tedbir uygulanan ve işlem tesis edilen halka açık anonim ortaklıklar ve sermaye piyasası kurumları ve/veya bunların iş ve işlemlerine ilişkin olarak 6362 sayılı Kanun kapsamında açılan dava ve takipler hakkında düzenleme getiren kural sadece olağanüstü dönemde değil olağan dönemde de uygulanacak nitelikte olduğundan kurala ilişkin incelemenin Anayasa'nın olağan dönem kuralları yönünden öngördüğü denetim rejimine göre yapılması gerekir.

146. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.*" denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku

bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (*Mahmut Duran ve diğerleri*, B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60).

147. Yargılama sırasında yapılan giderlerin mülk teşkil ettiği açıktır.

148. Anayasa'nın hak arama hürriyetini düzenleyen 36. maddesinde "*Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir./Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz.*" denilmiştir. Maddeyle güvence altına alınan dava yoluyla hak arama özgürlüğü, bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birini oluşturmaktadır. Kişinin bir haksızlığa uğradığını iddia edebilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin, uğradığı zararı giderebilmesinin en etkili ve güvenceli yolu yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir (AYM, E.2017/178, K.2018/82, 11/07/2018, § 11).

149. Mahkemeye erişim hakkı bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir (Özkan Şen, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52). Taraflar aleyhine vekâlet ücretine ve yargılama giderlerine hükmedilmesi ve yargılama sürecinde yüklendikleri giderlerin karşı tarafa yükletilmesi isteminin reddedilmesi mahkemeye erişim hakkını sınırlandırabilir (benzer yönde bkz. *Hilmi Kocabey ve diğerleri*, B. No: 2018/27686, 17/11/2021, § 98).

150. Kural, dava veya takip sonucunda haklı çıkan tarafın bu dava veya takip sebebiyle karşı taraftan alması gereken yargılama gideri ve vekâlet ücretinden yoksun bırakılmasını öngörmekte, bu yönüyle mülkiyet hakkına ve mahkemeye erişim hakkına sınırlama getirmektedir.

151. Mülkiyet ve mahkemeye erişim hakkına sınırlama getiren düzenlemelerin Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun olması gerekir.

152. Anayasa'nın 13. maddesi temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasını, ilgili hak ve özgürlüğe ilişkin Anayasa maddesinde

gösterilen özel sınırlandırma sebeplerinin bulunmasına bağlı kılınmıştır. Anayasa'nın 36. maddesinde özel sınırlama nedeni düzenlenmemiştir. Anayasa'nın 36. maddesinde adil yargılanma hakkı için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu düşünülemez. Anayasa Mahkemesi kararlarında, Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevlerin özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebileceği kabul edilmektedir (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014; AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015).

153. Adil yargılanma hakkı, niteliği gereği devletin düzenleme yapmasını gerektiren bir haktır. Zira bu hakkın Anayasa'da zikredilmiş olması kendi başına bir anlam ifade etmemekte, bireylerin bu haktan yararlanabilmesi için devletin en azından yargı teşkilatını kurması ve yargılama usullerini belirlemesi gerekmektedir. Devletin düzenleme yetkisini haiz olduğu alanlarda belli ölçüde takdir yetkisine sahip olduğunun kabulü gerekir. Bu sebeple adil yargılanma hakkına yönelik sınırlamalar getirilirken kanun koyucuyu bağlayan belli bir meşru amaçlar listesi bulunmamaktadır. Ancak kanun koyucunun bu takdir yetkisinin Anayasa Mahkemesinin denetimine tabi olduğu açıktır (*Bekir Sözen* [GK], B. No: 2016/14586, 10/11/2022, § 74).

154. OHAL KHK'ları ile haklarında tedbir ve yaptırımlar uygulanan halka açık ortaklıklar ve sermaye piyasası kurumları ve/veya bunların iş ve işlemleri hakkında 6362 sayılı Kanun kapsamında açılan dava ve takiplerde idare aleyhine yargılama giderine ve vekâlet ücretine hükmedilememesinin ve hükmedilenlerin ise tahsil edilememesinin öngörülmesinin amacının Sermaye Piyasası Kurulunun (SPK) yargılama gideri yüküyle karşılaşmasının önlenmesi olduğu anlaşılmaktadır.

155. Yargılama giderlerine hükmedilmesinde kural olarak haklı çıkma ölçütü esas alınmaktadır. Yargılama sonucunda yargılama giderlerine hükmedilmesinin amacı haklı çıkan tarafın yargılama sürecinde birtakım masraflara katlanması sebebiyle uğradığı zararın telafi edilmesidir. Davanın kısmen veya tamamen aleyhine sonuçlandığı tarafın, haksız çıktığı ölçüde diğer tarafın haklı olmayan bir ekonomik kayba uğramasına sebebiyet vermiş olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla yargılama gideri, haklı çıkan tarafın mülkiyet hakkının korunmasına hizmet eden bir işleve de sahiptir.

156. Kural, yargılama giderlerinin haksız çıkan tarafa yükletileceği ilkesini SPK lehine değiştirmekte ve haksız çıksa bile SPK aleyhine yargılama giderine hükmedilemeyeceğini öngörmektedir. Kamu kurumlarının karşılaştığı yargılama giderlerinin azaltılması yönünde -harç muafiyeti gibi- düzenlemeler yapılması makul kabul edilebilirse de bunun yargılamanın diğer tarafı olan özel hukuk kişilerinin haklarının çiğnenmesi pahasına yapılması meşru görülemez. Kamu kurumlarının bütçe dengesinin korunması elbette önemlidir. Ancak kamuya mali külfet yüklenmemesi düşüncesi, kamunun haksız yere açtığı davada yargılama gideri yapmasına sebebiyet verdiği kişinin maruz kaldığı mali külfetleri telafi etme yükümlülüğünün ortadan kaldırılmasını meşrulaştırmaz. Kamunun karşı tarafın yaptığı yargılama giderini bütçe gerekçeleriyle karşılamaması bir hukuk devletinde kabul edilebilir nitelikte değildir. Dolayısıyla SPK'nın yargılama gideri yüküyle karşılaşmasının önlenmesinin anayasal yönden meşru bir amaç oluşturduğu kabul edilemez.

157. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13., 35. ve 36. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

IV. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

158. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında *"Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez."* denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanmak suretiyle Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırılabileceği belirtilmektedir.

159. 7085 sayılı Kanun'un; 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının dördüncü ve beşinci cümlelerinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu cümlelere ilişkin iptal hükümlerinin kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

V. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

160. Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kuralların uygulanmaları hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararlar doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

6/2/2018 tarihli ve 7085 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. 1. 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresine,

2. 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasının;

a. Birinci cümlesinde yer alan "...her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak..." ibaresine,

b. İkinci cümlesine,

3. 4. ve 5. maddelerine,

yönelik yürürlüğün durdurulması taleplerinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

B. 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının dördüncü ve beşinci cümlelerine yönelik iptal hükümlerinin yürürlüğe girmelerinin ertelenmeleri nedeniyle bu cümlelere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

C. 1. 1. maddesinin;

a. (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresi dışında kalan kısmı ile ikinci ve üçüncü cümlelerine,

b. (2) numaralı fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine,

c. (3) numaralı fıkrasına,

2. 3. maddesinin;

a. (1) numaralı fıkrasına,

b. (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin “...her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak...” ibaresi dışında kalan kısmı ile üçüncü cümlesine,

6. Ekli (1) ve (3) sayılı listelerine,

yönelik iptal talepleri, 9/11/2022 tarihli, E.2018/80, K.2022/136 sayılı kararla reddedildiğinden bu fıkralara, cümlelere, kısımlara ve listelere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

9/11/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI. HÜKÜM

6/2/2018 tarihli ve 7085 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun’un;

A. 1. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının;

a. Birinci cümlesinin;

i. “...üyeliği, mensubiyeti veya...” ibaresinin Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

ii. Kalan kısmının Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin Anayasa’ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (2) numaralı fıkrasının;

a. Birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerinin Anayasa’ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. Dördüncü ve beşinci cümlelerinin Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE, iptal hükümlerinin, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince, KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

3. (3) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

B. 3. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (2) numaralı fıkrasının;

a. Birinci cümlesinin;

i. "...her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

ii. Kalan kısmının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ ile Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İkinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

c. Üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ ile Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. 4. maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ç. 5. maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

D. Ekli (1) ve (3) sayılı listelerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

9/11/2022 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. 7085 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "...her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden arı olarak..." ibaresi dışında kalan kısmının ve üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verilmiştir.

2. Dava konusu kurallar, kapatılan özel televizyonlara ait olan taşınırlar ile her türlü mal varlığı, alacak ve haklar, belge ve evrakın Hazineye bedelsiz olarak devredilmiş sayılmasını, bunlara ait taşınmazların tapuda resen Hazine adına tescil edilmesini ve devire ilişkin işlemlerin ilgili tüm

kurumlardan gerekli yardımı almak suretiyle Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirilmesini öngörmektedir.

3. Kapatılan özel televizyonların mülkiyet hakkını sınırlandırmanın ötesinde -herhangi bir suçla bağlantılı olup olmadığına veya suçta kullanılıp kullanılmadığına bakılmaksızın- tüm mal varlığının mülkiyetinin kamuya geçirilmesini öngören kurallar, Anayasa'nın 38. maddesi bağlamında mülkiyet üzerinde genel müsadere sonucunu doğuran bir tasarruf niteliğindedir. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik bu müdahale *durumun gerektirdiği ölçüyü* aşmaktadır. Bunun yanında Hazineye devredilen mal varlıklarının herhangi bir suçla bağlantılı olmadığı yönündeki iddiaları inceletme yönünden, 7075 sayılı Kanun'a eklenen geçici 4. maddeyle öngörülen idari ve yargısal yolun yeterli güvenceleri sağladığını söylemek zordur (aynı doğrultuda muhalefet şerhlerimiz için bkz. AYM, E.2018/78, K.2022/114, 13/10/2022, Karşıoy Gerekçesi, §§ 4-11; AYM, E.2018/82, K.2022/126, 26/10/2022, Karşıoy Gerekçesi, §§ 4-6).

4. Diğer yandan dava konusu (2) numaralı fıkranın devire ilişkin işlemlerin ilgili tüm kurumlardan gerekli yardımı almak suretiyle Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirileceğine dair üçüncü cümlesinin de uygulama kabiliyeti kalmayacağından 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptal edilmesi gerekir.

5. Açıklanan gerekçelerle kuralların Anayasa'nın 15., 35. ve 38. maddelerine aykırı olduğunu düşündüğümden aksi yöndeki çoğunluk kararına katılmıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Kanunun 3. maddesinin 2 numaralı fıkrasının birinci cümlesinin; iptaline karar verilen "...her tülü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak..." ibaresi dışındaki (kalan) kısmının anayasaya aykırılık iddiası Mahkememiz çoğunluğu tarafından kabul edilmemiştir. Hükme konu ret kararına, benzer mahiyetteki kuralların incelendiği Mahkememizin 2018/78 E. sayılı dosyasında, kuralın genel müsadere niteliğinde düzenlenmesi dolayısıyla yazdığım karşıoyumdaki gerekçeler doğrultusunda iptal kararı verilmesi gerektiği görüşündeyim.

2. Öte yandan Kanunun 3. maddesinin 2 numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinin anayasaya aykırılık iddiası da çoğunluk tarafından kabul edilmemiştir. Aynı fıkranın birinci cümlesi hakkında belirttiğim iptal nedenleri karşısında, mal varlığının devrine ilişkin usule dair bu kural yönünden de iptal kararı verilmesi gerektiğini düşünmekteyim.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

E: 2018/78 sayılı dosyada belirttiğim gerekçelerle dava konusu kuralın iptal edilen ibare dışında kalan kısmının Anayasa'nın 15., 35., 38. ve 40. maddelerine aykırılık taşıdığı kanaatine ulaştığımdan, çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye
Engin YILDIRIM

KARŞIOY GEREKÇESİ

7085 sayılı Kanunun 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesindeki “...her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak...” ibaresi ile ikinci cümlesinin Anayasaya aykırı olduğuna ve iptaline, birinci cümlelerin kalan kısmı ile üçüncü cümlesinin ise Anayasaya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine karar verilmiştir.

Red kararının gerekçesinde; söz konusu düzenlemeyle mülkiyet hakkına sınırlama getirilse de dava konusu kurallar açısından 13/10/2022 tarihli ve E.2018/78, K.2022/114 sayılı karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığı belirtilerek kuralın Anayasanın 15., 35., 38. ve 40. maddelerine aykırı olmadığı sonucuna varılmıştır.

İncelenen ve iptal talebi reddedilen kuralla, Kanunun 3. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince kapatılan özel televizyonlara ait olan taşınır ve her türlü malvarlığının, alacak ve hakların, belge ve evrakın Hazineye bedelsiz olarak devredilmiş sayılacağı, bunlara ait taşınmazların tapuda resen Hazine adına tescil edileceği ve devire ilişkin işlemlerin ilgili bütün kurumlardan gerekli yardımı almak suretiyle Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirileceği hükme bağlanmıştır.

Söz konusu kurala ilişkin Anayasaya uygunluk denetiminin Anayasanın 15. maddesi kapsamında yapılması isabetli olmakla birlikte, bu maddeye göre yapılan incelemede çoğunluğun ulaştığı sonuca daha önce benzer bir düzenlemeyle ilgili olarak verilen red kararına ilişkin karşıoy gerekçemde ayrıntılı olarak belirtilen sebeplerle katılmak mümkün değildir (bkz. yukarıda belirtilen karara ilişkin karşıoy gerekçem).

Bu sebeple, 3. maddenin incelenen (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin Anayasaya aykırı bulunmayan bölümünün de Anayasaya aykırı olduğu; son cümlesinin ise 6216 sayılı Kanunun 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre iptal edilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluğun red yönündeki görüşüne karşıyım.

Üye
M. Emin KUZ

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 6/2/2018 tarihli ve 7085 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasının "her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak" kısmı hariç birinci cümlesi ile üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığı şeklindeki çoğunluk kanaatine katılmamaktayım.

2. Dava konusu kanuni düzenlemeye benzer bir başka kuralla ilgili Mahkememiz çoğunluğunun ulaşmış olduğu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığı biçimindeki kanaate, kuralın Anayasa'nın 15., 35., 38. ve 40. maddelerine aykırılıktan dolayı iptal edilmesi gerektiği gerekçesiyle katılmamıştım. "E. S.: 2018/78, K. S.: 2022/114, K. T.: 13/10/2022" künyeli bahse konu karara ilişkin yazmış olduğum karşıoyda sıralanan Anayasa'ya aykırılık gerekçeleri bu kural için de geçerlidir. Bu nedenle kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığı şeklindeki Mahkememiz çoğunluk kararına, bahse konu karşıoy yazısında sıraladığım gerekçelerle katılmamaktayım.

Üye

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2018/87
Karar Sayısı : 2022/137
Karar Tarihi : 9/11/2022

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 114 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 13/2/2018 tarihli ve 7098 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükümünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un (Kanun);

- A. 1. maddesinin ve ekli (1) sayılı listenin,
- B. 3. maddesinin ve ekli (5) sayılı listenin,
- C. 4. maddesinin ve ekli (6) sayılı listenin,

Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 15., 17., 20., 23., 26., 28., 29., 30., 35., 36., 38., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128., 129 ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un iptali talep edilen;

- 1. 1. maddesi şöyledir:

“Kamu personeline ilişkin tedbirler

MADDE 1- (1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut

bunlarla irtibatı olan ve ekli (1) sayılı listede yer alan kişiler kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılmıştır. Bu kişilere ayrıca herhangi bir tebligat yapılmaz. Haklarında ayrıca özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edilir.

(2) Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkûmiyet kararı aranmaksızın rütbe ve/veya memuriyetleri alınır ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; bunların uhdelerinde bulunan her türlü mütevellî heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, gemi adamlığına ilişkin belgeleri ve pilot lisansları iptal edilir ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar. Bu kişiler hakkında bakanlıkları ve kurumlarınca ilgili pasaport birimine derhal bildirimde bulunulur. Bu bildirim üzerine pasaport birimlerince pasaportlar iptal edilir.

(3) Birinci fıkra kapsamında kamu görevinden çıkarılanlar, varsa uhdelerinde taşımış oldukları büyükelçi, vali gibi unvanları ve müsteşar, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar."

2. 3. maddesi şöyledir:

"Rütbesi alınan Türk Silahlı Kuvvetleri personeli

MADDE 3- (1) Türk Silahlı Kuvvetlerinden emekliye sevk edilen, kendi isteğiyle emekli olan, istifa eden veya başka bir sebeple ayrılanlardan, terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen ve ekli (5) sayılı listede yer alanların rütbeleri alınır ve emekli kimlikleri iptal edilir. Bu kişiler kamu görevine yeniden kabul edilmezler, doğrudan veya dolaylı

görevlendirilemezler. Ayrıca bunlar uhdelelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar. Bu kişilerin uhdelelerinde bulunan her türlü mütevellî heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, pilot lisansları, gemi adamlığına ilişkin belgeleri ve ilgili pasaport birimlerinde pasaportları iptal edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar.”

3. 4. maddesi şöyledir:

“Kurum ve kuruluşlara ilişkin tedbirler

MADDE 4- (1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ve ekli (6) sayılı listede yer alan kurum ve kuruluşlar kapatılmıştır.

(2) Birinci fıkra kapsamında kapatılan kurum ve kuruluşlara ait olan taşınır ile her türlü malvarlığı, alacak ve haklar, belge ve evrak Hazineye bedelsiz olarak devredilmiş sayılır, bunlara ait taşınmazlar tapuda resen Hazine adına, her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak tescil edilir. Bunların her türlü borçlarından dolayı hiçbir şekilde Hazineye bir hak ve talepte bulunulamaz. Devre ilişkin işlemler ilgili tüm kurumlardan gerekli yardımı almak suretiyle Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirilir.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 17/5/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Hülya ÇOŞTAN ÇETİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu kanun hükümleri, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un 1. Maddesi ile Ekli (1) Sayılı Listenin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

3. Kanun'un dava konusu 1. maddesinde, terör örgütlerine veya Millî Güvenlik Kurulunca (MGK) devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan kamu personeli hakkında uygulanacak tedbirler düzenlenmiştir.

4. Maddenin (1) numaralı fıkrasında, terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan ve Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişilerin kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılacağı, bu kişilere ayrıca herhangi bir tebligat yapılmayacağı, haklarında özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edileceği öngörülmüştür.

5. Maddenin (2) numaralı fıkrasında, (1) numaralı fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin mahkûmiyet kararı aranmaksızın rütbe ve/veya memuriyetlerinin alınacağı, bu kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmeyecekleri, bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmeyecekleri, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemeyecekleri, bunların uhdelelerinde bulunan her türlü müteveli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevlerinin de sona ermiş sayılacağı, bunların silah ruhsatları, gemi adamlığına ilişkin belgeleri ve pilot lisanslarının iptal edileceği, bu kişilerin oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından on beş gün içinde tahliye edilecekleri, özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamayacakları, bu kişiler hakkında bakanlıkları ve kurumlarınca ilgili pasaport birimine derhâl bildirimde bulunulacağı ve bu bildirim üzerine pasaport birimlerince pasaportlarının iptal edileceği belirtilmiştir.

6. Maddenin (3) numaralı fıkrasında ise (1) numaralı fıkra kapsamında kamu görevinden çıkarılanların varsa uhdelerinde taşımış oldukları büyükelçi, vali gibi unvanları ve müsteşar, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamayacakları, bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamayacakları hüküm altına alınmıştır.

7. Bu kapsamda Kanun'a ekli dava konusu (1) sayılı listeyle çeşitli kamu kurumlarında çalışan 262 kişinin görevine *başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın* son verilmiştir.

2. İptal Taleplerinin Gerekçesi

8. Dava dilekçesinde özetle;

- Kamu görevinden çıkarma tedbirinin süre yönünden herhangi bir belirleme içermediği, etkilerinin olağanüstü hâlden (OHAL) sonra da devam ettiği, kapsamının geniş tutulduğu, tedbire muhatap kişiler hakkında objektif, tarafsız ve şeffaf bir soruşturma süreci yürütülmediği, savunma hakkı tanınmadan kişilerin görevlerine son verildiği,

- Tedbirlerin uygulanmasına dayanak gösterilen aidiyet, iltisak ve irtibat kavramlarının belirsiz ve öngörülemez nitelikte olduğu, bu kavramların hukukumuzda ilk defa girdiği 22/7/2016 tarihinden önceki fiillere uygulanmasının yanında terör örgütlerinin ya da MGK'ca millî güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen, yapı oluşum ve grupların tespiti açısından da kuralların geçmişe yürütüldüğü, ayrıca siyasi ve idari bir organ olan MGK'nın kararına dayalı olarak tedbir uygulanmasının hukukilik sorunu doğuracağı, kuralların kamu düzenine karşı oluşan tehdidi ortadan kaldırma amacı bakımından zorunlu ve ölçülü olmadığı gibi OHAL'in gerekleriyle de uyumlu olmadığı, kurallarda öngörülen hususların Anayasa'nın mülga 121. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca münhasıran 25/10/1983 tarihli ve 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu ile düzenlenebileceği, OHAL'in gerekli kıldığı konularda çıkarılabilecek OHAL kanun hükmünde kararname (KHK) niteliği taşımayan düzenlemenin Anayasa Mahkemesinin 1991 ve 2003 yıllarında belirlediği içtihatlarında belirtildiği gibi Anayasa'nın mülga 91. maddesi kapsamında yetki kanununa dayanılarak çıkarılan bir KHK olarak da değerlendirilemeyeceği,

- Kişiler hakkında herhangi bir idari ya da adli soruşturma yürütülmeden ve kesinleşmiş bir yargı kararı bulunmadan terör örgütleri ile ilişkili oldukları belirtilerek yaptırım uygulanmasının Anayasa'nın 15. maddesinde OHAL'lerde dokunulamayacak çekirdek haklardan olan masumiyet karinesine aykırılık oluşturduğu, bireysel idari işlem niteliğindeki kamu görevinden çıkarma işleminin doğrudan OHAL KHK'sı adı altında yapılmak suretiyle yargı denetimi dışında tutulduğu, her ne kadar daha sonraki bir tarihte OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu (Komisyon) kurulmuşsa da Komisyon ve sonraki sürecin kamu görevinden çıkarma işlemine karşı etkili bir denetim mekanizması sağlamadığı,

- Kamu görevinden çıkarma işleminin kamu görevlilerinin diğer özlük işleri kapsamında olduğundan Anayasa'nın 128. maddesine göre münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiği, Anayasa'nın 130. maddesi uyarınca öğretim elemanlarının Yükseköğretim Kurulu ve üniversitelerin yetkili organları dışında kalan makamlarca her ne surette olursa olsun görevlerinden uzaklaştırılmayacakları, bu yönüyle kuralların OHAL KHK'sı niteliği taşımadığı gibi Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından kanun şeklinde onaylanmasının Anayasa'nın mülga 121. maddesine aykırılık oluşturduğu,

- Yasama yetkisinin genelliği ilkesi gereği yasama organınca her konuda kanun çıkarılabilmesi mümkün olsa da kanunla bireysel işlem ya da yargı kararı niteliğinde tasarrufta bulunulamayacağı, dava konusu kurallarla Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişilerin statülerinde kalıcı değişiklikler yapıldığı, bu nedenle tedbirlerin bireysel idari işlem niteliğinde olduğu, bireysel işlemlerin OHAL KHK'sı ile yapılarak kanun şeklinde onaylanmasının açık bir fonksiyon gasbı niteliği taşıdığı,

- Bir kişinin terör örgütüne üye olup olmadığına ya da bir yapı veya oluşumun terör örgütü olduğuna karar verme yetkisinin yargı mercilerine ait olduğu, kuralların kanun adı altında hem yargısal hem de bireysel işlemin özelliklerini barındıran karma bir yapıda olduğu, bu durumun yasama, yürütme ve yargı fonksiyonlarının tek organda toplanması anlamına geldiği,

- Kamu görevinden çıkarılan kişilerin Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile isim ve kimlik bilgilerinin Resmî Gazete'de yayımlanmasının itibarlarını zedelediği, kamu görevinden çıkarma, ruhsat ve lisansların iptal edilmesi,

unvan ve sıfatların alınması tedbirlerinin kişilerin maaş ve sosyal güvenlik haklarında kayıplara sebebiyet verdiği, pasaportların iptal edilmesinin seyahat hürriyetini engellediği, bu kişilerin kamu görevine girmeleri ya da kamu hizmetinde çalışmaları, özel güvenlik şirketinin kurucusu ve ortağı olma imkânlarının ellerinden alınması suretiyle çalışma hak ve hürriyeti ile kamu hizmetine girme hakkına kısıtlama getirildiği,

belirtilerek kuralların Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 15., 17., 20., 23., 35., 36., 38., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128., 129. ve 130. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kanun'un 1. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan "...üyeliği, mensubiyeti veya..." İbares

9. Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının dava konusu kuralın da yer aldığı birinci cümlesinde, terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişilerin kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılacakları hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kural cümlede yer alan "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresidir.

10. Dava konusu kural ile 6/2/2018 tarihli ve 7086 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresi aynı içeriğe sahip olup anılan maddenin iptali talebiyle açılan davada Anayasa Mahkemesi 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu ibarenin iptaline karar vermiştir.

11. Belirtilen kararda; *üye* ve *mensup* ibarelerinin, Kanun'a ekli (1) sayılı listede adı geçen ve terör örgütü üyeliği suçundan ceza soruşturması veya kovuşturmasına maruz kalan ancak haklarındaki süreç tamamlanıp suçlu olduklarına dair kesin hüküm tesis edilmeyen kişilerin terör örgütü *üyesi* veya *mensubu* olarak nitelendirilmelerine sebebiyet verebilecek nitelikte olduğu, dolayısıyla kesinleşmiş mahkûmiyet hükmü olmadan kişilerin suçlu

sayılmasına neden olabilecek ifadeler içeren kuralın masumiyet karinesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır (AYM, E.2018/81, K.2021/45, § 58). Kararda ayrıca Anayasa'nın 15. maddesinde OHAL'lerde dahi masumiyet karinesine aykırı işlem yapılamayacağının hükme bağlandığı belirtilmiştir.

12. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

13. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 36. ve 38. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın 15., 36. ve 38. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 23., 35., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128., 129. ve 130. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

b. Kanun'un 1. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının "...üyeliği, mensubiyeti veya..." İbaresinin Dışında Kalan Kısım ile (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan "...ve/veya memuriyetleri..." İbaresinin ve Kanun'a Ekli (1) Sayılı Liste

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallara ilgisiz nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

15. Dava konusu kurallarda terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum ya da gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olup Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişilerin başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın kamu görevinden çıkarılacakları ve memuriyetlerinin alınacağı, bu kişilere ayrıca tebligat yapılmayacağı ve haklarında özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edileceği hükme bağlanmıştır. Kurallar kapsamında her bir kamu görevlisinin kanun hükmüyle görevine son verilmiş ve memuriyetleri alınmıştır.

16. Dava konusu kurallarla 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresi dışında kalan

kısmı ile (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...ve/veya memuriyetleri...” ibaresi ve Kanun’a ekli (1) sayılı liste aynı içeriğe sahip olup Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralların Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal taleplerinin reddine hükmedilmiştir.

17. Anılan kararda, kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına olağan dönem için Anayasa’da öngörülen güvencelerin ötesinde bir sınırlama getiren kuralların olağanüstü dönemlerde temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması ve sınırlandırılmasını düzenleyen Anayasa’nın 15. maddesi kapsamında incelenmesi gerektiği tespiti yapılmış (AYM, E.2018/81, K.2021/45, §§ 63-90); kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkının OHAL yönetiminin benimsendiği dönemlerde Anayasa’nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan dokunulması yasaklanmış çekirdek haklar arasında bulunmadığına ve milletlerarası hukuktan kaynaklanan diğer herhangi bir güvence (olağanüstü dönemlerde korunmaya devam eden güvenceler) kapsamında da bulunmadığına işaret edilmiştir. Uygulanan tedbirin *kapsam ve yöntem açısından incelenmesi sonucunda* ise söz konusu örgütlerle irtibatlı ya da iltisaklı olan tüm kamu görevlileri hakkında tedbirlerin uygulanmasının millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, kamu hizmetinin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi amaçlarına ulaşma bakımından gerekli olduğu, ayrıca tedbirlerin her bir birey yönünden hukuka uygunluğunun denetlenmesinin yani bireyselleştirmenin sağlanması için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, söz konusu güvencelerin OHAL’e sebebiyet veren tehdit veya tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik kuralların bu amaç dışında keyfî bir şekilde uygulanmasını engelleyecek nitelikte olduğu, bu durumda kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna varılmıştır (AYM, E.2018/81, K.2021/45, §§ 91-129). Kararda ayrıca kuralların MGK kararlarına icrai bir işlev kazandırma sonucunu doğurmadığı da belirtilmiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, §§ 130-139).

18. Dava konusu kurallar açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun’un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının “...üyelîği, mensubiyeti veya...” ibaresi dışında kalan kısmı ile (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...ve/veya memuriyetleri...” ibaresi ve Kanun’a ekli (1) sayılı listenin Anayasa’ya

uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kurallar yönünden de geçerlidir.

19. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kurallarla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 35., 36., 70. 125., 128., 129. ve 130. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kurallarda öngörülen tedbirlerin cezai niteliği haiz olmamasının bir sonucu olarak anılan tedbirlere ceza hukukunun çekirdek haklarının uygulanmasını gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu nedenle kuralların Anayasa'nın 38. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Kuralların ayrıca Anayasa'nın 23., 48., 49., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle de ilgisi görülmemiştir.

c. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin "Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkûmiyet kararı aranmaksızın rütbe...alınır" Bölümü

20. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

21. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin rütbelerinin alınacağını hükme bağlamaktadır.

22. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkumiyet kararı aranmaksızın rütbe ... alınır." bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

23. Belirtilen kararda, darbe girişimiyle devletin demokratik düzenine açık ve yakın bir tehlike oluşturan terör örgütleriyle veya devletin millî

güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla mücadele etmek amacıyla OHAL şartlarında olağan usullerin ötesinde bir uygulamayla Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin rütbelerinin alınmasını düzenleyen kuralın özellikle tedbire karşı etkili idari ve yargısal yolların tesis edilmesiyle birlikte demokratik anayasal düzenin ve kamu güvenliğinin korunması amacı bakımından kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesi hakkına *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna varılmıştır (AYM, E.2018/81, K.2021/45, § 148).

24. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin *"Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkumiyet kararı aranmaksızın rütbe ... alınır."* bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

25. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 35., 36., 70. 125., 128., 129. ve 130. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın ayrıca Anayasa'nın 23., 38., 48., 49., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle de ilgisi görülmemiştir.

ç. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin "...ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; ..." Bölümü

26. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

27. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden alınmamalarını ve bir daha

kamu hizmetinde istihdam edilmemelerini, doğrudan ya da dolaylı olarak görevlendirilmemelerini hükme bağlamaktadır.

28. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "...ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; ..." bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

29. Anılan kararda; millî güvenlik bakımından risk oluşturabilecek durumları nedeniyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmemelerini, bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemelerini öngören ve kamu hizmetine girme hakkına sınırlama getiren tedbire ilişkin olarak her bir birey yönünden tedbirin hukuka uygunluğunun denetlenebilmesi için Komisyona ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, ayrıca tedbirin devletin kamu otoritesiyle bağlantılı olmayan özel sektör alanında istihdam edilme imkânını ortadan kaldıracak herhangi bir kısıtlama getirmediği, bu durumda kamu hizmetinin etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesini sağlama bakımından kamu hizmetine girme hakkına *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna varılmıştır (AYM, E.2018/81, K.2021/45, §§ 165, 166).

30. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "...ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; ..." bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

31. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 70., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 36., 125. ve 128. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 40., 70., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 35., 38., 48., 49., mülga 91., mülga 121., 129. ve 130. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

d. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin "...bunların uhdelerinde bulunan her türlü müteveli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır." Bölümü

32. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

33. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin uhdelerinde bulunan her türlü müteveli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevlerinin de sona ermiş sayılacağını hükme bağlamaktadır.

34. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "... bunların uhdelerinde bulunan her türlü müteveli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır." bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

35. Söz konusu kararda 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "*Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkumiyet kararı aranmaksızın rütbe ... alınır.*" bölümüne ilişkin açıklanan gerekçelerin uygun olduğu ölçüde belirtilen kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, § 174).

36. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "...bunların uhdelerinde bulunan her türlü müteveli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır." bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

37. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 35., 36., 70., 125., 128., 129. ve 130. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 38., 48., 49., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

e. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinde Yer Alan “Bunların silah ruhsatları,...” İbaresİ

38. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

39. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin -hangi sebeple edildiğine bakılmaksızın- her türlü silah ruhsatının iptal edileceğini hükme bağlamaktadır.

40. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “Bunların silah ruhsatları, ...” ibaresi aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

41. Anılan kararda 7086 sayılı Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin silah ruhsatlarının iptal edilmesini öngören tedbire ilişkin olarak her bir birey yönünden tedbirin hukuka uygunluğunun denetlenmesi için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, ayrıca silah ile kamu güvenliği kavramları arasındaki yakın ilişki dikkate alındığında silah edinilmesinde bireysel menfaatlere karşı toplumsal yararın öncelikli bir konumda olduğu, bu durumda demokratik anayasal düzenin ve kamu güvenliğinin korunması amacı bakımından söz konusu kişilerin silah ruhsatlarının iptal edilmesini öngören tedbirin mülkiyet hakkına *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna varılmıştır (AYM, E.2018/81, K.2021/45, §§ 191, 192).

42. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan *"Bunların silah ruhsatları, ..."* ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

43. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 35., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 36., 125., 128. ve 129. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 35., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 20., 23., 38., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121. ve 130. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

f. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin *"...gemi adamlığına ilişkin belgeleri..."* Bölümü

44. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

45. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin gemi adamı belgelerinin iptal edileceğini hükme bağlamaktadır.

46. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan *"... gemi adamlığına ilişkin belgeleri..."* bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

47. Kararda, 7086 sayılı Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin gemi adamı belgelerinin iptal edilmesini öngören tedbire ilişkin olarak her bir birey yönünden tedbirin hukuka uygunluğunun denetlenmesi için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, ayrıca bu belgelerin sağladığı birtakım avantajların kamu güvenliği aleyhine kullanılmasının önüne geçilmesine ilişkin tedbirin demokratik anayasal

düzenin ve kamu güvenliğinin korunması amacı bakımından çalışma hak ve hürriyetine *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna varılmıştır (bkz. §§ 213-215).

48. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...*gemi adamlığına ilişkin belgeleri...*" bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

49. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 48., 49., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 23., 35., 36. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 40., 48., 49., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 38., 70., mülga 91., mülga 121., 128., 129. ve 130. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

g. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin "...ve pilot lisansları iptal edilir..." Bölümü

50. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

51. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin pilot lisanslarının iptal edileceğini hükme bağlamaktadır.

52. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "... *ve pilot lisansları iptal edilir...*" bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

53. Kararda, 7086 sayılı Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin pilot lisanslarının iptal edilmesini öngören tedbire ilişkin olarak her bir birey yönünden tedbirin hukuka uygunluğunun denetlenmesi

için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, ayrıca bu belgelere dayanılarak kamu güvenliği aleyhine birtakım faaliyetlerin önüne geçilmesini hedefleyen kuralın demokratik anayasal düzenin ve kamu güvenliğinin korunması amacı bakımından çalışma hak ve hürriyetine *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna varılmıştır (AYM, E.2018/81, K.2021/45, §§ 229-231).

54. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "... *ve pilot lisansları iptal edilir...*" bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

55. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 48., 49., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 23., 35., 36. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 40., 48., 49., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 38., 70., mülga 91., mülga 121., 128., 129. ve 130. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

ğ. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin "...ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir." Bölümü

56. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

57. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından on beş gün içinde tahliye edilmelerini hükme bağlamaktadır.

58. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...ve bu kişiler oturdukları kamu

konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir.” bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

59. Kararda, 7086 sayılı Kanun’un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin “...üyeliği, mensubiyeti veya...” ibaresi dışında kalan kısmı ile (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...ve/veya memuriyetleri...” ibaresi ve Kanun’a ekli (1) sayılı listeye ilişkin açıklanan gerekçelerin uygun olduğu ölçüde belirtilen kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, §§ 237, 238).

60. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun’un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “...ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir.” bölümünün Anayasa’ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

61. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa’nın 15., 35., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 36., 70., 125., 128., 129. ve 130. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa’nın 15., 35., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa’nın 23., 38., 48., 49., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

h. Kanun’un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Üçüncü Cümlesi

62. 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa’nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

63. Kural, Kanun’a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamayacaklarını hükme bağlamaktadır.

64. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesi aynı içeriğe sahip olup Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu cümlelerin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

65. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamayacaklarını öngören tedbire ilişkin olarak her bir birey yönünden tedbirin hukuka uygunluğunun denetlenmesi için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, ayrıca kişilerin özel güvenlik alanında gösterdiği faaliyetlerin kamu güvenliği ile doğrudan bir ilgisinin bulunduğu dikkate alındığında demokratik anayasal düzenin ve kamu güvenliğinin korunması amacı bakımından söz konusu kişilerin özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamayacaklarını öngören tedbirin çalışma hak ve hürriyetine *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna varılmıştır (AYM, E.2018/81, K.2021/45, §§ 252-254).

66. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

67. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 48., 49., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 36. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 40., 48., 49., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 35., 38., 70., mülga 91., mülga 121., 128., 129. ve 130. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

1. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Dördüncü ve Beşinci Cümleleri

68. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. maddesi yönünden de incelenmiştir.

69. Kurallar, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişiler hakkında görev yaptıkları bakanlıklar ve kurumlarınca ilgili pasaport birimine derhâl bildirimde bulunulacağını, bu bildirim üzerine bu kişilerin pasaportlarının iptal edileceğini hükme bağlamaktadır.

70. Dava konusu kurallar ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının dördüncü ve beşinci cümleleri aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu cümlelerin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline hükmedilmiştir.

71. Söz konusu kararda, kişilerin yurt dışına çıkma hürriyetine olağan dönem için Anayasa'da öngörülen güvencelerin ötesinde bir sınırlama getiren kuralın olağanüstü dönemlerde temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması ve sınırlandırılmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında incelenmesi gerektiği tespiti yapılmış (AYM, E.2018/81, K.2021/45, §§ 256-267); OHAL koşullarında Kanun'a ekli listelerle kamu görevinden çıkarılarak pasaportları iptal edilen kişilerin söz konusu tedbire karşı başvurabilecekleri etkili bir denetim mekanizması öngörülmediğinden seyahat hürriyetine olağanüstü dönemde *durumun gerektirdiği ölçüyü* aşan bir sınırlama getirildiği sonucuna varılmıştır (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 269-276).

72. Dava konusu kurallar açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının dördüncü ve beşinci cümlelerinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kurallar yönünden de geçerlidir.

73. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 15., 23. ve 40. maddelerine aykırıdır. İptalleri gerekir.

Kurallar Anayasa'nın 15., 23. ve 40. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 35., 36., 38., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128., 129. ve 130. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

i. Kanun'un 1. Maddesinin (3) Numaralı Fıkrası

74. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

75. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin varsa uhdelerinde bulundurdıkları büyükelçi, vali gibi unvanları ve müsteşar, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamayacaklarını, bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamayacaklarını hükme bağlamaktadır.

76. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (3) numaralı fıkrası aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu fıkranın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

77. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin *"Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkumiyet kararı aranmaksızın rütbe ... alınır."* bölümüne ilişkin açıklanan gerekçelerin uygun olduğu ölçüde belirtilen kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, § 281).

78. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (3) numaralı fıkrasının Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

79. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 35., 36., 70., 125., 128., 129. ve 130. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 38., 48., 49., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

B. Kanun'un 3. Maddesinin ve Ekli (5) Sayılı Listenin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

80. Kanun'un dava konusu 3. maddesinde, Türk Silahlı Kuvvetlerinden (TSK) emekliye sevk edilen, kendi isteğiyle emekli olan, istifa eden veya başka bir sebeple ayrılanlardan terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilenler hakkında uygulanacak tedbirler düzenlenmiş ve ek (5) sayılı listede de haklarında tedbir uygulanan kişilerin isim ve soy isimlerine yer verilmiştir.

81. Maddenin birinci cümlesinde, madde kapsamında nitelikleri belirtilen TSK mensuplarından terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan ve Kanun'a ekli (5) sayılı listede yer alan kişilerin rütbelerinin alınacağı ve emekli kimliklerinin iptal edileceği öngörülmüştür.

82. Maddenin ikinci, üçüncü ve dördüncü cümlelerinde, rütbeleri alınan kişilerin kamu görevine yeniden kabul edilmeyecekleri, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemeyecekleri, uhdelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamayacakları, bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamayacakları, uhdelerinde bulunan her türlü mütevellî heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevlerinin sona ermiş sayılacağı belirtilmiştir.

83. Maddenin beşinci ve altıncı cümlelerinde ise rütbeleri alınan kişilerin silah ruhsatları, pilot lisansları, gemi adamı belgeleri ve ilgili pasaport birimlerince pasaportlarının iptal edileceği, bu kişilerin özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamayacakları hüküm altına alınmıştır.

84. 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun 29. maddesinde TSK'daki subay rütbeleri asteğmen, teğmen, üsteğmen, yüzbaşı, binbaşı, yarbay, albay, tuğgeneral-tuğamiral, tümgeneral-tümamiral, korgeneral-koramiral, orgeneral-oramiral, mareşal-büyükamiral olarak gösterilmiştir. Kanun'un 77. maddesinde ise astsubay rütbeleri

sırasıyla astsubay astçavuş, astsubay çavuş, astsubay kıdemli çavuş, astsubay üstçavuş, astsubay kıdemli üstçavuş, astsubay başçavuş ve astsubay kıdemli başçavuş olarak tasnif edilmiştir.

85. Kural kapsamında TSK'dan emekli olan 1 tuğgeneral, 3 albay ve 1 kıdemli başçavuş olmak üzere toplam 5 kişinin rütbeleri alınmış ve haklarında ilave tedbirler uygulanmıştır.

2. İptal Taleplerinin Gerekçesi

86. Dava dilekçesinde özetle; kuralların Kanun'un 1. maddesi ile ekli (1) sayılı listeye yönelik gerekçelerle Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 15., 17., 20., 23., 35., 36., 38., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128. ve 129. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kanun'un 3. Maddesinin Birinci Cümlesinde Yer Alan "...üyeliği, mensubiyeti veya..." İbaresini

87. Kanun'un 3. maddesinin dava konusu kuralın da yer aldığı birinci cümlesinde, TSK'dan emekliye sevk edilen, kendi isteğiyle emekli olan, istifa eden veya başka bir sebeple ayrılanlardan, terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara *üyeliği, mensubiyeti veya* iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen ve ekli (5) sayılı listede yer alan kişilerin rütbelerinin alınacağı ve emekli kimliklerinin iptal edileceği hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kural, cümlede yer alan "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresidir.

88. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresi aynı içeriğe sahip olup daha önce de belirtildiği üzere anılan maddenin iptali talebiyle açılan davada Anayasa Mahkemesi 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla masumiyet karinesini ihlal ettiği gerekçesiyle söz konusu ibarenin iptaline karar vermiştir.

89. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...üyeliği, mensubiyeti

veya..." ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

90. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 36. ve 38. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural; Anayasa'nın 15., 36. ve 38. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 23., 35., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128. ve 129. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

b. Kanun'un 3. Maddesinin Birinci Cümlesinin "...üyeliği, mensubiyeti veya..." İbaresinin Dışında Kalan Kısmı ve Kanun'a Ekli (5) Sayılı Liste

91. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

92. Dava konusu kurallarda TSK'dan çeşitli sebeplerle ayrılmış olup da terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen ve ekli (5) sayılı listede yer alan kişilerin rütbelerinin alınacağı ve emekli kimliklerinin iptal edileceği hükme bağlanmıştır.

93. Dava konusu kurallar ile 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci cümlesi ile dördüncü cümlesinde yer alan "...emekli polis kimlikleri, ..." ibaresi ve Kanun'a ekli (4) sayılı liste aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin reddine hükmedilmiştir.

94. Anılan kararda, darbe girişimiyle devletin demokratik düzenine açık ve yakın bir tehlike oluşturan Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) ile mücadele etmek amacıyla olağanüstü hâl koşullarında olağan usullerin ötesinde bir uygulamayla liste usulüne göre emekli emniyet teşkilatı personelinin rütbelerinin alınması ve emekli polis kimliğinin iptalini öngören kuralların OHAL'e neden olan şartlar ve özellikle bireyselleştirmeyi sağlamaya elverişli idari ve yargısal başvuru imkânları dikkate alındığında millî güvenliğin ve demokratik anayasal düzenin

korunması amacı bakımından kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak şekilde* bir sınırlama getirdiğinin söylenemeyeceği belirtilmiştir (bkz. §§ 299-314).

95. Dava konusu kurallar açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci cümlesi ile dördüncü cümlesinde yer alan *"...emekli polis kimlikleri, ..."* ibaresi ve Kanun'a ekli (4) sayılı listenin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler uygun olduğu ölçüde bu kurallar yönünden de geçerlidir.

96. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 15., 20., 40. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kurallarla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 35., 36., 125., 128. ve 129. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 20., 40. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralların Anayasa'nın 23., 38., 48., 49., 70., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

c. Kanun'un 3. Maddesinin İkinci Cümlesi

97. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

98. Kural; rütbeleri alınan, emekli kimlikleri iptal edilen ve Kanun'a ekli (5) sayılı listede yer alan TSK personelinin kamu görevine yeniden kabul edilmeyeceğini, doğrudan ya da dolaylı olarak kamuda görevlendirilemeyeceğini hükme bağlamaktadır.

99. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin ikinci cümlesinin *"Bu kişiler görev yaptıkları teşkilata ve kamu görevlerine yeniden kabul edilmezler, doğrudan veya dolaylı görevlendirilemezler; ..."* bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

100. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "...ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler;..." bölümüne ilişkin gerekçelerin uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 318).

101. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin ikinci cümlesinin "*Bu kişiler görev yaptıkları teşkilata ve kamu görevlerine yeniden kabul edilmezler, doğrudan veya dolaylı görevlendirilemezler; ...*" bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

102. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 70. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 36., 125. ve 128. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 40., 70. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 35., 38., 48., 49., mülga 91., mülga 121. ve 129. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

d. Kanun'un 3. Maddesinin Üçüncü Cümlesi

103. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

104. Kural; rütbeleri alınan, emekli kimlikleri iptal edilen ve Kanun'a ekli (5) sayılı listede yer alan TSK personelinin uhdelelerinde bulundurdıkları mesleki unvan ve sıfatlarını kullanamayacağını, bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamayacağını hükme bağlamaktadır.

105. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin ikinci cümlesinin "...ayrıca bunlar uhdelelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar." bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin

24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

106. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (3) numaralı fıkrasına ilişkin gerekçelerin uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 322).

107. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin ikinci cümlesinin *"...ayrıca bunlar uhdelерinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar."* bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

108. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 20., 40. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 35., 36., 125., 128. ve 129. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 20., 40. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 38., 48., 49., 70., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle bir ilgisi görülmemiştir.

e. Kanun'un 3. Maddesinin Dördüncü Cümlesi

109. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

110. Kural, rütbeleri alınan ve emekli kimlikleri iptal edilen Kanun'a ekli (5) sayılı listede yer alan TSK personelinin uhdelерinde bulunan her türlü mütevellî heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevlerin sona ermiş sayılacağını hükme bağlamaktadır.

111. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin üçüncü cümlesi aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu cümlelerin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

112. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "...bunların uhdelerinde bulunan her türlü mütevellî heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır." bölümüne ilişkin gerekçelerin uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, § 326).

113. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin üçüncü cümlesinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

114. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 20., 40. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 35., 36., 70., 125., 128. ve 129. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 20., 40. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 38., 48., 49., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle bir ilgisi görülmemiştir.

f. Kanun'un 3. Maddesinin Beşinci Cümlesinde Yer Alan "Bunların silah ruhsatları, ..." İbaresini

115. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

116. Kural; rütbeleri alınan, emekli kimlikleri iptal edilen ve Kanun'a ekli (5) sayılı listede yer alan TSK personelinin -hangi sebeple edindiğine bakılmaksızın- silah ruhsatlarının iptal edilmesini hükme bağlamaktadır.

117. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin dördüncü cümlesinde yer alan "Bunların silah ruhsatları,..." ibaresi aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

118. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan *"Bunların silah ruhsatları..."* ibaresine ilişkin gerekçelerin uygun olduğu ölçüde belirtilen kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 330).

119. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin dördüncü cümlesinde yer alan *"Bunların silah ruhsatları..."* ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

120. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 35., 40. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 36., 125., 128. ve 129. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 35., 40. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 20., 23., 38., 48., 49., 70., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle bir ilgisi görülmemiştir.

g. Kanun'un 3. Maddesinin Beşinci Cümlesinde yer alan *"...pilot lisansları, ..."* İbares

121. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

122. Kural; rütbeleri alınan, emekli kimlikleri iptal edilen ve Kanun'a ekli (5) sayılı listede yer alan TSK personelinin pilot lisanslarının iptal edileceğini hükme bağlamaktadır.

123. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin dördüncü cümlesinde yer alan *"...pilot lisansları..."* ibaresi aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu ibarenin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

124. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...*pilot lisansları*..." ibaresine ilişkin gerekçelerin uygun olduğu ölçüde belirtilen kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, § 338).

125. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin dördüncü cümlesinde yer alan "...*pilot lisansları*..." ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

126. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 48., 49. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 23., 35., 36. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 40., 48., 49. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 38., 70., mülga 91. ve mülga 121., 128. ve 129. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

ğ. Kanun'un 3. Maddesinin Beşinci Cümlesinde Yer Alan "...*gemi adamlığına ilişkin belgeleri...iptal edilir.*" İbaresine

127. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

128. Kural, rütbeleri alınan Kanun'a ekli (5) sayılı listede yer alan TSK personelinin gemi adamlığına ilişkin belgelerinin iptal edileceği hüküm altına alınmaktadır.

129. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "... *gemi adamlığına ilişkin belgeleri*..." bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

130. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...*gemi adamlığına ilişkin*

belgeleri..." bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

131. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 48., 49., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 23., 35., 36. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 40., 48., 49., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 38., 70., mülga 91., mülga 121., 128. ve 129. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

h. Kanun'un 3. Maddesinin Beşinci Cümlesinde Yer Alan "...ve ilgili pasaport birimlerince pasaportları..." İbares

132. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. maddesi yönünden de incelenmiştir.

133. Kural, rütbeleri alınan Kanun'a ekli (5) sayılı listede yer alan TSK personelinin pasaportlarının ilgili birim tarafından iptal edileceğini hükme bağlamaktadır.

134. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin dördüncü cümlesinde yer alan "...ve ilgili pasaport birimlerince pasaportları..." ibaresi aynı içeriğe sahip olup anılan maddenin iptali talebiyle açılan davada Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu ibarenin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline karar verilmiştir.

135. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının dördüncü ve beşinci cümlelerine ilişkin gerekçelerin uygun olduğu ölçüde dava konusu ibare yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, § 342).

136. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin dördüncü cümlesinde yer alan "...ve ilgili pasaport birimlerince pasaportları..."

ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

137. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 23. ve 40. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural; Anayasa'nın 15., 23. ve 40. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 35., 36., 38., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128. ve 129. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

1. Kanun'un 3. Maddesinin Altıncı Cümlesi

138. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

139. Kural, rütbeleri alınan Kanun'a ekli (5) sayılı listede yer alan TSK personelinin özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamayacaklarını hükme bağlamaktadır.

140. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin beşinci cümlesi aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu cümlelerin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

141. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesine ilişkin gerekçelerin uygun olduğu ölçüde belirtilen kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, § 346).

142. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin beşinci cümlesinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

143. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 48., 49. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 36. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15.,

40., 48., 49. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 35., 38., 70., mülga 91., mülga 121., 128. ve 129. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

C. Kanun'un 4. Maddesinin ve Ekli (6) Sayılı Listenin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

144. Dava dilekçesinde özetle;

- Kanun'a ekli listede sayılan basın-yayın kuruluşlarının kapatılmasına ilişkin tedbirin süre yönünden herhangi bir belirleme içermediği, etkilerinin olağanüstü hâlden sonra da devam ettiği, kapsamının geniş tutulduğu,

- Tedbirlerin uygulanmasına dayanak gösterilen aidyet, iltisak ve irtibat kavramlarının belirsiz ve öngörülemez nitelikte olduğu, bu kavramların hukukumuzda ilk kez 22/7/2016 tarihinde girdiği hâlde bu tarihten önceki fiiller bakımından da esas alınmasının yanında terör örgütlerinin ya da MGK'ca millî güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen, yapı oluşum ve grupların tespiti açısından da kuralların geçmişe yürütüldüğü, ayrıca siyasi ve idari bir organ olan MGK'nın kararına dayalı olarak tedbir uygulanmasının hukukilik sorunu doğuracağı, kuralların kamu düzenine karşı oluşan tehdidi ortadan kaldırma amacı bakımından zorunlu ve ölçülü olmadığı gibi OHAL'in gerekleriyle de uyumlu olmadığı, kurallarda öngörülen hususların Anayasa'nın mülga 121. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca münhasıran 2935 sayılı Kanun ile düzenlenebileceği, OHAL'in gerekli kıldığı konularda çıkarılabilecek OHAL KHK'sı niteliği taşımayan düzenlemenin Anayasa Mahkemesinin 1991 ve 2003 yıllarında belirlediği içtihatlarında belirtildiği gibi Anayasa'nın mülga 91. maddesi kapsamında yetki kanununa dayanılarak çıkarılan bir KHK olarak da değerlendirilemeyeceği,

- Yasama yetkisinin genelliği ilkesi gereği yasama organınca her konuda kanun çıkarılabilmesi mümkün olsa da kanunla bireysel işlem ya da yargı kararı niteliğinde tasarrufta bulunulamayacağı, dava konusu kurallarla Kanun'a ekli (6) sayılı listede yer alan basın-yayın kuruluşlarının statülerinde kalıcı değişiklikler yapıldığı, bu nedenle tedbirlerin bireysel idari işlem niteliğinde olduğu, sırf yargı denetimi dışına çıkarmak amacıyla bireysel

işlemlerin OHAL KHK'sı ile yapılarak kanun şeklinde onaylanmasının açık bir fonksiyon gasbı niteliği taşıdığı,

- Bir kurum veya kuruluşun terör örgütüne aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olup olmadığına ya da bir yapı veya oluşumun terör örgütü olduğuna karar verme yetkisinin yargı mercilerine ait olduğu, kuralların kanun adı altında hem yargısal hem de bireysel işlemin özelliklerini barındıran karma bir yapıda olduğu, bu durumun yasama, yürütme ve yargı fonksiyonlarının tek organda toplanması anlamına geldiği,

- Kurum ve kuruluşlar hakkında herhangi bir idari ya da adli soruşturma yürütülmeden ve kesinleşmiş bir yargı kararı bulunmadan terör örgütleri ile ilişkili oldukları belirtilerek yaptırım uygulanmasının Anayasa'nın 15. maddesinde OHAL'lerde dokunulamayacak çekirdek haklardan olan masumiyet karinesine aykırılık oluşturduğu ve ceza normlarının geçmişe yürümezliği ilkesinin ihlal edildiği, bireysel idari işlem niteliğindeki kapatma işleminin doğrudan OHAL KHK'sı adı altında yapılmak suretiyle yargı denetimi dışında tutulduğu, her ne kadar daha sonraki bir tarihte Komisyon kurulmuşsa da Komisyon ve sonraki sürecin basın-yayın kuruluşların kapatılması işlemine karşı etkili bir denetim mekanizması sağlamadığı,

- Basın-yayın kuruluşlarının kapatılmasından dolayı ifade özgürlüğü, basın özgürlüğü, süreli ve süresiz yayın hakkı ile basın araçlarının korunması haklarının ihlal edildiği, basın-yayın kuruluşlarının mal varlığının Hazineye devredilmesinin mülkiyet hakkına aykırı olduğu, ayrıca müsadere yasasını ihlal ettiği,

belirtilerek kuralların Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 15., 26., 28., 29., 30., 35., 36., 38., mülga 91., mülga 121. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kanun'un 4. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrası ve Ekli (6) Sayılı Liste

145. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

146. Dava konusu kuralla terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya

gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan Kanun'a ekli (6) sayılı listede yer alan kurum ve kuruluşların kapatıldığı hüküm altına alınmıştır. Kural kapsamında bir televizyon ve bir radyo olmak üzere iki basın-yayın kuruluşu kanun hükmüyle kapatılmış ve faaliyetine son verilmiştir.

147. Dava konusu kural ile 6/2/2018 tarihli ve 7083 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 13/10/2022 tarihli ve E.2018/78, K.2022/114 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

148. Anılan kararda, kuralda belli kuruluşlara ilişkin öngörülen kapatma tedbirinin OHAL'in ilanına sebep olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesi amacıyla yönelik olarak bu dönemde uygulanıp hüküm ve sonuçlarını doğurduğu, OHAL dönemini aşan genel bir düzenleme niteliği taşımadığından olağanüstü dönemlerde temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması ve sınırlandırılmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında incelenmesi gerektiği tespiti yapılmış; kuralla sınırlama getirilen ifade ve basın özgürlüğünün OHAL yönetiminin benimsendiği dönemlerde Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan dokunulması yasaklanmış çekirdek haklar arasında bulunmadığına ve milletlerarası hukuktan kaynaklanan diğer herhangi bir güvence (olağanüstü dönemlerde korunmaya devam eden güvenceler) kapsamında da bulunmadığına işaret edilmiştir (bkz. §§ 118-126). Diğer yandan anılan tedbirin uygulanmasının millî güvenlik, demokratik anayasal düzen ile kamu güvenliğinin sağlanması ve korunması amaçlarına ulaşma bakımından elverişli olmadığına söylenemeyeceği, bu kuruluşların toplumsal hayat içindeki *yönlendirici* rolünün kişilerdeki karşılığı gözönüne alındığında gereklilik arz etmediğinin de söylenemeyeceği ifade edilmiş; ayrıca tedbirin her bir kuruluş yönünden hukuka uygunluğunun denetlenmesinin yani bireyselleştirmenin sağlanması için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, söz konusu güvencelerin OHAL'e sebebiyet veren tehdit veya tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik kuralın bu amaç dışında keyfî bir şekilde uygulanmasını engelleyecek nitelikte olduğu belirtilerek ifade ve basın özgürlüğüne *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirilmediği sonucuna varılmış, ayrıca kuralların MGK kararlarına icrai

bir işlev kazandırma sonucunu doğurmadığı da belirtilmiştir (E.2018/78, K.2022/114, §§ 127-139).

149. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7083 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

150. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 26., 28., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 29., 35., 36. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 26., 28., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralda yer verilen basın-yayın kuruluşlarının kapatılması tedbirinin demokratik anayasal düzenin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi amacıyla uygulandığı anlaşılmıştır. Bu açıdan bakıldığında tedbir, cezalandırma amacına matuf olmadığı gibi bunun için uygulanan usulün de ceza usul hukuku alanındaki yargısal uygulamalarla herhangi bir benzerliği bulunmamaktadır.

Bu açıdan kuralda öngörülen tedbirin cezai niteliği haiz olmamasının bir sonucu olarak anılan tedbire ceza hukukunun çekirdek haklarının uygulanmasını gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu nedenle kuralın Anayasa'nın 38. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Kuralın ayrıca Anayasa'nın 30., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle de ilgisi görülmemiştir.

b. Kanun'un 4. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin "Birinci fıkra kapsamında kapatılan kurum ve kuruluşlara ait olan taşınırılar ile her türlü mal varlığı, alacak ve haklar, belge ve evrak Hazineye bedelsiz olarak devredilmiş sayılır, bunlara ait taşınmazlar tapuda resen Hazine adına, ... tescil edilir." Bölümü ile Üçüncü Cümlesi

151. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. maddesi yönünden de incelenmiştir.

152. Kurallar, Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince kapatılan ekli (6) sayılı listede yer alan basın-yayın kuruluşlarına ait olan taşınurlar ile her türlü mal varlığının, alacak ve hakların, belge ve evrakın Hazineye bedelsiz olarak devredilmiş sayılmasını, bunlara ait taşınmazların tapuda resen Hazine adına tescil edilmesini, devre ilişkin işlemlerin ilgili tüm kurumlardan gerekli yardımı almak suretiyle Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirilmesini hükme bağlamaktadır.

153. Dava konusu kurallar ile 7083 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin *"Birinci fıkra kapsamında kapatılan derneklere ve basın-yayın kuruluşlarına ait olan taşınurlar ile her türlü mal varlığı, alacak ve haklar, belge ve evrak Hazineye bedelsiz olarak devredilmiş sayılır, bunlara ait taşınmazlar tapuda resen Hazine adına, ... tescil edilir."* bölümü ile üçüncü cümlesi aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 13/10/2022 tarihli ve E.2018/78, K.2022/114 sayılı kararıyla söz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal taleplerinin reddine hükmedilmiştir.

154. Anılan kararda, kuralda öngörülen tedbirin OHAL'in ilanına neden olan tehdit ve tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik olarak bu dönemde uygulandığından kurala ilişkin Anayasa'ya uygunluk denetiminin Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılması gerektiği belirtilmiş; tedbirin her bir kurum ve kuruluş yönünden hukuka uygunluğunun denetlenmesinin yani bireyselleştirmenin sağlanması için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, söz konusu güvencelerin OHAL'e sebebiyet veren tehdit veya tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik kuralların bu amaç dışında keyfî bir şekilde uygulanmasını engelleyecek nitelikte olduğu, bu durumda kuralla mülkiyet hakkına *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirilmediği sonucuna varılmıştır (E.2018/78, K.2022/114, §§ 143-165).

155. Kararda ayrıca ekonomik değer taşıyan varlıkların Hazineye intikal etmesi tedbirinin bunların kullanımını kontrol etmek suretiyle kamusal hayata dönük güveni yeniden tesis ederek demokratik anayasal düzenin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi amacıyla uygulandığı, mal varlığının Hazineye devredilmesine ilişkin ilave tedbirlere karşı 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un geçici 4. maddesine göre yapılacak başvuru üzerine ilave

tedbirlerin asıl tedbir olan kapatma tedbirinin zorunlu sonucu olup olmadığı veya kapatma tedbiri ile arasında bağlantı bulunup bulunmadığının yanı sıra OHAL'e neden olan şartlar yönünden de inceleneceği hususuna yer verilmiştir (E.2018/78, K.2022/114, ŞŞ 166-168).

156. Diğer yandan suç teşkil eden faaliyetlerden biri ile ilişkilendirmeden bütün mal varlığının üzerindeki mülkiyetin ortadan kaldırılması ve bunların Hazineye devredilmesi sonucunu doğuran ilave tedbire ilişkin olarak idari ve yargısal başvuru yolları öngörülmek suretiyle mülkiyeti kamuya geçirilen mal varlığının suçla bağlantısının bulunmadığına dair ileri sürülecek iddiaların inceleneceği ve bu yolla bireyselleştirmenin sağlandığı da gözönüne alındığında söz konusu tedbirin Anayasa'nın 38. maddesinde düzenlenen genel müsadere cezası yasağına da aykırı olmadığı sonucuna varılmıştır (E.2018/78, K.2022/114, Ş 169).

157. Aynı kararda devire ilişkin işlemlerin ilgili tüm kurumlardan gerekli yardımı almak suretiyle Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirilmesine yönelik dava konusu düzenlemenin de söz konusu işlemlerin yürütülmesinden sorumlu muhatabın tespit edilmesine ilişkin olup olağanüstü şartlar kapsamında yönlemsel bir zorunluluğun yerine getirilmesi amacından kaynaklandığı, bu itibarla Anayasa'ya aykırı bir yönünün bulunmadığı belirtilmiştir (E.2018/78, K.2022/114, Ş 170).

158. Dava konusu kurallar açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7083 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin *"Birinci fıkra kapsamında kapatılan derneklere ve basın-yayın kuruluşlarına ait olan taşınır ve taşınmazlar ile her türlü mal varlığı, alacak ve haklar, belge ve evrak Hazineye bedelsiz olarak devredilmiş sayılır, bunlara ait taşınmazlar tapuda resen Hazine adına, ... tescil edilir."* bölümünün ve üçüncü cümlesinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kurallar yönünden de geçerlidir.

159. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 15., 35., 38. ve 40. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu görüşe katılmamışlardır.

Kurallarla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 26., 28. 29., 30., 36., mülga 91., mülga 121. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 35., 38. ve 40.maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

c. Kanun'un 4. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin Kalan Kısımı ile İkinci Cümlesi

160. Dava konusu kurallarda Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince kapatılan kurum ve kuruluşlara ait taşınmazların Hazine adına gerçekleşecek tapu tescil işleminin her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak yerine getirileceği, kapatılan kurum ve kuruluşların her türlü borçlarından dolayı hiçbir şekilde Hazineden bir hak ve talepte bulunulamayacağı hüküm altına alınmıştır.

161. Dava konusu kurallar, 7083 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak..." ibaresi ve aynı fıkranın ikinci cümlesi ile aynı içeriğe sahip olup Anayasa Mahkemesinin 13/10/2022 tarihli ve E.2018/78, K.2022/114 sayılı kararıyla söz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline hükmedilmiştir.

162. Söz konusu kararda, mülkiyet hakkına sınırlama getiren kuralların OHAL dönemi öncesinde taşınmazlar üzerinde tesis edilmiş kısıtlamalar ile taşınmaz yüklerini ve doğmuş borçları kapsayacak şekilde uygulanma imkânına sahip olması nedeniyle OHAL süresiyle sınırlı bir düzenleme getirmediğinden Anayasa'nın olağan dönem kuralları yönünden öngördüğü denetim rejimine göre incelenmesi gerektiği tespiti yapılmış; bu kapsamda OHAL ilanına neden olan olay ve olgularla ya da devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum, grup veya terör örgütleriyle bir bağlantısı olup olmadığına bakılmaksızın kuralda belirtilen taşınmazlar üzerinde hak sahipliği bulunanların veya borç ilişkisinin alacaklılarının hepsinin söz konusu hukuki ilişkilerden kaynaklanan hak ve yetkilerinin ortadan kaldırılmasının kamu yararı ile kişisel yarar arasındaki dengeyi bozmak suretiyle mülkiyet hakkının ölçüsüz biçimde sınırlandırılmasına neden olduğu sonucuna varılmıştır (E.2018/78, K.2022/114, §§ 173-183).

163. Dava konusu kurallar açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7083 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak..." ibaresinin ve aynı fıkranın ikinci cümlesinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kurallar yönünden de geçerlidir.

164. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kurallar; Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 15., 26., 28., 29. 30., 36., 38., mülga 91., mülga 121. ve 125. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

IV. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

165. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında "*Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İttüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.*" denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanmak suretiyle Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırılabileceği belirtilmektedir.

166. 7098 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının dördüncü ve beşinci cümleleri ile 3. maddesinin beşinci cümlesindeki "...ve ilgili pasaport birimlerinde pasaportları..." ibaresinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu kurallara ilişkin iptal hükümlerinin kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

V. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

167. Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kuralların uygulanmasının telafisi güç veya imkânsız zararların doğmasına sebebiyet vereceği belirtilerek kuralların yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

13/2/2018 tarihli ve 7098 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. 1. 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresine,

2. 3. maddesinin birinci cümlesinde yer alan "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresine,

3. 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasının;

a. Birinci cümlesinde yer alan "...her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak..." ibaresine,

b. İkinci cümlesine,

yönelik yürürlüğün durdurulması taleplerinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

B. 1. 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının dördüncü ve beşinci cümlelerine,

2. 3. maddesinin beşinci cümlesinde yer alan "...ve ilgili pasaport birimlerince pasaportları..." ibaresine,

yönelik iptal hükümlerinin yürürlüğe girmelerinin ertelenmeleri nedeniyle bu cümlelere ve ibareye ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

C. 1. 1. maddesinin;

a. (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresi dışında kalan kısmı ile ikinci ve üçüncü cümlelerine,

b. (2) numaralı fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine,

c. (3) numaralı fıkrasına,

2. 3. maddesinin;

a. Birinci cümlesinin “...üyeliği, mensubiyeti veya...” ibaresi dışında kalan kısmı ile ikinci, üçüncü ve dördüncü cümlelerine,

b. Beşinci cümlesinin “...ve ilgili pasaport birimlerince pasaportları...” ibaresi dışında kalan kısmı ile altıncı cümlesine,

3. 4. maddesinin;

a. (1) numaralı fıkrasına,

b. (2) numaralı fıkrasında birinci cümlesinde yer alan “...her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak...” ibaresi dışında kalan kısmı ile üçüncü cümlesine,

6. Ekli (1), (5) ve (6) sayılı listelerine,

yönelik iptal talepleri, 9/11/2022 tarihli, E.2018/87, K.2022/137 sayılı kararlar reddedildiğinden bu fıkralara, cümlelere, kısımlara ve listelere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

9/11/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI. HÜKÜM

13/2/2018 tarihli ve 7098 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun’un;

A. 1. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının;

a. Birinci cümlesinin;

i. “...üyeliği, mensubiyeti veya...” ibaresinin Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

ii. Kalan kısmının Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (2) numaralı fıkrasının;

a. Birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. Dördüncü ve beşinci cümlelerinin Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE, iptal hükümlerinin, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince, KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

3. (3) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

B. 3. maddesinin;

1. Birinci cümlesinin;

a. "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. Kalan kısmının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. İkinci, üçüncü ve dördüncü cümlelerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

3. Beşinci cümlesinin;

a. "...ve ilgili pasaport birimlerince pasaportları..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince, KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. Kalan kısmının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

4. Altıncı cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

C. 4. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (2) numaralı fıkrasının;

a. Birinci cümlesinin;

i. "...her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

ii. Kalan kısmının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ ile Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İkinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

c. Üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ ile Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

Ç. Ekli (1), (5) ve (6) sayılı listelerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

9/11/2022 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. 7098 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "...her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak..." ibaresi dışında kalan kısmının ve üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verilmiştir.

2. Dava konusu kurallar, ekli (6) sayılı listede yer alan kapatılan kurum ve kuruluşlara ait olan taşınır ve taşınmazlar ile her türlü mal varlığı, alacak ve haklar, belge ve evrakın ilgisine göre Hazineye bedelsiz olarak devredilmiş sayılmasını, bunlara ait taşınmazların tapuda resen Hazine adına tescil edilmesini öngörmektedir.

3. Anayasa Mahkemesinin benzer kuralları incelediği 2022/114 ve 2022/126 sayılı kararlarına yazdığım muhalefet şerhlerinde belirtilen gerekçeler dava konusu kuralların iptali için de geçerlidir (bkz. AYM, E.2018/78, K.2022/114, 13/10/2022, Karşıoy Gerekçesi, §§ 4-11; AYM, E.2018/82, K.2022/126, 26/10/2022, Karşıoy Gerekçesi, §§ 4-6).

4. Atıf yapılan karşıoylarda açıklanan gerekçelerle kuralların Anayasa'nın 15., 35. ve 38. maddelerine aykırı olduğunu düşündüğümden aksi yöndeki çoğunluk kararına katılmıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

7098 sayılı Kanunun 4. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinin iptal isteminin reddine ilişkin kısımları ile üçüncü cümlesi yönünden; incelenen kurallar ile kapatılan kurum, kuruluşlara ait olan taşınır ile her türlü mal varlıklarının, alacak, haklar, belge ve evrakın Hazine'ye bedelsiz devredilmiş sayılacağı ve devre ilişkin usul hükümleri hükme bağlanmaktadır. Benzer bir düzenleme AYM'nin 2018/78 E. sayılı dosyasında da iptal istemine konu olmuş ve tarafımca incelenen kuralın iptal edilmesi gerektiğine ilişkin karşıoy yazılmıştır. Sözünü ettiğim karşıoydaki gerekçelerim doğrultusunda bu dosyada incelenen kuralın da iptal edilmesi gerektiği görüşündeyim.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

E: 2018/78 sayılı dosyada belirttiğim gerekçelerle dava konusu kuralın iptal edilen ibare dışında kalan kısmının Anayasa'nın 15., 35., 38. ve 40. maddelerine aykırılık taşıdığı kanaatine ulaştığımdan, çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye
Engin YILDIRIM

KARŞIOY GEREKÇESİ

7098 sayılı Kanunun 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesindeki "...her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak..." ibaresi ile ikinci cümlesinin Anayasaya aykırı olduğuna ve iptaline, birinci cümlelerin kalan kısmı ile üçüncü cümlesinin ise Anayasaya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine karar verilmiştir.

Red kararının gerekçesinde; söz konusu düzenlemeyle mülkiyet hakkına sınırlama getirilse de dava konusu kurallar açısından 13/10/2022 tarihli ve E.2018/78, K.2022/114 sayılı karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığı belirtilerek kuralın Anayasanın 15., 35., 38. ve 40. maddelerine aykırı olmadığı belirtilmiştir.

İncelenen ve iptal talebi reddedilen kuralla, Kanunun 4. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince kapatılan kurum ve kuruluşlara ait olan taşınır ve her türlü malvarlığının, alacak ve hakların, belge ve evrakın Hazineye bedelsiz olarak devredilmiş sayılacağı, bunlara ait taşınmazların tapuda resen Hazine adına tescil edileceği ve devire ilişkin işlemlerin ilgili bütün kurumlardan gerekli yardımı almak suretiyle Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirileceği hükme bağlanmıştır.

Söz konusu kurala ilişkin Anayasaya uygunluk denetiminin Anayasanın 15. maddesi kapsamında yapılması isabetli olmakla birlikte, bu maddeye göre yapılan incelemede çoğunluğun ulaştığı sonuca daha önce benzer bir düzenlemeyle ilgili olarak verilen red kararına ilişkin karşıoy gerekçemde ayrıntılı olarak belirtilen sebeplerle katılmak mümkün değildir (bkz. yukarıda belirtilen karara ilişkin karşıoy gerekçem).

Bu sebeple, 4. maddenin incelenen (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin Anayasaya aykırı bulunmayan bölümünün de Anayasaya aykırı olduğu; son cümlesinin ise 6216 sayılı Kanunun 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre iptal edilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluğun red yönündeki görüşüne karşıyım.

Üye
M. Emin KUZ

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 13/2/2018 tarihli ve 7098 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasının "her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak" kısmı hariç birinci cümlesi ile üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığı şeklindeki çoğunluk kanaatine katılmamaktayım.

2. Dava konusu kanuni düzenlemeye benzer bir başka kuralla ilgili Mahkememiz çoğunluğunun ulaşmış olduğu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığı biçimindeki kanaate, kuralın Anayasa'nın 15., 35., 38. ve 40. maddelerine aykırılıktan dolayı iptal edilmesi gerektiği gerekçesiyle katılmamıştım. "E. S.: 2018/78, K. S.: 2022/114, K. T.: 13/10/2022" künyeli bahse konu karara ilişkin yazmış olduğum karşıoyda sıralanan Anayasa'ya aykırılık gerekçeleri bu kural için de geçerlidir. Bu nedenle kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığı şeklindeki Mahkememiz çoğunluk kararına, bahse konu karşıoy yazısında sıraladığım gerekçelerle katılmamaktayım.

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2018/123

Karar Sayısı : 2022/138

Karar Tarihi : 9/11/2022

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 140 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin;

A. 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin “... *personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususlar Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.*” bölümünün,

B. 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının,

C. 63. maddesinin,

Ç. 68. maddesinin (8) numaralı fıkrasının beşinci cümlesinin “*Herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna tabi olmayan rehberler hariç olmak üzere...*” bölümünün,

D. 143. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendinde yer alan “...*her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak...*” ibaresinin,

E. 155. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin,

F. 163. maddesinin,

G. 234. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (t) bendinde yer alan “...*her türlü bilgi ve veriyi almak ve analiz etmek.*” ibaresinin,

Ğ. 257. maddesinin,

H. 304. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan “...ile yurtdışı şube ve bürolarının...” ibaresinin,

I. 343. maddesinin (2) numaralı fıkrasının,

İ. 409. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendinin,

J. 542. maddesinin (1) numaralı fıkrasının,

K. 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin,

L. 594. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...gerekli gördüğü bilgileri...” ibaresinin,

M. 619. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin,

N. 647. maddesinin,

O. 675. maddesinin (1) numaralı fıkrasının,

Ö. 678. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...gerekli gördüğü her türlü bilgiyi...” ibaresinin,

P. 688. maddesinin (2) numaralı fıkrasının,

R. 690. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...gerekli gördüğü her türlü bilgiyi...” ibaresinin,

S. 738. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (g) bendinin,

Ş. 759. maddesinin (3) numaralı fıkrasının,

T. 782. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesi ile (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin,

U. 799. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (i) bendi ile 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin başlığı ile birlikte değiştirilen 338. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerinin,

Anayasa'nın 2., 8., 10., 20., 60., 70., 104., 123., 128., 133. ve 137. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ KURALLARI VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKMÜ İLE KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME KURALLARI

A. İptali İstenen Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi Kuralları

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) iptali talep edilen kuralların da yer aldığı:

1. 54. maddesi şöyledir:

“Düzenleme yetkisi

MADDE 54 – (1) İl afet ve acil durum müdürlükleri ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüklerinin norm kadro ilke ve standartları, ilgili kurumların görüşü üzerine Başkanlıkça her bir il müdürlüğü için ayrı ayrı belirlenir. İl afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususlar Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.”

2. 55. maddesi şöyledir:

“Uzman ve denetçi istihdamı

MADDE 55 – (1) Başkanlıkta 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ek 41 inci maddesine göre Afet ve Acil Durum Yönetimi Uzman ve Uzman Yardımcıları istihdam edilebilir.

(2) Başkanlık merkez teşkilatında 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 24 üncü maddesine göre Afet ve Acil Durum Yönetimi Denetçisi ve Denetçi Yardımcıları istihdam edilebilir. Başkanlık, Afet ve Acil Durum Yönetimi Denetçisi ve Denetçi Yardımcıları bağımsız genel müdürlüklerin müfettiş ve müfettiş yardımcılarına tanınan mali ve sosyal hak ve yardımları ile diğer özlük haklara sahiptir.

(3) (Ek: RG-9/6/2022-31861-C.K-103/16 md.) Başkanlık taşra teşkilatında 657 sayılı Kanunun ek 44 üncü maddesine göre İl Afet ve Acil Durum Uzmanı ve İl Afet ve Acil Durum Uzman Yardımcısı istihdam edilebilir.”

3. 63. maddesi şöyledir:

“Yurt dışı teşkilatı

MADDE 63- (1) Başkanlık, yurt dışı teşkilatı kurmaya yetkilidir.

(2) Yurt dışı teşkilatında görevlendirileceklerin hâlen Avrupa Birliği İşleri Uzmanı veya daha üst kadrolarda çalışıyor olmaları gerekir.

(3) Avrupa Birliği nezdinde daimi temsilci yardımcısı olarak atananlara, Daimi Temsilci Yardımcısı kadrosuna atananların malî ve sosyal haklarına ilişkin hükümleri aynı usûl ve esaslar çerçevesinde uygulanır.”

4. 68. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

*“(8) Merkezde hizmetler ilgisine göre, 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 23 üncü, ek 25 inci, ek 26 ncı ve ek 27 nci maddelerine göre istihdam edilen personel eliyle yürütülür. Ayrıca Merkez, Avrupa Birliği eğitim ve gençlik programlarının tanıtımı amacıyla toplam yetmiş kişiyi geçmemek üzere geçici süre ile rehberler görevlendirebilir. Rehberler hariç olmak üzere Merkezde her ne şekilde olursa olsun istihdam edilecek personel sayısı ikiyüzyirmiden fazla, uzman ve uzman yardımcısı sayısı ise yüzotuzdan az olamaz. Sözleşmeli personele 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun disiplin hükümleri kıyasen uygulanır. **Herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna tabi olmayan rehberler hariç olmak üzere** Merkez personeli 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi hükümlerine tabidir.”*

5. 143. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendi şöyledir:

“Uygulama ve Veri Yönetimi Daire Başkanlığı

MADDE 143 – (1) Uygulama ve Veri Yönetimi Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:

...

ğ) Vergiye gönüllü uyumu artırmak, vergi kayıp ve kaçacağı ile mücadele etmek ve tahsilatta etkinliği artırmak amacıyla mükellefiyet, vergilendirme ve vergiye uyum düzeyine ilişkin yapılacak çalışmalar için **her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak** suretiyle oluşturulacak Risk Analizi Sistemi üzerinden risk analizi yapmak ve vergiye gönüllü uyum düzeyini ölçmek.

..."

6. 155. maddesi şöyledir:

"Uzman personel çalıştırılması

MADDE 155 – (1) Başkanlık merkez teşkilatında 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ek 41 inci maddesine göre Devlet gelir uzmanı ve Devlet gelir uzman yardımcısı; taşra teşkilatında ise anılan Kanunun ek 44 üncü maddesine göre vergi istihbarat uzmanları, gelir uzmanları, gelir uzman yardımcıları istihdam edilir.

(2) Başkanlıkta, 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 26 ncı maddesine göre sözleşmeli personel çalıştırılabilir. (Mülga cümle: RG-26/12/2019-30990-CK-54/3 md.) (...)

(3) Gelir İdaresi grup müdürü, vergi dairesi müdürü, müdür, vergi dairesi müdür yardımcısı ve müdür yardımcısı kadrolarına atanacakların, yapılacak yazılı ve sözlü sınavlardan ayrı ayrı yüz tam puan üzerinden en az yetmiş puan almaları şarttır. **Ancak Devlet gelir uzmanlığına atandıktan sonra bu unvanında en az beş yıl hizmeti bulunanlar sınava tabi tutulmadan müdür olarak atanabilirler.** Bu sınavlara katılacak personelin belirlenmesi ile sınavlara ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir."

7. 163. maddesi şöyledir:

"Yurtdışı teşkilatı

MADDE 163 – (1) Genel Müdürlük, yurtdışı teşkilatına ilişkin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi esaslarına uygun olarak yurtdışı teşkilatı kurmaya yetkilidir.

(2) *Büyükelçiliklerde görev alan göç müşavirlerinin görevleri şunlardır:*

a) *Görevli oldukları ülkelerdeki kurum ve kuruluşlarla Genel Müdürlük arasında göç alanına ilişkin iş birliği ve koordinasyonu sağlamak.*

b) *Genel Müdürlüğün görev alanına giren konulardaki gelişmeleri izlemek ve Genel Müdürlüğe iletmek.*

c) *Bulundukları ülkeyle ülkemiz arasında göç alanındaki mevzuatın uygulanmasını takip etmek.*

ç) *Düzensiz göçe konu yabancıların sınır dışı edileceği veya gönüllü geri dönüşlerinin sağlanacağı ülkelerde bu faaliyetleri kolaylaştırmak amacıyla gerekli temas ve bağlantıları kurmak.*

d) *Menşe ülke bilgilerine ilişkin işlemleri yürütmek.*

e) *Genel Müdürlükçe insan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunması alanına ilişkin olarak verilecek görevleri yapmak.*

f) *Görevli oldukları ülkelerle müştereken yürütülecek göç ve insan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunması alanına ilişkin proje tekliflerini önermek, hazırlamak ve yürütülen projeleri takip etmek.*

g) *Genel Müdürlükçe verilecek diğer görevleri yapmak.*

(3) *Konsolosluklarda görev alan göç ataşelerinin görevleri şunlardır:*

a) *Konsolosluklara yapılacak vize ve ikamet izni başvurularını almak ve sonuçlandırmak.*

b) *Başvurularla ilgili bilgi ve belgeleri toplamak, eksik bilgi ve belgeleri yabancından talep etmek, gerektiğinde ilgiliyle mülakatlar yaparak değerlendirmek ve bunları kayıt altına almak.*

c) *Konsolosluklarca karara bağlanabilecek vize başvurularını doğrudan, ikamet izni başvuruları ile Genel Müdürlüğün kararını*

gerektiren vize başvurularını ise Genel Müdürlüğün kararını aldıktan sonra konsolosun onayına sunmak.

ç) Türkiye'den sınır dışı edilecek veya gönüllü geri dönecek yabancılardan, gidecekleri ülkedeki iş ve işlemlerinde yardımcı olmak.

d) Görev yaptıkları ülkede göç konuları ile ilgili gelişmeleri takip etmek ve yıllık raporlar hazırlamak.

e) Göç alanına ilişkin konsoloslar tarafından verilen diğer görevleri yürütmek.

f) Genel Müdürlükçe verilecek diğer görevleri yürütmek."

8. 234. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (t) bendi şöyledir:

"Başkanlığın görevleri

MADDE 234 – (1) Başkanlığın görevleri aşağıda belirtilmiştir:

...

t) KOBİ ve girişimcilere yönelik belirlenen destek politikalarının tasarım süreçlerinde faydalanılmak ve sunulan hizmetlerin hızlı, kaliteli, basitleştirilmiş ve düşük maliyetli bir şekilde yerine getirilmesini sağlamak üzere kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden işletme ve girişimcilere ait bu hususlara ilişkin her türlü bilgi ve veriyi almak ve analiz etmek."

9. 257. maddesi şöyledir:

"Malî haklar

MADDE 257- (1) Başkan, yönetici personel ve diğer personelin ücret, malî ve sosyal hakları, Bakanlık genel müdürüne yapılan ödemeleri aşmamak kaydıyla Yönetim Kurulunun kararı ve Genel Kurulun onayı ile belirlenir.

(2) Yönetim Kurulu Başkan ve üyelerine, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 29 uncu maddesine göre ayda dörtten

fazla olmamak üzere her bir toplantı için uhdesinde kamu görevi bulunanlara (2000) gösterge rakamının, uhdesinde kamu görevi bulunmayanlara ise (3000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda huzur hakkı ödenir.

(3) Uhdesinde kamu görevi bulunmayan sektör komitesi başkan ve üyelerine, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 29 uncu maddesine göre yılda altıdan fazla olmamak üzere her bir toplantı başına (2000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda huzur hakkı ödenir.”

10. 304. maddesi şöyledir:

“Taşra ve yurtdışı teşkilatı

MADDE 304 – (1) İdare, ilgili mevzuat hükümlerine göre taşra teşkilatı ile yurtdışı şube ve bürolarının kurulmasına veya kaldırılmasına yetkilidir.”

11. 343. maddesi şöyledir:

“Uzman ve uzman yardımcısı

MADDE 343 – (1) Genel Müdürlükte 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ek 41 inci maddesine göre Orman Uzmanı ve Orman Uzman Yardımcıları istihdam edilebilir.

(2) Orman Uzmanı ve Uzman Yardımcıları mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 30 uncu maddesi uyarınca Adalet Uzmanı ve Adalet Uzman Yardımcısına denktir.”

12. 409. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi şöyledir:

“Yönetim Kurulunun görevleri

MADDE 409 – (1) Yönetim Kurulunun görevleri şunlardır:

...

e) Kurum personeline ödenecek ek ödeme, ikramiye ve fazla mesai ücretine ilişkin usul ve esasları belirlemek.

..."

13. 542. maddesi şöyledir:

"Cumhurbaşkanlığı bildiri ve konuşmaları

MADDE 542 – (1) Türkiye Radyo - Televizyon Kurumu, Cumhurbaşkanlığı bildirilerini, sadece Cumhurbaşkanlığını bağlamak kaydıyla yayınlamakla yükümlüdür. Ancak, bunların Cumhurbaşkanlığı bildirisi olduğunu yayın sırasında açıklar. Cumhurbaşkanlığı bildirilerine ait metinlerin, Cumhurbaşkanlığından yazılı yayın isteği ile verilmesi ve yetkililerin imzasını taşıması şarttır.

(2) Türkiye Radyo - Televizyon Kurumu, olağanüstü haller ile seferberlik ve savaş haline inhisar etmek üzere Cumhurbaşkanının konuşmalarını yayınlamakla yükümlüdür."

14. 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi şöyledir:

"Yönetim Kurulunun görev ve yetkileri

MADDE 587 – (1) Yönetim Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

...

c) Kurumun personel kadroları, ücret cetvelleri ile personel performans değerlendirme kriterlerini, bu değerlendirmeler kapsamında yapılacak ödemeler ile iş tanımlarını ve göreve karşılık gelen pozisyonları Başkanlığın önerisi üzerine görüşerek karara bağlamak.

..."

15. 594. maddesi şöyledir:

"Bilgi ve belge talebi

MADDE 594 – (1) Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu, araştırma ve inceleme konuları için gerekli gördüğü bilgileri kamu kurum

ve kuruluşları ile vakıf yükseköğretim kurumları dâhil tüm yükseköğretim kurumlarından doğrudan doğruya istemeye yetkilidir. Kendilerinden bilgi istenen kurum ve kuruluşlar bu bilgileri mümkün olan en kısa zamanda vermekle yükümlüdürler. Bu yoldan sağlanan bilgilerden sır mahiyetinde olanların gizliliğine riayet edilir.”

16. 619. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“(1) Genel Kurul, Bakanın veya görevlendireceği kişinin başkanlığında;

a) Kamu kurum ve kuruluşlarını temsilen Bakan tarafından belirlenecek üyeler,

b) Üye sayıları itibarıyla en fazla üyeye sahip ilk üç sıradaki işçi konfederasyonlarınca üye sayıları oranları dikkate alınarak belirlenecek on yedi, üye sayısı itibarıyla en fazla üyeye sahip işveren konfederasyonunca belirlenecek on, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinden beş, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonundan üç, Türkiye Sakatlar Konfederasyonundan her engel grubunu temsilen birer olmak üzere toplam dört, Türkiye Ziraat Odaları Birliğinden iki, Yükseköğretim Kurulunca belirlenecek dört öğretim üyesi, Kurumda temsil yetkisine sahip kamu görevlileri sendikasıncı belirlenecek bir,

temsilciden oluşur.

...”

17. 647. maddesi şöyledir:

“Fikri Haklar

MADDE 647– (1) Kurum tarafından yürütülen projelerin gerçekleştirilmesi sırasında ortaya çıkan eser, buluş, endüstriyel tasarım, faydalı model ve teknik bilgi gibi her türlü fikrî ürün üzerindeki haklar Kuruma aittir.

(2) Kurumun taraf olduğu sözleşmelere dayanarak yürütülen projelerin gerçekleştirilmesi sırasında ortaya çıkması muhtemel fikrî ürünler üzerindeki haklar sözleşmeyle düzenlenir.

(3) Kurum, elde edilen patent ve buluşlar ile ilgili olarak üretim ve satış yapabilir.

(4) Kuruma ait fikrî hakların ekonomik olarak değerlendirilmesi sonucunda elde edilecek gelirin en fazla yüzde ellisi yönetmelikle belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde fikrî ürün sahibine verilir.”

18. 675. maddesi şöyledir:

“Personel değerlendirmesi

MADDE 675- (1) Başkanlık kadrolarında çalıştırılanlar ve görevlendirilenler Ar-Ge, bilimsel faaliyetler ve uygulama gibi görev alanlarıyla ilgili yıllık periyotlarda performans değerlendirmesine tabi tutulur. Bu değerlendirme sonucuna göre sözleşmelerinin uzatılıp uzatılmamasına veya sözleşme bitiş süresinden önce feshine karar verilir.”

19. 678. maddesi şöyledir:

“Bilgi isteme ve gizliliğe uyma

MADDE 678- (1) TÜSEB, görevleri kapsamında Ar-Ge konuları için gerekli gördüğü her türlü bilgiyi, kamu kurum ve kuruluşları ile vakıflara ait olanlar dâhil tüm yükseköğretim kurumlarından talep edebilir. Kendilerinden bilgi talep edilenler, fikrî hakları saklı kalmak kaydıyla bu bilgileri vermek ve gereken kolaylığı göstermekle yükümlüdürler. Bu şekilde elde edilen bilgilerden gizli mahiyetinde olanların gizliliğine ilgili mevzuat uyarınca riayet edilir.”

20. 688. maddesi şöyledir:

“Malî haklar

MADDE 688- (1) Başkanın Enstitüde görevli olacağı sürede eski görevleri ile ilişkileri kesilir.

(2) Enstitü Başkanı, bakanlık genel müdürlerinin mali ve sosyal hak ve yardımları ile diğer özlük haklarına, koordinatörler GAP İdaresi Başkan Yardımcısının mali ve sosyal hak ve yardımları ile diğer özlük haklarına sahiptir.”

21. 690. maddesi şöyledir:

“Bilgi isteme ve gizliliğe uyma

MADDE 690– (1) Enstitü, araştırma ve inceleme konuları için gerekli gördüğü her türlü bilgiyi kamu kurum ve kuruluşlarından istemeye yetkilidir. Kendilerinden bilgi istenen kamu kurum ve kuruluşları, söz konusu isteğe cevap vermek ve gereken kolaylığı göstermekle yükümlüdürler. Enstitü personeli gizlilik taşıyan bilgileri açıklayamaz, kendilerinin veya başkalarının menfaatine kullanamaz.”

22. 738. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (g) bendi şöyledir:

“Yurtdışı Vatandaşlar Daire Başkanlığı

MADDE 738- (1) Yurtdışı Vatandaşlar Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:

...

g) Görev alanına giren konularla ilgili her türlü veri ve bilgiyi toplamak ve değerlendirmek.

...”

23. 759. maddesi şöyledir:

“Personel ve mali haklara ilişkin hükümler

MADDE 759– (1) Enstitüde hizmetler, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi personel eliyle yürütülür. Enstitüde 657 sayılı Kanunun ek 41 inci maddesine göre uzman ve uzman yardımcısı istihdam edilebilir.

(2) Enstitüde 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 26 ncı maddesine göre yerli ve yabancı sözleşmeli personel çalıştırılabilir.

(3) Enstitü Başkanı, bakanlık genel müdürlerinin mali ve sosyal hak ve yardımları ile diğer özlük haklarına, koordinatörler bakanlık daire başkanlarının mali ve sosyal hak ve yardımları ile diğer özlük haklarına sahiptir.”

24. 782. maddesi şöyledir:

“Personel

MADDE 782 – (1) MAPEG personeli 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tâbidir. Genel Müdürlükte, 657 sayılı Kanunun ek 41 inci maddesine göre Maden ve Petrol Uzmanı ve Maden ve Petrol Uzman Yardımcısı ile Uzman ve Uzman Yardımcısı istihdam edilebilir. Maden ve Petrol Uzman ve Maden ve Petrol Uzman Yardımcıları mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 30 uncu maddesi uyarınca Adalet Uzmanı ve Adalet Uzman Yardımcısına denktir.

(2) Genel Müdürlükte, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 24 üncü maddesine göre müfettiş ve müfettiş yardımcısı istihdam edilebilir. Bunlar mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 30 uncu maddesi uyarınca bağımsız genel müdürlük müfettiş ve müfettiş yardımcılara denktir.

(3) Genel Müdürlükte, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 26 ncı maddesine göre personel istihdam edilebilir.”

25. 799. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (i) bendi ile (1) numaralı CBK’nın başlığı ile birlikte değiştirilen 338. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“(1) Genelkurmay Başkanlığı ile Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıkları Milli Savunma Bakanına bağlıdır. Cumhurbaşkanı gerekli gördüğünde Genelkurmay Başkanı ile Kuvvet Komutanları ve bağlılarından doğrudan bilgi alabilir, bunlara doğrudan emir verebilir. Verilen emir herhangi bir makamdan onay alınmaksızın derhal yerine getirilir.”

B. İlgili Görülen Kanun Hükmü ile Kanun Hükmünde Kararname Kuralları

1. 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun ek 41. maddesi şöyledir:

“Uzman istihdamı

Ek Madde 41- (Ek: 11/10/2011 – KHK-666/3 md.)

(Değişik fıkra: 2/7/2018- KHK-703/174 md.) Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmalarına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla kurumun görev alanına giren konularda çalıştırılmak üzere merkez teşkilatlarında, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığında, Genelkurmay Başkanlığı ve kuvvet komutanlıklarının merkez karargâhlarında uzman ve uzman yardımcısı istihdam edilebilir.

Uzman yardımcılığına atanabilmek için; 48 inci maddede sayılan şartlara ek olarak, yapılacak yarışma sınavında başarılı olma ve (...) en az dört yıllık lisans eğitimi veren hukuk, siyasal bilgiler, iktisat, işletme, iktisadi ve idari bilimler fakültelerinden veya bu bakanlıklar ve kurumlarca yürütülen kurumsal hizmet gerekleri çerçevesinde en az dört yıllık lisans eğitimi veren ve yönetmelikle belirlenen yükseköğretim kurumlarından ya da bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilen yurtdışındaki veya yurtdışındaki öğretim kurumlarından mezun olma şartı aranır.

Uzman yardımcıları mesleğe özel yarışma sınavı ile alınır. Uzman yardımcılığı giriş sınavı merkezi sınav sonuçlarına göre; yazılı ve sözlü sınav veya yalnızca sözlü sınavdan oluşur. Öğrenim dalları itibarıyla belirlenecek uzman yardımcılığı kadrolarına giriş sınavı için, eleme sınavı sonucunda aranacak puan türleri, taban puanları ve sınavda alınan başarı derecelerine göre çağrılacak aday sayısı tespit edilerek, giriş sınavı duyurusuyla ilan edilir. Ancak, giriş sınavına çağrılacak aday sayısı, atama yapılacak kadro sayısının yirmi katından, yalnızca sözlü sınav yapılması hâlinde sözlü sınava çağrılacak aday sayısı giriş sınavı duyurusunda belirtilen kadronun dört katından fazla olamaz. Yazılı sınav, kurumun görev alanına göre yönetmelikle belirlenen konulardan yapılır. Yazılı sınav sonucunda yetmiş puandan az olmamak üzere, en yüksek puandan başlanarak giriş sınavı duyurusunda belirtilen kadronun dört katına kadar aday sözlü sınava çağrılır. Sözlü sınav, adayların;

a) Sınav konularına ilişkin bilgi düzeyi,

b) Bir konuyu kavrayıp özetleme, ifade yeteneği ve muhakeme gücü,

c) Liyakati, temsil kabiliyeti, davranış ve tepkilerinin mesleğe uygunluğu,

d) Özgüveni, ikna kabiliyeti ve inandırıcılığı,

e) Genel yetenek ve genel kültürü,

f) Bilimsel ve teknolojik gelişmelere açıklığı,

yönlerinden değerlendirilerek, ayrı ayrı puan verilmek suretiyle gerçekleştirilir.

Adaylar, komisyon tarafından üçüncü fıkranın (a) bendi için elli puan, (b) ile (f) bentlerinde yazılı özelliklerin her biri için onar puan üzerinden değerlendirilir ve verilen puanlar ayrı ayrı tutanağa geçirilir. Bunun dışında sözlü sınav ile ilgili herhangi bir kayıt sistemi kullanılmaz. Sınav komisyonu, kurum içinden veya dışından yönetmelikle belirlenen kişilerden oluşur. Sözlü sınavda başarılı sayılmak için, komisyon başkan ve üyelerinin yüz tam puan üzerinden verdikleri puanların aritmetik ortalamasının en az yetmiş olması şarttır. Başarı puanı en yüksek olan adaydan başlanmak suretiyle giriş sınavı duyurusunda belirtilen uzman yardımcısı kadro sayısı kadar asıl adayın isimleri ilan edilir. Yapılan sınavlarda başarılı olmak şartıyla, giriş sınavı duyurusunda belirtilen uzman yardımcısı kadro sayısının yarısını geçmemek üzere komisyon tarafından belirlenen sayıda yedek adayın isimlerini kapsayan bir liste belirlenerek ilan edilir.

Uzman yardımcılığına atananlar, en az üç yıl çalışmak ve istihdam edildikleri birimlerce belirlenecek konularda hazırlayacakları uzmanlık tezi, oluşturulacak tez jürisi tarafından kabul edilmek kaydıyla, yapılacak yeterlik sınavına girmeye hak kazanırlar. Süresi içinde tezlerini sunmayan veya tezleri kabul edilmeyenlere tezlerini sunmaları veya yeni bir tez hazırlamaları için altı ayı aşmamak üzere ilave süre verilir. Yeterlik sınavında başarılı olanların uzman kadrolarına atanabilmeleri, Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından asgari (C), Dışişleri Uzmanlığı için asgari (B) düzeyinde veya dil yeterliği bakımından bunlara denkliği kabul edilen ve uluslararası geçerliliği bulunan başka bir belgeye yeterlik sınavından itibaren en geç iki yıl içinde sahip olma şartına bağlıdır. Sınavda başarılı olamayanlar veya sınava girmeye hak kazandığı hâlde geçerli mazereti olmaksızın sınav hakkını kullanmayanlara, bir yıl içinde ikinci kez sınav hakkı verilir. Verilen ilave süre içinde tezlerini sunmayan veya ikinci defa hazırladıkları tezleri de kabul edilmeyenler, ikinci sınavda da başarı gösteremeyen veya sınav hakkını kullanmayanlar ile süresi içinde yabancı dil yeterliliği şartını yerine

getirmeyenler, uzman yardımcısı unvanını kaybederler ve kurumlarında durumlarına uygun memur unvanlı kadrolara atanırlar.

Uzman ve uzman yardımcılarının mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri, yarışma sınavı, tez hazırlama ve yeterlik sınavı ile uzman ve uzman yardımcılarıyla ilgili diğer hususlar, Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak kurumlarınca hazırlanacak yönetmelikle düzenlenir.

İkinci, üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı fıkralarda yer alan hükümler, 36 ncı maddenin “Ortak Hükümler” bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendinde belirtilen uzman ve uzman yardımcılardan merkez teşkilatına ait kadrolarda bulunanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı İdari Teşkilatı yasama uzman ve yasama uzman yardımcıları ile 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun eki (III) sayılı Cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumların uzman ve uzman yardımcıları hakkında da uygulanır.

(Değişik fıkra: 2/7/2018- KHK-703/174 md.) Bu madde kapsamında istihdam edilen uzman ve uzman yardımcılarını bakanlıkların merkez teşkilatı kadrolarında bulunan uzman ve uzman yardımcılarını için mevzuatında öngörülmüş olan mali ve sosyal hak ve yardımlar ile 36 ncı maddenin “Ortak Hükümler” bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendi hükmünden aynı usul ve esaslar çerçevesinde yararlanırlar.

(Ek fıkra: 2/7/2018- KHK-703/174 md.) Bu madde kapsamında istihdam edilen uzman ve uzman yardımcılarını teşkilatlanmaya ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla diğer görevlerinin yanı sıra yönetmelikle belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde araştırma, analiz, teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma yaptırılabilir. Denetime tabi gerçek ve tüzel kişiler, denetim için gereken gizli dahi olsa bütün belge, defter ve bilgileri talep edildiği takdirde ibraz etmek, para ve para hükmündeki evrakı ve ayniyatı ilk talep halinde denetimle görevli uzman ve uzman yardımcılarını göstermek, sayılmasına ve incelemesine yardımcı olmak zorundadır. Araştırma, inceleme, analiz, teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma ile görevli uzman ve uzman yardımcılarını, görevleri sırasında tüm resmi daire, kurum, kuruluş ve kamuya yararlı derneklerle, gerçek ve tüzel kişilerden gerekli yardım, bilgi, evrak, kayıt ve belgeleri istemeye yetkili olup, kanuni bir engel olmadıkça bu isteğin yerine getirilmesi zorunludur. Uzman ve uzman yardımcılarını teftiş, denetim,

inceleme ve soruşturma işlerine ilişkin görevlendirmelerinde, 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırak Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrası hükmü uygulanır. Bunların görevlendirme ve çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak çıkarılacak kurumsal yönetmelikle düzenlenir.”

2. 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’nin;

a. Ek 29. maddesi şöyledir:

“Huzur hakkı

Ek Madde 29- (Ek: 2/7/2018- KHK-703/178 md.)

Bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörölmesi ve gösterge rakamı belirlenmesi kaydıyla, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu, danışma kurulu üyelikleri ve komisyon, heyet, komite ile benzeri organlarda görev alanlara, ayda dörtten fazla olmamak üzere her bir toplantı için (1000) ila (3000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda, damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tâbi tutulmaksızın huzur hakkı ödenir. Gösterge rakamları Cumhurbaşkanınca üç katına kadar artırılabilir.”

b. Ek 30. maddesi şöyledir:

“Unvan itibarıyla ilk kez ihdas edilen kadro ve pozisyonlara karşılık belirlenmesi

Ek Madde 30- (Ek: 2/7/2018- KHK-703/178 md.)

Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle unvan itibarıyla ilk kez ihdas edilen kadro veya pozisyonların, mevzuatta yer alan kadro veya pozisyonlardan hangisine mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından karşılık geldiği Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde gösterilir. İhdas edilen kadro veya pozisyonlarda bulunanlara, karşılık gösterilen kadro veya pozisyonunda bulunan emsali personele mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları kapsamında yapılan ödemeler aynı usul ve esaslar çerçevesinde ödenir.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 17/10/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Hülya ÇOŞTAN ÇETİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu CBK kuralları ve ilgili görülen kanun hükmü ile kanun hükmünde kararname (KHK) kuralları, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin Anayasal Çerçevesi ve Yargısal Denetimi

3. 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Anayasa'nın bazı maddelerinde değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişikliklerle yeni bir hükûmet sistemine geçilmiş ve buna bağlı olarak Cumhurbaşkanı'nın görev ve yetkileri yeniden düzenlenmiştir. Anayasa'nın 8. maddesinde, yürütme yetkisi ve görevinin Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kuruluna ait olduğu ifade edilmekte iken maddede yapılan değişiklikle Bakanlar Kurulu kaldırılarak yürütme yetkisi ve görevi tek başına Cumhurbaşkanı'na verilmiştir. Anayasa'da Bakanlar Kuruluna verilen görev ve yetkilere ilişkin maddelerde de aynı doğrultuda değişiklik yapılarak daha önce Bakanlar Kuruluna ait olan görev ve yetkilerin Cumhurbaşkanı tarafından yerine getirilmesi öngörülmüştür.

4. Yeni hükûmet sisteminin en önemli özelliklerinden biri Cumhurbaşkanı'na "Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi" adı altında düzenleme yapma yetkisinin tanınmasıdır. CBK'ların en belirgin özelliği ise Cumhurbaşkanı'na belirli konularda ilk elden düzenleme yapma yetkisinin

verilmiş olmasıdır. Yürütmenin diğer düzenleyici işlemlerinden farklı olarak Cumhurbaşkanı Anayasa'da belirlenen yetki çerçevesinde herhangi bir kanuna dayanmadan ya da yasama organının onayı olmadan CBK'lar yoluyla düzenleme yapabilecektir.

5. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesinde Cumhurbaşkanı'nın yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK çıkarabileceği hüküm altına alınmıştır. Düzenlemeyle *yürütme yetkisine ilişkin* olmak kaydıyla CBK çıkarma konusunda Cumhurbaşkanı'na genel bir yetki verilmiştir. Maddenin gerekçesinde, yeni hükûmet sistemi gözetilerek Cumhurbaşkanı'nın genel siyasetin yürütülmesinde yürütme yetkisi ile ilgili olarak ihtiyaç duyduğu konularda CBK çıkarabilmesine imkân tanımak amacıyla ilk elden düzenleme yapma yetkisinin tanındığı ifade edilmiştir.

6. Cumhurbaşkanı'na yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK çıkarma yetkisinin genel olarak verilmesinin yanı sıra Anayasa'nın diğer bazı maddelerinde belirtilen kimi konuların CBK ile düzenleneceği ayrıca ifade edilmiştir. Bu kapsamda Anayasa'nın 104. maddesinin dokuzuncu fıkrasında üst kademe kamu yöneticilerinin atanmalarına ilişkin usul ve esasların; 106. maddesinin on birinci fıkrasında bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulmasının; 108. maddesinin dördüncü fıkrasında Devlet Denetleme Kurulunun işleyişi, üyelerinin görev süresi ve diğer özlük işlerinin; 118. maddesinin altıncı fıkrasında Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin teşkilatı ve görevlerinin CBK'larla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında ise kamu tüzel kişiliğinin kanunla veya CBK ile kurulacağı belirtilmiştir.

7. Anayasa'nın 148. maddesinde CBK'ların şekil ve esas bakımından Anayasa'ya uygunluğunun denetlenmesi öngörülmüş, yargısal denetim görev ve yetkisi de Anayasa Mahkemesine verilmiştir.

8. Anayasa'da Cumhurbaşkanı'na CBK çıkarma yetkisi verilmekle birlikte bu yetki sınırsız değildir. Kanunlardan farklı olarak Anayasa'da CBK'yla düzenlenecek konular sınırlandırılmıştır. Konu bakımından yetki yönünden getirilen bu sınırlamalar Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ilk dört cümlesinde düzenlenmiştir.

9. Anılan fıkranın birinci cümlesinde Cumhurbaşkanı'nın *yürütme yetkisine ilişkin konularda* CBK çıkarabileceği ifade edilmiştir. Buna göre yürütme yetkisine ilişkin konular dışında CBK ile düzenleme yapılması mümkün değildir.

10. Fıkranın ikinci cümlesinde “*Anayasa'nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin*” CBK'yla düzenlenemeyeceği belirtilmiştir. Bu hüküm uyarınca belirtilen alanlarda CBK ile düzenleme yapılamaz.

11. Fıkranın üçüncü cümlesinde de Anayasa'da *münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda* CBK çıkarılamayacağı hüküm altına alınmıştır. Ancak Anayasa'da hangi konuların münhasıran kanunla düzenleneceğine ilişkin özel bir hüküm bulunmamaktadır. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadında anayasa koyucunun kanunla düzenlenmesini öngördüğü konuların bu kapsamda görülmesi gerektiği kabul edilmektedir (AYM, E.2016/150, K.2017/179, 28/12/2017, § 57; E.2016/180, K.2018/4, 18/1/2018, § 17; E.2017/51, K.2017/163, 29/11/2017, § 13; E.2016/139, K.2016/188, 14/12/2016, § 9; E.2013/47, K.2013/72, 6/6/2013). Buna göre Anayasa'da kanunla düzenleneceği belirtilen alanlarda Cumhurbaşkanı'nın CBK çıkarma yetkisi bulunmamaktadır.

12. Fıkranın dördüncü cümlesinde ise *kanunda açıkça düzenlenen konularda* CBK çıkarılamayacağı ifade edilmiştir. Anılan hükme göre Cumhurbaşkanı'nın yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK çıkarabilmesi için CBK'yla düzenlenecek konunun kanunlarda açıkça düzenlenmemiş olması gerekir.

13. CBK'ların yukarıda belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygun olarak çıkarılması gerekmektedir. Aksi takdirde içeriği Anayasa'ya aykırılık oluşturmaya bile bu düzenlemelerin Anayasa'ya uygunluğundan söz edilemez. Dolayısıyla CBK'ların yargısal denetiminde öncelikle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygunluğunun ele alınması gerekir. Anılan fıkra yönünden herhangi bir aykırılık tespit edilmemesi durumunda ise bu defa CBK'ların içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi yapılmalıdır.

B. CBK'nın 54. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin "... personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususlar Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir." Bölümünün İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

14. (4) numaralı CBK'nın İkinci Bölümü'nde Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının (AFAD) kuruluşu, teşkilatı, görev ve yetkilerine ilişkin hususlar düzenlenmiştir. Anılan CBK'nın 30. maddesinin (1) numaralı fıkrasında AFAD'ın afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetleri yürütmek üzere İçişleri Bakanlığına bağlı olarak kurulduğu belirtilmiştir.

15. CBK'nın 52. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde illerde bütünleşik afet ve acil durum yönetiminin tüm unsurlarını içerecek şekilde, Başkanlığın taşra teşkilatı olarak valiye bağlı il afet ve acil durum müdürlüklerinin kurulması öngörülmüş, 53. maddesinde ise Başkanlık tarafından belirlenecek illerde il afet ve acil durum müdürlüğü bünyesinde afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlükleri kurulabileceği belirtilmiştir.

16. CBK'nın 54. maddesinin birinci cümlesinde il afet ve acil durum müdürlükleri ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüklerinin norm kadro ilke ve standartlarının ilgili kurumların görüşü üzerine Başkanlıkça her bir il müdürlüğü için ayrı ayrı belirleneceği ifade edilmiş, dava konusu kuralın da yer aldığı ikinci cümlesinde il afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususların Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Anılan maddenin ikinci cümlesinin "... personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususlar Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir." bölümü dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

17. Kurala göre il afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususlar Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenecektir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

18. Dava dilekçesinde özetle; AFAD personelinin kamu görevlisi olması nedeniyle görev ve yetkileri, görevlendirilmeleri, çalışma usul ve esasları ile personele ilişkin diğer hususların münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiğinden belirtilen hususların CBK ile düzenlenmesini öngören kuralın Anayasa'nın 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

i. "...görev ve yetkileri,..." İbaresini

19. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme, anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

20. Dava konusu kural, il afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin görev ve yetkilerinin Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirleneceğini düzenlemektedir.

21. Belirli bir kamu hizmetini yürütmek üzere kurulan kamu kurum ve kuruluşlarının personelinin görev ve yetkilerinin belirlenmesine ilişkin düzenlemeler, kurumun teşkilat yapısıyla ve o hizmet alanında yerine getirmesi gereken görevler ve bu amaçla kullanabileceği yetkilerle ilgili olup dolayısıyla idarenin teşkilat yapısı ile görev ve yetkilerinin belirlenmesinin bir parçasını oluşturmaktadır.

22. Personelin görev ve yetkilerinin kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilat yapısı ile görev ve yetkilerine ilişkin olduğu ve kuralla il afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin görev ve yetkilerine ilişkin düzenleme öngörüldüğü gözetildiğinde kuralın *yürütme yetkisine ilişkin konulardan* olduğu anlaşılmaktadır.

23. İl afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin görev ve yetkilerinin Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirleneceğini öngören kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme de içermemektedir.

24. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesi uyarınca CBK'lar bakımından aranan bir diğer husus, CBK kuralının Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken konulara ilişkin olmaması gereğidir. Anayasa koyucunun bir konunun kanunla düzenlenmesini özel olarak öngörmesi bu alanın münhasıran kanunla düzenlenmesini istediği anlamına gelir. Bu kapsamda Anayasa bir konunun kanunla düzenleneceğini öngörmüşse bu konuda CBK çıkarılamaz. Bununla birlikte Anayasa'da CBK'larla düzenleneceği özel olarak belirtilen konularda CBK'larla düzenleme yapılması mümkündür (AYM, E.2018/127, K.2021/18, 18/3/2021, § 40).

25. Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasına göre *"İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir."* Ancak Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında *"Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir."* denilmek suretiyle bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrası uyarınca CBK ile düzenlenebileceği özel olarak belirtilen konular kapsamında kalmaktadır (AYM, E.2018/119, K.2020/25, 11/6/2020, § 25).

26. Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında da *"Kamu tüzelkişiliği, kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulur."* denilmesi ve kurulma yetkisinin doğası itibarıyla düzenlemeyi de içermesi nedeniyle Anayasa'da CBK ile kurulmasına imkân tanınan kamu tüzel kişilerine ilişkin teşkilat düzenlemelerinin CBK ile yapılması mümkündür.

27. AFAD, İçişleri Bakanlığına bağlı olarak kurulmuş olup Bakanlığın teşkilat yapısı içinde yer almaktadır. Bu çerçevede, kuralın Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında CBK ile düzenlenmesi öngörülen İçişleri Bakanlığının teşkilat yapısı ile görev ve yetkilerine ilişkin olduğu

anlaşılmaktadır. Zira yukarıda da belirtildiği üzere kamu kurum ve kuruluşlarının dolayısıyla personelin görev ve yetkileri ile teşkilat arasında yakın bir ilişki olup görev ve yetkiler belirlenmeden bir kurum ve kuruluşun teşkilatlanmasından söz edilmesi zordur. Bu itibarla kuralın Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasıyla bağlantılı olarak 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü de bulunmamaktadır.

28. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesinde *"Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz."* denilmiştir. Buna göre CBK'ların anılan Anayasa hükmü yönünden yapılacak denetiminde öncelikle karşılaştırmaya esas olabilecek, daha önce kabul edilmiş bir kanun hükmünün bulunup bulunmadığının tespit edilmesi gerekir. Sonrasında ise -böyle bir kanun hükmü varsa- incelenen CBK kuralının kanunun açıkça düzenlediği konuya ilişkin olup olmadığı belirlenmelidir. Bu değerlendirme yapılırken önce ilgili kanunun CBK ile düzenlenen alanda hüküm ifade edip etmediğinin belirlenmesi, ardından da kanundaki düzenlemenin açık olup olmadığının tespit edilmesi gerekir (AYM, E.2018/78, K.2020/6, 11/6/2020, § 21).

29. Başkanlığın kuruluş ve teşkilatı ile görev ve yetkileri 29/5/2009 tarihli ve 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da düzenlenmekte iken bu Kanun'un adı 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 62. maddesi ile Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun olarak değiştirilmiş ve anılan hususlara ilişkin maddeleri de yürürlükten kaldırılmıştır. Bunun dışında da AFAD'ın il afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin görev ve yetkilerine yönelik olarak yürürlükte olan herhangi bir kanuni düzenleme saptanmamıştır. Bu itibarla kural, kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin değildir.

30. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

ii. Kuralın Kalan Kısımı

31. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

32. Dava konusu kural, il afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin görevlendirilmesi, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususların Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirleneceğini düzenlemektedir.

33. İçişleri Bakanlığının bağlı kuruluşu olan AFAD'ın il afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin görevlendirilmesi, çalışma usul ve esasları ile bu personele ilişkin diğer hususların Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenmesini öngören kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ilk cümlesinde belirtilen *yürütme yetkisine ilişkin konulardan* olduğu anlaşılmaktadır.

34. Kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme içermemektedir.

35. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında kanunla düzenlenmesi gereken konular memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işleri şeklinde sınırlandırılmıştır. Bu itibarla AFAD'ın il afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin görevlendirilmesi, çalışma usul ve esasları ile bu personele ilişkin diğer hususların kanunla düzenlenmesi gereken konulardan olmadığı anlaşılmaktadır.

36. AFAD'ın il afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin görevlendirilmesine,

çalışma usul ve esaslarına ile bu personele ilişkin diğer hususlara yönelik olarak yürürlükte olan herhangi bir kanuni düzenleme saptanmamıştır. Bu itibarla kural, kanunda açıkça düzenlenen konulara ilişkin değildir.

37. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

38. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 106. maddesi yönünden incelenmiştir.

39. Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında bakanlıkların kurulmasının, kaldırılmasının, görev ve yetkilerinin, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulmasının CBK ile düzenlenmesi öngörülmüştür. Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında, bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının CBK ile düzenleneceği öngörülmüş ise de bakanlıklara bağlı kurum ve kuruluşlara ilişkin ayrıca bir hükme yer verilmemiştir. CBK'lar ile bakanlıkların kurulmasını, kaldırılmasını, görevleri ve yetkilerini, teşkilat yapısını düzenleyebilme yetkisini haiz Cumhurbaşkanı'nın, bakanlıklara bağlı kurum ve kuruluşların da kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri ile teşkilat yapısını CBK ile düzenleyebileceğinin evleviyetle kabul edilmesi gerekir. Kaldı ki Cumhurbaşkanı'nın Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasına göre bakanlık bünyesinde kurarak teşkilatını düzenleyebileceği bir kurumu tercihen bakanlıklara bağlı kurum veya kuruluş olarak kurması hâlinde bu kurum ve kuruluş için Anayasa'nın 123. maddesinde belirtilen sınırlardan dolayı CBK ile düzenleme yapamayacağının kabulü Anayasa'nın genel sistematığına ve bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması konusunda CBK çıkarma yetkisi tanıyan anayasal hükmün amacına aykırı olacaktır.

40. Dolayısıyla anılan hüküm uyarınca Cumhurbaşkanı CBK'yla idarenin teşkilatlanması konusunda Anayasa'nın temel ilkelerine ve bu alanla ilgili öngördüğü kurallarına bağlı kalmak koşuluyla bakanlıkların ve bakanlıklara dair yetki kapsamında kaldığı değerlendirilen bakanlıklara

bağlı kurum ve kuruluşların teşkilat yapısının ne şekilde olacağını belirleme hususunda takdir yetkisine sahiptir.

41. Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında bakanlıkların ve bakanlıklara dair yetki kapsamında kalan bağlı kurum ve kuruluşların teşkilatı kapsamında personele ilişkin olarak kanunla düzenlenmesi gerekenler dışında kalan konuların düzenlenmesi CBK'ya bırakılmış olup CBK'ya bırakılan bu asli yetkinin başka bir idari organ tarafından kullanılması mümkün değildir. Bununla birlikte yürütme organının CBK çıkarmaya yetkili olduğu konuya ilişkin her türlü ayrıntıyı CBK ile düzenlemesi ve bu düzenlemelerin gereğini bizzat yerine getirmesi gerekli olmayıp CBK ile konuya ilişkin temel kuralları belirledikten ve genel çerçeveyi çizdikten sonra bu çerçevenin içinde kalan hususları, düzenleyici nitelikteki diğer işlemlerle belirleme yetkisini ilgili idareye bırakması mümkündür (benzer yönde değerlendirme için bkz. AYM, E.2019/105, K.2020/30, 12/6/2020, § 36; E.2018/124, K.2020/56, 15/10/2020, § 25).

42. Dava konusu kuralın yer aldığı CBK'nın AFAD'ın kuruluşu, teşkilatı, görev ve yetkilerine ilişkin hususları düzenleyen İkinci Bölümü'nde yer alan kurallar incelendiğinde personelin görev ve yetkileri, görevlendirilmesi, çalışma usul ve esasları ile personele ilişkin diğer hususlar konusunda düzenleme yapılmadığı görülmektedir.

43. Bu itibarla konuya ilişkin genel çerçeve ve temel kurallar CBK ile belirlenmeksizin dava konusu kuralla düzenleme yetkisinin yönetmeliğe bırakıldığı anlaşılmaktadır.

44. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 106. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

C. CBK'nın 55. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1. Birinci Cümle

a. Anlam ve Kapsam

45. Kuralda AFAD merkez teşkilatında 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesine göre afet ve acil durum yönetimi denetçisi ve denetçi yardımcıları istihdam edilebileceği hüküm altına alınmıştır.

46. Kuralın atıfta bulunduğu 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesinin birinci fıkrasında bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmasına ilişkin CBK'larda öngörülmesi kaydıyla bakanlık, kurum ya da birim düzeyinde müfettiş, denetmen, denetçi, kontrolör, aktüer ile müfettiş yardımcısı, denetmen yardımcısı, denetçi yardımcısı, aktüer yardımcısı ve stajyer kontrolör istihdam edilebileceği düzenlenmiştir.

47. Anılan maddenin ikinci fıkrasında merkez teşkilatına ait kadro veya pozisyonlarda istihdam edilecekler hakkında, 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesinin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları ile yabancı dil şartı hariç olmak üzere beşinci fıkrasında yer alan hükümlerin kıyasen uygulanacağı belirtilmiştir. Söz konusu Kanun'un ek 41. maddesinin ikinci fıkrasında uzman yardımcılığına atanabilmek için gerekli şartlar belirlenmiş, üçüncü fıkrasında uzman yardımcılarının mesleğe özel yarışma sınavı ile alınacağı düzenlenmiş, beşinci fıkrasında uzman yardımcılığına atanmaların en az üç yıl çalışmış olma ve hazırlayacakları uzmanlık tezinin kabul edilmesi şartıyla yeterlik sınavına girmeye hak kazanacakları kurala bağlanmıştır.

48. 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesinin üçüncü fıkrasında taşra teşkilatına ait kadro veya pozisyonlarda istihdam edilecekler hakkında 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesinin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları ile yabancı dil ve tez şartı hariç olmak ve yeterlik sınavı yazılı ve sözlü aşamalardan oluşmak üzere beşinci fıkra da yer alan hükümlerin kıyasen uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

49. 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesinin dördüncü fıkrasında bu madde kapsamında istihdam edilen yardımcı veya stajyerlerden verilen ilave süre içerisinde tezlerini sunmayan veya ikinci defa hazırladıkları tezleri de kabul edilmeyenlerin, ikinci sınavda da başarı gösteremeyen veya sınav hakkını kullanmayanların, yardımcı veya stajyer unvanını kaybedecekleri ve kurumlarında durumlarına uygun kadro veya pozisyonlara atanacakları düzenlenmiştir.

50. 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesinin altıncı fıkrasında bu madde kapsamında istihdam edilecek personelin mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri, yarışma ve yeterlik sınavları, çalışma usul ve esasları, hizmetin gerektirmesi hâlinde birim veya görev yeri itibarıyla yer değiştirme esasları ile diğer hususların Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak kurumlarınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenmesi öngörülmüştür.

51. Kuralın atıfta bulunduğu 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesinde bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarında denetçi veya denetçi yardımcısı istihdam edilebilmesi anılan kurumların teşkilatlanmalarına ilişkin CBK'larda bu hususun öngörülmüş olması şartına bağlanmıştır. Dava konusu kuralla söz konusu maddede belirtilen usul ve esaslara göre AFAD'da denetçi veya denetçi yardımcısı istihdam edilmesine imkân tanınmıştır.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

52. Dava dilekçesinde özetle; Başkanlıkta istihdam edilecek denetçi ve denetçi yardımcılarının niteliklerinin, görev ve yetkilerinin, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerinin Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiği, belirtilen hususların CBK ile düzenlenmesine imkân tanıyan kuralın Anayasa'nın 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

i. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

53. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

54. Kamu kurum ve kuruluşlarının kadrolarının ihdası veya iptali, başka bir deyişle kadro usulüne ilişkin düzenlemeler idarenin teşkilat yapısı ile ilgili olup idarenin kuruluş ve görevlerinin belirlenmesinin bir parçasını oluşturmaktadır (AYM, E.1965/32, K.1966/3, 4/2/1966; E. 2018/119, K. 2020/25, 11/6/2020, § 18; E.2020/8, K.2021/25, 31/3/2021, § 17).

55. Kural, AFAD merkez teşkilatında denetçi ve denetçi yardımcılarının istihdamını öngörmektedir. Personel istihdamı da kadro ihdasının doğal bir sonucu olduğundan idarenin teşkilat yapısı ile ilgili olup idarenin kuruluş ve görevlerinin bir parçasını teşkil etmektedir. Bu yönüyle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesi kapsamında *yürütme yetkisine ilişkin bir konuyu* düzenlemektedir.

56. Kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme içermemektedir.

57. Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması yönünden CBK'larla düzenleme yapılmasına açıkça izin verilmiştir.

58. AFAD, İçişleri Bakanlığına bağlı olarak kurulmuş olup onun teşkilat yapısı içinde yer almaktadır. Bu çerçevede, kuralın Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında CBK ile düzenlenmesi öngörülen İçişleri Bakanlığının teşkilat yapısına ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Yukarıda da belirtildiği üzere CBK ile ihdas edilen kadrolarda personel istihdam edilmesi ile teşkilat arasında yakın bir ilişki olup istihdam hususu düzenlenmeden bir kurum ve kuruluşun teşkilatlanmasından söz edilmesi zordur. Bu itibarla kuralın Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasıyla bağlantılı olarak 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü de bulunmamaktadır (AYM, E.2018/119, K.2020/25, 11/6/2020, § 28; E.2020/8, K.2021/25, 31/3/2021, § 23).

59. Dava konusu CBK kuralının atıfta bulunduğu 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesinin birinci fıkrasında *“Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla bakanlık, kurum ya da birim düzeyinde müfettiş, denetmen, denetçi, kontrolör, aktüer ile müfettiş yardımcısı, denetmen yardımcısı, denetçi yardımcısı, aktüer yardımcısı ve stajyer kontrolör istihdam edilebilir”* denilerek bu madde uyarınca personel istihdam edilmesi CBK'da öngörülme şartına bağlanmıştır. Diğer bir ifadeyle 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesi AFAD'da denetçi ve denetçi yardımcısı istihdam edilmesine yönelik doğrudan bir düzenleme öngörmemektedir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı anlaşılmaktadır.

60. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

ii. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

61. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

62. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuki güvenliği sağlayan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

63. Hukuk devletinin temel ilkelerinden biri belirliliktir. Belirlilik ilkesi yalnızca yasal belirliliği değil daha geniş anlamda hukuki belirliliği de ifade etmektedir. Hukuki belirlilik ilkesinde asıl olan, bir hukuk normunun uygulanmasıyla ortaya çıkacak sonuçların o hukuk düzeninde öngörülebilir olmasıdır. Yasal düzenlemeye dayanılarak erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir olması koşuluyla yargısal içtihatlar ile de hukuki belirlilik sağlanabilir. Asıl olan, muhtemel muhataplarının mevcut şartlar altında belirli bir işlemin ne tür sonuçlar doğurabileceğini öngörmelerini mümkün kılacak bir normun varlığıdır.

64. Anayasa'nın 2. maddesi kapsamında hukuk devleti ilkesinin unsurları arasında yer alan *hukuki güvenlik* ilkesi kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlarken belirlilik ilkesi ise kanunlar gibi CBK'ların da hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir.

65. Belirlilik ilkesi, düzenlenen konudan yalnız kavram, ad ve kurum olarak söz edilmesini değil, bunların CBK metninde kurallaştırılmasını gerekli kılar. Kurallaştırma ise düzenlenen alanda temel ilkelerin konulmasını ve çerçevenin çizilmiş olmasını ifade eder. Buna karşılık söz konusu düzenlemelerin tamamının aynı CBK'da yapılması zorunlu olmayıp incelenen CBK dışındaki CBK'lar ya da kanunlarla yapılmış olması da belirlilik ilkesi açısından yeterli bulunmaktadır.

66. Dava konusu kuralla AFAD merkez teşkilatında afet ve acil durum yönetimi denetçisi ve denetçi yardımcıları istihdamına ilişkin usul ve esaslar hakkında 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesine atıf yapılmaktadır. Dolayısıyla dava konusu kuralda düzenlemeye konu olan bu alanda hukuk devletinin temel unsurlarından biri olan belirlilik ilkesinin gereği olarak kurallaştırmanın yapıldığından söz edilebilmesi için kuralın atıfta bulunduğu KHK hükmünde anılan personelin istihdamına ve bununla bağlantılı olarak hukuki statülerine ilişkin temel ilkelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olarak belirlenmiş olması gerekir.

67. Bu bağlamda söz konusu KHK'nın ek 24. maddesinde, anılan madde kapsamında personel istihdamına ilişkin usul ve esasların açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel şekilde saptanmış olduğu görüldüğünden dava konusu kural bu yönüyle bir belirsizlik içermemektedir (§§ 46, 50).

68. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

2. İkinci Cümle

a. Anlam ve Kapsam

69. Kuralda AFAD merkez teşkilatında istihdam edilen denetçi ve denetçi yardımcılarının, bağımsız genel müdürlüklerin müfettiş ve müfettiş yardımcılara tanınan mali ve sosyal hak ve yardımları ile diğer özlük haklarına sahip olduğu hükme bağlanmıştır.

70. 375 sayılı KHK'nın ek 30. maddesinde CBK'lar ile unvan itibarıyla ilk kez ihdas edilen kadro veya pozisyonların, mevzuatta yer alan kadro veya pozisyonlardan hangisine mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından karşılık geldiğinin CBK'larda gösterileceği ve ihdas edilen kadro veya pozisyonlarda bulunanlara, karşılık gösterilen kadro veya pozisyonda bulunan emsali personele mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları kapsamında yapılan ödemelerin aynı usul ve esaslar çerçevesinde ödeneceği belirtilmiştir.

71. Buna göre CBK ile ilk kez ihdas edilen kadro veya pozisyonların mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından hangi

kadro veya pozisyonlara karşılık geldiği yine CBK ile düzenlenecektir. Dava konusu kuralla AFAD merkez teşkilatında istihdam edilen denetçi ve denetçi yardımcılarının, bağımsız genel müdürlüklerin müfettiş ve müfettiş yardımcılara tanınan mali ve sosyal hak ve yardımları ile diğer özlük haklarına sahip olması öngörülmüştür.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

72. Dava dilekçesinde özetle; AFAD’da görev yapan denetçi ve denetçi yardımcılarının mali ve sosyal hak ve yardımları ile diğer özlük haklarının münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilerek kuralın Anayasa’nın 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa’ya Aykırılık Sorunu

73. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa’nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK’ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

74. Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde Anayasa’nın İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile Dördüncü Bölümü’nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin CBK’yla düzenlenemeyeceği belirtilmiştir.

75. Anayasa’nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (*Mahmut Duran ve diğerleri*, B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60).

76. Anayasa Mahkemesinin norm denetimi ve bireysel başvuruya ilişkin kararlarında da kişilere ödenmesi öngörülen ücret, maaş, yaşlılık aylığı, emeklilik ikramiyesi ve kıdem tazminatı gibi ödemeler mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilmektedir (norm denetimine konu karar

için bkz. AYM, E.2019/50, K. 2019/96, 25/12/2019, § 13; bireysel başvuruya konu kararlar için bkz. *Ayten Yeğenoğlu*, B. No: 2015/1685, 23/5/2018, § 32; *Naci Altınbulduk*, B. No: 2017/38608, 11/12/2019, § 19; *Muzaffer Peker*, B. No: 2016/7192, 7/11/2019, § 30).

77. Bu bağlamda AFAD denetçi ve denetçi yardımcılarının mali ve sosyal haklar kapsamında yapılacak ödemeler söz konusu kişilere ekonomik menfaat temin etmeyi içerdiğinden “*mülkiyet hakkı*” kapsamındadır. Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan yasak, CBK’yla Anayasa’nın İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile Dördüncü Bölümü’nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerle ilgili olarak sadece sınırlama yapılmasını değil, düzenleme yapılmasını da içermektedir. Kuralın mali ve sosyal hak ve yardımlara ilişkin kısmı Anayasa’nın İkinci Kısım İkinci Bölümü’nde yer alan mülkiyet hakkına ilişkin bir düzenleme içerdiğinden Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

78. Diğer yandan Anayasa’nın 128. maddesine göre memurlar ve diğer kamu görevlilerinin özlük işlerinin kanunla düzenlenmesi gerekmekte olup kuralla AFAD’da görevli denetçi ve denetçi yardımcılarının tanınan özlük haklarına yönelik düzenleme öngörülmektedir.

79. Bu itibarla Anayasa’nın 128. maddesi uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuda düzenleme yapan kuralın özlük haklarına ilişkin kısmının Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı olduğu anlaşılmaktadır.

80. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

Ç. CBK'nın 63. Maddesinin İncelenmesi

1. (1) Numaralı Fıkra

a. İptal Talebinin Gerekçesi

81. Dava dilekçesinde özetle; Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasında idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğunun ve kanunla düzenleneceğinin genel ilke olarak belirlendiği, bu ilkenin iki istisnasının bulunduğu, bunlardan ilkinin Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında yer verilen ve bakanlıkların kurulmasının, kaldırılmasının, görev ve yetkilerinin, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulmasının CBK ile düzenlenmesini öngören hüküm, diğerinin ise Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında yer verilen ve kamu tüzel kişiliğinin CBK ile de kurulmasına izin veren kural olduğu, söz konusu hükümlerin istisna niteliğinde olmaları sebebiyle dar yorumlanmaları gerektiği, Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında bakanlıkların sadece merkez ve taşra teşkilatlarının CBK ile kurulmasından söz edildiği, yurt dışı teşkilatına ise yer verilmediği, bu itibarla kamu tüzel kişiliğinin yurt dışı teşkilatının CBK ile kurulmasının mümkün olmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 104. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

i. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

82. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 123. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

83. CBK'nın Üçüncü Bölümü'nde Avrupa Birliği Başkanlığının teşkilat, görev, yetki ve sorumlulukları düzenlenmiştir. Bu kapsamda CBK'nın 59. maddesinin (1) numaralı fıkrasında Avrupa Birliği Başkanlığının Dışişleri Bakanlığının bağlı kuruluşu olduğu belirtildikten sonra (2) numaralı fıkrasında Avrupa Birliği Başkanlığının merkez ve yurt dışı teşkilatından oluştuğu ifade edilmiştir.

84. Kuralda Avrupa Birliği Başkanlığının (Başkanlık) yurt dışı teşkilatı kurmaya yetkili olduğu belirtilmiştir. Kural ayrı bir kamu tüzel kişiliği bulunmayan Avrupa Birliği Başkanlığının yurt dışı teşkilatı kurmaya yetkili olduğunu düzenlemektedir.

85. Dava konusu kuralın Dışişleri Bakanlığının bağlı kuruluşu olan Başkanlığın yurt dışı teşkilatına ilişkin düzenleme öngördüğü bu itibarla yürütme yetkisine ilişkin bir hususu düzenlediği açıktır.

86. Kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme de içermemektedir.

87. Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasında idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği belirtilmiş; 106. maddesinin on birinci fıkrasında ise bakanlıkların kurulmasının, kaldırılmasının, görev ve yetkilerinin, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulmasının CBK ile düzenleneceği hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla anılan fıkra kapsamındaki konular Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesini ayrıca ve özel olarak öngördüğü konulardır.

88. Teşkilat yapısı kavramı, belirli bir hizmeti yürütmek üzere kurulan kamu kurum ve kuruluşlarının bu amaçla üstlendikleri görev ve yetkilerin ifa edilebilmesi için oluşturulan ve söz konusu hizmetin yürütülmesinde doğrudan ya da dolaylı olarak rol alan, aynı kurum bünyesindeki farklı düzey ve nitelikteki birimlerin bütünü ifade etmektedir. Bu itibarla bir kurumun bu mahiyetteki merkez ve taşra teşkilatının yanı sıra yurt dışı teşkilatı da teşkilat yapısı kavramına dâhildir (AYM, E.2019/105, K.2020/30, 12/6/2020, § 21; E.2018/124, K.2020/56, 15/10/2020, § 21; E.2018/134, K.2021/13, 3/3/2021, § 61).

89. Dava konusu kuralla Başkanlığın yurt dışı teşkilatının oluşturulması ve Başkanlığın da oluşturulan bu yurt dışı teşkilatını kurmaya yetkili kılınması öngörülmektedir. Dolayısıyla kuralın Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında CBK ile düzenlenmesi özel olarak öngörülen konulardan biri olan bakanlıkların teşkilat yapısına ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

90. Bu itibarla kuralın ilişkin olduğu konunun CBK ile düzenlenmesinin Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında açıkça hükme bağlanmış olması karşısında düzenlemenin kanunla yapılmamasının konu bakımından Anayasa'ya aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

91. Öte yandan kamu kurum ve kuruluşlarının yurt dışı teşkilatının kurulmasına, görevlerine, yetkilerine, idaresine ve merkezle olan ilişkilerine ilişkin esasları düzenleyen 13/12/1983 tarihli ve 189 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Yurtdışı Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 703 sayılı KHK'nın 58. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır. Buna göre Başkanlığın yurt dışı teşkilatı kurabilmesine ilişkin olarak yürürlükte bir kanun hükmü bulunmadığı anlaşılmakta olup bu yönüyle kurallar kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin değildir (benzer yönde değerlendirme için bkz. AYM, E.2018/134, K.2021/13, 3/3/2021, § 62).

92. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

ii. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

93. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 106. maddesi yönünden incelenmiştir.

94. Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında bakanlıkların ve bakanlıklara dair yetki kapsamında kaldığı değerlendirilen bakanlıklara bağlı kurum ve kuruluşların teşkilatı kapsamında yurt dışı teşkilatı kurulması yetkisi CBK'ya bırakılmış olup CBK'ya bırakılan bu asli yetkinin başka bir idari organ tarafından kullanılması mümkün değildir.

95. Daha önce de ifade edildiği üzere yürütme organının CBK çıkarmaya yetkili olduğu konuya ilişkin her türlü ayrıntıyı CBK ile düzenlemesi gerekli olmayıp CBK ile konuya ilişkin temel kuralları belirledikten ve genel çerçeveyi çizdikten sonra bu çerçevenin içinde kalan hususları, düzenleyici nitelikteki diğer işlemlerle belirlemesi ve bu düzenlemeler kapsamında yerine getirilmesi gerekli tasarrufları da ilgili idareye bırakması mümkündür (bkz. § 41).

96. (4) numaralı CBK'da bakanlıklara bağlı, ilgili, ilişkili kurum ve kuruluşlar ile diğer kurum ve kuruluşların teşkilatı düzenlenmiştir. Bu kapsamda kuralla Başkanlık yurt dışı teşkilatı kurmaya yetkilendirilmiştir. Kuralın CBK ile oluşturulan söz konusu teşkilatın fiilen faaliyete geçirilmesi için gerekli idari tasarrufların ilgili kurum veya kuruluş tarafından yerine getirilmesini öngördüğü anlaşılmaktadır. Bunun dışında kural; söz konusu yurt dışı teşkilatının doğrudan düzenlenmesiyle ilgili bir yetkiyi bu kapsamda örneğin yurt dışı teşkilatının niteliği, kurulacağı yer, görevleri, yer itibarıyla görev alanı gibi konularda düzenleme yapma yetkisini Başkanlığa tanımamıştır. Kuralın anılan yetkiyi bırakmadığı tüm kamu kurum ve kuruluşlarının ve Cumhurbaşkanlığının teşkilatını düzenleyen (1) numaralı CBK'nın "*Ortak Hükümler*" başlıklı bölümünde düzenlenen 510/B maddesinin başlığından ve içeriğinden açıkça anlaşılmaktadır. "*Yurtdışı teşkilatı kurulma usulü*" başlıklı söz konusu maddede "*Yurtdışı teşkilatı kurulurken niteliği, kurulacağı yer, görevleri, yer itibarıyla görev alanı, bağlı veya ilgili olacağı misyon, konsolosluk şefliği ve geçici olanların süresi, Cumhurbaşkanı kararında belirtilir.*" hükmüne yer verilmiştir (AYM, E.2019/105, K.2020/30, 12/6/2020, § 37).

97. Buna göre (1) numaralı CBK, yurt dışı teşkilatının kurulmasına ilişkin olarak yurt dışı teşkilatının niteliği, kurulacağı yer, görevleri, yer itibarıyla görev alanı gibi temel esasları belirleme yetkisini dava konusu kuralla ilgili kuruma bırakmamış; bunların düzenlenme yetkisini 510/B maddesiyle Cumhurbaşkanı kararına tanımıştır. CBK ile söz konusu hususlarda düzenleme yapma yetkisinin anayasal olarak Cumhurbaşkanı kararına bırakılıp bırakılmayacağı bu davanın konusunu oluşturmamakla birlikte bu hüküm anılan konularda doğrudan düzenleme yapma yetkisinin Başkanlığa bırakılmadığını göstermektedir. Dolayısıyla kuralla tanınan yetkinin konuya ilişkin temel kurallar ve genel çerçeve belirlenmeden yurt dışı teşkilatının kurulması veya düzenlenmesini de içerdiğinin söylenemeyeceği anlaşılmaktadır. Bu yönüyle Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrası kapsamında CBK ile oluşturulan Başkanlığın yurt dışı teşkilatına ilişkin olarak doğrudan düzenleme yapma yetkisini Başkanlığa bırakmayan dava konusu kuralın anılan fıkraı ihlal eden bir yönü bulunmamaktadır (benzer yönde değerlendirme için bkz. AYM, E.2019/105, K.2020/30, 12/6/2020, § 37).

98. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 106. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe farklı gerekçeyle katılmıştır.

2. (2) Numaralı Fıkra

a. İptal Talebinin Gerekçesi

99. Dava dilekçesinde özetle; yurt dışı teşkilatının kurulması ve bu kapsamda yurt dışı teşkilatında görevlendirmeye ilişkin hususların kanunla düzenlenmesi gerektiği, Anayasa'nın 128. maddesinde kamu görevlilerinin niteliklerinin, atanmalarının, görev ve yetkilerinin, hak ve yükümlülüklerinin, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerinin kanunla düzenlenmesinin öngörüldüğü belirtilerek kuralın Anayasa'nın 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

100. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

101. CBK'nın 63. maddesinin dava konusu (2) numaralı fıkrasında yurt dışı teşkilatında görevlendirileceklerin hâlen Avrupa Birliği işleri uzmanı veya daha üst kadrolarda çalışıyor olmaları gerektiği düzenlenmiştir.

102. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında memurların ve diğer kamu görevlilerinin niteliklerinin, atanmalarının, görev ve yetkilerinin, hakları ve yükümlülüklerinin, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği öngörülmek suretiyle memurlar ve diğer kamu görevlileri özlük hakları bakımından anayasal güvenceye kavuşturulmuştur.

103. Dava konusu kural, Başkanlığın yurt dışı teşkilatında görevlendirileceklerin hâlihazırda Avrupa Birliği işleri uzmanı kadrosunda veya daha üst kadrolarda çalışıyor olmaları gerektiğini öngörmek suretiyle yurt dışı teşkilatına atanma için personelin haiz olması gereken nitelikleri düzenlemektedir. Bu itibarla kural, Anayasa'nın 128. maddesi gereğince münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuyu düzenlemektedir.

104. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, ikinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

3. (3) Numaralı Fıkra

a. İptal Talebinin Gerekçesi

105. Dava dilekçesinde özetle; Başkanlık bünyesinde Avrupa Birliği nezdinde daimî temsilci yardımcısı olarak atananların mali ve sosyal haklarının daimi temsilci yardımcısı kadrosunun mali ve sosyal haklarıyla aynı usul ve esaslara kıyasen tespit edildiği, kamu görevlilerinin niteliklerine, görev ve yetkilerine, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerine ilişkin hususların kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

106. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

107. Kuralda Başkanlıkta Avrupa Birliği nezdinde daimî temsilci yardımcısı olarak atananlara, daimî temsilci yardımcısı kadrosuna atananların mali ve sosyal haklarına ilişkin hükümlerin aynı usul ve esaslar çerçevesinde uygulanması öngörülmektedir.

108. CBK'nın 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...mali ve sosyal hak ve yardımları ile..." ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

109. Avrupa Birliği nezdinde daimî temsilci yardımcısı olarak atananlara mali ve sosyal haklar kapsamında yapılacak ödemeler söz konusu kişilere ekonomik menfaat temin etmeyi içerdiğinden “*mülkiyet hakkı*” kapsamındadır. Bu nedenle kural, Anayasa’nın İkinci Kısım İkinci Bölümü’nde yer alan mülkiyet hakkına ilişkin bir düzenleme içerdiğinden Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

110. Açıklanan nedenle kural, Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

D. CBK’nın 68. Maddesinin (8) Numaralı Fıkrasının Beşinci Cümlesinin “Herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna tabi olmayan rehberler hariç olmak üzere...” Bölümünün İncelenmesi

111. Dava konusu kuralda yer alan “*Herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna tabi olmayan rehberler*” ibaresi 19/6/2019 tarihli ve 30806 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (39) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Üst Kademe Kamu Yöneticileri İle Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usûllerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 2. maddesiyle “75 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 26 ncı maddesine göre istihdam edilen personel” şeklinde değiştirilmiştir.

112. Açıklanan nedenle konusu kalmayan kurala ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

E. CBK'nın 143. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (ğ) Bendinde Yer Alan "...her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak..." İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

113. Dava dilekçesinde özetle; kişisel verilerin toplanması ve işlenmesine ilişkin faaliyetlerin kanunla düzenlenmesi gerektiği, kanunla genel çerçevesi belirlenmeksizin kurumlara veri toplama yetkisi verilmesinin hukuki belirlilik ilkesine aykırılık oluşturduğu, kişisel verilerin ancak kanunda öngörülen hâllerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 20. ve 104. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

114. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 20. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

115. (4) numaralı CBK'nın Onikinci Bölümü'nde Gelir İdaresi Başkanlığının (GİB) kuruluş, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. CBK'nın 134. maddesinde GİB'in Hazine ve Maliye Bakanlığına bağlı olduğu ifade edilmiştir.

116. CBK'nın 143. maddesinde ise GİB'in ana hizmet birimlerinden olan Uygulama ve Veri Yönetimi Daire Başkanlığının görevleri düzenlenmiştir. Maddenin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendinde, vergiye gönüllü uyumu artırmak, vergi kayıp ve kaçağı ile mücadele etmek ve tahsilatta etkinliği artırmak amacıyla mükellefiyet, vergilendirme ve vergiye uyum düzeyine ilişkin yapılacak çalışmalar için her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak suretiyle oluşturulacak Risk Analizi Sistemi üzerinden risk analizi yapmanın ve vergiye gönüllü uyum düzeyini ölçmenin Uygulama ve Veri Yönetimi Daire Başkanlığının görevi olduğu belirtilmiştir. Dava konusu kural anılan bentte yer alan "...her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak..." ibaresidir.

117. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde CBK ile düzenlenemeyecek konular *Anayasa'nın İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölüm'de yer alan siyasi haklar ve ödevler* olarak belirtilmiştir.

118. Kişisel verilerin korunması hakkı Anayasa'nın 20. maddesi kapsamında anayasal güvenceye bağlanmıştır. Anılan maddenin üçüncü fıkrasında herkesin kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu ifade edilmiş; kişisel verilerin ancak kanunda öngörülen hâllerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceği, kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usullerin kanunla düzenleneceği belirtilmiştir. Buna göre Anayasa'nın anılan maddesinde düzenlenen ve "*Kişinin Hakları ve Ödevleri*" başlıklı İkinci Bölümü'nde yer alan kişisel verilerin korunması hakkına ilişkin olarak CBK ile düzenleme yapılması mümkün değildir.

119. CBK'nın 137. maddesinin (1) numaralı fıkrasında GİB'in görev ve yetkileri düzenlenmiştir. Bu kapsamda GİB'in devlet gelirleri politikasının plan, program, genel ekonomik politika ve stratejiler çerçevesinde oluşturulmasına ilişkin çalışmalar yapma ve devlet gelirlerinin maliye politikalarıyla uyumlu şekilde tatbikini sağlama, vergilendirmeye ilgili bilgileri toplama ve bilgi işlem faaliyetlerini yürütme, vergi kayıp ve kaçığının önlenmesi konusunda gerekli tedbirleri alma, gelir mevzuatının uygulanmasına ilişkin olarak diğer kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapma, bu amaçla veri alışverişini gerçekleştirme gibi konularda görevli ve yetkili kılındığı görülmektedir.

120. CBK'nın 143. maddesi kapsamında ise GİB'in hizmet birimi olan Uygulama ve Veri Yönetimi Daire Başkanlığının, işlemlerin hızlı ve etkin bir şekilde yürütülmesi için gerekli bilgi işlem sistemlerini kurma, teknolojik gelişmelere uygun bir şekilde geliştirme ve bilişim faaliyetlerini yürütme, tüm ekonomik faaliyetlere ilişkin ulusal mali bilgi alt yapısını tek merkezden geliştirme, yönetme ve bu bilgileri ilgili birimlerin kullanımına sunma, kurumsal veri tabanını oluşturma ve ulusal veri alt yapısının hazırlanmasına katkıda bulunma, vergilendirme, denetim, planlama ve kayıt dışı ekonomiyle mücadele konularında veri sağlama, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu kapsamındaki kamu idarelerine verilmesi gereken her türlü beyanname, bildirme ve benzeri belgeleri, bu idarelerin

mevzuatı gereğince elektronik ortamda bunlar adına alma gibi hususlarda görevli ve yetkili kılındığı anlaşılmaktadır.

121. Anılan görev ve yetkiler dikkate alındığında Uygulama ve Veri Yönetimi Daire Başkanlığının görev ve yetkilerinin önemli ölçüde veri işlenmesi ile buna ilişkin iş ve işlemlerden oluştuğu anlaşılmaktadır.

122. Anayasa Mahkemesi Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığına (MASAK) her türlü bilgi ve belgeyi isteme yetkisi veren kuralın Anayasa'ya aykırı olduğuna karar vermiştir. Mahkeme 26/5/2022 tarihli E.2019/96, K.2022/17 sayılı kararında kuralın yalnızca teşkilatlanma ile kurumsal yapı ve işleyişin düzenlenmesinden ibaret olmadığını, MASAK'ın görev ve yetkileri kapsamında veri toplama görev ve yetkisinin açıkça düzenlendiğini, MASAK'ın yürüttüğü faaliyetler kapsamında istenecek bilgi ve belgelerin doğrudan kişisel verilere ilişkin olduğunu belirtmiştir (anılan kararda bkz. § 78).

123. Dava konusu kuralla Uygulama ve Veri Yönetimi Daire Başkanlığına vergiye gönüllü uyumu artırmak, vergi kayıp ve kaçağı ile mücadele etmek ve tahsilatta etkinliği artırmak amacıyla mükellefiyet, vergilendirme ve vergiye uyum düzeyine ilişkin yapılacak çalışmalar için *her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplama* yetki ve görevi verildiği görülmektedir. Bu kapsamda toplanacak bilgi ve verilerin vergi mükelleflerinin kişisel nitelikteki verilerini de kapsayacağı açıktır.

124. Bu itibarla kural, kişisel verilere ilişkin bir düzenleme niteliğinde olup CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

125. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN ile Engin YILDIRIM bu görüşe farklı gerekçeyle katılmışlardır.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca anılan fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

F. CBK'nın 155. Maddesinin (3) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

126. Dava dilekçesinde özetle; müdür kadrosuna atama için objektif koşullar ile usul ve esasların belirlenmediği, sınav şartı kaldırılarak idareye sınırsız bir takdir yetkisi tanındığı, kamu görevlilerinin niteliklerinin ve atanmalarının kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 70., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

127. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 2., 70. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

128. CBK'nın 155. maddesinde Gelir İdaresi Başkanlığında uzman personel çalıştırılmasına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Maddenin (1) numaralı fıkrasında adı geçen Başkanlığın merkez teşkilatında 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesine göre devlet gelir uzmanı ve devlet gelir uzman yardımcısı; taşra teşkilatında ise anılan Kanun'un ek 44. maddesine göre vergi istihbarat uzmanları, gelir uzmanları ve gelir uzman yardımcılarını istihdam edileceği ifade edilmiştir.

129. CBK'nın 155. maddesinin (3) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde gelir idaresi grup müdürü, vergi dairesi müdürü, müdür, vergi dairesi müdür yardımcısı ve müdür yardımcısı kadrolarına atanacakların, yapılacak yazılı ve sözlü sınavlardan ayrı ayrı yüz tam puan üzerinden en az yetmiş puan almalarının şart olduğu belirtilmiş, dava konusu ikinci cümlesinde ise devlet gelir uzmanlığına atandıktan sonra bu unvanı en az beş yıl hizmeti bulunanların sınava tabi tutulmadan müdür olarak atanabilecekleri kurala bağlanmıştır. Bu itibarla devlet gelir uzmanlığı kadrosuna atandıktan sonra

bu unvanda asgari beş yıl çalışmış olanların sınava tabi tutulmaksızın müdür kadrosuna atanabilmelerine imkân tanınmıştır.

130. Kuralla, devlet gelir uzmanı unvanında en az beş yıl çalışmış olanların sınav şartı aranmaksızın müdür olarak atanabilecekleri düzenlenmekte olup anılan hususun yürütme yetkisine ilişkin konu kapsamında kaldığı açıktır.

131. Anayasa'nın 70. maddesinin birinci fıkrasında, her Türk'ün, kamu hizmetlerine girme hakkına sahip olduğu belirtildikten sonra ikinci fıkrasında hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırımın gözetilemeyeceği kurala bağlanmıştır. Buna göre, Anayasa'nın anılan maddesinde düzenlenen ve "*Siyasî Haklar ve Ödevler*" başlıklı Dördüncü Bölümü'nde yer alan kamu hizmetlerine girme hakkına ilişkin olarak CBK ile düzenleme yapılması mümkün değildir.

132. Anayasa Mahkemesinin yerleşik kararlarında, kamu hizmetine girişin şartlarını belirleyen kuralların kamu hizmetine girme hakkı kapsamında olduğu kabul edilmektedir (AYM, E.2011/107, K.2012/184, 22/11/2012; E.2018/89, K.2019/84, 14/11/2019, § 16).

133. Dava konusu kuralda ise hâlihazırda kamu görevlisi olan devlet gelir uzmanlarının müdür olarak atanabilmesi hususu düzenlenmekte olup kamu hizmetine girme şartlarına yönelik herhangi bir hüküm öngörülmemiştir. Bu itibarla kural, kamu hizmetine girme hakkına ilişkin bir düzenleme niteliğinde olmadığından Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan "*Siyasî Haklar ve Ödevler*" kapsamında bir düzenleme öngörmemektedir.

134. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında ise "*Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir. Ancak, malî ve sosyal haklara ilişkin toplu sözleşme hükümleri saklıdır.*" hükmüne yer verilerek memurlar ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri ve atanmalarına ilişkin hususların münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülmüştür.

135. Dava konusu kural, devlet gelir uzmanı kadrosunda bulunan kamu görevlilerinin bu kadroda beş yıl çalışmış olmaları hâlinde sınav şartı

aranmaksızın müdür olarak atanabilmelerini öngörmek suretiyle müdür kadrosuna atanmanın şartlarını düzenlemektedir. Kamu görevlilerinin atanma usulüne ilişkin düzenlemelerin CBK ile yapılması mümkün ise de (AYM, E.2018/124, K.2020/56, §§ 43-45) kamu görevlilerinin niteliklerine dolayısıyla atanma şartlarına yönelik düzenlemelerin Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gerekir.

136. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın dördüncü cümlesi yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

G. CBK'nın 163. Maddesinin İncelenmesi

1. (1) Numaralı Fıkra, (2) Numaralı Fıkranın (a), (b), (e) ve (g) Bentleri ile (3) Numaralı Fıkranın (c) ve (f) Bentleri

137. 29/10/2021 tarihli ve 31643 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanan (85) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 25. maddesiyle dava konusu kuralın (1) numaralı fıkrası ile (2) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan "Genel Müdürlük" ibareleri "Başkanlık" şeklinde, (2) numaralı fıkrasının (b) bendi ile (3) numaralı fıkrasının (c) bendinde yer alan "Genel Müdürlüğün" ibareleri "Başkanlığın" şeklinde, (2) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "Genel Müdürlüğe" ibaresi "Başkanlığa" şeklinde, (2) numaralı fıkrasının (e) ve (g) bentleri ile (3) numaralı fıkrasının (f) bendinde yer alan "Genel Müdürlükçe" ibareleri "Başkanlıkça" şeklinde değiştirilmiştir.

138. Açıklanan nedenle dava konusu kuralın (1) numaralı fıkrasına, (2) numaralı fıkrasının (a), (b), (e) ve (g) bentleri ile (3) numaralı fıkrasının (c) ve (f) bentlerine ilişkin iptal talepleri hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

2. Kuralın Kalan Kısımı

a. Anlam ve Kapsam

139. CBK'nın 163. maddesinin (2) numaralı fıkrasında Göç İdaresi Başkanlığına bağlı olarak büyükelçiliklerde görev alan göç müşavirlerinin görevleri, (3) numaralı fıkrasında ise konsolosluklarda görev alan göç ataşelerinin görevleri düzenlenmiştir.

140. (2) numaralı fıkarda büyükelçiliklerde görevli göç müşavirlerinin bulundukları ülkeyle ülkemiz arasında göç alanındaki mevzuatın uygulanmasını takip etmek, düzensiz göçe konu yabancıların sınır dışı edileceği veya gönüllü geri dönüşlerinin sağlanacağı ülkelerde bu faaliyetleri kolaylaştırmak amacıyla gerekli temas ve bağlantıları kurmak, menşe ülke bilgilerine ilişkin işlemleri yürütmek, görevli oldukları ülkelerle müştereken yürütülecek göç ve insan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunması alanına ilişkin proje tekliflerini önermek, hazırlamak ve yürütülen projeleri takip etmekle görevli oldukları belirtilmiştir.

141. (3) numaralı fıkarda konsolosluklarda görevli göç ataşelerinin konsolosluklara yapılacak vize ve ikamet izni başvurularını almak ve sonuçlandırmak, başvurularla ilgili bilgi ve belgeleri toplamak, eksik bilgi ve belgeleri yabancından talep etmek, gerektiğinde ilgiliyle mülakatlar yaparak değerlendirmek ve bunları kayıt altına almak, Türkiye'den sınır dışı edilecek veya gönüllü geri dönecek yabancılara gidecekleri ülkedeki iş ve işlemlerinde yardımcı olmak, görev yaptıkları ülkede göç konuları ile ilgili gelişmeleri takip etmek ve yıllık raporlar hazırlamak, göç alanına ilişkin olarak konsoloslar tarafından verilen diğer görevleri yürütmekle görevli oldukları hükme bağlanmıştır.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

142. Dava dilekçesinde özetle; CBK'nın 63. maddesinin (1) numaralı fıkrasına yönelik gerekçelerle kuralın Anayasa'nın 104. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

i. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

143. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralların Anayasa'nın 123. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya

ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

144. Dava konusu kurallar büyükelçiliklerde görev alan göç müşavirleri ile konsolosluklarda görev alan göç ataşelerinin görevlerini düzenlemektedir.

145. CBK'nın 54. maddesinin ikinci cümlesinde yer alan "...görev ve yetkileri..." ibaresinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural için de geçerlidir.

146. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

ii. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

147. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

148. Anayasa'nın 2. maddesinde ifadesini bulan belirlilik ilkesi, hukuksal güvenlikle bağlantılı olup birey, kanundan belirli bir kesinlik içinde hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını, bunların idareye hangi müdahale yetkisini verdiğini bilmesini zorunlu kılmaktadır (AYM, E.2019/35, K.2019/53, 26/6/2019, § 15; E.2018/70, K.2019/54, 26/6/2019, § 10; E.2017/33, K.2019/20, 10/4/2019, § 31; E.2018/1, K.2018/83, 11/7/2018, § 12).

149. Anılan ilkenin yürütmenin asli düzenleyici işlemi niteliğinde olan CBK'lar bakımından da geçerli olduğunda şüphe bulunmamaktadır. Dolayısıyla CBK'ların da hem kişiler hem idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması gerekir.

150. Kuralın hem kişiler hem de idare yönünden belirli ve öngörülebilir olduğu anlaşılmaktadır.

151. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Ğ. CBK'nın 234. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (t) Bendinde Yer Alan "...her türlü bilgi ve veriyi almak ve analiz etmek." İbaresinin İncelenmesi

152. CBK'nın 234. maddesinin (1) numaralı fıkrasının dava konusu kuralın yer aldığı (t) bendi "*KOBİ ve girişimcilere yönelik belirlenen destek politikalarının tasarım süreçlerinde faydalanılmak ve sunulan hizmetlerin hızlı, kaliteli, basitleştirilmiş ve düşük maliyetli bir şekilde yerine getirilmesini sağlamak üzere kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden işletme ve girişimcilere ait bu hususlara ilişkin her türlü bilgi ve veriyi almak ve analiz etmek.*" şeklinde iken 8/4/2020 tarihli ve 31093 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (58) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 7. maddesiyle "*İşletmelere ve girişimcilere yönelik belirlenen destek politikalarının tasarım süreçlerinde faydalanılmak ve sunulan hizmetlerin hızlı, kaliteli, basitleştirilmiş ve düşük maliyetli bir şekilde yerine getirilmesini sağlamak, kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden işletme ve girişimcilere ait bu hususlara ilişkin her türlü bilgi ve veriyi almak ve analiz etmek, raporlamak, ilgili mevzuatı çerçevesinde gerçek ve tüzel kişilerle paylaşmak.*" şeklinde değiştirilmiştir.

153. Açıklanan nedenle konusu kalmayan ibareye ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

H. CBK'nın 257. Maddesinin İncelenmesi

1. Genel Açıklama

154. (4) numaralı CBK'nın Ondokuzuncu Bölümü'nde Meslekî Yeterlilik Kurumunun (MYK) teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. CBK'nın 239. maddesiyle kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip ve özel bütçeli MYK kurulmuş ve MYK'nın Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının ilgili kuruluşu olduğu hükme bağlanmıştır. CBK'nın 241. maddesinde MYK'nın Genel Kurul, Yönetim Kurulu ve hizmet birimlerinden oluştuğu belirtilmiştir.

155. CBK'nın 251. maddesinin (1) numaralı fıkrasında MYK tarafından görevlendirilen kurum ve kuruluşlarca hazırlanan meslek standartlarının ulusal meslek standardı, yeterliliklerin de ulusal yeterlilik olarak kabul edilebilmesi için gerekli incelemeyi yaparak Yönetim Kurulunun onayına sunmak üzere sektör komiteleri kurulacağı hükme bağlanmıştır. Bu maddenin (2) numaralı fıkrasında ise sektör komitelerinin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu, meslekle ilgili diğer Bakanlıklar, işçi ve işveren kuruluşları, meslek kuruluşları ve Kurumun birer temsilcisinden oluşacağı hüküm altına alınmıştır. Ayrıca çalışmalara üniversitelerin ilgili bölümlerinden öğretim üyelerinin de danışman olarak davet edilebileceği belirtilmiştir.

156. 21/9/2006 tarihli ve 5544 sayılı Meslekî Yeterlilik Kurumu ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'un MYK personelinin atanma şartlarını ve statüsünü düzenleyen 24. maddesinin (7) numaralı fıkrasında *"Kurum personeli, emeklilik ve sosyal güvenlik yönünden 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine tabidir. Ancak, sosyal güvenlik yönünden 5510 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi kapsamında görev yapmakta iken Yönetim Kurulu Başkanı seçilen Kurum Başkanı, emeklilik ve sosyal güvenlik yönünden Bakanlık genel müdürünün sahip olduğu gösterge, ek gösterge, makam, temsil ve diğer tazminatları aynen uygulanarak 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ile ilişkilendirilir ve Kurumda geçmiş olan hizmeti bu esasa göre değerlendirilir."* kuralına yer verilmiştir.

157. 5510 sayılı Kanun'un birinci fıkrasının (a) bendi hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanların sigortalı sayılacaklarını düzenlemektedir. 5544 sayılı Kanun'un ve 5510 sayılı Kanun'un anılan hükümleri birlikte değerlendirildiğinde MYK personelinin hizmet akdi ile çalıştığı anlaşılmaktadır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

158. Dava dilekçesinde özetle; kurallarla kamu görevlilerinin mali haklarının belirlendiği, kamu görevlilerinin mali hakları konusunda kanunla düzenleme yapılması gerektiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 8., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

159. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 8. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

160. CBK'nın dava konusu 257. maddesinin (1) numaralı fıkrasında MYK'nın başkanının, yönetici personel ve diğer personelinin ücret, mali ve sosyal haklarının Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı genel müdürüne yapılan ödemeleri aşmamak kaydıyla Yönetim Kurulunun kararı ve Genel Kurulun onayı ile belirleneceği hükme bağlanmıştır. Buna göre kural uyarınca Kurumun başkanının, yönetici personelinin ve diğer personelinin ücret, mali ve sosyal haklarının belirlenmesinde Bakanlık genel müdürüne yapılan ödemelerin üst sınır olarak esas alınması gerekmekte olup ayrıca bu haklar Yönetim Kurulu kararı ve Genel Kurulun onayı ile belirlenecektir.

161. Kuralın (2) numaralı fıkrası Yönetim Kurulu başkan ve üyelerine, 375 sayılı KHK'nın ek 29. maddesine göre ayda dörtten fazla olmamak üzere her bir toplantı için uhdesinde kamu görevi bulunanlara (2000) gösterge rakamının, uhdesinde kamu görevi bulunmayanlara ise (3000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda huzur hakkı ödenmesini öngörmektedir.

162. Kuralın (3) numaralı fıkrası ise uhdesinde kamu görevi bulunmayan sektör komitesi başkan ve üyelerine 375 sayılı KHK'nın ek 29. maddesine göre yılda altıdan fazla olmamak üzere her bir toplantı başına (2000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda huzur hakkı ödenmesini düzenlemektedir.

163. 375 sayılı KHK'nın ek 29. maddesinde bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi ve gösterge rakamı belirlenmesi kaydıyla yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu, danışma kurulu üyelikleri ve komisyon, heyet, komite ile benzeri organlarda görev alanlara ayda dörtten fazla olmamak üzere her bir toplantı için (1000) ila (3000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda, damga

vergesi hariç herhangi bir vergiye tabi tutulmaksızın huzur hakkı ödeneceği ve gösterge rakamlarının Cumhurbaşkanınca üç katına kadar artırılabilceği belirtilmiştir.

164. Anılan düzenlemenin belirli bir kurum bakımından uygulanabilmesi, bu hususun ilgili CBK’da öngörölmesi ve gösterge rakamı belirlenmesi şartına bağlanmıştır. Söz konusu hüküm uyarınca ödenecek huzur hakkının belirlenmesinde (1000) ila (3000) gösterge rakamları esas alınabilecek olup Cumhurbaşkanına da bu rakamları üç katına kadar artırma yetkisi tanınmaktadır. Buna karşılık söz konusu hüküm doğrudan MYK’nın Yönetim Kurulu başkanı ve üyeleri ile uhdesinde kamu görevi bulunmayan sektör komitesi başkan ve üyelerine ödenecek huzur hakkının hesaplanmasında esas alınacak gösterge rakamına ilişkin herhangi bir düzenleme içermemektedir. Dolayısıyla dava konusu CBK kuralları olmasaydı yalnızca KHK’nın ek 29. maddesi hükmünden hareketle MYK Yönetim Kurulu başkanı ve üyeleri ile uhdesinde kamu görevi bulunmayan sektör komitesi başkan ve üyelerine huzur hakkı ödenmesinin söz konusu olamayacağı açıktır.

165. CBK’nın 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “...mali ve sosyal hak ve yardımları ile...” ibaresinin Anayasa’ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

166. Dava konusu kural uyarınca yapılacak ödemeler söz konusu kişilere ekonomik menfaat temin etmeyi içerdğinden “mülkiyet hakkı” kapsamındadır. Bu nedenle kural, Anayasa’nın İkinci Kısım İkinci Bölümü’nde yer alan mülkiyet hakkına ilişkin bir düzenleme içerdğinden Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

167. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

I. 304. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasında Yer Alan "...ile yurtdışı şube ve bürolarının..." İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

168. Dava dilekçesinde özetle; CBK'nın 63. maddesinin (1) numaralı fıkrasına yönelik gerekçelerle kuralın Anayasa'nın 104. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

169. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 123. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

170. (4) numaralı CBK'nın Yirmibirinci Bölümü'nde Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğünün kuruluş, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. CBK'nın 283. maddesinde Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğünün Hazine ve Maliye Bakanlığına bağlı olduğu ifade edilmiştir. CBK'nın 304. maddesinde ise Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü'nün ilgili mevzuat hükümlerine göre taşra teşkilatı ile yurtdışı şube ve bürolarının kurulmasına veya kaldırılmasına yetkili olduğu kurala bağlanmıştır. Anılan maddede yer alan "...ile yurtdışı şube ve bürolarının..." ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

171. CBK'nın 63. maddesinin (1) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural için de geçerlidir.

172. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

173. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 106. maddesi yönünden incelenmiştir.

174. CBK'nın 63. maddesinin (1) numaralı fıkrasının içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural için de geçerlidir.

175. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 106. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe farklı gerekçeyle katılmıştır.

İ. CBK'nın 343. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

176. Dava dilekçesinde özetle; kamu görevlilerinin özlük haklarının kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

177. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

178. CBK'nın 343. maddesinin (1) numaralı fıkrasında Orman Genel Müdürlüğünde 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesine göre orman uzmanı ve orman uzman yardımcıları istihdam edilebileceği belirtilmiş, dava konusu (2) numaralı fıkrasında ise orman uzmanı ve uzman yardımcılarının mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından 375 sayılı KHK'nın ek 30. maddesi uyarınca adalet uzmanı ve adalet uzman yardımcısına denk olduğu hükme bağlanmıştır.

179. CBK'nın 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu yönünden de geçerlidir.

180. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

J. 409. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (e) Bendinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

181. Dava dilekçesinde özetle; Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) personelinin kamu görevlisi niteliğinde olduğu, kamu görevlilerinin aylık ve ödeneklerinin kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

182. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

183. (4) numaralı CBK'nın Otuzuncu Bölümü'nde SGK'nın kuruluş, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. CBK'nın 403. maddesinin (2) numaralı fıkrasında SGK'nın kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali açıdan özerk nitelikte olduğu ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının ilgili kuruluşu olduğu ifade edilmiştir. CBK'nın 406. maddesinde SGK'nın organları Genel Kurul, Yönetim Kurulu ve Başkanlık olarak belirlenmiştir.

184. CBK'nın 409. maddesinin dava konusu (e) bendinde SGK personeline ödenecek ek ödeme, ikramiye ve fazla mesai ücretine ilişkin usul ve esasları belirlemek yönetim kurulunun görevleri arasında sayılmıştır.

185. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek olan haklar arasında mülkiyet hakkı da yer almaktadır.

186. SGK personeline yapılacak ek ödeme, ödenecek ikramiye ve fazla mesai ücreti mülkiyet hakkı kapsamındadır. Bu itibarla dava konusu kuralın CBK ile düzenlenemeyecek haklardan olan mülkiyet hakkını düzenlediği anlaşılmaktadır.

187. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

K. 542. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

188. CBK'nın 533. maddesinin (1) numaralı fıkrasıyla tarafsız bir kamu tüzel kişiliğine sahip Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu (TRT) kurulmuştur. Anılan maddenin (3) numaralı fıkrasında TRT'nin ilişkili kuruluş olduğu ifade edilmiştir.

189. CBK'nın 542. maddesinin dava konusu (1) numaralı fıkrasının ilk cümlesinde TRT'nin Cumhurbaşkanlığı bildirilerini sadece Cumhurbaşkanlığına bağlamak kaydıyla yayımlamakla yükümlü olduğu, ikinci cümlesinde bunların Cumhurbaşkanlığı bildirisi olduğunun yayın sırasında açıklanması gerektiği, üçüncü cümlesinde ise Cumhurbaşkanlığı

bildirilerine ait metinlerin Cumhurbaşkanlığından yazılı yayın isteği ile verilmesi ve yetkililerin imzasını taşıması gerektiği hükme bağlanmıştır.

190. 11/11/1983 tarihli ve 2954 sayılı Türkiye Radyo Televizyon Kanunu'nun 20. maddesinde ise Cumhurbaşkanı'nın açıklamalarının ve faaliyetlerinin yayımlanmasının bunların haber değeri ve niteliği taşıması şartına bağlı olduğu düzenlenmiştir.

191. Anılan hüküm, dava konusu kuraldan farklı olarak Cumhurbaşkanı'nın açıklamalarının yayımlanmasını düzenlemektedir. Bu açıklamalar yazılı nitelikte olabileceği gibi sözlü nitelikte de olabilecektir. Diğer yandan dava konusu kural, Cumhurbaşkanı'nın açıklamalarının yayımlanmasını değil Cumhurbaşkanlığı bildirilerinin yayımlanmasını düzenlemekte olup bu bildirilerin yayımlanabilmesi için Cumhurbaşkanlığından yazılı yayın isteği ile gönderilmesi ve yetkililerin imzasını taşıması şartlarını öngörmektedir. Kelime anlamı itibarıyla bildiri, ilgililere duyuru amacı taşıyan yazılı metni ifade etmektedir. Dolayısıyla Cumhurbaşkanlığı bildirilerinin -Cumhurbaşkanı'nın açıklamalarından farklı olarak- yetkililerin imzasını taşıması koşulu sebebiyle resmî belge niteliğindeki duyuru şeklinde olması gerektiği anlaşılmaktadır. Kural ayrıca bu duyuruların Cumhurbaşkanlığı bildirisi olduğunun yayın sırasında açıklanmasını ve Cumhurbaşkanlığı makamını bağlamak kaydıyla yayımlanmasını öngörmektedir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

192. Dava dilekçesinde özetle; Cumhurbaşkanlığı bildirilerinin kapsamının belirlenmediği, bildirilerin süresi ve yayımlanma sıklığı hususunda düzenleme öngörülmediği, Cumhurbaşkanı'na tanınan yetkinin sınırsız olmasının yayının tarafsız yapılmasını engelleyici nitelikte olduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. ve 133. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

193. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 104. maddesi yönünden incelenmiştir.

194. Kuralın Cumhurbaşkanlığı bildirilerinin yayımlanmasına dair düzenlemeler öngördüğü, bu itibarla yürütme yetkisine ilişkin bir hususu düzenlediği açıktır.

195. Kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme de içermemektedir.

196. Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasında *"İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir."* denilmiştir. Söz konusu maddenin üçüncü fıkrasında kamu tüzel kişiliğinin kanunla veya CBK ile kurulacağı hükme bağlanmıştır. Anayasa Mahkemesinin 12/6/2020 tarihli ve E.2019/105, K.2020/30 sayılı kararında da belirtildiği üzere anılan fıkra da yer alan *"...kurulur."* ibaresinin CBK ile kurulan bir kamu tüzel kişiliğinin CBK ile düzenlenmesini de içerdiği anlaşılmaktadır. Zira Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasındaki koşullara bağlı olmak kaydıyla kamu tüzel kişiliğinin organları, görevleri, yetkileri ve yapısı gibi unsurların CBK'yla düzenlenemeyeceğinin kabulü, kamu tüzel kişiliğinin CBK'yla kurulmasını mümkün kılan anayasal hükmü işlevsiz, dolayısıyla anlamsız kılacaktır (AYM, E.2019/105, K.2020/30, 12/6/2020, § 45).

197. Bir kamu tüzel kişiliğinin gerçek anlamda kurulduğundan bahsedebilmek için organları, görevleri, teşkilat yapısı gibi unsurlarının da belirlenmesi gerekmektedir. Bunlar gibi konular düzenlenmeden bir kamu tüzel kişiliğinin faaliyette bulunması düşünülemez. Kamu tüzel kişileri belli bir kamu hizmetini yerine getirmek amacıyla kurulur. Bu hizmetin yerine getirilebilmesi için tüzel kişinin kurulması yeterli olmayıp teşkilat yapısının ve bu kapsamda organlarının oluşturulması, görev ve yetkilerinin de belirlenmesi gerekir.

198. Cumhurbaşkanlığı bildirilerinin yayımlanmasına ilişkin usul ve esasları belirleyen kurallar TRT'yi bu yayını yapmakla yükümlü kılmaktadır. Bu yönüyle TRT'nin Cumhurbaşkanlığı bildirilerini yayımlama görevini düzenlemektedir. TRT, CBK'nın 533. maddesinin (1) numaralı fıkrasıyla kamu tüzel kişisi olarak kurulmuştur. Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca CBK ile kurulan bu Kurumun görev ve yetkileriyle ilgili düzenlemelerin de CBK ile yapılması mümkündür. Bu itibarla kuralın

münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen bir konuya ilişkin olmadığı anlaşılmaktadır.

199. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesinde *"Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz."* denilmiştir. 2954 sayılı Kanun'un 20. maddesinin birinci fıkrasında *"Bu Kanunda belirtilen yayın esaslarına uymak ve diğer siyasi partilere cevap hakkı doğuracak bir unsur taşımamak kaydıyla; Cumhurbaşkanının ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasi partilerin açıklama ve faaliyetlerinin yayınlanması, bunların haber değeri ve niteliği taşıması şartına bağlıdır."* kuralına yer verilerek Cumhurbaşkanı'nın açıklama ve faaliyetlerinin yayımlanması, bunların haber değeri ve niteliği taşıması şartına bağlanmıştır. Anılan hüküm bu yönüyle dava konusu kuraldan farklı olarak Cumhurbaşkanı'nın açıklama ve faaliyetlerinin yayımlanmasına ilişkin düzenleme öngörmektedir. Dava konusu kural ise idari bir yapı olarak Cumhurbaşkanlığı teşkilatının resmî nitelikteki bildirilerinin yayımlanması yükümüne ve bu bildirilerin taşıması gereken niteliklere ilişkindir. Bu itibarla anılan Kanun hükmünün dava konusu kuralla aynı alanda hüküm ifade etmediği, başka bir deyişle açıkça aynı konuyu düzenlemediği görülmektedir.

200. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

201. Kural, Cumhurbaşkanlığı makamınca yazılı yayın talebi ile gönderilen ve yetkililerin imzasını taşıyan metinlerin Cumhurbaşkanlığı bildirisi niteliğinde olduğunu, bu metinlerin Cumhurbaşkanlığı bildirisi niteliğinde olduğunun yayın sırasında açıklanarak ve sadece Cumhurbaşkanlığını bağlamak üzere yayınlanacağını düzenlemektedir. Bildiri yukarıda da açıklandığı üzere kelime anlamı itibarıyla ilgililere duyurulmak amacıyla hazırlanan yazılı metin anlamına gelmektedir. Cumhurbaşkanlığı bildirilerinin de halka yazılı olarak duyuru yapılması gereken hususlara ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

202. Cumhurbaşkanlığı bildirilerinin kapsamının halka duyurulması gereken konuların nitelik ve içeriğine göre Cumhurbaşkanlığı tarafından belirlenmesi gerektiği açıktır. Bu bildirilerin yayın süresi ve yayımlanma sıklığı konusunda dava konusu kuralla herhangi bir düzenleme öngörülmemiş olduğundan bu hususlarda karar verme yetkisinin TRT'ye bırakıldığı görülmektedir. Söz konusu hususların bildirinin içeriğinden hareketle duyurunun önem ve aciliyetine göre belirlenmesi gerektiği ortadadır. Bu yönüyle kuralın belirsiz olduğu söylenemez.

203. Anayasa'nın 133. maddesinde *"Radyo ve televizyon istasyonları kurmak ve işletmek kanunla düzenlenecek şartlar çerçevesinde serbesttir./Radyo ve televizyon faaliyetlerini düzenlemek ve denetlemek amacıyla kurulan Radyo ve Televizyon Üst Kurulu dokuz üyeden oluşur. Üyeler, siyasi parti gruplarının üye sayısı oranında belirlenecek üye sayısının ikişer katı olarak gösterecekleri adaylar arasından, her siyasi parti grubuna düşen üye sayısı esas alınmak suretiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunca seçilir. Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun kuruluşu, görev ve yetkileri, üyelerinin nitelikleri, seçim usulleri ve görev süreleri kanunla düzenlenir./Devletçe kamu tüzelkişiliği olarak kurulan tek radyo ve televizyon kurumu ile kamu tüzelkişilerinden yardım gören haber ajanslarının özerkliği ve yayınlarının tarafsızlığı esastır."* denilerek TRT'nin özerkliği ve yayınlarının tarafsızlığı hüküm altına alınmıştır.

204. Yukarıda da belirtildiği üzere Cumhurbaşkanlığı bildirileri yetkililerin imzasını taşıması gereken resmî belge niteliğindedir. Bu itibarla belge kapsamının, dolayısıyla bildirinin içeriğinin belgeyi düzenleyen olarak Cumhurbaşkanlığı tarafından belirlenmesi gerekeceği açıktır. Yayın sıklığı ve yayın süresi konusunda ise dava konusu kuralla herhangi bir düzenleme öngörülmemiş, böylelikle bu hususlarda karar verme yetkisi TRT'ye bırakılmıştır. İdari bir teşkilat olarak Cumhurbaşkanlığı bildirilerinin yayımlanmasını öngören ve yayın için bildirinin taşıması gereken şartları belirleyen kuralın TRT'nin tarafsızlığını öngören anayasal hükme aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

205. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. ve 133. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

L. CBK'nın 587. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (c) Bendinin İncelenmesi

1. Genel Açıklama

206. (4) numaralı CBK'nın Kırkbirinci Bölümü'nde Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumunun (TÜBİTAK) kuruluş, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. CBK'nın 582. maddesinin (1) numaralı fıkrasında TÜBİTAK'ın tüzel kişiliğe, idari ve mali özerkliğe sahip, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığıyla ilgili ve özel bütçeli olduğu ifade edilmiştir. Maddenin (2) numaralı fıkrasında ise TÜBİTAK'ın CBK'nın Kırkbirinci Bölümü'nde hüküm bulunmayan hâllerde özel hukuk hükümlerine tabi olduğu hükme bağlanmıştır.

207. CBK'nın 582. maddesinin (1) numaralı fıkrasında TÜBİTAK'ın Türkiye'nin rekabet gücünü ve refahını artırmak ve sürekli kılmak için toplumun her kesimi ve ilgili kurumlarla iş birliği içinde, ulusal öncelikler doğrultusunda bilim ve teknoloji politikaları hakkında çalışmak, bunları gerçekleştirecek altyapının ve araçların oluşturulmasına katkı sağlamak, araştırma ve geliştirme faaliyetlerini özendirmek, desteklemek, koordine etmek, yürütmek, bilim ve teknoloji kültürünün geliştirilmesinde öncülük yapmak amacıyla kurulduğu belirtilmiştir. 17/7/1963 tarihli ve 278 sayılı Türkiye Bilimsel Teknolojik Araştırma Kurumu ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'da ise TÜBİTAK'a tanınan kamu gücü ayrıcalıkları düzenlenmiştir. Bu çerçevede Kanun'un 13. maddesinde TÜBİTAK'a yapılacak bağışların vergi, resim ve harçtan muaf olduğu, 14. ve 15. maddelerinde TÜBİTAK'ın bazı vergi, harç ve ücretlerden muaf kılındığı, 16. maddesinde TÜBİTAK tarafından yapılan bazı harcamaların 5018 sayılı Kanun'a göre denetleneceği, 20. maddesinde TÜBİTAK'a ait malların devlet malı hükmünde olduğu ve 23. maddesinde TÜBİTAK'ın yapacağı araştırma ve incelemeler için hiçbir ilmi haber, ruhsatname veya imtiyaz almak zorunda olmadığı belirtilmiştir.

208. TÜBİTAK'ın CBK ile kurulmuş olması ve açıklanan kamusal ayrıcalıklarla donatılmış olması hususları birlikte değerlendirildiğinde haiz olduğu tüzel kişiliğin niteliğinin kamu tüzel kişiliği olduğu sonucuna varılmaktadır (AYM E.2008/88, K.2011/85, 2/6/2011).

2. Anlam ve Kapsam

209. CBK'nın 585. maddesinde Yönetim Kurulu ve Başkanlık TÜBİTAK'ın organları olarak sayılmış, araştırma merkezleri ve enstitüler ile Kurumun görevlerini yerine getirebilmesi için gerek duyulan bilim parkı, bilim merkezi, müze ve benzeri diğer birimlerin TÜBİTAK'ı oluşturan birimler olduğu belirtilmiştir.

210. CBK'nın 588. maddesinin (1) numaralı fıkrasında Başkanlığın başkan ve iki başkan yardımcısı ile genel sekreterden oluşacağı hükme bağlanmıştır.

211. CBK'nın "*Personel*" başlıklı 592. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise TÜBİTAK'ta 375 sayılı KHK'nın ek 25. ve ek 26. maddelerine göre yerli veya yabancı geçici süreli anlaşmalı araştırmacı ve danışman çalıştırılabileceği, (2) numaralı fıkrasında da 375 sayılı KHK'nın ek 28. maddesine göre iş mevzuatı çerçevesinde personel istihdam edilebileceği hükme bağlanmıştır.

212. Anılan KHK'nın ek 25. maddesi kurumlar arasında geçici görevlendirmeyi, ek 26. maddesi 657 sayılı Kanun ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlere bağlı olmaksızın, özel bilgi ve uzmanlık gerektiren geçici mahiyetteki işlerde yerli veya yabancı personelin tam zamanlı, kısmi zamanlı veya projelerle sınırlı olarak sözleşmeyle istihdam edilebileceğini, ek 28. maddesi ise 657 sayılı Kanun'a tabi personel istihdam edilmeyen kamu kurum ve kuruluşlarından teşkilatlanmalarına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülenlere ait hizmetlerin iş mevzuatı hükümlerine göre istihdam edilen personel eliyle yürütüleceğini düzenlemektedir.

213. Dava konusu kural; kurumun personel kadrolarını, ücret cetvelleri ile personel performans değerlendirme kriterlerini, bu değerlendirmeler kapsamında yapılacak ödemeler ile iş tanımlarını ve göreve karşılık gelen pozisyonlarını Başkanlığın önerisi üzerine görüşerek karara bağlamanın Yönetim Kurulunun görev ve yetkisi kapsamında olduğunu düzenlemektedir.

3. İptal Talebinin Gerekçesi

214. Dava dilekçesinde özetle; TÜBİTAK personelinin ücret cetvelleri ile performans değerlendirme kriterlerini, bu değerlendirmeler kapsamında

yapılacak ödemeler ile iş tanımlarını ve göreve karşılık gelen pozisyonları belirleme yetkisini Başkanlığın önerisi üzerine Yönetim Kuruluna bırakan kuralın CBK ile düzenlenemeyeceği, kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilerek Anayasa'nın 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

215. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

i. Kuralın “Kurumun personel kadroları...ve göreve karşılık gelen pozisyonları...” Bölümünün İncelenmesi

216. Dava konusu kural, Kurumun personel kadroları ile göreve karşılık gelen pozisyonlarını karara bağlama konusunda Yönetim Kurulunun görevli ve yetkili olduğunu düzenlemektedir.

217. CBK'nın 54. maddesinin ikinci cümlesinde yer alan “...görev ve yetkileri...” ibaresinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimine ilişkin olarak belirtilen gerekçeler dava konusu kural için de geçerlidir.

218. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

ii. Kuralın “...iş tanımlarını...” Bölümünün İncelenmesi

219. Dava konusu kural, Kurumdaki iş tanımlarını karara bağlama konusunda TUBİTAK Yönetim Kurulunun görevli ve yetkili olduğunu düzenlemektedir.

220. Kuralın T  B  TAK içindeki i  tanımlarının belirlenmesi konusunda yetkili birime ilişkin düzenleme öngördüğü bu itibarla yürütme yetkisine ilişkin bir hususu düzenlediği açıktır.

221. Kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan  kinci Kısım Birinci ve  kinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme de içermemektedir.

222. Yukarıda da açıklandığı üzere Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "...kurulur." ibaresi CBK ile kurulan bir kamu tüzel ki ili inin CBK ile düzenlenmesini de içermektedir (bkz.   196).

223. Bir tüzel ki ili in gerçek anlamda kurulduğundan bahsedebilmek için organları, görev ve yetkileri, teşkilat yapısı gibi unsurların da belirlenmesi gerekmektedir. Bunlar gibi konular düzenlenmeden bir kamu tüzel ki ili inin faaliyette bulunması düşünülemez (bkz.   197). Bu bağlamda görev ve yetkileri CBK'nın 584. maddesinde belirlenmiş olan T  B  TAK'ın kurum içindeki i  tanımlarının belirlenmesi konusunda Yönetim Kurulunu yetkili ve görevli sayan kuralın tüzel kişinin teşkilat yapısına ilişkin olduğu görülmektedir. Bu itibarla kuralın münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen bir konuya ilişkin olmadığı anlaşılmaktadır.

224. 17/7/1963 tarihli ve 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanun'un adı 703 sayılı KHK'nın 98. maddesi ile Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu ile  lgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun olarak de i tirilmi  ve bu Kanun'un birçok maddesi yürürlükten kaldırılmıştır. 16/8/1983 tarihli ve 77 sayılı Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu Kurulmasına  li kin Kanun Hükmünde Kararname de 703 sayılı KHK'nın 106. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır. T  B  TAK bünyesinde i  tanımlarının belirlenmesine yönelik olarak yürürlükte olan herhangi bir kanuni düzenleme saptanmamıştır. Bu itibarla kural, kanunda açıkça düzenlenen konulara ilişkin değildir.

225. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir.  ptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin G  KAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf  evki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

iii. Kuralın “..., ücret cetvelleri...bu değerlendirmeler kapsamında yapılacak ödemeler ile...” Bölümünün İncelenmesi

226. Dava konusu kural, TÜBİTAK personelinin ücret cetvelleri ile personel performans değerlendirme kriterleri kapsamında yapılacak ödemelerin Başkanlığın önerisi üzerine görüşülerek karara bağlanmasını Yönetim Kurulunun görevi olarak düzenlemektedir. Kural, ücret cetvelleri ile performans değerlendirme kriterlerine göre gerçekleştirilecek ödemelerin belirlenmesini Yönetim Kuruluna bırakmaktadır.

227. TÜBİTAK personelinin ücret cetvelleri ile personel performans değerlendirme kriterleri kapsamında yapılacak ödemelerin Başkanlığın önerisi üzerine görüşülerek karara bağlanmasını Yönetim Kurulunun görevi sayan kural, yürütme yetkisine ilişkin bir konuyu düzenlemektedir.

228. 278 sayılı Kanun’un 17. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde diğer kanunlardaki düzenleme ve kısıtlamalara tabi olunmaksızın toplu iş sözleşmesi kapsamında bulunanlar dışındaki Kurum personeline ödenecek aylık net ücretin, toplu iş sözleşmesi kapsamındaki personele ödenen ve Yönetim Kurulu tarafından referans olarak belirlenen göreve karşılık gelen pozisyona yapılan ödemelerin iki katını; bu Kanun’un 19. maddesi uyarınca Kurumda görevlendirilen kişilere yapılacak aylık net ödemenin ise toplu iş sözleşmesi kapsamındaki personele ödenen ve Yönetim Kurulu tarafından referans olarak belirlenen göreve karşılık gelen pozisyona yapılan ödemeleri geçmemek üzere Yönetim Kurulu tarafından belirleneceği belirtilmiştir. Söz konusu fıkranın son cümlesinde ise Yönetim Kurulunun bu madde uyarınca yapılacak ödemelere ilişkin usul ve esasları belirlemeye, ücretin bir kısmını performansa bağlamaya yetkili olduğu hükme bağlanmıştır.

229. Anılan hüküm toplu iş sözleşmesi kapsamı dışında kalan personel ile Kurumda görevlendirilen personele yapılacak ödemelerin üst sınırını tespit etmekte ve bu üst sınırı aşmamak kaydıyla yapılacak ödemenin belirlenmesini Yönetim Kuruluna bırakmaktadır. Bunun yanında ödemelere ilişkin usul ve esasların belirlenmesi ile ödemelerin bir kısmının performansa bağlanması konusunda yetkiyi Yönetim Kuruluna tanımaktadır.

230. Dava konusu kural ise ücret cetvelleri ile personel performans değerlendirme kriterlerine göre gerçekleştirilecek değerlendirmeler

kapsamında yapılacak ödemelerin Yönetim Kurulu tarafından belirleneceğini düzenlemektedir. Personele ödenecek ücret ve performans değerlendirmesine göre ödeme, söz konusu kişilere ekonomik menfaat temin etmeyi içerdiğinden “mülkiyet hakkı” kapsamındadır. Bu nedenle kural, Anayasa’nın İkinci Kısım İkinci Bölümü’nde yer alan mülkiyet hakkına ilişkin bir düzenleme içerdiğinden Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

231. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

iv. Kuralın Kalan Kısımının İncelenmesi

232. Dava konusu kural, TÜBİTAK’ta personel performans değerlendirme kriterlerinin Başkanlığın önerisi üzerine görüşerek karara bağlanmasını Yönetim Kurulunun görevi olarak düzenlemektedir.

233. TÜBİTAK personelinin performans değerlendirme kriterlerinin Başkanlığın önerisi üzerine görüşerek karara bağlanmasını Yönetim Kurulunun görevi sayan kural, yürütme yetkisine ilişkin bir konuyu düzenlemekte olup ayrıca Anayasa’nın İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü’nde yer alan siyasi haklar ve ödevlere ilişkin düzenleme de öngörmemektedir.

234. Personelin başarı, verimlilik, gayret gibi hususlar bakımından değerlendirmeye tabi tutularak potansiyelinin tespit edilmesini amaçlayan performans değerlendirme kriterleri, kurum içi işleyişin düzenlenmesi ve verimliliğin artırılması amacıyla oluşturulmaktadır.

235. Bu itibarla performans değerlendirme kriterlerinin Başkanlığın önerisi üzerine görüşülerek karara bağlanmasını Yönetim Kurulunun görevi olarak düzenleyen dava konusu kuralın münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuya ilişkin olmadığı anlaşılmaktadır.

236. Yapılan incelemede TUBİTAK'ta performans değerlendirme kriterlerinin belirlenmesini düzenleyen bir kanun hükmüne rastlanmamıştır.

237. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

238. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 123. maddesi yönünden incelenmiştir.

239. Anayasa'nın 123. maddesinin son fıkrasında kamu tüzel kişiliğinin kanunla veya CBK ile kurulabilmesi öngörülmüştür. Anılan hüküm uyarınca Cumhurbaşkanı, CBK'yla idarenin teşkilatlanması konusunda Anayasa'nın temel ilkelerine ve bu alanla ilgili öngördüğü kurallarına bağlı kalmak koşuluyla kamu tüzel kişilerinin teşkilat yapısının ne şekilde olacağını belirleme hususunda takdir yetkisine sahiptir.

240. Bununla birlikte yürütme organının CBK çıkarmaya yetkili olduğu konuya ilişkin her türlü ayrıntıyı CBK ile düzenlemesi ve bu düzenlemelerin gereğini bizzat yerine getirmesi gerekli olmayıp CBK ile konuya ilişkin temel kuralları belirledikten ve genel çerçeveyi çizdikten sonra bu çerçevenin içinde kalan hususları, düzenleyici nitelikteki diğer işlemlerle belirlemesi ve bu düzenlemeler kapsamında yerine getirilmesi gerekli tasarrufları da ilgili idareye bırakması mümkündür (AYM, E.2019/105, K.2020/30, 12/6/2020, § 36; E.2018/124, K.2020/56, 15/10/2020, § 25).

241. Dava konusu kuralla TUBİTAK'ın personel kadroları, personel performans değerlendirme kriterleri ile iş tanımlarını ve göreve karşılık gelen pozisyonlarını Başkanlığın önerisi üzerine görüşerek karara bağlamak Yönetim Kurulunun görev ve yetkisi olarak düzenlenmiştir. Kuralda TUBİTAK'ın Yönetim Kuruluna bırakılan yetkinin genel çerçevesinin belirlendiği anlaşılmaktadır.

242. Açıklanan nedenle kural, Anayasa'nın 123. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

M. CBK'nın 594. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan "...gerekli gördüğü bilgileri..." İbaresinin İncelenmesi

1. Genel Açıklama

243. Kişisel verilerin korunması hakkı Anayasa'nın 20. maddesi kapsamında anayasal güvenceye bağlanmış olup kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usullerin kanunla düzenleneceği belirtilmiştir. Buna göre veri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esaslar bu konuda kabul edilmiş genel kanun niteliğindeki 24/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda düzenlenmiş, bazı kanunlarda da kişisel verilerle ilgili hükümlere yer verilerek konuya ilişkin yasal güvencenin sağlanması amaçlanmıştır.

244. 6698 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (e) bendinde kişisel verilerin elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlem kişisel verinin işlenmesi olarak ifade edilmiştir.

245. Anılan Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasında kişisel verilerin ancak bu Kanun'da ve diğer kanunlarda öngörülen usul ve esaslara uygun olarak işlenebileceği belirtilmiştir. Yine Kanun'un 4. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile 5. ve 6. maddelerinde kişisel verilerin işlenmesinde uyulması zorunlu genel ilkeler, kişisel verilerin ilgili kişinin rızasıyla veya rızaya dayalı olmaksızın işlenmesi şartları düzenlenmiş; kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi, anonim hâle getirilmesi şartları ise Kanun'un 7. maddesinde ayrıca belirtilmiştir. Kanun'un Üçüncü Bölümü ve Beşinci Bölümü'nde ise kişisel verileri işlenen gerçek kişiler ile kişisel verileri işleyen gerçek veya tüzel kişilerin hak ve yükümlülükleri ile kanun hükümlerine aykırı hareket edenler yönünden uygulanacak cezai hükümlere yer verilmiştir.

246. Kural olarak kişisel verisi işlenen gerçek kişinin açık rızası olmaksızın kişisel verilerin yurt içindeki veya yurt dışındaki üçüncü kişilere aktarılması mümkün olmamakla birlikte Kanun'un 8. ve 9. maddelerinde kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerin aktarılması şartları ile buna ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Buna göre kişisel verinin aktarıldığı gerçek veya tüzel kişinin kimliğinden bağımsız olarak kişisel verinin aktarılmasına ilişkin işlemlerin anılan maddelerde belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde gerçekleştirilmesi zorunludur.

247. 6698 sayılı Kanun'un uygulanması bakımından genel olarak Kanun'a tabi bulunan kişiler, kurum veya kuruluşlar tek tek belirtilmek suretiyle herhangi bir istisna öngörülmemiş olup yalnızca Kanun'un 28. maddesinde kişisel verinin işlenmesindeki amaç ve kapsam yönünden birtakım istisnalara yer verilmiştir. Buna göre anılan Kanun kapsamında kalan ve kişisel veriyi ilk defa elde edenler ile kişisel veriyi herhangi bir surette elinde bulunduran tüm gerçek ve tüzel kişilerin, kurum ve kuruluşlar ile bunların personelinin Kanun'da belirtilen usul ve esaslara uygun hareket etmesi gerekecektir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

248. Dava dilekçesinde özetle; kişisel verilerin toplanması ve işlenmesine ilişkin faaliyetlerin kanunla düzenlenmesi gerektiği, kanunla genel çerçevesi belirlenmeksizin kurumlara veri toplama yetkisi verilmesinin hukuki belirlilik ilkesine de aykırılık oluşturduğu, kişisel verilerin ancak kanunda öngörülen hâllerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 20. ve 104. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

249. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 20. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

250. CBK'nın "*Bilgi ve belge talebi*" başlıklı 594. maddesinin birinci cümlesinde TÜBİTAK'ın, araştırma ve inceleme konuları için gerekli gördüğü bilgileri kamu kurum ve kuruluşları ile vakıf yükseköğretim kurumları dâhil tüm yükseköğretim kurumlarından doğrudan doğruya istemeye yetkili olduğu belirtilmiştir. Anılan cümlede yer alan "...gerekli gördüğü bilgileri..." ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

251. CBK'nın 584. maddesine göre TÜBİTAK bilimsel ve teknolojik alanlarda araştırma ve geliştirme faaliyetlerini desteklemek, koordine etmek, izlemek, yapmayı özendirmek ve yapmak, bu amaçla program ve projeler geliştirmek, ülkemizin bilim ve teknolojiye, buluş ve yeniliğe dayalı rekabet gücünün yükseltilmesine, ekonomik ve sosyal gelişimine, ülke güvenliğine, insan ve çevre sağlığına katkı sağlamaya dönük stratejik alanlarda araştırmalar yapmak ve yaptırmak, teknoloji altyapısını güçlendirmek amacıyla merkezler ve enstitüler kurmak, Kurum bünyesinde araştırma ve geliştirme faaliyetlerini yapan merkezlerde, enstitülerde ve birimlerde geliştirilen teknolojilerin üretimde ve ihtiyaç duyulan alanlarda tanıtılmasını, kullanılmasını veya bunlardan daha kolay yararlanılmasını sağlamak için gerekli ortamları ve yönetim yöntemlerini hazırlamak, bu teknolojilerin ülke ekonomisine, sınai ve sosyal gelişmeye katkıda bulunacak ticari değerlere dönüşmesini sağlamak, bu amaçla ilgili Bakanın onayı üzerine şirket kurmak, kurulmuş şirketlere ortak olmak, Türkiye'nin taraf olacağı bilimsel ve teknolojik yardım ve iş birliği anlaşmalarının hazırlanması ve müzakeresinde Cumhurbaşkanlığına önerilerde bulunmak, bu anlaşmaların izlenme ve uygulanmasında ilgili mevzuat çerçevesinde görev almak, dokümantasyon, bilgi sistemleri, bilgi bankaları, veri tabanları, kütüphane ve arşiv gibi bilimsel ve teknolojik destek birimleri kurmak, mevcut ulusal ve uluslararası yapı ve sistemlerle iş birliği yapmak, araştırma ve eğitim kuruluşları arasında araştırma ve eğitim amaçlı elektronik haberleşme hizmeti verecek ağlar kurmak, işletmek ve bu ağların yurt içi ve yurt dışındaki ağlarla bağlantısını sağlamak gibi konularda görevli ve yetkili kılınmıştır.

252. TÜBİTAK'ı anılan görevleri kapsamında gerekli gördüğü bilgileri istemeye yetkili kılan kuralın yürütme yetkisine ilişkin konuyu düzenlediği anlaşılmaktadır.

253. TÜBİTAK'ın bilimsel ve teknolojik alanlarda araştırma ve geliştirme faaliyetlerini esas alan görevleri dikkate alındığında gerekli olan

bilgileri isteyebilmesinin görevleriyle ilgili olduğu açıktır. Diğer bir ifadeyle istenebilecek bilgiler TÜBİTAK'ın görevleriyle ilgili olanlar ile sınırlı tutulmuş olup kural, kişisel verilere ilişkin bir düzenleme niteliğinde değildir.

254. 6698 sayılı Kanun kapsamında yer alan ve kişisel verilere ilişkin yükümlülükler ile uyulacak usul ve esasları düzenleyen çeşitli hükümlere “Genel Açıklama” bölümünde yer verilmiştir (bkz. §§ 243-247). Kuralın kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevzuat hükümlerinin uygulanmasını engelleyen, sınırlandıran, genişleten, uygulanmasına istisna getiren veya herhangi bir surette bu hükümlere temas eden bir yönü bulunmadığı gibi kişisel verilere ilişkin her türlü işlemin 6698 sayılı Kanun ile kişisel verilere ilişkin diğer kanunlarda yer alan hükümlere uygun olarak gerçekleştirilmesi gerektiği açıktır.

255. Bu itibarla kişisel verilere ilişkin düzenleme içermeyen ve kişisel verilerle ilgili bulunmayan kuralın Anayasa'nın İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler kapsamında bulunduğu söylenemez (benzer bir değerlendirme için bkz. AYM, E.2018/134, K.2021/13, 3/3/2021, § 23-25; AYM, E.2018/133, K.2021/70, 13/10/2021, § 43-45).

256. Daha önce ifade edildiği üzere CBK ile kurulan bir kamu tüzel kişinin görev ve yetkilerine dair düzenlemelerin CBK ile yapılması mümkündür (bkz §196). Buna göre Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının ilgili kuruluşu olarak CBK ile kurulmuş bulunan ve kamu tüzel kişisi olan TÜBİTAK'ın görevleriyle ilgili bilgi isteme yetkisini düzenleyen kuralın Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesini ihlal eden bir yönü bulunmamaktadır.

257. 278 sayılı Kanun'da TÜBİTAK'ın bilgi isteme yetkisine ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Dolayısıyla TÜBİTAK'ın bilgi isteme yetkisine yönelik kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı anlaşılmaktadır.

258. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

259. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

260. Kuralın TÜBİTAK'ın CBK'da açıkça düzenlenmiş olan görevlerini yerine getirebilmesi amacıyla düzenlendiği ve istenebilecek bilgilerin TÜBİTAK'ın görevleriyle ilgili ve gerekli olanlarla sınırlandırıldığı anlaşılmaktadır. Gerekli görülen bilgilerin istenmesindeki amaç, kapsam ve sınır açıkça gösterilmiş olup kuralın hem kişiler hem de idare yönünden belirli ve öngörülebilir olduğu açık olduğundan kuralda belirsizlik bulunmamaktadır.

261. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

N. CBK'nın 619. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (a) Bendinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

262. Dava dilekçesinde özetle; Türkiye İş Kurumunun (İŞKUR) Genel Kurulunda kamu kurum ve kuruluşlarını temsil edecek üyelerin niteliklerinin, sayısının ve hangi usullere göre belirleneceği hususlarının düzenlenmediği, bu hususların belirlenmesinin çalışma ve sosyal güvenlik bakanının takdirine bırakıldığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

263. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 104. maddesi yönünden incelenmiştir.

264. CBK'nın Kırküçüncü Bölümü'nde İŞKUR'un kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. CBK'nın

615. maddesinde İŞKUR'un Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının ilgili kuruluşu olup özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliği haiz, idari ve mali bakımdan özerk bir kamu kuruluşu olduğu ifade edilmiştir. CBK'nın 618. maddesinde Genel Kurul, Yönetim Kurulu, Genel Müdürlük ve İl İstihdam Kurulları İŞKUR'un organları olarak sayılmıştır.

265. CBK'nın 619. maddesinde Genel Kurul ve görevleri düzenlenmiştir. Söz konusu maddenin (1) numaralı fıkrasında Genel Kurulun oluşumu hükme bağlanmıştır. Genel Kurulun bu fıkranın dava konusu (a) bendine göre kamu kurum ve kuruluşlarını temsilen bakan tarafından belirlenecek üyeler ile (b) bendine göre üye sayıları itibarıyla en fazla üyeye sahip ilk üç sıradaki işçi konfederasyonlarınca üye sayıları oranları dikkate alınarak belirlenecek on yedi, üye sayısı itibarıyla en fazla üyeye sahip işveren konfederasyonunca belirlenecek on, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinden beş, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonundan üç, Türkiye Sakatlar Konfederasyonundan her engel grubunu temsilen birer olmak üzere toplam dört, Türkiye Ziraat Odaları Birliğinden iki, Yükseköğretim Kurulunca belirlenecek dört öğretim üyesi, Kurumda temsil yetkisine sahip kamu görevlileri sendikasıncı belirlenecek bir temsilciden oluşacağı belirtilmiştir. Kamu kurum ve kuruluşlarını temsilen bakan tarafından belirlenecek üyelerin Genel Kurulun oluşumunda yer almasını öngören (a) bendi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

266. Kuralla İŞKUR Genel Kuruluna kamu kurum ve kuruluşlarını temsilen çalışma ve sosyal güvenlik bakanı tarafından üye belirlenmesi hükme bağlanmış olup yürütme yetkisine ilişkin bir konu düzenlenmektedir.

267. Kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme de içermemektedir.

268. Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında kamu tüzel kişiliğinin kanunla veya CBK ile kurulacağı hükme bağlanmıştır. Kuruluş görev, yetki ve sorumlulukları (4) numaralı CBK'nın Kırküçüncü Bölümü'nde düzenlenen İŞKUR'un tüzel kişiliği haiz olduğu belirtilmekle birlikte bu tüzel kişiliğin kamu tüzel kişiliği niteliğinde olup olmadığı belirtilmediğinden öncelikle Kurumun kamu tüzel kişisi vasfını haiz olup olmadığı değerlendirilmelidir.

269. 25/6/2003 tarihli ve 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'un 1. maddesinin son fıkrasında Kurumun malları, alacakları ve banka hesaplarının 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile 1/3/1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu bakımından devlet malı hükmünde olup haczedilemeyeceği, alacaklarının da devlet alacağı derecesinde imtiyazlı olduğu ve Kurum malları hakkında 2004 sayılı Kanun'un iflasa ilişkin hükümlerinin uygulanmayacağı ifade edilmiştir. Bunun yanında Kanun'un 6. maddesinin dört ve beşinci fıkralarında İŞKUR Yönetim Kurulu üyelerinin taşınması gereken nitelikler ve görevden uzaklaştırılmaları konularında 657 sayılı Kanun'a atıfta bulunulmuş, 20. maddesinde İŞKUR'a idari para cezası uygulama yetkisi verilmiş ve Kanun'un 23. maddesiyle İŞKUR'a vergi, resim, harç muafiyeti yanında belediyelerce yürütülen hizmetlerden alınan ücretlerden muafiyet ile kurumun doğrudan hizmetlerinden yararlanmadığı fon ve kuruluşlara katkı payından muafiyet tanınmıştır.

270. İŞKUR'un kuruluşuna ilişkin usul ve esasların CBK ile düzenlenmiş olması ve açıklanan kamusal ayrıcalıklarla donatılmış olması hususları birlikte değerlendirildiğinde İŞKUR'un kamu tüzel kişiliğini haiz olduğu sonucuna varılmaktadır.

271. Daha önce de ifade edildiği gibi Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca CBK ile kurulan bir tüzel kişinin organları da dâhil olmak üzere teşkilat yapısına yönelik düzenlemelerin CBK ile yapılması mümkündür. Dolayısıyla İŞKUR'un organlarının Anayasa'nın 123. maddesi uyarınca CBK ile düzenlenmesinde Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesini ihlal eden bir yön bulunmamaktadır.

272. İŞKUR'un Genel Kurulunun oluşturulmasına yönelik olarak yürürlükte olan herhangi bir kanuni düzenleme saptanmamıştır. Bu itibarla kural, kanunda açıkça düzenlenen konulara ilişkin değildir.

273. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

274. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 123. maddesi yönünden incelenmiştir.

275. Kural, İŞKUR'un organlarından olan Genel Kurula kamu kurum ve kuruluşlarını temsilen bakan tarafından belirlenecek üyelerin temsilci olarak katılacağını düzenlemektedir. Bununla birlikte kuralda hangi kamu kurum ve kuruluşlarının Genel Kurulda temsil edileceği, temsilci sayısı ve temsilcilerin nitelikleri hususları belirtilmemiştir. Başka bir ifadeyle kamu tüzel kişisi olarak CBK ile kurulan İŞKUR'un tüzel kişiliğin bir unsuru olan Genel Kurul organında kamu kurum ve kuruluşlarının temsiline ilişkin olarak bakana bırakılan yetkinin kapsamı konusunda genel bir çerçeve çizilmemiştir.

276. Açıklanan nedenle kural, Anayasa'nın 123. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 123. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmemiştir.

O. CBK'nın 647. Maddesinin İncelenmesi

277. (4) numaralı CBK'nın dava konusu 647. maddesi 28/3/2020 tarihli ve 31082 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (57) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 1. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

278. Açıklanan nedenle konusu kalmayan iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

Ö. CBK'nın 675. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

279. CBK'nın Kırkyedinci Bölümü'nde Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığının (TÜSEB) kuruluş, teşkilat ve görevlerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. CBK'nın 665. maddesinin (1) numaralı fıkrasında TÜSEB'in kamu tüzel kişiliğine, bilimsel ve idari özerkliğe sahip, özel bütçeli olduğu, (2) numaralı fıkrasında ise TÜSEB'in ilgili olduğu bakanlığın, Sağlık Bakanlığı olduğu ifade edilmiştir.

280. CBK'nın dava konusu 675. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde Başkanlık kadrolarında çalıştırılanlar ve

görevlendirilenlerin sağlık bilimi ve teknoloji alanındaki araştırma ve geliştirme faaliyetleri (Ar-Ge), bilimsel faaliyetler ve uygulama gibi görev alanlarıyla ilgili yıllık periyotlarda performans değerlendirmesine tabi tutulacağı belirtilmiş; ikinci cümlesinde de bu değerlendirme sonucuna göre sözleşmelerinin uzatılıp uzatılmamasına veya bitiş süresinden önce feshine karar verileceği hüküm altına alınmıştır.

281. CBK'nın 673. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde Başkanlık personelinin 375 sayılı KHK'nın ek 28. maddesine göre çalıştırılacağı belirtilmiş, (2) numaralı fıkrasında ise TÜSEB'de, 375 sayılı KHK'nın ek 26. maddesine göre sözleşme ile yerli veya yabancı uzman istihdam edilebileceği hüküm altına alınmıştır. Anılan KHK'nın ek 28. maddesi 657 sayılı Kanun'a tabi personel istihdam edilmeyen kamu kurum ve kuruluşlarında iş mevzuatına tabi personel istihdamını, ek 26. maddesi ise yerli veya yabancı sözleşmeli personel istihdamını düzenlemektedir. Ek 26. maddeye göre sözleşmeli personel 657 sayılı Kanun'un ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlere bağlı olmaksızın, özel bilgi ve uzmanlık gerektiren geçici mahiyetteki işlerde tam zamanlı, kısmi zamanlı veya projelerle sınırlı olarak istihdam edilebilecektir. Böylelikle bu personelin geçici mahiyetteki işlerde istihdam edileceği hükme bağlanmıştır.

282. TÜSEB'de Ar-Ge projelerinin gerektirdiği alanlarda sözleşmeyle personel istihdam edilmesine ilişkin hususlar 19/11/20014 tarihli ve 6569 sayılı Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'da düzenlenmiştir. Anılan Kanun'un 12. maddesinin (4) numaralı fıkrasında Ar-Ge projelerinin gerektirdiği niteliklere sahip olanların, enstitülerde proje süresi ile sınırlı olmak üzere, belirli süreli iş sözleşmesiyle istihdam edilebileceği hüküm altına alınmıştır. Söz konusu maddenin (6) numaralı fıkrasında ise yabancı uyruklu uzmanların 27/2/2003 tarihli ve 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun hükümlerine tabi olmaksızın ve haklarında 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu hükümleri uygulanmak suretiyle bir yıla kadar çalıştırılabileceği ifade edilmiştir.

283. CBK'nın 669. maddesinde Başkanlık teşkilatının başkana, Genel Sekreterliğe ve başkana bağlı olarak faaliyet gösteren enstitülerden oluştuğu ifade edilmiştir. Dolayısıyla dava konusu kural uyarınca Başkanlık

kadrolarında çalıştırılan ve görev yapanların Genel Sekreterlik ve başkana bağlı enstitülerde çalışan ve görev yapanları ifade ettiği anlaşılmaktadır. Dava konusu kural uyarınca performans değerlendirmesine tabi tutularak sözleşmelerinin uzatılıp uzatılmamasına veya sözleşme bitiş süresinden önce feshine karar verilecek personelin Başkanlık teşkilatında sözleşmeyle istihdam edilen personel olduğu görülmektedir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

284. Dava dilekçesinde özetle; kamu görevlilerinin hak ve yükümlülükleri ile özlük haklarına ilişkin düzenlemelerin kanunla yapılması gerektiği, periyodik performans değerlendirmesi yoluyla idareye sınırları belirsiz bir yetki verildiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Birinci Cümle

i. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

285. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

286. Kuralla Başkanlık kadrolarında çalıştırılanlar ile görevlendirilenlerin Ar-Ge, bilimsel faaliyetler ve uygulama gibi görev alanlarıyla ilgili olarak yıllık periyotlarda performans değerlendirmesine tabi tutulacağı hükme bağlanmış olup yürütme yetkisine ilişkin bir konu düzenlenmektedir.

287. Kural, performans değerlendirmesine herhangi bir hüküm ve sonuç bağlamamakta olup bu yönüyle Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme içermemektedir.

288. Yukarıda da belirtildiği üzere performans değerlendirme kriterleri, kurum içi işleyişin düzenlenmesi ve verimliliğin artırılması amacıyla oluşturulmaktadır (bkz. § 234). Bu itibarla Başkanlık kadrolarında çalıştırılanlar ile görevlendirilenlerin yıllık periyotlarda performans değerlendirmesine tabi tutulmasını öngören dava konusu kuralın münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuya ilişkin olmadığı anlaşılmaktadır.

289. Yapılan incelemede Başkanlık kadrolarında çalıştırılanlar ile görevlendirilenlerin yıllık periyotlarda performans değerlendirmesine tabi tutulmasını düzenleyen kanun hükmüne rastlanmamıştır.

290. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

ii. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

291. Kural, Başkanlık kadrolarında çalıştırılanlar ve görevlendirilenlerin yıllık periyotlarda performans değerlendirmesine tabi tutulmasını öngörürken performans değerlendirmesinin kapsamını ilgili personelin görev alanıyla ilgili konularla sınırlandırmıştır. Bu itibarla kural hem kişiler hem de idare yönünden belirli ve öngörülebilir niteliktedir.

292. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

b. İkinci Cümle

293. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

294. TÜSEB kadrolarında çalıştırılanlar ve görevlendirilenlerin yıllık periyotlarda tabi tutuldukları performans değerlendirmesi sonucuna göre sözleşmelerinin uzatılıp uzatılmamasına veya sözleşme bitiş süresinden önce sözleşmelerinin feshine karar verileceğini düzenleyen kuralın yürütme yetkisine ilişkin konulardan olmadığı söylenemez.

295. Kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme içermemektedir.

296. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesinde "*Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz.*" denilmiştir. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında ise memurların ve diğer kamu görevlileri, nitelikleri ve atanmaları ile özlük işleri gibi hususların kanunla düzenleneceği hükme bağlanmıştır.

297. Dava konusu kural uyarınca performans değerlendirmesine tabi tutulacak personel; CBK'nın 673. maddesinin atfıyla 375 sayılı KHK'nın ek 26 ile ek 28. maddeleri ve 6569 sayılı Kanun'un 12. maddesinin (4) ile (6) numaralı fıkraları uyarınca istihdam edilmektedir. Yukarıda da açıklandığı üzere KHK'nın ek 26. maddesi yerli veya yabancı sözleşmeli personel istihdamını düzenlemekte olup maddeye göre sözleşmeli personel 657 sayılı Kanun'un ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlere bağlı olmaksızın, özel bilgi ve uzmanlık gerektiren geçici mahiyetteki işlerde tam zamanlı, kısmi zamanlı veya projelerle sınırlı olarak sözleşmeyle istihdam edilebilecektir. KHK'nın ek 28. maddesi ise 657 sayılı Kanun'a tabi personel istihdam edilmeyen kamu kurum ve kuruluşlarında iş mevzuatına tabi personel istihdamını düzenlemektedir. 6569 sayılı Kanun'da ise Ar-Ge projelerinin gerektirdiği niteliklere sahip olanların, proje süresi ile sınırlı olmak üzere, belirli süreli iş sözleşmesiyle istihdamı ve yabancı uyruklu uzmanların 4857 sayılı Kanun hükümleri uygulanmak suretiyle bir yıla kadar istihdamı hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla kamu görevlisi niteliğinde olmayan bu personelin Anayasa'nın 128. maddesi kapsamında değerlendirilemeyeceği açıktır.

298. Öte yandan Anayasa'nın "*Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler*" başlıklı Üçüncü Bölümü'nde yer alan 48. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir.*" denilerek çalışma ve sözleşme hürriyeti düzenlenmiştir. Anayasa'nın 13. maddesinde ise temel hak ve hürriyetlerin ancak kanunla sınırlanabileceği hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla çalışma ve sözleşme hürriyetine yönelik düzenlemelerin kanunla yapılması gerekir.

299. Sözleşmeli olarak çalıştırılan personelin yıllık periyotlarda performans değerlendirmesine tabi tutulmasını ve bu değerlendirme sonucuna göre sözleşmelerinin uzatılıp uzatılmamasına veya sözleşme bitiş süresinden önce feshine karar verileceğini belirten dava konusu kural çalışma ve sözleşme hürriyetine yönelik sınırlama öngörmektedir.

300. Bu durumda kuralla Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca münhasıran kanunla yapılması gereken temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması hususuna ilişkin bir düzenleme getirilmiştir. Bu itibarla kuralda Anayasa'nın 13. maddesi bağlamında 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı şekilde düzenleme yapıldığı anlaşılmaktadır.

301. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca aynı fıkranın dördüncü cümlesi yönünden incelenmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

P. 678. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan "...gerekli gördüğü her türlü bilgiyi..." İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

302. Dava dilekçesinde özetle; CBK'nın 143. maddesinin (ğ) bendinde yer alan "...her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak..." ibaresine yönelik gerekçelerle kuralın Anayasa'nın 20. ve 104. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

303. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 20. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

304. CBK'nın "*Bilgi isteme ve gizliliğe uyma*" başlıklı 678. maddesinin birinci cümlesinde TÜSEB'in görevleri kapsamında Ar-Ge konuları için gerekli gördüğü her türlü bilgiyi, kamu kurum ve kuruluşları ile vakıflara ait olanlar dâhil tüm yükseköğretim kurumlarından talep edebileceği düzenlenmiştir. Dava konusu kural, cümlede yer alan "*...gerekli gördüğü her türlü bilgiyi...*" ibaresidir.

305. CBK'nın 666. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında TÜSEB'in Cumhurbaşkanlığı'nın sağlık bilimi ve teknolojileri konusunda aldığı kararları uygulamak veya bu kararların uygulanmasında eş güdüm sağlamak, sağlık bilimi ve teknolojilerindeki gelişme, buluş ve yeniliklerin sağlık hizmetlerinde kullanımına ve yaygınlaştırılmasına, toplum ve bireyin sağlık düzeyinin yükseltilmesine dönük Ar-Ge yapmak ve/veya yaptırmak, bu maksatla Ar-Ge merkezleri ve ihtiyaç duyulan diğer birimleri kurmak veya kurdurmak, teşhis ve tedavi standartlarının oluşturulmasına ve yeni tedavi yöntemlerinin geliştirilmesine katkıda bulunacak Ar-Ge yapmak veya yaptırmak gibi hususlarda görevli ve yetkili kılındığı anlaşılmaktadır. Anılan maddenin (3) numaralı fıkrasında da Sağlık Bakanlığı ve bağlı kuruluşlarınca talep edilecek saha araştırmalarının, Ar-Ge, yayın ve danışmanlık hizmetlerinin TÜSEB tarafından yerine getirilebileceği hükme bağlanmıştır.

306. Anılan görev ve yetkiler dikkate alındığında TÜSEB'in görev ve yetkilerinin önemli bir kısmının kişisel veri niteliği taşıyan sağlık alanındaki verilerin toplanmasını gerekli kılan iş ve işlemlerden oluştuğu anlaşılmaktadır.

307. CBK'nın 143. maddesinin (ğ) bendinde yer alan "*...her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak...*" ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

308. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN ile Engin YILDIRIM bu görüşe farklı gerekçeyle katılmışlardır.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca anılan fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

R. CBK'nın 688. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

309. (4) numaralı CBK'nın dava konusu fıkranın da yer aldığı 688. maddesi (57) numaralı CBK'nın 12. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

310. Açıklanan nedenle konusu kalmayan iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

S. 690. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan "...gerekli gördüğü her türlü bilgiyi..." İbaresinin İncelenmesi

311. CBK'nın dava konusu kuralın yer aldığı 690. maddesi "*Enstitü, araştırma ve inceleme konuları için gerekli gördüğü her türlü bilgiyi kamu kurum ve kuruluşlarından istemeye yetkilidir. Kendilerinden bilgi istenen kamu kurum ve kuruluşları, söz konusu isteğe cevap vermek ve gereken kolaylığı göstermekle yükümlüdürler. Enstitü personeli gizlilik taşıyan bilgileri açıklayamaz, kendilerinin veya başkalarının menfaatine kullanamaz.*" şeklinde iken (57) numaralı CBK'nın 14. maddesiyle "*Türkiye Atom Enerjisi Kurumu, Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü ve Nadir Toprak Elementleri Araştırma Enstitüsü başkaca bir işleme gerek kalmaksızın kapatılmıştır. Kapatılan Türkiye Atom Enerjisi Kurumuna, Ulusal Bor Araştırma Enstitüsüne ve Nadir Toprak Elementleri Araştırma Enstitüsüne mevzuatta yapılan atıflar Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumuna yapılmış sayılır.*" şeklinde değiştirilmiştir.

312. Açıklanan nedenle konusu kalmayan iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

Ş. CBK'nın 738. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (g) Bendinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

313. Dava dilekçesinde özetle; CBK'nın 143. maddesinin (ğ) bendinde yer alan "*...her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak...*" ibaresine yönelik gerekçelerle kuralın Anayasa'nın 20. ve 104. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

314. CBK'nın Ellibirinci Bölümü'nde Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının (Başkanlık) kuruluş, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. CBK'nın 735. maddesinde Başkanlığın kamu tüzel kişiliğini haiz, özel bütçeli ve Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı olduğu ifade edilmiştir. CBK'nın Başkanlığın teşkilat birimi olan Yurtdışı Vatandaşlar Daire Başkanlığının görevlerini düzenleyen 738. maddesinin (g) bendi dava konusu kuralı oluşturmaktadır. Kural, Yurtdışı Vatandaşlar Daire Başkanlığının görev alanına giren konularla ilgili her türlü veri ve bilgiyi toplamak ve değerlendirmekle görevli olduğunu düzenlemektedir.

315. CBK'nın 737. maddesinde Başkanlığın hizmet birimleri düzenlenmiş ve 738. ila 746. maddelerinde de bu birimlerin görevleri belirlenmiştir Bu kapsamda Yurtdışı Vatandaşlar Daire Başkanlığının yurt dışında yaşayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının, kaybettirme hâlleri dışında vatandaşlıktan çıkmış olanların ve 29/5/2009 tarihli ve 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 28. maddesi gereği Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlananların ülkemizle sosyal, kültürel ve ekonomik bağlarını muhafaza etmeleri ve geliştirmeleri için gerekli çalışmaların ilgili kurumlarla eş güdüm içinde yapılmasını sağlamak, yurt dışında yaşayan vatandaşlar ve kaybettirme hâlleri dışında vatandaşlıktan çıkmış olanlara dair yetkili kamu kurum ve kuruluşlarınca gerçekleştirilecek çalışmaların koordinasyonunun bir plan dâhilinde yapılmasını sağlamak, yurt dışında yaşayan vatandaşların ve kaybettirme hâlleri dışında vatandaşlıktan çıkmış olanların bulundukları toplumda kanuni haklardan tam olarak yararlanabilmeleri için gerekli çalışmaları yapmak; ayrımcılık, asimilasyon, yabancı düşmanlığına karşı korunmaları için faaliyette bulunmak ve aynı amaç için çalışan kişi ve kuruluşlarla iş birliği yapmak, görev alanına giren konularda hizmetlerin etkililiğini ve yararlanıcı memnuniyetini analiz ederek araştırmak ve bunların sonuçlarını ilgili kurumlarla paylaşarak gereken çalışmaların başlatılmasını sağlamak gibi hususlarda görevli ve yetkili kılındığı anlaşılmaktadır.

316. Anılan görev ve yetkiler ile bu görev ve yetkiler kapsamında Yurtdışı Vatandaşlar Daire Başkanlığına *her türlü veri ve bilgiyi toplama ve değerlendirme yetkisi* verildiği birlikte değerlendirildiğinde kuralın yalnızca teşkilatlanma ile kurumsal yapı ve işleyişin düzenlenmesinden ibaret

olmadığı, kişisel veri niteliği taşıyan veri ve bilgilerin toplanmasını ve değerlendirilmesini de kapsadığı anlaşılmaktadır.

317. CBK'nın 143. maddesinin (ğ) bendinde yer alan "...her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak..." ibaresinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler kural yönünden de geçerlidir.

318. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca anılan fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

T. CBK'nın 759. Maddesinin (3) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

319. (4) numaralı CBK'nın dava konusu fıkranın da yer aldığı 759. maddesi (57) numaralı CBK'nın 16. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

320. Açıklanan nedenle konusu kalmayan iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

U. CBK'nın 782. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesi ile (2) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

321. Dava dilekçesinde özetle; maden ve petrol uzmanı, maden ve petrol uzman yardımcısı kadrolarında görev yapanların kamu görevlisi olduğu, bu nedenle anılan personelin niteliklerine, görev ve yetkilerine, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerine ilişkin hususların münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilerek kuralların Anayasa'nın 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. (1) Numaralı Fıkranın İkinci Cümlesi

i. "...ile Uzman ve Uzman Yardımcısı..." İbares

322. (4) numaralı CBK'nın 782. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...ile Uzman ve Uzman Yardımcısı..." ibaresi 8/4/2020 tarihli ve 31093 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (58) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 44. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

323. Açıklanan nedenle konusu kalmayan ibareye ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

ii. Cümlelerin Kalan Kısmı

(1) Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

324. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

325. CBK'nın 766. maddesiyle mevzuatla verilen görevleri yürütmek üzere kamu tüzel kişiliğine sahip, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına bağlı, merkezi Ankara'da olan, özel bütçeli Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü (MAPEG) kurulmuştur. Dava konusu kural, MAPEG'de 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesine göre maden ve petrol uzmanı ile maden ve petrol uzman yardımcısı istihdam edilebileceğini düzenlemektedir.

326. 657 sayılı Kanun'un "Uzman istihdamı" başlıklı ek 41. maddesi bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmalarına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla kurumun görev alanına giren konularda çalıştırılmak üzere merkez teşkilatlarında, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığında, Genelkurmay Başkanlığı ve kuvvet

komutanlıklarının merkez karargâhlarında uzman ve uzman yardımcısı istihdam edilebileceğini belirtmekte ve uzman yardımcılığı ile uzman kadrolarına atanmanın şartlarını düzenlemektedir. Anılan madde uyarınca uzman veya uzman yardımcısı istihdam edilebilmesi CBK'da bu hususun öngörölmüş olması şartına bağlanmıştır. Dava konusu kural da bu maddeye göre maden ve petrol uzmanı ve maden ve petrol uzman yardımcısı istihdamını öngörmektedir.

327. CBK'nın 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

328. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

(2) Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

329. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

330. CBK'nın 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

331. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

b. (2) Numaralı Fıkranın İkinci Cümlesi

332. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürölmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

333. CBK'nın 782. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde MAPEG'de 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesine göre müfettiş ve müfettiş

yardımcısı istihdam edilebileceği belirtilmiş, dava konusu ikinci cümlede ise bu müfettiş ve müfettiş yardımcılarının mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından 375 sayılı KHK'nın ek 30. maddesi uyarınca bağımsız genel müdürlük müfettiş ve müfettiş yardımcılara denk olduğu hüküm altına alınmıştır.

334. CBK'nın 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu yönünden de geçerlidir.

335. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

Ü. CBK'nın 799. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (i) Bendi ile (1) Numaralı CBK'nın Başlığı ile Birlikte Değiştirilen 338. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının İkinci ve Üçüncü Cümlelerinin İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

336. Dava dilekçesinde özetle; Türk Silahlı Kuvvetlerine (TSK) ilişkin hususlar 4/1/1961 tarihli ve 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu'nda düzenlendiğinden kanunda açıkça düzenlenen konularda CBK ile düzenleme yapılamayacağı, konusu suç teşkil eden emirlerin yerine getirilemeyeceği, bu hususta askerî hizmetlerin görülmesi ve acele hâllerde kamu düzeninin ve kamu güvenliğinin korunmasına ilişkin emirlere dair istisnaların kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 104. ve 137. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

i. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

337. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 137. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

338. CBK'nın 338. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde Genelkurmay Başkanlığı ile Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıklarının Millî Savunma Bakanına bağlı olduğu belirtilmiştir. Dava konusu kuralla Cumhurbaşkanı'nın gerekli görmesi hâlinde Genelkurmay Başkanı ile kuvvet komutanları ve bağlılarından doğrudan bilgi alabileceği, bunlara doğrudan emir verebileceği ve verilen emrin herhangi bir makamdan onay alınmaksızın doğrudan yerine getirileceği hükme bağlanmıştır.

339. Kural, Cumhurbaşkanı'nın gerekli görmesi hâlinde Genelkurmay Başkanından, kuvvet komutanlarından ve bağlılarından doğrudan bilgi alabileceğini, bunlara doğrudan emir verebileceğini ve verilen emrin herhangi bir makamın onayına gerek olmaksızın doğrudan yerine getirileceğini belirtmekte olup Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesi kapsamında *yürütme yetkisine ilişkin bir konuyu* düzenlemektedir.

340. Kural, CBK ile düzenlenemeyecek olan hak ve ödevlere ilişkin bir düzenleme içermemektedir.

341. Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasında idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği belirtilmiş; 106. maddesinin on birinci fıkrasında ise bakanlıkların kurulmasının, kaldırılmasının, görev ve yetkilerinin, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulmasının CBK ile düzenleneceği hükme bağlanmıştır. Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında CBK'yla düzenleneceği özel olarak belirtilen konular arasında Cumhurbaşkanlığı merkez teşkilatına yer verilmemiş ise de Anayasa Mahkemesinin 30/12/2020 tarihli ve E.2019/71, K.2020/82 sayılı kararında Cumhurbaşkanlığı merkez teşkilatının da anılan madde kapsamında CBK'yla düzenlenebileceğine hükmedilmiştir (bkz. §§ 24-26).

342. CBK'lar ile bakanlıkların kurulmasını, kaldırılmasını, görevleri ve yetkilerini, teşkilat yapısını düzenleyebilme yetkisini haiz Cumhurbaşkanı'nın Cumhurbaşkanlığı merkez teşkilatı ile Cumhurbaşkanlığının yürütmeye ilişkin görev ve yetkilerini de CBK ile düzenleyebileceği evleviyetle kabul edilmelidir.

343. Anayasa'nın 104. maddesinin on üçüncü fıkrasında Cumhurbaşkanı'nın millî güvenlik politikalarını belirleyeceği ve gerekli tedbirleri alacağı ifade edilmiştir.

344. Dava konusu kural (1) numaralı CBK'nın Millî Savunma Bakanlığını düzenleyen Onikinci Bölümü'nde yer almaktadır. Anılan CBK'nın 338. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesi Genelkurmay Başkanlığı ile Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıklarının Millî Savunma Bakanına bağlı olduğunu belirtmektedir. Söz konusu CBK'nın Millî Savunma Bakanlığının görev ve yetkilerini düzenleyen 336. maddesinin (b) bendinde ise Millî Savunma Bakanlığının Silahlı Kuvvetlerin faaliyet ve hizmetlerinin Cumhurbaşkanınca kararlaştırılacak savunma politikası çerçevesinde, Genelkurmay Başkanlığı tarafından tespit olunan ve Millî Savunma Bakanı tarafından onaylanan ilkeye, önceliğe ve ana programlarına göre yürüteceği belirtilmiştir.

345. Buna göre kuralla Cumhurbaşkanı'nın savunma politikasının belirlenmesine ve gerekli tedbirleri almasına ilişkin görev ve yetkisi kapsamında olan hususlar düzenlenmekte olup Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrası çerçevesinde CBK ile düzenlenmesi özel olarak öngörülen konu kapsamında kalmaktadır.

346. Bu bağlamda Anayasa'nın CBK'lar tarafından düzenleneceğini özel olarak öngördüğü konularda düzenleme yaptığı anlaşılan kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

347. Yukarıda da açıklandığı üzere Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesi uyarınca kanunda açıkça düzenlenen konularda CBK çıkarılamaz (bkz. § 28).

348. TSK içinde emir verilmesi ve bu emre uyulmasına ilişkin kurallar 211 sayılı Kanun'da "V- Emir" başlığı altında yer alan 19. ila 24.

maddelerde düzenlenmiştir. Kanun'un 19. maddesinde astların üniformalı veya üniformasız asker amirleri ile sivil amirlerinin verdiği emirleri yerine getirmek zorunda olduğu, 20. maddesinde emirlerin astlar tarafından kural olarak değiştirilemeyeceği, 21. maddesinde emirlerin, kaideten birbirine bağlı makamlar ve kumandanlar tarafından bir silsile takip edilerek verileceği ve 22. maddesinde bir amirin verdiği emir yerine getirilirken daha büyük bir amirden önceki emre muhalif ikinci bir emir alınması hâline ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Kanun'un emir verilmesine ve emre uyulmasına ilişkin bu hükümlerinin TSK içinde emir verilmesine ve bu emrin uygulanmasına ilişkin hususları düzenlediği anlaşılmaktadır. Başka bir ifadeyle Cumhurbaşkanı ile Genelkurmay Başkanı, kuvvet komutanları ve bağlıları arasında anılan Kanun anlamında ast ve amir ilişkisi olmadığı sonucuna varılmaktadır.

349. Cumhurbaşkanı'nın Genelkurmay Başkanından, kuvvet komutanlarından ve bağlılarından doğrudan bilgi almasına, bunlara emir vermesine ve bu emrin yerine getirilmesine ilişkin olarak yürürlükte olan herhangi bir kanuni düzenleme saptanmamıştır. Bu itibarla kural, kanunda açıkça düzenlenen konulara ilişkin değildir.

350. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe farklı gerekçeyle katılmıştır.

ii. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

351. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 117. ve 123. maddeleri yönünden incelenmiştir.

352. Anayasa'nın 123. maddesinde, idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği belirtildikten sonra idarenin kuruluş ve görevlerinin merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayandığı hükme bağlanmış; kamu tüzel kişiliğinin ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulacağı ifade edilmiştir.

353. İdarenin bütünlüğü, idari görevleri yerine getiren kurumlar arasında birliğin sağlanması ve idari yapı içinde yer alan kurumların bir bütünlük içinde çalışmasını öngörmektedir. İdarede bütünlüğü sağlamak

için başlıca iki hukuksal araç *hiyerarşi* ve *idari vesayet* kullanılmaktadır. Hiyerarşi, hem merkezî yönetim içinde yer alan örgütler ve bunlara bağlı birimler arasındaki hem de yerinden yönetim kuruluşlarının kendi içindeki bütünleşmeyi sağlamaktadır.

354. Makam silsilesi şeklinde tanımlanabilecek olan hiyerarşi kelimesi, idare hukuku bakımından en genel anlamıyla idare içinde yer alan görevliler arasındaki tabiiyet ilişkisini, başka bir ifadeyle ast-üst ilişkini ifade etmektedir. Hiyerarşi kapsamında üst kademedede yer alması sebebiyle amir konumunda olan görevlinin yetkileri, bizzat alt kademedede yer alan görevliye ilişkin olarak atama, terfi, disiplin vb. işlemleri yapma yetkisi yanında alt kademedede yer alan görevli tarafından yerine getirilecek faaliyet veya işlemleri düzeltme ya da iptal etme yetkisini de kapsamaktadır.

355. Öğretide de kabul edildiği üzere hiyerarşi içinde alt kademedede yer alan görevlilerin yükümlülüklerini, amir konumunda olan görevlilerin emir ve talimatı altında yerine getireceği açıktır. Bu yönüyle hiyerarşi, astlar ile üst kademedeki amirler arasındaki emir ve talimat ilişkisini de içermektedir.

356. Hiyerarşi içinde üst kademedede yer alan amirin alt kademedede yer alan astlara emir ve talimat verme yetkisi, amirin tabiiyeti altındaki görevlilerin faaliyet ve işlemlerinden dolayı sorumlu tutulmuş olmasından kaynaklanmaktadır. Bu itibarla ilgili faaliyet veya işleminden dolayı nihai olarak sorumluluğu bulunan her amirin kendi tabiiyeti altındaki astlara hiyerarşi içindeki silsileyi gözetmeksizin doğrudan emir ve talimat verebileceği ve astın da bu emir ve talimatları yerine getirmekle yükümlü olduğu açıktır.

357. Dava konusu kural, Cumhurbaşkanı'nın gerekli gördüğünde Genelkurmay Başkanı ile kuvvet komutanları ve bağlılarından doğrudan bilgi alabileceğini, bunlara doğrudan emir verebileceğini ve verilen emrin herhangi bir makamdaki onay alınmaksızın derhâl yerine getirileceğini düzenlemektedir. Bu bağlamda öncelikle Cumhurbaşkanı ile Genelkurmay Başkanı ve kuvvet komutanları arasındaki hiyerarşik ilişki değerlendirilmelidir.

358. Anayasa'nın 104. maddesinin birinci fıkrasında Cumhurbaşkanı'nın devletin başı olduğu ve yürütme yetkisinin Cumhurbaşkanı'na ait olduğu belirtilmiştir. Anılan maddenin sekizinci fıkrasında Cumhurbaşkanı yardımcıları ile bakanların, dokuzuncu fıkrasında ise üst düzey kamu

yöneticilerinin Cumhurbaşkanı tarafından atanacağı ve görevden alınacağı düzenlenmiştir. Böylelikle devlet tüzel kişiliği içinde en yüksek hiyerarşik amirin Cumhurbaşkanı olduğu anlaşılmaktadır.

359. Anayasa'nın 117. maddesinin üçüncü fıkrasında Genelkurmay Başkanının Cumhurbaşkanı tarafından atanacağı, Silahlı Kuvvetlerin komutanı olduğu ve savaşta başkomutanlık görevlerini Cumhurbaşkanlığı namına yerine getireceği belirtilmiştir. Genelkurmay Başkanının Cumhurbaşkanı tarafından atandığı ve savaşta başkomutanlık görevlerini Cumhurbaşkanlığı namına yerine getireceği dikkate alındığında Cumhurbaşkanı'nın Genelkurmay Başkanının hiyerarşik amiri olduğu görülmektedir.

360. 211 sayılı Kanun'un 1. maddesinde Silahlı Kuvvetlerin Kara, Deniz ve Hava Kuvvetlerinden teşekkül eden silahlı devlet kuvveti olduğu belirtilmiştir. (3) numaralı CBK'nın 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde ise albaylıktan tuğgeneral/tuğamiral rütbelerine terfiler ile general ve amirallikte bir üst rütbeye terfiler ve atamaların Cumhurbaşkanı'nca yapılacağı düzenlenmiştir. Anayasa'nın 104. maddesinin on dördüncü fıkrasında Cumhurbaşkanı'nın Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) adına Türk Silahlı Kuvvetlerinin başkomutanlığını temsil ettiği, on beşinci fıkrasında ise Türk Silahlı Kuvvetlerin kullanılmasına karar vereceği hükme bağlanmıştır. Anayasa'nın anılan hükümleri ile üst düzey kamu yöneticileri olarak kuvvet komutanlarının Cumhurbaşkanı tarafından atanmasına dayanak teşkil eden 104. maddesinin dokuzuncu fıkrası birlikte değerlendirildiğinde Cumhurbaşkanı'nın kuvvet komutanlarının hiyerarşik amiri olduğu anlaşılmaktadır.

361. Anayasa'nın 104. maddesinin on üçüncü ve on dördüncü fıkralarında Cumhurbaşkanı'nın millî güvenlik politikalarını belirleyeceği, TBMM adına Türk Silahlı Kuvvetlerinin başkomutanlığını temsil edeceği düzenlenmiştir. Anayasa'nın 117. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında da başkomutanlığın Cumhurbaşkanı tarafından temsil olunacağı, millî güvenliğin sağlanmasından ve Silahlı Kuvvetlerin yurt savunmasına hazırlanmasından TBMM'ye karşı, Cumhurbaşkanı'nın sorumlu olduğu kurallarına yer verilmiştir.

362. Devletin başı olarak yürütme yetkisini kullanan Cumhurbaşkanı'nın Başkomutanlığı temsilen TSK'nın en üst amiri olduğu

kuşkusuzdur. Anayasa’da emir ve talimatların hiyerarşi silsilesine uygun olarak verilmesini öngören bir hükme yer verilmediği, Cumhurbaşkanının Başkomutanlığı temsil ettiği ve Cumhurbaşkanı’na Anayasa’nın 104. ve 117. maddeleriyle verilen sorumluluklar gözönünde bulundurulduğunda Cumhurbaşkanının en üst hiyerarşik amir olarak gerekli görmesi hâlinde Genelkurmay Başkanından, kuvvet komutanlarından ve bağlılarından bilgi almasına, bunlara emir vermesine ve bu emrin yerine getirilmesine yönelik kuralın Anayasa’nın 123. maddesine aykırı olmadığı anlaşılmaktadır.

363. Anayasa’nın 117. maddesinin birinci fıkrasında *“Başkomutanlık, Türkiye Büyük Millet Meclisinin manevî varlığından ayrılmaz ve Cumhurbaşkanı tarafından temsil olunur.”* denilmektedir. Anayasa’nın 104. maddesinin on dördüncü fıkrasında da benzer şekilde Cumhurbaşkanının TBMM adına TSK’nın Başkomutanlığını temsil edeceği hükme bağlanmıştır. Anılan kurallar değerlendirildiğinde Cumhurbaşkanı’na Başkomutanlığı temsil yetkisinin tanındığı anlaşılmaktadır.

364. Anayasa’nın 117. maddesinin üçüncü fıkrasında ise *“Cumhurbaşkanınca atanan Genelkurmay Başkanı; Silahlı Kuvvetlerin Komutanı olup, savaşta Başkomutanlık görevlerini Cumhurbaşkanlığı namına yerine getirir.”* kuralına yer verilmiştir. Kuralın gerekçesinde *“Genelkurmay Başkanı..., savaş halinde de Başkomutanlık görevini, selahiyetlerini Cumhurbaşkanı namına kullanır.”* denilmiştir.

365. Anayasa’nın anılan kuralları birlikte değerlendirildiğinde Anayasa’da başkomutanlığı temsil yetkisi ve görevi ile başkomutan olarak Silahlı Kuvvetlerin komutanlığı yetkisi ve görevi arasında ayırım yapıldığı anlaşılmaktadır. Dava konusu kuralla barış ve savaş hâli arasında ayırım yapılmaksızın Cumhurbaşkanı’nın bilgi alma ve emir verme yetkisi ile emri alanın bu emre itaat yükümlüğü düzenlenmektedir. Anayasa’da savaş hâlinde başkomutanlık görevlerinin Cumhurbaşkanı *namına* Genelkurmay Başkanı tarafından yerine getirileceğinin düzenlenmiş olması, dava konusu kuralla Cumhurbaşkanı bakımından öngörülen yetki ve yükümlülüklerin savaş hâlinde Genelkurmay Başkanı için geçerli olacağına işaret etmektedir. Başka bir ifadeyle savaş hâlinde başkomutanlık görevlerini Cumhurbaşkanı namına yerine getirme görevi Anayasa uyarınca Genelkurmay Başkanına geçtiğinden dava konusu kuralla Cumhurbaşkanı bakımından öngörülen görev ve yükümlülüklerin de Genelkurmay Başkanı bakımından hüküm ifade edeceği

anlaşılmaktadır. Bu yönüyle kuralın Anayasa'nın 117. maddesine aykırı olmadığı anlaşılmaktadır.

366. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 117. ve 123. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

IV. İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

367. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

368. (4) numaralı CBK'nın 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "... *personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususlar Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.*" bölümünün iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan cümlelerin kalan kısmının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

369. (4) numaralı CBK'nın 143. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendinde yer alan "...*her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak...*" ibaresinin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan bendin kalan kısmının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

370. (4) numaralı CBK'nın 678. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...*gerekli gördüğü her türlü bilgiyi...*" ibaresinin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan cümlelerin kalan kısmı ile ikinci ve üçüncü cümlelerin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

V. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

371. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında "*Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte*

yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.” denilmekte, 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanarak Mahkemenin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete’de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

372. (4) numaralı CBK’nın 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla Cumhurbaşkanı tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu cümleye ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

373. (4) numaralı CBK’nın 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla TBMM tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu cümleye ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

374. (4) numaralı CBK’nın 63. maddesinin (3) numaralı fıkrasının iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla TBMM tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu fıkra ile ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

375. (4) numaralı CBK’nın 143. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya

çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla TBMM tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu bende ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

376. (4) numaralı CBK'nın 257. maddesinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla TBMM tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu maddeye ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

377. (4) numaralı CBK'nın 343. maddesinin (2) numaralı fıkrasının iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla TBMM tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu fıkra ile ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

378. (4) numaralı CBK'nın 409. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla TBMM tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu bende ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

379. (4) numaralı CBK'nın 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinde yer alan "..., ücret cetvelleri...bu değerlendirmeler kapsamında yapılacak ödemeler ile..." bölümünün iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla TBMM tarafından

gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu bölüme ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

380. (4) numaralı CBK'nın 619. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla Cumhurbaşkanı tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu bende ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

381. (4) numaralı CBK'nın 678. maddesinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla TBMM tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince maddeye ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

382. (4) numaralı CBK'nın 738. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (g) bendinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla TBMM tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince maddeye ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

383. (4) numaralı CBK'nın 782. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla TBMM tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla

6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu cümleye ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VI. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

384. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralların uygulanmaları hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. 1. 63. maddesinin (2) numaralı fıkrasına,

2. 155. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesine,

3. 675. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesine,

yönelik yürürlüğün durdurulması taleplerinin koşulları oluşmadığından REDDİNE,

B. 1. 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin "... personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususlar Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir." bölümüne,

2. 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesine,

3. 63. maddesinin (3) numaralı fıkrasına,

4. 143. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendinde yer alan "...her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak..." ibaresine,

5. 257. maddesine,

6. 343. maddesinin (2) numaralı fıkrasına,

7. 409. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendine,

8. 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin “..., ücret cetvelleri...bu değerlendirmeler kapsamında yapılacak ödemeler ile...” bölümüne,

9. 619. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendine,

10. 678. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...gerekli gördüğü her türlü bilgiyi...” ibaresine,

11. 738. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (g) bendine,

12. 782. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesine,

yönelik iptal hükümlerinin yürürlüğe girmesinin ertelenmesi nedeniyle bu madde ve ibareye ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

C. 1. 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesine,

2. 63. maddesinin (1) numaralı fıkrasına,

3. 163. maddesinin;

a. (2) numaralı fıkrasının (c), (ç), (d) ve (f) bentlerine,

b. (3) numaralı fıkrasının (a), (b), (ç), (d) ve (e) bentlerine,

4. 304. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan “...ile yurtdışı şube ve bürolarının...” ibaresine,

5. 542. maddesinin (1) numaralı fıkrasına,

6. 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin “Kurumun personel kadroları...ile personel performans değerlendirme kriterlerini,...iş tanımlarını ve göreve karşılık gelen pozisyonları Başkanlığın önerisi üzerine görüşerek karara bağlamak.” bölümüne,

7. 594. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...gerekli gördüğü bilgileri...” ibaresine,

8. 675. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesine,

9. 782. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin “Genel Müdürlükte, 657 sayılı Kanunun ek 41 inci maddesine göre Maden ve Petrol Uzmanı ve Maden ve Petrol Uzman Yardımcısı...istihdam edilebilir.” bölümüne,

10. 799. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (i) bendi ile (1) numaralı CBK’nın başlığı ile birlikte değiştirilen 338. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine,

yönelik iptal talepleri 9/11/2022 tarihli ve E.2018/123, K.2022/138 sayılı kararla reddedildiğinden bu fıkralara, bentlere, cümlelere, bölümlere ve ibarelere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

D. 1. 68. maddesinin (8) numaralı fıkrasının beşinci cümlesinin “Herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna tabi olmayan rehberler hariç olmak üzere...” bölümüne,

2. 163. maddesinin;

a. (1) numaralı fıkrasına,

b. (2) numaralı fıkrasının (a), (b), (e) ve (g) bentlerine,

c. (3) numaralı fıkrasının (c) ve (f) bentlerine,

3. 234. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (t) bendinde yer alan “...her türlü bilgi ve veriyi almak ve analiz etmek.” ibaresine,

4. 647. maddesine,

5. 688. maddesinin (2) numaralı fıkrasına,

6. 690. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...gerekli gördüğü her türlü bilgiyi...” ibaresine,

7. 759. maddesinin (3) numaralı fıkrasına,

8. 782. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “...ile Uzman ve Uzman Yardımcısı...” ibaresine,

yönelik iptal talepleri hakkında 9/11/2022 tarihli ve E.2018/123, K.2022/138 sayılı kararla karar verilmesine yer olmadığına karar verildiğinden bu maddeye, fıkralara, bentlere, bölüme ve ibarelere ilişkin yürürlüğün durdurulması talepleri hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

9/11/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VII. HÜKÜM

15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin;

A. 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin;

1. “...personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususlar Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.” bölümünün;

a. Konu bakımından yetki yönünden;

i. “...görev ve yetkileri...” kısmının Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR’ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

ii. “...personelinin...görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususlar Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.” bölümünün Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ’un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriği itibarıyla Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE, iptal hükmünün Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE’DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. Kalan bölümünün 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

B. 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının;

1. Birinci cümlesinin;

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. İkinci cümlesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

C. 63. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının;

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (2) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

3. (3) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ç. 68. maddesinin (8) numaralı fıkrasının beşinci cümlesinin *"Herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna tabi olmayan rehberler hariç olmak üzere..."* bölümüne ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

D. 143. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendinin;

1. *"...her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak..."* kısmının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. Kalan kısmının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

E. 155. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

F. 163. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasına ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

2. (2) numaralı fıkrasının;

a. (a), (b), (e) ve (g) bentlerine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

b. Kalan kısmının;

i. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

ii. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

3. (3) numaralı fıkrasının;

a. (c) ve (f) bentlerine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

b. Kalan kısmının;

i. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

ii. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

G. 234. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (t) bendinde yer alan "...her türlü bilgi ve veriyi almak ve analiz etmek." ibaresine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

Ğ. 257. maddesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

H. 304. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan “...ile yurtdışı şube ve bürolarının...” ibaresinin;

1. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ’un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. İçeriği itibarıyla Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

I. 343. maddesinin (2) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE, iptal hükmünün Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE’DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

İ. 409. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE, iptal hükmünün Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE’DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

J. 542. maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

1. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR’ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. İçeriği itibarıyla Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR’ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

K. 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin;

1. Konu bakımından yetki yönünden;

a. “Kurumun personel kadroları...ve göreve karşılık gelen pozisyonları...” bölümünün Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. "...iş tanımlarını..." bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

c. "..., ücret cetvelleri...bu değerlendirmeler kapsamında yapılacak ödemeler ile..." bölümünün konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

d. "...ile personel performans değerlendirme kriterlerini,...Başkanlığın önerisi üzerine görüşerek karara bağlamak." bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

L. 594. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...gerekli gördüğü bilgileri..." ibaresinin;

1. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

M. 619. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin;

1. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

N. 647. maddesine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

O. 675. maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

1. Birinci cümlesinin;

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. İkinci cümlesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ö. 678. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin;

1. "...gerekli gördüğü her türlü bilgiyi..." kısmının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. Birinci cümlesinin kalan kısmı ile ikinci ve üçüncü cümlelerinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince

KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

P. 688. maddesinin (2) numaralı fıkrasına ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

R. 690. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...gerekli gördüğü her türlü bilgiyi..." ibaresine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

S. 738. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (g) bendinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ş. 759. maddesinin (3) numaralı fıkrasına ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

T. 782. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının;

a. İkinci cümlesinde yer alan "...ile Uzman ve Uzman Yardımcısı..." ibaresine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

b. İkinci cümlesinin kalan kısmının;

i. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

ii. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

U. 799. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (i) bendi ile (1) numaralı CBK'nın başlığı ile birlikte değiştirilen 338. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerinin;

1. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

9/11/2022 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

FARKLI GEREKÇE VE KARŞIOY GEREKÇESİ

1. 15/7/2018 tarihli ve (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) 143. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendinde yer alan "...her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak..." ibaresi ile 678. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...gerekli gördüğü her türlü bilgiyi..." ibaresinin konu bakımından yetki yönünden iptallerine karar verilmiştir. Diğer yandan Mahkememiz çoğunluğu, CBK'nın; (a) 54. maddesinin ikinci cümlesinde yer alan "...görev ve yetkileri..." ibaresinin konu bakımından yetki yönünden, (b) 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin, (c) 163. maddesinin (2) ve (3) numaralı fıkralarının hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilen bentleri dışında kalan kısımlarının, (d) 542. maddesinin (1) numaralı fıkrasının, (e) 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin bazı bölümlerinin, (f) 594. maddesinin birinci cümlesinde yer alan "...gerekli gördüğü bilgileri..." ibaresinin, (g) 782. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilen "...ile Uzman ve Uzman Yardımcısı..." ibaresi dışında kalan kısmının, konu bakımından yetki ve içerik yönünden Anayasa'ya aykırı olmadıklarına karar vermiştir. Belirtilen iptal kararlarına farklı gerekçe ile katılmakla birlikte, red yönündeki kararlara katılma imkânı olmamıştır.

I. FARKLI GEREKÇE

2. CBK'nın 143. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendinde "*mükellefiyet, vergilendirme ve vergiye uyum düzeyine ilişkin yapılacak çalışmalar için her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak suretiyle oluşturulacak Risk Analizi Sistemi üzerinden risk analizi yapmak ve vergiye gönüllü uyum düzeyini ölçmek*", Gelir İdaresi Başkanlığının (GİB) ana hizmet birimlerinden olan Uygulama ve Veri Yönetimi Daire Başkanlığının görevleri arasında sayılmaktadır. Benzer şekilde CBK'nın 678. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesi uyarınca da Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı (TÜSEB), "*görevleri kapsamında Ar-Ge konuları için gerekli gördüğü her türlü bilgiyi, kamu kurum ve kuruluşları ile vakıflara ait olanlar dâhil tüm yükseköğretim kurumlarından talep edebilir*".

3. Anılan maddelerde yer alan “...her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak...” ibaresi ile “...gerekli gördüğü her türlü bilgiyi...” ibaresinin konu bakımından yetki yönünden iptaline yönelik çoğunluk gerekçesinde, Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığına (MASAK) her türlü bilgi ve belgeyi isteme yetkisi veren kuralın iptaline dair Anayasa Mahkemesi kararına atıf yapılmak suretiyle bilgi isteme ve toplama yetkisine sahip olan kurumların görev alanına vurgu yapılmıştır (AYM, E.2019/96, K.2022/17, 26/5/2022). Bu kapsamda GİB’in ve TÜSEB’in görev ve yetkilerinin önemli ölçüde veri işlenmesi ile buna ilişkin iş ve işlemlerden oluşması sebebiyle toplanacak bilgilerin kişisel veri niteliğindeki verileri de kapsayacağını açık olduğu, bu nedenle kişisel verilere ilişkin bir düzenleme niteliğinde olan kuralların CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kaldığı belirtilmiştir (§§ 120-125, 305-308).

4. Anayasa Mahkemesinin 2019/96 esas sayılı kararında yazdığımız farklı gerekçede de belirtildiği üzere, kendilerine gerçek ve/veya tüzel kişilerden her türlü bilgiyi isteme görev ve yetkisi verilen kurumların görev alanlarının genişliği dikkate alındığında istenen bilgiler arasında kişisel verilerin bulunmaması neredeyse imkânsızdır. Zira kişisel veri sadece kişinin adı ve soyadı, doğum yeri ve tarihi gibi kimlik bilgilerini değil, telefon numarası, motorlu taşıt plakası, pasaport numarası, özgeçmiş bilgileri, resim, görüntü ve ses kayıtları, parmak izleri, genetik bilgiler, etkileşimde bulunulan kişiler, grup üyelikleri ve aile bağları gibi kişiyi belirlenebilir kılan tüm bilgileri kapsamaktadır (AYM, E.2019/96, K.2022/17, 26/5/2022, Farklı Gerekçe, §§ 5-8).

5. Diğer yandan bir CBK hükmünün Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi çerçevesinde yasak alanda düzenleme içerip içermediğini belirlerken kurumun görev alanının *ağırlıklı olarak* veya *önemli ölçüde* kişisel verilerin toplanmasına veya işlenmesine ilişkin olması gerekmektedir. Esasen böyle bir kriteri kabul etmek, görevi ağırlıklı olarak veri toplanmasına ve işlenmesine yönelik olan birkaç kamu kurumu dışında tüm kurum ve kuruluşların görevleriyle ilgili her türlü bilgiyi herkesten isteme yetkisine CBK ile sahip kılınabileceği anlamına gelecektir. Bunun da CBK’lara ilişkin yasak alan sınırlamasını işlevsiz hale getireceği açıktır.

6. Hâlbuki Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca temel haklar, kişi hakları ve siyasi haklar CBK ile

düzenlenemez. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı, Anayasa'da CBK ile düzenlenemeyeceği öngörülen “*yasak alan*” kapsamında kalan temel haklar arasındadır. Buradaki düzenleme yasağı, sınırlandırmayı da içine alan ancak onunla sınırlı olmayan ve sınırlama mahiyetinde olmasa da anılan hak ve özgürlüklere yönelik olan her türlü düzenlemeyi içermektedir.

7. Kişilerden ve kurumlardan her türlü bilgiyi isteyen kurumun görev alanının kapsamının ne olduğu belirleyici kriter olarak kabul edilemez. Burada bilgileri isteyen kurumdan ziyade istenen bilgilerin niteliği, dolayısıyla istenen bilgiler arasında kişisel verilerin olup olmayacağı belirleyicidir. Görevi “önemli ölçüde” veri işlemek olmayan, dahası bu yönde hiçbir görevi bulunmayan kurum ve kuruluşların diğer görevleri kapsamında da kişisel verileri toplayabileceği izahtan varestedir. Bu sebeple kurumlara her türlü bilgiyi toplama/isteme yetkisi veren kuralların kişisel verilerin korunması hakkına ilişkin düzenleme mahiyetinde olduğu kabul edilmelidir.

8. Dava konusu ibarelerin iptallerine açıklanan *farklı* gerekçeyle katılıyorum.

II. KARŞIOY GEREKÇESİ

A. CBK'nın 54. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinde Yer Alan “...görev ve yetkileri...” İbaresini

9. Dava konusu kural, il afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin görev ve yetkilerinin Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirleneceğini düzenlemektedir. Mahkememiz, kuralın konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verirken, personelin görev ve yetkilerine ilişkin hususların genel çerçevesinin ve temel ilkelerin CBK ile belirlenmeden konunun düzenlenmesini yönetmeliğe bıraktığı gerekçesiyle içerik yönünden iptaline hükmetmiştir.

10. Esasen kural içerik yönünden incelenmeksizin konu bakımından yetki yönünden iptal edilmeliydi. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesinde Anayasa'da *münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda* CBK çıkarılamayacağı hüküm altına

alınmıştır. Anayasa'nın 128. maddesi, diğer hususlar yanında, memurların ve diğer kamu görevlilerinin görev ve yetkilerinin kanunla düzenleneceğini belirtmektedir.

11. Anayasa Mahkemesi, hazine ve maliye müfettişlerinin, *görev, yetki ve sorumluluklarının* Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirleneceğini öngören CBK hükmünü iptal etmiştir. Mahkeme bu kararında, görev ve yetkilerinin yönetmelikle düzenlenmesi öngörülen personelin "*Anayasa'nın 128. maddesi anlamında memur veya diğer kamu görevlisi sıfatına sahip*" olduğunu, bu nedenle münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konunun CBK ile düzenlenmesinin Anayasa'ya aykırılık teşkil ettiğini vurgulamıştır (AYM, E.2019/96, K.2022/17, 24/02/2022, §§ 58-61).

12. İptali istenen kural bakımından bu karardan ayrılmayı gerektiren bir neden bulunmamaktadır. Dolayısıyla kural konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

B. CBK'nın 55. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesi

13. Kural, AFAD merkez teşkilatında 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin (KHK) ek 24. maddesine göre AFAD Denetçi ve Denetçi Yardımcılarının istihdam edilebileceğini belirtmektedir.

14. 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesinde ve onun atıf yaptığı 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun ek 41. maddesinin ilgili hükümlerinde, diğer memur ve kamu görevlileri yanında, denetçi ve denetçi yardımcılarının kamu hizmetine girişine ve bu hizmete girdikten sonra denetçi olarak atanmak için sahip olmaları gereken niteliklere ilişkin hususlar düzenlenmektedir.

15. Yaptığı atıf nedeniyle dava konusu kural, AFAD merkez teşkilatında istihdam edilebilecek olan denetçi ve denetçi yardımcılarının giriş şartları ve niteliklerini de düzenlemiş olmaktadır. Nitekim Mahkememiz kuralın içerik yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verirken, atıf yapılan 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesinde anılan personelin istihdamına ilişkin usul ve esasların açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel şekilde belirlenmiş olduğuna vurgu yapmıştır (§§ 66-67).

16. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde *Anayasa'nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin* CBK'yla düzenlenemeyeceği belirtilmiştir. Başka bir ifadeyle temel hak ve özgürlüklere ilişkin yasak alanda CBK çıkarılmaz.

17. Kamu hizmetine girme hakkını güvence altına alan Anayasa'nın 70. maddesi, Anayasa'nın ikinci kısmının siyasi haklar ve ödevler başlıklı dördüncü bölümünde yer almaktadır. Bu maddenin "*Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez*" şeklindeki ikinci fıkrası, kamu hizmetine girmek için öngörülen şartlar ve aranan niteliklerin söz konusu hak kapsamında olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda AFAD Denetçi Yardımcılarının kamu hizmetine girmek için gerekli olan şartları ve nitelikleri atıf yoluyla belirleyen dava konusu kuralın yasak alanda düzenleme yaptığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kuralın bu kısmı Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır.

18. Diğer yandan dava konusu kural, atıf yoluyla, aynı zamanda AFAD'da denetçiliğe atanmak için gerekli şartları ve nitelikleri de düzenlemektedir. Oysa Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca kamu görevlilerinin *nitelikleri* ve *atanmaları* kanunla düzenlenmelidir.

19. Anayasa Mahkemesi, atamaya yetkili merciin belirlenmesi gibi *atama usulüne* ilişkin hususların kamu tüzel kişiliğinin kurulmasının "*zorunlu sonucu*" olarak görülebileceğini, dolayısıyla bu konunun CBK ile düzenlenebileceğini kabul etmektedir (AYM, E.2018/124, K.2020/56, 15/10/2020, § 44). Bununla birlikte, kamu görevlilerinin "*görev ve yetkileri*" gibi "*nitelikleri ve atanma esasları*" da teşkilatın kurulmasının zorunlu sonuçları değildir. Bu nedenle denetçilerin atanmaları için öngörülen şartlar ve aranan niteliklerin *münhasıran kanunla düzenlenmesi* gerektiğinden, dava konusu CBK kuralı Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

C. CBK'nın 163. Maddesinin (2) ve (3) Numaralı Fıkralarının İlgili Kısımları

20. CBK'nın 163. maddesinin (2) numaralı fıkrasında Göç İdaresi Başkanlığına bağlı olarak büyükelçiliklerde görev alan göç müşavirlerinin,

(3) numaralı fıkrasında ise konsolosluklarda görev alan göç ataşelerinin görevleri düzenlenmiştir. Bu görevlerden bazılarını düzenleyen (2) numaralı fıkranın (a), (b), (e) ve (g) bentleri ile (3) numaralı fıkranın (c) ve (f) bentleri hakkında karar verilmesine yer olmadığına, kalan kısmının ise CBK'nın 54. maddesinin ikinci cümlesinde yer alan "...görev ve yetkileri..." ibaresine ilişkin gerekçelerle Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verilmiştir.

21. Kuralların, hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilen bentler dışındaki kısımlarında da göç müşavirlerinin ve göç ataşelerinin görevleri sayılmaktadır. Dolayısıyla yukarıda (A) başlığı altında açıklanan muhalefet gerekçeleri bu kurallar için de geçerlidir. Anayasa'nın 128. maddesi kapsamında memur veya kamu görevlisi olan göç müşavirleri ve göç ataşelerinin görevlerinin *münhasıran kanunla düzenlenmesi* gerektiğinden, dava konusu CBK kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

D. CBK'nın 542. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrası

22. CBK'nın 542. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesine göre *"Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu, Cumhurbaşkanlığı bildirilerini, sadece Cumhurbaşkanlığını bağlamak kaydıyla yayınlamakla yükümlüdür"*. Fıkranın ikinci cümlesinde bunların Cumhurbaşkanlığı bildirisi olduğunun yayın sırasında açıklanacağı, üçüncü cümlesinde de bildiri metnlerinin Cumhurbaşkanlığından yazılı yayın isteği ile verilmesi ve yetkililerin imzasını taşımasının şart olduğu belirtilmektedir.

a. Konu Bakımından Yetki Yönünden

23. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesinde *kanunda açıkça düzenlenen konularda* CBK çıkarılamayacağı ifade edilmiştir. Cumhurbaşkanının, yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK çıkarabilmesi için CBK'yla düzenlenecek konunun kanunlarda açıkça düzenlenmemiş olması gerekir.

24. Anayasa Mahkemesi CBK'lar için öngörülen bu kriteri uygularken bazı esaslar belirlemiştir. Öncelikle CBK'ların anılan Anayasa hükmü yönünden yapılacak denetiminde karşılaştırmaya esas olabilecek, daha önce çıkarılmış bir kanun olup olmadığının tespit edilmesi gerekir. Sonrasında ise -böyle bir kanun varsa- incelenen CBK kuralının kanunun açıkça düzenlediği

konuyu düzenleyip düzenlemediği belirlenmelidir. Bu değerlendirme yapılırken önce ilgili kanunun CBK ile düzenlenen alanda hüküm ifade edip etmediğinin belirlenmesi, ardından da kanundaki düzenlemenin açık olup olmadığının tespit edilmesi gerekir. Bu bağlamda CBK kuralı olmasaydı, karşılaştırmaya esas alınan kanun hükmünün CBK ile düzenleme yapılan konuya uygulanacak olup olmaması, CBK kuralının kanun ile düzenlenen konuda çıkarılıp çıkarılmadığına dair bir gösterge olacaktır (AYM, E.2019/96, K.2022/17, 24/02/2022, § 40).

25. Bu açıklamalar ışığında dava konusu CBK hükmüne bakıldığında, Cumhurbaşkanının açıklamalarının TRT’de yayınlanmasına ilişkin konunun daha önce 11/11/1983 tarihli ve 2954 sayılı Türkiye Radyo Televizyon Kanunu’nun 20. maddesinin birinci fıkrasında düzenlendiği görülmektedir. Buna göre *“Bu Kanunda belirtilen yayın esaslarına uymak ve diğer siyasi partilere cevap hakkı doğuracak bir unsur taşımamak kaydıyla; Cumhurbaşkanının ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasi partilerin açıklama ve faaliyetlerinin yayınlanması, bunların haber değeri ve niteliği taşıması şartına bağlıdır.”*

26. CBK kuralı, Cumhurbaşkanının açıklamalarının yayınlanmasına ilişkin olarak kanunun açıkça düzenlediği bir konuda -bazı farklılıklarla birlikte- bir düzenleme yapmaktadır. Çoğunluk kararında, CBK kuralının Cumhurbaşkanının değil *“Cumhurbaşkanlığı teşkilatının resmi nitelikteki bildirilerinin yayınlanması yükümlüne”* ilişkin olduğu, dolayısıyla Cumhurbaşkanının açıklama ve faaliyetlerinin yayınlanmasına dair kanuni düzenlemenin dava konusu CBK kuralıyla aynı alanda hüküm ifade etmediği belirtilmektedir (§ 199). Çoğunluğun bu görüşüne birkaç nedenle katılmak mümkün değildir.

27. Birincisi, dava konusu CBK kuralında yayınlanması zorunlu olan Cumhurbaşkanlığı bildirileri bakımından *“resmi”* ya da *“resmi olmayan”* şeklinde bir ayrıma yer verilmemektedir. Bildirinin yazılı olarak ve yetkililerin imzasıyla gönderilmiş olmasının onu *“resmi”* hale getireceği söylenebilirse de, 2954 sayılı Kanun uyarınca yayınlanacak Cumhurbaşkanı açıklamalarının *“resmi”* olmadığını söylemek kolay değildir. Esasen bu şekilde bir farklılaştırmanın yasal dayanağı bulunmamaktadır.

28. İkincisi, *“Cumhurbaşkanı”* ile *“Cumhurbaşkanlığı”*’nın açıklamalarının/ bildirilerinin kesin olarak ayrılması kolay değildir. Dava konusu kural,

Cumhurbaşkanının “Cumhurbaşkanlığı bildirisi” adı altındaki açıklamalarının TRT’de yayınlanmasını zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla burada esas olan yürütmenin başı olarak Cumhurbaşkanının aldığı bir kararın veya herhangi bir konuya ilişkin görüşlerinin “bildiri” şeklinde yayınlanması yükümlülüğünün bulunmasıdır. Bu yükümlülük, dava konusu CBK hükmünde yayın sırasında bunun Cumhurbaşkanlığı bildirisi olduğunun belirtilmesi ve bildirinin yazılı/imzalı olarak ve yayın isteği ile iletilmesi olarak belirtilen şekil şartlarına bağlı kılınırken, 2954 sayılı Kanun’un 20. maddesinin birinci fıkrasında ise esasa yönelik şartlar öngörülmektedir.

29. Üçüncüsü ve en önemlisi, dava konusu CBK hükmü olmasaydı TRT’de yayınlanması öngörülen açıklamalar/bildiriler konusunda anılan kanun hükmünün uygulanacağı açıktır. Kanun hükmü Cumhurbaşkanının açıklamalarının ve faaliyetlerinin yayınlanması konusunda, *diğer siyasi partilere cevap hakkı doğuracak bir unsur taşımamak ve haber değeri taşımak* gibi, belli esaslı şartların gerçekleşmesini öngörmektedir. Hâlbuki, dava konusu CBK hükmü -basit şekil şartları dışında- Cumhurbaşkanlığı bildirilerinin yayınlanmasını zorunlu kılmaktadır. Bu haliyle CBK hükmü, kanunda öngörülen şartlara istisna getiren bir düzenleme mahiyetindedir. Dolayısıyla kanunun açıkça düzenlediği bir konuda düzenleme yapan CBK kuralı Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesine aykırıdır.

b. İçerik Yönünden

30. Anayasa’nın 2. maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti kanunların ve CBK’ların iki temel niteliğe sahip olmasını gerektirmektedir. Birincisi, bu düzenlemeler kişiler ve idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir, nesnel ve öngörülebilir olmalıdır. İkincisi, kanunlar ve CBK hükümleri kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı bireyleri koruyucu, onların temel hak ve özgürlüklerini güvenceye alan önlemler içermelidir (bkz. AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, § 153).

31. Dava konusu CBK kuralı, basit şekil şartları dışında, gerek yayınlanması zorunlu olan Cumhurbaşkanlığı bildirilerinin içeriğine ve kapsamına, gerekse yayınların sıklığına ve süresine ilişkin olarak herhangi bir açıklamaya yer vermemektedir. Aynı şekilde kural, sözgelimi

siyasi nitelikteki bildirilerin yayınlanması gibi kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarını önleyecek tedbirleri de içermemektedir. Bu sebeple kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır.

32. Diğer yandan, Anayasa'nın 133. maddesinin üçüncü fıkrasına göre *“Devletçe kamu tüzelkişiliği olarak kurulan tek radyo ve televizyon kurumu ile kamu tüzelkişilerinden yardım gören haber ajanslarının özerkliği ve yayınlarının tarafsızlığı esastır.”* Maddenin ilk halinin gerekçesinde radyo ve televizyonun kamuoyunun oluşumunda oynadığı önemli rol dikkate alınarak *“tarafsızlık ilkesi”*nin getirildiği belirtilmiştir. 1993 yılında yapılan Anayasa değişikliği ile kamu tüzel kişiliğine sahip tek radyo ve televizyon kurumunun -kamu tüzel kişilerinden yardım gören haber ajansları gibi- özerkliğinin ve yayınlarının tarafsızlığının esas olduğu ifade edilmiştir. Bu Anayasa değişikliğine ilişkin kanun teklifinin gerekçesinde *“evrensel demokrasinin giderek kitle iletişim araçlarında çoğulculuk ve rekabet anlayışına”* yöneldiği, bu alanda devlet tekeli korumanın *“çağın geldiği demokratik seviyede artık düşünce özgürlüğünün tarifi dışında kalmakta”* olduğu, radyo ve televizyon alanında da *“çok sesliliğe geçme”*nin zorunlu hale geldiği vurgulanmıştır.

33. Bu bağlamda Anayasa'nın 133. maddesine dayanılarak kurulan TRT'nin kurumsal özerkliğe sahip olması ve yayınlarında tarafsızlık ilkesine uyması anayasal bir zorunluluktur. Nitekim 2954 sayılı Türkiye Radyo Televizyon Kanunu'nun 1. maddesinde Kanun'un amaçlarından birinin *“özerkliği ve tarafsızlığı Anayasada hükme bağlanan Türkiye Radyo-Televizyon Kurumuna ilişkin esas ve usulleri belirlemek”* olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle kanun koyucunun TRT'ye ilişkin usul ve esasları belirlerken özerklik ve tarafsızlık ilkelerinin gereklerine aykırı düzenlemelerden kaçınması gerekir.

34. Özerklik ilkesi en genel anlamda TRT'nin yayın politikasını belirleme konusunda sahip olduğu takdir yetkisini ifade eder. Elbette bu yetki sınırsız değildir. Kanun koyucu kurumun takdir yetkisini ortadan kaldırmayacak ve özerkliğini işlevsiz hale getirmeyecek şekilde ve ölçüde bazı düzenlemeler yapabilir. Sözgelimi, yukarıda değinildiği gibi, 2954 sayılı Kanun'un 20. maddesi Cumhurbaşkanının ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasi partilerin açıklamalarının yayınlanmasını, yasal yayın esaslarına uymak ve diğer siyasi partilere cevap hakkı doğuracak bir unsur taşımamak şartına bağlamıştır. Kanun koyucu bununla da yetinmemiş, devamında söz konusu açıklamaların yayınlanmasını *“bunların haber değeri ve niteliği taşıması şartına*

bağlı” kılmıştır. Tüm bu şartların gerçekleşip gerçekleşmediğine, dolayısıyla açıklamaların yayınlanıp yayınlanmayacağına karar verecek olan TRT’dir. Kuşkusuz TRT bu yetkisini kullanırken *tarafsızlık* ilkesine uygun hareket etmek durumundadır.

35. Özerklik ve tarafsızlık ilkeleri konusunda kanun koyucu için geçerli olan yükümlülükler CBK koyucu için de geçerlidir. Dava konusu CBK hükmü, basit şekil şartları dışında, hiçbir şart öngörmemekte, dolayısıyla TRT’nin gönderilen bildirileri yayınlayıp yayınlamama konusundaki takdir yetkisini tamamen ortadan kaldırmaktadır.

36. Diğer yandan, kural yayınlanması zorunlu olan bildirilerin içeriği, kapsamı, uzunluğu, yayın sıklığı ve yayın süreleri konularında herhangi bir düzenleme içermemektedir. Çoğunluğun *“yayın sıklığı ve yayın süresi”* konusunda karar verme yetkisinin TRT’ye bırakıldığı şeklindeki görüşünün de (Ş 204) hiçbir kanuni dayanağı bulunmamaktadır. Aksine CBK hükmü bu konularda TRT’ye hiçbir yetki bırakmamaktadır. Dolayısıyla CBK hükmünü *özerklik* ilkesiyle bağdaştırmak mümkün değildir.

37. Yayınlanması zorunlu olan bildirilerin *içerik* denetiminin yapılması da söz konusu değildir. Bu durum TRT yayınlarına yönelik tarafsızlık ilkesini zedeleyebilir. Kural Cumhurbaşkanlığının hangi tür bildirilerinin yayınlanacağına dair bir sınırlama getirmediğinden, günlük siyasete ilişkin konuları içeren bildirilerin de yayımlanması söz konusu olabilir. Bu noktada belirtmek gerekir ki kuralın bu şekilde uygulanıp uygulanmadığının anayasallık denetiminde bir önemi yoktur. Önemli olan kuralın *“keyfi”* uygulamaya izin verip vermediğidir.

38. Kural bu haliyle siyasi içerikli Cumhurbaşkanlığı bildirilerinin yayınlanamayacağına dair bir güvenceye yer vermemektedir. Ayrıca kuralda bildirilerin yayınlanması, 2954 sayılı Kanun’un 20. maddesinde öngörülen *“diğer siyasi partilere cevap hakkı doğuracak bir unsur taşımamak”* gibi bir şarta da bağlanmış değildir. 2017 Anayasa değişikliği sonrasında benimsenen yeni hükümet sisteminde Cumhurbaşkanının mensup olduğu siyasi partiden istifa etme zorunluluğunun kaldırıldığı da dikkate alındığında kuralın *tarafsızlık* ilkesiyle bağdaşmayacak şekilde uygulanması söz konusu olabilecektir.

39. Tüm bu gerekçelerle dava konusu CBK kuralı, içerik yönünden de Anayasa’nın 2. ve 133. maddelerine aykırıdır.

E. CBK'nın 587. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (c) Bendinin İlgili Bölümleri

40. CBK'nın 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) Yönetim Kurulunun görev ve yetkilerinden birini düzenlemektedir. Buna göre, *"Kurumun personel kadroları, ücret cetvelleri ile personel performans değerlendirme kriterlerini, bu değerlendirmeler kapsamında yapılacak ödemeler ile iş tanımlarını ve göreve karşılık gelen pozisyonları Başkanlığın önerisi üzerine görüşerek karara bağlamak"* Yönetim Kurulunun görev ve yetkileri kapsamındadır. Mahkememiz, kuralın *"... ücret cetvelleri ile... bu değerlendirmeler kapsamında yapılacak ödemeler ile..."* kısmının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline, kalan kısmının ise konu bakımından yetki ve içerik yönlerinden reddine karar vermiştir. Kuralın iptal edilmeyen diğer bazı bölümlerinin konu bakımından yetki yönünden, tamamının ise içerik yönünden Anayasa'ya aykırı olduğu kanaatindeyim.

a. Konu Bakımından Yetki Yönünden

41. Kural *"Kurumun personel kadroları... ve göreve karşılık gelen pozisyonları..."* ile *"...iş tanımlarını..."* karara bağlama konusunda TÜBİTAK Yönetim Kurulunun görevli ve yetkili olduğunu düzenlemektedir.

42. Anayasa Mahkemesinin 2018/119 esas sayılı kararına yazdığımız muhalefet şerhinde belirttiğimiz üzere, kamu kurumlarının kadrolarının ihdası ve iptali yetkisi bütçe hakkıyla ilgili olup yasama yetkisi kapsamındadır. Aynı şekilde, Anayasa'nın 128. maddesi kamu görevlilerinin kadrolarına ilişkin hususların münhasıran kanunla düzenlenmesini gerektirmektedir. Bu sebeplerle kadro ihdasına veya iptaline yönelik CBK kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin birinci ve üçüncü cümlelerine aykırılık teşkil eder (bkz. AYM, E.2018/119, K.2020/25, 11/6/2020, Karşıoy Gerekçesi, §§ 14- 29, 30-34).

43. Diğer yandan, CBK'nın 54. maddesinin ikinci cümlesinde yer alan *"...görev ve yetkileri..."* ibaresinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ilişkin olarak yukarıda (A) başlığı altında açıklanan muhalefet gerekçeleri bu kurallar için de geçerlidir. Bu nedenle kurallar Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

b. İçerik Yönünden

44. Dava konusu kural, TÜBİTAK'ın personel kadroları, personel performans değerlendirme kriterleri ile iş tanımlarını ve göreve karşılık gelen pozisyonlarını Başkanlığın önerisi üzerine görüşerek karara bağlamak görev ve yetkisini Yönetim Kuruluna bırakmaktadır.

45. Anayasa'nın 123. maddesinin son fıkrasında kamu tüzel kişiliğinin kanunla veya CBK ile kurulabileceği belirtilmiştir. Anayasa Mahkemesi, anılan fıkradaki "kurulur" ibaresinin "CBK ile kurulan bir kamu tüzel kişiliğinin CBK ile düzenlenmesini de içermekte" olduğunu belirtmiştir (AYM, E.2018/124, K.2020/56, 15/10/2020, § 44).

Kuşkusuz bir konunun düzenlenmesi en azından temel kuralların ve genel çerçevenin belirlenmesini gerektirmektedir.

46. Çoğunluğa göre, kuralda "Yönetim Kuruluna bırakılan yetkinin çerçevesinin belirlendiği anlaşılmaktadır" (§ 241). Lakin konuya ilişkin çerçevenin nasıl belirlendiği çoğunluk gerekçesinden anlaşılamamaktadır. Kural, genel çerçeveyi belirlememenin ötesinde, konuyu bizzat düzenlememekte, düzenleme yapma görev ve yetkisini tamamen Yönetim Kuruluna devretmektedir.

47. Anayasa'nın 2. maddesinde güvence altına alınan ve bir anlamda devletin diğer tüm niteliklerini de belirleyen hukuk devleti ilkesi, toplumsal hayatı düzenleyen kuralların açık, belirli ve öngörülebilir olmasını gerektirmektedir. Bu durum demokratik hukuk devletinin olmazsa olmaz şartlarından biridir.

48. Hukuki belirlilik ilkesinin yürütmenin ilk elden düzenleyici işlemi olan CBK'lar bakımında da geçerli olduğu izahtan varestedir. Bu anlamda CBK ile düzenlenebilecek bir konuda Cumhurbaşkanı tarafından usulüne uygun, şekil şartlarını taşıyan bir Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin çıkarılması yeterli değildir. CBK hükümlerinin keyfi uygulamalara izin vermeyecek şekilde açık, belirli ve herkes için öngörülebilir nitelikte olması zorunludur.

49. Diğer yandan ele alınan konuya ilişkin her ayrıntının mutlaka CBK'da düzenlenmesi gerekmez. Kanun koyucunun bazı durumlarda yaptığı

gibi, CBK koyucu da düzenlediği konuya ilişkin genel çerçeveyi, temel kural, ilke, esas ve şartları belirledikten sonra idare tekniği ve uzmanlığa dair diğer hususların düzenlenmesini alt idari işlemlere bırakabilir. Bu şartları taşımayan bir CBK hükmü konu bakımından Anayasa'ya uygun olsa bile bir anlamda CBK çıkarma yetkisini devrettiği için içerik yönünden Anayasa'ya aykırı olacaktır.

50. Bu yetkinin devri, diğer sakıncalarının yanında, yargısal denetimin mahiyetini ve mercilerini değiştirebilecektir. Nitekim CBK'ların konu ve içerik bakımından anayasallık denetimi Anayasa Mahkemesince yapılırken, diğer idari işlemlerin denetimi idari yargı tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu sebeple CBK ile düzenlenmesi gereken bir konunun diğer idari işlemlerle düzenlenmesi durumunda, normalde anayasa yargısı kapsamında denetlenmesi gereken bir düzenlemenin idari yargı alanına taşınması mümkün olacaktır.

51. Bunun yanında CBK ile düzenlenmesi gereken bir konunun genel çerçevesi, temel ilke ve esasları belirlenmeden dava konusu kuralda olduğu gibi Yönetim Kuruluna bırakılması, bu işlemlerin CBK'ya uygunluk denetimini de işlevsiz kılabilecektir. Zira CBK'nın hiçbir esas, kriter ve ilke belirlemeden bir görevin alanını belirleme yetkisini idareye bırakması halinde söz konusu idari işlemlerin yargısal denetiminin etkili bir şekilde yapılması mümkün değildir (aynı yönde bkz. AYM, E.2019/96, K.2022/17, 24/02/2022, §§ 13-23).

52. Sonuç olarak, hiçbir çerçeve çizmeden, temel ilke, esas ve şartları belirlemeden kurumun personel kadroları, personel performans değerlendirme kriterleri ile iş tanımlarını ve göreve karşılık gelen pozisyonlarını Başkanlığın önerisi üzerine görüşerek karara bağlamak görev ve yetkisini Yönetim Kuruluna devreden CBK hükmü içerik yönünden de Anayasa'nın 2. ve 123. maddelerine aykırıdır.

F. CBK'nın 594. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan "...gerekli gördüğü bilgileri..." İbaresini

53. Kural, TÜBİTAK'ın araştırma ve inceleme konuları için *gerekli gördüğü bilgileri* kamu kurum ve kuruluşları ile vakıf yükseköğretim kurumları dâhil tüm yükseköğretim kurumlarından doğrudan doğruya

istemeye yetkili olduğunu belirtmektedir. Kuralın konu bakımından yetki ve içerik yönlerinden Anayasa'ya aykırı olduğu kanaatindeyim.

a. Konu Bakımından Yetki Yönünden

54. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde *Anayasa'nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi hakların* CBK'yla düzenlenemeyeceği belirtilmiştir.

55. Çoğunluğa göre *"istenebilecek bilgiler TÜBİTAK'ın görevleriyle ilgili olanlar ile sınırlı tutulmuş olup kural, kişisel verilere ilişkin bir düzenleme niteliğinde değildir."* (Ş 253). Bu görüşe katılmak mümkün değildir, zira kuralla istenecek bilgilerin kurumun görevleriyle sınırlı olması ile kuralın kişisel verilere ilişkin olması arasında bir bağlantı bulunmamaktadır. Görevle ilgili bilgiler arasında da kişisel verilerin bulunmasının kaçınılmaz olduğu, dolayısıyla kuralın kişisel verilerin korunması hakkını sınırlandırıcı bir mahiyette olduğu açıktır. CBK'nın TÜBİTAK'ın görevlerini düzenleyen 584. maddesine bakıldığında -bilgi sistemleri, bilgi bankaları ve veri tabanları oluşturmak dahil- bu görevler kapsamında istenebilecek bilgi ve belgelerin kişisel verileri içermemesinin mümkün olmadığı anlaşılabacaktır.

56. Nitekim ibarenin de içinde bulunduğu fıkranın üçüncü cümlesinde *"Bu yoldan sağlanan bilgilerden sır mahiyetinde olanların gizliliğine riayet edilir"* denilmektedir. Bu bağlamda kuralın ilgili kurum ve kuruluşlardan *"sır"* niteliğindeki bilgiler dahil her türlü bilginin istenmesine imkân tanıdığı anlaşılmaktadır. Ayrıca fıkranın ikinci cümlesi, kendilerinden bilgi istenen kurum ve kuruluşların bunları en kısa zamanda vermekle yükümlü olduklarını düzenlemektedir. Tüm bu hususlar kuralın kişisel verilerin korunmasına ilişkin olduğunu, dolayısıyla CBK hükmünün yasak alanda düzenleme yaptığını göstermektedir.

57. Kaldı ki, Mahkememiz mevcut iptal davası kapsamında (4) numaralı CBK'nın benzer mahiyette olan 678. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"...gerekli gördüğü her türlü bilgiyi..."* ibaresini konu bakımından yetki yönünden iptal etmiştir (ŞŞ 305-308). İptal edilen ibarenin de içinde bulunduğu fıkranın birinci cümlesinde TÜSEB'in *"görevleri kapsamında Ar-Ge konuları için gerekli gördüğü her türlü bilgiyi kamu kurum*

ve kuruluşları ile vakıflara ait olanlar dahil tüm yükseköğretim kurumlarından talep edebilir” hükmü yer almaktaydı. Fıkranın ikinci cümlesinde kendilerinden bilgi istenenlerin “fikri hakları saklı kalmak kaydıyla” bu bilgileri vermekle yükümlü oldukları, üçüncü cümlesinde ise bu şekilde elde edilen bilgilerden “gizli” olanların gizliliğine riayet edileceği belirtilmektedir.

58. Görüldüğü gibi, iptali istenen ibare ile iptal edilen ibare neredeyse aynıdır. Kuşkusuz bazı farklılıklar bulunmaktadır. Sözelimi kuralların birinde *“araştırma ve inceleme konuları için”*, diğesinde *“Ar-Ge konuları için”* bilgiler istenebilmektedir. Aynı şekilde iptali istenen ibare *“gerekli gördüğü bilgileri”* iken iptal edilen ibare *“gerekli gördüğü her türlü bilgiyi”* şeklindedir. Ancak bu farklılıkların işin esasına yönelik olmadığı, bu nedenle anayasallık denetiminde farklı sonuçlara ulaşmayı gerektirmediği açıktır.

59. Diğer yandan, çoğunluğun TÜSEB’in görev ve yetkilerine atıf yaparak bunların *“önemli bir kısmının kişisel veri niteliği taşıyan sağlık alanındaki verilerin toplanmasını gerekli kılan iş ve işlemlerden oluştuğu”* gerekçesini (§ 306), TÜBİTAK bakımından neden geçerli görmediği anlaşılamamıştır. Her ne kadar, TÜSEB’le ilgili ibarenin iptaline yukarıda belirtilen farklı gerekçeyle katılmışsam da (§§ 3-7), çoğunluğun iptal gerekçesinin dava konusu ibare için de geçerli olduğu söylenebilir.

60. TÜSEB gibi TÜBİTAK’ın da görev ve yetkilerinin önemli bir kısmı kişisel verilerin toplanmasını gerekli kılan iş ve işlemlerden oluşmaktadır. Tam da bu nedenle, TÜSEB’in ve TÜBİTAK’ın Ar-Ge veya araştırma/inceleme konuları için kendilerinden bilgi isteyecekleri kurumlar aynıdır. Her iki kurum da dava konusu kurallarla *kamu kurum ve kuruluşları ile vakıflara ait olanlar dahil tüm yükseköğretim kurumlarından her türlü bilgiyi istemeye yetkili* kılınmıştır. Dolayısıyla, CBK’nın 678. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *“...gerekli gördüğü her türlü bilgiyi...”* ibaresiyle benzer mahiyette olan dava konusu ibarenin de iptal edilmesi gerekirdi.

b. İçerik Yönünden

61. Anayasa Mahkemesinin 2018/134 esas sayılı kararlarına yazdığım muhalefet şerhinde belirtilen gerekçeler dava konusu kuralın içerik denetimi bakımından da geçerlidir (bkz. AYM, E.2018/134, K.2021/13, 3/3/2021, Karşıoy Gerekçesi, §§ 18-31).

62. Aynı gerekçelerle, TÜBİTAK'ın araştırma ve inceleme konuları için *gerekli gördüğü bilgileri* kamu kurum ve kuruluşları ile vakıf yükseköğretim kurumları dâhil tüm yükseköğretim kurumlarından doğrudan doğruya istemeye yetkili olduğunu belirten kural, içerik yönünden Anayasa'nın 2., 13. ve 20. maddelerine aykırıdır.

G. CBK'nın 782. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin İlgili Kısım

63. CBK'nın 782. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilen "...ile Uzman ve Uzman Yardımcısı..." ibaresi dışında kalan kısmı uyarınca Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünde "657 sayılı Kanunun ek 41 inci maddesine göre Maden ve Petrol Uzmanı ve Maden ve Petrol Uzman Yardımcısı istihdam ... edilebilir".

64. Mahkememiz çoğunluğu, CBK'nın 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının -AFAD merkez teşkilatında Afet ve Acil Durum Yönetimi Denetçisi ve Denetçi Yardımcıları istihdamını öngören- birinci cümlesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçelere atıf yapmak suretiyle dava konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına karar vermiştir. CBK'nın anılan hükmüne ilişkin olarak yukarıda (B) başlığı altında yazdığımız karşıoy gerekçeleri dava konusu kural için de geçerlidir. Aynı gerekçelerle kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırıdır.

65. Yukarıda (A), (B), (C), (D), (E), (F) ve (G) başlıkları altında açıklanan gerekçelerle dava konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğunu düşündüğümden, aksi yöndeki çoğunluk kararına katılmıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 4 Numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin anayasal denetimine ilişkin olarak;

CBK’nını 143. Maddesinin 1 numaralı fıkrasının (ğ) bendi ile 678. maddesinin 1 numaralı fıkrasının 1. cümlesinde yer alan “...gerekli gördüğü her türlü bilgiyi” ibaresine ilişkin iptal kararlarının gerekçesinde; kural ile yetki verilen Kurumların görev ve yetkilerinin önemli ölçüde veri işlenmesine ilişkin olmasından hareketle kuralın da kişisel verileri kapsadığının kabul edildiğine ilişkin olarak yapılan değerlendirmenin hukuken sorunlara neden olması, esasen görev alanının kişisel verilerin işlenmesiyle ilgili olmasa dahi yürütülen kamu hizmetinin gereği olarak bir kısım kişisel verilerin de işlenmesinin gerekebileceği karşısında, ulaşılan iptal sonucuna sayın Zühtü Arslan’ın farklı gerekçesindeki açıklamaları doğrultusunda *farklı gerekçe ile* katılmaktayım.

Diğer taraftan; 54. maddenin 2. cümlesinin “görev ve yetkileri...” kısmının konu bakımından yetki yönünden; 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının; 1. cümlesinin konu bakımından yetki yönünden; 163. maddesinin 2 numaralı fıkrasının a, b, e ve g bentleri dışında kalan kısmının konu bakımından yetki yönünden; 163. maddenin 3 numaralı fıkrasının c ve f bentleri dışında kalan kısmının konu bakımından yetki yönünden; 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin *Kurumun personel kadroları... ve göreve karşılık gelen pozisyonları...* bölümü ile “...iş tanımlarını...” bölümünün konu bakımından yetki ve içerik yönlerinden; 594. maddesinin birinci cümlesinde yer alan “...gerekli gördüğü bilgileri...” ibaresinin konu bakımından yetki ve içerik yönlerinden; 782. maddesinin 1 numaralı fıkrasının 2. cümlesindeki “...ile Uzman ve Uzman Yardımcısı...” ibaresi dışında kalan kısmının konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olmadığına yönelik çoğunluk gerekçelerine katılmayarak, sayın Zühtü Arslan’ın karşıoy gerekçesinde açıklanan görüşler doğrultusunda anılan kuralların iptal edilmesi gerektiği görüşündeyim.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

A) 15/7/2018 tarihli ve (4) Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) 54. Maddesinin İkinci Cümlesinde Yer Alan "... görev ve yetkileri..." İbaresinin Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

1. CBK'nın 54. maddesinin ikinci cümlesinde il afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususların Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir.

2. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine göre *"Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz."* Dolayısıyla, CBK kuralının Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken konulara ilişkin olmaması gerekir. Anayasa koyucunun bir konunun kanunla düzenlenmesini belirtmesi, bu alanın münhasıran kanunla düzenlenmesini arzuladığını gösterdiğinden, o konuda CBK çıkartılmaması beklenir.

3. AFAD teşkilatının amacı ve mevzuatta yazılı görevleri göz önüne alındığında AFAD'ın afet ve acil durum hizmetleri görevinin, müşterek mahallî ihtiyaçları karşılamak ve kamu yararını sağlamak amacıyla yapılan genel idare esaslarına göre yürütülmesi gereken kamu hizmeti niteliği taşıdığı açıktır. Bu görevi yerine getiren il afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin Anayasa'nın 128. maddesi kapsamında memur veya diğer kamu görevlisi sıfatını taşıdıkları açık olduğundan, bu personelin görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülüklerinin kanunla düzenlenmesi gerekmektedir. (AYM, E.2019/96, K.2022/17, 24/2/2022, §§ 59- 60).

4. Sonuç olarak, Anayasa'nın 128. maddesi gereğince münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuda düzenleme yapan kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı düşmektedir.

B) "...personelin...görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususlar Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir." İbaresinin İçerik Yönünden İncelenmesi

5. İptali istenen kuralı içeren CBK'nın AFAD'ın kuruluşu, teşkilatı, görev ve yetkilerine ilişkin hususları düzenleyen İkinci Bölümünde yer alan kurallara bakıldığında personelin görevlendirilmesi, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususlar konusunda düzenleme yapılmadığı görülmektedir. Bu nedenle, konuya ilişkin genel çerçeve ve temel kuralların CBK ile düzenlenmediği ve dava konusu kuralla düzenleme yetkisinin yönetmeliğe bırakıldığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kural, Anayasa'nın 106. maddesiyle bağdaşmamaktadır.

C) CBK'nın 55. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

6. Kuralda AFAD merkez teşkilatında, 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesine göre afet ve acil durum yönetimi denetçisi ve denetçi yardımcıları istihdam edilebileceği hüküm altına alınmıştır. Burada denetçi ve denetçi yardımcılarıyla ilgili olarak anayasaya aykırılık bakımından bir ayırım yapılmasında fayda vardır.

a) Denetçi Yardımcıları Yönünden

7. Dava konusu kural denetçi yardımcıları yönünden kamu hizmetine giriş bağlamında hiçbir koşul öngörmemekte, denetçiler bakımından da atanma şartlarını düzenlememektedir. Kural, denetçi yardımcısının 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesine atıfla 375 sayılı KHK'da ki ek 24. maddeye göre çalıştırılacağını düzenlemektedir.

8. Anayasamızın 70. maddesinde güvenceye bağlanan kamu hizmetine girme hakkı Anayasa'nın siyasi haklar ve ödevler başlıklı dördüncü bölümünde kendisine yer bulmuştur. Dolayısıyla, kamu hizmetine girme hakkını düzenleyen kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırılık oluşturmaktadır.

b) Denetçiler Yönünden

9. Kural denetçi olarak atanmak için aranan şartlarla ilgilidir. Anayasa'nın 128. maddesinde memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri ve atanmalarının kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

10. Mahkememiz bir kararında (AYM, E.2018/124, K.2020/56, 15/10/2020, Ş 44) atama usulü hususundaki bazı düzenlemelerin CBK ile yapılabileceğini

kabul etmiştir. Önümüzdeki kural ise atama usulünü değil 375 sayılı KHK'da 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesine yapılan atıfla atanacak personelin niteliklerini belirlemektedir.

11. Netice itibarıyla AFAD denetçisi olarak atanmak için aranan niteliklere ilişkin düzenlemelerin de münhasıran kanunla düzenlenmesi gerekli olduğundan dava konusu kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesiyle uyumlu değildir.

D) CBK'nın 163. Maddesinin (2) ve (3) Numaralı Fıkralarının Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

12. Buradaki kurallardan Mahkememizce karar verilmesine yer olmadığına karar verilen kısımları dışında kalan kurallar Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuda düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı düşmektedir.

E) CBK'nın 542. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrası

a) Konu Bakımından Yetki Yönünden İnceleme

13. CBK'nın 542. maddesinin dava konusu (1) numaralı fıkrasının ilk cümlesinde TRT'nin, Cumhurbaşkanlığı bildirilerini, sadece Cumhurbaşkanlığını bağlamak kaydıyla yayınlamakla yükümlü olduğu, ikinci cümlesinde bunların Cumhurbaşkanlığı bildirisi olduğunun yayın sırasında açıklanması gerektiği, üçüncü cümlesinde ise Cumhurbaşkanlığı bildirilerine ait metinlerin, Cumhurbaşkanlığından yazılı yayın isteği ile verilmesi ve yetkililerin imzasını taşıması gerektiği düzenlenmektedir.

14. Çoğunluk, dava konusu kuralın idari bir yapı olarak Cumhurbaşkanlığı teşkilatının resmi nitelikteki bildirilerinin yayınlanması yükümüne ve bu bildirilerin taşıması gereken niteliklere ilişkin olduğunu düşüncesiyle kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuda çıkarılmadığını kabul etmiştir. Bununla birlikte dava konusu kural Cumhurbaşkanlığının resmi ya da resmi olmayan açıklama ve bildirimleri hususunda bir farklılık gözetmemektedir. Kural, böyle bir ayırım yapmamaktadır. Bu nedenle kural sadece resmî açıklama veya bildirimleri kapsamamaktadır.

15. 2954 sayılı Kanun'un 20. maddesinin birinci fıkrasında *"Bu Kanunda belirtilen yayın esaslarına uymak ve diğer siyasi partilere cevap hakkı doğuracak bir unsur taşımamak kaydıyla; Cumhurbaşkanının ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasi partilerin açıklama ve faaliyetlerinin yayınlanması, bunların haber değeri ve niteliği taşıması şartına bağlıdır."* düzenlemesi bulunmaktadır. İptali istenen kural, TRT'nin Cumhurbaşkanı'nın açıklamalarını yayınlama şartlarını açıkça düzenleyen bahse konu kanuni düzenlemede, bir anlamda istisna yaratmaktadır.

16. Kanun'un açıkça düzenlediği bir konuda düzenleme yapan dava konusu kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesine uymayan bir durumun ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

b) İçerik Yönünden İnceleme

17. TRT'nin kendisine gönderilen Cumhurbaşkanlığı bildirilerini yayınlama üzerinde *"Cumhurbaşkanlığından yazılı yayın isteği ile verilmesi ve yetkililerin imzasını taşıması"* şartını arama ve *"Cumhurbaşkanlığı bildirisi olduğunu yayın sırasında"* açıklama dışında TRT'nin hiçbir yetkisi bulunmamaktadır. Bildirilerin içeriği, kapsamı, yayın süresi ve yayınlanma sıklığı hususlarında da TRT'nin herhangi bir takdir hakkı bulunmamaktadır. Kural, Cumhurbaşkanlığının tamamen günlük siyasetle bağlantılı ve ilgili olabilecek bildirileri bakımından da herhangi bir sınırlama getirmemektedir. Bu durum, Anayasa'nın 133. maddesinin son fıkrasında yer alan, *"Devletçe kamu tüzelkişiliği olarak kurulan tek radyo ve televizyon kurumu ile kamu tüzelkişilerinden yardım gören haber ajanslarının özerkliği ve yayınlarının tarafsızlığı esastır."* hükmüyle bağdaşmamaktadır.

F) CBK'nın 587. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (c) Bendinin "Kurumun personel kadroları...ve göreve karşılık gelen pozisyonları..." İbaresinin Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

18. TUBİTAK, CBK ile kurulan ve kamusal ayrıcalıklara sahip olan bir kamu tüzel kişisidir. Anayasa'nın 128. maddesinde, *"...kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür."* denilmektedir. Dolayısıyla TUBİTAK personelinin en azından yönetici kadrolarının kamu görevlisi olarak kabul edilmeleri gerekir. İlgili

mevzuatta TUBİTAK yöneticilerinin özel hukuka göre istihdam edileceğinin belirtilmesi bu kişilerin anayasal özerk yorum yönünden kamu görevlisi olarak nitelendirilmelerine önünde bir engel değildir. Sonuç olarak kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesiyle uyumlu değildir.

G) CBK'nın 587. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (c) Bendinin "...ile iş tanımları..." İbaresinin Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

19. Dava konusu kural kapsamı içindeki kamu görevlilerinin iş tanımlarını yani görev ve yetkileri düzenlemektedir. Anayasa'nın 128. maddesi gözetildiğinde kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırılık taşımaktadır.

H) CBK'nın 587. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (c) Bendinin Bütün Olarak İçerik Yönünden İncelenmesi

20. Mahkememiz içtihadına göre kamu kurum ve kuruluşlarının kadrolarının ihdası veya iptali, başka bir deyişle kadro usulüne ilişkin düzenlemeler idarenin teşkilat yapısı ile ilgili olup idarenin kuruluş ve görevlerinin belirlenmesinin bir parçasını oluşturmaktadır. Anayasa Mahkemesi kararlarında konuyla ilgili olarak "*Bir kurumun kuruluşu deyince her şeyden önce o kurumu yürütecek personele ait kadrolar hatıra gelir. Zira kurumun temelinden çatısına kadar bütün örgütünün bu kadrolar teşkil eder. Personel kadroları mevcut olmayan bir kurum, henüz kuruluş haline geçmemiş demektir. Şu hâlde bir kurumu çalışır hale getirecek olan Personel kadrolarının, en küçüğünden en büyüğüne kadar, bütününi kuruluştan ayrı düşünmeğe imkân yoktur.*" denilmektedir (AYM, E. 2018/119, K. 2020/25, 11/6/2020, § 18, AYM, E.2020/8, K.2021/25, 31/03/2021, § 17).

21. İptali talep edilen kural, "*idarenin kuruluş ve görevlerinin belirlenmesinin bir parçası*" olarak değerlendirilen kadroları düzenlememekte, bu hususta düzenleme yapma yetkisini TUBİTAK Yönetim Kuruluna devretmeyi öngörmektedir. Burada yetki devrinin söz konusu olması, kuralın Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı düşmesine neden olmaktadır.

İ) CBK'nın 594. Maddesinin Birinci Cümlesinde Yer Alan "... gerekli gördüğü bilgileri..." İbaresinin Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

22. Kural kişisel verileri içeren bilgileri de kapsadığından Anayasa'nın 20. maddesinde koruma altına alınan özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunması hakkına müdahaleye neden olabilecek bir düzenleme getirmektedir. Dolayısıyla, yasak alanda vücut bulan kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi aykırıdır.

J) CBK'nın 594. Maddesinin Birinci Cümlesinde Yer Alan "...gerekli gördüğü bilgileri..." İbaresinin İçerik Yönünden İncelenmesi

23. Kural, TUBİTAK'a tanınan yetki istenilecek bilgiler arasında kişisel verilerin olması durumunda nasıl bir yol izleneceği, bu verilerin toplanması, işlenmesi, saklanması ve imhası konularında ne gibi güvencelerin sunulacağına dair herhangi hüküm içermemektedir.

24. Kişisel veri kavramı kimliği belirli veya belirlenebilir kişiye ilişkin her türlü bilgiyi ifade eder. Kişisel verilerin korunması hakkı, Anayasa Mahkemesi kararlarında vurgulandığı gibi, insanın "*onurunun korunmasının ve kişiliğini serbestçe geliştirebilmesi hakkının özel bir biçimi olarak, bireyin hak ve özgürlüklerini kişisel verilerin işlenmesi sırasında korumayı amaçlamaktadır*" (AYM, E. 2014/87, K. 2015/112, 8/12/2015, § 164). Bir başka kararında da Mahkememiz "*Özel hayatın gizliliği ve kişisel verilerin korunması hakkı, temel hak ve özgürlükler arasında önemli bir yer tutar...Kişisel verilerin korunması hakkı ise özel hayatın gizliliği hakkının özel bir biçimi olarak bireyin hak ve özgürlüklerini kişisel verilerin işlenmesi sırasında korumayı amaçlamaktadır*" tespitinde de bulunmuştur (AYM E: 2017/16, K. 2019/64, 24/7/2019, § 48).

25. Anayasa'nın 20. maddesinde, kişisel verilerin ancak kanunda öngörülen hâllerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceği belirtilmiştir. Dava konusu kuralla TUBİTAK'a verilen yetkinin son derece geniş olması kişisel verileri koruma hakkına yönelik herhangi bir sınırı olmayan müdahalelere yol açabilir. Bu nedenle, Kişisel verilerle ilgili yasal düzenlemelerde verilerin toplanması, kullanılması, ne kadar süre ile tutulacağı, amaca uygun kullanılıp, kullanılmadığının nasıl denetleneceği ve imhası gibi hususların

açık ve net olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Kötüye kullanımları engellemek ve keyfî uygulamaların önüne geçmek amacıyla belli güvenceler ortaya konulmalı ve bunların etkin bir şekilde işlemesi sağlanmalıdır. Kişisel verilere dönük müdahalelerin demokratik toplum düzeni gereklerine uygun ve ölçülü olması da anayasal bir zorunluluktur.

26. Anayasa'nın 13. maddesinde, temel hak ve özgürlüklerin özlerine dokunulmaksızın ölçülülük ilkesine uygun şekilde, yasayla sınırlandırılabilmesi belirtilmektedir. Ölçülülük ilkesi sınırlamada başvuru aracının sınırlama amacını gerçekleştirmeye *elverişli* olmasını; bu aracın sınırlama amacı açısından *gerekli* olmasını ve araçla amacın ölçüsüz bir *oran* içinde bulunmamasını ifade eder. Burada kısıtlama için kullanılan araçla amaç arasında hak ve özgürlüğü en az sınırlayacak dengeli bir orantı aranmaktadır.

27. Elverişlilik ölçütüne göre bir yasal düzenlemenin sınırlama amacı bakımından elverişli sayılması için bu düzenlemenin arzulanan amaca veya amaçlara katkı yapması gerekmektedir. İncelediğimiz kural bu niteliği taşımaktadır. Gereklik ise bir temel hakkı en az sınırlayan aracın seçilmesini gerektirmekle birlikte dava konusu kuralın hakkı en az sınırlayan bir araç olduğunu söylemek mümkün değildir. Çünkü kural, çok geniş bir çerçeveyi kapsayarak her türlü kişisel verinin toplanmasını, aktarılmasını ve işlenmesini mümkün hale getirmektedir.

28. Özel hayatın gizliliği ve bu kapsamda kişisel verilerin korunması konusu her şeyden önce insan haysiyetine saygı ve kişilik haklarına dayanmaktadır. Kişisel verilerin toplanması ve işlenmesi sırasında bireyin bu veriler üzerindeki hakkı, onun devlet veya üçüncü kişiler tarafından sıradan bir veri nesnesine indirgenmesini önlemek amacını taşımaktadır. Kişisel verilerin ilgili kişinin açık rızası olmadan toplanması, işlenmesi ve aktarılması, kişinin basit bir veri nesnesi olarak değerlendirilmesine yol açtığından insan haysiyetini de zedelemektedir.

29. Belirtilen nedenlerle dava konusu kuralın Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırı olduğu düşüncesindeyim.

K) CBK'nın 782. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

30. Kuralda Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nde 657 sayılı Kanun'un ek 41. Maddesine göre Maden ve Petrol Uzmanı ve Maden ve Petrol Uzman Yardımcılarının istihdamı konusunu düzenlemektedir. Burada Maden ve Petrol Uzmanı ve Maden ve Petrol Uzman Yardımcılarıyla ilgili olarak anayasaya aykırılık bakımından bir ayırım yapılmasında fayda vardır.

a) Maden ve Petrol Uzman Yardımcıları Yönünden

31. Dava konusu kural Maden ve Petrol Uzman Yardımcılarının kamu hizmetine giriş şartlarını ilk kez ve ilk elden düzenlemektedir. Anayasamızın 70. maddesinde güvenceye bağlanan kamu hizmetine girme hakkı Anayasa'nın siyasi haklar ve ödevler başlıklı dördüncü bölümünde yer almaktadır. Dolayısıyla, kamu hizmetine girme hakkını düzenleyen kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesiyle bağdaşmamaktadır.

b) Maden ve Petrol Uzmanları Yönünden

32. Anayasa'nın 128. maddesinde memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri ve atanmalarının kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

33. Maden ve Petrol uzmanı olarak atanmak için aranan niteliklere ilişkin düzenlemelerin de münhasıran kanunla düzenlenmesi gerekli olduğundan dava konusu kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırılık oluşturmaktadır.

Üye
Engin YILDIRIM

FARKLI GEREKÇE

Dava konusu kuralla ilgili olarak Sayın Zühtü Arslan'ın farklı gerekçesine katılıyorum.

Üye
Engin YILDIRIM

KARŞIOY GEREKÇESİ VE FARKLI GEREKÇE

(4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (CBK) bazı hükümlerinin Anayasaya aykırı olduğuna ve iptaline, bazılarının ise Anayasaya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine karar verilmiştir.

A. Bu hükümlerden konu yönünden Anayasaya aykırı olmadığı sonucuna ulaşılanlarla ilgili çoğunluk görüşüne aşağıdaki sebeplerle karşıyım.

CBK'nın 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin "... personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususlar Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir." bölümünün, 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin, 63. maddesinin (1) numaralı fıkrasının, 163. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (a), (b), (e) ve (g) bentleri dışında kalan kısmı ile (3) numaralı fıkrasının (c) ve (f) bentleri dışında kalan kısmının, 304. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki "...ile yurtdışı şube ve bürolarının" ibaresinin, 542. maddesinin (1) numaralı fıkrasının, 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin iptal edilen ibareler dışında kalan kısmının, 594. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesindeki "...gerekli gördüğü bilgileri..." ibaresinin, 619. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin, 675. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin, 782. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin "...ile Uzman ve Uzman Yardımcısı..." ibaresi dışında kalan kısmının Anayasaya aykırılığı iddiasının konu yönünden reddine ilişkin kararların gerekçelerinde; anılan kurallarda öngörülen hususların yürütme yetkisine ilişkin konulardan olduğu, kuralların Anayasanın İkinci Kısımının Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümünde yer

alan siyasî haklara ve ödevlere ilişkin düzenleme içermediği, Anayasanın 123. maddesinin birinci fıkrasında idarenin kuruluş ve görevlerinin kanunla düzenleneceği hükme bağlansa da, 106. maddesinin son fıkrasında bakanlıklar için öngörülen istisnanın bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşları da kapsaması ve 123. maddesinin son fıkrasında kamu tüzelkişiliğinin CBK ile kurulmasına imkân veren hükmün, kurma yetkisinin niteliği itibariyle düzenlemeyi de içermesinden dolayı bunların organları ile görev ve yetkilerinin CBK ile düzenlenmesini mümkün kılması sebebiyle Anayasanın bu hükümleri uyarınca, bütün bu kuruluşların da görevleri ve yetkileri ile teşkilât düzenlemelerinin CBK ile yapılmasının Anayasaya aykırılık teşkil etmediği, ayrıca bu konuların daha önce kanunlarda açıkça düzenlenmediği belirtilerek, kuralların konu yönünden Anayasanın 104. maddesine aykırı olmadığı sonucuna varılmıştır.

Bu karar da dahil olmak üzere konuya ilişkin kararlarımızın, CBK'ların anayasal çerçevesine ilişkin genel açıklamalar bölümlerinde ifade edildiği üzere, 6771 sayılı Kanunla yapılan Anayasa değişikliği ile hukuk sistemimize giren CBK'ların esasları Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasında düzenlenerek Cumhurbaşkanına yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK ile düzenleme yapma yetkisi verilmiştir. Ancak aynı fıkranın ikinci ve üçüncü cümlelerinde; Anayasanın İkinci Kısımının Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümünde yer alan siyasî haklar ve ödevlerin CBK ile düzenlenemeyeceği ve Anayasada kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda CBK çıkarılamayacağı belirtilmiştir.

1. CBK'nın 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, İçişleri Bakanlığının bağlı kuruluşu olan Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının taşra teşkilâtı olarak illerde kurulacak il afet ve acil durum müdürlükleri ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlükleri personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usûl ve esasları ile müdürlük personeline ilişkin diğer hususların yönetmelikle belirleneceği; 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde, anılan Başkanlığın merkez teşkilâtında denetçi ve denetçi yardımcılarını istihdam edilebileceği; 63. maddesinin (1) numaralı fıkrasında da Dışişleri Bakanlığının bağlı kuruluşu olan Avrupa Birliği Başkanlığının yurtdışı teşkilâtı kurmaya yetkili olduğu hükme bağlanmıştır.

Öncelikle Mahkememizin, (14) numaralı CBK'nın bazı hükümlerinin iptali talebiyle açılan davanın reddine ilişkin kararıyla ilgili karşıoy

gerekçemde ayrıntılı olarak belirtilen sebeplerle, Anayasanın 106. maddesinin son fıkrasında geçen “bakanlık” kavramı kapsamında değerlendirilemeyecek olan mezkûr Başkanlıkların görev ve yetkilerinin Anayasanın 123. maddesinin birinci fıkrasına göre kanunla düzenlenmesi gerektiğinden ve bu hususun Anayasanın 106. maddesinin son fıkrasında bakanlıklar için belirtilen istisnalar kapsamında kabul edilmesi mümkün olmadığından, incelenen hükümler Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır (geniş açıklama için bkz. 30/12/2020 tarihli ve E.2019/71, K.2020/82 sayılı karara ilişkin karşıoy gerekçem).

Aynı şekilde, yukarıda açıklandığı üzere bağlı kuruluş olan Avrupa Birliği Başkanlığı Anayasanın 106. maddesinin son fıkrasında geçen “bakanlık” kavramı kapsamında değerlendirilemeyeceği gibi yurtdışı teşkilâtının kurulması bakanlıklar için bile Anayasanın söz konusu hükmünde tahdidî olarak sayılan konular arasında yer almadığından, 63. maddenin (1) numaralı fıkrası bu yönden de Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır (bkz. 12/6/2020 tarihli ve E.2019/105, K.2020/30 sayılı; 13/10/2021 tarihli ve E.2018/133, K.2021/70 sayılı kararlara ilişkin karşıoy gerekçelerim).

Diğer taraftan, Başkanlığın taşra teşkilâtı personelinin görev ve yetkileri ile merkez teşkilâtında Afet ve Acil Durum Yönetimi Denetçisi ve Denetçi Yardımcıları istihdam edilmesine ilişkin hükümler, Anayasanın 128. maddesi uyarınca memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri ile görev ve yetkilerinin, hakları ve yükümlülüklerinin, aylık ve ödeneklerinin ve diğer özlük işlerinin yanında atanmalarının da kanunla düzenlenmesi gerektiğinden 104. maddenin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine göre CBK ile düzenlenemez (ayrıntılı açıklama için bkz. 23/10/2020 tarihli ve E.2019/78, K.2020/6 sayılı karara ilişkin karşıoy gerekçem).

2. CBK’nın 163. maddesinin, (1) numaralı fıkrasında İçişleri Bakanlığının bağlı kuruluşu olan Göç İdaresi Başkanlığının yurtdışı teşkilâtı kurmaya yetkili olduğu hükmüne bağlanarak, (2) numaralı fıkrasında büyükelçiliklerde görev alan göç müşavirlerinin; (3) numaralı fıkrasında da konsolosluklarda görev alan göç ataşelerinin görevleri düzenlenmiştir.

Yukarıda (1) numaralı bölümde açıklanan sebeplerle, Göç idaresi Başkanlığının da Anayasanın 123. maddesine göre kanunla kurulması,

görev ve yetkilerinin, yurtdışı teşkilâtı da dahil olmak üzere teşkilâtının ve buralarda görevlendirilecek müşavir ve ataşelerin görevlerinin Anayasanın 128. maddesine göre kanunla düzenlenmesi gerektiğinden, dava konusu kurallar Anayasada kanunla düzenlenmesi öngörülen konulara ilişkindir. Bu sebeple, mezkûr kurallar da Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

3. CBK'nın 304. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, Hazine ve Maliye Bakanlığının bağlı kuruluşu olan Millî Piyango İdaresi Genel Müdürlüğünün, yurtdışında şube ve bürolar kurulmasına ve kaldırılmasına yetkili olduğu hükme bağlanmıştır.

Yukarıda ilk iki bölümde belirtilen sebeplerle Millî Piyango İdaresi Genel Müdürlüğünün de Anayasanın 123. maddesine göre kanunla kurulması ve yurtdışı teşkilâtı da dahil olmak üzere teşkilâtının kanunla düzenlenmesi gerektiğinden, söz konusu düzenleme de onyedinci fıkranın üçüncü cümlesine aykırıdır.

4. CBK'nın 542. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, kamu tüzelkişiliğine sahip ilişkili bir kuruluş olan Türkiye Radyo-Televizyon (TRT) Kurumunun, Cumhurbaşkanlığı bildirilerini yayınlamakla yükümlü olduğu hükme bağlanarak, bildiri metinlerinin taşınması gereken şartlar düzenlenmiştir.

Çoğunluğun red gerekçesinde, yukarıda bütün maddeler için belirtilen ortak red gerekçelerine ek olarak, TRT'nin kamu tüzelkişiliğine sahip olmasından dolayı Anayasanın 123. maddesinin son fıkrasında belirtilen istisna kapsamında olduğu ifade edilerek, anılan fıkradaki "kurulur" hükmünün tüzelkişiliğin organları ile görev ve yetkilerinin de CBK ile düzenlenmesine imkân verdiği belirtilmiştir. Çoğunluğun bu konuda atf yaptığı kararıma ilişkin karşıoy gerekçemde de ayrıntılı olarak açıkladığım üzere bu yoruma katılmak mümkün değildir (bkz. 12/6/2020 tarihli ve E.2019/105, K.2020/30 sayılı karara ilişkin karşıoy gerekçem).

Aynı şekilde, yukarıda (1) numaralı bölümde belirtildiği üzere, TRT'nin ilişkili kuruluş olması sebebiyle, bağlı ve ilgili kuruluşlar gibi Anayasanın 106. maddesinin son fıkrasında bakanlıklar için öngörülen istisna kapsamında değerlendirilmesinin mümkün olduğu da kabul edilemez.

Bu sebeple, mezkûr kural da, Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine göre kanunla düzenlenmesi gereken bir konuya ilişkin olduğundan Anayasaya aykırıdır.

5. CBK'nın 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinde, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının ilgili kuruluşu olan ve kamu tüzelkişiliğine sahip bulunan TÜBİTAK'ta Yönetim Kurulunun; personel kadroları, ücret cetvelleri ile personel performans değerlendirme kriterlerini, bu değerlendirmeler kapsamında yapılacak ödemeler ile iş tanımlarını ve göreve karşılık gelen pozisyonları karara bağlamaya yetkili olduğu; 594. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde de TÜBİTAK'ın "gerekli gördüğü bilgileri" kamu kurum ve kuruluşları ile bütün yükseköğretim kurumlarından istemeye yetkili, bunların da istenen bilgileri en kısa zamanda vermekle yükümlü oldukları hükme bağlanmıştır.

Çoğunluğun 587. maddenin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin iptali talebinin reddedilen kısımlarına ilişkin gerekçesinden, yukarıdaki ortak red gerekçelerinin yanında kamu tüzelkişiliğine sahip olan Kurumun, Anayasanın 123. maddesinin son fıkrasına göre organları ile görev ve yetkilerinin CBK ile düzenlenebileceğinin kabul edildiği, personelinin de Anayasanın 128. maddesi kapsamında görülmediği anlaşılmakta ise de, yukarıdaki bölümlerde yapılan açıklamalarda da vurgulandığı üzere, anılan Kurumun Bakanlık ilgili kuruluşu olması Anayasanın 106. maddesinin; kamu tüzelkişiliğinin bulunması da 123. maddesinin son fıkraları kapsamında CBK ile görev ve yetkilerinin düzenlenmesine imkân tanımamaktadır.

Kurum personelinin statüleri dikkate alındığında, Anayasanın 128. maddesindeki "diğer kamu görevlileri" kapsamında olduğu anlaşıldığından, bunların anılan hükme tâbi olmadığı yönündeki değerlendirmelere katılmak da mümkün değildir.

Kısaca, TÜBİTAK'ın CBK ile kurulması 123. maddenin son fıkrası uyarınca mümkün olmakla birlikte, bunun dışında organlarının, teşkilâtının, görev ve yetkilerinin CBK ile düzenlenmesi ve incelenen 594. madde ile verilen yetkinin Anayasanın 106. ve 123. maddelerin son fıkraları kapsamında değerlendirilmesi mümkün olmadığından, bu kural da 104. maddenin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı olduğu gibi aşağıdaki sebeplerle ikinci cümlesine de aykırıdır.

Çoğunluğun 594. maddenin birinci cümlesindeki “...gerekli gördüğü bilgileri...” ibaresinin iptali talebine ilişkin red gerekçesinde; kuralın kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevzuat hükümlerinin uygulanmasını engelleyen, sınırlandıran veya uygulanmasına istisna getiren bir yönünün bulunmadığı ve her türlü işlemin kişisel verilere ilişkin kanunlara uygun olarak gerçekleştirileceği belirtilmekte ise de, Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının ikinci cümlesinde CBK’lar bakımından belirlenen yasak alanın Anayasanın İkinci Kısımının “Kişinin Hakları ve Ödevleri” başlıklı İkinci Bölümünde yer alan 20. maddedeki hakla ilgili -sınırlama getirmeyen-düzenlemeleri de kapsadığı tartışmasızdır.

Başka bir deyişle, kuralın, red gerekçesinde belirtilenin aksine kişisel verilere ilişkin bir düzenleme içerdiği açıktır. Kuralın, çoğunluğun belirttiği gibi bu hakkı sınırlandırmadığı ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin 6698 sayılı Kanunun uygulanmasına istisna getirmediği kabul edilse bile, kişisel verilerle ilgili olmadığı ve bunlara ilişkin düzenleme içermediği yönündeki kabule katılmak mümkün değildir. Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının ikinci cümlesinde kişi hakları ile ilgili olarak öngörülen yasak alan ise “sınırlama” kavramından daha geniş olan “düzenleme” yasağına ilişkindir (ayrıntılı bilgi bkz. 3/3/2021 tarihli ve E.2018/134, K.2021/13 sayılı karara ilişkin karşıoy gerekçem. Aynı yönde bkz. 13/10/2021 tarihli ve E.2018/133, K.2021/70 sayılı karara ilişkin karşıoy gerekçem).

Bu nedenle, incelenen ibare, Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının ikinci cümlesine de aykırıdır.

Sonuç olarak, incelenen kuralların, yukarıda açıklanan sebeplerle, konu bakımından yetki yönünden Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasına aykırı olduğu ve iptali gerektiği düşüncesiyle çoğunluğun bunlara ilişkin red kararlarına da katılmıyorum.

6. CBK’nın 619. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının ilgili kuruluşu olan ve kamu tüzelkişiliğine sahip bulunan İŞKUR’un Genel Kurulunun fıkra da sayılan diğer üyelerin yanında “kamu kurum ve kuruluşlarını temsilen Bakan tarafından belirlenecek üyeler”den oluşacağı hükme bağlanmıştır.

Çoğunluğun red gerekçesinde, yukarıdaki bölümlerde belirtildiği gibi, kamu tüzelkişiliğinin CBK ile kurulmasına imkân veren 123. maddenin

son fıkrasının, onun organları ile görev ve yetkilerinin düzenlenmesine de imkân verdiği belirtilmiştir. Bu yoruma yukarıda belirttiğim gerekçelerle katılmadığımdan, incelenen hükmün de Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı olduğu düşüncesiyle red yönündeki karara karşıyım.

7. CBK'nın 675. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, Sağlık Bakanlığının ilgili kuruluşu olan ve kamu tüzelkişiliği bulunan TÜSEB kadrolarında görevlendirilen ve çalıştırılan personelin yıllık performans değerlendirilmesine tâbi tutulması öngörülmüş; fıkranın ikinci cümlesi iptal edilmekle birlikte birinci cümlesi çoğunluk tarafından Anayasaya aykırı bulunmamıştır.

Yukarıda diğer bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlar ile kamu tüzelkişileri açısından da belirttiğim gibi, bu kuruluşun da Anayasanın 106. ve 123. maddelerinin son fıkralarındaki istisnalar kapsamında değerlendirilmesi mümkün olmadığından kanunla düzenlenmesi gerekir. Bu sebeple incelenen kural da Anayasanın 104. maddenin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

8. CBK'nın 782. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına bağlı olan ve kamu tüzelkişiliği bulunan MAPEG personelinin 657 sayılı Kanuna tâbi olduğu ve Genel Müdürlükte anılan Kanunun ek 41. maddesine göre uzman ve uzman yardımcıları istihdam edilebileceği hükme bağlanmıştır. Anılan cümlede bir ibare yürürlükten kaldırıldığından bu konuda karar verilmesine yer olmadığına oybirliğiyle karar verilmiş; cümlenin kalan kısmının iptali talebi ise yukarıda 55. maddenin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin konu bakımından yetki yönünden denetiminde belirtilen gerekçelerle reddedilmiştir.

Yukarıda belirtilen sebeplerle, bu kuruluşun da Anayasanın 106. ve 123. maddelerinin son fıkralarında belirtilen istisnalar arasında olmadığı, bu nedenle ve Anayasanın 128. maddesi gereğince kanunla düzenlenmesi gerektiği ve söz konusu hükmün de konu bakımından Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı olduğu ve iptal edilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluğun aksi yöndeki kararına karşıyım.

B. İçerik yönünden Anayasaya aykırı olmadığı sonucuna ulaşılan aşağıdaki hükümlerle ilgili çoğunluk görüşüne de yine aşağıda belirtilen sebeplerle karşıyım.

1. CBK'nın 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin içerik yönünden Anayasaya aykırı olmadığına ilişkin çoğunluk gerekçesinde; Anayasanın 123. maddesinin son fıkrasında kamu tüzelkişiliğinin CBK ile kurulabileceğinin hükme bağlanması nedeniyle bu teşkilât yapısının da CBK ile düzenlenebileceği, ancak konuya ilişkin temel kurallar belirlendikten ve genel çerçeve çizildikten sonra ayrıntıların idarenin tasarruflarına bırakılabileceği, bu itibarla kuralda sayılan hususların karara bağlanmasının Yönetim Kuruluna bırakılmasında Anayasaya aykırı bir yön bulunmadığı belirtilerek anılan bendin içerik yönünden de Anayasanın 123. maddesine aykırı olmadığı sonucuna varılmıştır.

Anayasanın 123. maddesinin son fıkrasında kamu tüzelkişiliğinin CBK ile kurulmasına imkân verilmesinden dolayı bunun organları ile görev ve yetkilerinin de CBK ile düzenlenebileceği yönündeki mezkûr yoruma yukarıda belirttiğim gerekçelerle katılmak mümkün olmadığı gibi CBK'nın incelenen hükmünün konuya ilişkin temel kuralları belirlediği ve genel çerçeveyi çizdikten sonra ayrıntıları belirleme görev ve yetkisini idareye bıraktığı yönündeki tespit de isabetli değildir.

Hukuk devletinin temel unsurlarından biri olan belirlilik ilkesi, Mahkememizin yerleşik içtihadına göre, yasal düzenlemelerin herhangi bir tereddüte ve şüpheyi yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve nesnel olmasını ve kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına engel olacak tedbirleri içermesini; hukukî güvenlik ilkesiyle bağlantılı olarak da, kanunda belirli bir kesinlik içinde hangi somut olgulara hangi sonuçların bağlandığının görülebilmesini zorunlu kılmaktadır (bu ilkeyle ilgili ayrıntılı açıklama için bkz. 3/6/2021 tarihli ve E.2020/9, K.2021/37 sayılı karara ilişkin karşıoy gerekçem). Kuşkusuz söz konusu ilke CBK'lar bakımından da geçerlidir.

İncelenen kuralda hiçbir esas belirlenmeden ve çerçeve çizilmeden, bentte sayılan bütün hususlarda düzenleme ve belirleme yetkisi Kurumun Yönetim Kuruluna bırakılmıştır.

Bu sebeple kural içerik yönünden de Anayasanın 2. ve 123. maddelerine aykırıdır.

2. CBK'nın 594. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesindeki "...gerekli gördüğü bilgileri..." ibaresinin içerik yönünden Anayasaya aykırı olmadığına ilişkin gerekçede de; kuralın Başkanlığın CBK'da açıkça düzenlenmiş olan görevlerini yerine getirebilmesini amaçladığı ve istenebilecek bilgilerin Başkanlığın görevleriyle ilgili ve gerekli olanlarla sınırlandırıldığına anlaşıldığı, böylece bilgi isteme amacı, kapsamı ve sınırının açıkça belirlendiği, bu nedenle belirli ve öngörülebilir olduğu ve belirlilik ilkesine aykırı bir yönünün bulunmadığı belirtilerek Anayasanın 2. maddesine aykırı olmadığı sonucuna varılmıştır.

Yukarıdaki bölümde, belirlilik ilkesine ilişkin olarak yapılan açıklamalar incelenen ibare bakımından da geçerlidir. Ancak incelenen kuralın yer aldığı 594. maddede (veya CBK'nın başka bir hükmünde) kuralın belirsizliğini giderecek ve belirlilik ilkesinin yukarıda belirtilen gereklerine uygun şekilde keyfi uygulamalara engel olacak tedbirleri de içeren açık, anlaşılır ve nesnel bir hükme yer verilmemiştir (aynı yönde bkz. 13/10/2021 tarihli ve E.2018/133, K.2021/70 sayılı karara ilişkin karşıoy gerekçem).

Bu sebeple, söz konusu ibarenin de içerik yönünden Anayasanın 2. maddesine aykırı olduğu düşüncesiyle çoğunluğun red kararına karşıyım.

C. Çoğunluğun CBK'nın 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin incelenen bölümünün ve 619. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin içerik yönünden iptaline ilişkin gerekçesinde; ilk kuralla ilgili olarak bakanlıkların bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlarının da Anayasanın 106. maddesinin son fıkrasındaki istisna kapsamında kaldığı ve kuralın anılan hükme aykırı olduğu, ikinci kuralla ilgili olarak da Bakana bırakılan yetkinin kapsamının belirlenmemesinin Anayasanın 123. maddesine aykırı olduğu belirtilmiştir.

Anılan hükümlerin konuya ilişkin genel ilkeler ve çerçeve getirilmeden, düzenleme ve temsilcilerin belirlenmesi yetkilerini devretmesi sebebiyle belirlilik ilkesine aykırı olduğu yönündeki tespitler ve iptal sonucuna ulaşılması isabetli olmakla birlikte, her iki kural yönünden de incelemenin Anayasanın 2. maddesi kapsamında yapılması gerektiği ve bağlı, ilgili ve

ilişkili kuruluşların Anayasanın 106. maddesinin son fıkrası kapsamında olmadığı düşüncesiyle iptal sonucuna farklı gerekçeyle katılıyorum.

D. Çoğunluğun, CBK'nın 63. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ve 304. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki "...ile yurtdışı şube ve bürolarının..." ibaresinin içerik yönünden incelenmesine ilişkin olarak belirttiği gerekçelere yukarıda kısaca belirttiğim ve konuya ilişkin önceki karşıoy gerekçelerimde ayrıntılı olarak açıkladığım sebeplerle; (1) numaralı CBK'nın bu CBK ile değiştirilen 338. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci ve cümlelerinin konu bakımından incelenmesine ilişkin olarak belirttiği gerekçelerden bir kısmına (§§ 341-342) ise, çoğunluğun gerekçesinde de atıf yapılan 30/12/2020 tarihli ve E.2019/71, K.2020/82 sayılı karara ilişkin karşıoy gerekçemdeki sebeplerle katılmamakla birlikte, anılan kuralların Anayasaya aykırı olmadığı görüşüne ve iptal talebinin reddi sonucuna, 15/10/2020 tarihli ve E.2018/124, K.2020/56 sayılı karara ilişkin farklı gerekçemdeki açıklamalar doğrultusunda farklı gerekçeyle katılıyorum (bkz. anılan farklı gerekçenin (2) numaralı paragrafındaki açıklamalar).

Üye
M.Emin KUZ

KARŞI OY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 15/7/2018 tarihli ve (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile ilgili gerçekleştirilen Anayasa'ya uygunluk denetiminde ulaştığı kanaatlere aşağıda belirttiğim kurallarda, açıklayacağım gerekçelerle katılmamaktayım.

A. 54. maddenin ikinci cümlesinin "...personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususlar Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir." bölümündeki "görev ve yetkileri" kısmı:

2. Dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmü ile il afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik personelinin görev ve yetkileri düzenlenmektedir.

3. Bahse konu personelin görev ve yetkileri yürütme yetkisi bağlamında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenebilecek konular arasında yer almakta ve yine Anayasa'nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının ikinci cümlesi bağlamında yasak alanda bir düzenleme içermemektedir. Bununla birlikte "görev ve yetki"lerin Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken konulardan olduğu aşikardır.

4. Her ne kadar Afet ve Acil Yönetim Durumu Başkanlığı İçişleri Bakanlığına bağlı olarak kurulmuş olup Bakanlığın teşkilat yapısı içinde yer alıyor ve Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında "*Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir.*" şeklinde bir hüküm yer alıyorsa da Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında "*Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir*" şeklinde bir kurala yer verilmektedir.

5. Dolayısıyla Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasındaki açık hüküm gereğince dava konusu kuraldaki personelin "görev ve yetkileri" ile ilgili hususlardaki düzenlemelerin Anayasa'nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesi gereğince münhasıran kanunla yapılması gerekmektedir.

6. Bu itibarla Afet ve Acil Yönetim Durumu Başkanlığı bünyesinde yer alan personelin görev ve yetkilerinin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenmesi mümkün olmadığından "görev ve yetkileri" kısmının "konu bakımından yetki" yönü ile Anayasa'ya aykırı olduğundan iptali gerekmektedir.

B. 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesi:

7. Dava konusu cümle "*Başkanlık merkez teşkilatında 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 24 üncü maddesine göre Afet ve Acil Durum Yönetimi Denetçisi ve Denetçi Yardımcıları istihdam edilebilir*" şeklindedir. Kural Afet ve Acil Yönetim Durumu Başkanlığı merkez teşkilatında istihdamla ilgili bir düzenleme olarak görülebilir.

8. Kuralın referansta bulunduğu 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 24. maddesi merkez teşkilatına ait kadro ve pozisyonlarda

istihdam edilecekleri düzenlerken ikinci fıkrasında 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun ek 41. maddesindeki bazı hükümlerin kıyasen uygulanması gerektiğine yer verilmektedir.

9. Dolayısıyla referansta bulunduğu kuralların içeriğine bakıldığında dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmü kamu hizmetine girme hakkı yanında esasında istihdam edilecek personelle ilgili nitelikleri düzenleyen bir özelliği de bünyesinde barındırmaktadır. Bu nedenle de kural hem Anayasa'nın 70. maddesindeki kamu hizmetine girme hakkı ile ilgili bir konuyu hem de açıkça Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında belirtildiği şekilde münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuyu düzenlemektedir. Bu nedenle de konu bakımından yetki yönüyle Anayasa'nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırılık taşıdığından dava konusu kuralın iptali gerekmektedir.

C. 163. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (a), (b), (e) ve (g) bentleri dışındaki kısmı ile (3) numaralı fıkrasının (c) ve (f) bentleri dışında kalan kısmı:

10. Dava konusu (2) numaralı fıkra da büyükelçiliklerde görev alan göç müşavirlerinin görevleri, (3) numaralı fıkra da ise konsolosluklarda görev alan göç ataşelerinin görevleri düzenlenmektedir.

11. Göç İdaresi Başkanlığının yurtdışı teşkilatında görev alan göç müşavirleri ile göç ataşelerinin görevlerini düzenleyen kural bu yönü ile Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrası ile ilgilidir. Göç müşavirleri ve göç ataşelerinin Anayasa'nın 128. maddesi kapsamına giren kamu görevlilerinden kabul edilmesi gerektiği konusunda ihtilaf olmadığına göre 128. maddenin ikinci fıkrası hükmünün bir gereği olarak bunların görevlerinin münhasıran kanunla düzenlenmesi Anayasal bir zorunluluktur.

12. Göç müşavirleri ile göç ataşelerinin görevlerini düzenleyen dava konusu bentlerin Anayasa'nın 128. maddesi gereğince kanunla düzenlenmesi zorunlu olduğuna göre dava konusu bentler Anayasa'nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı olduğundan konu bakımından yetki yönü ile Anayasa'ya aykırı olup iptali gerekmektedir.

13. Öte yandan dava konusu bentler arasında yer alan (3) numaralı fıkranın (b) bendinde başvurularla ilgili belgeleri toplama, eksik bilgi ve

belgeleri yabancidan talep etme, gerektiğinde ilgiliyle mülakatlar yaparak değerlendirme ve bunları kayıt altına alma şeklindeki göç ataşesinin görevi aynı zamanda Anayasa'nın 20. maddesindeki kişisel verilerle ilgili bir düzenleme niteliğindedir. Bu yönü ile bahse konu bent aynı zamanda Anayasa'nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının ikinci cümlesindeki yasak alana ilişkin bir düzenleme yaptığından bu yönü ile de Anayasa'ya aykırılık söz konusudur.

D. 542. maddesinin (1) numaralı fıkrası:

14. "Cumhurbaşkanlığı bildiri ve konuşmaları" başlıklı 542. maddenin dava konusu (1) numaralı fıkrası şu şekildedir: *"Türkiye Radyo - Televizyon Kurumu, Cumhurbaşkanlığı bildirilerini, sadece Cumhurbaşkanlığını bağlamak kaydıyla yayınlamakla yükümlüdür. Ancak, bunların Cumhurbaşkanlığı bildirisi olduğunu yayın sırasında açıklar. Cumhurbaşkanlığı bildirilerine ait metinlerin, Cumhurbaşkanlığından yazılı yayın isteği ile verilmesi ve yetkililerin imzasını taşıması şarttır"*.

15. Dava konusu kuralın konu bakımından yetki yönüyle ve içerik yönünden Anayasa'ya aykırı olduğundan iptali gerektiği gerekçesiyle çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmamaktayım.

16. Kural, Türkiye Radyo Televizyon Kurumunun Cumhurbaşkanlığının bildirilerini yayınlama konusunu ve buna ilişkin bazı usuli konuları düzenlemektedir. Bu yönü ile bahse konu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmünün konu bakımından yetki yönü ile Anayasa'ya uygunluk denetiminde aykırılığı gündeme getiren asıl sorunlu husus aynı konunun kanunla düzenlenip düzenlenmediği noktasında karşımıza çıkmaktadır.

17. 2954 sayılı Türkiye Radyo Televizyon Kanunu'nun "Cumhurbaşkanı ve siyasi parti açıklamalarının ve faaliyetlerinin yayınlanması" başlıklı 20. maddesi şu şekilde bir hüküm içermektedir: *"Bu Kanunda belirtilen yayın esaslarına uymak ve diğer siyasi partilere cevap hakkı doğuracak bir unsur taşımamak kaydıyla; Cumhurbaşkanının ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasi partilerin açıklama ve faaliyetlerinin yayınlanması, bunların haber değeri ve niteliği taşıması şartına bağlıdır"*.

18. Her ne kadar ifadelerde ve cümlelerde farklılıklar söz konusu ise de dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmü ile 2954 sayılı Kanun'un

20. maddesi hükmünün aynı konu ile ilgili olmadığını söyleyebilmek mümkün değildir. Zira dava konusu kural hiçbir ayırım yapmaksızın tüm Cumhurbaşkanlığı bildirilerinin yayınlanmasını düzenlemekte olup kuralın benzeri 2954 sayılı Kanun'un 20. maddesinde de yer almaktadır. Dava konusu kuralda aynı zamanda idari bir yapı olarak Cumhurbaşkanlığı teşkilatının resmi nitelikteki bildirileri ile siyasi bir aktör olarak Cumhurbaşkanının yayınlamasını istediği bildiriler arasında bir ayrıma gidilmiş değildir. Benzer biçimde açıklama ve faaliyetlerin yayınlanması konusunu düzenleyen 2954 sayılı Kanun'un 20. maddesinde de Cumhurbaşkanının açıklama ve faaliyetleri ile ilgili bir ayrıma gidilmemiştir.

19. Bu nedenle dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmü Kanun'da düzenlenmiş bir konuyu yeniden düzenlemesi nedeniyle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesindeki *"Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz."* hükmü ile çeliştiğinden konu bakımından yetki yönü ile Anayasa'ya aykırılık taşımaktadır.

20. Öte yandan kuralın içerik yönünden yapılan denetiminde de Anayasa'ya aykırılık sonucuna ulaşmak gerekmektedir. Zira kuralda yayınlanacak Cumhurbaşkanlığı bildirileri ile ilgili olarak Türkiye Radyo Televizyon Kurumunun bir yetkisine yer verilmiş değildir. Yayımlanmak üzere gönderilen Cumhurbaşkanlığı bildirisinin içeriği, yayımlanma süresi, yayımlanma sıklığı, yayımlayıp yayımlamama konusunda Türkiye Radyo Televizyon Kurumunca bir inisiyatif kullanılması durumu ve benzeri konularda kuralda hiçbir hüküm yer almamaktadır.

21. Yine kuralda aynı zamanda siyasi bir aktör olduğu da düşünüldüğünde Cumhurbaşkanının yayımlanmak üzere göndereceği bildirilerin siyasi veya merkezi idarenin en üstünde yer alan bir kişi olması ve hatta devleti temsil etmesi gibi farklı boyutlar arasında bir ayrıma gidilmemiş olması da kuralın içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminde dikkate alınmalıdır.

22. Bu bağlamda bildirileri yayımlamakla yükümlü olan Türkiye Radyo Televizyon Kurumunun devlet eliyle kurulan, yayın konusunda uzmanlaşmış, ayrı bir kamu tüzel kişiliği ve bütçesi olan, sunduğu hizmetin niteliği gereğince özerkliği ön plana çıkan bir kamu kurumu olduğunu dikkate almak gerekir.

23. Bu konuda Anayasa'nın 133. maddesinin ikinci fıkrası şöyle bir düzenleme içermektedir: *"Devletçe kamu tüzelkişiliği olarak kurulan tek radyo ve televizyon kurumu ile kamu tüzelkişilerinden yardım gören haber ajanslarının özerkliği ve yayınlarının tarafsızlığı esastır"*.

24. Anayasa'nın bu konuda ön plana çıkardığı özerklik ve tarafsızlık şeklindeki iki ilke bağlamında düşünüldüğünde dava konusu kuralda bu ilkelere aykırılığı giderecek bir hüküm yer almadığından dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmünün Anayasa'nın 133. maddesine uygun olduğundan bahsetmek zordur. Bu nedenle kuralın içerik yönüyle Anayasa'nın 133. maddesine aykırılık nedeniyle iptali gerekmektedir.

E. 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi:

25. Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumunun (TÜBİTAK) Yönetim Kurulunun görev ve yetkilerinin düzenlendiği 587. maddenin (1) numaralı fıkrasının dava konusu (c) bendi şöyledir: *"Kurumun personel kadroları, ücret cetvelleri ile personel performans değerlendirme kriterlerini, bu değerlendirmeler kapsamında yapılacak ödemeler ile iş tanımlarını ve göreve karşılık gelen pozisyonları Başkanlığın önerisi üzerine görüşerek karara bağlamak"*.

26. Dava konusu kuraldaki *"Kurumun personel kadroları...ve göreve karşılık gelen pozisyonları..."* ile *"...iş tanımlarını..."* kısmının da konu bakımından yetki yönü ile Anayasa'ya aykırı olduğu için iptali gerektiği kanaatindeyim.

27. Esasında *"Kurumun personel kadroları...ve göreve karşılık gelen pozisyonları..."* ibaresinin kadro ile ilgili bir düzenleme niteliğinde olduğu açıktır. Benzer biçimde Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kadro ihdası konusunu düzenleyen bir kurala ilişkin Anayasa Mahkemesinin daha önce verdiği bir kararda bu konunun Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenmesinin Anayasa'ya aykırılık teşkil ettiği görüşünde olduğumdan Mahkememiz çoğunluğunun iptal isteminin reddi yönündeki kanaatine katılmamıştım (Bkz.: E. S.: 2018/119, K. S.: 2020/25, K. T.: 11/06/2020 §§ 6-22, 27-31, 33). Aynı hukuki gerekçelerin kadro ile ilgili düzenlemelerin yer aldığı dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükümlerinde de geçerli olduğu kanaatinde olduğumdan E. S.: 2018/119, K. S.: 2020/25 sayılı

kararın karşılığında yer verdiğim gerekçelerle dava konusu ibarenin iptali gerekmektedir.

28. Dava konusu “...iş tanımlarını...”nın da esasında TÜBİTAK’ta çalışanların görev ve yetkilerini ifade ettiği içindir ki bu ibarenin de yukarıda “A. 54. maddenin ikinci cümlesinin ‘...personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususlar Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.’ bölümündeki ‘görev ve yetkileri’ kısmı” başlığı altında yazdığım gerekçelerle Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenmesi mümkün olmadığından “...iş tanımlarını...” kısmının konu bakımından yetki yönü ile Anayasa’ya aykırı olduğundan iptali gerektiği kanaatindeyim.

29. Öte yandan 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin içerik yönü ile de Anayasa’ya aykırı olduğundan iptali gerektiği kanaatindeyim. Zira TÜBİTAK’ın personel kadroları, personel performans değerlendirme kriterleri ile iş tanımlarını ve göreve karşılık gelen pozisyonlarını Başkanlığın önerisi üzerine görüşerek karara bağlamayı yönetim kurulunun görev ve yetkisi olarak düzenleyen kural belirsiz olduğu gerekçesiyle Anayasa’nın 2. maddesine aykırılık taşımaktadır.

F. 594. maddesinin birinci cümlesinde yer alan “...gerekli gördüğü bilgileri...” ibaresi:

30. TÜBİTAK’ın, araştırma ve inceleme konuları için gerekli gördüğü bilgileri kamu kurum ve kuruluşları ile vakıf yükseköğretim kurumları dâhil tüm yükseköğretim kurumlarından doğrudan doğruya istemeye yetkili olduğunu düzenleyen kural Anayasa’nın 20. maddesindeki kişisel verilerle ilgili bir düzenleme niteliğindedir. Bu yönü ile bahse konu bent aynı zamanda Anayasa’nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının ikinci cümlesindeki yasak alana ilişkin bir düzenleme yaptığından konu bakımından yetki yönü ile Anayasa’ya aykırıdır.

31. Öte yandan hiçbir belirleme yapmadan gerekli gördüğü bilgileri doğrudan isteme yetkisini TÜBİTAK’a veren kuralın belirli olduğu söylenemeyeceğinden kural aynı zamanda içerik yönünden de Anayasa’ya aykırılık taşımaktadır.

G. 782. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “...ile Uzman Ve Uzman Yardımcısı...” ibaresi dışındaki kısım:

32. Dava konusu kural Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünde 657 sayılı Kanunun ek 41. maddesine göre Maden ve Petrol Uzmanı ve Maden ve Petrol Uzman Yardımcısı istihdam edilebileceğini düzenlemektedir. Bu kuralın da bu dosyadaki yukarıda “B. 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesi” başlığı altında sıraladığım gerekçelerle konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olduğundan iptali gerektiği kanaatindeyim.

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞI OY GEREKÇESİ

A. 54. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinde Yer Alan “...görev ve yetkileri...” İbaresini

1. (4) numaralı CBK’nın 54. maddesinin ikinci cümlesinde yer alan “... görev ve yetkileri...” ibaresinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine karar verilmiştir.

2. CBK’nın 54. maddesinin ikinci cümlesi Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) bünyesindeki il afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususların Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirleneceğini düzenlemektedir. Söz konusu cümlede yer alan “...görev ve yetkileri...” ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

3. İl afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin kamu hizmeti niteliği taşıyan görevleri yerine getirdiği dolayısıyla Anayasa’nın 128. maddesi anlamında memur veya diğer kamu görevlisi sıfatını haiz oldukları açıktır (AYM, E.2019/96, K.2022/17).

4. Anayasa'nın 128. maddesinde Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerin, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görüleceği ifade edilmiş; memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği belirtilmiştir.

5. Anayasa Mahkemesi de 24.02.2022 tarihli ve E.2019/96, K.2022/17 sayılı kararına konu (43) numaralı CBK'nın 14. maddesiyle (1) numaralı CBK'ya eklenen 227/B maddesinin (4) numaralı fıkrasının "...hazine ve maliye başmüfettişleri, müfettişleri ve müfettiş yardımcılarının görev, yetki ve sorumlulukları ile..." şeklindeki kuralı münhasır alanda düzenleme yapıldığı gerekçesi ile iptal etmiştir. Bu sebeple dava konusu kuralın Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuda düzenleme yaptığı anlaşılmaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

B. 163. Maddesinin (2) Ve (3) Numaralı Fıkraları

7. CBK'nın 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...görev ve yetkileri..." ibaresinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimine ilişkin gerekçelerimle çoğunluğun görüşüne katılmıyorum.

8. Açıklanan gerekçelerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

E. 587. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (c) Bendinde Yer Alan "...iş tanımlarını..." Kısmı

9. Dava konusu kural TÜBİTAK personelinin iş tanımlarının Başkanlığın önerisi üzerine görüşülerek karara bağlamasını yönetim kurulunun görev ve yetkisi olarak düzenlemektedir.

10. CBK'nın 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...görev ve yetkileri..." ibaresinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimine yönelik gerekçelerimle çoğunluğun görüşüne katılmıyorum.

11. Açıklanan gerekçelerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

12. Açıklanan nedenlerle kuralın iptali gerekir. Bu gerekçeyle Sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

Üye
Selahaddin MENTEŞ

KARŞI OY

1. Mahkememiz çoğunluğu (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK);

54. maddesinin ikinci cümlesinde yer alan "...görev ve yetkileri..." kısmının, 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin, 163. maddesinin (2) ve (3) numaralı fıkralarının, 542. maddesinin (1) numaralı fıkrasının, 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinde yer alan "Kurumun personel kadroları...ve göreve karşılık gelen pozisyonları..." kısmı ile "...iş tanımlarını..." kısmının, 594. maddesinin birinci cümlesinde yer alan "...gerekli gördüğü bilgileri..." ibaresinin ve 782. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin konu bakımından yetki yönünden,

542. maddesinin (1) numaralı fıkrasının, 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin ve 594. maddesinin birinci cümlesinde yer alan "...gerekli gördüğü bilgileri..." ibaresinin içerik yönünden,

Anayasa'ya aykırı olmadığına karar vermiştir. Aşağıda açıklanan nedenlerle bu karara katılma imkânı olmamıştır.

A. 54. Maddesinin İkinci Cümlesinde Yer Alan "...görev ve yetkileri..." Kısmı

2. CBK'nın 54. maddesinin ikinci cümlesinde Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) bünyesindeki il afet ve acil durum müdürlüğü

ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususların Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Anılan cümlenin "...görev ve yetkileri..." bölümü dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

3. AFAD'ın afet ve acil durum hizmetleri görevinin, müşterek mahallî ihtiyaçları karşılamak ve kamu yararını sağlamak amacıyla yapılan genel idare esaslarına göre yürütülmesi gereken kamu hizmeti niteliği taşıdığı açıktır. Afet ve acil durum hizmetlerinin kendine özgü nitelikleri, bu hizmetlerin genel idare esaslarına göre memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle yürütülmesi gereken asli ve sürekli görevler kapsamında değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Kamu hizmeti niteliği taşıyan anılan görevlerin yerine getirilebilmesi bağlamında il afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin Anayasa'nın 128. maddesi anlamında memur veya diğer kamu görevlisi sıfatına sahip bulunduklarında tereddüt bulunmamaktadır (AYM, E.2019/96, K.2022/17).

4. Anayasa'nın 128. maddesinde Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerin, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görüleceği ifade edilmiş; memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği belirtilmiştir.

5. Nitekim Anayasa Mahkemesi, 24.02.2022 tarihli ve E.2019/96, K.2022/17 sayılı kararına konu (43) numaralı CBK'nın 14. maddesiyle (1) numaralı CBK'ya eklenen 227/B maddesinin (4) numaralı fıkrasının "...hazine ve maliye başmüfettişleri, müfettişleri ve müfettiş yardımcılarının görev, yetki ve sorumlulukları ile..." şeklindeki kuralı münhasır alanda düzenleme yapıldığı gerekçesi ile iptal etmiştir. Bu itibarla dava konusu kuralın Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuda düzenleme yaptığı anlaşılmaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

B. 55. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesi

7. Dava konusu kural, 375 sayılı KHK'ya ve anılan KHK'nın da 657 sayılı Kanun'a yaptığı atıfla AFAD bünyesindeki denetçi ve denetçi yardımcılarının kamu hizmetine girişini ve bu hizmete girdikten sonra denetçi olarak atanmak için sahip olması gereken nitelikleri düzenlenmektedir. Yukarıda da belirtildiği üzere AFAD bünyesindeki denetçi yardımcıları ve denetçilerin kamu görevlisi niteliği taşıdıkları açıktır (§ 3).

8. Yukarıda da açıklandığı üzere Anayasa'nın 128. maddesinde kamu görevlilerinin niteliklerinin kanunla düzenlenmesi öngörülmüştür (§ 4).

9. Dava konusu kural 375 sayılı KHK'ya atıfla denetçi ve denetçi yardımcılarının haiz olması gereken nitelikleri düzenlemektedir. Bu niteliklerin bizzat CBK kuralı ile düzenlenmesi ile CBK kuralında kanuna atıfla düzenlenmesi arasında fark bulunmamaktadır.

10. Açıklanan gerekçelerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

C. 163. Maddesinin (2) Ve (3) Numaralı Fıkraları

11. CBK'nın 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...görev ve yetkileri..." ibaresinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimine yönelik gerekçelerimle çoğunluğun görüşüne katılmıyorum.

12. Açıklanan gerekçelerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

D. 542. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrası

a. Konu Bakımından Yetki Yönünden

13. Kural, Türkiye Radyo Televizyon Kurumunun (TRT), Cumhurbaşkanlığı bildirilerini, sadece Cumhurbaşkanlığını bağlamak kaydıyla yayınlamakla yükümlü olduğunu ancak, bunların Cumhurbaşkanlığı bildirisi olduğunu yayın sırasında açıklayacağını; Cumhurbaşkanlığı bildirilerine ait metinlerin,

Cumhurbaşkanlığından yazılı yayın isteği ile verilmesinin ve yetkililerin imzasını taşımasının şart olduğunu düzenlemektedir.

14. Dava konusu kural olmasaydı Cumhurbaşkanlığının TRT'ye yayımlanmak üzere göndereceği bildirilere 2954 sayılı Kanun'un 20. maddesinin birinci fıkrasındaki *"Bu Kanunda belirtilen yayın esaslarına uymak ve diğer siyasi partilere cevap hakkı doğuracak bir unsur taşımamak kaydıyla; Cumhurbaşkanının ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasi partilerin açıklama ve faaliyetlerinin yayınlanması, bunların haber değeri ve niteliği taşıması şartına bağlıdır."* şeklindeki hüküm uygulanacaktı. Dava konusu kural bir anlamda TRT'nin Cumhurbaşkanının açıklamalarını yayımlama koşullarını açıkça düzenleyen anılan Kanun hükmüne bir istisna getirmektedir. Bu çerçevede dava konusu CBK kuralı ile kanunun açıkça düzenlediği bir konuda düzenleme yapıldığı anlaşılmaktadır.

15. Açıklanan gerekçelerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesine aykırıdır.

a. İçerik Yönünden

16. Anayasa'nın 133. maddesinde *"Devletçe kamu tüzelkişiliği olarak kurulan tek radyo ve televizyon kurumu ile kamu tüzelkişilerinden yardım gören haber ajanslarının özerkliği ve yayınlarının tarafsızlığı esastır."* denilerek TRT'nin özerkliği ve yayınlarının tarafsızlığı hüküm altına alınmıştır.

17. Dava konusu kural uyarınca TRT'nin gönderilen bildirileri yayınlama konusunda sadece şekli nitelikte olan *"Cumhurbaşkanlığından yazılı yayın isteği ile verilmesi ve yetkililerin imzasını taşıması"* şartının bulunup bulunmadığına bakma ve *"Cumhurbaşkanlığı bildirisi olduğunu yayın sırasında"* açıklama şeklindeki sınırlı yetkisi dışında hiçbir yetkisi bulunmamaktadır.

18. Kuralla bildirilerin içeriğinin, kapsamının, yayın süresinin ve yayınlanma sıklığının belirlenmesine yönelik düzenleme öngörülmediği gibi bu hususlarda TRT'ye takdir yetkisi de tanınmamıştır.

19. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 2. ve 133. maddelerine aykırıdır.

E. 587. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (c) Bendi

a. Kuralın “Kurumun personel kadroları...ve göreve karşılık gelen pozisyonları...” Kısım ile “...iş tanımlarını...” Kısımının Konu Bakımından Yetki Yönünden Değerlendirilmesi

20. Dava konusu kurallar TÜBİTAK'ın personel kadrolarını, iş tanımlarını ve göreve karşılık gelen pozisyonlarını Başkanlığın önerisi üzerine görüşerek karara bağlayanın yönetim kurulunun görev ve yetkisi kapsamında olduğunu düzenlemektedir.

21. CBK'nın 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “...görev ve yetkileri...” ibaresinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimine yönelik gerekçelerimle çoğunluğun görüşüne katılmıyorum.

22. Açıklanan gerekçelerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

b. İçerik Yönünden

23. Dava konusu kural TÜBİTAK'ın personel kadrolarını, ücret cetvellerini ile personel performans değerlendirme kriterlerini, bu değerlendirmeler kapsamında yapılacak ödemeler ile iş tanımlarını ve göreve karşılık gelen pozisyonlarını Başkanlığın önerisi üzerine görüşerek karara bağlayanın yönetim kurulunun görev ve yetkisi kapsamında olduğunu düzenlemektedir.

24. Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasına göre “İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir.” Ancak Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında “Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir.” denilmek suretiyle bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrası uyarınca CBK ile düzenlenebileceği özel olarak belirtilen konular kapsamında kalmaktadır.

25. Bu bağlamda Anayasa'nın CBK tarafından düzenleneceğini özel olarak öngördüğü yukarıda belirtilen idarelerin kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı, merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması ile düzenlenmesi kapsamında, bu konularla sınırlı olmak üzere Anayasa'nın 123. maddesinin anılan hükmünde belirtilen hususlarda CBK ile düzenleme yapılabilir.

26. TÜBİTAK CBK'nın 582. maddesinin (1) numaralı fıkrasında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığıyla ilgili kuruluş olarak düzenlenmiştir.

27. Kamu kurum ve kuruluşlarının kadrolarının ihdası veya iptali, başka bir deyişle kadro usulüne ilişkin düzenlemeler idarenin teşkilat yapısı ile ilgili olup idarenin kuruluş ve görevlerinin belirlenmesinin bir parçasını oluşturmaktadır. Anayasa Mahkemesi Kararlarında konuyla ilgili olarak *"Bir kurumun kuruluşu deyince her şeyden önce o kurumu yürütecek personele ait kadrolar hatıra gelir. Zira kurumun temelinden çatısına kadar bütün örgütünün bu kadrolar teşkil eder. Personel kadroları mevcut olmayan bir kurum, henüz kuruluş haline geçmemiş demektir. Şu hâlde bir kurumu çalışır hale getirecek olan Personel kadrolarının, en küçüğünden en büyüğüne kadar, bütününü kuruluştan ayrı düşünmeğe imkân yoktur."* denilmektedir (AYM, E.1965/32, K.1966/3, 4/2/1966; E. 2018/119, K. 2020/25, 11/6/2020, § 18)."

28. Dava konusu kural yukarıdaki içtihat kapsamında ele alındığında kuralın "idarenin kuruluş ve görevlerinin belirlenmesinin bir parçası" olarak görülen kadroları bizzat düzenlemediği bu konuda düzenleme yapma yetkisini TUBİTAK Yönetim Kuruluna devrettiği görülmektedir. Bu bağlamda AYM içtihadında (AYM, E.2018/124, K.2020/56, 15/10/2020) "Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "...kurulur." ibaresi CBK ile kurulan bir kamu tüzel kişiliğinin CBK ile düzenlenmesini de içermektedir." değerlendirmesine yer verilmiş ise de dava konusu kuralın TUBİTAK kadroları başta olmak üzere personele ilişkin diğer hususları düzenlemek, en azından çerçevesini çizmek yerine düzenleme yetkisini devrettiği görülmektedir.

29. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırıdır.

F. CBK'nın 594. Maddesinin Birinci Cümlesinde Yer Alan "...gerekli gördüğü bilgileri..." İbaresini

a. Konu Bakımından Yetki Yönünden

30. CBK'nın "*Bilgi ve belge talebi*" başlıklı 594. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde TÜBİTAK'ın, araştırma ve inceleme konuları için gerekli gördüğü bilgileri kamu kurum ve kuruluşları ile vakıf yükseköğretim kurumları dâhil tüm yükseköğretim kurumlarından doğrudan doğruya istemeye yetkili olduğu belirtilmiştir. Dava konusu kural anılan cümlede yer alan "...gerekli gördüğü bilgileri..." ibaresi iptali istenen kuralı oluşturmaktadır.

31. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca temel haklar, kişi hakları ve siyasi haklar CBK ile düzenlenemez.

32. Anayasa'nın 20. maddesinin birinci fıkrasında herkesin özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu, özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamayacağı belirtilmiş; üçüncü fıkrasında da "*Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.*" denilerek kişisel verilerin korunması özel hayatın gizliliğinin korunması kapsamında güvenceye kavuşturulmuştur.

33. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı, Anayasa'da CBK ile düzenlenemeyeceği öngörülen "yasak alan" kapsamında kalan temel haklar arasındadır.

34. Açıklanan gerekçelerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

b. İçerik Yönünden

35. Anayasa'nın 20. maddesinde, kişisel verilerin ancak kanunda öngörülen hâllerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceği belirtilmiştir.

Dava konusu kuralla tanınan yetkinin son derece geniş olması kişisel verileri koruma hakkına yönelik herhangi bir sınırı olmayan müdahalelere neden olma potansiyelini bünyesinde taşımaktadır. Bu nedenle, kişisel verilerin korunması hakkıyla ilgili yasal düzenlemelerin açık, net ve anlaşılabilir olması ve keyfi ve amaca uygun olmayan kullanımlara karşı güvenceler sağlaması gerekmektedir.

36. Anayasa'nın 13. maddesinde, temel hak ve özgürlüklerin özlerine dokunulmaksızın ölçülülük ilkesine uygun şekilde, yasayla sınırlandırılabilmesi belirtilmektedir. Ölçülülük ilkesi sınırlamada başvuru aracının sınırlama amacını gerçekleştirmeye *elverişli* olmasını; bu aracın sınırlama amacı açısından *gerekli* olmasını ve araçla amacın ölçüsüz bir *oran* içinde bulunmamasını ifade eder.

37. Bu itibarla, Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleri kapsamında kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının ancak kanunla sınırlanabileceği, dava konusu CBK kuralıyla bu hakka yönelik düzenleme yapıldığı anlaşılmaktadır.

38. Açıklanan gerekçelerle kural, Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırıdır.

G. 782. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesi

39. CBK'nın 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimine yönelik gerekçelerimle çoğunluğun görüşüne katılmıyorum.

40. Açıklanan gerekçelerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

Üye
Kenan YAŞAR

Esas Sayısı : 2020/67
Karar Sayısı : 2022/139
Karar Tarihi : 9/11/2022

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL ve Engin ÖZKOÇ ile birlikte 134 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 16/6/2020 tarihli ve 7246 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 3. maddesiyle 7/12/1994 tarihli ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 9. maddesinin değiştirilen birinci fıkrasının birinci cümlesinin "...ve teşebbüslerin belirli faaliyetlerini yahut ortaklık paylarını ya da mal varlıklarını devretmeleri şeklindeki yapısal tedbirleri..." bölümünün,

B. 4. maddesiyle 4054 sayılı Kanun'un 15. maddesinin birinci fıkrasının değiştirilen (a) bendinde yer alan "...bunların kopyalarını ve fiziki örneklerini alabilir," ibaresinin,

C. 6. maddesiyle 4054 sayılı Kanun'un 34. maddesine eklenen üçüncü fıkranın,

Ç. 12. maddesiyle 4054 sayılı Kanun'a eklenen geçici 6. maddenin birinci fıkrasının;

1. Birinci cümlesinin "...Kurum danışmanı, Başkan danışmanı, idari koordinatör, müdür, araştırma uzmanı, basın danışmanı, sistem çözümleyici, veri iletişim uzmanı, programcı, idari hizmet yetkilisi ve idari hizmet uzmanı kadrolarında bulunanlar araştırmacı kadrolarına;..." bölümünün,

2. Dördüncü cümlesinin,

Anayasa'nın 2., 7., 13., 20., 35., 36., 48., 90., 123., 128., 153. ve 167. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un iptali talep edilen kuralların da yer aldığı;

1. 3. maddesiyle 4054 sayılı Kanun'un birinci fıkrası değiştirilen 9. maddesi şöyledir:

“İhlale Son Verme

Madde 9- (Değişik birinci fıkra:16/6/2020-7246/3 md.) Kurul; ihbar, şikâyet ya da Bakanlığın talebi üzerine veya resen bu Kanunun 4 üncü, 6 ncı veya 7 nci maddelerinin ihlal edildiğini tespit ederse, ilgili teşebbüs veya teşebbüs birliklerine rekabetin tesisi için yerine getirilmesi ya da kaçınılması gereken davranışları ve teşebbüslerin belirli faaliyetlerini yahut ortaklık paylarını ya da mal varlıklarını devretmeleri şeklindeki yapısal tedbirleri nihai kararında bildirir. Davranışsal ve yapısal tedbirler, ihlale orantılı ve ihlalin etkili biçimde sona erdirilmesi için gerekli olmalıdır. Yapısal tedbirlere ancak daha önce getirilen davranışsal tedbirlerin sonuç vermediği hallerde başvurulur. Davranışsal tedbirlerin sonuç vermediğinin nihai kararla tespit edilmesi halinde ilgili teşebbüs veya teşebbüs birliklerine yapısal tedbire uyması için en az 6 ay süre verilir.

Meşru bir menfaati olan gerçek ve tüzelkişiler şikayette bulunabilir.

Kurul, birinci fıkraya göre bir karar almadan önce ilgili teşebbüs veya teşebbüs birliklerine ihlale ne şekilde son vereceklerine ilişkin görüşlerini yazılı olarak bildirir.

Kurul, nihai karara kadar ciddi ve telafi olunamayacak zararların ortaya çıkma ihtimalinin bulunduğu durumlarda, ihlalden önceki durumu koruyucu nitelikte ve nihai kararın kapsamını aşmayacak şekilde geçici tedbirler alabilir.”

2. 4. maddesiyle 4054 sayılı Kanun'un birinci fıkrasının (a) bendi değiştirilen 15. maddesi şöyledir:

“Yerinde İnceleme

Madde 15- Kurul, bu Kanunun kendisine verdiği görevleri yerine getirirken gerekli gördüğü hallerde, teşebbüs ve teşebbüs birliklerinde incelemelerde bulunabilir. Bu amaçla teşebbüslerin veya teşebbüs birliklerinin:

*a) (Değişik:16/6/2020-7246/4 md.) Defterlerini, fiziki ve elektronik ortam ile bilişim sistemlerinde tutulan her türlü verilerini ve belgelerini inceleyebilir, **bunların kopyalarını ve fiziki örneklerini alabilir,***

b) Belirli konularda yazılı veya sözlü açıklama isteyebilir,

c) Teşebbüslerin her türlü mal varlığına ilişkin mahallinde incelemeler yapabilir.

İnceleme, Kurul emrinde çalışan uzmanlar tarafından yapılır. Uzmanlar incelemeye giderken yanlarında incelemenin konusunu, amacını ve yanlış bilgi verilmesi halinde idari para cezası uygulanacağını gösteren bir yetki belgesi bulundururlar.

(Ek fıkra: 1/8/2003-4971/25 md.) İlgililer istenen bilgi, belge, defter ve sair vasıtaların suretlerini vermekle yükümlüdür. Yerinde incelemenin engellenmesi veya engellenme olasılığının bulunması durumunda sulh ceza hakimi kararı ile yerinde inceleme yapılır.”

3. 6. maddesiyle 4054 sayılı Kanun’un üçüncü fıkranın eklendiği 34. maddesi şöyledir:

“Kurum Personelinin Statüsü

Madde 34 – (Değişik cümle:16/6/2020-7246/6 md.) Kurum hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri yürüten personelin kadroları ekli (I) sayılı Cetvelde gösterilmiştir. Kurum emrinde yeteri kadar uzman meslek personeli ile kariyer dışı ihtisas personeli çalıştırılabilir.

Kurum personeli ücret ve mali haklar dışında 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabidir. (İptal ikinci ve üçüncü cümleler: Anayasa Mahkemesinin 6/6/2013 tarihli ve E.: 2013/47, K.: 2013/72 sayılı Kararı ile.) (...)

(Ek fıkra:16/6/2020-7246/6 md.) Ekli (I) sayılı Cetveldeki toplam kadro sayısını geçmemek ve mevcut kadro unvanları veya 10/7/2018 tarihli ve 2 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi eki cetvellerde yer alan kadro unvanları ile sınırlı olmak kaydıyla hizmet sınıfı, kadro, unvan ve derecelerin değiştirilmesi ile bu kadroların kullanılmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Kurul yetkilidir.

Geçicilik veya belli bir ihtisas gerektiren nitelikteki hizmetler Başkanlıkça tespit olunur. Bu işlerde çalışacak personel hakkında vekalet veya istisna akdi hükümleri uygulanır. Bu fıkraya göre istihdam edileceklerden sosyal güvenlik kuruluşlarından almakta oldukları aylıkları kesilmez.

Yabancı uzmanlar da Başkanlığın hazırlayıp Kurulun onayı ile yürürlüğe konacak yönetmelik esaslarına göre istihdam edilebilir.”

4. 12. maddesiyle 4054 sayılı Kanun’a eklenen geçici 6. maddenin birinci fıkrası şöyledir:

“Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte Kurumda inceleme uzmanı kadrosunda bulunanlar rekabet uzmanı kadrolarına ve kıdemli koordinatör ile mesleki koordinatör kadrosunda bulunanlar rekabet başuzmanı kadrolarına; Kurum danışmanı, Başkan danışmanı, idari koordinatör, müdür, araştırma uzmanı, basın danışmanı, sistem çözümleyici, veri iletişim uzmanı, programcı, idari hizmet yetkilisi ve idari hizmet uzmanı kadrolarında bulunanlar araştırmacı kadrolarına; garaj şefi kadrosunda bulunanlar şoför kadrosuna başkaca bir işleme gerek kalmaksızın kadro dereceleriyle atanmış sayılır. Bu şekilde atananların eski kadrolarına bağlı olarak en son ayda fiilî çalışmaya bağlı ödemeler hariç mali haklar kapsamında yapılan her türlü ödemeler toplamı net tutarının (bu tutar sabit bir değer olarak esas alınır), atandıkları yeni kadrolarına bağlı olarak fiilî çalışmaya bağlı ödemeler hariç mali haklar kapsamında yapılan her türlü ödemeler toplamı net tutarından fazla olması halinde aradaki fark tutarı, herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın fark kapanıncaya kadar ayrıca tazminat olarak ödenir. Atandıkları kadro unvanında isteğe bağlı olarak herhangi bir değişiklik olanlarla kendi istekleriyle başka kurumlara atananlara fark tazminatı ödenmesine son verilir. Araştırmacı kadrosuna atananlar Kurumca ihtiyaç duyulan işlerde görevlendirilir.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Serdar ÖZGÜLDÜR, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ ve Basri BAĞCI'nın katılmalarıyla 10/9/2020 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Alparslan KOÇAK tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu kanun hükümleri, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Genel Açıklama

3. Serbest piyasa ekonomisinin benimsendiği toplumlarda her teşebbüs, kârını en üst düzeye çıkarmak için elindeki kıt üretim faktörlerini hangi mal veya hizmet üretiminde kullanacağına ve mal veya hizmetleri ne miktarda üretilip diğer ürünlerden hangi yöntemlerle farklılaştırarak hangi fiyata satacağına karar vermektedir. Bu kararların alınma sürecinde tüm teşebbüslerin özgür ve birbirleriyle yarış hâlinde, bir başka deyişle rekabet içinde olmaları gerekir. Nitekim rekabet; piyasaya sürülen malların miktarının artmasına, fiyatların düşmesine, malların kalitesinin yükselmesine ve bu suretle toplumun daha geniş kesiminin daha çok, daha ucuz ve kaliteli mal edinmesine imkân sağlar. Dolayısıyla rekabet tüketicilerin yararınadır.

4. Teşebbüsler kârlarını en üst düzeye çıkarma amacı çerçevesinde teknolojik gelişme ve taşıma maliyetlerindeki değişikliklerin eşlik ettiği küreselleşme nedeniyle piyasalarda güçlü konuma gelme, çevre ya da istihdam duyarlılığı nedeniyle oluşan mevzuat değişikliklerine uyum sağlama, yeni bir ürün ya da coğrafi pazara girme, iflas etme risklerinden

kurtulma gibi nedenlerle rekabeti sınırlayıcı anlaşmalara, birbirleriyle uyumlu davranışlara, pazardaki egemenliklerini kötüye kullanma yoluna, birleşme veya devralmaya başvurabilmektedirler. Söz konusu uygulama ve işlemlerin üretilen ürün miktarı ve çeşidinin artması, fiyatların düşmesi, pazarlamanın etkinleşmesi, araştırma ve geliştirmeye daha fazla kaynak aktarılması, dağıtım ve personel verimliliğinin, uluslararası piyasalardaki rekabet gücünün ve tüketicinin refahının artması gibi olumlu sonuçları olabilir. Ancak bu durum, etkin rakiplerin sayılarının azalması, pazara girişin engellenmesi, üretim ve pazarlamada yenileşme güdüsünün azalması, tüketici tercihlerindeki seçeneklerin azalması, fiyatların artması gibi olumsuz sonuçlar da doğurabilir.

5. Bu kapsamda mal ve hizmet piyasalarındaki rekabeti engelleyici, bozucu veya kısıtlayıcı anlaşma, karar ve uygulamaları ve piyasaya hâkim olan teşebbüslerin bu hâkimiyetlerini kötüye kullanmalarını önlemek, bunun için gerekli düzenleme ve denetlemeleri yaparak rekabetin korunmasını sağlamak amacıyla 4054 sayılı Kanun kabul edilmiştir.

6. Anılan Kanun'un "*Tanımlar*" başlıklı 3. maddesinde teşebbüs (işletme), 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 11. maddesi ile diğer mevzuatta yer alan tanımlardan daha geniş şekilde ve Avrupa Birliği Komisyonunun yorumuyla uyumlu olarak "*Piyasada mal veya hizmet üreten, pazarlayan, satan gerçek ve tüzelkişilerle, bağımsız karar verebilen ve ekonomik bakımdan bir bütün teşkil eden birimler...*" biçiminde tanımlamıştır. Bir başka deyişle tek gerçek kişi tarafından işletilenden büyük ölçekli sanayi şirketlerine kadar ticari ve ekonomik faaliyetlerde bulunan bütün ekonomik varlıklar 4054 sayılı Kanun uygulamasında teşebbüs olarak kabul edilmiştir.

7. Anılan Kanun'un 3. maddesinde ise teşebbüs birlikleri "*Teşebbüslerin belirli amaçlara ulaşmak için oluşturduğu tüzelkişiliği haiz ya da tüzelkişiliği olmayan her türlü birlikler...*" şeklinde tanımlanmıştır. Söz konusu tanım uyarınca kanunla veya iradi olarak kurulmaları, özel hukuk veya kamu hukuku tüzel kişisi olmaları ya da tüzel kişiliklerinin bulunup bulunmadığı önem taşımaksızın katılan teşebbüslerin kararlarına uyduğu tüm birlikler teşebbüs birlikleri olarak kabul edilmiştir.

B. Kanun'un 3. Maddesiyle 4054 Sayılı Kanun'un 9. Maddesinin Değiştirilen Birinci Fıkrasının Birinci Cümlesinin "...ve teşebbüslerin belirli faaliyetlerini yahut ortaklık paylarını ya da mal varlıklarını devretmeleri şeklindeki yapısal tedbirleri..." Bölümünün İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

8. 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesiyle teşebbüslerin aralarında gizli veya açık anlaşma yapmak suretiyle oluşturdukları birliklerinin kararlarıyla ya da birlikte davranarak piyasada rekabeti sınırlamaları, 6. maddesiyle teşebbüslerin ülkenin bütününde ya da bir bölümünde bir mal veya hizmet piyasasındaki hâkim durumunu tek başına yahut başkalarıyla yapacağı anlaşmalarla ya da birlikte davranarak kötüye kullanmasıyla rekabeti kısıtlaması yasaklanmıştır. Anılan Kanun'un 7. maddesiyle de ülkenin bütününde ya da bir kısmında herhangi bir mal veya hizmet piyasasındaki etkin rekabetin önemli ölçüde azaltılması, hâkim durum yaratılması ya da mevcut hâkim durumun güçlendirilmesi sonucunu doğuracak şekilde teşebbüslerin birleşmeleri veya herhangi bir teşebbüsün ya da kişinin diğer bir teşebbüsün mal varlığını yahut ortaklık paylarının tümünü veya bir kısmını ya da kendisine yönetimde hak sahibi olma yetkisi veren araçları, miras yoluyla iktisap durumu hariç olmak üzere, devralması yasaklanmış ve teşebbüslerin belirli bir ölçek ve etkide birleşme ve devralmaları Rekabet Kurulunun (Kurul) iznine tabi tutulmuştur.

9. Kanun'da, anılan maddelerdeki yasaklara uyulmaması hâlinde uygulanacak yaptırımlar düzenlenmiş ve bu konuda araştırma, soruşturma ve yaptırımlara karar verme yetkisi Kurula verilmiştir. Kurul kararlarına karşı ise idare mahkemelerine başvurma imkânı tanınmıştır.

10. Söz konusu idari yaptırımların uygulanması ilgili mal veya hizmet piyasasındaki rekabetin yeniden tesisini mümkün kılmayabilir. Bu takdirde idari yaptırımların uygulanması yerine ihlale konu işlem ve eylemlerin rekabeti kısıtlayıcı etkilerini ortadan kaldırmaya yönelik tedbirlerin alınmasına karar verilebilir.

11. Bu bağlamda "*İhlale Son Verme*" başlıklı 9. maddenin birinci cümlesinde Kurula ihbar, şikâyet ya da Ticaret Bakanlığının talebi üzerine veya resen 4., 6. veya 7. maddelerin ihlal edildiğini tespit etmesi hâlinde

bu ihlallere neden olan anlaşma, davranış, karar, birleşme, devralma gibi tüm işlem ve eylemlere yönelik rekabeti kısıtlayıcı duruma son verecek tedbirleri alma görev ve yetkisi tanınmıştır. Bu tedbirler ilgili teşebbüslere belirli davranışlarda bulunma zorunluluğu getiren veya rekabete aykırı belirli davranışlarda bulunmaktan alıkoyan davranışsal tedbirler olabileceği gibi piyasanın yapısının değiştirilmesi amacıyla teşebbüslerin belirli faaliyetlerinin yahut ortaklık paylarının ya da mal varlıklarının devredilmesi şeklindeki yapısal tedbirler de olabilir. Anılan cümlelerin “...ve teşebbüslerin belirli faaliyetlerini yahut ortaklık paylarını ya da mal varlıklarını devretmeleri şeklindeki yapısal tedbirleri...” bölümü dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

12. Davranışsal tedbirler; rakip teşebbüslerin belirli bir imkâna erişiminin sağlanması, teşebbüsler arası bilgi paylaşımının tasarlanmış güvenlik duvarlarıyla engellenmesi, ayrımcı olmayacak şekilde davranmayı öngören hükümlerin veya fiyat kontrollerinin getirilmesi, rakip teşebbüslere altyapıya, şebekeye, patentlere, üretim yöntemlerine (know-how) veya fikrî haklar gibi teknolojilere ve zorunlu girdilere erişim hakkının tanınması, müşteri ya da rakiplerle iş yapılmasına mâni olan sözleşmelerin imzalanmasının engellenmesi veya yasaklanması, belirli tip sözleşmelere kısıtlama getirilmesi, teşebbüs çalışanlarının rekabet etme yasağının uygulanmasının engellenmesi ve piyasaya girişlerin teşvik edilmesi gibi çeşitli şekillerde olabilmektedir.

13. Davranışsal tedbirler teşebbüslerin davranışlarına, varlıklarını nasıl kullanacaklarına, pazarda rekabet etmelerine veya diğer teşebbüslerle yapacakları sözleşmelere yönelik yükümlülükler içerir. Ancak herhangi bir rekabet yasağı ihlalinin sona erdirilmesi için davranışsal tedbirler her zaman yeterli olmayabilir.

14. Rekabeti kısıtlayıcı ihlalin sona erdirilmesi konusunda davranışsal tedbirlerin sonuç vermediği durumlarda dava konusu kuralla teşebbüslerin belirli faaliyetlerini yahut ortaklık paylarını ya da mal varlıklarını devretmeleri şeklindeki yapısal tedbirlere başvurulabileceği öngörülmüştür. Ancak yine 9. maddenin birinci fıkrası uyarınca davranışsal tedbirler öncelikle uygulanacak ve davranışsal tedbirlerin sonuç vermediği hâllerde yapısal tedbirlere başvurulacaktır. Davranışsal ve yapısal tedbirler, ihlalle orantılı ve ihlalin etkili biçimde sona erdirilmesi için gerekli olmalıdır.

15. Uygulanacak yapısal tedbirler kapsamındaki devirlerin 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ile 6102 sayılı Kanun'da yer alan işletme ve pay devrine ilişkin hükümlere göre yapılacağı açıktır. Anılan hükümler çerçevesinde devrin konusunu hangi unsurların oluşturacağına dair ilgili teşebbüslerin taahhüt ve öneride bulunması mümkün olmakla birlikte bu hususlar Kurul tarafından belirlenecek olup devirlerin uygulanması için altı aydan az olmamak üzere süre verileceği öngörülmüştür. Söz konusu süre içinde devre konu unsurların ilgili sicillere tescil ve ilanları, borç ve alacaklardan sorumluluk, lisans ve izinlerin yenilenmesi gibi devir işlemlerinin seyri ile gerçekleştirilen devrin yeterliliği ve karara uygunluğu Kurulun takdirindedir. Kurulun bu kapsamda almış olduğu tedbirlerin ihlalle orantılı ve gerekli olup olmadığına yönelik itirazlar ise idari yargının denetimine tabidir.

16. Kurulca belirlenen yapısal tedbirlere uyulmaması hâlinde ise hukuken geçersiz sayma, zarara uğrayanlar lehine tazminat, idari para cezası, birleşme ve devralmaya izin vermeme gibi Kanun'da sayılan diğer yaptırımlara hükmedilebilecektir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

17. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralın yargı kararı olmaksızın mal varlığının devri sonucunu doğurduğu, mülkiyet ve teşebbüs özgürlüğünün sınırlandırılmasına neden olduğu, bu yöndeki kararın yargı kararıyla iptal edilmesi hâlinde dahi devir dolayısıyla teşebbüslerin ağır ve telafisi imkânsız zararlara uğramasının kaçınılmaz olduğu, 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi kapsamındaki devir ve birleşmelerin gerçekleşmesi hâlinde yapılacak hususların 10. ve 11. maddelerde düzenlendiği, rekabet yasağı ihlalini düzenleyen 4. ve 6. maddelere aykırılıkların özünde davranışsal fiiller olduğu, kuralla bunlar için yapısal tedbirlerin öngörüldüğü, hâlbuki davranışsal fiillere ilişkin yaptırımın 57. ve 58. maddelerde zarara uğrayan kişilerin zararlarının tazmini olarak belirlendiği, bu tür ihlaller için anılan yaptırımların yeterli olduğu, kuralla öngörülen hak sınırlamalarının orantılı olmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 13., 35., 48., 90. ve 167. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

18. Anayasa'nın 35. maddesinde *"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir./Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir./Mülkiyet*

hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.” denilmektedir. Anayasa’nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır. Teşebbüslerin fiziki varlıklarının, faaliyet alanlarının, ortaklık payları ya da fikrî haklar dâhil olmak üzere mal varlıklarının da mülkiyet hakkının kapsamında olduğu hususunda tereddüt bulunmamaktadır.

19. Mülkiyet hakkı, kişiye başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların öngördüğü sınırlamalara uymak koşuluyla sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, onun semerelerinden yararlanma ve ondan tasarruf etme imkânı veren bir haktır. Bu bağlamda malikin mülkünü kullanma, onun semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin sınırlanması veya mülkünden yoksun bırakılması mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder.

20. Anayasa’nın “*Çalışma ve sözleşme hürriyeti*” başlıklı 48. maddesi ise şöyledir: “*Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir./Devlet, özel teşebbüslerin millî ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır.*”

21. Anayasa’nın anılan maddesinde özel teşebbüsler kurmanın serbest olduğu belirtilmiş ancak devlete özel teşebbüslerin millî ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini sağlayacak tedbirleri alma görevi verilmiştir. Bu husus madde gerekçesinde “*Devlet, kamu yararı olan hallerde ve millî ekonominin gerekleri ve sosyal amaçlarla özel teşebbüs özgürlüğüne sınırlamalar getirebilir...*” şeklinde ifade edilmiştir.

22. Anayasa’nın anılan maddesiyle güvence altına alınan teşebbüs özgürlüğü, gelir ve kâr elde etmek amacıyla kişi ve teşebbüslerin piyasalarda ticari faaliyette bulunma, mal ve hizmet üreterek satın alma ya da satma, sözleşme yapma, teşebbüs kurma ve yönetme özgürlüğünü kapsamaktadır.

23. Anlaşma, uyumlu davranış, karar alma, hâkim durumun kötüye kullanılması ya da birleşme veya devralma suretiyle belirli bir mal ya da hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabetin engellenmesi, bozulması ya da kısıtlanması nedeniyle ilgili teşebbüslerin belirli faaliyetlerinin, ortaklık paylarının veya fikrî haklar dâhil olmak üzere mal

varlıklarının bir kısmının üçüncü teşebbüslere devredilmesini öngören kural bir yandan mülkiyet hakkını, diğer yandan bu devirlerin teşebbüslerin ticari stratejileri üzerinde doğrudan etkili olması nedeniyle teşebbüs özgürlüğünü sınırlamaktadır.

24. Anayasa'nın 13. maddesinde *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."* denilmektedir. Buna göre temel hak ve özgürlüklere sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir.

25. Bu kapsamda mülkiyet hakkını ve teşebbüs özgürlüğünü sınırlamaya yönelik bir kanuni düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olması gerekir.

26. Esasen temel hak ve özgürlükleri sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

27. Kuralda hangi yapısal tedbirlerin alınabileceği herhangi bir tereddüde yer vermeyecek biçimde açık ve net olarak düzenlenmiştir. Ayrıca bu yapısal tedbirlerin hangi ihlallerin varlığı hâlinde, hangi oranda ve hangi aşamada karara bağlanabileceği ve uygulanması için en az ne kadar süre tanınması gerektiği hususları da kuralın yer aldığı fıkrada belirtilmiştir.

Dolayısıyla kuralın belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu ve bu yönüyle kanunilik şartını taşıdığı anlaşılmaktadır.

28. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkının kamu yararı amacıyla sınırlanabileceği öngörülmüştür. Anayasa'nın 48. maddesinde ise teşebbüs özgürlüğü için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da o hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırlarının bulunduğu kabul edilmektedir. Ayrıca Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevler, özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebilir (AYM, E.2018/99, K.2021/14, 3/3/2021, § 24).

29. Mal ve hizmet üretiminde verimliliğin artırılması, kaynak dağılımında etkinliğin sağlanması ve teknolojiden yararlanmanın azami düzeye çıkarılabilmesi bakımından rekabetin esas olduğu bir serbest piyasa modelinin varlığı zorunludur. Rekabetin hüküm sürdüğü bir ortam, üretilen ve tüketicilere sunulan mal ve hizmetlerin belirli bir kalitede olmasını ve fiyatının makul düzeylerde kalmasını sağladığından aynı zamanda tüketicinin korunmasına da hizmet etmektedir. Ayrıca rekabet, ekonomik gücün tek bir elde toplanmasını önleyip topluma yayarak iktisadi güce sahip olanların siyasi hayata da egemen olmasını engellediğinden demokratik sistemin işlevsellik kazanabilmesi için gerekli bir nitelik taşımaktadır. Anayasa'nın 167. maddesinin gerekçesinde, tekeller ve tekel benzeri gruplaşmaları hem tüketim hem de hizmet sektöründe önlemenin sağlıklı bir toplum ve demokrasi için vazgeçilmez olduğu ifade edilerek bu gerçeğe işaret edilmektedir (AYM, E.2013/50, K.2015/38, 1/4/2015).

30. Kuralla rekabeti kısıtlayıcı her türlü anlaşma, birlik kararı, uyumlu davranış, hâkim durumu kötüye kullanma, birleşme veya devralma söz konusu olduğunda bozulan rekabetin yeniden tesisi için ilgili teşebbüslerin davranışlarına, varlıklarını nasıl kullanacaklarına, pazarda rekabet etmelerine veya diğer teşebbüslerle yapacakları sözleşmelere yönelik yükümlülüklerden oluşan davranışsal tedbirlerin sonuç vermediği durumlarda teşebbüslerin belirli faaliyetlerini yahut ortaklık paylarını ya da mal varlıklarını devretmeleri şeklindeki yapısal tedbirlere başvurulması öngörülmektedir. Kuralın Anayasa'nın 48. maddesinin ikinci fıkrası ve 167. maddesiyle devlete yüklenen özel teşebbüslerin güvenli ve serbest piyasa içinde çalışmasını sağlama, piyasalarda fiilî şekilde veya anlaşmayla doğacak tekel

ve kartelleşmeyi engelleme yükümlülüğü kapsamında piyasada rekabete aykırı davranış ya da işlemle zarar gören rekabet sürecinin kalıcı ve etkili bir şekilde düzeltilmesi suretiyle serbest piyasa ekonomisinin, rekabetçi ortamın, ekonomik aktörlerin davranışlarının oluşturduğu tehditlerden korunmasını amaçladığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla kamu yararını gerçekleştirmeye yönelik kuralın anayasal bağlamda meşru bir amacının bulunduğu görülmektedir.

31. Öte yandan Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca sınırlamanın ölçülü olup olmadığının da değerlendirilmesi gerekir. Anayasa'nın anılan maddesinde güvence altına alınan ölçülülük ilkesi *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen sınırlamanın ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını, diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir.

32. Teşebbüslerin aralarındaki gizli veya açık anlaşmalarla, oluşturdukları birliklerinin kararlarıyla ya da birlikte gerçekleştirdikleri davranışlarla, piyasadaki hâkim durumlarını tek başına yahut başkalarıyla yapacağı anlaşmalar ya da birlikte davranışlarla kötüye kullanması, birleşme veya devralmalar suretiyle piyasadaki etkin rekabetin kısıtlanması durumlarında ilgili teşebbüslerin devam eden faaliyetlerinin, mal varlıklarının veya ortaklık paylarının tamamının ya da bir kısmının elden çıkarılması suretiyle piyasayı yeniden yapılandırma ve piyasadaki hâkim yoğunlaşmayı engelleme imkânı sağladığından kuralın zarar gören rekabet sürecinin etkin bir biçimde yeniden tesisi amacını gerçekleştirmeye elverişli olmadığı söylenemez.

33. Davranış, anlaşma ve işlemlerin rekabeti sınırlayıcı ve rekabetçi yapıyı önemli ölçüde bozucu etkisi söz konusu olduğunda anılan eylem ve işlemler yasaklanmakta ve söz konusu yasağa uyulmaması durumunda çeşitli yaptırımlara başvurulmaktadır. Herhangi bir yaptırım uygulanmaksızın rekabet üzerindeki olumsuz etkilerin giderilmesi mümkün ise öncelikle teşebbüslere belirli bir şekilde davranma ya da davranmama yükümlülüğü yükleyen tedbirlere hükmedilmektedir.

34. Ancak piyasadaki rekabetçi yapıda oluşan zararların giderilmesi her zaman davranışsal tedbirlerle mümkün olmaz. Nitekim ilgili teşebbüslere belirli davranışlarda bulunma zorunluluğu getiren veya teşebbüsleri rekabet karşıtı davranışlarda bulunmaktan alıkoyan davranışsal tedbirler, tarafların gelecekteki davranışlarını ele aldığından izlenme ve piyasa şartlarındaki değişime göre güncellenme gerektirir. Ayrıca davranışsal tedbirler etkin tasarım gerektirdiği gibi rekabet otoritelerinin sektörel düzeyde düzenleyici otoriteye dönüşmesine ve piyasanın gerekli gelişim, büyüme ve rekabetçi ortamın tesisine olumsuz etki de yapabilir. Öte yandan davranışsal tedbirlerin ilgili teşebbüsler yönünden yapısal çözümünden daha külfetli olacağı durumlarda teşebbüsler söz konusu tedbirlere uymamayı tercih edebilmektedir. Dolayısıyla kalıcı ve daha etkili olan yapısal tedbirlerin söz konusu durumlarda uygulanmasının gerekli olmadığı savunulamaz.

35. Kuralla getirilen yapısal tedbirler bir elkoyma ya da cebri icra niteliğinde olmayıp bu yapısal tedbirlerin gereği bizzat Kurulca değil ilgili teşebbüsler tarafından yerine getirilecektir. Kanun'un 9. maddesinde yapısal tedbirlerin ihlalle orantılı ve gerekli olması gerektiği gibi yapısal tedbirlere ancak daha önce getirilen davranışsal tedbirlerin sonuç vermediği hâllerde başvurulabileceği öngörülmüştür. Söz konusu yapısal tedbir Kurul kararı ile bağlayıcı kılındıktan sonra ilgili teşebbüslere tedbirlere uyması için en az altı ay süre verilmekte ve uyulmaması hâlinde tedbirin resen ve cebri icra yoluyla infazı mümkün olmayıp Kanun'da sayılan diğer yaptırım ve cezalara hükmedilmektedir. Üstelik söz konusu süreçlerde ilgili teşebbüslerin savunma, dosyadan örnek alma ve diğer hakları Kanun'un 43. ila 47. maddelerinde ayrıntılı olarak düzenlenmiş ve Kurulun bu yöndeki kararları idari yargı denetimine tabi tutulmuştur. Dolayısıyla kuralın orantısız bir müdahaleye neden olmadığı ve anılan haklara ölçüsüz bir sınırlama getirmediği sonucuna ulaşılmıştır.

36. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13., 35. ve 48. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. ve 167. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13., 35. ve 48. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 167. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 90. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

C. Kanun'un 4. Maddesiyle 4054 Sayılı Kanun'un 15. Maddesinin Birinci Fıkrasının Değiştirilen (a) Bendinde Yer Alan "...bunların kopyalarını ve fiziki örneklerini alabilir," İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

37. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla hiçbir sınırlama olmaksızın teşebbüslerin her türlü belgesinin kopyalanmasının ve örneğinin alınmasının mümkün kılındığı, bu işlem sırasında ilgili teşebbüs temsilcisinin hazır bulunmasına ilişkin bir şarta yer verilmediği gibi teşebbüslerin ticari sır ve müşteri çevresine ilişkin verilere erişim yetkisi tanıyan kuralın kişisel verilerin elde edilmesi ve işlenmesi konusunda herhangi bir güvence de içermediği, bu durumun hukuki belirlilik ilkesiyle de bağdaşmadığı ve orantılı olmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 13., 20., 35. ve 90. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

38. Anayasa'nın 20. maddesinin birinci fıkrasında herkesin özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu, özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamayacağı belirtilmiş; üçüncü fıkrasında da *"Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir."* denilerek kişisel verilerin korunması, özel hayatın gizliliğinin korunması kapsamında güvenceye kavuşturulmuştur.

39. Kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı, kişinin insan onurunun korunması ve kişiliğini serbestçe geliştirebilmesi hakkının özel bir biçimi olarak bireyin hak ve özgürlüklerini kişisel verilerin işlenmesi sırasında korumayı amaçlamaktadır. Bilişim teknolojilerindeki gelişmeler sonucunda geleneksel yöntemlerle mümkün olmayan çok sayıda verinin toplanabilmesi, daha önce birbirinden ilişkisiz şekilde tutulan pek çok verinin merkezî

olarak bir araya getirilebilmesi, verilerin veri eşleştirme ve veri madenciliği gibi ileri teknolojik imkânlarla analize tabi tutulmak suretiyle veriden yeni veriler üretme kapasitesinin artması, verilere erişim ve veri transferinin kolaylaşması, kişisel verilerin ticari işletmeler için kıymetli bir varlık niteliği kazanması neticesinde özel sektör unsurlarınca oluşturulan risklerin daha yaygın ve önemli boyutlara ulaşması, terör ve suç örgütlerinin kişisel verileri ele geçirme yönündeki faaliyetlerinin artması gibi etkenler günümüzde kişisel verilerin en üst seviyede korunmasını zorunlu kılmaktadır.

40. Öte yandan Anayasa'nın anılan maddesinde kişisel verilerin kişi bakımından korunma alanının gerçek kişiler ya da tüzel kişileri veya her ikisini içine alıp almadığı konusunda bir açıklık bulunmamaktadır. Maddenin gerekçesinde de buna ilişkin bir değerlendirme yoktur. Her ne kadar Anayasa'nın anılan maddesinde daha ziyade gerçek kişilerin özel hayatı ve bu bağlamda gerçek kişilere ilişkin kişisel verilerin korunma altında tutulduğu ileri sürülebilir ise de madde metninde kişisel verilerle ilgili olarak "*Herkes,...*" ibaresinin kullanıldığı gözetildiğinde tüzel kişilere ilişkin verilerin de madde kapsamında değerlendirilmesi gerektiği açıktır.

41. Nitekim Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasında Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiğini iddia eden herkese Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapma imkânı tanınmıştır. Buna göre medeni haklara sahip gerçek kişilerin yanı sıra tüzel kişilerin de bireysel başvuru yönünden dava ehliyetine sahip oldukları açıktır.

42. Esasen her ne kadar 20/2/1995 tarihli ve 95/46/EC sayılı Avrupa Veri Koruması Direktifi'nde yer alan tanım, tüzel kişilere ilişkin verileri dışlamakta ve kişisel veri kapsamına yalnızca gerçek kişilere ilişkin bilgilerin gireceğini kabul etmekte ise de gerek elektronik haberleşme sektöründe kişisel bilgilerin işlenmesi ve gizliliğinin korunması hakkındaki 12/7/2002 tarihli ve 2002/58/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi'nde, yalnızca elektronik haberleşme sektörüne ilişkin olarak hem gerçek kişilerin hem de tüzel kişilerin veri sahibi kabul edileceğinin ifade edilmesi gerekse son yıllarda kabul edilen bazı ülke kanunlarında tüzel kişilerin de kişisel verilerin koruma alanına dâhil edilmesi bir bütün olarak gözetildiğinde uluslararası gelişmelerin kişisel verilerin korunması kapsamında tüzel

kişilerin de yer alması gerektiği yönünde olduğu görülmektedir (AYM, E.2013/84, K.2014/183, 4/12/2014).

43. Dava konusu kural, Kurulun 4054 sayılı Kanun kapsamındaki görevlerini yerine getirirken gerekli gördüğü hâllerde teşebbüslerin veya teşebbüs birliklerinin defterlerinin, fiziki ve elektronik ortam ile bilişim sistemlerinde tutulan her türlü verilerinin ve belgelerinin kopyalarını, fiziki örneklerini alabileceğini öngörmek suretiyle kişisel verilerin korunmasını isteme hakkını sınırlamaktadır.

44. Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimini düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinde hak ve özgürlüklerin *ancak kanunla* sınırlanabileceği temel bir ilke olarak benimsenmiştir. Bunun yanında Anayasa'nın 20. maddesinin üçüncü fıkrasının üçüncü cümlesinde kişisel verilerin *ancak kanunda öngörülen hâllerde veya kişinin açık rızasıyla* işlenebileceği belirtilmiş, anılan fıkranın dördüncü cümlesinde ise kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usullerin *kanunla* düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

45. Kuralda Kurula tanınan yetkinin konusu, kapsamı ve sınırları ile kullanılacak hâllerin açık ve net olarak belirlendiği gözetildiğinde kuralın belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu ve bu yönüyle kanunilik şartını taşıdığı anlaşılmaktadır.

46. Kuralın Anayasa'nın 48. maddesinin ikinci fıkrası ve 167. maddesiyle devlete yüklenen özel teşebbüslerin güvenli ve serbest piyasa içinde çalışmasını sağlama ve piyasalarda fiilî şekilde veya anlaşmayla doğacak tekel ve kartelleşmeyi önleme yükümlülüğü kapsamında piyasada rekabete aykırı davranış ya da işlemlerin tespit edilmesi amacıyla delil niteliğindeki defter, belge, kayıt ve verilerin kopyalarının ve fiziki örneklerinin alınmasını öngördüğü gözetildiğinde kuralın anayasal anlamda meşru bir amacının bulunduğu anlaşılmaktadır.

47. Öte yandan devletin rekabet ortamının korunması suretiyle piyasaların sağlıklı ve düzenli şekilde işlemesini sağlamak için rekabet ihlallerinin tespit edilebilmesi amacıyla getirilen sınırlamanın zorunlu bir toplumsal ihtiyaçtan kaynaklanmadığı söylenemeyeceğinden kuralın demokratik toplum düzeninin gerekleriyle bağdaşmayan bir yönü de bulunmamaktadır.

48. Kuralla Kurulun görevlerini yerine getirirken gerekli gördüğü hâllerde teşebbüslerin veya teşebbüs birliklerinin bilgi, defter, belge ve verilerinin kopyalarını ve fiziki örneklerini alabileceğinin öngörülmesinin rekabete aykırı davranış ya da işlemlerin tespit edilmesini kolaylaştıracakı gözetildiğinde kuralın özel teşebbüslerin güvenli ve serbest piyasa içinde çalışmasını sağlama ve piyasalarda fiilî şekilde veya anlaşmayla doğacak tekel ve kartelleşmeyi engelleme amacına ulaşma bakımından elverişli bir sınırlama olmadığı söylenemez.

49. İletişim, veri depolama, üretim ve pazarlama gibi alanlardaki teknolojik gelişim ve dönüşüm gözetildiğinde rekabet ihlallerinin teşebbüslerin iç yapıları ve piyasa gücü gibi veriler üzerinde uzman incelemesi yapılmaksızın ortaya çıkarılması mümkün değildir. Bu durum teşebbüsler bünyesinde bulunan defter, kayıt, belge ve elektronik verilerin elde edilmesini ve değiştirilemeyecek ya da ortadan kaldırılamayacak şekilde saklanmasını gerektirmektedir. Dolayısıyla kuralla öngörülen sınırlamanın anılan amaca ulaşma bakımından gerekli olma kriterinin sağlandığı değerlendirilmiştir.

50. Teşebbüsler ister gerçek ister tüzel kişi olsun ticari faaliyetin gereği olarak haberleşme, veri ve kayıt tutma zorunluluğunun yanı sıra ticaret, sosyal güvenlik ve vergi mevzuatı gereği işlem ve eylemlerini belgelendirmek, bir kısım kayıt tutmak, mali varlıklarını ve buna ilişkin işlemlerini muhasebeleştirmek zorundadır. Bu zorunluluk teşebbüslerin kendi hak ve menfaatlerinin belirlenmesi ve korunması ile söz konusu mevzuat uyarınca ortakları, çalışanları, müşterileri ve kamu kurumlarına karşı sorumluluklarının yerine getirilmesi açısından güven ve belirlilik sağlamaktadır. Çoğu zaman anılan kayıt ve veriler dışında rekabet ihlallerinin ortaya çıkarılması açısından elde edilebilecek gerçeğe uygun, delil zinciri korunmuş başkaca delil bulma imkânı mevcut olmayabilmektedir. Bu kapsamda inceleme sırasında elde edilen defterler, fiziki ve elektronik ortam ile bilişim sistemlerinde bulunan her türlü veri ve belgelerin kopyalarının ve fiziki örneklerinin alınabilmesi gerekeceği açıktır.

51. Söz konusu işlem 4054 sayılı Kanun'un 15. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca Kurul emrinde çalışan uzmanlar eliyle ve incelemenin konusu ile amacını gösteren bir yetki belgesi ibrazı suretiyle yapılacaktır. Yine anılan maddenin üçüncü fıkrasına göre yerinde incelemenin engellenmesi veya

engelleme olasılığının doğması hâlinde yerinde inceleme ancak sulh ceza hâkiminin kararı ile mümkün olup Kurulun kendiliğinden zor kullanma yetkisi bulunmamaktadır.

52. Öte yandan anılan Kanun'un 44. maddesinde haklarında soruşturma başladığı bildirilen tarafların sözlü savunma hakkını kullanma taleplerine kadar Rekabet Kurumu (Kurum) bünyesinde kendileri ile ilgili düzenlenmiş her türlü evrakın ve mümkünse elde edilmiş olan her türlü delilin bir örneğinin kendilerine verilmesini talep edebilecekleri ve Kurulun tarafları bilgilendirmediği ve taraflara savunma hakkı vermediği konuları kararlarına dayanak yapamayacağı öngörülmüştür.

53. Ayrıca 25. maddede Kurul üyeleri ile personelinin Kanun'un uygulanması sırasında öğrendikleri teşebbüs ve teşebbüs birliklerinin ticari sırlarını görevlerinden ayrılmış olsalar bile ifşa edemeyecekleri, kendilerinin veya başkalarının menfaatine kullanamayacakları hükme bağlanmıştır.

54. 24/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun "*Kapsam*" başlıklı 2. maddesinde bu Kanun hükümlerinin, kişisel verileri işlenen gerçek kişiler ile bu verileri tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla işleyen gerçek ve tüzel kişiler hakkında uygulanacağı, 3. maddesinin (1) bendinde veri sorumlusunun kişisel verilerin işleme amaçlarını ve araçlarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişiyi ifade ettiği hükme bağlanmıştır.

55. Anılan Kanun'un "*Kabahatler*" başlıklı 18. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da anılan Kanun kapsamında yer alan kabahatlerin kamu kurum ve kuruluşları bünyesinde işlenmesi hâlinde, Kurulun yapacağı bildirim üzerine, ilgili kamu kurum ve kuruluşunda görev yapan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında görev yapanlar hakkında disiplin hükümlerine göre işlem yapılacağı ve sonucunun Kurula bildirileceği belirtilmiş; geçici 1. maddesinin (5) numaralı fıkrasında ise Kanun'un yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde, kamu kurum ve kuruluşlarında Kanun'un uygulanmasıyla ilgili koordinasyonu sağlamak üzere üst düzey bir yöneticinin belirlenerek Kişisel Verileri Koruma Kurumu Başkanlığına bildirileceği öngörülmüştür.

56. Bu kapsamda Kurulun gerçek kişi de olabilecek teşebbüslerin defterlerinin, fiziki ve elektronik ortam ile bilişim sistemlerinde tutulan her türlü verilerinin ve belgelerinin kopyalarını ve fiziki örneklerini alabileceği gözetildiğinde 6698 sayılı Kanun'da yer alan yükümlülüklerle tabi olduğu anlaşılmaktadır.

57. Anılan Kanun'un 6. maddesinde ise özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi daha katı şartlara bağlanmıştır. Bu düzenlemeye göre sağlığa ve cinsel hayata ilişkin kişisel veriler dışındaki özel nitelikli veriler kişinin açık rızasının varlığı hâlinde işlenebilecektir. İtiraz konusu kural, piyasada rekabete aykırı davranış ya da işlemlerin tespit edilmesi amacıyla delil niteliğindeki defter, belge, kayıt ve verilerin kopyalarının ve fiziki örneklerinin alınmasını öngörmekte olup özel nitelikli kişisel veri kapsamında kalan verilerin kaydedilmesini ve bu verilerin kullanılmasını içermemektedir.

58. 6698 sayılı Kanun'un 7. maddesinde kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hâle getirilmesi, 8. ve 9. maddelerinde bu verilerin aktarılması, 10. maddesinde veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğü, 11. maddesinde ilgili kişinin hakları, 12. maddesinde veri güvenliğinin sağlanması, 13. maddesinde veri sorumlusuna başvuru, 14. maddesinde Kişisel Verilerin Korunması Kuruluna şikâyet, 16. maddesinde veri sorumluları sicili, 17. ve 18. maddelerinde ise kişisel verilere ilişkin suçlar ve kabahatler düzenlenmiştir. Dolayısıyla piyasada rekabete aykırı davranış ya da işlemlerin tespit edilmesi amacıyla delil niteliğindeki defter, belge, kayıt ve verilerin kopyalarının ve fiziki örneklerinin alınmasını öngörmekte olan kural 6698 sayılı Kanun hükümleri kişisel verilerin korunmasına ilişkin olarak bilgilendirme hakkı, erişim hakkı, verilerin amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenme hakkı, verilerin güvenliğinin sağlanması gibi gerekli güvenceleri karşılamaktadır.

59. Bu itibarla yasal güvencelerin sağlandığı, teşebbüs ve teşebbüs birliklerine aşırı külfet yüklenmediği gözetildiğinde kuralın orantısız bir müdahaleye neden olmadığı ve kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına ölçüsüz bir sınırlama getirmediği sonucuna ulaşılmıştır.

60. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırı değildir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Selahaddin MENTEŞ bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 35. ve 90. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

Ç. Kanun'un 6. Maddesiyle 4054 Sayılı Kanun'un 34. Maddesine Eklenen Üçüncü Fıkranın İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

61. Dava konusu kuralla Kurulun, 4054 sayılı Kanun'a ekli (I) sayılı Cetvel'deki toplam kadro sayısını geçmemek ve mevcut kadro unvanları veya 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (CBK) eki cetvellerde yer alan kadro unvanları ile sınırlı olmak kaydıyla hizmet sınıfı, kadro, unvan ve derecelerinin değiştirilmesi ile bu kadroların kullanılmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkili olduğu öngörülmüştür.

62. Kural uyarınca Kurul kendisine tahsis edilmiş kadroların hizmet sınıfını, kadro adedini, unvanını ve derecelerini değiştirebilecek ve bu kadroların kullanılmasına ilişkin usul ve esasları belirleyebilecektir. Kurul anılan yetkiyi kullanırken Kanun'a ekli (I) sayılı Cetvel'deki toplam kadro sayısını geçemeyecek olup unvan değişikliği hâlinde ise yeni belirlenen kadro unvanları anılan cetvelde veya (2) numaralı CBK'nın eki cetvellerde yer alan kadro unvanlarından biri olacaktır. Başka bir deyişle söz konusu cetvellerde yer almayan yeni bir unvanın ihdası mümkün değildir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

63. Dava dilekçesinde özetle; Kurumun tüm personelinin kadro unvan ve derecelerini ve sayılarını Kurulun takdirine bırakan önceki düzenlemenin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildiği, dava konusu kuralla iptal edilen düzenlemenin yeniden ihdas edildiği, memurların ve

diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlölükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işlerinin kanunla düzenlenmesi gerektiğı, kuralın yasama yetkisinin devri niteliğinde olup idarenin kanuniliğı ilkesine aykırı olduğı, bu durumun Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığıyla da bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 7., 123., 128. ve 153. maddelerine aykırı olduğı ileri sürölmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

64. Anayasa'nın 7. maddesinde *“Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindir. Bu yetki devredilemez.”* denilmektedir. Yasama yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olması ve bu yetkinin devredilememesi, kuvvetler ayrılığı ilkesinin bir gereğidir. Bu hükme yer veren Anayasa'nın 7. maddesinin gerekçesinde yasama yetkisinin parlamentoya ait olması *“demokrasi rejimini benimseyen siyasi rejimlerde kaçınılmaz bir durum”* olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca, gerekçede *“Millet adına kanun koyma yetkisini yasama meclisi yerine getirir. Bu yetki devredilemez. Ancak, Anayasanın 99 ve 129 uncu maddeleri hükümleri saklıdır.”* denilmek suretiyle bu ilkenin anlamı ve istisnaları belirtilmiştir. Madde gerekçesinden de anlaşılacağı üzere yasama yetkisinin devredilemezliğı, esasen kanun koyma yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisi dışında başka bir organca kullanılamaması anlamına gelmektedir. Anayasa'nın 7. maddesi ile yasaklanan kanun yapma yetkisinin devredilmesidir (AYM, E.2011/42, K.2013/60, 9/5/2013).

65. Türevsel nitelikteki düzenleyici işlemler bakımından yürütmenin düzenleme yetkisi sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlıdır. Bu nedenle temel ilkeleri belirlenmeksizin ve çerçevesi çizilmeksizin yürütme organına düzenleme yetkisi veren bir kanun kuralı ile sınırsız, belirsiz, geniş bir alanın yürütmenin düzenlemesine bırakılması, Anayasa'nın belirtilen maddesine aykırılık oluşturur. Bununla birlikte yasama organının temel ilkeleri ve çerçeveyi kanunla belirlendikten sonra uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin hususları yürütmeye bırakması, yasama yetkisinin devri olarak yorumlanamaz (AYM, E.2011/42, K.2013/60, 9/5/2013; E.2019/36, K.2021/15, 4/3/2021, § 57).

66. Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasında ise *“İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir.”* hükmü yer almaktadır. Bu maddede yer alan düzenleme, idarenin kanuniliğı ilkesini güvence altına almaktadır. İdarenin kanuniliğı ilkesi, idarenin ve organlarının görev ve

yetkilerinin hiçbir duraksamaya yer vermeyecek şekilde, açık bir biçimde kanunla düzenlenmesini gerekli kılar.

67. Anılan ilke, idarenin hizmet birimleri ile bu birimlerin kadro ve görev unvanlarının ve görevlerinin kanunla düzenlenmesini de içerir. Kadrolar, bir kamu hizmetinin teşkilatlanmasının ön koşuludur. 4054 sayılı Kanun'un 21. maddesi uyarınca Kurumun Kurul, Başkanlık ve hizmet birimlerinden oluştuğu, 32. maddesinde de hizmet birimlerinin daire başkanlıkları şeklinde teşkilatlanmış ana hizmet birimleri, danışma birimleri ve yardımcı hizmet birimlerinden meydana geldiği belirtilmiştir. Bu itibarla anılan anayasal ilkeler ile Kurumun önemli organlarından olan hizmet birimlerinin neler olduğunun ve bunların görev ve sorumluluklarının kanunla belirlenmediği gözetildiğinde hizmet sınıfı, kadro, unvan ve derecelerin değiştirilmesi ile bu kadroların kullanılmasına ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisinin kuralla idareye bırakılmasının *yasama yetkisinin devredilmezliği* ve *idarenin kanuniliği* ilkeleriyle bağdaşmadığı görülmektedir.

68. Öte yandan Anayasa'nın 128. maddesinde; devletin kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerinin memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görüleceği, memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği hükme bağlanmıştır (AYM, E.2016/133, K.2017/155, 15/11/2017, § 91).

69. Kadrolara ilişkin hizmet sınıfı ücret tespiti, personel alma, yükselme gibi personel işlemlerine rasyonel bir temel sağlayan genel gruplandırmayı; kadro unvanı personelin yerine getireceği görevlerini, yetkilerini, haklarını ve yükümlülüklerini, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük haklarını ifade etmektedir. Kadro derecesi ile personelin özellikle aylık ve ödenekleri ve diğer özlük hakları bakımından sıkı bir bağ bulunmaktadır. Kadro ile birlikte ana hizmet, danışma ve yardımcı hizmet birimlerinde istihdam edilecek personelin niteliklerinin kanunla belirlenmesi Anayasa'nın 128. maddesinin gereğidir (AYM, E.2002/35, K.2007/95, 12/12/2007).

70. Anılan Kanun'un 34. maddesi uyarınca Kurum hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, idari hizmet sözleşmesi ile sözleşmeli

olarak istihdam edilen personel eliyle yürütülmekte ve Kurum personeli ücret ve mali haklar dışında 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi bulunmaktadır. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihatları uyarınca devlet, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişileri bünyesinde genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli görevleri yerine getiren sözleşmeli personel, Anayasa'nın 128. maddesinde belirtilen *diğer kamu görevlileri* kapsamında kalmaktadır. Dolayısıyla bir kamu tüzel kişisi olan Kurumda genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli görevleri yerine getiren kurum personelinin statüsünün ve özlük haklarının Anayasa'nın anılan maddesi uyarınca kanunla düzenlenmesi gerektiği açıktır.

71. Kuralla ekli cetveller uyarınca Kuruma tahsis edilen toplam kadro sayısı ve değiştirilmek suretiyle kararlaştırılabilecek kadro unvanları sınırlandırılmıştır. Ancak Kurula kamu görevlisi olan Kurum personelinin mali haklarının içerik ve sınırlarını belirleyen hizmet sınıfı, kadro, unvan ve derecelerin tümünü değiştirme yetkisi verilmiştir. Dolayısıyla anılan konulara ilişkin olarak temel ilkelerin belirlendiği de söylenemeyeceği gözetildiğinde söz konusu yetkinin idarenin bir unsuru olan Kurula bırakılması, yasama yetkisinin devri sonucunu doğurmakta ve kamu görevlilerinin statülerinin kanunla düzenlenmesi yolundaki anayasal ilkeye aykırılık oluşturmaktadır.

72. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 7., 123. ve 128. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 153. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

D. Kanun'un 12. Maddesiyle 4054 Sayılı Kanun'a Eklenen Geçici 6. Maddenin Birinci Fıkrasının Birinci Cümlesinin "...Kurum danışmanı, Başkan danışmanı, idari koordinatör, müdür, araştırma uzmanı, basın danışmanı, sistem çözümleyici, veri iletişim uzmanı, programcı, idari hizmet yetkilisi ve idari hizmet uzmanı kadrolarında bulunanlar araştırmacı kadrolarına;..." Bölümü ile Dördüncü Cümlesinin İncelenmesi

1. Birinci Cümleinin "...Kurum danışmanı, Başkan danışmanı, idari koordinatör, müdür, araştırma uzmanı, basın danışmanı, sistem çözümleyici, veri iletişim uzmanı, programcı, idari hizmet yetkilisi ve idari hizmet uzmanı kadrolarında bulunanlar araştırmacı kadrolarına;..." Bölümü

a. İptal Talebinin Gerekçesi

73. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla araştırmacı adı altında torba bir kadronun oluşturulduğu, Kurum danışmanından programcıya kadar uzmanlık alanları ve eğitim düzeyleri birbirinden çok farklı olan kişilerin tamamının araştırmacı kadrosuna atandığı, kişilerin kazanılmış hakları korunsu da maaş ve ödenekleri eşitlenene kadar maaş ve ödenek artışının yapılmayacak olması nedeniyle uzun dönemde maaş kaybına uğrayacakları, emeklilik haklarının ne olacağı ile ilgili bir düzenlemeye yer verilmediği, bu durumun kadroların kanunla düzenlenmesi ilkesiyle bağdaşmadığı ve kadrosu değiştirilen kişilerin dava açmasına engel olduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 36. ve 48. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

74. 4054 sayılı Kanun'un geçici 16. maddesinin birinci cümlesinde bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte Kurumda inceleme uzmanı kadrosunda bulunanların rekabet uzmanı kadrolarına ve kıdemli koordinatör ile mesleki koordinatör kadrosunda bulunanların rekabet başuzmanı kadrolarına; Kurum danışmanı, başkan danışmanı, idari koordinatör, müdür, araştırma uzmanı, basın danışmanı, sistem çözümleyici, veri iletişim uzmanı, programcı, idari hizmet yetkilisi ve idari hizmet uzmanı kadrolarında bulunanların araştırmacı kadrolarına; garaj şefi kadrosunda bulunanların şoför kadrosuna başkaca bir işleme gerek kalmaksızın kadro dereceleriyle atanmış sayılacağı öngörülmüştür. Anılan cümlelerin "...Kurum danışmanı, Başkan danışmanı, idari koordinatör, müdür, araştırma uzmanı, basın danışmanı, sistem çözümleyici, veri iletişim uzmanı, programcı, idari hizmet yetkilisi ve idari hizmet uzmanı kadrolarında bulunanlar araştırmacı kadrolarına;..." bölümü dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

75. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

76. Anayasa Mahkemesinin kamu görevlilerinin kanunla görevden alınmalarına ve başka görevlere atanmalarına ilişkin düzenlemeler yönünden daha önce ifade ettiği gibi;

“Kamu personeli olarak görev yapan kişilerin bulundukları görevlerden alınmalarını gerektiren haklı bir neden olmadıkça görevlerine son verilememesi, hukuki güvenlik ilkesinin bir gereğidir. Kamu personelinin bulundukları görevden alınma ve başka bir göreve atanmalarının, haklarında bu yönde idari işlem tesis edilmesi ile gerçekleşmesi kural olmakla birlikte, hukuki ve fiili zorunluluk hallerinde bu hususlarda yasal düzenlemeler yapılabileceği de kabul edilmektedir. Söz konusu zorunluluklar nedeniyle getirilen ve ilgililerin kazanılmış haklarını ihlal etmeyen düzenlemeler, hukuki güvenlik ilkesine aykırılık oluşturmaz.

Kanun koyucu Anayasa’ya uygun olmak kaydıyla, kamu hizmetinin yürütülmesine ilişkin koşulları belirleyerek kadro düzenlemesi yapabilir. Kamu hizmetinin gerekleri yönünden ve kamu yararı amacıyla yeni kadrolar ihdas edebileceği gibi, mevcut bazı kadroları da kaldırabilir. Ayrıca, kamu idareleri ile kamu görevlileri arasındaki ilişkiler, kural tasarruflarla düzenlendiğinden, kamu görevlilerinin statülerine ilişkin yeni kurallar koyabilir ya da var olan kuralları değiştirebilir.

Kamu kurum ve kuruluşlarının yeniden yapılandırılmaları kapsamında, teşkilat yapısı değiştirilen kurum ve kuruluşların bazı kadrolarında görev yapan kamu görevlilerinin görevlerinin sona erdirilerek başka kadrolara atanmalarının öngörülmesi, söz konusu hukuki ve fiili zorunluluklar nedeniyle getirilen yasal düzenlemelerin bir örneğini oluşturmakta ve hak arama özgürlüğünün ihlaline yol açmamaktadır.

Bu durumda, ilgililerin başka kadrolara atanmalarının sebep unsuru, ilgili kurumun ya da kuruluşun yeniden teşkilatlandırılması olup yürürlükte bulunan kanunlara dayanılarak ve kamu görevlisinin öznel durumu dikkate alınarak idarece tesis edilen naklen atama işlemlerinden tamamen farklıdır. Söz konusu hukuki ve fiili zorunluluklar nedeniyle kazanılmış haklar korunarak başka kadrolara atama yapılması, kanun koyucunun takdir alanı içindedir.” (AYM, E.2014/57, K.2014/81, 10/4/2014).

77. Kurala göre geçici 16. maddenin yürürlüğe girdiği tarihte Kurumda Kurum danışmanı, başkan danışmanı, idari koordinatör, müdür, araştırma uzmanı, basın danışmanı, sistem çözümleyici, veri iletişim uzmanı,

programcı, idari hizmet yetkilisi ve idari hizmet uzmanı kadrolarında bulunanlar araştırmacı kadrolarına başkaca bir işleme gerek kalmaksızın kadro dereceleriyle atanmış sayılır.

78. 7246 sayılı Kanun’la Kurumun teşkilat yapısında herhangi bir değişikliğe gidilmemiştir. Anılan Kanun’la Kurula piyasalardaki teşebbüs ve teşebbüs birliklerinin anlaşma, davranış, karar, birleşme, devralma gibi işlem ve eylemleri nedeniyle 4054 sayılı Kanun’da sayılan yasakların ihlali sonucu oluşan rekabeti kısıtlayıcı durumlara ceza ve yaptırımlar dışında davranışsal ve yapısal tedbirlerle son vermeye yönelik bir kısım görev ve yetki verilmiştir. Ancak söz konusu görev ve yetkiler Kurumun teşkilat yapısında yer alan bazı kadrolarda bulunanların görevlerinin sona ermesiyle araştırmacı kadrosuna atanmalarını gerektiren hukuki ve fiilî zorunluluk olarak değerlendirilemez.

79. Bu itibarla Kurumda belirtilen kadrolarda görev yapan kişilerin araştırmacı kadrolarına atanmalarını öngören kural hukuki güvenlik ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

80. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa’nın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yıldız SEFERİNOĞLU, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN ve Muhterem İNCE bu görüşe katılmamışlardır.

Kural, Anayasa’nın 2. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa’nın 36. maddesi yönünden incelenmemiştir.

Kuralın Anayasa’nın 48. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

2. Dördüncü Cümle

81. 4054 sayılı Kanun’un geçici 6. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinin “...Kurum danışmanı, Başkan danışmanı, idari koordinatör, müdür, araştırma uzmanı, basın danışmanı, sistem çözümleyici, veri iletişim uzmanı, programcı, idari hizmet yetkilisi ve idari hizmet uzmanı kadrolarında bulunanlar araştırmacı kadrolarına;...” bölümünün iptali nedeniyle anılan fıkranın dördüncü cümlesinin uygulanma imkânı kalmamıştır. Bu nedenle söz konusu cümle 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası

kapsamında değerlendirilmiş ve bu kural yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir.

IV. İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

82. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün belirli kurallarının iptali diğer bazı hükümlerinin veya tamamının uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

83. 4054 sayılı Kanun'un geçici 6. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinin *"...Kurum danışmanı, Başkan danışmanı, idari koordinatör, müdür, araştırma uzmanı, basın danışmanı, sistem çözümleyici, veri iletişim uzmanı, programcı, idari hizmet yetkilisi ve idari hizmet uzmanı kadrolarında bulunanlar araştırmacı kadrolarına;..."* bölümünün iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan fıkranın dördüncü cümlesinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

V. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

84. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralların uygulanmaları hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

16/6/2020 tarihli ve 7246 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 1. 6. maddesiyle 7/12/1994 tarihli ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 34. maddesine eklenen üçüncü fıkraya,

2. 12. maddesiyle 4054 sayılı Kanun'a eklenen geçici 6. maddenin birinci fıkrasının;

a. Birinci cümlesinin *"...Kurum danışmanı, Başkan danışmanı, idari koordinatör, müdür, araştırma uzmanı, basın danışmanı, sistem çözümleyici, veri iletişim uzmanı, programcı, idari hizmet yetkilisi ve idari hizmet uzmanı kadrolarında bulunanlar araştırmacı kadrolarına;..."* bölümüne,

b. Dördüncü cümlesine,

yönelik yürürlüğün durdurulması taleplerinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

B. 1. 3. maddesiyle 4054 sayılı Kanun'un 9. maddesinin değiştirilen birinci fıkrasının birinci cümlesinin "...ve teşebbüslerin belirli faaliyetlerini yahut ortaklık paylarını ya da mal varlıklarını devretmeleri şeklindeki yapısal tedbirleri..." bölümüne,

2. 4. maddesiyle 4054 sayılı Kanun'un 15. maddesinin birinci fıkrasının değiştirilen (a) bendinde yer alan "...bunların kopyalarını ve fiziki örneklerini alabilir," ibaresine,

yönelik iptal talepleri, 9/11/2022 tarihli, E.2020/67, K.2022/139 sayılı kararla reddedildiğinden bu bölüme ve ibareye ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

9/11/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI. HÜKÜM

16/6/2020 tarihli ve 7246 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 3. maddesiyle 7/12/1994 tarihli ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 9. maddesinin değiştirilen birinci fıkrasının birinci cümlesinin "...ve teşebbüslerin belirli faaliyetlerini yahut ortaklık paylarını ya da mal varlıklarını devretmeleri şeklindeki yapısal tedbirleri..." bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

B. 4. maddesiyle 4054 sayılı Kanun'un 15. maddesinin birinci fıkrasının değiştirilen (a) bendinde yer alan "...bunların kopyalarını ve fiziki örneklerini alabilir," ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Selahaddin MENTEŞ'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. 6. maddesiyle 4054 sayılı Kanun'un 34. maddesine eklenen üçüncü fıkranın Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ç. 12. maddesiyle 4054 sayılı Kanun'a eklenen geçici 6. maddenin birinci fıkrasının;

1. Birinci cümlesinin "...Kurum danışmanı, Başkan danışmanı, idari koordinatör, müdür, araştırma uzmanı, basın danışmanı, sistem çözümleyici, veri iletişim uzmanı, programcı, idari hizmet yetkilisi ve idari hizmet uzmanı kadrolarında bulunanlar araştırmacı kadrolarına;..." bölümünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yıldız SEFERİNOĞLU, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN ile Muhterem İNCE'nin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. Dördüncü cümlesinin 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

9/11/2022 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğu, 7246 sayılı Kanun'un 4. maddesiyle 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un (Kanun) 15. maddesinin birinci fıkrasının değiştirilen (a) bendinde yer alan "... bunların kopyalarını ve fiziki örneklerini alabilir." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına karar vermiştir.

2. Kanun'un "Yerinde İnceleme" kenar başlıklı 15. maddesinin birinci fıkrasında Rekabet Kurulunun, gerekli gördüğü hallerde teşebbüs ve teşebbüs birliklerinde incelemelerde bulunabilme, bu amaçla teşebbüslerin veya teşebbüs birliklerinin (a) defterlerini, fiziki ve elektronik ortam ile bilişim sistemlerinde tutulan her türlü verilerini ve belgelerini inceleyebilme, *bunların kopyalarını ve fiziki örneklerini alabilme*, (b) belirli konularda yazılı veya sözlü açıklama isteyebilme ve (c) teşebbüslerin her türlü mal varlığına ilişkin mahallinde inceleme yapabilme yetkilerine sahip olduğu belirtilmektedir. Dava konusu kural, Kurul tarafından işyerlerinde yapılan incelemelerde teşebbüslere veya teşebbüs birliklerine ait defterlerin, her türlü verilerin ve belgelerin *kopyalarının ve fiziki örneklerinin alınabileceğini* öngörmektedir.

3. Kural, Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına ve 21. maddesinde korunan konut dokunulmazlığı hakkına yönelik müdahale teşkil etmektedir. Kuşkusuz bu haklar mutlak değildir. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca temel hak ve özgürlükler, özlerine dokunulmaksızın, bir sınırlama sebebinin (meşru amacın) bulunması halinde kanunla sınırlanabilir. Ancak bu sınırlamanın Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmaması gerekmektedir.

4. Anayasa, bu genel güvencelerin yanında, temel hak ve özgürlükleri düzenleyen maddelerde özel ve ilave güvencelere de yer vermiştir. Bu kapsamda Anayasa'nın 20. maddesinde *usulüne uygun hâkim kararı olmadıkça* kimsenin üstünün, özel kağıtlarının ve eşyalarının aranamayacağı ve bunlara el konulamayacağı belirtilmiştir. Aynı şekilde Anayasa'nın 21. maddesi de usulüne uygun hâkim kararı olmadıkça kimsenin konutuna girilemeyeceğini, arama yapılamayacağını ve buradaki eşyalara el konulamayacağını güvenceye almaktadır. Her iki madde de gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde kanunla yetkili kılınmış mercinin yazılı emriyle bu işlemlerin yapılabilmesine imkân tanımakta, ancak bu kararın yirmi dört saat içinde görevli hâkimin

onayına sunulmasını, hâkim kırk sekiz saat içinde kararını açıklamadığında el koymanın kendiliğinden kalkmasını öngörmektedir.

5. Kural kapsamında, Kurul uzmanlarınca kopyaları ve fiziki örnekleri alınabilen defterler, veriler ve belgelerin kişisel veriler içerdiği, bu anlamda düzenlemenin kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına bir sınırlandırma niteliğinde olduğu açıktır. Bu sınırlamanın Anayasa'ya uygun olabilmesi için, öncelikle belli nitelikleri haiz bir kanuna dayanması gerekmektedir.

6. Bu anlamda kanunilik aynı zamanda hukuk devletinin vazgeçilmez unsurlarından biridir. Anayasa Mahkemesi kararlarında vurgulandığı üzere hukuk devletinde, kanuni düzenlemelerin *“hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir”* (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, § 153).

7. Dava konusu kural, defterler ve belgeler dışında, gerçek kişi de olabilen teşebbüs veya teşebbüs birliklerinin fiziki ve elektronik ortam ile bilişim sistemlerinde tutulan *her türlü verilerinin* alınabileceğini belirtmektedir. Bu haliyle kural, Kurul yetkilileri tarafından ticari sırlar dahil tüm verilerin işlenmesine imkân tanımaktadır. Buna karşılık, alınan verilerin nasıl ve ne kadar süreyle kaydedileceğine, belli bir süreden sonra silinip silinmeyeceğine, fiziki örneklerin iade edilip edilmeyeceğine ve benzeri hususlara ilişkin herhangi bir düzenlemeye veya atfa yer verilmiş değildir.

8. Bununla birlikte, çoğunluk kararında olduğu gibi, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda yer alan güvencelerin dava konusu kural uyarınca elde edilen verilerin işlenmesi bakımından da geçerli olduğu ileri sürülebilir (§§ 54-59). Bir an için bu görüşün doğru olduğu kabul edilse bile, iptali istenen kuralla *“her türlü veriler”*in alınabileceği öngörüldüğünden bu veriler arasında kişilerin rızalarına rağmen işlenebilmesi ancak *“kanunlarda öngörülen hâllerde”* mümkün olan özel nitelikli kişisel veriler de bulunabilecektir. Ne kural ne de kuralın içinde yer aldığı Kanun, idare tarafından alınabilecek veriler arasında özel nitelikli verilerin bulunmamasını temine yönelik herhangi bir tedbire yer vermiştir.

9. Dolayısıyla kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sınırlama getiren dava konusu kuralın keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli ve öngörülebilir nitelikte olmadığı, bu nedenle de kanunilik şartını sağlamadığı açıktır. Açıklanan gerekçelerle kural Anayasa'nın 20. maddesine aykırıdır.

10. Diğer yandan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ve Anayasa Mahkemesi kararlarında konut dokunulmazlığı hakkı -bazı istisnalarla birlikte- işyerlerini de kapsayacak şekilde geniş yorumlanmaktadır. Bu bağlamda, bir kişinin mesleğini sürdürdüğü bürosu, özel bir kişinin işlettiği şirketin faaliyetlerinin yürütüldüğü kayıtlı merkezi, tüzel kişilerin kayıtlı merkezleri, şubeleri ve diğer işyerleri “konut” kapsamında görülebilmektedir (Petri Sallinen/Finlandiya, B. No: 50882/99, 27/12/2005, § 70 ; Günay Dağ ve diğerleri [GK], B.No: 2013/1631, 17/12/2015, § 133).

11. Buna göre Anayasa’nın 21. maddesinde konut dokunulmazlığı için öngörülen *hâkim kararı* güvencesi, teşebbüslerin yönetim işlerinin yürütüldüğü merkez, şube ve tesisleri için de geçerlidir. Dava konusu kural böyle bir güvenceyi içermemektedir. Kurul uzmanlarının *hâkim kararı* olmaksızın işyerlerinde inceledikleri defterlerin, verilerin ve belgelerin kopyalarını ve fiziki örneklerini alabilme yetkisine sahip olduğunu belirten kural, konut dokunulmazlığı hakkını da ihlal etmektedir.

12. Kuralla verilen yetkinin Anayasa’nın 21. maddesi kapsamında gecikmesinde sakınca bulunan hallere münhasır olduğu da söylenemez. Zira kuralda ve kuralın içinde bulunduğu Kanun’da *yerinde inceleme*nin gecikmesinde sakınca bulunan hallerle sınırlı olarak Kurul’un verdiği yazılı emirle yapılacağına dair herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.

13. Kaldı ki, bir an için böyle yorumlansa bile, Kurul’un yazılı inceleme kararının yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulmasını zorunlu kılan bir hüküm de yoktur. Kanun’un 15. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, hâkim kararıyla inceleme ancak “*yerinde inceleme*nin engellenmesi veya engellenme olasılığının bulunması durumunda” yapılabilmektedir. Dolayısıyla, hâkim kararı olmadan incelenen defter, veri ve belgelerin alınabilmesine izin veren kuralın Anayasa’nın 21. maddesinin sözüne aykırı olduğu açıktır.

14. Açıklanan gerekçelerle, kuralın Anayasa’nın 13., 20. ve 21. maddelerine aykırı olduğunu düşündüğümden çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. 7246 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 4. maddesiyle, 4054 sayılı Kanunun 15. maddesinin değiştirilen birinci fıkrasının a bendinde yer alan “bunların kopyalarını ve fiziki örneklerini alabilir” ibaresi

2. Kural ile Rekabet Kuruluna 15. maddede verilen yetki kapsamında görevlerini yerine getirirken gerekli gördüğü hallerde teşebbüs ve teşebbüs birliklerinde incelemelerde bulunabileceği ve defterlerini, fiziki ve elektronik ortam ile bilişim sistemlerinde tutulan her türlü verilerini ve belgelerini inceleyebileceği gibi bunların kopyalarını ve fiziki örneklerini alabileceği düzenlenmektedir.

3. Öncelikle kanunların düzenlenmesinde belirliliğin sağlanması, keyfiliğe karşı güvencelerin yer alması zorunludur. AYM’nin kararlarında ifade ettiği gibi; “...hukuk devletinde, kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin **keyfî uygulamalarına karşı** koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar” (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, par. 153, 154). Kanunilik ilkesi ayrıca Anayasa’nın 13. maddesinde de temel hakların yalnızca kanunla sınırlanabileceği belirtilerek güvence altına alınmıştır. Anayasa’nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa’nın 2. maddesinde güvenceye bağlanan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır (AYM E. 2020/53 – K. 2021/55, 14/7/2021).

4. İkinci olarak kural ile incelemeye tabi kurumların ticari verileri, sırları veya ticari ilişkiler veya müşteri ilişkileri dolayısıyla kişisel verilerin kopyalarının ve fiziki örneklerinin alınması yetkisi verilmektedir. Bu durumda verilen yetkinin keyfi kullanımına ilişkin güvencelerin varlığı daha da önem kazanmaktadır. Diğer taraftan kuralın kişisel verilerle ilgili boyutu yönünden konunun Anayasa’nın 20/3. maddesi açısından incelenmesi gerekir.

5. Anayasa'nın 20. maddesinin birinci fıkrasında herkesin özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu, özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamayacağı belirtilmiş; üçüncü fıkrasında da *"Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir."* denilerek kişisel verilerin korunması özel hayatın gizliliğinin korunması kapsamında güvenceye kavuşturulmuştur.

6. Anayasa'nın 20. maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı, insan onurunun korunması ve bireyin kişiliğini serbestçe geliştirebilmesi hakkının özel bir biçimi olarak bireyin hak ve özgürlüklerini kişisel verilerin işlenmesi sırasında korumayı amaçlamaktadır. İncelenen kuralda denetime konu edilecek kişisel veri niteliğindeki bilgi ve belgelerin ne şekilde kullanılacağına, bu bilgilerin ne suretle ve ne kadar süre ile saklanacağına, ilgililerin söz konusu bilgilere itiraz etme imkânının olup olmadığına, bilgilerin bir müddet sonra silinip silinmeyeceğine, silinecekse bu sırada izlenecek usulün ne olduğuna, yetkinin kötüye kullanımını önlemeye yönelik nasıl bir denetim yapılacağına ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu nedenlerle de kural Anayasa'nın 13, 20. maddesine aykırılık nedeniyle iptal edilmelidir.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞI OY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunlukla 16.6.2020 tarihli ve 7246 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 12. maddesiyle 4054 sayılı Kanun'a eklenen geçici 6. maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"Kurum danışmanı, Başkan danışmanı, idari koordinatör, müdür, araştırma uzmanı, basın danışmanı, sistem çözümleyici,*

veri iletişim uzmanı, programcı, idari hizmet yetkilisi ve idari hizmet uzmanı kadrolarında bulunanlar araştırmacı kadrolarına;" ibaresinin iptaline karar verilmiş bulunmaktadır.

2. Aşağıda açıklanan gerekçelerle iptal sonucuna tarafımızca iştirak edilmesi mümkün olmamıştır.

3. 4054 sayılı Kanun'un, iptali istenilen ibareleri de içeren geçici 6. maddesinin birinci fıkrasında, *"Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte Kurumda inceleme uzmanı kadrosunda bulunanlar rekabet uzmanı kadrolarına ve kıdemli koordinatör ile mesleki koordinatör kadrosunda bulunanlar rekabet başuzmanı kadrolarına; Kurum danışmanı, Başkan danışmanı, idari koordinatör, müdür, araştırma uzmanı, basın danışmanı, sistem çözümleyici, veri iletişim uzmanı, programcı, idari hizmet yetkilisi ve idari hizmet uzmanı kadrolarında bulunanlar araştırmacı kadrolarına;* garaj şefi kadrosunda bulunanlar şoför kadrosuna başkaca bir işleme gerek kalmaksızın kadro dereceleriyle atanmış sayılır. Bu şekilde atananların eski kadrolarına bağlı olarak en son ayda fiilî çalışmaya bağlı ödemeler hariç mali haklar kapsamında yapılan her türlü ödemeler toplamı net tutarının (bu tutar sabit bir değer olarak esas alınır), atandıkları yeni kadrolarına bağlı olarak fiilî çalışmaya bağlı ödemeler hariç mali haklar kapsamında yapılan her türlü ödemeler toplamı net tutarından fazla olması halinde aradaki fark tutarı, herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın fark kapanıncaya kadar ayrıca tazminat olarak ödenir. Atandıkları kadro unvanında isteğe bağlı olarak herhangi bir değişiklik olanlarla kendi istekleriyle başka kurumlara atanana fark tazminatı ödenmesine son verilir. Araştırmacı kadrosuna atananlar Kurumca ihtiyaç duyulan işlerde görevlendirilir." hükmü yer almaktadır.

4. Kanaatimizce dava konusu kuralın Anayasal denetim bağlamında iki yönü bulunmaktadır. Bunlardan ilki, kamu personeli olarak görev yapan kişilerin bulundukları görevlerden alınıp başka bir göreve atanmalarının ilkece idari işlemlerle yapılarak onlara bu işlemleri ilgili idari yargı yerlerinde denetlettirme hakkı tanınması gerekirken, kadroların kanunla düzenlenmesi suretiyle kadrosu değiştirilen kişilerin dava açma haklarına engel olunması nedeniyle kuralın anayasaya aykırı olup olmadığı hususu; diğeri de kuralın kişilerin kazanılmış haklarına ölçüsüz bir müdahalede bulunup bulunmadığıdır.

5. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, *"Herkes meşru vasıta ve yollardan yararlanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak*

iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir” denilerek yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Anayasa’nın 125. maddesinde ise *“İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır.”* denilmektedir.

6. Her iki maddeyle güvence altına alınan dava yoluyla hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Kişilere yargı mercileri önünde dava hakkı tanınması adil bir yargılamanın ön koşulunu oluşturur.

7. Kamu personeli olarak görev yapan kişilerin bulundukları görevlerden alınmalarını gerektiren haklı bir neden olmadıkça görevlerine son verilememesi, hukukî güvenlik ilkesinin bir gereğidir. Ayrıca kural olarak, kamu personelinin bulundukları görevden alınmalarının ve başka bir göreve atanmalarının, haklarında bu yönde bir idari işlem tesis edilmesi yoluyla gerçekleşmesi gerekir. Bununla birlikte, hukukî ve fiilî zorunluluk hallerinde bu hususlarda yasal düzenlemeler yapılabileceği Anayasa Mahkemesi’nce de kabul edilmektedir.

8. Öte yandan bir kamu kurumunun ve buna bağlı olarak bu kurumun gördüğü kamu hizmetinin niteliğinin değiştirilmesine, kaldırılıp kaldırılmayacağına veya bir kamu hizmetinin hangi kamu kurum veya kuruluşunca yerine getirileceğine karar verme yetkisi yasa koyucuya aittir. Yasa koyucu Anayasa’ya uygun olmak kaydıyla, kamu hizmetinin yürütülmesine ilişkin koşulları belirleyerek kadro düzenlemesi yapabilir. Kamu hizmetinin gerekleri yönünden ve kamu yararı amacıyla yeni kadrolar ihdas edebileceği gibi, mevcut bazı kadroları da kaldırabilir. Ayrıca, kamu idareleri ile kamu görevlileri arasındaki ilişkiler, kural tasarruflarla düzenlendiğinden, kamu görevlilerinin statülerine ilişkin yeni kurallar koyabilir ya da var olan kuralları değiştirebilir. AYM, E.2008/105, K.2010/123, 30/12/2010).

9. Kamu kurum ve kuruluşlarının yeniden yapılandırılmaları kapsamında ortaya çıkan hukukî ve fiilî zorunluluklar nedeniyle getirilen yasal düzenlemelerle teşkilat yapısı değiştirilen kurum ve kuruluşların bazı

kadrolarında görev yapan kamu görevlilerinin görevlerinin sona erdirilerek başka kadrolara atanmalarının öngörülmesi durumlarında, ilgililerin başka kadrolara atanmalarının sebep unsurunu, ilgili kurumun ya da kuruluşun yeniden teşkilatlandırılması durumu oluşturur. Bu haller, yürürlükte bulunan kanunlara dayanılarak ve kamu görevlisinin öznel durumu dikkate alınarak idarece tesis edilen naklen atama işlemlerinden farklıdır ve belirtildiği üzere söz konusu hukukî ve fiilî zorunluluklar nedeniyle kazanılmış haklar korunarak başka kadrolara atama yapılması, kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamındadır. (AYM, E.2017/160, K.2017/178, 28/12/2017, § 14 - 15)

10. 7246 sayılı Kanunla piyasalardaki teşebbüs ve teşebbüs birliklerinin anlaşma, davranış, karar, birleşme, devralma gibi işlem ve eylemleri nedeniyle Kanun'da sayılan yasakların ihlali sonucu oluşan rekabeti kısıtlayıcı durumlara ceza ve yaptırımlar dışında davranışsal ve yapısal tedbirlerle son vermeye ilişkin Rekabet Kuruluna yeni görev ve yetkiler verilmiştir. Rekabet Kurumunun kadro yapısının da (taahhüt ve uzlaşma müesseseleri getirilmesi gibi) verilen bu görev ve yetkiler nedeniyle değiştirildiği anlaşılmaktadır. Yeni düzenlemelerle her bir rekabet ihlali iddiası için ayrı ayrı piyasa, sektör ve teşebbüs, finansal, yönetsel veya sair hususlar gibi hususlar yönünden araştırma ve değerlendirme yapılması gerekeceği anlaşılmaktadır. Söz konusu araştırma ve değerlendirmelerin ardından teşebbüslerin davranışlarına, varlıklarını nasıl kullanacaklarına, pazarda rekabet etmelerine veya diğer teşebbüslerle yapacakları sözleşmelere yönelik yükümlülükler içerir nitelikte davranışsal tedbirlere karar verilecektir. Davranışsal tedbirlerin izlenmesi gerekliliği nedeniyle izleme süreçlerine ilişkin tasarım, planlama ve yeniden değerlendirme gerekecektir. Davranışsal tedbirlerin rekabeti kısıtlayıcı ihlalin sona erdirilmesi konusunda sonuç vermediği belirlendiğinde bu defa ilgili teşebbüslerin belirli faaliyetlerini yahut ortaklık paylarını ya da mal varlıklarını devretmeleri şeklindeki yapısal tedbirlerin araştırılması, uygun tedbirin karara bağlanması ve yerine getirilmesinin takibi gerekecektir. Tüm bu süreçlerde ilgili teşebbüslerin uzlaşma ve taahhütleri de söz konusu olabilecektir. Böylesine karmaşık, teknik, yoğun ve uzun süreçlerin sıhhatli takip ve yönetimi ile bilgi akışının sağlanmasının buna uygun kadro değişim ve dönüşümü gerektireceği ortadadır.

11. Bu nedenle bazı kadrolarda görev yapan kamu görevlilerinin görevlerinin sona erdirilerek araştırmacı kadrolarına atanmış sayılmalarının öngörülmesi, yeniden yapılanma sonucu kadro unvan ve derecelerinin

değişmesi sonucu ortaya çıkmıştır. İptali istenilen kural, bu hukuki ve fiili imkânsızlığın bir sonucu olup, eski görevlerine atanma imkânı bulunmayan kişilerin söz konusu kuralda olduğu gibi durumlarına uygun başka kadrolara atanmasına imkân sağlayan geçiş hükümlerinin getirilmesi yasa koyucu açısından bir mecburiyet halini almaktadır. Meydana gelebilecek bu değişiklik, daha önce kural tasarrufların doğurmuş olduğu objektif ve genel hukuki durumlara da uygulanabilecektir.

12. Yukarıda yapılan açıklamalar gözetildiğinde, bazı görevlerde bulunan kişiler hakkında yasayla düzenleme yapılmış olmasının Anayasa'nın 36. ve 125. maddelerine aykırılık oluşturmadığı, araştırmacı kadrolarına atanmış sayılanların bu düzenleme aleyhine yargı mercilerine başvurma olanaklarının bulunmamasının hak arama hürriyetinin ihlali olarak değerlendirilemeyeceği sonucuna varılmaktadır.

13. Kazanılmış haklar hususuna gelince:

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti ve bu bağlamda hukuki güvenlik ilkesi gereğince, hukuki veya fiili bir zorunluluk olması haline bağlı dahi olsa kamu görevlilerinin bulundukları görevden alınıp başka görevlere atanmaları konusunda bir kanuni düzenleme yapılırken onların bu kapsamdaki kazanılmış haklarının ihlal edilmemesi gerekir.

14. İptali istenilen kural içinde yer aldığı maddenin dava konusu edilmeyen diğer kurallarıyla birlikte değerlendirildiğinde kuralın, kişilerin bulunduğu statülerden doğan, tahakkuk etmiş ve kendileri yönünden kesinleşmiş ve kişisel alacak niteliğine dönüşmüş haklarını ihlal edici nitelikte bir düzenleme olmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kuralla, kazanılmış hakları ihlal edici bir müdahale de söz konusu değildir.

15. Kaldı ki bu kişilerin yeni atandıkları kadrodaki kadrolarına bağlı fiili çalışmaya bağlı yapılan ödemeler hariç mali haklar kapsamında yapılan her türlü ödemeler toplamı net tutarının, eski kadrolarına bağlı olarak en son ayda fiili çalışmaya bağlı olarak yapılan ödemeler hariç mali haklar kapsamında yapılan her türlü ödemeler net tutarından daha düşük olması halinde aradaki fark kapanıncaya kadar fark tazminatı olarak ödenmesi öngörülmektedir.

16. Bu bağlamda ayrıca belirtmek gerekir ki ilgililerin şahsa bağlı hakları kapsamında öngörülen parasal haklarının belli bir süre ile sınırlandırılması hukuki güvenlik ilkesinin ihlali anlamına gelmez.

17. Bu nedenle maddede sayılan görevlerde bulunanların görevlerine son verilerek aynı dereceli araştırmacı unvanlı kadrolara atanmalarını öngören kuralın kazanılmış hakları ihlal ettiği de söylenemez.

18. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırı değildir, iptal talebinin reddi gerekir. Dolayısıyla çoğunluk görüşü doğrultusunda oluşan iptal kararına katılmıyoruz.

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Muhterem İNCE

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Dava konusunu ilgili Kanun'un "...bunların kopyalarını ve fiziki örneklerini alabilir" bölümü oluşturmaktadır. Kural, Kurumun 4154 sayılı Kanun kapsamındaki görevlerini yerine getirirken gerekli gördüğü hallerde teşebbüslerin veya teşebbüs birliklerinin defterlerinin, fiziki ve elektronik ortam ile bilişim sistemlerinde tutulan her türlü veri ve belgelerinin kopyalarını ve fiziki örneklerini alabileceğini düzenlemektedir.

2. Anayasa'nın 20. maddesinin birinci fıkrasında özel hayata saygı hakkı güvence altına alınırken, üçüncü fıkrasında da kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı güvenceye bağlanmıştır. Bu fıkralarda hak sahibi "herkes"

olarak belirlendiğinden hem gerçek hem de tüzel kişileri kapsamaktadır. Teşebbüs kavramı da tüzel kişiler yanında gerçek kişileri de içermektedir.

3. Anayasa'nın 20. maddesinin üçüncü fıkrası kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsamaktadır. Bununla birlikte kural, demokratik toplum düzeni bakımından gerekli ve ölçülülük açısından da elverişli ve gerekli olmakla beraber orantılı olmayan bir müdahaleye neden olmaktadır çünkü teşebbüse veya teşebbüs birliklerine ait kişisel verilerin elde edilmesi, işlenmesi, ne kadar süreyle muhafaza edileceği, veri sahibi hakkında otomatik sonuç doğurma ve usule ilişkin güvenceler yönlerinden herhangi bir güvence öngörmemektedir.

4. İptali talep edilen kural 4154 sayılı Kanun'un "Yerinde inceleme" başlıklı 15. maddesinde yer almaktadır. Yerinde inceleme, Kurum yetkililerinin teşebbüslerin veya teşebbüs birliklerinin işyerlerine giderek mahallinde inceleme yapmasıdır. Bu çerçevede Kurum yetkilileri teşebbüslerin veya teşebbüs birliklerinin defterlerinin, fiziki ve elektronik ortam ile bilişim sistemlerinde tutulan her türlü veri ve belgelerinin kopyalarını ve fiziki örneklerini inceleyebilir ve alabilirler. Yerinde inceleme teşebbüs ya da teşebbüs birliklerinin işyerlerinde yapılmaktadır. Bu işyerleri Anayasa'nın 21. maddesi çerçevesinde "konut" kavramı içinde değerlendirilebilir.

5. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) özel hayata saygı hakkının kapsamında bulunan konuta saygı kavramını iş yerlerini de kapsayacak şekilde genişletmiş; bu bağlamda bir kişinin mesleğini sürdürdüğü bürosunun, özel bir kişinin işlettiği şirketin faaliyetlerinin yürütüldüğü kayıtlı merkezin, tüzel kişilerin kayıtlı merkezlerinin, şubelerinin ve diğer iş yerlerinin bu kapsamda olduğunu ifade etmiştir. Bununla birlikte bütünüyle işe özgülenmiş yerlerin "konut" kavramı kapsamında olmadığını da AİHM vurgulamıştır (*Niemietz/Almanya*, B. No:13710/88, 16/12/1992 §30; *Société Colas Est c./Fransa*, B. No. 37971/97, 16 Nisan 2002, §§ 40-42; *Petri Sallinen ve diğerleri/Finlandiya*, B. No: 50882/99, 27/12/2005, § 70).

6. AİHM, *Société Colas Est* kararında konuta saygı hakkının öznesinin gerçek kişiler olabileceği gibi tüzel kişiler de olabileceğini kabul ederek Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesinin bir şirketin genel merkezi, şubesi

veya iş yerine saygı gösterilmesi hakkını içerir bir şekilde yorumlanmasının zamanının geldiğini belirterek ilgili başvuruda müfettişlerin, başvuruculara ait yerlere, arama izni olmadan girmelerinin ‘konuta’ tecavüz teşkil ettiğine karar vermiştir.

7. Mahkememiz içtihadında da işyerleri “konut” kavramı içinde kabul edilmektedir ancak tamamıyla işe özgülenmiş kısımlar bunun dışında tutulmaktadır (*Mehmet Taşdemir*, B. No: 2013/3436, 18/5/2016, § 55).

8. Anayasa’nın 21.maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin konutuna girilemez, arama yapılamaz ve buradaki eşyaya el konulamaz hükmü yer almaktadır. Fıkranın devamında etkili merciin kararı yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulacağı ve hâkimin, kararını el koymadan itibaren kırk sekiz saat içinde açıklayacağı; aksi halde, el koymanın kendiliğinden kalkacağı düzenlemesi bulunmaktadır.

9. Önümüzdeki kural teşebbüs veya teşebbüs birliklerinin işyerlerinin sadece işe özgülenmemiş kısımlarındaki bilgisayar ve diğer araç ve eşyalarından belge teminine imkân tanıdığından konut dokunulmazlığı hakkına müdahale etmektedir. Konut dokunulmazlığı konut sahibinin rızası dışında konuta girilmemesi anlamına gelmektedir. Konut sahibinin rızası varsa veya rızanın bulunduğu meşru olarak kabul edilirse konut dokunulmazlığı açısından sorun ortaya çıkmaz. Bununla birlikte bu konutu (işyerine) teşebbüs sahiplerinin rekabet uzmanlarının girmelerine açıkça karşı çıkmamaları rızaları olduğu anlamına gelmez. Çünkü 4154 sayılı Kanun’un 15. maddesine göre teşebbüs sahibi yerinde incelemeye rıza göstermek zorundadır. Aksi takdirde para cezası ile karşı karşıya gelecektir.

10. Kanun’un 15. maddesi Kurum uzmanlarının yerinde inceleme yapmak için hâkim kararı olmadan teşebbüslerin veya teşebbüs birliklerinin işyerlerinin salt işe özgülenmemiş kısımlarına yani “konutlarına” girerek defterlerine, fiziki ve elektronik ortam ile bilişim sistemlerinde tutulan her türlü veri ve belgelerinin kopyalarına ve fiziki örneklerini alabilmelerine izin

vermektedir. Kurum uzmanlarının yerinde inceleme yapması gecikmesinde sakınca bulunan hallerde meşru olsa bile bunun 24 saat içinde görevli hâkim onayına sunulmasının zorunlu olmaması Anayasa'nın 21. maddesindeki güvencelere aykırılık taşımaktadır.

11. Kuralın, özel hayata saygı hakkına ve konut dokunulmazlığına ölçülü olmayan bir müdahaleye fırsat vermesi Anayasa'nın 13. 20. ve 21. maddeleriyle bağdaşmamaktadır. Bu nedenle çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye
Engin YILDIRIM

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 16/6/2020 tarihli ve 7246 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 4. maddesiyle 4054 sayılı Kanun'un 15. maddesinin birinci fıkrasının değiştirilen (a) bendinde yer alan *"...bunların kopyalarını ve fiziki örneklerini alabilir"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine ilişkin kararına katılmamaktayım.

2. Bahse konu maddede "Yerinde inceleme" başlığı altında Rekabet Kurulunun Kanun'un kendisine verdiği görevleri yerine getirirken gerekli gördüğü hallerde teşebbüs ve teşebbüs birliklerinin defterlerini, fiziki ve elektronik ortam ile bilişim sistemlerinde tutulan her türlü verilerini ve belgelerini inceleme yetkisi kullanması öngörülmüş olup iptali talep edilen ibareyle Kurula bu amaçla fiziki ve elektronik ortam ile bilişim sistemlerinde tutulan her türlü veri ve belgenin kopyalarını ve fiili örneklerini alabilme yetkisi verilmiştir.

3. Öncelikle kuraldaki fiziki ve elektronik ortam ile bilişim sistemlerinde tutulan her türlü veri ve belgenin kopyaları ve fiziki örneklerinin Anayasa'nın 20. maddesi kapsamına giren kişisel veri niteliğinde olduğunun tespit edilmesi gerekir. Anayasanın 20. maddesinin (3) numaralı fıkrasında herkesin kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğuna

işaret edildikten sonra kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usullerin kanunla düzenlenmesi gerektiği ifade edilmiştir.

4. Dava konusu Kanun'da iptali gerektiği kanaatinde olduğum ibarede her türlü veri ve belgenin kopyalarını ve fiili örneklerini alabilme yetkisi düzenlenmiş olmasına rağmen Kanun'da elde edilecek bu kopya ve fiziki örneklerin nasıl kullanılacağı, nerede işleneceği ve saklanacağı konusunda Anayasa'nın 20. maddesinin (3) numaralı fıkrasında aranan koşulları karşılayacak güvencelere yer verilmediği görülmektedir.

5. Dolayısıyla bu bağlamda Kanun'la teşebbüs ve teşebbüs birliklerinin kişisel verilerine yapılan müdahalenin kanunilik bağlamında Anayasa'nın 13. maddesinde aranan niteliklere sahip olmadığı anlaşıldığından dava konusu "bunların kopyalarını ve fiziki örneklerini alabilir" şeklindeki ibarenin Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırılık gerekçesiyle iptali gerektiği kanaatiyle çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmamaktayım.

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞI OY GEREKÇESİ

16/6/2020 tarih 7246 sayılı kanunun 4. maddesiyle 4054 sayılı kanunun 1. Fıkrasının a bendi ile değiştirilen (a) "... bunların kopyalarını ve fiziki örneklerini alabilirler," ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına sayın çoğunlukça karar verilmiştir. Aşağıda belirttiğim gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

Dava konusu kural ile 4054 sayılı kanun kapsamındaki görevlilerin görevlerini yerine getirirken gerekli gördüğü hallerde teşebbüslerin veya teşebbüs birliklerinin defterlerinin fiziki ve elektronik ortam ile bilişim sistemlerinde tutulan her türlü verilerinin ve belgelerinin kopyalarını ve fiziki örneklerini alabileceğini düzenlemektedir.

Dava konusu kuralın tekabül ettiği anayasal hakların neler olduğunu belirlenmesi gerekir.

Kural ile yerinde incelemenin belirtilen teşebbüsleri her türlü malvarlığına ilişkin mahallinde incelemeler yapmasına izin vermektedir. Bu nedenle incelemelerin iş yerinde yapılması halinde iş yerinin konut kapsamında kalıp kalmadığı belirlenmelidir. AHİM sözleşmesinin 8. maddesi kapsamında konut kavramının şirketlerin, yönetim ofislerinin, şubeleri ve iş yerlerini de kapsadığı belirtilmektedir.

4054 sayılı kanunun 15. maddesinde belirtilen yetkiler incelemenin teşebbüsün bütünüyle işe özgülenmiş tesislerinden ziyade yönetim işlerini yürüttüğü merkez, şube ve tesislerinde yapılan faaliyet alanını kapsadığı anlaşılmaktadır.

Somut kural kapsamındaki belge ve verilerin konutta yapılan arama sonucu elde edildiği gözetildiğinde kuralın konut dokunulmazlığı yönünden incelenmesi gerekir.

Anayasa'nın 21. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde, usulüne göre verilmiş hakim kararı olmadıkça kimsenin konutuna girilemeyeceği, arama yapılamayacağı, buradaki eşyaya el konulamayacağı belirtilmiştir.

Aynı fıkra da gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ise doğrudan hakim kararı yerine kanunla yetkili kılınmış mercii yazılı emrinin yeterli görülebileceği düzenlenmiştir. Ancak bu emrin 24 saat içinde görevli hakimnin onayına sunulma zorunluluğu getirilmiştir. Yine el koyma kararın 48 saat içinde açıklanması yükümlülüğü getirilmiş, aksi takdirde el koymanın kendiliğinden kalkacağı düzenlenmiştir.

İptale konu 4054 sayılı kanunun 15. maddesi incelendiğinde rekabet uzmanlarının yerinde inceleme yapabilmesinin kural olarak hakim kararına bağlı kılınmadığı görülmektedir. Yerinde yapılan incelemeler çoğunlukla müteşebbisin bütünüyle işe özgülenmiş tesislerinde yapılmayıp Anayasa'nın 21. maddesinde korunan konut kapsamında değerlendirilen merkez, şube ve tesislerinde yapılabilecektir. Kural bu haliyle hakim kararı olmadan konut sayılan alanlara girebilme yetkisi tanımaktadır. Kural ile hakim kararının engellenmesi ya da engellenme ihtimalinin varlığı Anayasa'nın 21. maddesinde düzenlenen konut dokunulmazlığı hakkını ihlal eder niteliktedir.

Anayasa'nın 21. maddesinde düzenlenen konut dokunulmazlığı hakkının güvenceler kapsamında güvenceler içermediği için bu kuralın Anayasa'nın 21. maddesi uyarınca iptali gerekmektedir.

Yukarıda belirttiğim gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Esas Sayısı : 2018/83
Karar Sayısı : 2022/144
Karar Tarihi : 30/11/2022

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL ve Engin ÖZKOÇ ile birlikte 113 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 7/2/2018 tarihli ve 7089 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

- A. 1. maddesinin ve ekli (1) sayılı listenin,
- B. 3. maddesinin ve ekli (3) sayılı listenin,
- C. 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ve ekli (5) sayılı listenin,
- Ç. 6. maddesinin ve ekli (7) sayılı listenin,

Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 15., 17., 20., 23., 35., 36., 38., 42., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128., 129. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un iptali talep edilen kuralların da yer aldığı;

- 1. 1. maddesi şöyledir:

“Kamu personeline ilişkin tedbirler

MADDE 1- (1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut

bunlarla irtibatı olan ve ekli (1) sayılı listede yer alan kişiler kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılmıştır. Bu kişilere ayrıca herhangi bir tebligat yapılmaz. Haklarında ayrıca özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edilir.

(2) Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkûmiyet kararı aranmaksızın rütbe ve/veya memuriyetleri alınır ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; bunların uhdelelerinde bulunan her türlü mütevellî heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, gemi adamlığına ilişkin belgeleri ve pilot lisansları iptal edilir ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar. Bu kişiler hakkında bakanlıkları ve kurumlarınca ilgili pasaport birimine derhal bildirimde bulunulur. Bu bildirim üzerine pasaport birimlerince pasaportlar iptal edilir.

(3) Birinci fıkra kapsamında kamu görevinden çıkarılanlar, varsa uhdelelerinde taşımış oldukları büyükelçi, vali gibi unvanları ve müsteşar, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar.”

2. 3. maddesi şöyledir:

“Rütbesi alınan emekli Türk Silahlı Kuvvetleri personeli

MADDE 3- (1) Türk Silahlı Kuvvetlerinden emekliye sevk edilen, kendi isteğiyle emekli olan, 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu hükümlerine göre Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası alan, Devlet memurluğundan çıkarılan, sözleşmeleri fesih edilen, müstafi sayılan veya istifa eden subay, sözleşmeli subay, astsubay, sözleşmeli astsubay, Devlet memuru, işçi, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve erler ile 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun geçici 32 nci maddesi kapsamında haklarında işlem tesis edilenlerden; terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine

karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen ve ekli (3) sayılı listede yer alanların rütbeleri alınır ve emekli kimlikleri iptal edilir. Bu kişiler kamu görevine yeniden kabul edilmezler, doğrudan veya dolaylı görevlendirilemezler. Ayrıca bunlar uhdelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar. Bu kişilerin uhdelerinde bulunan her türlü mütevellî heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, gemi adamlığına ilişkin belgeleri, pilot lisansları ve ilgili pasaport birimlerinde pasaportları iptal edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar.”

3. 5. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Yurtdışında öğrenim görenler

MADDE 5- (1) 8/4/1929 tarihli ve 1416 sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanuna tabi öğrencilerden, terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ve ekli (5) sayılı listede yer alanların öğrencilikle ilişkileri kesilmiştir. Bunlar hakkında 18/10/2016 tarihli ve 6749 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 4 üncü maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları hükümleri uygulanır. Bunların bu kapsamda gördükleri eğitimlere ilişkin olarak denklik işlemleri yapılmaz ve bunlar söz konusu eğitimleri kapsamındaki akademik unvan ve derecelerine bağlı haklardan yararlanamazlar.

...”

4. 6. maddesi şöyledir:

“Geri alınan madalyalar

MADDE 6- (1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen

yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ve ekli (7) sayılı listede yer alan kişilere 24/10/1983 tarihli ve 2933 sayılı Madalya ve Nişanlar Kanunu kapsamında verilmiş olan madalyalar geri alınmıştır."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 17/5/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör İsmail Emrah PERDECİOĞLU tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu kanun hükümleri, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un 1. Maddesi ile Ekli (1) Sayılı Listenin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

3. Kanun'un dava konusu 1. maddesinde, terör örgütlerine veya Millî Güvenlik Kurulunca (MGK) devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan kamu personeli hakkında uygulanacak tedbirler düzenlenmiştir.

4. Maddenin (1) numaralı fıkrasında, terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan ve Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişilerin kamu görevinden başka

hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarıldığı, bu kişilere ayrıca herhangi bir tebligat yapılmayacağı, haklarında özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edileceği öngörülmüştür.

5. Maddenin (2) numaralı fıkrasında, (1) numaralı fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin mahkûmiyet kararı aranmaksızın rütbe ve/veya memuriyetlerinin alınacağı, bu kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmeyecekleri, bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemeyecekleri, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemeyecekleri, bunların uhdelerinde bulunan her türlü müteveli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevlerinin de sona ermiş sayılacağı, bunların silah ruhsatları, gemi adamlığına ilişkin belgeleri ve pilot lisanslarının iptal edileceği, bu kişilerin oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından on beş gün içinde tahliye edilecekleri, özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamayacakları, bu kişiler hakkında bakanlıkları ve kurumlarınca ilgili pasaport birimine derhâl bildirimde bulunulacağı ve bu bildirim üzerine pasaport birimlerince pasaportlarının iptal edileceği belirtilmiştir.

6. Maddenin (3) numaralı fıkrasında ise (1) numaralı fıkra kapsamında kamu görevinden çıkarılanların varsa uhdelerinde taşımış oldukları büyükelçi, vali gibi unvanları ve müsteşar, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamayacakları, bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamayacakları hüküm altına alınmıştır.

7. Bu kapsamda Kanun'a ekli dava konusu (1) sayılı listeyle, çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan 7.395 kişinin görevine *başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın* son verilmiştir.

2. İptal Taleplerinin Gerekçesi

8. Dava dilekçesinde özetle;

- Kamu görevinden çıkarma tedbirinin süre yönünden herhangi bir belirleme içermediği, etkilerinin olağanüstü hâlden (OHAL) sonra da devam ettiği, kapsamının geniş tutulduğu, tedbire muhatap kişiler hakkında objektif, tarafsız ve şeffaf bir soruşturma süreci yürütülmediği, savunma hakkı tanınmadan kişilerin görevlerine son verildiği,

- Tedbirlerin uygulanmasına dayanak gösterilen aidiyet, iltisak ve irtibat kavramlarının belirsiz ve öngörülemez nitelikte olduğu, bu kavramların hukukumuzda ilk defa girdiği 22/7/2016 tarihinden önceki fiillere uygulanmasının yanında terör örgütlerinin ya da MGK'ca millî güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen, yapı oluşum ve grupların tespiti açısından da kuralların geçmişe yürütüldüğü, ayrıca siyasi ve idari bir organ olan MGK'nın kararına dayalı olarak tedbir uygulanmasının hukukilik sorunu doğuracağı, kuralların kamu düzenine karşı oluşan tehdidi ortadan kaldırma amacı bakımından zorunlu ve ölçülü olmadığı gibi OHAL'in gerekleriyle de uyumlu olmadığı, kurallarda öngörülen hususların Anayasa'nın mülga 121. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca münhasıran 25/10/1983 tarihli ve 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu ile düzenlenebileceği, OHAL'in gerekli kıldığı konularda çıkarılabilecek OHAL kanun hükmünde kararnamesi (KHK) niteliği taşımayan düzenlemenin Anayasa Mahkemesinin 1991 ve 2003 yıllarında belirlediği içtihatlarında belirtildiği gibi Anayasa'nın mülga 91. maddesi kapsamında yetki kanununa dayanılarak çıkarılan bir KHK olarak da değerlendirilemeyeceği,

- Kişiler hakkında herhangi bir idari ya da adli soruşturma yürütülmeden ve kesinleşmiş bir yargı kararı bulunmadan terör örgütleri ile ilişkili oldukları belirtilerek bu kişilere yaptırım uygulanmasının Anayasa'nın 15. maddesinde OHAL'lerde dokunulamayacak çekirdek haklardan olan masumiyet karinesine aykırılık oluşturduğu, bireysel idari işlem niteliğindeki kamu görevinden çıkarma işleminin doğrudan OHAL KHK'sı adı altında yapılmak suretiyle yargı denetimi dışında tutulduğu, her ne kadar daha sonraki bir tarihte OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu (Komisyon) kurulmuşsa da Komisyon ve sonraki sürecin kamu görevinden çıkarma işlemine karşı etkili bir denetim mekanizması sağlamadığı,

- Kamu görevinden çıkarma işleminin kamu görevlilerinin diğer özlük işleri kapsamında olduğundan Anayasa'nın 128. maddesine göre münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiği, Anayasa'nın 130. maddesi uyarınca öğretim elemanlarının Yükseköğretim Kurulu ve üniversitelerin yetkili organları dışında kalan makamlarca her ne surette olursa olsun görevlerinden uzaklaştırılamayacakları, bu yönüyle kuralların OHAL KHK'sı niteliği taşımadığı gibi Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından kanun şeklinde onaylanmasının Anayasa'nın mülga 121. maddesine aykırılık oluşturduğu,

- Yasama yetkisinin genelliği ilkesi gereği yasama organınca her konuda kanun çıkarılabilmesi mümkün olsa da kanunla bireysel işlem ya da yargı kararı niteliğinde tasarrufla bulunulamayacağı, dava konusu kurallarla Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişilerin statülerinde kalıcı değişiklikler yapıldığı, bu nedenle tedbirlerin bireysel idari işlem niteliğinde olduğu, bireysel işlemlerin OHAL KHK'sı ile yapılarak kanun şeklinde onaylanmasının açık bir fonksiyon gasbı niteliği taşıdığı,

- Bir kişinin terör örgütüne üye olup olmadığına ya da bir yapı veya oluşumun terör örgütü olduğuna karar verme yetkisinin yargı mercilerine ait olduğu, kuralların kanun adı altında hem yargısal hem de bireysel işlemin özelliklerini barındıran karma bir yapıda olduğu, bu durumun yasama, yürütme ve yargı fonksiyonlarının tek organda toplanması anlamına geldiği,

- Kamu görevinden çıkarılan kişilerin Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile isim ve kimlik bilgilerinin Resmî Gazete'de yayımlanmasının itibarlarını zedelediği, kamu görevinden çıkarma, ruhsat ve lisansların iptal edilmesi, unvan ve sıfatların alınması tedbirlerinin kişilerin maaş ve sosyal güvenlik haklarında kayıplara sebebiyet verdiği, pasaportların iptal edilmesinin seyahat hürriyetini engellediği, bu kişilerin kamu görevine girmeleri ya da kamu hizmetinde çalışmaları, özel güvenlik şirketinin kurucusu ve ortağı olma imkânlarının ellerinden alınması suretiyle çalışma hak ve hürriyeti ile kamu hizmetine girme hakkına kısıtlama getirildiği,

belirtilerek kuralların Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 15., 17., 20., 23., 35., 36., 38., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128., 129. ve 130. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kanun'un 1. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan "...üyeliği, mensubiyeti veya..." İbaresini

9. Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının dava konusu kuralın da yer aldığı birinci cümlesinde, terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişilerin kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılacakları hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kural cümlede yer alan "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresidir.

10. Dava konusu kural ile 6/2/2018 tarihli ve 7086 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresi aynı içeriğe sahip olup anılan maddenin iptali talebiyle açılan davada Anayasa Mahkemesi 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu ibarenin iptaline karar vermiştir.

11. Belirtilen kararda; üye ve mensup ibarelerinin Kanun'a ekli (1) sayılı listede adı geçen ve terör örgütü üyeliği suçundan ceza soruşturması veya kovuşturmasına maruz kalan ancak haklarındaki süreç tamamlanıp suçlu olduklarına dair kesin hüküm tesis edilmeyen kişilerin terör örgütü üyesi veya mensubu olarak nitelendirilmelerine sebebiyet verebilecek nitelikte olduğu, dolayısıyla kesinleşmiş mahkûmiyet hükmü olmadan kişilerin suçlu sayılmasına neden olabilecek ifadeler içeren kuralın masumiyet karinesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır (bkz. § 58). Kararda ayrıca Anayasa'nın 15. maddesinde OHAL'lerde dahi masumiyet karinesine aykırı işlem yapılamayacağının hükme bağlandığı belirtilmiştir.

12. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

13. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 36. ve 38. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural; Anayasa'nın 15., 36. ve 38. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 23., 35., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128., 129. ve 130. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

b. Kanun'un 1. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının "...üyeliği, mensubiyeti veya..." İbaresinin Dışında Kalan Kısım ile (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan "...ve/veya memuriyetleri..." İbaresinin ve Kanun'a Ekli (1) Sayılı Liste

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallara ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

15. Dava konusu kurallarda terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişilerin kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılacakları ve memuriyetlerinin alınacağı, bu kişilere ayrıca tebligat yapılmayacağı ve haklarında özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edileceği hükme bağlanmıştır. Kurallar kapsamında her bir kamu görevlisinin kanun hükmüyle görevine son verilmiş ve memuriyetleri alınmıştır.

16. Dava konusu kurallarla 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresi dışında kalan kısmı ile (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...ve/veya memuriyetleri..." ibaresi ve Kanun'a ekli (1) sayılı liste aynı içeriğe sahip olup Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin reddine hükmedilmiştir.

17. Anılan kararda, kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına olağan dönem için Anayasa'da öngörülen güvencelerin ötesinde bir sınırlama getiren kuralların olağanüstü dönemlerde temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması ve sınırlandırılmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında incelenmesi gerektiği tespiti yapılmış (bkz. §§ 63-90); kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkının OHAL yönetiminin benimsendiği dönemlerde Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan dokunulması yasaklanmış çekirdek haklar arasında bulunmadığına ve milletlerarası hukuktan kaynaklanan diğer herhangi bir güvence (olağanüstü dönemlerde korunmaya devam eden güvenceler) kapsamında da bulunmadığına işaret edilmiştir. Uygulanan tedbirin *kapsam ve yöntem açısından incelenmesi sonucunda* ise söz konusu örgütlerle irtibatlı ya da iltisaklı olan tüm kamu görevlileri hakkında tedbirlerin uygulanmasının millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, kamu hizmetinin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi amaçlarına ulaşma bakımından gerekli olduğu, ayrıca tedbirlerin her bir birey yönünden hukuka uygunluğunun denetlenmesinin yani bireyselleştirmenin sağlanması için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, söz konusu güvencelerin OHAL'e sebebiyet veren tehdit veya tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik kuralların bu amaç dışında keyfî bir şekilde uygulanmasını engelleyecek nitelikte olduğu, bu durumda kişilerin

özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna varılmıştır (bkz. §§ 91-129). Kararda ayrıca kuralların MGK kararlarına icrai bir işlev kazandırma sonucunu doğurmadığı da belirtilmiştir (bkz. §§ 130-139).

18. Dava konusu kurallar açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresi dışında kalan kısmı ile (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...ve/veya memuriyetleri..." ibaresi ve Kanun'a ekli (1) sayılı listenin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kurallar yönünden de geçerlidir.

19. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kurallarla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 35., 36., 70. 125., 128., 129. ve 130. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kurallarda öngörülen tedbirlerin cezai niteliği haiz olmamasının bir sonucu olarak anılan tedbirlere ceza hukukunun çekirdek haklarının uygulanmasını gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu nedenle kuralların Anayasa'nın 38. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Kuralların ayrıca Anayasa'nın 23., 48., 49., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle de ilgisi görülmemiştir.

c. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin "Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkûmiyet kararı aranmaksızın rütbe...alınır" Bölümü

20. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

21. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin rütbelerinin alınacağını hükme bağlamaktadır.

22. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin *"Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkumiyet kararı aranmaksızın rütbe ... alınır"* bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

23. Belirtilen kararda, darbe girişimiyle devletin demokratik düzenine açık ve yakın bir tehlike oluşturan terör örgütleri veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla mücadele etmek amacıyla OHAL şartlarında olağan usullerin ötesinde bir uygulamayla Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin rütbelerinin alınmasını düzenleyen kuralın, özellikle tedbire karşı etkili idari ve yargısal yolların tesis edilmesiyle birlikte demokratik anayasal düzenin ve kamu güvenliğinin korunması amacı bakımından kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesi hakkına *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna varılmıştır (bkz. § 148).

24. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin *"Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkumiyet kararı aranmaksızın rütbe ... alınır"* bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

25. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 35., 36., 70. 125., 128., 129. ve 130. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın ayrıca Anayasa'nın 23., 38., 48., 49., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle de ilgili görülmemiştir.

ç. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin "...ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler;..." Bölümü

26. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

27. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden alınmalarını ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemelerini, doğrudan ya da dolaylı olarak görevlendirilmemelerini hükme bağlamaktadır.

28. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "...ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; ..." bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

29. Anılan kararda, millî güvenlik bakımından risk oluşturabilecek durumları nedeniyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmemelerini ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemelerini öngören ve kamu hizmetine girme hakkına sınırlama getiren tedbire ilişkin olarak her bir birey yönünden tedbirin hukuka uygunluğunun denetlenebilmesi için Komisyona ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, ayrıca tedbirin devletin kamu otoritesiyle bağlantılı olmayan özel sektör alanında istihdam edilme imkânını ortadan kaldıracak herhangi bir kısıtlama getirmediği, bu durumda kamu hizmetinin etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesini sağlama bakımından kamu hizmetine girme hakkına *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna varılmıştır (bkz. §§ 165,166).

30. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "...ve bu kişiler görev yaptıkları

teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; ..." bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

31. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 70., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 36., 125. ve 128. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları, Anayasa'nın 15., 40., 70., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 35., 38., 48., 49., mülga 91., mülga 121., 129. ve 130. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

d. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin "...bunların uhdelerinde bulunan her türlü müteveli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır." Bölümü

32. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

33. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin uhdelerinde bulunan her türlü müteveli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevlerinin de sona ermiş sayılacağını hükme bağlamaktadır.

34. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "... bunların uhdelerinde bulunan her türlü müteveli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır." bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

35. Söz konusu kararda 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "*Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkumiyet kararı aranmaksızın rütbe ... alınır.*" bölümüne

ilişkin açıklanan gerekçelerin uygun olduğu ölçüde belirtilen kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 174).

36. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "... bunların uhdelinde bulunan her türlü mütevellî heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır." bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

37. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 35., 36., 70., 125., 128., 129. ve 130. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 38., 48., 49., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

e. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin "Bunların silah ruhsatları,..." Bölümü

38. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

39. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin hangi sebeple edinildiğine bakılmaksızın her türlü silah ruhsatının iptal edileceğini hükme bağlamaktadır.

40. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin "Bunların silah ruhsatları, ..." bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

41. Anılan kararda 7086 sayılı Kanun'a ekli (1) sayılı listeyile kamu görevinden çıkarılan kişilerin silah ruhsatlarının iptal edilmesini öngören tedbire ilişkin olarak her bir birey yönünden tedbirin hukuka uygunluğunun denetlenmesi için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, ayrıca silah ile kamu güvenliği kavramları arasındaki yakın ilişki dikkate alındığında silah edinilmesinde bireysel menfaatlere karşı toplumsal yararın öncelikli bir konumda olduğu, bu durumda demokratik anayasal düzenin ve kamu güvenliğinin korunması amacı bakımından söz konusu kişilerin silah ruhsatlarının iptal edilmesini öngören tedbirin mülkiyet hakkına *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna varılmıştır (bkz. §§ 191, 192).

42. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan *"Bunların silah ruhsatları, ..."* ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

43. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 35., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 36., 125., 128. ve 129. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 35., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 20., 23., 38., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121. ve 130. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

f. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin *"...gemi adamlığına ilişkin belgeleri..."* Bölümü

44. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

45. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin gemi adamı belgelerinin iptal edileceğini hükme bağlamaktadır.

46. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "... *gemi adamlığına ilişkin belgeleri...*" bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

47. Kararda, 7086 sayılı Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin gemi adamı belgelerinin iptal edilmesini öngören tedbire ilişkin olarak her bir birey yönünden tedbirin hukuka uygunluğunun denetlenmesi için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, ayrıca bu belgelerin sağladığı bir takım avantajların kamu güvenliği aleyhine kullanılmasının önüne geçilmesine ilişkin tedbirin demokratik anayasal düzenin ve kamu güvenliğinin korunması amacı bakımından çalışma hak ve hürriyetine *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna varılmıştır (bkz. §§ 213-215).

48. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...*gemi adamlığına ilişkin belgeleri...*" bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

49. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 48., 49., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 23., 35., 36. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 40., 48., 49., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 38., 70., mülga 91., mülga 121., 128., 129. ve 130. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

g. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin "...ve pilot lisansları iptal edilir..." Bölümü

50. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

51. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin pilot lisanslarının iptal edileceğini hükme bağlamaktadır.

52. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "... ve pilot lisansları iptal edilir..." bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

53. Kararda, 7086 sayılı Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin pilot lisanslarının iptal edilmesini öngören tedbire ilişkin olarak her bir birey yönünden tedbirin hukuka uygunluğunun denetlenmesi için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, ayrıca bu belgelere dayanılarak kamu güvenliği aleyhine bir takım faaliyetlerin önüne geçilmesini hedefleyen kuralın demokratik anayasal düzenin ve kamu güvenliğinin korunması amacı bakımından çalışma hak ve hürriyetine *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna varılmıştır (bkz. §§ 229-231).

54. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "... ve pilot lisansları iptal edilir..." bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

55. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 48., 49., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 23., 35., 36. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 40., 48., 49., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 38., 70., mülga 91., mülga 121., 128., 129. ve 130. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

ğ. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin "...ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir." Bölümü

56. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

57. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından on beş gün içinde tahliye edilmelerini hükme bağlamaktadır.

58. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir." bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

59. Kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresi dışında kalan kısmı ile (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...ve/veya memuriyetleri..." ibaresi ve Kanun'a ekli (1) sayılı listeye ilişkin açıklanan gerekçelerin uygun olduğu ölçüde belirtilen kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 237, 238).

60. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "... ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir." bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

61. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 35., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 36., 70., 125., 128., 129. ve 130. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 35., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 38., 48., 49., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

h. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Üçüncü Cümlesi

62. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

63. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamayacaklarını hükme bağlamaktadır.

64. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesi aynı içeriğe sahip olup Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu cümlelerin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

65. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamayacaklarını öngören tedbire ilişkin olarak her bir birey yönünden tedbirin hukuka uygunluğunun denetlenmesi için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, ayrıca kişilerin özel güvenlik alanında gösterdiği faaliyetlerin kamu güvenliği ile doğrudan bir ilgisinin bulunduğu dikkate alındığında demokratik anayasal düzenin ve kamu güvenliğinin korunması amacı bakımından söz konusu kişilerin özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamayacaklarını öngören tedbirin çalışma hak ve hürriyetine *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna varılmıştır (bkz. §§ 252-254).

66. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

67. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 48., 49., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 36. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 40., 48., 49., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 35., 38., 70., mülga 91., mülga 121., 128., 129. ve 130. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

1. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Dördüncü ve Beşinci Cümleleri

68. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. maddesi yönünden de incelenmiştir.

69. Kurallar, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişiler hakkında görev yaptıkları bakanlıklar ve kurumlarınca ilgili pasaport birimine derhâl bildirimde bulunulacağını, bu bildirim üzerine bu kişilerin pasaportlarının iptal edileceğini hükme bağlamaktadır.

70. Dava konusu kurallar ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının dördüncü ve beşinci cümleleri aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu cümlelerin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline hükmedilmiştir.

71. Söz konusu kararda, kişilerin yurt dışına çıkma hürriyetine olağan dönem için Anayasa'da öngörülen güvencelerin ötesinde bir sınırlama getiren kuralların olağanüstü dönemlerde temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması ve sınırlandırmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında incelenmesi gerektiği tespiti yapılmış (bkz. §§ 256-267); OHAL koşullarında Kanun'a ekli listelerle kamu görevinden çıkarılarak pasaportları iptal edilen kişilerin söz konusu tedbire karşı başvurabilecekleri etkili bir denetim mekanizması öngörülmediğinden seyahat hürriyetine olağanüstü dönemde *durumun gerektirdiği ölçüyü* aşan bir sınırlama getirildiği sonucuna varılmıştır (bkz. §§ 269-276).

72. Dava konusu kurallar açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının dördüncü ve beşinci cümlelerinin Anayasa'ya

uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kurallar yönünden de geçerlidir.

73. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 15., 23. ve 40. maddelerine aykırıdır. İptalleri gerekir.

Kurallar Anayasa'nın 15., 23. ve 40. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 35., 36., 38., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128., 129. ve 130. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

i. Kanun'un 1. Maddesinin (3) Numaralı Fıkrası

74. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

75. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin varsa uhdelerinde taşımış oldukları büyükelçi, vali gibi unvanları ve müsteşar, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamayacaklarını, bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamayacaklarını hükme bağlamaktadır.

76. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (3) numaralı fıkrası aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu fıkranın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

77. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin *"Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkumiyet kararı aranmaksızın rütbe ... alınır."* bölümüne ilişkin açıklanan gerekçelerin uygun olduğu ölçüde belirtilen kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 281).

78. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (3) numaralı fıkrasının Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

79. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 35., 36., 70., 125., 128., 129. ve 130. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 38., 48., 49., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

B. Kanun'un 3. Maddesi ile Ekli (3) Sayılı Listenin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

80. Kanun'un dava konusu 3. maddesinde, Türk Silahlı Kuvvetlerinden (TSK) emekliye sevk edilenler ile kendi isteğiyle emekli olanlar, istifa edenler veya başka bir sebeple ayrılanlardan, terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilenler hakkında uygulanacak tedbirler düzenlenmiş; dava konusu ek (3) sayılı listede de haklarında tedbir uygulanan kişilerin isim ve soy isimlerine yer verilmiştir.

81. Anılan maddenin birinci cümlesinde madde kapsamında nitelikleri belirtilen TSK mensuplarından terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen ve Kanun'a ekli (3) sayılı listede yer alan kişilerin rütbelerinin alınacağı ve emekli kimliklerinin iptal edileceği öngörülmüştür.

82. Maddenin ikinci ve üçüncü cümlelerinde, bu kişilerin kamu görevlerine yeniden kabul edilmeyecekleri, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemeyecekleri, uhdelерinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamayacakları, bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamayacakları belirtilmiştir.

83. Maddenin dördüncü cümlesinde bu kişilerin uhdelерinde bulunan her türlü mütevellî heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevlerinin sona ermiş sayılacağı belirtilmiş; beşinci ve altıncı cümlelerinde ise silah ruhsatlarının, gemi adamlığına ilişkin

belgelerinin, pilot lisanslarının ve ilgili pasaport birimlerince pasaportlarının iptal edileceği, bu kişilerin özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamayacakları hüküm altına alınmıştır.

84. Dava konusu madde kapsamında TSK'dan farklı nedenlerle ayrılan toplam 342 kişi hakkında söz konusu tedbirler uygulanmıştır.

2. İptal Taleplerinin Gerekçesi

85. Dava dilekçesinde özetle; kuralların Kanun'un 1. maddesi ile ekli (1) sayılı listeye yönelik gerekçelerle Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 15., 17., 20., 23., 35., 36., 38., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128. ve 129. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kanun'un 3. Maddesinin Birinci Cümlesinde Yer Alan "...üyeliği, mensubiyeti veya..." İbaresini

86. Kanun'un 3. maddesinin dava konusu kuralın da yer aldığı birinci cümlesinde, terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara *üyeliği mensubiyeti veya* iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan Kanun'a ekli (3) sayılı listede yer alan kişilerin rütbelerinin alınacağı ve emekli kimliklerinin iptal edileceği hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kural cümlede yer alan *"...üyeliği, mensubiyeti veya..."* ibaresidir.

87. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"...üyeliği, mensubiyeti veya..."* ibaresi aynı içeriğe sahip olup daha önce de belirtildiği üzere anılan maddenin iptali talebiyle açılan davada Anayasa Mahkemesi 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla masumiyet karinesini ihlal ettiği gerekçesiyle söz konusu ibarenin iptaline karar vermiştir.

88. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"...üyeliği, mensubiyeti veya..."* ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

89. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 36. ve 38. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural; Anayasa'nın 15., 36. ve 38. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 23., 35., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128. ve 129. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

b. Kanun'un 3. Maddesinin Birinci Cümlesinin "...üyeliği, mensubiyeti veya..." İbaresinin Dışında Kalan Kısmı ile Kanun'a Ekli (3) Sayılı Liste

90. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

91. Dava konusu kurallarda, TSK'dan çeşitli sebeplerle ayrılmış olup da terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen ve ekli (3) sayılı listede yer alan kişilerin rütbelerinin alınacağı ve emekli kimliklerinin iptal edileceği hükme bağlanmıştır.

92. Dava konusu kurallar ile 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci cümlesi ile dördüncü cümlesinde yer alan "...emekli polis kimlikleri, ..." ibaresi ve Kanun'a ekli (4) sayılı liste aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin reddine hükmedilmiştir.

93. Anılan kararda, darbe girişimiyle devletin demokratik düzenine açık ve yakın bir tehlike oluşturan Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) ile mücadele etmek amacıyla olağanüstü hâl koşullarında olağan usullerin ötesinde bir uygulamayla liste usulüne göre emekli emniyet teşkilatı personelinin rütbelerinin alınması ve emekli polis kimliğinin iptalini öngören kuralların olağanüstü hâl neden olan şartlar ve özellikle bireyselleştirmeyi sağlamaya elverişli idari ve yargısal başvuru imkânları dikkate alındığında millî güvenliğin ve demokratik anayasal düzenin korunması amacı bakımından kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak şekilde* bir sınırlama getirdiğinin söylenemeyeceği belirtilmiştir (bkz. §§ 299-314).

94. Dava konusu kurallar açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci cümlesi ile dördüncü cümlesinde yer alan "...emekli polis kimlikleri, ..." ibaresi ve Kanun'a ekli (4) sayılı listenin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler uygun olduğu ölçüde bu kurallar yönünden de geçerlidir.

95. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 15., 20., 40. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kurallarla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 35., 36., 125., 128. ve 129. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 20., 40. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralların Anayasa'nın 23., 38., 48., 49., 70., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

c. Kanun'un 3. Maddesinin İkinci Cümlesi

96. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

97. Kural, rütbeleri alınan ve emekli kimlikleri iptal edilen Kanun'a ekli (3) sayılı listede yer alan TSK personelinin kamu görevine yeniden kabul edilmeyeceklerini, doğrudan ya da dolaylı olarak görevlendirilemeyeceklerini hükme bağlamaktadır.

98. Dava konusu kuralla 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin ikinci cümlesinin "*Bu kişiler görev yaptıkları teşkilata ve kamu görevlerine yeniden kabul edilmezler, doğrudan veya dolaylı görevlendirilemezler; ...*" bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

99. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "*...ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler;...*" bölümüne ilişkin gerekçelerin uygun

olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 318).

100. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin ikinci cümlesinin *"Bu kişiler görev yaptıkları teşkilata ve kamu görevlerine yeniden kabul edilmezler, doğrudan veya dolaylı görevlendirilemezler; ..."* bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

101. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 70. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 36., 125. ve 128. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 40., 70. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 35., 38., 48., 49., mülga 91., mülga 121. ve 129. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

ç. Kanun'un 3. Maddesinin Üçüncü Cümlesi

102. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

103. Kural, rütbeleri alınan ve emekli kimlikleri iptal edilen Kanun'a ekli (3) sayılı listede yer alan TSK personelinin uhdelelerinde taşımış oldukları mesleki unvan ve sıfatlarını kullanamayacaklarını, bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamayacaklarını hükme bağlamaktadır.

104. Dava konusu kuralla 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin ikinci cümlesinin *"...ayrıca bunlar uhdelelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar."* bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

105. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (3) numaralı fıkrasına ilişkin gerekçelerin uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 322).

106. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin ikinci cümlesinin "...ayrıca bunlar uhdelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar." bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

107. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 20., 40. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 35., 36., 125., 128. ve 129. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 20., 40. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 38., 48., 49., 70., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle bir ilgili görülmemiştir.

d. Kanun'un 3. Maddesinin Dördüncü Cümlesi

108. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

109. Kural, rütbeleri alınan ve emekli kimlikleri iptal edilen Kanun'a ekli (3) sayılı listede yer alan TSK personelinin uhdelerinde bulunan her türlü müteveli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevlerin sona ermiş sayılacağını hükme bağlamaktadır.

110. Dava konusu kuralla 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin üçüncü cümlesi aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu cümlelerin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

111. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "...bunların uhdelerinde bulunan her türlü müteveli

heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır.” bölümüne ilişkin gerekçelerin uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 326).

112. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun’un 3. maddesinin üçüncü cümlesinin Anayasa’ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

113. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa’nın 15., 20., 40. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 35., 36., 70., 125., 128. ve 129. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa’nın 15., 20., 40. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa’nın 23., 38., 48., 49., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle bir ilgisi görülmemiştir.

e. Kanun’un 3. Maddesinin Beşinci Cümlesinde Yer Alan “Bunların silah ruhsatları,...” İbaresine

114. 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa’nın 40. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

115. Kural, rütbeleri alınan ve emekli kimlikleri iptal edilen Kanun’a ekli (3) sayılı listede yer alan TSK personelinin hangi sebeple edinildiğine bakılmaksızın silah ruhsatlarının iptal edilmesini hükme bağlamaktadır.

116. Dava konusu kuralla 7086 sayılı Kanun’un 3. maddesinin dördüncü cümlesinde yer alan “Bunların silah ruhsatları,...” ibaresi aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

117. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun’un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “Bunların silah ruhsatları...” ibaresine

ilişkin gerekçelerin uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 330).

118. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin dördüncü cümlesinde yer alan *"Bunların silah ruhsatları,..."* ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

119. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 35., 40. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 36., 125., 128. ve 129. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 35., 40. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 20., 23., 38., 48., 49., 70., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle bir ilgisi görülmemiştir.

f. Kanun'un 3. Maddesinin Beşinci Cümlesinin *"...gemi adamlığına ilişkin belgeleri,..."* Bölümü

120. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

121. Kural, rütbeleri alınan ve emekli kimlikleri iptal edilen Kanun'a ekli (3) sayılı listede yer alan TSK personelinin gemi adamlığına ilişkin belgelerinin iptal edileceğini hükme bağlamaktadır.

122. Dava konusu kuralla 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin dördüncü cümlesinde yer alan *"...gemi adamlığına ilişkin belgeleri,..."* ibaresi aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu ibarenin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

123. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan *"...gemi adamlığına ilişkin belgeleri,..."* ibaresine ilişkin gerekçelerin uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 334).

124. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin dördüncü cümlesinde yer alan "...gemi adamlığına ilişkin belgeleri,..." ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

125. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 48., 49. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 23., 35., 36. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 40., 48., 49. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 38., 70., mülga 91. ve mülga 121., 128. ve 129. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

g. Kanun'un 3. Maddesinin Beşinci Cümlesinin "...pilot lisansları... iptal edilir." Bölümü

126. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

127. Kural, rütbeleri alınan ve emekli kimlikleri iptal edilen Kanun'a ekli (3) sayılı listede yer alan TSK personelinin pilot lisanslarının iptal edileceğini hükme bağlamaktadır.

128. Dava konusu kuralla 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin dördüncü cümlesinde yer alan "...pilot lisansları..." ibaresi aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu ibarenin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

129. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...pilot lisansları..." ibaresine ilişkin gerekçelerin uygun olduğu ölçüde belirtilen kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 338).

130. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin

dördüncü cümlesinde yer alan “...pilot lisansları...” ibaresinin Anayasa’ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

131. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa’nın 15., 40., 48., 49. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 23., 35., 36. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa’nın 15., 40., 48., 49. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa’nın 38., 70., mülga 91. ve mülga 121., 128. ve 129. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

ğ. Kanun’un 3. Maddesinin Beşinci Cümlesinde Yer Alan “...ve ilgili pasaport birimlerince pasaportları ...” İbaresİ

132. 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa’nın 40. maddesi yönünden de incelenmiştir.

133. Kural, rütbeleri alınan ve emekli kimlikleri iptal edilen Kanun’a ekli (3) sayılı listede yer alan TSK personelinin pasaportlarının ilgili birim tarafından iptal edileceğini hükme bağlamaktadır.

134. Dava konusu kuralla 7086 sayılı Kanun’un 3. maddesinin dördüncü cümlesinde yer alan “...ve ilgili pasaport birimlerince pasaportları...” ibaresi aynı içeriğe sahip olup anılan maddenin iptali talebiyle açılan davada Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu ibarenin Anayasa’ya aykırı olduğuna ve iptaline hükmedilmiştir.

135. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun’un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının dördüncü ve beşinci cümlelerine ilişkin gerekçelerin uygun olduğu ölçüde dava konusu ibare yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 342).

136. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun’un 3. maddesinin dördüncü cümlesinde yer alan “...ve ilgili pasaport birimlerince pasaportları...” ibaresinin Anayasa’ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

137. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 23. ve 40. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın 15., 23. ve 40. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 35., 36., 38., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128. ve 129. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

h. Kanun'un 3. Maddesinin Altıncı Cümlesi

138. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

139. Kural, rütbeleri alınan ve emekli kimlikleri iptal edilen Kanun'a ekli (3) sayılı listede yer alan TSK personelinin özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamayacaklarını hükme bağlamaktadır.

140. Dava konusu kuralla 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin beşinci cümlesi aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu cümlelerin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

141. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesine ilişkin gerekçelerin uygun olduğu ölçüde belirtilen kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 346).

142. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin beşinci cümlesinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

143. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 48., 49. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 36. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 40., 48., 49. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 35., 38., 70., mülga 91., mülga 121., 128. ve 129. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

C. Kanun'un 5. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrası ile Ekli (5) Sayılı Listenin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

144. 7089 sayılı Kanun'un dava konusu 5. maddesinin birinci cümlesinde 8/4/1929 tarihli ve 1416 sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun'a tabi öğrencilerden, terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ekli (5) sayılı listede yer alan kişilerin öğrencilikle ilişkilerinin kesildiği hükme bağlanmıştır.

145. Kuralda öngörülen öğrencilikle ilişkin kesilmesi tedbiri kişilerin yurt dışında devam eden eğitiminin sonlandırılmasına yol açmamakta; sadece yurt dışına eğitim amacıyla gönderilen kişilerin 1416 sayılı Kanun uyarınca sahip olduğu statüyü sona erdirmekte ve devlet bursu ile yurt dışında tahsil görme imkânını ortadan kaldırmaktadır.

146. Dava konusu maddenin ikinci cümlesinde öğrencilikle ilişkin kesilenler hakkında 18/10/2016 tarihli ve 6749 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 4. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. Anılan fıkralarda; terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum ya da gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilmek suretiyle kamu görevinden çıkarılanlar hakkında uygulanacak ilave tedbirler düzenlenmiştir.

147. Dava konusu maddenin üçüncü cümlesinde ise öğrencilikle ilişkin kesilenlerin bu kapsamda gördükleri eğitimlere ilişkin olarak denklik işlemlerinin yapılmayacağı ve bunların söz konusu eğitimleri kapsamındaki akademik unvan ve derecelerine bağlı haklardan yararlanamayacağı düzenlenmesine yer verilmiştir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

148. Dava dilekçesinde özetle;

- Öğrencilikle ilişkin kesilmesi tedbirinin süre yönünden herhangi bir belirleme içermediği, etkilerinin OHAL'den sonra da devam ettiği, kapsamının geniş tutulduğu OHAL'in gereklerini aşan nitelikte bir düzenleme olduğu,

- Tedbirlerin uygulanmasına dayanak gösterilen *aidiyet, iltisak ve irtibat* kavramlarının belirsiz ve öngörülemez nitelikte olduğu, bu tespitin hangi kriterlere göre ve nasıl yapıldığı hususlarının belirli olmadığı,

- Kuralın genel, soyut ve sürekli nitelikte değil sadece ekli (5) sayılı listede adı bulunan kişileri etkileyen bireysel nitelikte bir işlem olduğu, bu nedenle kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırı olduğu gibi yürütme ve yargı fonksiyonlarının gasbı anlamına da geldiği,

- Kuralla OHAL'lerde dokunulamayacak haklar kapsamında olan suç ve cezaların kanunla konulması ilkesinin, ceza normlarının geçmişe yürümezliği ilkesinin ve masumiyet karinesinin ihlal edildiği, öğrencilik statüsüne son verilen ve diğer yaptırımlara tabi tutulan kişilerin yargı yoluna başvurma imkânı bulunmadığından mahkemeye erişim hakkının elinden alındığı,

- Kişinin resmî devlet burslu öğrenci statüsünün ortadan kaldırılması sebebiyle eğitimi tamamlayamamasının ve almış olduğu eğitime ilişkin denklik işlemlerinin yapılmamasının, akademik unvan ve derecesine bağlı haklardan yararlandırılmamasının eğitim hakkını ihlal ettiği,

- İlişği kesilenlerin isimlerinin ve bazı kimlik bilgilerinin Resmî Gazete'de yayımlanmasının maddi ve manevi varlığı koruma ve geliştirme hakkı ile özel hayatın gizliliği ilkesine aykırı olduğu, burslarının kesilmesi, bazı ruhsat ve lisanslarının iptal edilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği, bu kişilerin özel güvenlik şirketlerinde çalışamayacakları, bu şirketlerin kurucu ve ortağı olamayacakları hükmüne yer verildiğinden çalışma ve teşebbüs hürriyetinin, ayrıca kamu hizmetinde çalışmaları yasaklandığından kamu hizmetine girme hakkının ortadan kaldırıldığı,

belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 15., 17., 20., 36., 38., 42., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Fıkranın Birinci Cümlesi ile Kanun'a Ekli (5) Sayılı Liste

149. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. maddesi yönünden de incelenmiştir.

150. Kuralda, 1416 sayılı Kanun'a tabi öğrencilerden terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ekli (5) sayılı listede yer alanların öğrencilikle ilişkilerinin kesildiği hükme bağlanmıştır.

151. Dava konusu kural ile 6/2/2018 tarihli ve 7081 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 4. maddesinin birinci cümlesi benzer mahiyettedir. Anayasa Mahkemesinin 26/10/2022 tarihli ve E.2018/76, K.2022/125 sayılı kararıyla söz konusu cümlelerin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

152. Anılan kararda, kuralla eğitim ve öğretim hakkına sınırlama getirildiği, anılan hakkın OHAL yönetiminin benimsendiği dönemlerde Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan dokunulması yasaklanmış çekirdek haklar arasında bulunmadığı ve milletlerarası hukuktan kaynaklanan diğer herhangi bir güvence (olağanüstü dönemlerde korunmaya devam eden güvenceler) kapsamında da olmadığı belirtilmiştir (bkz. §§ 18-27).

153. Tedbirin her bir birey yönünden hukuka uygunluğunun denetlenmesinin yani bireyselleştirmenin sağlanması için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, söz konusu güvencelerin OHAL'e sebebiyet veren tehdit veya tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik kuralın bu amaç dışında keyfî bir şekilde uygulanmasını engelleyecek nitelikte olduğu, bu durumda kişilerin eğitim hakkına *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirilmediği sonucuna varılmıştır (anılan kararda bkz. §§ 28-51).

154. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7081 sayılı Kanun'un 4. maddesinin

birinci cümlesinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

155. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40. ve 42. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 17., 20., 36., 48., 49., 70. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları, Anayasa'nın 15., 40. ve 42. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralda öğrencilikle ilişkin kesilmesi tedbirinin demokratik anayasal düzenin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi amacıyla uygulandığı anlaşılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında söz konusu tedbir cezalandırma amacına matuf olmadığı gibi bunun için uygulanan usulün de ceza usul hukuku alanındaki yargısal uygulamalarla herhangi bir benzerliği bulunmamaktadır.

Bu açıdan kuralda öngörülen tedbirin cezai niteliği olmamasının bir sonucu olarak anılan tedbire ceza hukukunun çekirdek haklarının uygulanmasını gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu nedenle kuralın Anayasa'nın 38. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Kuralın ayrıca Anayasa'nın mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle de ilgisi görülmemiştir.

b. Maddenin İkinci Cümlesi

156. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 35., 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

157. Dava konusu kuralda, 1416 sayılı Kanun'a tabi öğrencilerden terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ekli (5) sayılı listede yer alan ve öğrencilikle ilişkileri kesilenler hakkında 6749 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının uygulanması öngörülmüştür.

158. Kuralın atıfta bulunduğu 6749 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, maddenin (1) numaralı fıkrası uyarınca görevine son

verilenlerin bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemeyeceği, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemeyeceği, görevinden çıkarılanların uhdelelerinde bulunan her türlü mütevellî heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevlerinin de sona ermiş sayılacağı, bu fıkra da sayılan görevleri yürütmekle birlikte kamu görevlisi sıfatını taşımayanlar hakkında da bu fıkra hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir; (3) numaralı fıkrasında da bu maddeye göre görevlerine son verilenlerin silah ruhsatları, gemi adamlığına ilişkin belgeleri ve pilot lisanslarının iptal edileceği ve bu kişilerin oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından on beş gün içinde tahliye edileceği, bu kişilerin özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamayacakları hükme bağlanmıştır.

159. Dava konusu kuralla 7081 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ikinci cümlesi aynı mahiyettedir. Anayasa Mahkemesinin 26/10/2022 tarihli ve E.2018/76, K.2022/125 sayılı kararıyla söz konusu cümlelerin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

160. Anılan kararda, öğrencilikle ilişkisi kesilenler hakkında uygulanması öngörülen tedbirler ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan tedbirlerin aynı içerikte olduğu, Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu tedbirleri içeren kuralların Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal taleplerinin reddine hükmedildiği, dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığı, dava konusu kuralda öngörülen tedbirlerle aynı içerikte olan tedbirleri içeren kuralların Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçelerin bu kural yönünden de geçerli olduğu belirtilmiştir (bkz. §§ 59,60). Bu bağlamda 26/10/2022 tarihli söz konusu kararda 1416 sayılı Kanun kapsamındaki öğrencilik statüsü sona erdirilen kişiler için öngörülen ilave tedbirleri düzenleyen kuralların demokratik anayasal düzenin ve kamu güvenliğinin korunması amacı bakımından ilgili bulunduğu temel hak ve hürriyetlere durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna ulaşılmıştır (anılan kararda bkz. § 61).

161. Dava konusu kural açısından söz konusu kararlardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7081 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ikinci cümlesinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

162. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 20., 35., 40., 48., 49., 70., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 17., 36., 42., 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 20., 35., 40., 48., 49., 70., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 38., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

c. Maddenin Üçüncü Cümlesi

163. Dava konusu kuralda, terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ekli (5) sayılı listede yer alan ve öğrencilikle ilişkileri kesilenlerin bu kapsamda gördükleri eğitimlere ilişkin olarak denklik işlemlerinin yapılmayacağı ve bunların söz konusu eğitimleri kapsamındaki akademik unvan ve derecelerine bağlı haklardan yararlanamayacakları öngörülmüştür.

164. Dava konusu kuralla 7081 sayılı Kanun'un 4. maddesinin üçüncü cümlesi aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 26/10/2022 tarihli ve E.2018/76, K.2022/125 sayılı kararıyla söz konusu cümlenin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline hükmedilmiştir.

165. Anılan kararda, kuralın OHAL'in ilanına neden olan tehdit ve tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik olarak bu dönemde uygulandığından Anayasa'ya uygunluk denetiminin Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılması gerektiği belirtilmiş, söz konusu tedbirin millî güvenlik, demokratik anayasal düzen ve kamu güvenliğinin sağlanması ve korunması amacına hizmet etmediği görüldüğünden kuralda meşru bir amacın bulunmadığı, kuralla öngörülen tedbirin yukarıda sayılan amaçlara ulaşma bakımından gereklilik unsurunu sağlamadığı ve *durumun gerektirdiği ölçünün* ötesinde bir sınırlama getirdiği sonucuna varılmıştır (bkz. §§ 79-85).

166. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7081 sayılı Kanun'un 4. maddesinin

üçüncü cümlesinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

167. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 20. ve 42. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 15., 20. ve 42. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 17., 35., 36., 40., 48., 49., 70. ve 125. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 38., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

Ç. Kanun'un 6. Maddesi ile Ekli (7) Sayılı Listenin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

168. 7089 sayılı Kanun'un dava konusu 6. maddesinde terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ve ekli (7) sayılı listede yer alan kişilere 24/10/1983 tarihli ve 2933 sayılı Madalya ve Nişanlar Kanunu kapsamında verilmiş olan madalyaların geri alındığı hüküm altına alınmış, dava konusu ek (7) sayılı listede de bu kişilerin isim ve soy isimlerine yer verilmiştir.

169. 2933 sayılı Kanun'da devlet madalya ve nişanlarının çeşidi, madalya ve nişanların verileceği kişiler, verilme, tescil, taşıma ve geri alınma usulleri, mirasçılara intikal şekli, zayi hâlinde yapılacak işlemler, giderlerinin karşılanması ile yasak tasarruflar ve cezai müeyyidelerle ilişkin esaslar düzenlenmektedir.

170. Anılan Kanun'un 2. maddesinde devlet madalyaları; devlet şeref madalyası, devlet övünç madalyası, devlet üstün hizmet madalyası ve devlet savaş madalyası olarak gösterilmiş ve bunların kim tarafından, hangi hâllerde, kimlere verileceği düzenlenmiştir. Bu çerçevede söz konusu madalyalar Türkiye Cumhuriyetinin bekası, ülkenin ve milletin bölünmez bütünlüğü, toplumun huzuru, birlik ve beraberliği için yurt içinde veya yurtdışında üstün feragat, fedakarlık, başarı ve yararlık göstererek haklı gurur kaynağı teşkil eden, ülke ve dünya çapında emsallerine nazaran

üstün başarı göstererek Devletin yücelmesine ve milli menfaatlere önemli ölçüde katkısı olan kişilere; malul olan ve şehit olan kişiler ile bu kişilerin mirasçılarına; askeri alanda başarılı sevk ve idaresi ile muharebe kazanan veya muharebenin kazanılmasını hazırlayan ve kolaylaştıran veya düşmanla çarpışmada görev icaplarının üstünde kahramanlık ve cesaret gösteren kişilere Cumhurbaşkanı kararı ile tevcih edilmektedir.

171. 2933 sayılı Kanun'un 5. maddesine göre madalyaların miras yoluyla intikal etmesi mümkün olmakla birlikte, 7. maddesine göre devletin şahsiyetine karşı işlenen cürümlerden dolayı hüküm giyenlerin mahkeme kararı ile madalya ve nişanlarının geri alınması da mümkündür. Anılan Kanun'un 11. maddesiyle ise madalyaların hak edenlerce satılması, devredilmesi, bağışlanması veya şeklinin değiştirilmesi yasak kılınmıştır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

172. Dava dilekçesinde özetle; kuralın Kanun'un 1. maddesi ile ekli (1) sayılı listeye yönelik gerekçelerle ve ayrıca disiplin yaptırımı niteliğinde bir yaptırım öngörmesi sebebiyle bu yaptırımın kanunla düzenlenmesi gereken işlemlerden olduğu belirtilerek Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 15., 17., 20., 38., mülga 91., mülga 121., 125., 128. ve 129 maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

173. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. maddesi yönünden de incelenmiştir.

174. Devlet tarafından madalya tevcih edilmiş olmanın, kişiler ve devlet nezdinde güven oluşturmada etkili bir araç olarak kullanılabileceği gözetildiğinde 2933 sayılı Kanun kapsamında kendilerine madalya tevcih edilmiş bulunan ancak daha sonrasında terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen kişilerin, söz konusu madalya vesilesiyle sağlamış oldukları toplumsal itibarın söz konusu örgüt, yapı, oluşum veya grupların menfaatleri doğrultusunda kullanılabilmesi mümkündür.

175. Bu itibarla kuralla 2933 sayılı Kanun kapsamında verilmiş olan madalyaların geri alınmasını öngören tedbirin OHAL ilanına sebep olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesi amacıyla yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan kuralda öngörülen tedbir OHAL döneminde defaten uygulanmış ve bu dönemde neticesini meydana getirerek tükenmiştir. Başka bir anlatımla kural OHAL dönemini aşan genel bir düzenleme niteliği taşımamaktadır. Bu itibarla kuralın anayasallık denetiminin Anayasa'nın OHAL'lerde temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimini düzenleyen 15. maddesi kapsamında yapılması gerekir.

176. Anayasa'nın "Özel hayatın gizliliği" başlıklı 20. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.*" hükmü yer almaktadır.

177. Anayasa'nın 20. maddesinin gerekçesinde de belirtildiği üzere özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkı bir yönüyle özel hayatın gizliliğinin korunmasını, başkalarının gözleri önüne serilmemesini, bir başka ifadeyle kişinin özel hayatında yaşananların yalnız kendisi veya kendisinin bilmesini istediği kimseler tarafından bilinmesini isteme hakkını korurken diğer yönüyle resmî makamların özel hayata müdahale edememesi yani kişinin ferdi ve aile hayatını kendi anladığı gibi düzenleyip yaşayabilmesi hakkını güvence altına almaktadır.

178. Anayasa Mahkemesi kararlarında; özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkının, kişinin çevresinde bulunanlarla temas kurma hakkını içerdiği, kişilerin mesleki hayatları ile özel hayatları arasında sıkı bir ilişki bulunduğu, kişinin mesleği ile ilgili tasarrufların özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir (*Serap Tortuk*, B. No: 2013/9660, 21/1/2015, § 37; *Bülent Polat* [GK], B. No: 2013/7666, 10/12/2015, § 62). Ayrıca meslek hayatı ve buna bağlı kazanımları etkileyen bir düzenlemenin sebep unsurunu özel hayata ilişkin davranışlar oluşturmamakla birlikte bu türden bir düzenlemenin sonuçları itibarıyla kişilerin özel hayatını önemli ölçüde etkileyebileceği de kabul edilmelidir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/12/2019, § 71).

179. Kural kapsamında 2933 sayılı Kanun uyarınca kendilerine daha önce tevcih edilen madalyaları geri alınan kişilerin madalya sahibi olma

sıfatıyla elde etmiş oldukları toplum nezdindeki itibarları sona erdirilmiştir. Özel hayata saygı hakkı, bireyin diğer insanlarla ve dış dünyayla iletişim kurma hakkını da kapsar. Bireyin sosyalleşmesinin temel araçlarından olan iş ya da mesleki faaliyetleri ya da bunların kazanımlarının, kişinin yaşamına katacağı değer özel hayata saygı hakkı bağlamında oldukça önemli bir yer tutar. Dolayısıyla elde edilmesinde mesleki faaliyetlerdeki başarı ve fedakarlıkların ön planda olduğu madalya sahibi kişinin madalyalarının geri alınması işlemi ile özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkı arasında sıkı bir bağ bulunmaktadır. Bu itibarla kuralda öngörülen tedbirin Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkıyla yakından ilgili olduğu ve bu hakka sınırlama getirdiği kabul edilmelidir.

180. Özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkı OHAL yönetiminin benimsendiği dönemlerde Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan, dokunulması yasaklanmış çekirdek haklar arasında bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu hak yönünden OHAL'lerde Anayasa'daki güvencelere aykırı tedbirlerin alınması mümkündür.

181. Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca olağanüstü dönemlerde özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkının kullanılmasının kısmen veya tamamen durdurulması veya bunlar için Anayasa'da öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilmesi mümkün olmakla birlikte bu husus, yapılacak düzenlemelerde sınırsız bir takdir yetkisi tanındığı anlamına gelmemektedir. Anılan maddede OHAL'lerde durumun gerektirdiği ölçüde söz konusu düzenlemelerin yapılabileceği belirtilmiştir. Bu nedenle temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamanın Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında *durumun gerektirdiği ölçüde* olduğunun kabul edilebilmesi için bunu aşan keyfi müdahalelere izin verilmemesi gerekir.

182. Devletin kişilere madalya tevcih edilmesi noktasında 2933 sayılı Kanun'da gösterilen şartların sağlanıp sağlanmadığı bakımından sahip olduğu geniş takdir yetkisinin söz konusu madalyaların geri alınmasında da geçerli olduğunun kabulü gerekir.

183. Bu itibarla millî güvenlikle bağdaşmayacak biçimde terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı olduğu belirtilen

kişilerin devletten aldıkları madalyaların geri alınmasının söz konusu madalyaların veriliş gayesi dışında kullanılmasının veya etki yaratmasının engellenmesi bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

184. Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında ölçülülük incelemesinde, madalyaları geri alınan kişilerin tedbirin uygulanması aşamasına kadarki sürece ne şekilde dâhil edildiği, bireysel durumları değerlendirilerek tedbir kapsamında olmalarını gerektiren fiilî ve hukuki olgulardan haberdar edilip edilmedikleri, kişilere haklarındaki iddialara karşı cevap verme ve delil sunma, sürece karşı etkili idari ya da yargısal yollara başvuru imkânının sağlanıp sağlanmadığının gözönüne alınması, başka bir ifadeyle kişilerin madalyalarının geri alınması sürecinde *bireyselleştirmenin* ne ölçüde sağlandığının da ele alınması gerekir.

185. OHAL koşullarında darbe teşebbüsü sürecinde oluşan tehlikeye karşı etkili ve acil tedbir alma ihtiyacının ortaya çıkardığı hukuki ve fiilî zorunluluklar nedeniyle tedbire muhatap kişiler yönünden tedbir öncesi bireyselleştirme sağlanmadan kuralda öngörülen tedbirin uygulandığı görülmüştür.

186. Bununla birlikte bazı hukuki ve fiilî zorunluluklar nedeniyle de olsa bireyselleştirme sağlanmadan söz konusu tedbirin uygulanmasına izin verilmesi Anayasa'nın 15. maddesi bağlamında durumun gerektirdiği ölçüde bir sınırlama olarak görülemez. Zira her durumda tedbir sürecinde keyfî uygulamaların önüne geçilebilmesi için her bir kişi nezdinde tedbir işleminin sorgulandığı etkili idari veya yargısal denetim mekanizmasının tesis edilmesi gerekir. Bu durum söz konusu keyfiliğe karşı hukukun mutlak üstünlüğünü öngören hukuk devleti ilkesinin zorunlu bir sonucu olduğu gibi Anayasa'nın 40. maddesinin de bir gereğidir.

187. Anayasa'nın 40. maddesinde Anayasa ile tanınmış hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkesin yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkı (etkili başvuru hakkı) güvence altına alınmaktadır.

188. Etkili başvuru hakkı anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, etkili, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye

ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânının sağlanmasını teminat altına almaktadır (AYM, E.2018/74, K.2019/92, 24/12/2019, §§ 30, 31).

189. 2/1/2017 tarihli ve 685 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile OHAL kapsamında başka bir işlem tesis edilmeksizin doğrudan KHK hükümleri ile tesis edilen işlemlere ilişkin başvuruları değerlendirmek ve karara bağlamak üzere komisyon kurulmuştur. 685 sayılı KHK, 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun’la TBMM tarafından kabul edilerek kanunlaşmıştır.

190. 7075 sayılı Kanun’un Komisyonun görevlerini düzenleyen 2. maddesinin (2) numaralı fıkrasında *“Olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnamelerle gerçek veya tüzel kişilerin hukuki statülerine ilişkin olarak doğrudan düzenlenen ve birinci fıkra kapsamına girmeyen işlemler de Komisyonun görev alanındadır.”* denilmektedir. Anılan Kanun’un 11. maddesinin (1) numaralı fıkrasında da Ankara İdare Mahkemeleri arasından belirlenecek mahkemelerde Komisyon kararlarına karşı iptal davası açılabilmesi öngörülmüştür.

191. Kural kişilere 2933 sayılı Kanun kapsamında verilmiş olan madalyaların geri alınmasını öngörmek suretiyle hukuki yönden bu kişilerin anılan Kanun kapsamında madalya tevcih edilmiş kişi statüsünü doğrudan sona erdirmiştir. Bu itibarla kişilerin hukuki statülerine yönelik olarak getirilen söz konusu tedbire karşı 7075 sayılı Kanun kapsamında her bir birey açısından hukukiliğinin denetlenmesi amacıyla Komisyon ve idare mahkemesine başvurma imkânı tanınmıştır.

192. Bu açıdan kuralda öngörülen tedbire karşı Anayasa’nın 40. maddesi bağlamında etkili makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya devam etmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya elverişli idari ve yargısal yollara başvuru imkânının sağlandığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla devletin kural kapsamında tedbir uygulanan kişilere etkili idari ve yargısal yolu sağlama yükümlülüğünü yerine getirmediği söylenemez.

193. Sonuç olarak 7089 sayılı Kanun’a ekli (7) sayılı listede yer alan kişilere 2933 sayılı Kanun hükümleri uyarınca verilmiş olan madalyaların anılan Kanun’da düzenlenen olağan usullerin dışında bir uygulamayla

geri alınmasını öngören kural, OHAL'e neden olan şartlar ve özellikle bireyselleştirmeyi sağlamaya elverişli idari ve yargısal başvuru imkânları dikkate alındığında millî güvenliğin ve demokratik anayasal düzenin korunması amacı bakımından kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmemektedir.

194. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 20. ve 40. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 17., 125., 128. ve 129. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 20. ve 40. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 38., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle ilgili görülmemiştir.

IV. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

195. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında "*Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.*" denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanmak suretiyle Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

196. 7089 sayılı Kanun'un; 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının dördüncü ve beşinci cümlelerinin, 3. maddesinin beşinci cümlesinde yer alan "*...ve ilgili pasaport birimlerinde pasaportları ...*" ibaresinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu kurallara ilişkin iptal hükümlerinin kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

V. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

197. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralların uygulanmasının telafisi güç veya imkânsız zararların doğmasına sebebiyet vereceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

7/2/2018 tarihli ve 7089 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. 1. 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresine,

2. 3. maddesinin birinci cümlesinde yer alan "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresine,

3. 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesine,

yönelik yürürlüğün durdurulması taleplerinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

B. 1. 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının dördüncü ve beşinci cümlelerine,

2. 3. maddesinin beşinci cümlesinde yer alan "...ve ilgili pasaport birimlerince pasaportları..." ibaresine,

yönelik iptal hükümlerinin yürürlüğe girmelerinin ertelenmeleri nedeniyle bu cümlelere ve ibareye ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

C. 1. 1. maddesinin;

a. (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresi dışında kalan kısmı ile ikinci ve üçüncü cümlelerine,

b. (2) numaralı fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine,

c. (3) numaralı fıkrasına,

2. 3. maddesinin;

a. Birinci cümlesinin “...üyeliği, mensubiyeti veya...” ibaresi dışında kalan kısmına,

b. İkinci, üçüncü, dördüncü ve altıncı cümlelerine,

c. Beşinci cümlesinin “...ve ilgili pasaport birimlerince pasaportları...” ibaresi dışında kalan kısmına,

3. 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci ve ikinci cümlelerine,

4. 6. maddesine,

5. Ekli (1), (3), (5) ve (7) sayılı listelerine,

yönelik iptal talepleri, 30/11/2022 tarihli, E.2018/83, K.2022/144 sayılı kararlar reddedildiğinden bu maddeye, fıkraya, cümlelere, kısımlara ve listelere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

30/11/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI. HÜKÜM

7/2/2018 tarihli ve 7089 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun’un;

A. 1. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının;

a. Birinci cümlesinin;

i. “...üyeliği, mensubiyeti veya...” ibaresinin Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

ii. Kalan kısmının Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin Anayasa’ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE,

2. (2) numaralı fıkrasının;

a. Birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE,

b. Dördüncü ve beşinci cümlelerinin Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE, iptal hükümlerinin, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince, KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

3. (3) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

B. 3. maddesinin;

1. Birinci cümlesinin;

a. "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

b. Kalan kısmının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

2. İkinci, üçüncü, dördüncü ve altıncı cümlelerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE,

3. Beşinci cümlesinin;

a. "...ve ilgili pasaport birimlerince pasaportları..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince, KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

b. Kalan kısmının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

C. 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ;

1. Birinci ve ikinci cümlelerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE,

2. Üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

Ç. 6. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

D. Ekli (1), (3), (5) ve (7) sayılı listelerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE,

30/11/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Esas Sayısı : 2019/17
Karar Sayısı : 2022/145
Karar Tarihi : 30/11/2022

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL ve Engin ÖZKOÇ ile birlikte 138 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 12/12/2018 tarihli ve (23) numaralı Türkiye Uzay Ajansı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. 6. maddesinin (8) numaralı fıkrasının,

B. 8. maddesinin (4) numaralı fıkrasının,

C. 10. maddesinin (4/) numaralı fıkrasının,

Ç. 11. maddesinin (4) numaralı fıkrasıyla 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'na ekli (II) Sayılı Cetvel'in "*B) ÖZEL BÜTÇELİ DİĞER İDARELER*" bölümüne ilave edilen "*50) Türkiye Uzay Ajansı*" satırının,

Anayasa'nın 7., 8., 104., 123. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ KURALLARI

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) iptali talep edilen kuralların da yer aldığı;

1. 6. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

“ ...

(8) *Yönetim Kurulu üyelerine 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 29 uncu maddesine göre ayda ikiden fazla olmamak üzere her bir toplantı için (9000) ek gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda huzur hakkı ödenir.”*

2. 8. maddesinin (4) numaralı fıkrası şöyledir:

“ ...

(4) *Ajans bütçesinin hazırlanması, uygulanması, harcamaların yapılması, muhasebeleştirilmesi ve iç denetime ilişkin usul ve esaslar Yönetim Kurulu kararı doğrultusunda Ajans tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.”*

3. 10. maddesinin (4) numaralı fıkrası şöyledir:

“ ...

(4) *Ajans Başkanı ve Başkan Yardımcıları, mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 30 uncu maddesi uyarınca sırasıyla Türkiye İstatistik Kurumu Başkan ve Başkan Yardımcılarına denktir.”*

4. 11. maddesinin (4) numaralı fıkrasıyla 5018 sayılı Kanun’a ekli (II) Sayılı Cetvel’in “B) ÖZEL BÜTÇELİ DİĞER İDARELER” bölümüne ilave edilen satır şöyledir:

“50) Türkiye Uzay Ajansı”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ’in katılımlarıyla 13/2/2019 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik

bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Berrak YILMAZ tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu CBK kuralları, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin Anayasal Çerçevesi ve Yargısal Denetimi

3. 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Anayasa'nın bazı maddelerinde değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişikliklerle yeni bir hükûmet sistemine geçilmiş ve buna bağlı olarak Cumhurbaşkanı'nın görev ve yetkileri yeniden düzenlenmiştir. Anayasa'nın 8. maddesinde, yürütme yetkisi ve görevinin Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kuruluna ait olduğu ifade edilmekte iken maddede yapılan değişiklikle Bakanlar Kurulu kaldırılarak yürütme yetkisi ve görevi tek başına Cumhurbaşkanı'na verilmiştir. Anayasa'da Bakanlar Kuruluna verilen görev ve yetkilere ilişkin maddelerde de aynı doğrultuda değişiklik yapılarak daha önce Bakanlar Kuruluna ait olan görev ve yetkilerin Cumhurbaşkanı tarafından yerine getirilmesi öngörülmüştür.

4. Yeni hükûmet sisteminin en önemli özelliklerinden biri Cumhurbaşkanı'na "*Cumhurbaşkanlığı kararnamesi*" adı altında düzenleme yapma yetkisinin tanınmasıdır. CBK'ların en belirgin özelliği ise Cumhurbaşkanı'na belirli konularda ilk elden düzenleme yapma yetkisinin verilmiş olmasıdır. Yürütmenin diğer düzenleyici işlemlerinden farklı olarak Cumhurbaşkanı Anayasa'da belirlenen yetki çerçevesinde herhangi bir kanuna dayanmadan ya da yasama organının onayı olmadan CBK'lar yoluyla düzenleme yapabilecektir.

5. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesinde Cumhurbaşkanı'nın yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK çıkarabileceği hüküm altına alınmıştır. Düzenlemeyle *yürütme yetkisine ilişkin* olmak kaydıyla CBK çıkarma konusunda Cumhurbaşkanı'na genel bir

yetki verilmiştir. Maddenin gerekçesinde, yeni hükûmet sistemi gözetilerek Cumhurbaşkanı'nın genel siyasetin yürütülmesinde yürütme yetkisi ile ilgili olarak ihtiyaç duyduğu konularda CBK çıkarabilmesine imkân tanımak amacıyla Cumhurbaşkanı'na ilk elden düzenleme yapma yetkisinin tanındığı ifade edilmiştir.

6. Cumhurbaşkanı'na yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK çıkarma yetkisinin genel olarak verilmesinin yanı sıra Anayasa'nın diğer bazı maddelerinde belirtilen kimi konuların CBK ile düzenleneceği ayrıca ifade edilmiştir. Bu kapsamda Anayasa'nın 104. maddesinin dokuzuncu fıkrasında üst kademe kamu yöneticilerinin atanmasına ilişkin usul ve esasların; 106. maddesinin on birinci fıkrasında bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulmasının; 108. maddesinin dördüncü fıkrasında Devlet Denetleme Kurulunun işleyişi, üyelerinin görev süresi ve diğer özlük işlerinin; 118. maddesinin altıncı fıkrasında Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin teşkilatı ve görevlerinin CBK'larla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında ise kamu tüzel kişiliğinin kanunla veya CBK ile kurulacağı belirtilmiştir.

7. Anayasa'nın 148. maddesinde CBK'ların şekil ve esas bakımından Anayasa'ya uygunluğunun denetlenmesi öngörülmüş, yargısal denetim görev ve yetkisi de Anayasa Mahkemesine verilmiştir.

8. Anayasa'da Cumhurbaşkanı'na CBK çıkarma yetkisi verilmekle birlikte bu yetki sınırsız değildir. Kanunlardan farklı olarak Anayasa'da CBK'yla düzenlenecek konular sınırlandırılmıştır. Konu bakımından yetki yönünden getirilen bu sınırlamalar Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ilk dört cümlesinde düzenlenmiştir.

9. Anılan fıkranın birinci cümlesinde Cumhurbaşkanı'nın *yürütme yetkisine ilişkin konularda* CBK çıkarabileceği ifade edilmiştir. Buna göre yürütme yetkisine ilişkin konular dışında CBK ile düzenleme yapılması mümkün değildir.

10. Fıkranın ikinci cümlesinde "*Anayasa'nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin*" CBK'yla düzenlenemeyeceği belirtilmiştir. Bu hüküm uyarınca belirtilen alanlarda CBK ile düzenleme yapılamaz.

11. Fıkranın üçüncü cümlesinde de Anayasa'da *münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda* CBK çıkarılamayacağı hüküm altına alınmıştır. Ancak Anayasa'da hangi konuların münhasıran kanunla düzenleneceğine ilişkin özel bir hüküm bulunmamaktadır. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadında anayasa koyucunun kanunla düzenlenmesini öngördüğü konuların bu kapsamda görülmesi gerektiği kabul edilmektedir (AYM, E.2016/150, K.2017/179, 28/12/2017, § 57; E.2016/180, K.2018/4, 18/1/2018, § 17; E.2017/51, K.2017/163, 29/11/2017, § 13; E.2016/139, K.2016/188, 14/12/2016, § 9; E.2013/47, K.2013/72, 6/6/2013). Buna göre Anayasa'da kanunla düzenleneceği belirtilen alanlarda Cumhurbaşkanı'nın CBK çıkarma yetkisi bulunmamaktadır.

12. Fıkranın dördüncü cümlesinde ise *kanunda açıkça düzenlenen konularda* CBK çıkarılamayacağı ifade edilmiştir. Anılan hükme göre Cumhurbaşkanı'nın yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK çıkarabilmesi için CBK'yla düzenlenecek konunun kanunlarda açıkça düzenlenmemiş olması gerekir.

13. CBK'ların yukarıda belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygun olarak çıkarılması gerekmektedir. Aksi takdirde içeriği Anayasa'ya aykırılık oluşturmaya bile bu düzenlemelerin Anayasa'ya uygunluğundan söz edilemez. Dolayısıyla CBK'ların yargısal denetiminde öncelikle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygunluğunun ele alınması gerekir. Anılan fıkra yönünden herhangi bir aykırılık tespit edilmemesi durumunda ise bu defa CBK'ların içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi yapılmalıdır.

B. CBK'nın 6. Maddesinin (8) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

14. Dava dilekçesinde özetle; Anayasa'nın 128. maddesinde memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerinin kanunla düzenlenmesinin öngörüldüğü, bu bağlamda Türkiye Uzay Ajansı (Ajans) Yönetim Kurulu üyelerinin mali haklarına ilişkin konuların sadece kanunla düzenlenebileceği, huzur hakkının 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin (HKH) ek 29. maddesinde düzenlendiği, CBK ile düzenleme yapılmasının ancak 375 sayılı HKH'nın ek 29. maddesiyle

belirlenmiş olan usule bağlı kalınması hâlinde mümkün olduğu, öte yandan anılan KHK hükmünün iptali talebiyle Anayasa Mahkemesinde dava açıldığı, söz konusu maddenin iptali durumunda kuralın da hukuki dayanaktan yoksun kalacağı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

15. Dava dilekçesinde kuralın konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

16. (23) numaralı CBK ile tüzel kişiliği haiz, idari ve mali özerkliğe sahip, özel bütçeli, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile ilgili Ajansın kuruluş, teşkilat, görev ve yetkileri düzenlenmektedir.

17. Anılan CBK'nın 6. maddesinin dava konusu (8) numaralı fıkrası Ajans Yönetim Kurulu üyelerine 375 sayılı KHK'nın ek 29. maddesine göre ayda ikiden fazla olmamak üzere her bir toplantı için (9000) ek gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda huzur hakkı ödenmesini düzenlemektedir.

18. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin CBK'yla düzenlenemeyeceği belirtilmiştir.

19. Anayasa Mahkemesi; memurlar ve diğer kamu görevlilerinin mali ve sosyal haklarıyla ilgili hükümlerin mülkiyet hakkına ilişkin düzenleme içerdiğine, bu nedenle bu hususların Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kaldığına karar vermiştir (AYM, E.2018/123, K.2022/138, 9/11/2022, §§ 74-79). Dava konusu kuralda da Ajans Yönetim Kurulu üyelerinin mali ve sosyal haklarına ilişkin düzenlemeye yer verildiğinden anılan karardan ayrılmalıyı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

20. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

C. CBK'nın 8. Maddesinin (4) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

21. (23) numaralı CBK'nın 8. maddesinin dava konusu (4) numaralı fıkrası 21/11/2019 tarihli ve (52) numaralı Türkiye Uzay Ajansı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 2. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

22. Açıklanan nedenle konusu kalmayan iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

Ç. CBK'nın 10. Maddesinin (4) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

23. CBK'nın 10. maddesinin dava konusu (4) numaralı fıkrasında Ajans başkanı ve başkan yardımcılarının mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından 375 sayılı KHK'nın ek 30. maddesi uyarınca sırasıyla Türkiye İstatistik Kurumu başkan ve başkan yardımcılara denk olduğu hüküm altına alınmıştır.

24. 375 sayılı KHK'nın ek 30. maddesinde CBK'lar ile unvan itibarıyla ilk kez ihdas edilen kadro veya pozisyonların, mevzuatta yer alan kadro veya pozisyonlardan hangisine mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından karşılık geldiğinin CBK'larda gösterileceği ve ihdas edilen kadro veya pozisyonlarda bulunanlara, karşılık gösterilen kadro veya pozisyonda bulunan emsali personele mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları kapsamında yapılan ödemelerin aynı usul ve esaslar çerçevesinde ödeneceği belirtilmiştir.

25. Buna göre CBK ile ilk kez ihdas edilen kadro veya pozisyonların mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından hangi kadro veya pozisyonlara karşılık geldiği yine CBK ile düzenlenecektir. Bu kapsamda dava konusu kuralla Ajans başkanı ve başkan yardımcılarının Türkiye İstatistik Kurumu başkan ve başkan yardımcılara tanınan mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük haklarına sahip olması öngörülmüştür.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

26. Dava dilekçesinde özetle; kamu görevlilerinin mali ve sosyal hak ve yardımları ile diğer özlük haklarının münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 8., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

27. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 8. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

28. CBK'nın 6. maddesinin (8) numaralı fıkrasının Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler mahiyetine uygun olduğu ölçüde dava konusu kural için de geçerlidir.

29. Bu bağlamda Ajans başkanı ve başkan yardımcılara mali, sosyal hak ve yardımlar kapsamında yapılacak ödemeler söz konusu kişilere ekonomik menfaat temin etmeyi içerdiğinden *mülkiyet hakkı* kapsamındadır.

30. Bu itibarla kuralın mali, sosyal hak ve yardımlara ilişkin bölümü Anayasa'nın İkinci Kısım'ın İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkına ilişkin bir düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

31. Diğer yandan Anayasa'nın 128. maddesine göre memurlar ve diğer kamu görevlilerinin özlük işlerinin kanunla düzenlenmesi gerekmekte olup kuralla Ajans başkanı ve başkan yardımcılara tanınan özlük haklarına yönelik düzenleme öngörülmektedir.

32. Bu itibarla kuralın özlük haklarına ilişkin bölümünün Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuda düzenleme öngörmesi sebebiyle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı olduğu anlaşılmıştır.

33. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

D. CBK'nın 11. Maddesinin (4) Numaralı Fıkrasıyla 5018 sayılı Kanun'a Ekli (II) Sayılı Cetvel'in "B) ÖZEL BÜTÇELİ DİĞER İDARELER" Bölümüne İlave Edilen Satırın İncelenmesi

34. Dava konusu kural, 5018 sayılı Kanun'a ekli (II) Sayılı Cetvel'in "B) ÖZEL BÜTÇELİ DİĞER İDARELER" bölümüne "50) Türkiye Uzay Ajansı" satırının ilave edilmesini öngörmektedir.

35. 5018 sayılı Kanun'a ekli (II) Sayılı Cetvel'in dava konusu kuralla ilave edilen satırın yer aldığı "B) ÖZEL BÜTÇELİ DİĞER İDARELER" bölümü 16/10/2020 tarihli ve 7254 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 5. maddesiyle değiştirilmiştir.

36. Açıklanan nedenle konusu kalmayan kurala ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

IV. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

37. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında "Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe

gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.” denilmekte, 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanmak suretiyle Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete’de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırılabileceği belirtilmektedir.

38. (23) numaralı CBK’nın 6. maddesinin (8) numaralı fıkrasının ve 10. maddesinin (4) numaralı fıkrasının iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu fıkralara ilişkin iptal hükümlerinin kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

V. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

39. Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kuralların uygulanması hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

12/12/2018 tarihli ve (23) numaralı Türkiye Uzay Ajansı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin;

A. 1. 6. maddesinin (8) numaralı fıkrasına,

2. 10. maddesinin (4) numaralı fıkrasına,

yönelik iptal hükümlerinin yürürlüğe girmelerinin ertelenmeleri nedeniyle bu fıkralara ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

B. 1. 8. maddesinin (4) numaralı fıkrasına,

2. 11. maddesinin (4) numaralı fıkrasıyla 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’na ekli (II) SAYILI CETVEL’in

“B) ÖZEL BÜTÇELİ DİĞER İDARELER” bölümüne ilave edilen “50) Türkiye Uzay Ajansı” satırına,

ilişkin iptal talepleri hakkında 30/11/2022 tarihli ve E.2019/17, K.2022/145 sayılı kararla karar verilmesine yer olmadığına karar verildiğinden bu fıkra ve satıra ilişkin yürürlüğün durdurulması talepleri hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

30/11/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI. HÜKÜM

12/12/2018 tarihli ve (23) numaralı Türkiye Uzay Ajansı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin;

A. 6. maddesinin (8) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün, Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince, KARARIN RESMÎ GAZETE’DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

B. 8. maddesinin (4) numaralı fıkrasına ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

C. 10. maddesinin (4) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün, Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince, KARARIN RESMÎ GAZETE’DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

Ç. 11. maddesinin (4) numaralı fıkrasıyla 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’na ekli (II) Sayılı Cetvel’in “B) ÖZEL BÜTÇELİ DİĞER İDARELER” bölümüne ilave edilen “50) Türkiye Uzay Ajansı” satırına ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

30/11/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Esas Sayısı : 2020/7
Karar Sayısı : 2022/146
Karar Tarihi : 30/11/2022

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL ve Engin ÖZKOÇ ile birlikte 132 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 21/11/2019 tarihli ve (52) numaralı Türkiye Uzay Ajansı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. 3. maddesiyle 12/12/2018 tarihli ve (23) numaralı Türkiye Uzay Ajansı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 9/A maddesinin,

B. 6. maddesinin,

C. Geçici 1. maddesinin,

Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 10., 11., 104. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ KURALLARI VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKMÜ

A. İptali İstenen Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi Kuralları

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) iptali talep edilen kuralların da yer aldığı;

1. 3. maddesiyle (23) numaralı CBK'ya eklenen 9/A maddesi şöyledir:

“Uzman istihdamı

MADDE 9/A- (1) Ajansta 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ek 41 inci maddesi uyarınca Uzay Teknolojileri Uzmanı ve Uzay Teknolojileri Uzman Yardımcısı istihdam edilebilir.

(2) Uzay Teknolojileri Uzmanı ve Uzay Teknolojileri Uzman Yardımcısı mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 30 uncu maddesi uyarınca Adalet Uzmanı ve Adalet Uzman Yardımcısına denktir.”

2. 6. maddesi şöyledir:

“MADDE 6- Ekli listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 2 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki (I) sayılı Cetvele Türkiye Uzay Ajansı bölümü olarak eklenmiştir.”

LİSTE

KURUMU : TÜRKİYE UZAY AJANSI

TEŞKİLATI : MERKEZ

İHDAS EDİLEN KADROLARIN			
SINIFI	UNVANI	DERECESİ	ADEDİ
GİH	Başkan	1	1
GİH	Başkan Yardımcısı	1	2
GİH	I. Hukuk Müşaviri	1	1
GİH	Daire Başkanı	1	6
GİH	Başkanlık Müşaviri	1	4
GİH	Uzay Teknolojileri Uzmanı	1	3
GİH	Uzay Teknolojileri Uzmanı	3	3
GİH	Uzay Teknolojileri Uzmanı	5	4
GİH	Uzay Teknolojileri Uzmanı	7	10
GİH	Uzay Teknolojileri Uzman Yardımcısı	9	10
GİH	Şube Müdürü	1	12
GİH	İç Denetçi	1	1

AH	Avukat	1	1
AH	Avukat	3	1
AH	Avukat	5	1
TH	Mühendis	1	5
TH	Mühendis	5	5
TH	Mühendis	8	10
TH	Fizikçi	1	1
TH	Fizikçi	3	1
TH	Fizikçi	5	2
TH	Fizikçi	8	2
TH	Matematikçi	1	1
TH	Matematikçi	3	1
TH	Matematikçi	5	2
TH	Matematikçi	8	2
TH	Astronom	1	2
TH	Astronom	3	2
TH	Astronom	5	2
TH	Astronom	8	6
TH	Grafiker	1	1
TH	Grafiker	3	1
TH	Grafiker	6	1
GİH	Memur	5	3
GİH	Memur	7	2
GİH	Memur	9	5
GİH	Sekreter	5	2
GİH	Sekreter	7	2
GİH	Sekreter	9	2
TOPLAM			123

3. Geçici 1. maddesi şöyledir:

“GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce Türkiye Uzay Ajansına Başkan olarak atanmış personel, atandığı tarihten geçerli olmak üzere, bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile ihdas edilen Başkan unvanlı kadroya başka bir işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılır.

(2) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile ihdas edilen memur kadrolarına, 31/12/2020 tarihine kadar 2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 11 inci maddesine göre belirlenen atama sayısı sınırı aranmaksızın, açıktan veya naklen atama yapılabilir.”

B. İlgili Görülen Kanun Hükmü

14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun ek 41. maddesi şöyledir:

“Uzman istihdamı

Ek Madde 41- (Ek: 11/10/2011 – KHK-666/3 md.)

(Değişik fıkra: 2/7/2018- KHK-703/174 md.) Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmalarına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla kurumun görev alanına giren konularda çalıştırılmak üzere merkez teşkilatlarında, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığında, Genelkurmay Başkanlığı ve kuvvet komutanlıklarının merkez karargâhlarında uzman ve uzman yardımcısı istihdam edilebilir.

Uzman yardımcılığına atanabilmek için; 48 inci maddede sayılan şartlara ek olarak, yapılacak yarışma sınavında başarılı olma ve (...) en az dört yıllık lisans eğitimi veren hukuk, siyasal bilgiler, iktisat, işletme, iktisadi ve idari bilimler fakültelerinden veya bu bakanlıklar ve kurumlarca yürütülen kurumsal hizmet gerekleri çerçevesinde en az dört yıllık lisans eğitimi veren ve yönetmelikle belirlenen yükseköğretim kurumlarından ya da bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilen yurtiçindeki veya yurtdışındaki öğretim kurumlarından mezun olma şartı aranır.

Uzman yardımcıları mesleğe özel yarışma sınavı ile alınır. Uzman yardımcılığı giriş sınavı merkezi sınav sonuçlarına göre; yazılı ve sözlü sınav

veya yalnızca sözlü sınavdan oluşur. Öğrenim dalları itibarıyla belirlenecek uzman yardımcılığı kadrolarına giriş sınavı için, eleme sınavı sonucunda aranacak puan türleri, taban puanları ve sınavda alınan başarı derecelerine göre çağrılacak aday sayısı tespit edilerek, giriş sınavı duyurusuyla ilan edilir. Ancak, giriş sınavına çağrılacak aday sayısı, atama yapılacak kadro sayısının yirmi katından, yalnızca sözlü sınav yapılması hâlinde sözlü sınava çağrılacak aday sayısı giriş sınavı duyurusunda belirtilen kadronun dört katından fazla olamaz. Yazılı sınav, kurumun görev alanına göre yönetmelikle belirlenen konulardan yapılır. Yazılı sınav sonucunda yetmiş puandan az olmamak üzere, en yüksek puandan başlanarak giriş sınavı duyurusunda belirtilen kadronun dört katına kadar aday sözlü sınava çağrılır. Sözlü sınav, adayların;

- a) Sınav konularına ilişkin bilgi düzeyi,
- b) Bir konuyu kavrayıp özetleme, ifade yeteneği ve muhakeme gücü,
- c) Liyakati, temsil kabiliyeti, davranış ve tepkilerinin mesleğe uygunluğu,
- d) Özgüveni, ikna kabiliyeti ve inandırıcılığı,
- e) Genel yetenek ve genel kültürü,
- f) Bilimsel ve teknolojik gelişmelere açıklığı,

yönlerinden değerlendirilerek, ayrı ayrı puan verilmek suretiyle gerçekleştirilir.

Adaylar, komisyon tarafından üçüncü fıkranın (a) bendi için elli puan, (b) ila (f) bentlerinde yazılı özelliklerin her biri için onar puan üzerinden değerlendirilir ve verilen puanlar ayrı ayrı tutanağa geçirilir. Bunun dışında sözlü sınav ile ilgili herhangi bir kayıt sistemi kullanılmaz. Sınav komisyonu, kurum içinden veya dışından yönetmelikle belirlenen kişilerden oluşur. Sözlü sınavda başarılı sayılmak için, komisyon başkan ve üyelerinin yüz tam puan üzerinden verdikleri puanların aritmetik ortalamasının en az yetmiş olması şarttır. Başarı puanı en yüksek olan adaydan başlanmak suretiyle giriş sınavı duyurusunda belirtilen uzman yardımcısı kadro sayısı kadar asıl adayın isimleri ilan edilir. Yapılan sınavlarda başarılı olmak şartıyla, giriş sınavı duyurusunda belirtilen uzman yardımcısı kadro sayısının yarısını geçmemek

üzere komisyon tarafından belirlenen sayıda yedek adayın isimlerini kapsayan bir liste belirlenerek ilan edilir.

Uzman yardımcılığına atananlar, en az üç yıl çalışmak ve istihdam edildikleri birimlerce belirlenecek konularda hazırlayacakları uzmanlık tezi, oluşturulacak tez jürisi tarafından kabul edilmek kaydıyla, yapılacak yeterlik sınavına girmeye hak kazanırlar. Süresi içinde tezlerini sunmayan veya tezleri kabul edilmeyenlere tezlerini sunmaları veya yeni bir tez hazırlamaları için altı ayı aşmamak üzere ilave süre verilir. Yeterlik sınavında başarılı olanların uzman kadrolarına atanabilmeleri, Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından asgari (C), Dışişleri Uzmanlığı için asgari (B) düzeyinde veya dil yeterliği bakımından bunlara denkliği kabul edilen ve uluslararası geçerliliği bulunan başka bir belgeye yeterlik sınavından itibaren en geç iki yıl içinde sahip olma şartına bağlıdır. Sınavda başarılı olamayanlar veya sınava girmeye hak kazandığı hâlde geçerli mazereti olmaksızın sınav hakkını kullanmayanlara, bir yıl içinde ikinci kez sınav hakkı verilir. Verilen ilave süre içinde tezlerini sunmayan veya ikinci defa hazırladıkları tezleri de kabul edilmeyenler, ikinci sınavda da başarı gösteremeyen veya sınav hakkını kullanmayanlar ile süresi içinde yabancı dil yeterliliği şartını yerine getirmeyenler, uzman yardımcısı unvanını kaybederler ve kurumlarında durumlarına uygun memur unvanlı kadrolara atanırlar.

Uzman ve uzman yardımcılarının mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri, yarışma sınavı, tez hazırlama ve yeterlik sınavı ile uzman ve uzman yardımcılarıyla ilgili diğer hususlar, Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak kurumlarınca hazırlanacak yönetmelikle düzenlenir.

İkinci, üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı fıkralarda yer alan hükümler, 36 ncı maddenin “Ortak Hükümler” bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendinde belirtilen uzman ve uzman yardımcılardan merkez teşkilatına ait kadrolarda bulunanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı İdari Teşkilatı yasama uzman ve yasama uzman yardımcıları ile 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun eki (III) sayılı Cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumların uzman ve uzman yardımcıları hakkında da uygulanır.

(Değişik fıkra: 2/7/2018- KHK-703/174 md.) Bu madde kapsamında istihdam edilen uzman ve uzman yardımcılarının bakanlıkların merkez teşkilatı kadrolarında bulunan uzman ve uzman yardımcılarının için mevzuatında öngörülmüş olan mali ve sosyal hak ve yardımlar ile 36 ncı maddenin “Ortak Hükümler” bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendi hükmünden aynı usul ve esaslar çerçevesinde yararlanırlar.

(Ek fıkra: 2/7/2018- KHK-703/174 md.) Bu madde kapsamında istihdam edilen uzman ve uzman yardımcılarının teşkilatlanmaya ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla diğer görevlerinin yanı sıra yönetmelikle belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde araştırma, analiz, teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma yaptırılabilir. Denetime tabi gerçek ve tüzel kişiler, denetim için gereken gizli dahi olsa bütün belge, defter ve bilgileri talep edildiği takdirde ibraz etmek, para ve para hükmündeki evrakı ve ayniyatı ilk talep halinde denetimle görevli uzman ve uzman yardımcılarının göstermek, sayılmasına ve incelemesine yardımcı olmak zorundadır. Araştırma, inceleme, analiz, teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma ile görevli uzman ve uzman yardımcılarının, görevleri sırasında tüm resmi daire, kurum, kuruluş ve kamuya yararlı derneklerle, gerçek ve tüzel kişilerden gerekli yardım, bilgi, evrak, kayıt ve belgeleri istemeye yetkili olup, kanuni bir engel olmadıkça bu isteğin yerine getirilmesi zorunludur. Uzman ve uzman yardımcılarının teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma işlerine ilişkin görevlendirmelerinde, 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrası hükmü uygulanır. Bunların görevlendirme ve çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak çıkarılacak kurumsal yönetmelikle düzenlenir.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Recep KÖMÜRCÜ, Serdar ÖZGÜLDÜR, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, , Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU ve Selahaddin MENTEŞ’in katılımlarıyla 22/1/2020 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Berrak YILMAZ tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu CBK kuralları, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin Anayasal Çerçevesi ve Yargısal Denetimi

3. 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Anayasa'nın bazı maddelerinde değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişikliklerle yeni bir hükûmet sistemine geçilmiş ve buna bağlı olarak Cumhurbaşkanı'nın görev ve yetkileri yeniden düzenlenmiştir. Anayasa'nın 8. maddesinde, yürütme yetkisi ve görevinin Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kuruluna ait olduğu ifade edilmekte iken maddede yapılan değişiklikle Bakanlar Kurulu kaldırılarak yürütme yetkisi ve görevi tek başına Cumhurbaşkanı'na verilmiştir. Anayasa'da Bakanlar Kuruluna verilen görev ve yetkilere ilişkin maddelerde de aynı doğrultuda değişiklik yapılarak daha önce Bakanlar Kuruluna ait olan görev ve yetkilerin Cumhurbaşkanı tarafından yerine getirilmesi öngörülmüştür.

4. Yeni hükûmet sisteminin en önemli özelliklerinden biri Cumhurbaşkanı'na "*Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi*" adı altında düzenleme yapma yetkisinin tanınmasıdır. CBK'ların en belirgin özelliği ise Cumhurbaşkanı'na belirli konularda ilk elden düzenleme yapma yetkisinin verilmiş olmasıdır. Yürütmenin diğer düzenleyici işlemlerinden farklı olarak Cumhurbaşkanı, Anayasa'da belirlenen yetki çerçevesinde herhangi bir kanuna dayanmadan ya da yasama organının onayı olmadan CBK'lar yoluyla düzenleme yapabilecektir.

5. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesinde Cumhurbaşkanı'nın yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK çıkarabileceği hüküm altına alınmıştır. Düzenlemeyle *yürütme yetkisine ilişkin* olmak kaydıyla CBK çıkarma konusunda Cumhurbaşkanı'na genel bir yetki verilmiştir. Maddenin gerekçesinde, yeni hükûmet sistemi gözetilerek Cumhurbaşkanı'nın genel siyasetin yürütülmesinde yürütme yetkisi ile ilgili olarak ihtiyaç duyduğu konularda CBK çıkarabilmesine imkân tanımak amacıyla ilk elden düzenleme yapma yetkisinin tanındığı ifade edilmiştir.

6. Cumhurbaşkanı'na yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK çıkarma yetkisinin genel olarak verilmesinin yanı sıra Anayasa'nın diğer bazı maddelerinde belirtilen kimi konuların CBK ile düzenleneceği ayrıca ifade edilmiştir. Bu kapsamda Anayasa'nın 104. maddesinin dokuzuncu fıkrasında üst kademe kamu yöneticilerinin atanmalarına ilişkin usul ve esasların; 106. maddesinin on birinci fıkrasında bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulmasının; 108. maddesinin dördüncü fıkrasında Devlet Denetleme Kurulunun işleyişi, üyelerinin görev süresi ve diğer özlük işlerinin; 118. maddesinin altıncı fıkrasında Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin teşkilatı ve görevlerinin CBK'larla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında ise kamu tüzel kişiliğinin kanunla veya CBK ile kurulacağı belirtilmiştir.

7. Anayasa'nın 148. maddesinde CBK'ların şekil ve esas bakımından Anayasa'ya uygunluğunun denetlenmesi öngörülmüş, yargısal denetim görev ve yetkisi de Anayasa Mahkemesine verilmiştir.

8. Anayasa'da Cumhurbaşkanı'na CBK çıkarma yetkisi verilmekle birlikte bu yetki sınırsız değildir. Kanunlardan farklı olarak Anayasa'da CBK'yla düzenlenecek konular sınırlandırılmıştır. Konu bakımından yetki yönünden getirilen bu sınırlamalar Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ilk dört cümlesinde düzenlenmiştir.

9. Anılan fıkranın birinci cümlesinde Cumhurbaşkanı'nın *yürütme yetkisine ilişkin konularda* CBK çıkarabileceği ifade edilmiştir. Buna göre yürütme yetkisine ilişkin konular dışında CBK ile düzenleme yapılması mümkün değildir.

10. Fıkranın ikinci cümlesinde "*Anayasa'nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin*" CBK'yla düzenlenemeyeceği belirtilmiştir. Bu hüküm uyarınca belirtilen alanlarda CBK ile düzenleme yapılamaz.

11. Fıkranın üçüncü cümlesinde de Anayasa'da *münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda* CBK çıkarılamayacağı hüküm altına alınmıştır. Ancak Anayasa'da hangi konuların münhasıran kanunla düzenleneceğine ilişkin özel bir hüküm bulunmamaktadır. Bununla birlikte

Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadında anayasa koyucunun kanunla düzenlenmesini öngördüğü konuların bu kapsamda görülmesi gerektiği kabul edilmektedir (AYM, E.2016/150, K.2017/179, 28/12/2017, § 57; E.2016/180, K.2018/4, 18/1/2018, § 17; E.2017/51, K.2017/163, 29/11/2017, § 13; E.2016/139, K.2016/188, 14/12/2016, § 9; E.2013/47, K.2013/72, 6/6/2013). Buna göre Anayasa’da kanunla düzenleneceği belirtilen alanlarda Cumhurbaşkanı’nın CBK çıkarma yetkisi bulunmamaktadır.

12. Fıkranın dördüncü cümlesinde ise *kanunda açıkça düzenlenen konularda* CBK çıkarılamayacağı ifade edilmiştir. Anılan hükme göre Cumhurbaşkanı’nın, yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK çıkarabilmesi için CBK’yla düzenlenecek konunun kanunlarda açıkça düzenlenmemiş olması gerekir.

13. CBK’ların yukarıda belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygun olarak çıkarılması gerekmektedir. Aksi takdirde içeriği Anayasa’ya aykırılık oluşturmaya bile bu düzenlemelerin Anayasa’ya uygunluğundan söz edilemez. Dolayısıyla CBK’ların yargısal denetiminde öncelikle Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygunluğunun ele alınması gerekir. Anılan fıkra yönünden herhangi bir aykırılık tespit edilmemesi durumunda ise bu defa CBK’ların içerik yönünden Anayasa’ya uygunluk denetimi yapılmalıdır.

B. CBK’nın 3. Maddesiyle (23) Numaralı CBK’ya Eklenen 9/A Maddesinin İncelenmesi

1. 9/A Maddesinin (1) Numaralı Fıkrası

a. Genel Açıklama

14. Ajansın kuruluş, görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esaslar (23) numaralı CBK’da düzenlenmiştir. Bu kapsamda CBK’nın 3. maddesinde Ajansın tüzel kişiliği haiz, idari ve mali özerkliğe sahip, özel bütçeli, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile ilgili bir kuruluş olarak kurulduğu hüküm altına alınmıştır.

15. Anılan maddede Ajansın tüzel kişiliği haiz olduğu belirtilmekle birlikte bu tüzel kişiliğin kamu hukuku tüzel kişiliği olup olmadığı açıkça ifade edilmemiştir.

16. CBK'nın 4. maddesinde yer verilen görev ve yetkileri incelendiğinde Ajansın Cumhurbaşkanınca belirlenen politikalar doğrultusunda millî uzay programını hazırlamak ve hayata geçirilmesi için düzenlemeler yapmak, uzay ve havacılık bilimi ve teknolojilerine yönelik orta ve uzun vadeli amaçları, temel ilke ve yaklaşımları, hedef ve öncelikleri, performans ölçütlerini, bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımlarını da içeren stratejik planlar hazırlamak, milletlerarası antlaşmalar uyarınca uzaya fırlatılan nesnelerin kayıtlarını devlet adına tutmak, Birleşmiş Milletler nezdinde tescil işlemlerini gerçekleştirmek veya tescil işlemlerini gerçekleştirmek üzere yetkilendirmek gibi kamusal nitelikte pek çok görev ve yetkiyle donatıldığı görülmektedir.

17. CBK'nın 9/A maddesinde Ajansta 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesi uyarınca başka bir ifadeyle kadrolu olarak uzman ve uzman yardımcısı istihdam edilebileceği belirtilmiş, diğer yandan 10. maddesinde bir kadro veya pozisyona dayalı olarak kamu kurum veya kuruluşlarında istihdam edilenlerin de anılan KHK'nın ek 25. maddesi uyarınca geçici görevlendirme yoluyla Ajansta çalıştırılmasına imkân tanınmıştır.

18. CBK'nın 8. maddesinde Ajansın gelirleri gösterilmiş olup bu kapsamda Ajansa her yıl genel bütçeden belirli bir tutarın aktarılması öngörülmüştür.

19. Bu durumda Ajansın tüzel kişiliğinin niteliği CBK'da açıkça belirtilmemekle birlikte kamu gücü ve yetkileri ile donatıldığı, gelirlerinin niteliği, merkezî idare ile olan bağlantısı ve personelinin hukuki statüsü gözönünde bulundurulduğunda bir kamu tüzel kişisi olduğu anlaşılmıştır.

b. Anlam ve Kapsam

20. Dava konusu kural, Ajansta 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesi uyarınca uzay teknolojileri uzmanı ve uzay teknolojileri uzman yardımcısı istihdam edilebileceğini hükme bağlamıştır.

21. 657 sayılı Kanun'un "*Uzman istihdamı*" başlıklı ek 41. maddesinin birinci fıkrasında bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmalarına ilişkin CBK'larında öngörülmesi kaydıyla kurumun görev alanına giren konularda çalıştırılmak üzere merkez teşkilatlarında, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığında, Genelkurmay Başkanlığı ve kuvvet

komutanlıklarının merkez karargâhlarında uzman ve uzman yardımcısı istihdam edilebileceği belirtilmiştir. Anılan maddenin ikinci fıkrasında uzman yardımcılığına atanabilmek için gerekli olan şartlar; üçüncü ve dördüncü fıkralarında uzman yardımcılarının mesleğe alınmalarında yapılacak olan yarışma sınavına ilişkin hükümler; beşinci fıkrasında ise uzman yardımcılığından uzmanlığa atanabilmek için aranan şartlar düzenlenmiştir.

22. Kuralın atıfta bulunduğu 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesinde bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarında uzman ve uzman yardımcısı istihdam edilebilmesi anılan kurumların teşkilatlanmalarına ilişkin CBK'larda bu hususun öngörülmüş olması şartına bağlanmıştır. Dava konusu kuralla söz konusu maddede belirtilen usul ve esaslara göre Ajansta uzay teknolojileri uzmanı ve uzay teknolojileri uzman yardımcısı istihdam edilmesine imkân tanınmıştır.

c. İptal Talebinin Gerekçesi

23. Dava dilekçesinde özetle; Ajansta istihdam edilmesi öngörülen uzay teknolojileri uzmanı ve uzay teknolojileri uzman yardımcılarının kamu görevlisi olduğu, bu nedenle anılan personelin istihdamına dair hususların münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 6., 8., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

ç. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

i. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

24. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 6., 8. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

25. Kamu kurum ve kuruluşlarının kadrolarının ihdası veya iptali, başka bir deyişle kadro usulüne ilişkin düzenlemeler idarenin teşkilat yapısı ile ilgili olup idarenin kuruluş ve görevlerinin belirlenmesinin bir parçasını oluşturmaktadır (AYM, E.1965/32, K.1966/3, 4/2/1966; E. 2018/119, K. 2020/25, 11/6/2020, § 18; E.2020/8, K.2021/25, 31/3/2021, § 17).

26. Personel istihdamı da kadro ihdasının doğal bir sonucu olduğundan idarenin teşkilat yapısı ile ilgili olup idarenin kuruluş ve görevlerinin bir parçasını teşkil etmektedir. Bu yönüyle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesi kapsamında *yürütme yetkisine ilişkin bir konuyu* düzenlemektedir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. AYM, E.2018/123, K.2022/138, 9/11/2022, § 55).

27. Kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım'ının Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümünde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme içermemektedir.

28. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesi uyarınca CBK'lar bakımından aranan bir diğer husus, CBK kuralının Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken konulara ilişkin olmaması gereğidir. Anayasa koyucunun bir konunun kanunla düzenlenmesini özel olarak öngörmesi bu alanın münhasıran kanunla düzenlenmesini istediği anlamına gelir. Bu kapsamda Anayasa bir konunun kanunla düzenleneceğini öngörmüşse bu konuda CBK çıkarılamaz. Bununla birlikte Anayasa'da CBK'larla düzenleneceği özel olarak belirtilen konularda CBK'larla düzenleme yapılması mümkündür.

29. Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasında idarenin, kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği belirtilmiş, üçüncü fıkrasında ise kamu tüzel kişiliğinin kanunla veya CBK ile kurulacağı hükme bağlanmıştır. Anılan fıkra da yer alan "...kurulur." ibaresinin CBK ile kurulan bir kamu tüzel kişiliğinin CBK ile düzenlenmesini de içerdiği anlaşılmaktadır. Zira Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasındaki koşullara bağlı olmak kaydıyla kamu tüzel kişiliğinin görevleri, yetkileri ve yapısı gibi unsurların CBK'yla düzenlenemeyeceğinin kabulü, kamu tüzel kişiliğinin CBK'yla kurulmasını mümkün kılan anayasal hükmü işlevsiz, dolayısıyla anlamsız kılabilir (AYM, E.2019/105, K.2020/30, 12/6/2020, § 45).

30. Diğer yandan daha önce de belirtildiği üzere bir kamu kurumunda personel istihdam edilmesi ile o kurumun teşkilat yapısı arasında yakın bir ilişki olup dolayısıyla istihdam hususu düzenlenmeden bir kurum ve kuruluşun teşkilatlanmasından söz edilemez.

31. Ajans, (23) numaralı CBK'nın 3. maddesiyle Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının ilgili kuruluşu olarak kurulmuş bir kamu tüzel kişiliğidir. Bu bağlamda Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca CBK ile kurulan bu Kuruma ilişkin personel istihdamıyla ilgili düzenlemelerin de CBK ile yapılması mümkündür. Bu itibarla kuralın Anayasa'nın 123. maddesiyle bağlantılı olarak 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü de bulunmamaktadır.

32. Dava konusu CBK kuralının atıfta bulunduğu 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesinin birinci fıkrasında *"Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmalarına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla kurumun görev alanına giren konularda çalıştırılmak üzere merkez teşkilatlarında, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığında, Genelkurmay Başkanlığı ve kuvvet komutanlıklarının merkez karargâhlarında uzman ve uzman yardımcısı istihdam edilebilir."* denilerek bu madde uyarınca personel istihdam edilmesi teşkilatlanmaya ilişkin CBK'da öngörülme şartına bağlanmıştır. Diğer bir ifadeyle 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesi Ajansta uzay teknolojileri uzmanı ve uzay teknolojileri uzman yardımcı istihdam edilmesine yönelik doğrudan bir düzenleme öngörmemektedir. Bu itibarla kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesi uyarınca kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı anlaşılmaktadır.

33. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

ii. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

34. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

35. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan

kaçınan, hukuki güvenliği sağlayan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

36. Hukuk devletinin temel ilkelerinden biri belirliliktir. Belirlilik ilkesi yalnızca yasal belirliliği değil daha geniş anlamda hukuki belirliliği de ifade etmektedir. Hukuki belirlilik ilkesinde asıl olan, bir hukuk normunun uygulanmasıyla ortaya çıkacak sonuçların o hukuk düzeninde öngörülebilir olmasıdır. Yasal düzenlemeye dayanılarak erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir olması koşuluyla yargısal içtihatlar ile de hukuki belirlilik sağlanabilir. Asıl olan, muhtemel muhataplarının mevcut şartlar altında belirli bir işlemin ne tür sonuçlar doğurabileceğini öngörmelerini mümkün kılacak bir normun varlığıdır.

37. Anayasa'nın 2. maddesi kapsamında hukuk devleti ilkesinin unsurları arasında yer alan *hukuki güvenlik* ilkesi kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlarken belirlilik ilkesi ise kanunlar gibi CBK'ların da hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir.

38. Belirlilik ilkesi, düzenlenen konudan yalnız kavram, ad ve kurum olarak söz edilmesini değil, bunların CBK metninde kurallaştırılmasını gerekli kılar. Kurallaştırma ise düzenlenen alanda temel ilkelerin konulmasını ve çerçevenin çizilmiş olmasını ifade eder. Buna karşılık söz konusu düzenlemelerin tamamının aynı CBK'da yapılması zorunlu olmayıp incelenen CBK dışındaki CBK'lar ya da kanunlarla yapılmış olması da belirlilik ilkesi açısından yeterli bulunmaktadır.

39. Dava konusu kuralla Ajansta uzay teknolojileri uzmanı ve uzay teknolojileri uzman yardımcısı istihdam edilebilmesi bakımından 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesine atıf yapılmaktadır. Dolayısıyla dava konusu kuralda düzenlemeye konu olan bu alanda hukuk devletinin temel unsurlarından biri olan belirlilik ilkesinin gereği olarak kurallaştırmanın yapıldığından söz edilebilmesi için kuralın atıfta bulunduğu 657 sayılı Kanun'un belirtilen hükmünde anılan personelin istihdamına ve bununla bağlantılı olarak hukuki statülerine ilişkin temel ilkelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek

şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olarak belirlenmiş olması gerekir.

40. Bu bağlamda söz konusu Kanun'un ek 41. maddesinde, anılan madde kapsamında istihdam edilecek uzman ve uzman yardımcılarının mesleğe alınmaları, sınavları, nitelikleri, yetiştirilmeleri gibi onların istihdam esaslarını ve dolayısıyla hukuki statülerini belirlemeye yönelik temel ilkelerin açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel şekilde saptanmış olduğu görüldüğünden dava konusu kural bu yönüyle bir belirsizlik içermemektedir.

41. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

2. 9/A Maddesinin (2) Numaralı Fıkrası

a. Anlam ve Kapsam

42. Kuralda uzay teknolojileri uzmanı ve uzay teknolojileri uzman yardımcısının mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin (KHK) ek 30. maddesi uyarınca adalet uzmanı ve adalet uzman yardımcısına denk olduğu hükme bağlanmıştır.

43. 375 sayılı KHK'nın ek 30. maddesinde CBK'larla unvan itibarıyla ilk kez ihdas edilen kadro veya pozisyonların, mevzuatta yer alan kadro veya pozisyonlardan hangisine mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından karşılık geldiğinin CBK'larda gösterileceği ve ihdas edilen kadro veya pozisyonlarda bulunanlara, karşılık gösterilen kadro veya pozisyonda bulunan emsali personele mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları kapsamında yapılan ödemelerin aynı usul ve esaslar çerçevesinde ödeneceği belirtilmiştir.

44. Buna göre CBK ile ilk kez ihdas edilen kadro veya pozisyonların mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından hangi kadro veya pozisyonlara karşılık geldiği yine CBK ile düzenlenecektir. Dava konusu kuralla ilk kez ihdas edilen uzay teknolojileri uzmanı ve uzay teknolojileri uzman yardımcısı kadrosunun adalet uzmanı ve adalet uzman yardımcısına tanınan mali ve sosyal hak ve yardımları ile diğer özlük haklarına sahip olması öngörülmüştür.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

45. Dava dilekçesinde özetle; kamu görevlilerinin mali ve sosyal hak ve yardımları ile diğer özlük haklarının münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 6., 8., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

46. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralların Anayasa'nın 6., 8. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

47. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde Anayasa'nın İkinci Kısım'ın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin CBK'yla düzenlenemeyeceği, üçüncü cümlesinde ise münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda CBK çıkarılamayacağı hüküm altına alınmıştır.

48. Anayasa Mahkemesi memurlar ve diğer kamu görevlilerinin mali ve sosyal haklarıyla ilgili hükümlerin mülkiyet hakkına ilişkin düzenleme içerdiğine, özlük işlerinin de Anayasa'nın 128. maddesi gereğince kanunla düzenlenmesi gerektiğine bu nedenle bu hususların Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümleleri uyarınca CBK ile düzenlenemeyeceğine karar vermiştir (AYM, E.2018/123, K.2022/138, 9/11/2022, §§ 74-79). Dava konusu kuralda da uzay teknolojileri uzmanı ve uzman yardımcılarının mali ve sosyal haklarıyla diğer özlük işlerine ilişkin düzenlemeye yer verildiğinden anılan karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

49. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

C. CBK'nın 6. Maddesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

50. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla Türkiye Uzay Ajansında genel idare esaslarına göre yürütülmekte olan kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri ifa edecek yönetici ve personele ilişkin kadro ihdas edildiği, Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca kanunla düzenlenmesi gereken bu konuda CBK ile düzenleme yapılmasının yasama yetkisinin devri niteliğinde olduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

51. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 6., 7., 8., 11 ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

52. Kural, Ajansın merkez teşkilatına ilişkin ekli listede yer alan kadroların ihdas edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvel'e Türkiye Uzay Ajansı bölümü olarak eklenmesini öngörmektedir.

53. Anayasa Mahkemesi kamu tüzel kişiliklerinin kadrolarının ihdası ve iptaline ilişkin düzenlemelerin CBK'larla yapılmasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygun olup olmadığı hususunu daha önce değerlendirmiştir. Bu kapsamda kamu tüzel kişiliklerinin kadrolarının ihdası ve iptaliyle ilgili düzenlemelerin idarenin teşkilat yapısı ile ilgili olup yürütme yetkisine ilişkin konulardan olduğu, Anayasa'da CBK ile

düzenlenmesi yasaklanan haklar ve ödevlerle ilgisinin bulunmadığı ve Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasının "*Kamu tüzel kişiliği, kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulur*" şeklindeki hükmüyle bağlantılı olarak Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönünün de bulunmadığı ifade edilmiştir (AYM, E.2018/119, K.2020/25, 11/6/2020, §§ 27, 28).

54. Kamu tüzel kişiliğine sahip bir kurum olan Türkiye Uzay Ajansına kadro ihdas edilmesini öngören, dolayısıyla anılan Ajansın teşkilat yapısıyla ilgili bir düzenleme getiren dava konusu kural yönünden, belirtilen karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

55. Bu itibarla kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı bir düzenleme içermemektedir.

56. Kuralla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesi uyarınca kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı anlaşılmaktadır.

57. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

58. CBK'nın 3. maddesiyle (23) numaralı CBK'ya eklenen 9/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kural için de geçerlidir.

59. Kuralla Ajansın merkez teşkilatına ilişkin olarak ihdas edilen kadrolar ve sayıları açık, net ve anlaşılır bir şekilde düzenlendiğinden kuralda hukuk devletinin belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine aykırılık bulunmamaktadır.

60. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Ç. CBK'nın Geçici 1. Maddesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

61. Dava dilekçesinde özetle; Türkiye Uzay Ajansı Başkanının atanmasının Anayasa'nın 128. maddesi gereğince münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken alanda kaldığı, kanunların geriye yürümezliği ilkesinin CBK'lar için de geçerli olduğu, bu bağlamda daha önce atanan Başkanın, atandığı tarihten geçerli olmak üzere CBK ile ihdas edilen Başkan unvanlı kadroya başka bir işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılmasının ve aynı CBK kapsamında ihdas edilen memur kadrolarına 31/12/2020 tarihine kadar (2) numaralı CBK'nın 11. maddesine göre belirlenen atama sayısı sınırı aranmaksızın açıktan veya naklen atama yapılabilmesine imkân tanınmasının hukuki güvenlik ilkesini zedelediği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. (1) Numaralı Fıkra

i. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

62. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

63. Kural, CBK'nın geçici 1. maddesinin yürürlüğe girdiği 22/11/2019 tarihinden önce Türkiye Uzay Ajansına Başkan olarak atanmış personelin, atandığı tarihten geçerli olmak üzere, bu CBK ile ihdas edilen Başkan unvanlı kadroya başka bir işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılacağını hüküm altına almaktadır.

64. Kadro ihdas ve iptalinin kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilat yapısına ilişkin olduğu ve kuralla, aynı CBK kapsamında ihdas edilen bir kadroya hâlihazırda o kadroya ilişkin görevi yürüten personelin atanmış

sayılmasının öngörüldüğü gözetildiğinde kuralın yürütme yetkisine ilişkin konulardan olduğu, ayrıca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alanlara ilişkin bir düzenleme de içermediği görülmektedir.

65. Diğer yandan CBK kapsamında Ajans için ihdas edilen başkan kadrosuna dava konusu düzenlemenin yürürlüğe girdiği tarihten önce başkan olarak atanmış kişinin atanmış sayılmasını öngören kuralın, kamu tüzel kişisi niteliğindeki bir kuruluşun teşkilatlanmasına yönelik düzenleme içermesi sebebiyle Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönünün bulunmadığı, ayrıca kuralla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilemediğinden kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya da ilişkin olmadığı anlaşılmıştır.

66. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM ile M. Emin KUZ bu görüşe katılmamışlardır.

Kenan YAŞAR bu görüşe farklı gerekçeyle katılmıştır.

ii. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

67. CBK'nın 3. maddesiyle (23) numaralı CBK'ya eklenen 9/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kural için de geçerlidir. Bu itibarla kuralın hukuk devletinin belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

68. Türkiye Uzay Ajansı Başkanı 6/8/2019 tarihli ve 2019/261 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararı ile atanmış ve bu karar 7/8/2019 tarihli ve 30855 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Dava konusu kuralın yer aldığı (52) numaralı CBK 22/11/2019 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olup anılan CBK'nın 6. maddesiyle Ajans için bir adet başkan kadrosu da ihdas edilmiştir. Kuralla CBK'nın geçici 1. maddesinin yürürlüğe girdiği tarihten önce Türkiye Uzay Ajansına başkan olarak atanmış personelin, atandığı tarihten geçerli olmak üzere bu CBK'nın 6. maddesiyle ihdas

edilen başkan unvanlı kadroya başka bir işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılacağı düzenlenmiştir.

69. Bu bağlamda dava konusu kuralın da yer aldığı CBK ile Ajans için ihdas edilen başkan kadrosuna, dava konusu düzenlemenin yürürlüğe girdiği 22/11/2019 tarihinden önce 6/8/2019 tarihinde Ajansa başkan olarak atanmış kişinin yine bu tarihten geçerli olmak üzere atanmış sayılmasını öngören kuralın hâlihazırda bu görevi yürüten kişinin görevine son verilmesi sonucunu doğuran ya da onun bu göreve bağlı haklarına halel getiren, dolayısıyla onun hukuksal durumunu olumsuz yönde etkileyen bir düzenleme içerdiği söylenemez. Bu bağlamda kuralın hukuki güvenlik ilkesine aykırı bir yönü de bulunmamaktadır.

70. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

b. (2) Numaralı Fıkra

i. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

71. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

72. Dava konusu kuralla, (52) numaralı CBK ile ihdas edilen memur kadrolarına, 31/12/2020 tarihine kadar (2) numaralı CBK'nın 11. maddesine göre belirlenen atama sayısı sınırı aranmaksızın, açıktan veya naklen atama yapılabileceği düzenlenmektedir.

73. (2) numaralı CBK'nın 11. maddesinde CBK kapsamına giren kurum ve kuruluşların memur kadrolarına açıktan veya diğer kurum ve kuruluşlardan nakil suretiyle yapabilecekleri yıllık atama sayısının, bu sayı sınırlamasına tabi tutulmayacak atamalar ile uygulamaya ilişkin hususların Cumhurbaşkanınca belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

74. Dava konusu kuralla Ajans için ihdas edilen memur kadrolarına yapılacak atama sayısının sınırının belirlenmesindeki usul ve esaslar düzenlenmekte olup bu hususun yürütme yetkisine ilişkin olduğu açıktır.

75. Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde sayılan CBK ile düzenlenemeyecek yasak alanlara ilişkin bir düzenleme içermemektedir.

76. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında *"Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir. Ancak, malî ve sosyal haklara ilişkin toplu sözleşme hükümleri saklıdır."* hükmüne yer verilerek memurlar ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri ve atanmalarına ilişkin hususların münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülmüştür.

77. Anayasa Mahkemesinin 15/10/2020 tarihli ve E.2018/124, K.2020/56 sayılı kararında da belirtildiği üzere Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca CBK ile kurulan bir kamu tüzel kişiliğinin teşkilatı, görev ve yetkileri düzenlenirken söz konusu kamu tüzel kişiliğinin görevlerini yürütecek personelin atama usulünün de anılan fıkra uyarınca CBK ile düzenlenmesi kamu tüzel kişiliğinin kurulmasının zorunlu bir sonucu olarak görülebilir (anılan kararda bkz. 44).

78. Bu bağlamda CBK ile kurulan bir kamu tüzel kişisi olan Ajans için (52) numaralı CBK kapsamında ihdas edilen memur kadrolarına yapılacak atama sayısının sınırının belirlenmesiyle ilgili bir düzenleme öngören bu itibarla esasen söz konusu kadrolara yapılacak atamalara yönelik bir usulü belirleyen dava konusu kuralın Anayasa'nın 123. maddesiyle bağlantılı olarak Anayasa'nın on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

79. Öte yandan (2) numaralı CBK'nın açıktan ve nakil suretiyle atama sayılarını düzenleyen 11. maddesinin birinci fıkrasında *"Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamına giren kurum ve kuruluşlarının; memur ve öğretim elemanı kadrolarına açıktan veya diğer kurum ve kuruluşlardan nakil suretiyle yapabilecekleri yıllık atama sayısı, bu sayı sınırlamasına tabi tutulmayacak atamalar ile uygulamaya ilişkin hususlar, öğretim elemanları için Yükseköğretim Kurulunun görüşü alınmak suretiyle, Strateji ve Bütçe Başkanlığı ile Devlet Personel Başkanlığının müşterek teklifi üzerine Cumhurbaşkanınca belirlenir."* hükmü yer almaktadır. Buna göre CBK kapsamına giren kurum ve kuruluşların memur kadrolarına açıktan veya diğer diğer kurum ve kuruluşlardan nakil suretiyle yapılabilecek yıllık atama sayı sınırlamasına tabi tutulmayacak atamalar Cumhurbaşkanı tarafından belirlenecektir.

80. Bu bağlamda, kuralla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

81. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

ii. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

82. Anayasa'nın 2. maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti ilkesi gereği kanunlar kamu yararı amacıyla çıkarılır. Anılan ilke yürütmenin asli düzenleyici işlemi niteliğinde olan CBK'lar bakımından da geçerlidir.

83. Anayasa Mahkemesinin kararlarına göre kamu yararı genel bir ifadeyle bireysel, özel çıkarılardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yararı ifade etmektedir. Kanunun amaç ögesi bakımından Anayasa'ya uygun sayılabilmesi için çıkarılmasında kamu yararı dışında bir amacın gözetilmemiş olması gerekir. Kanunun kamu yararı dışında bir amaçla çıkarılmış olduğu açıkça anlaşılabiliyorsa amaç unsuru bakımından Anayasa'ya aykırılık söz konusudur.

84. Anayasa'ya uygunluk denetiminde kuralın öngörülmesindeki kamu yararı anlayışının isabetli olup olmadığı değil incelenen kuralın kamu yararı dışında belli bireylerin ya da grupların çıkarları gözetilerek yasalaştırılmış olup olmadığı incelenir. Diğer bir anlatımla bir kuralın Anayasa'ya aykırılık sorunu çözümlenirken kamu yararı konusunda Anayasa Mahkemesinin yapacağı inceleme, yalnızca kuralın kamu yararı amacıyla çıkarılıp çıkarılmadığının denetimiyle sınırlıdır.

85. Açıktan ve nakil suretiyle atama sayılarını düzenleyen (2) numaralı CBK'nın 11. maddesinin (1) numaralı fıkrasında; (2) numaralı CBK kapsamına giren kurum ve kuruluşlarının memur kadrolarına açıktan veya diğer kurum ve kuruluşlardan nakil suretiyle yapabilecekleri yıllık atama sayısı, bu sayı sınırlamasına tabi tutulmayacak atamalar ile uygulamaya ilişkin hususların Cumhurbaşkanınca belirleneceği düzenlenmiştir. Maddenin (2) numaralı

fıkrasında (2) numaralı CBK kapsamına giren kurum ve kuruluşlarca 657 sayılı Kanun'un 59. ve 92. maddeleri uyarınca yapılabilecek açıktan atamalar için Cumhurbaşkanlığından izin alınmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir. Görüldüğü üzere (2) numaralı CBK'nın 11. maddesinde CBK kapsamındaki kurum ve kuruluşlarının memur kadrolarına sayı sınırlamasına tabi tutulmadan açıktan veya naklen atama yetkisi ile uygulamaya ilişkin hususları belirleme yetkisini Cumhurbaşkanına vermektedir.

86. Dava konusu kuralın (2) numaralı CBK'nın söz konusu düzenlemesinde yer alan yetkinin kullanılması suretiyle Ajansta hizmetin gerekli kıldığı sayıda personel atanmasını sağlamaya yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda dava konusu kuralın ihdasında kamu yararı dışında bir amacın gözetildiği söylenemez.

87. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

IV. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

88. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında *"Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez."* denilmekte, 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanmak suretiyle Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

89. (52) numaralı CBK'nın 3. maddesiyle (23) numaralı CBK'ya eklenen 9/A maddesinin (2) numaralı fıkrasının iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu fıkra ile ilişkin iptal hükmünün

kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

V. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

90. Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kuralların uygulanması hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

21/11/2019 tarihli ve (52) numaralı Türkiye Uzay Ajansı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin;

A. 1. 3. maddesiyle 12/12/2018 tarihli ve (23) numaralı Türkiye Uzay Ajansı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’ne eklenen 9/A maddesinin (2) numaralı fıkrasına yönelik iptal hükmünün yürürlüğe girmesinin ertelenmesi nedeniyle bu fıkra ile ilişkin yürürlüğün durdurulması talebinin REDDİNE,

B. 1. 3. maddesiyle (23) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’ne eklenen 9/A maddesinin (1) numaralı fıkrasına,

2. 6. maddesine,

3. Geçici 1. maddesine,

yönelik iptal talepleri 30/11/2022 tarihli ve E.2020/7, K.2022/146 sayılı kararla reddedildiğinden, bu maddelere ve fıkra ile ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

30/11/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI. HÜKÜM

21/11/2019 tarihli ve (52) numaralı Türkiye Uzay Ajansı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin;

A. 3. maddesiyle 12/12/2018 tarihli ve (23) numaralı Türkiye Uzay Ajansı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’ne eklenen 9/A maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının;

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoiyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriğı itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (2) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince, KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

B. 6. maddesinin;

1. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoiyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. İçeriğı itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

C. Geçici 1. maddesinin,

1. a. (1) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM ile M. Emin KUZ'un karşıoiyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. (2) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoiyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

30/11/2022 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğu (52) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (CBK) 3. maddesi ile (23) numaralı CBK'ya eklenen 9/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının, 6. maddesinin ve geçici 1. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına karar vermiştir.

A. (23) numaralı CBK'nın 9/A Maddesinin (1) Numaralı Fıkrası

2. Dava konusu kural, Türkiye Uzay Ajansında 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun ek 41. maddesi uyarınca Uzay Teknolojileri

Uzmanı ve Uzay Teknolojileri Uzman Yardımcısı istihdam edilebilmesini düzenlemektedir. Kuralın atıf yaptığı 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesinin ilgili hükümlerinde, diğer memur ve kamu görevlileri yanında, uzman ve uzman yardımcılarının mesleğe alınmaları, sınavları, nitelikleri ve yetiştirilmeleri gibi istihdam esaslarını belirlemeye yönelik hükümlere yer verilmiştir.

3. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde *Anayasa'nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin* CBK'yla düzenlenemeyeceği belirtilmiştir. Kamu hizmetine girmek için öngörülen şartlar ve aranan nitelikler, Anayasa'nın 70. maddesinde güvence alınan kamu hizmetine girme hakkına ilişkin hususlardır.

4. Bu bağlamda Türkiye Uzay Ajansında istihdam edilecek olan Uzay Teknolojileri Uzman Yardımcılarının kamu hizmetine girmek için gerekli olan şartları ve nitelikleri atıf yoluyla belirleyen dava konusu kuralın yasak alanda düzenleme yaptığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kuralın uzman yardımcılara yönelik kısmı Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır.

5. Diğer yandan Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesi uyarınca Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda CBK çıkarılamaz. Dava konusu kural, atıf yoluyla, aynı zamanda Uzay Teknolojileri Uzmanlığına atanmak için gerekli şartları ve nitelikleri de düzenlemektedir. Oysa Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca kamu görevlilerinin *nitelikleri* ve *atanmaları* kanunla düzenlenmelidir. Bu nedenle uzmanların atanmaları için öngörülen şartlar ve aranan niteliklerin *münhasıran kanunla düzenlenmesi* gerektiğinden, iptali istenen CBK kuralı Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır (aynı yönde bkz. AYM, E.2018/123, K.2022/138, 09/11/2022, § 13-19).

B. CBK'nın 6. Maddesi

6. Dava konusu kural ekli listede yer alan kadroların ihdas edilerek 2 sayılı CBK'nın eki (1) sayılı Cetvele eklendiğini belirtmektedir. Anayasa

Mahkemesinin 2018/119 esas sayılı kararına ilişkin muhalefet şerhinde açıklandığı üzere, kamu kurum ve kuruluşlarında kadro ihdası ve/veya iptaline yönelik hususlar bütçe hakkıyla ilgisi, başta mülkiyet hakkı olmak üzere temel hak ve hürriyetlere ilişkin olması ve münhasıran kanunla öngörülen bir konu olması hasebiyle CBK ile düzenlenemez. Dolayısıyla bu yönde düzenleme yapan CBK hükümleri Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırılık teşkil eder (bkz. AYM, E.2018/119, K.2020/25, 11/06/2020, §§ 14-36).

7. Aynı gerekçeler, dava konusu kural için de geçerlidir.

C. CBK'nın Geçici 1. Maddesi

8. Dava konusu geçici 1. maddenin (1) numaralı fıkrası maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce Türkiye Uzak Ajansına başkan olarak atanmış personelin CBK ile ihdas edilen "Başkan" kadrosuna atanmış sayılmasını, (2) numaralı fıkrası ise ihdas edilen memur kadrolarına 2 sayılı CBK'nın öngördüğü atama sayısı sınırı aranmaksızın açıktan veya naklen atama yapılabilmesini düzenlemektedir.

9. Anayasa'nın 128. maddesi gereğince kamu kurum ve kuruluşlarında ihdas edilen kadrolara yapılacak *atamalara* ilişkin hususların da kanunla düzenlenmesi gerekmektedir. Buna karşın CBK ile ihdas edilen başkan kadrosuna ve memur kadrolarına yapılacak atamalara ilişkin hususları düzenleyen dava konusu kurallar Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

10. Yukarıda (A), (B) ve (C) başlıkları altında açıklanan gerekçelerle dava konusu kuralların konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğunu düşündüğümden çoğunluğun red yönündeki kararına katılmıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

A. 52 Numaralı CBK'nın 3. Maddesiyle değiştirilen 23 Numaralı Türkiye Uzay Ajansı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine Eklenen 9/A Maddesinin Birinci Fıkrası

1. Kuralla Uzay Ajansı kurumunda uzay teknolojileri uzmanı ve uzman yardımcısı istihdam edilebileceği belirtilmek suretiyle istihdam edilecek bazı kamu görevlilerinin nitelikleri düzenlenmektedir. Bu konu 657 sayılı Kanunun ek 41. maddesinde düzenlenmiş ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi durumunda idarelerin uzman ve uzman yardımcısı istihdam edebilecekleri hükme bağlanmıştır. Fakat anılan maddedeki düzenlemenin uygulanabilir olması incelenen CBK kuralı ile mümkün olmaktadır. Bu anlamda anılan ek 41. maddede Uzay Ajansı'nda istihdam edilecek uzay teknolojileri *uzman yardımcısı* nitelikleri, başka deyişle kamu hizmetine giriş koşulları düzenlenmediği halde incelenen kural ile bu husus ilk elden düzenlenmektedir. Buna karşın Anayasanın 70. maddesi ile kamu hizmetine girme hakkı güvence altına alınmıştır. Bu kapsamda Anayasanın 13. maddesi uyarınca hizmete alınmada görevin gerektirdiği niteliklerin kanunla düzenlenmesi gerekirken kuralla ilk elden CBK ile bu niteliklerin düzenlendiği görülmektedir.

2. Uzay teknolojileri uzmanıyla ilgili olarak ise Anayasanın 128. maddesinde memur ve diğer kamu görevlilerinin niteliklerinin, görev ve yetkilerinin kanunla düzenlenmesi zorunluluğu öngörülmüştür. AYM daha önce bir kararında bir tüzelkişiliğin teşkilatı düzenlenirken bunun zorunlu sonucu olarak atamaya ilişkin usulün de düzenlenebileceğini kabul etmiş (2018/124 E. – 2020/56, 15.10.2020, par. 44) ise de anılan karar atanmaya ilişkin esasları, görevi ve nitelikleri kapsamamaktadır. Esasen, Ajansta görev yapacak uzmanların atanmasına ilişkin esasların düzenlenmesi bakanlık merkez ve taşra teşkilatının kurulması ve görev yetki alanlarının belirlenmesinin zorunlu bir sonucu da değildir. Dolayısıyla incelenen kural ile her iki görevli grubu yönünden de yasak alanda düzenleme yaptığı ve kuralın Anayasanın 104. maddesinin 17. fıkrasının 3. cümlesine aykırı olduğu için iptal edilmesi gerektiği görüşündeyim.

B. Kararnamenin 6. Maddesi ile ekli listede yer alan kadroların ihdas edilip 2 sayılı CBK'ya ekli I sayılı Cetvele Türkiye Uzay Ajansı Bölümünün Eklenmesi

3. Bu konuda daha önce AYM'nin 11.06.2020 tarihli, E. 2018/119 ve 2020/25 sayılı Kararında yazdığım karşıoyumdaki gerekçeler doğrultusunda kuralın Anayasanın 104. maddesinin 17. fıkrasının 3. cümlesi uyarınca iptal edilmesi gerektiği görüşündeyim.

C. Geçici 1. Madde Yönünden

4. Geçici maddenin birinci ve ikinci fıkralarındaki kurallarla, daha önce Başkan olarak atanan personelin bu CBK ile ihdas edilen Başkan unvanlı kadroya başka bir işleme gerek kalmaksızın atanması ile aynı CBK ile ihdas edilen memur kadrolarına açıktan veya naklen atama yetkisi düzenlenmektedir. İlk olarak, hukuki zorunluluklar dışında düzenleyici işlemlerle bireysel idari işlem tesisinin hukuka ve anayasal hukuk düzenine uygun olmayacağı belirtilmelidir. Kurala benzer düzenlemeler içeren Mahkememizin 2020/8 E. – 2020/25 K. sayılı kararında yazdığım karşıoydaki gerekçeler burada da geçerlidir. Öte yandan memur ataması bir tüzel kişiliğin teşkilatının kurulmasının zorunlu bir sonucu değildir. Anayasanın 123. maddesi uyarınca CBK ile kurulan tüzelkişilerin hizmetlerini yürütecek memurların atanmasına ilişkin esasların yine Anayasanın 128. maddesi uyarınca kanunla düzenlenmesi zorunludur. Bu nedenle düzenlemenin Anayasanın 104. maddesinin, münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken konularda CBK çıkarılamayacağına ilişkin 17. fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı olması nedeniyle iptal edilmesi gerekmektedir.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

A. 3. Maddesiyle 12.12.2018 Tarihli ve (23) Numaralı Türkiye Uzay Ajansı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 9/A Maddesinin (1) Numaralı Fıkrası Yönünden

1. İptali istenen kural Türkiye Uzay Ajansında 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun Ek 41. maddesi uyarınca Uzay Teknolojileri Uzmanı ve Uzay Teknolojileri Uzman Yardımcısı istihdam edilebileceğini düzenlemektedir.

2. Kural, Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrası göz önüne alındığında münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir alana müdahale ettiğinden konu bakımından yetki açısından Anayasa'nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesiyle bağdaşmadığından çoğunluk kararına katılmıyorum.

B. 9/A Maddesinin (2) Numaralı Fıkrası Yönünden

3. Kural, Uzay Teknolojileri Uzmanı ve Uzay Teknolojileri Uzman Yardımcısı kadrolarında istihdam edilenlerin özlük hakları bakımından denk olacağı kadrolara göndermede bulunmaktadır.

4. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrası gereğince münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konu iptali istenen kuralla düzenlendiğinden, kural konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı düşmektedir.

C. 6. Madde Yönünden

5. Kuralla ekli listede kadrolar ihdas edilerek 2 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki (1) sayılı cetvele eklenmektedir. Mahkememizin, E.2018/119, K.2020/25, sayılı ve 11/06/2020 tarihli kararında belirttiğim karşıoy gerekçeleri bu fıkra bakımından da geçerlidir.

D. (2) Numaralı Fıkrası Yönünden

6. Kural, Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile ihdas edilen memur kadrolarına 2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 11. maddesine göre

belirlenen atama sayısı sınırı aranmaksızın açıktan ve naklen yapılabileceğini hükme bağlamıştır.

7. Bu kural da Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrası gereğince münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken atama konusuna yer verdiğinden konu bakımından yetki yönü ile Anayasa'nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesiyle uyumlu olmadığından çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye
Engin YILDIRIM

KARŞIOY GEREKÇESİ

(52) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (CBK) 3. maddesiyle (23) numaralı CBK'ya eklenen 9/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının, 6. maddesinin ve geçici 1. maddesinin Anayasaya aykırı olmadığına ve iptal taleplerinin reddine karar verilmiştir.

Red kararlarının gerekçelerinde; kamu kurum ve kuruluşlarının kadrolarının ihdası ve iptali ile personel istihdamı konusundaki düzenlemelerin idarenin teşkilât yapısına ve dolayısıyla yürütme yetkisine ilişkin olduğu, Anayasada CBK ile düzenlenmesi yasaklanan haklar ve ödevler ile ilgisinin bulunmadığı, Anayasanın 123. maddesinin son fıkrası ile bağlantılı olarak 104. maddenin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü olmadığı gibi daha önce kanunlarda da açıkça düzenlenmediği, bu nedenlerle konu yönünden Anayasanın 104. maddesine aykırı olmadığı belirtilmiştir.

CBK'nın 3. maddesiyle (23) numaralı CBK'ya eklenen 9/A maddesinin (1) numaralı fıkrasında, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının ilgili kuruluşu olan ve kamu tüzelkişiliği bulunan Türkiye Uzay Ajansında 657 sayılı Kanunun ek 41. maddesine göre Uzay Teknolojileri Uzmanı ve Uzman Yardımcısı istihdam edilebilmesi öngörülmüş; 6. maddesiyle, ekli listedeki kadrolar ihdas edilerek (2) sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında CBK'nın eki (I) sayılı Cetvele Türkiye Uzay Ajansı bölümü olarak eklenmiş ve geçici 1. maddesinde, daha

önce atanan Başkanın yeni ihdas edilen Başkan kadrosuna atanmış sayılacağı ve yeni ihdas edilen memur kadrolarına yapılacak atamalar hakkında geçiş hükümleri getirilmiştir.

Kamu kurum ve kuruluşlarının kadrolarının ihdası ve iptalinin, teşkilât yapısına ilişkin bir düzenleme olmasından dolayı yürütme yetkisine ilişkin olduğu ve Anayasanın 123. maddesinin son fıkrasında öngörülen istisna kapsamında yer aldığı, bu sebeple birinci fıkrasında öngörülen kanunla düzenleme ilkesine tâbi olmadığı ve 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bulunmadığı yönündeki çoğunluk görüşüne, kadro ihdası ve iptalinin yasama yetkisi kapsamında bulunan bütçe hakkı ile ilgili olması; ayrıca personel istihdamının da kadro ihdasının doğal bir sonucu olmasından dolayı idarenin kuruluş ve görevlerinin bir parçasını teşkil ettiği ve 123. maddenin son fıkrasında geçen “kurulur” ibaresinin kamu tüzelkişiliğinin görevleri, yetkileri ve teşkilâtı ile personel istihdamı konusundaki düzenlemelerin de CBK ile yapılmasına imkân tanıdığı yönündeki görüşe, anılan fıkra da CBK ile sadece kamu tüzelkişiliğinin kurulmasına imkân tanınması, istisnaların dar yorumlanması ilkesi uyarınca bunun kurumun teşkilât yapısı, görev ve yetkileri, personeli ve kadro ihdası ve iptalini de kapsayacak genişlikte yorumlanamayacak olması sebebiyle, bu hususların Anayasanın 123. ve 128. maddeleri uyarınca kanunla düzenlenmesi gerektiğinden katılmak mümkün değildir (ayrıntılı açıklama için bkz. 11/6/2020 tarihli ve E.2018/119, K.2020/25 sayılı; 30/12/2021 tarihli ve E.2021/91, K.2021/106 sayılı kararlara ilişkin karşıoy gerekçelerim).

Başka bir deyişle, bütçe hakkı ile ilgili bulunan kadro iptali ve ihdasının yürütme yetkisine ilişkin konulardan olmamasından dolayı 104. maddenin onyedinci fıkrasının birinci cümlesine; kadrolarla ilgili düzenlemelerin yanında Kurumun personel istihdamına ilişkin hususların da Anayasanın 123. ve 128. maddeleri uyarınca kanunla düzenlenmesi gereken konular arasında yer almasından dolayı da üçüncü cümlesine göre CBK ile düzenlenemeyeceği açıktır.

Diğer taraftan, CBK’nın geçici 1. maddesinin, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce atanan Başkanın yeni ihdas edilen Başkan unvanlı kadroya atanmış sayılmasına ve memur kadrolarına atama yapılmasına ilişkin fıkraları da Anayasanın 128. maddesi uyarınca kanunla düzenlenmesinde zorunluluk bulunan konularla ilgili olduğundan CBK ile düzenlenemez (aynı yönde bkz. 31/3/2021 tarihli ve E.2020/8, K. 2021/25 sayılı; 28/9/2022 tarihli ve E.2021/90, K.2022/108 sayılı kararlara ilişkin karşıoy gerekçelerim).

Yukarıda belirtilen sebeplerle, anılan kuralların konu bakımından yetki yönünden Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının birinci ve üçüncü cümlelerine aykırı olduğu ve iptal edilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluğun red kararına karşıyım.

Üye
M. Emin KUZ

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 22/11/2019 tarihli ve (52) numaralı Türkiye Uzay Ajansı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile ilgili gerçekleştirilen Anayasa'ya uygunluk denetiminde ulaştığı kanaatlere aşağıda belirttiğim kurallarda, açıklayacağım gerekçelerle katılmamaktayım.

A. 3. maddesiyle 12/12/2018 tarihli ve (23) numaralı Türkiye Uzay Ajansı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 9/A maddesinin (1) numaralı fıkrası:

2. Dava konusu kuralla Türkiye Uzay Ajansında 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun Ek 41. maddesi uyarınca Uzay Teknolojileri Uzmanı ve Uzay Teknolojileri Uzman Yardımcısı istihdam edilebileceği hüküm altına alınmaktadır.

3. Dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kuralının referansta bulunduğu 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun ek 41. maddesindeki hükümlere bakıldığında buralarda uzman yardımcılığına atanma ile ilgili niteliklerin düzenlendiği görülmektedir. Dolayısıyla referansta bulunduğu kuralların içeriğine bakıldığında dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmü esasında istihdam edilecek personelle ilgili nitelikleri düzenleyen bir özelliği bünyesinde barındırmaktadır. Bu nedenle de kural açıkça Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında belirtildiği şekilde münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuyu düzenlemesi nedeniyle konu bakımından yetki yönüyle Anayasa'nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırılık taşıdığından iptali gerekmektedir.

B. 9/A maddesinin (2) numaralı fıkrası:

4. Bu fıkra da Uzay Teknolojileri Uzmanı ve Uzay Teknolojileri Uzman Yardımcısı kadrolarında istihdam edilenlerin özlük hakları bakımından denk olacağı kadrolara referansta bulunmaktadır.

5. Dolayısıyla bu bağlamda dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmü ile yine Anayasa'nın 128. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konu düzenlendiği için (2) numaralı fıkranın da konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırılık gerekçesiyle iptali gerekmektedir.

C. 6. Madde:

6. Kuralla ekli listede kadrolar ihdas edilerek 2 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki (1) sayılı cetvele eklenmektedir.

7. Esasında dava konusu 6. madde hükmünün kadro ile ilgili bir düzenleme niteliğinde olduğu açıktır. Benzer biçimde Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kadro ihdası konusunu düzenleyen bir kurala ilişkin Anayasa Mahkemesinin daha önce verdiği bir kararda bu konunun Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenmesinin Anayasa'ya aykırılık teşkil ettiği görüşünde olduğumdan Mahkememiz çoğunluğunun iptal isteminin reddi yönündeki kanaatine katılmamıştım (Bkz.: E. S.: 2018/119, K. S.: 2020/25, K. T.: 11/06/2020 §§ 6-22, 27-31, 33). Aynı hukuki gerekçelerin kadro ile ilgili düzenlemelerin yer aldığı dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükümlerinde de geçerli olduğu kanaatinde olduğumdan E. S.: 2018/119, K. S.: 2020/25 sayılı kararın karşılıyunda yer verdiğim gerekçelerle dava konusu ibarenin iptali gerekmektedir.

D. (2) numaralı fıkrası:

8. Bu kuralla da bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile ihdas edilen memur kadrolarına 2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 11. maddesine göre belirlenen atama sayısı sınırı aranmaksızın açıktan ve naklen atama yapılabileceği düzenlenmektedir.

9. Bu kuralla da Anayasa'nın 128. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken atama konusu düzenlendiğinden dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmü konu bakımından yetki yönü ile Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırılık taşıdığından iptali gerekmektedir.

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞI OY

A) 22/11/2019 tarihli ve (52) numaralı Türkiye Uzay Ajansı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin **3. maddesiyle eklenen 9/A maddesindeki "Ajansta 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ek 41 inci maddesi uyarınca Uzay Teknolojileri Uzmanı ve Uzay Teknolojileri Uzman Yardımcısı istihdam edilebilir."** Birinci fıkranın "**konu bakımından yetki yönünden**" Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verilmiştir.

Dava konusu kural, Türkiye Uzay Ajansı'na uzay teknolojileri uzmanı ve uzman yardımcılarının istihdamına ilişkin düzenleme içermektedir.

Kural, **Uzay Teknolojileri Uzman Yardımcılarının istihdamının CBK ile düzenlenmesi yasak alan kapsamında** kaldığından anayasaya aykırıdır.

Kamu hizmetlerine girme hakkını düzenleyen Anayasa'nın 70. maddesi, Anayasa'nın ikinci kısmının siyasi haklar ve ödevler başlıklı dördüncü bölümünde yer almaktadır.

Dava konusu kural uzay teknolojileri uzman yardımcısının 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesine göre istihdamı memur statüsünde kamu hizmetine girme hakkını düzenlemektedir.

Kuralda atıf yapılan 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesinin birinci fıkrası *"...diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmalarına ilişkin*

Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla ... uzman ve uzman yardımcısı istihdam edilebilir.” şeklindedir.

Dava konusu kuralın yaptığı atıf olmadan anılan kişilerin kamu hizmetine girme hakkı yönünden 657 sayılı Kanun’un ek 41. maddesindeki koşullar geçerli olmayacaktır.

Dolayısıyla uzay teknolojileri uzman yardımcısının kamu hizmetine alınma şartlarını düzenleyen dava konusu kural, uzay teknolojileri uzman yardımcılığı yönünden Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır.

Dava konusu kural, **Uzay Teknolojileri Uzmanı istihdamı yönünden ise Anayasa’da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konuların CBK ile düzenlenememesi** nedeniyle anayasaya aykırıdır.

Anayasa’nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında “*Memurların ve diğer kamu görevlilerinin ... nitelikleri, atanmaları, ... kanunla düzenlenir.*” denilmektedir.

Kuralın, anılan atamaları kendi metninde doğrudan düzenlemesi ile başka bir metne atıfla düzenlemesi arasında bir fark bulunmamaktadır. Dava konusu kural 657 sayılı Kanun’un ek 41. maddesine yaptığı atıfla atama usulünü değil atanacak personelin niteliklerini belirlemektedir.

Anayasa’nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan CBK ile kamu tüzel kişiliğinin kurulabilmesi düzenlemeyi de içeriyor olsa da Anayasa hükmünde memurların ve kamu görevlerinin atanmalarının esasının ya da atanmak için sahip olması gereken niteliklerin CBK ile düzenlenebileceği açıkça belirtilmemiştir. Ayrıca uzay teknolojileri uzmanı olarak atanmak için gereken niteliklerin belirlenmesi Türkiye Uzay Ajansı tüzel kişiliğinin teşkilatının görev ve yetkilerinin düzenlenmesinin zorunlu bir sonucu da değildir.

Bu nedenlerle dava konusu kuralın Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesindeki “*Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz.*” hükmüne aykırıdır.

B) 52 numaralı CBK'nın 6. Maddesinin "konu bakımından yetki yönünden" Anayasa'ya aykırı olmadığına dair Genel Kurulun çoğunluk görüşüne katılmamaktayım.

Dava konusu kural, Türkiye Uzay Ajansı'nda genel idare esaslarına göre yürütülmekte olan kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri ifa edecek yönetici ve personele ilişkin kadro ihdasını içermektedir.

Anayasada 104. maddenin onyedinci fıkrasının birinci cümlesi uyarınca istisna olarak *"yürütme yetkisine ilişkin konular"* ile sınırlı şekilde CBK çıkarma yetkisi tanınmıştır.

Anayasa Mahkemesi 14/2/2018 tarihli ve E.2016/47, K. 2018/10 sayılı kararında bütçe hakkının yasama organına ait bulunduğunu ve kanunla düzenlenmesi gerektiğini tespit etmiştir. Anayasa Mahkemesi 28/6/1988 tarihli ve E.1987/21, K.1988/25 sayılı kararında ise kadro ihdasını bütçe hakkıyla irtibatlandırmış ve Bakanlar Kuruluna kadro iptal ve ihdası yetkisi veren kuralı Anayasa'nın bütçeyle ilgili 162. maddesine aykırı bularak iptal etmiştir. Bu bağlamda dava konusu kuralla yasama organına ait olan bu yetki CBK ile yürütme tarafından kullanılmıştır.

Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi gereği Anayasa'nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümünde yer alan siyasi haklar ve ödevler CBK ile düzenlenemez.

Anayasa Mahkemesi 1/7/2015 tarihli ve E.2015/39, K.2015/62 sayılı kararında *"ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı haklarını"* Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı kapsamında görmüştür.

Anayasa Mahkemesi pek çok kararında kamu görevlilerinin maaş ve emeklilik ikramiyesi gibi ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığını mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirmiştir (AYM, E.2019/50, K. 2019/96, 25/12/2019; AYM, E.2018/8, K.2018/85, 11/5/2018). Bu yönüyle kadro ihdasını içeren CBK kuralı aynı zamanda bu kişilerin mülkiyet hakkına yönelik bir düzenleme olduğundan Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır.

Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesi gereğince münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda CBK çıkarılamaz.

Anayasa Mahkemesi 23/1/2020 tarihli ve E.2019/31, K.2020/5 sayılı kararında Anayasa'da CBK'larla düzenleneceği özel olarak öngörülen konulara ilişkin Anayasa hükümlerinin açıkça izin verdiği hususlarda CBK'larla düzenleme yapılabileceğini kabul etmiştir.

Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrası *"Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir."* şeklindedir. Bu nedenle dava konusu CBK kuralı Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda çıkarıldığından Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

C) 52 numaralı CBK'nın Geçici 1.Maddesinin (1) numaralı fıkrası ile Türkiye Uzay Ajansı Başkanının atanmasını düzenlemektedir.

Dava konusu kural, Anayasa'nın 128. maddesindeki kamu görevlilerinin atanmasının kanunla düzenlenmesine ilişkin hükme Anayasa'nın 104. maddesinin dokuzuncu fıkrası çerçevesinde üst kademe yöneticileri bakımından getirilen istisna kapsamındadır.

Kural, Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken konularda CBK çıkarılamaz kuralına aykırı değildir. İptalin reddine bu gerekçe ile katılıyorum.

D) 52 numaralı CBK'nın Geçici 1.Maddesinin (2) numaralı fıkrasının "konu bakımından yetki yönünden" Anayasa'ya aykırı olmadığına dair Genel Kurulun çoğunluk görüşüne katılmamaktayım.

Dava konusu kural, Geçici 1. Maddenin (2) numaralı fıkrası olup *"Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile ihdas edilen memur kadrolarına, 31/12/2020 tarihine kadar 2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 11 inci maddesine göre belirlenen atama sayısı sınırı aranmaksızın, açıktan veya naklen atama yapılabilir"* şeklindedir.

Dava konusu kural memurların atanmasını düzenlemektedir.

Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında *"Memurların ... atanmaları.. kanunla düzenlenir."* denilmektedir. Mahkememiz Anayasa'nın 123. maddenin üçüncü fıkrasındaki *"Kamu tüzelkişiliği...Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulur."* hükmünde yer alan *"kurulur"* ibaresinin düzenlemeyi de içerdiği kanaatine varmış olmakla beraber Türkiye Uzay Ajansı memurlarının atanmasının düzenlenmesi anılan maddedeki *"kurulur"* ibaresinin zorunlu bir sonucu değildir. Diğer bir ifadeyle Türkiye Uzay Ajansı konusunda düzenleme yapabilmek mutlaka anılan kurumun memurlarının atanmasına ilişkin düzenleme yapılmasını gerektirmemektedir.

CBK ile kurulan bir kurumu ilgilendiren her konunun CBK ile düzenlenmesinin mümkün olduğu şeklindeki yorumun kabulü durumu yasak alan içindeki temel hakları ilgilendiren konuların dahi CBK ile düzenlenebileceği sonucuna ulaştırır.

Bu nedenlerle dava konusu kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesindeki *"Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz."* hükmüne aykırıdır.

Tüm bu sebeplerle yukarıda belirtilen kuralların Anayasaya aykırı olduğu kanaati ile iptal talebinin reddine dair çoğunluk görüşüne iştirak edilmemiştir.

Diğer açıdan çoğunluk görüşünde yukarıda belirtilen dava konusu kuralların **"konu bakımından yetki yönünden"** Anayasaya aykırı bulunmayıp içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi aşamasına geçilmesi ile kuralın içerik itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ilişkin görüşe katılmaktayım.

Üye
Kenan YAŞAR

Esas Sayısı : 2020/4

Karar Sayısı : 2022/147

Karar Tarihi : 30/11/2022

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 129 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 6/11/2019 tarihli ve (49) numaralı Coğrafi Bilgi Sistemleri Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. Tümünün Anayasa'nın 20. ve 104. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına,

B. 1. 11. maddesinin,

2. 12. maddesinin (2) numaralı fıkrasının,

3. 14. maddesinin (4) numaralı fıkrasının,

4. 18. maddesinin;

a. (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin,

b. (2) numaralı fıkrasının,

Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 7., 10., 13., 20., 48., 104. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ KURALLARI VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKMÜ İLE KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME KURALLARI

A. İptali İstenen Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi Kuralları

İptali talep edilen Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (CBK) şöyledir:

“COĞRAFI BİLGİ SİSTEMLERİ HAKKINDA CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Tanımlar ve İlkeler

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin amacı coğrafi bilgi sistemleri ile Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi ve altyapısına ilişkin; kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonun sağlanması, hedef ve stratejilerin oluşturulması, coğrafi veri temaları içinde yer alan coğrafi veri ve bilginin üretilmesi ve güncelliğinin sağlanması, yönetilmesi, kullanılması, erişimi, güvenliğinin sağlanması, paylaşılması ve dağıtımına yönelik usul, esas ve standartlar ile bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamında oluşturulan kurulların, kamu kurum ve kuruluşlarının, gerçek ve tüzel kişilerin görev, yetki ve sorumluluklarının belirlenmesidir.

Kapsam

MADDE 2- (1) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 1 inci maddede belirtilen amaçlarla sınırlı olmak üzere, kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişileri ve bunların faaliyetlerini kapsar.

(2) Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisinde yer almayan coğrafi veriler bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin kapsamı dışındadır.

Tanımlar

MADDE 3- (1) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin uygulanmasında;

a) Ağ hizmetleri: Elektronik ortamda veri erişimi, paylaşımı ve kullanımı için coğrafi veri ve veri bilgisinin aranması, görüntülenmesi, dönüştürülmesi, indirilmesi ve bedelli veya bedelsiz veri paylaşımına imkân sağlayan hizmetleri,

b) Bakanlık: Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığını,

c) Birlikte çalışabilirlik: Farklı işlevsel birimler arasında, bu birimlerin benzersiz karakteristiği hakkında bilgi sahibi olmadan ya da en az bilgiyle, iletişim kurabilme, program yürütebilme, veri gönderebilme ve alabilme yeteneğini,

ç) Coğrafi bilgi: Öznitelik bilgisi ve topolojik bilgiyi içeren nitelik kazandırılmış coğrafi veriyi,

d) Coğrafi bilgi sistemi: Her türlü coğrafi verinin; üretilmesi, temini, depolanması, işlenmesi, yönetilmesi, analiz edilmesi, paylaşılması, sunulması ve güncel tutulması için gerekli olan donanım, yazılım, insan kaynağı, standartlar ve yöntemler bütünü,

e) Coğrafi veri: Konum bilgisi içeren her türlü veriyi,

f) Coğrafi veri hizmeti: Coğrafi veri ve veri bilgisinin standartlara uygun olarak paylaşımına yönelik iş ve işlemleri,

g) Coğrafi veri teması: Belirli bir konuya ilişkin olarak ulusal veya uluslararası standartlara uygun hazırlanan coğrafi veri topluluğunu,

ğ) Çalışma heyeti: Coğrafi bilgi hizmetleri kapsamında veri tanımlama dokümanı hazırlama, inceleme, araştırma, geliştirme, projelendirme ve danışmanlık faaliyetlerini yürüten heyeti,

h) Genel Müdürlük: Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğünü,

ı) Kamu kurum ve kuruluşları: Coğrafi veri üreten, paylaşan ve kullanan genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ve özel bütçeli idareler, bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, düzenleyici ve denetleyici kurumlar, sosyal güvenlik kurumları, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bunların bağlı ortaklıkları ile müessese ve işletmeleri, il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşları ile bunların kurduğu veya üyesi olduğu mahalli idare birlikleri, müessese, işletme ve bunların döner sermayeli kuruluşları ile özel kanunla kurulan kamu şirket ve kuruluşlarını,

i) Kurul: Türkiye Coğrafi Bilgi Sistemi Kurulunu,

j) Sorumlu kurum: Coğrafi veri sorumluluk matrisinde yer alan coğrafi veri temasının üretim, uyumlaştırma, güncelleme, güvenlik ve paylaşımından sorumlu olan ve ilgili temaya ait veriyi üreten diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla gerekli koordinasyonu sağlayan kamu kurum ve kuruluşunu,

k) Tanımlama dokümanı: Coğrafi veri temalarına ilişkin uygulama kurallarını, teknik esasları ve standartları belirleyen dokümanı,

l) Ulusal Coğrafi Bilgi Platformu: Bakanlık tarafından oluşturulan e-Devlet kapısına entegre elektronik altyapıyı,

m) Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi: Coğrafi verilere, veri setlerine ve veri servislerine erişimi ve paylaşımı kolaylaştırmak amacıyla ulusal kaynakların verimli bir şekilde kullanılması, bilgi teknolojilerinden istifade edilmesi ile süreç, koordinasyon ve takip mekanizmalarının işletilmesi için gerekli düzenlemelerin ve planlamanın yapılması ve bunların icra edilmesini sağlayan sistemi,

n) Ulusal Coğrafi Veri Paylaşım Matrisi: Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerin; coğrafi veriye erişim, paylaşım ve kullanım yetkilerini tanımlayan matrisi,

o) Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisi: Coğrafi veri temaları ile bu temalardan sorumlu olan kamu kurum ve kuruluşlarını gösteren matrisi,

ö) Veri bilgisi: Coğrafi veri hakkındaki tanımlayıcı ve açıklayıcı bilgileri, metaveriyi,

p) Yürütme Kurulu: Türkiye Coğrafi Bilgi Sistemi Yürütme Kurulunu,

ifade eder.

İlkeler

MADDE 4- (1) Coğrafi bilgi sistemleri hizmet ve uygulamalarına ilişkin tüm faaliyetlerde;

a) Kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanılması için coğrafi verinin toplanmasında, üretilmesinde, depolanmasında ve paylaşımında mükerrerliğin önlenmesi,

b) Coğrafi verinin toplanmasında, üretilmesinde, depolanmasında, paylaşımında, kullanımında ve sunumunda ulusal standartlara uyulması,

c) Coğrafi verinin ve veri bilgisinin doğru ve kaliteli üretilmesinin, güncelliğinin, güvenliğinin, sürekliliğinin ve paylaşılmasının sağlanması,

ç) Ulusal güvenliğe, kişisel verilerin korunmasına, fikri, sınai ve ticari haklara ilişkin mevzuat hükümleri ile milletlerarası andlaşma hükümleri saklı kalmak kaydıyla her türlü coğrafi verinin erişilebilir, paylaşılabilir ve kullanılabilir olması,

d) Birlikte çalışabilirliğin ve katılımcılığın sağlanması,

e) Ülke düzeyinde nitelikli insan kaynağı ve kapasitesinin geliştirilmesi,

f) Araştırma, geliştirme ve yenilik faaliyetlerinin teşvik edilmesi,

g) Standartların belirlenmesinde kamu kurum ve kuruluşlarının ihtiyaçlarının dikkate alınması,

ilkeleri gözetilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Görev, Yetki ve Sorumluluk

Bakanlığın görev ve yetkileri

MADDE 5- (1) Coğrafi bilgi sistemleri kapsamında Bakanlığın görev ve yetkileri şunlardır:

a) Ulusal Coğrafi Bilgi Sisteminin e-Devlet kapısına entegrasyonuna ilişkin iş ve işlemleri yürütmek ve sistemin işleyişine yönelik izleme raporlarını hazırlamak.

b) Ulusal Coğrafi Bilgi Platformunu kurmak, yönetmek, güvenliğini ve sürdürülebilirliğini sağlamak.

c) Coğrafi veri teması listelerinin, Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisinin, Ulusal Coğrafi Veri Paylaşım Matrisinin, kararların ve tanımlama dokümanlarının yayımlanmasını sağlamak.

ç) Coğrafi bilgi sistemlerine ilişkin ülke genelinde nitelikli insan kaynağı ve kapasitesinin artırılması ile araştırma, geliştirme ve yenilik faaliyetlerini teşvik etmek.

d) Coğrafi bilgi sistemlerinin altyapısını ve kapasitesini geliştirmek üzere proje ve programlar hazırlamak, gerekli görülmesi durumunda araştırma ve geliştirme merkezleri, enstitüler ve laboratuvarlar kurmak veya kurulmasını teşvik etmek.

e) Gerçek ve tüzel kişilerden gelen Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemine ilişkin faaliyetlerle ilgili talepleri almak.

f) Özel kurum, kuruluşlar ve üniversiteler ile veri paylaşımı, veri madenciliği ve yeni veri üretimi konularında, işbirliğine konu veriyi üreten kurumların da katılımıyla çalışmalar yapmak.

g) 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde coğrafi bilgi sistemleri ile ilgili olarak Bakanlığa verilen görevleri yapmak.

Kamu kurum ve kuruluşlarının görev ve yetkileri

MADDE 6- (1) Kamu kurum ve kuruluşları bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamında üretiminden sorumlu oldukları coğrafi verilerin ve veri bilgilerinin;

a) Mükerrer üretiminin önlenmesi için gerekli tedbirleri almakla,

b) Doğruluğunu, kalitesini, güncelliğini, güvenliğini ve gizliliğini sağlamakla,

c) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamında belirlenen ilke, usul, esas ve standartlara uyumlaştırılmasını ve paylaşılmasını sağlamakla,

ç) Erişim ve paylaşımını sağlamak için gerekli sistem altyapısını kurmak, işletmek ve güvenliğini sağlamakla,

d) Ulusal Coğrafi Bilgi Platformuna sunulmasını sağlamakla,
görevli ve yetkilidir.

(2) Kamu kurum ve kuruluşları bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamında oluşturulan çalışma heyetlerine konusunda yetkin kişilerin katılımını sağlar.

(3) Kamu kurum ve kuruluşları bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamında yürütülecek iş ve işlemler için ihtiyaç duydukları teknik ve idari danışmanlık hizmetlerine yönelik olarak çalışma heyeti oluşturulmasını Bakanlıktan talep edebilir.

(4) Kamu kurum ve kuruluşları Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisinde yer almasını istedikleri coğrafi verilerin bu matrise dahil edilmesi için Bakanlığa talepte bulunabilir.

(5) Kamu kurum ve kuruluşları Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisinde yer alan ve üretmekle yükümlü oldukları coğrafi verilerin üretim planlamasını yapar.

(6) Kamu kurum ve kuruluşları Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisi kapsamındaki coğrafi verilerin gerçek ve tüzel kişilere satışı ile ilgili ücret tarifelerini her yıl Şubat ayında Bakanlığa bildirir.

(7) Kamu kurum ve kuruluşları kurumsal platformları üzerinden yaptıkları veri paylaşımlarının istatistik bilgisini her ayın ilk iş günü Bakanlığa bildirir.

Gerçek ve tüzel kişilerin yetki ve sorumlulukları

MADDE 7- (1) 14 üncü maddenin dördüncü fıkrasına göre izin almakla yükümlü olanlar topladıkları, ürettikleri, paylaştıkları ya da sattıkları coğrafi verilere ilişkin veri bilgilerini Ulusal Coğrafi Bilgi Platformuna kaydetmekle ve güncellemekle yükümlüdür.

(2) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamında yürütülecek iş ve işlemlere ilişkin faaliyetlerde bulunan gerçek ve tüzel kişilerin yetki ve sorumlulukları ile uyması gereken usul ve esaslar Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kurullar, Çalışma Heyetleri ve Uzman İstihdamı

Türkiye Coğrafi Bilgi Sistemi Kurulu

MADDE 8- (1) Kurul, Cumhurbaşkanı tarafından görevlendirilen Cumhurbaşkanı Yardımcısının başkanlığında; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının, Hazine ve Maliye Bakanlığının, İçişleri Bakanlığının, Kültür ve Turizm Bakanlığının, Milli Savunma Bakanlığının, Sağlık Bakanlığının, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının, Tarım ve Orman Bakanlığının, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının ilgili Bakan Yardımcılarından, Dijital Dönüşüm Ofisinin ve Türkiye İstatistik Kurumunun Başkanlarından, Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığının ve Strateji ve Bütçe Başkanlığının ilgili Başkan Yardımcılarından oluşur.

(2) Kurulun görüşeceği konuların mahiyetinin gerektirdiği durumlarda, Kurula konu ile ilgili kurum temsilcileri de çağrılabilir.

(3) Kurulun sekreteryası Genel Müdürlük tarafından yürütülür.

(4) Kurulun görevleri şunlardır:

a) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamındaki ulusal hedefleri belirlemek ve ülke çapında uygulanmasını sağlamak.

b) Yürütme Kurulu tarafından teklif edilen Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisi ve Ulusal Coğrafi Veri Paylaşım Matrisini onaylamak, sorumlu kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak.

c) Yürütme Kurulu tarafından teklif edilen coğrafi veri temalarını onaylamak.

ç) Gerekli gördüğü hallerde, birden fazla kamu kurum ve kuruluşunu kapsayan coğrafi bilgi hizmetleri ile ilgili ortak projelerin yürütülmesi için Yürütme Kurulunu görevlendirmek.

d) Yürütme Kurulu tarafından sunulan acil, afet ve olağanüstü durumlara ilişkin coğrafi veri üretim ve paylaşım esaslarını onaylamak.

(5) Kurul her yıl Nisan ayında olağan olarak toplanır. Kurul Başkanı ihtiyaç halinde Kurulu olağanüstü toplantıya çağırabilir.

(6) Kurulun ilanı gerektiren kararları Resmî Gazete’de yayımlanır.

(7) Kurulun çalışma usul ve esasları Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Türkiye Coğrafi Bilgi Sistemi Yürütme Kurulu

MADDE 9- (1) Yürütme Kurulu, Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü’nün başkanlığında; Harita Genel Müdürlüğü, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü ve Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü doğal üye olmak üzere gündem maddesine göre Başkan tarafından üye olarak çağrılacak Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisindeki sorumlu kurumların Genel Müdür ve dengi yöneticilerinden oluşur.

(2) Yürütme Kurulu her yıl Şubat, Nisan, Haziran, Ağustos, Ekim ve Aralık aylarında olağan olarak toplanır ancak ihtiyaç halinde Başkan Yürütme Kurulunu olağanüstü toplantıya çağırabilir.

(3) Toplantının gündemine göre ilgili kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler ile sivil toplum kuruluşlarının yetkili

temsilcileri ya da uzmanları görüşleri alınmak üzere Başkanın daveti ile toplantıya çağrılabilir.

(4) Yürütme Kurulu en az üç üyenin katılımıyla toplanır. Kararlar toplantıya katılan üyelerin oy çokluğu ile alınır. Oylarda eşitlik olması halinde Başkanın bulunduğu taraf çoğunluk sayılır.

(5) Yürütme Kurulunun sekretarya hizmetleri Genel Müdürlük tarafından yürütülür.

(6) Yürütme Kurulunun görevleri şunlardır:

a) Kurul tarafından belirlenen hedeflerin ülke çapında uygulanmasını izlemek ve Kurula raporlamak.

b) Coğrafi bilgi hizmetlerinin uygulanmasına yönelik koordinasyonu sağlamak.

c) Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisi ve Ulusal Coğrafi Veri Paylaşım Matrisini hazırlayarak Kurulun onayına sunmak.

ç) Coğrafi veri temalarını güncellemek ve yeni coğrafi veri temalarını tespit ederek Kurulun onayına sunmak.

d) Bakanlık tarafından hazırlanan izleme raporlarını incelemek, gerekirse tavsiye kararı almak ve Kurula raporlamak.

e) Çalışma heyetleri tarafından hazırlanan tanımlama dokümanlarını ve raporları inceleyerek Bakanlığa göndermek.

f) Acil, afet ve olağanüstü durumlara ilişkin coğrafi veri üretim ve paylaşım esaslarını belirlemek ve Kurulun onayına sunmak.

g) Kamu kurum ve kuruluşları tarafından ücreti belirlenmemiş verilerle ilgili ücret tarifesi belirlemek.

ğ) Kurul tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

(7) Yürütme Kurulunun çalışma usul ve esasları Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Çalışma heyetleri

MADDE 10- (1) Çalışma heyetleri; Genel Müdürlük tarafından yapılacak çalışma konusunda yetkin kişilerden oluşturulur. Çalışma heyetleri Genel Müdürlüğe karşı sorumludur.

(2) Çalışma heyetlerinin görevleri şunlardır:

a) Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisinde yer alan coğrafi veri temalarına ait tanımlama dokümanlarını hazırlamak ve Genel Müdürlüğe sunmak.

b) Görevlendirildikleri konularla ilgili inceleme, araştırma, geliştirme, projelendirme ve danışmanlık faaliyetlerini yapmak.

(3) İhtiyaç duyulması halinde çalışma heyetlerine bağlı alt çalışma grupları oluşturulabilir.

(4) Çalışma heyetlerinin çalışma usul ve esasları Bakanlık tarafından düzenlenir.

Uzman istihdamı

MADDE 11- (1) Bakanlıklar ile bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların merkez teşkilatlarında bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamındaki görevleri yürütmek üzere, personel istihdam yapısına uygun olarak 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ek 41 inci maddesine ya da 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 23 üncü maddesine göre Coğrafi Bilgi Sistemi Uzmanı ve Coğrafi Bilgi Sistemi Uzman Yardımcısı istihdam edilebilir.

(2) Coğrafi Bilgi Sistemi Uzmanı ve Coğrafi Bilgi Sistemi Uzman Yardımcıları mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 30 uncu maddesi uyarınca Adalet Uzmanı ve Adalet Uzman Yardımcısına denktir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi Altyapısı

Coğrafi veri temaları

MADDE 12- (1) *Coğrafi veri temaları, bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamındaki kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerin ihtiyaçları doğrultusunda, ulusal ve uluslararası standartlara uygun olarak belirlenir ve güncellenir.*

(2) *Ekli (1) sayılı listede gösterilen coğrafi veri temalarının güncellenmesi ve yeni coğrafi veri temalarının tanımlanması gerektiğinde, yeni liste Yürütme Kurulu tarafından Kurula sunulur.*

(3) *Coğrafi veri temalarına ait tanımlama dokümanları Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girer.*

(4) *Tanımlama dokümanlarının yürürlüğe girmesini müteakiben sorumlu kurum, Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisindeki aynı temada coğrafi veri üreten diğer kamu kurum ve kuruluşları ile koordinasyonu sağlar ve coğrafi verinin üretilmesi, güncellenmesi ve paylaşılması için gerekli faaliyetleri yürütür.*

(5) *Coğrafi veri, coğrafi veri temaları ve Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisi ile ilgili faaliyetler, Bakanlık tarafından belirlenen birlikte çalışabilirlik esasları ve tanımlama dokümanlarına uygun olarak yapılır.*

Coğrafi veri hizmetleri, veri bilgisi

MADDE 13- (1) *Coğrafi veri hizmetleri, elektronik ortamda ve güncel teknolojilere uygun olarak yürütülür.*

(2) *Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisinde yer alan kamu kurum ve kuruluşları, coğrafi veri hizmetlerini ağ hizmetleri altyapısı vasıtasıyla Ulusal Coğrafi Bilgi Platformuna kesintisiz olarak sunar.*

(3) *Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerin ihtiyaçlarına uygun olarak ulusal düzeyde kullanılacak veri*

görsüntüleme ve paylaşım arayüzü Bakanlık tarafından geliştirilir. Bakanlığa bilgi verilerek kurumlarca da veri görsüntüleme ve paylaşım arayüzleri geliştirilebilir.

(4) Ulusal Coğrafi Bilgi Platformuna sunulacak coğrafi verilerin, coğrafi veri servislerinin ve veri bilgilerinin tanımlama dokümanlarındaki standartlara uygunluğu Bakanlık tarafından kontrol edilerek Ulusal Coğrafi Bilgi Platformunda yayımlanır.

(5) Veri bilgisi, coğrafi verinin üretimi aşamasında Bakanlıkça belirlenen standartlara uygun ve güncel olarak elektronik ortamda üretilir ve Ulusal Coğrafi Bilgi Platformuna sunulur.

(6) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlık tarafından düzenlenir.

Ulusal coğrafi bilgi platformu, coğrafi veri erişimi, paylaşımı ve kullanımı

MADDE 14- (1) Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisinde yer alan kamu kurum ve kuruluşlarının bu matristeki coğrafi veri ve veri bilgileri, Ulusal Coğrafi Veri Paylaşım Matrisinde yapılan yetkilendirme çerçevesinde, Ulusal Coğrafi Bilgi Platformu üzerinden paylaşılır. Kamu kurum ve kuruluşları coğrafi veri ve veri bilgilerini kendi kurumsal veri paylaşım platformlarından da paylaşabilir.

(2) Kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası üyelikleri ve işbirlikleri kapsamında uluslararası ağ sistemleri üzerinden temin ettikleri ya da paylaştıkları coğrafi verileri, milletlerarası anlaşma hükümleri saklı kalmak kaydıyla, veri tanımlama dokümanlarında belirlenecek şartlarda Ulusal Coğrafi Bilgi Platformu üzerinden de paylaşmakla yükümlüdür.

(3) Gerçek ve tüzel kişilerin kamu kurum ve kuruluşlarına ait coğrafi veri ve veri bilgisi taleplerinin Ulusal Coğrafi Bilgi Platformu üzerinden karşılanması esastır. Kurumlara yapılan talepler kurumsal platformlardan da karşılanabilir.

(4) Gerçek ve tüzel kişilerin Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisi kapsamındaki coğrafi verileri toplaması, üretmesi, paylaşması

veya satması; Bakanlıkça gerek görülmesi halinde güvenlik soruşturmasının ve/veya arşiv araştırmasının tamamlanması ve ticari faaliyetleri gerçekleştirmek için gerekli belgelere sahip olması şartı ile Bakanlık iznine tabidir.

(5) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlık tarafından düzenlenir.

İzleme ve raporlama

MADDE 15- (1) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamında yürütülen görev ve hizmetlere ilişkin izleme ve raporlama faaliyetlerine ait usul, esas ve performans göstergeleri Genel Müdürlük tarafından hazırlanır.

Birlikte çalışabilirlik

MADDE 16- (1) Kamu kurum ve kuruluşları coğrafi verinin erişimi, paylaşımı ve kullanımına yönelik kurumsal ağ hizmetleri altyapısı ve koordinasyon çalışmalarını Bakanlık tarafından belirlenen birlikte çalışabilirlik esasları doğrultusunda yürütür.

Güvenlik ve gizlilik

MADDE 17- (1) Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisi ve Ulusal Coğrafi Veri Paylaşım Matrisinde yer alan kamu kurum ve kuruluşları sorumlulukları altındaki coğrafi verilerin bilgi güvenliği önlemlerini alır, doğruluğunu, bütünlüğünü ve gizliliğini sağlar.

(2) Ulusal Coğrafi Bilgi Platformundaki veri bilgisi ve coğrafi veri hizmetlerinin güvenliğini ve gizliliğini Bakanlık sağlar.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Mali hükümler

MADDE 18- (1) Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisinde yer alan coğrafi verilerin üretimi ve paylaşımı amacıyla kamu kurum ve kuruluşları tarafından ihtiyaç duyulan proje ödenekleri, ilgili kamu

kurum ve kuruluşunun bütçesine konulur. Bu kapsamda yürütülen projeler Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslara uygun olarak Ulusal Coğrafi Bilgi Platformuna kaydedilir.

(2) Çalışma heyetlerinde görevlendirilen üyelere 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 29 uncu maddesine göre ayda dörtten fazla olmamak üzere her bir toplantı için uhdesinde kamu görevi bulunanlara (1000) gösterge rakamının, uhdesinde kamu görevi bulunmayanlara ise (2000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda huzur hakkı Bakanlık tarafından ödenir.

(3) Ulusal Coğrafi Bilgi Platformunun kurulumu, bakımı, idamesi, geliştirilmesi ve işletilmesine ait tüm yazılım, donanım ve danışmanlık giderleri ile Kurul, Yürütme Kurulu ve çalışma heyetlerine ait sekreteryaya, huzur hakkı, ulusal ve uluslararası çalıştay, sempozyum, toplantı ve benzer etkinlik giderleri Bakanlığın bütçesine konulacak ödenekten ve/veya Bakanlık Döner Sermaye İşletmesinden karşılanır.

(4) Özel kurum, kuruluşlar ve üniversiteler ile yapılacak veri paylaşımı, veri madenciliği ve yeni veri üretimi konularındaki işbirlikleri kapsamında yapılan iş ve işlemler neticesinde elde edilen veri, üçüncü şahıslar ile Bakanlık tarafından belirlenen bedel karşılığında paylaşılır.

Kadrolar

MADDE 19- (1) Ekli (2) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 2 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki (I) sayılı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bölümüne eklenmiştir.

Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisi bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde, Ulusal Coğrafi Veri Paylaşım Matrisi ise her bir tanımlama dokümanının onayını takiben bir yıl içinde Yürütme Kurulu tarafından hazırlanarak Kurulun onayına sunulur.

(2) Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisinde belirlenen kurumlar, bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin yürürlük tarihinden önce ürettikleri elektronik ortamdaki coğrafi veriyi, her bir tanımlama dokümanının yayımlanmasını takip eden üç yıl içinde ilgili tanımlama dokümanına uygun hale getirerek Ulusal Coğrafi Bilgi Platformu üzerinden sunar.

(3) Kamu kurum ve kuruluşları kendi sistemleri üzerinden sundukları ve tanımlama dokümanlarına uygun olan coğrafi veriyi, bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde Ulusal Coğrafi Bilgi Platformu üzerinden sunar.

(4) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde öngörülen yönetmelikler ile diğer düzenleyici işlemler, bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde çıkarılır.

(5) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi gereğince hazırlanacak yönetmelikler yürürlüğe girinceye kadar Bakanlık tarafından hazırlanmış olan mevcut mevzuat hükümlerinin bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Yürürlük

MADDE 20- (1) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 21- (1) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

(1) SAYILI LİSTE COĞRAFİ VERİ TEMALARI

1. Koordinat Referans Sistemleri ve Coğrafi Grid Sistemleri

2. İdari Birimler

3. *Coğrafi Yer Adları*
4. *Kadaastro*
5. *Bina*
6. *Adres*
7. *Yükseklik*
8. *Ortogörüntü*
9. *Ulaşım Ağları*
10. *Hidrografya*
11. *Jeoloji*
12. *Arazi Örtüsü*
13. *Arazi Kullanımı*
14. *Toprak*
15. *Koruma Bölgeleri*
16. *Doğal Risk Bölgeleri*
17. *Altyapı*
18. *Enerji Kaynakları*
19. *Madenler*
20. *İnsan Sağlığı ve Güvenliği*
21. *Nüfus Dağılımı – Demografi*
22. *Çevre İzleme Tesisleri*
23. *Sanayi Tesisleri*

24. Tarım Tesisleri

25. Kamu Yönetim Bölgeleri

26. Tür Dağılımı

27. Habitat Bölgeleri

28. Biyocoğrafya Bölgeleri

29. Deniz ve Tuzlu Su Alanları

30. Atmosfer Verileri

31. Meteoroloji Verileri

32. İstatiksel Raporlama Bölgeleri”

B. İlgili Görülen Kanun Hükmü ve Kanun Hükmünde Kararname Kuralları

1. 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun ek 41. maddesi şöyledir:

“Ek Madde 41- (Ek: 11/10/2011 – KHK-666/3 md.)

(Değişik fıkra: 2/7/2018 - KHK-703/174 md.) Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmalarına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla kurumun görev alanına giren konularda çalıştırılmak üzere merkez teşkilatlarında, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığında, Genelkurmay Başkanlığı ve kuvvet komutanlıklarının merkez karargâhlarında uzman ve uzman yardımcısı istihdam edilebilir.

Uzman yardımcılığına atanabilmek için; 48 inci maddede sayılan şartlara ek olarak, yapılacak yarışma sınavında başarılı olma ve (...) (1) en az dört yıllık lisans eğitimi veren hukuk, siyasal bilgiler, iktisat, işletme, iktisadi ve idari bilimler fakültelerinden veya bu bakanlıklar ve kurumlarca yürütülen kurumsal hizmet gerekleri çerçevesinde en az dört yıllık lisans eğitimi veren ve yönetmelikle belirlenen yükseköğretim kurumlarından ya da bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilen yurtdışındaki veya yurtdışındaki öğretim kurumlarından mezun olma şartı aranır.

Uzman yardımcılarını mesleğe özel yarışma sınavı ile alınır. Uzman yardımcılığı giriş sınavı merkezi sınav sonuçlarına göre; yazılı ve sözlü sınav veya yalnızca sözlü sınavdan oluşur. Öğrenim dalları itibarıyla belirlenecek uzman yardımcılığı kadrolarına giriş sınavı için, eleme sınavı sonucunda aranacak puan türleri, taban puanları ve sınavda alınan başarı derecelerine göre çağrılacak aday sayısı tespit edilerek, giriş sınavı duyurusuyla ilan edilir. Ancak, giriş sınavına çağrılacak aday sayısı, atama yapılacak kadro sayısının yirmi katından, yalnızca sözlü sınav yapılması hâlinde sözlü sınava çağrılacak aday sayısı giriş sınavı duyurusunda belirtilen kadronun dört katından fazla olamaz. Yazılı sınav, kurumun görev alanına göre yönetmelikle belirlenen konulardan yapılır. Yazılı sınav sonucunda yetmiş puandan az olmamak üzere, en yüksek puandan başlanarak giriş sınavı duyurusunda belirtilen kadronun dört katına kadar aday sözlü sınava çağrılır. Sözlü sınav, adayların;

- a) Sınav konularına ilişkin bilgi düzeyi,
- b) Bir konuyu kavrayıp özetleme, ifade yeteneği ve muhakeme gücü,
- c) Liyakati, temsil kabiliyeti, davranış ve tepkilerinin mesleğe uygunluğu,
- d) Özgüveni, ikna kabiliyeti ve inandırıcılığı,
- e) Genel yetenek ve genel kültürü,
- f) Bilimsel ve teknolojik gelişmelere açıklığı,

yönlerinden değerlendirilerek, ayrı ayrı puan verilmek suretiyle gerçekleştirilir.

Adaylar, komisyon tarafından üçüncü fıkranın (a) bendi için elli puan, (b) ila (f) bentlerinde yazılı özelliklerin her biri için onar puan üzerinden değerlendirilir ve verilen puanlar ayrı ayrı tutanağa geçirilir. Bunun dışında sözlü sınav ile ilgili herhangi bir kayıt sistemi kullanılmaz. Sınav komisyonu, kurum içinden veya dışından yönetmelikle belirlenen kişilerden oluşur. Sözlü sınavda başarılı sayılmak için, komisyon başkan ve üyelerinin yüz tam puan üzerinden verdikleri puanların aritmetik ortalamasının en az yetmiş olması şarttır. Başarı puanı en yüksek olan adaydan başlanmak suretiyle giriş sınavı duyurusunda belirtilen uzman yardımcısı kadro sayısı kadar asıl adayın

isimleri ilan edilir. Yapılan sınavlarda başarılı olmak şartıyla, giriş sınavı duyurusunda belirtilen uzman yardımcısı kadro sayısının yarısını geçmemek üzere komisyon tarafından belirlenen sayıda yedek adayın isimlerini kapsayan bir liste belirlenerek ilan edilir.

Uzman yardımcılığına atananlar, en az üç yıl çalışmak ve istihdam edildikleri birimlerce belirlenecek konularda hazırlayacakları uzmanlık tezi, oluşturulacak tez jürisi tarafından kabul edilmek kaydıyla, yapılacak yeterlik sınavına girmeye hak kazanırlar. Süresi içinde tezlerini sunmayan veya tezleri kabul edilmeyenlere tezlerini sunmaları veya yeni bir tez hazırlamaları için altı ayı aşmamak üzere ilave süre verilir. Yeterlik sınavında başarılı olanların uzman kadrolarına atanabilmeleri, Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından asgari (C), Dışişleri Uzmanlığı için asgari (B) düzeyinde veya dil yeterliği bakımından bunlara denkliği kabul edilen ve uluslararası geçerliliği bulunan başka bir belgeye yeterlik sınavından itibaren en geç iki yıl içinde sahip olma şartına bağlıdır. Sınavda başarılı olamayanlar veya sınava girmeye hak kazandığı hâlde geçerli mazereti olmaksızın sınav hakkını kullanmayanlara, bir yıl içinde ikinci kez sınav hakkı verilir. Verilen ilave süre içinde tezlerini sunmayan veya ikinci defa hazırladıkları tezleri de kabul edilmeyenler, ikinci sınavda da başarı gösteremeyen veya sınav hakkını kullanmayanlar ile süresi içinde yabancı dil yeterliliği şartını yerine getirmeyenler, uzman yardımcısı unvanını kaybederler ve kurumlarında durumlarına uygun memur unvanlı kadrolara atanırlar.

Uzman ve uzman yardımcılarının mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri, yarışma sınavı, tez hazırlama ve yeterlik sınavı ile uzman ve uzman yardımcılarıyla ilgili diğer hususlar, Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak kurumlarınca hazırlanacak yönetmelikle düzenlenir.

İkinci, üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı fıkralarda yer alan hükümler, 36 ncı maddenin “Ortak Hükümler” bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendinde belirtilen uzman ve uzman yardımcılarının merkez teşkilatına ait kadrolarda bulunanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı İdari Teşkilatı yasama uzman ve yasama uzman yardımcılarını ile 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun eki (III) sayılı Cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumların uzman ve uzman yardımcılarını hakkında da uygulanır.

(Değişik fıkra: 2/7/2018 - KHK-703/174 md.) Bu madde kapsamında istihdam edilen uzman ve uzman yardımcılarının bakanlıkların merkez teşkilatı kadrolarında bulunan uzman ve uzman yardımcılarının mevzuatında öngörülmüş olan mali ve sosyal hak ve yardımlar ile 36 ncı maddenin “Ortak Hükmüler” bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendi hükmünden aynı usul ve esaslar çerçevesinde yararlanırlar.

(Ek fıkra: 2/7/2018 - KHK-703/174 md.) Bu madde kapsamında istihdam edilen uzman ve uzman yardımcılarının teşkilatlanmaya ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla diğer görevlerinin yanı sıra yönetmelikle belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde araştırma, analiz, teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma yaptırılabilir. Denetime tabi gerçek ve tüzel kişiler, denetim için gereken gizli dahi olsa bütün belge, defter ve bilgileri talep edildiği takdirde ibraz etmek, para ve para hükmündeki evrakı ve ayniyatı ilk talep halinde denetimle görevli uzman ve uzman yardımcılarının göstermek, sayılmasına ve incelemesine yardımcı olmak zorundadır. Araştırma, inceleme, analiz, teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma ile görevli uzman ve uzman yardımcılarının görevleri sırasında tüm resmi daire, kurum, kuruluş ve kamuya yararlı derneklerle, gerçek ve tüzel kişilerden gerekli yardım, bilgi, evrak, kayıt ve belgeleri istemeye yetkili olup, kanuni bir engel olmadıkça bu isteğin yerine getirilmesi zorunludur. Uzman ve uzman yardımcılarının teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma işlerine ilişkin görevlendirmelerinde, 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrası hükmü uygulanır. Bunların görevlendirme ve çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak çıkarılacak kurumsal yönetmelikle düzenlenir.”

2. 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 Sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 2802 Sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu, 2914 Sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu, 5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması, Devlet Memurları ve Diğer Kamu Görevlilerine Memuriyet Taban Aylığı ve Kıdem Aylığı ile Ek Tazminat Ödenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (375 sayılı KHK);

a. Ek 23. maddesi şöyledir:

“İş mevzuatına tabi veya sözleşmeyle uzman istihdamı

Ek Madde 23- (Ek: 2/7/2018 – KHK-703/178 md.)

14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (A) bendi kapsamında personel istihdam edilmeyen kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörölmesi kaydıyla kurumun görev alanına giren konularda çalıştırılmak üzere 657 sayılı Kanun ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlere bağlı olmaksızın idari hizmet sözleşmesiyle ya da iş mevzuatına tabi olarak uzman ve uzman yardımcısı istihdam edilebilir.

Bu madde kapsamında uzman ve uzman yardımcısı istihdamında 657 sayılı Kanunun ek 41 inci maddesinin ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkraları hükümleri kıyasen uygulanır. Ancak uzman yardımcılarında verilen ilave süre içinde tezlerini sunmayan veya ikinci defa hazırladıkları tezleri de kabul edilmeyenler, ikinci sınavda da başarı gösteremeyen veya sınav hakkını kullanmayanlar ile yabancı dil yeterliği şartını yerine getirmeyenler, uzman yardımcısı unvanını kaybederler ve kurumlarında durumlarına uygun kadro veya pozisyonlara atanırlar.

Uzman ve uzman yardımcılarının mesleğe alınmaları, sınavları, nitelikleri, yetiştirilmeleri ve çalışma usul ve esasları ile istihdamlarına ilişkin diğer hususlar Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak kurumlarca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

İş mevzuatına tabi uzman ve uzman yardımcılarında ilişkin tüm ihtilaflar iş mahkemelerinde görülür.”

b. Ek 30. maddesi şöyledir:

“Unvan itibarıyla ilk kez ihdas edilen kadro ve pozisyonlara karşılık belirlenmesi

Ek Madde 30- (Ek: 2/7/2018 – KHK-703/178 md.)

Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle unvan itibarıyla ilk kez ihdas edilen kadro veya pozisyonların, mevzuatta yer alan kadro veya pozisyonlardan hangisine mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından karşılık geldiği Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde gösterilir. İhdas edilen kadro veya pozisyonlarda bulunanlara, karşılık gösterilen kadro veya pozisyonda bulunan emsali personele mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer

özlük hakları kapsamında yapılan ödemeler aynı usul ve esaslar çerçevesinde ödenir.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Recep KÖMÜRCÜ, Serdar ÖZGÜLDÜR, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU ve Selahaddin MENTEŞ'in katılımlarıyla 22/1/2020 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma isteminin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına, OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Abdullah TEKBAŞ tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu CBK kuralları, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin Anayasal Çerçevesi ve Yargısal Denetimi

3. 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Anayasa'nın bazı maddelerinde değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişikliklerle yeni bir hükûmet sistemine geçilmiş ve buna bağlı olarak Cumhurbaşkanı'nın görev ve yetkileri yeniden düzenlenmiştir. Anayasa'nın 8. maddesinde, yürütme yetkisi ve görevinin Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kuruluna ait olduğu ifade edilmekte iken maddede yapılan değişiklikle Bakanlar Kurulu kaldırılarak yürütme yetkisi ve görevi tek başına Cumhurbaşkanı'na verilmiştir. Anayasa'da Bakanlar Kuruluna verilen görev ve yetkilere ilişkin maddelerde de aynı doğrultuda değişiklik yapılarak daha önce Bakanlar Kuruluna ait olan görev ve yetkilerin Cumhurbaşkanı tarafından yerine getirilmesi öngörülmüştür.

4. Yeni hükûmet sisteminin en önemli özelliklerinden biri Cumhurbaşkanı'na *Cumhurbaşkanlığı kararnamesi* adı altında düzenleme

yapma yetkisinin tanınmasıdır. CBK'ların en belirgin özelliği ise Cumhurbaşkanı'na belirli konularda ilk elden düzenleme yapma yetkisinin verilmiş olmasıdır. Yürütmenin diğer düzenleyici işlemlerinden farklı olarak Cumhurbaşkanı Anayasa'da belirlenen yetki çerçevesinde herhangi bir kanuna dayanmadan ya da yasama organının onayı olmadan CBK'lar yoluyla düzenleme yapabilecektir.

5. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesinde Cumhurbaşkanı'nın yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK çıkarabileceği hüküm altına alınmıştır. Düzenlemeyle *yürütme yetkisine ilişkin* olmak kaydıyla CBK çıkarma konusunda Cumhurbaşkanı'na genel bir yetki verilmiştir. Maddenin gerekçesinde, yeni hükûmet sistemi gözetilerek genel siyasetin yürütülmesinde yürütme yetkisi ile ilgili olarak ihtiyaç duyduğu konularda Cumhurbaşkanı'na CBK çıkarabilmesine imkân tanımak amacıyla ilk elden düzenleme yapma yetkisinin tanındığı ifade edilmiştir.

6. Cumhurbaşkanı'na yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK çıkarma yetkisinin genel olarak verilmesinin yanı sıra Anayasa'nın diğer bazı maddelerinde belirtilen kimi konuların da CBK ile düzenleneceği ayrıca ifade edilmiştir. Bu kapsamda Anayasa'nın 104. maddesinin dokuzuncu fıkrasında üst kademe kamu yöneticilerinin atanmalarına ilişkin usul ve esasların; 106. maddesinin on birinci fıkrasında bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulmasının; 108. maddesinin dördüncü fıkrasında Devlet Denetleme Kurulunun işleyişi, üyelerinin görev süresi ve diğer özlük işlerinin; 118. maddesinin altıncı fıkrasında Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin teşkilatı ve görevlerinin CBK'larla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında ise kamu tüzel kişiliğinin kanunla veya CBK ile kurulacağı belirtilmiştir.

7. Anayasa'nın 148. maddesinde CBK'ların şekil ve esas bakımından Anayasa'ya uygunluğunun denetlenmesi öngörülmüş, yargısal denetim görev ve yetkisi de Anayasa Mahkemesine verilmiştir.

8. Anayasa'da Cumhurbaşkanı'na CBK çıkarma yetkisi verilmekle birlikte bu yetki sınırsız değildir. Kanunlardan farklı olarak Anayasa'da CBK'yla düzenlenecek konular sınırlandırılmıştır. Konu bakımından yetki yönünden getirilen bu sınırlamalar Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ilk dört cümlesinde düzenlenmiştir.

9. Anılan fıkranın birinci cümlesinde Cumhurbaşkanı'nın *yürütme yetkisine ilişkin konularda* CBK çıkarabileceği ifade edilmiştir. Buna göre yürütme yetkisine ilişkin konular dışında CBK ile düzenleme yapılması mümkün değildir.

10. Fıkranın ikinci cümlesinde “*Anayasa'nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin*” CBK'yla düzenlenemeyeceği belirtilmiştir. Bu hüküm uyarınca belirtilen alanlarda CBK ile düzenleme yapılamaz.

11. Fıkranın üçüncü cümlesinde de Anayasa'da *münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda* CBK çıkarılamayacağı hüküm altına alınmıştır. Ancak Anayasa'da hangi konuların münhasıran kanunla düzenleneceğine ilişkin özel bir hüküm bulunmamaktadır. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadında anayasa koyucunun kanunla düzenlenmesini öngördüğü konuların bu kapsamda görülmesi gerektiği kabul edilmektedir (AYM, E.2016/150, K.2017/179, 28/12/2017, § 57; E.2016/180, K.2018/4, 18/1/2018, § 17; E.2017/51, K.2017/163, 29/11/2017, § 13; E.2016/139, K.2016/188, 14/12/2016, § 9; E.2013/47, K.2013/72, 6/6/2013). Buna göre Anayasa'da kanunla düzenleneceği belirtilen alanlarda Cumhurbaşkanı'nın CBK çıkarma yetkisi bulunmamaktadır.

12. Fıkranın dördüncü cümlesinde ise *kanunda açıkça düzenlenen konularda* CBK çıkarılamayacağı ifade edilmiştir. Anılan hükme göre Cumhurbaşkanı'nın yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK çıkarabilmesi için CBK'yla düzenlenecek konunun kanunlarda açıkça düzenlenmemiş olması gerekir.

13. CBK'ların yukarıda belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygun olarak çıkarılması gerekmektedir. Aksi takdirde içeriği Anayasa'ya aykırılık oluşturmaya bile bu düzenlemelerin Anayasa'ya uygunluğundan söz edilemez. Dolayısıyla CBK'ların yargısal denetiminde öncelikle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygunluğunun ele alınması gerekir. Anılan fıkra yönünden herhangi bir aykırılık tespit edilmemesi durumunda ise bu defa CBK'ların içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi yapılmalıdır.

14. CBK'nın tümüne yönelik aykırılık iddiaları üzerine yapılacak Anayasa'ya uygunluk denetiminde ise CBK'da yer alan hükümlerin

bütünsel bir yaklaşımla ele alınarak CBK'nın temel düzenleme alanının/ konusunun ortaya konulması ve denetimin de belirlenen bu alan üzerinden gerçekleştirilmesi gerekir. Bununla birlikte CBK'nın tümü bakımından yapılan denetim neticesinde CBK'nın tümünün Anayasa'ya uygun olduğu yönünde ulaşılabilecek sonucun, ayrıca iptali talep edilen her bir CBK kuralına ilişkin olarak yapılacak anayasallık denetimi üzerinde bağlayıcı bir etkisi bulunmamaktadır.

B. CBK'nın Tümünün İncelenmesi

15. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (3) numaralı fıkrasında *"Mahkemenin, kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Anayasaya aykırılığı hususunda ileri sürülen gerekçelere dayanma zorunluluğu yoktur. Mahkeme, taleple bağlı kalmak şartıyla başka gerekçeyle de Anayasaya aykırılık kararı verebilir."* denilmiştir. Buna göre Anayasa Mahkemesi iptal ve itiraz davalarında yapacağı incelemede taleple bağlı bulunmaktadır.

16. Dava dilekçesinde CBK'nın tümü yönünden geçerli olabilecek bazı gerekçelere dayanılarak (49) numaralı CBK'nın tümünün, ayrıca konu ve içerik yönünden Anayasa'ya aykırı oldukları gerekçesiyle bazı madde, fıkra veya cümlelerin iptali talep edilmiştir. Bunun dışında CBK kurallarının her birinin ayrı ayrı Anayasa'ya aykırılığını ileri süren bir talebe yer verilmemiştir. Buna göre ayrıca dava konusu edilen kurallar dışında CBK, tümü yönünden incelenmiş; CBK'da düzenlenen her bir kurala ilişkin ayrıca bir inceleme yapılmamıştır. Dolayısıyla CBK'nın tümü yönünden aşağıda ulaşılabilecek sonucun her bir CBK kuralı yönünden yapılacak inceleme neticesinde verilecek kararın sonuçlarını doğurmayacağını vurgulanması gerekir.

1. Genel Açıklama

17. 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 97. ila 126. maddelerinde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının kuruluş ve teşkilatı ile görev ve yetkileri düzenlenmiştir.

18. Anılan CBK'nın 97. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (i) bendinde ulusal coğrafi bilgi sisteminin kurulmasına, kullanılmasına ve geliştirilmesine

dair iş ve işlemleri yapmak, yaptırmak, mahalli idarelerin planlama, harita, altyapı ve üstyapıya ilişkin faaliyetleri ile ilgili kent bilgi sistemlerinin kurulması, kullanılması ve ulusal coğrafi bilgi sistemi ile entegre olmasını desteklemek, adı geçen Bakanlığın görevleri arasında sayılmıştır.

19. Aynı CBK'nın 99. maddesinde Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğünün adı geçen Bakanlığın hizmet birimlerinden biri olduğu hüküm altına alınmış; 108. maddesinde de ulusal coğrafi bilgi sisteminin kurulmasına, kullanılmasına ve geliştirilmesine dair iş ve işlemleri yapma ve yaptırmanın söz konusu Genel Müdürlüğün görev ve yetkileri arasında olduğu belirtilmiştir.

20. Yukarıda yer verilen düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde coğrafi bilgi sistemlerinin kuruluş ve işletiminin idari teşkilat yapısı içinde belirli bir kamu hizmet alanıyla ilişkilendirilmiş olduğu ve bu hizmet alanının da Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının görev, yetki ve sorumluluğu dâhilinde bulunduğu anlaşılmaktadır.

2. Anlam ve Kapsam

21. Dava konusu CBK, coğrafi bilgi sistemleri ile ulusal coğrafi bilgi sisteminin oluşturulması ve bunun altyapısına ilişkin hususların düzenlenmesi amacıyla çıkarılmıştır.

22. CBK'nın 3. maddesinde *coğrafi bilgi sisteminin* her türlü coğrafi verinin üretilmesi, temini, depolanması, işlenmesi, yönetilmesi, analiz edilmesi, paylaşılması, sunulması ve güncel tutulması için gerekli olan donanım, yazılım, insan kaynağı, standartlar ve yöntemler bütününe ifade ettiği belirtilmiş; *ulusal coğrafi bilgi sistemi* ise coğrafi verilere, veri setlerine ve veri servislerine erişimi ve paylaşımı kolaylaştırmak amacıyla ulusal kaynakların verimli bir şekilde kullanılması, bilgi teknolojilerinden istifade edilmesi ile süreç, koordinasyon ve takip mekanizmalarının işletilmesi için gerekli düzenlemelerin ve planlamanın yapılması ve bunların icra edilmesini sağlayan sistem olarak tanımlanmıştır.

23. Bu kapsamda dava konusu CBK hükümleriyle anılan sistemlere ve onların altyapısına ilişkin olarak kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonun sağlanması, hedef ve stratejilerin oluşturulması, coğrafi veri temaları içinde yer alan coğrafi veri ve bilginin üretilmesi ve güncelliğinin

sağlanması, yönetilmesi, kullanılması, erişimi, güvenliğinin sağlanması, paylaşılması ve dağıtımına yönelik usul, esas ve standartların belirlendiği, ayrıca bu kapsamda oluşturulan kurullar ile kamu kurum kuruluşlarının ve gerçek/ tüzel kişilerin görev, yetki ve sorumluluklarının düzenlendiği görülmektedir.

24. Bu bağlamda madde hükümleri birlikte değerlendirildiğinde CBK'nın temel konusunun, farklı alanlarda kullanılabilecek nitelik ve standarttaki coğrafi verilerin kamu gücü ve denetimi altında elde edilmesi ve işletilmesi amacıyla ulusal bir bilgi sisteminin kurulmasının hukuksal temelinin oluşturulması olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla CBK'da yer alan düzenlemelerin her biri esas itibarıyla idari yapı içinde böyle bir sisteme hukuki varlık ve işleyiş kazandırılması amacına hizmet etmektedir.

3. İptal Talebinin Gerekçesi

25. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu CBK'nın konusunu oluşturan coğrafi bilgi sisteminin pek çok bakımdan kişisel veri niteliği taşıyan verilerin toplanması, işlenmesi, saklanması ve paylaşılmasına ilişkin hususları ilgilendirdiği, CBK'ya ekli (1) sayılı listede yer alan “adres”, “insan sağlığı ve güvenliği” ve “nüfus dağılımı-demografi” gibi temaların doğrudan kişisel veri niteliği taşıdığı, diğer temaların ise kişilerle ilişkilendirilmesi hâlinde kişisel veri niteliği kazanacağı, dolayısıyla CBK'nın hükümlerinin tamamının doğrudan ya da dolaylı olarak kişisel verilerle, başka bir anlatımla temel hak ve özgürlüklerle ilgili olduğu belirtilerek CBK'nın tümünün Anayasa'nın 20. ve 104. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

26. Dava dilekçesinde CBK'nın tümüne yönelik ileri sürülen aykırılık iddialarının özü CBK çıkarılamayacak bir alanda CBK ile düzenleme yapıldığıdır. Bu husus ise CBK'nın konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimiyle ilgilidir. Bu itibarla dava dilekçesinde CBK'nın Anayasa'nın 20. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

27. Dava konusu CBK'nın idari usul ve esaslar çerçevesinde bir bilgi sisteminin kurulması ve işletilmesinin hukuksal temelini oluşturmak suretiyle bu alana ilişkin kamu hizmetinin görülmesine yönelik düzenlemeler öngördüğü, bu itibarla yürütme yetkisine ilişkin bir hususu düzenlediği anlaşılmaktadır.

28. Belirtilen düzenleme alanı itibarıyla CBK, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısmı'nın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme içermemektedir.

29. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesi uyarınca CBK'lar bakımından aranan bir diğer husus, CBK kuralının Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken konulara ilişkin olmaması gereğidir. Anayasa koyucunun bir konunun kanunla düzenlenmesini özel olarak öngörmesi bu alanın münhasıran kanunla düzenlenmesini istediği anlamına gelir. Bu kapsamda Anayasa bir konunun kanunla düzenleneceğini öngörmüşse bu konuda CBK çıkarılamaz. Bununla birlikte Anayasa'da CBK'larla düzenleneceği özel olarak belirtilen konularda CBK'larla düzenleme yapılması mümkündür (AYM, E.2018/127, K.2021/18, 18/3/2021, § 40).

30. Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasına göre *"İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir."* Ancak Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında *"Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir."* denilmek suretiyle bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrası uyarınca CBK ile düzenlenebileceği özel olarak belirtilen konular kapsamında kalmaktadır (AYM, E.2018/119, K.2020/25, 11/6/2020, § 25).

31. Coğrafi bilgi sistemlerinin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının yürütmekle yükümlü olduğu kamu hizmeti alanıyla ilgili olduğu dikkate alındığında ulusal coğrafi bilgi sistemin kurulmasının hukuksal temelini oluşturulmasına yönelik dava konusu CBK'nın bakanlıkların görev ve yetkileriyle ilgili bir hususa ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasıyla bağlantılı olarak

104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü de bulunmamaktadır.

32. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesinde kanunda açıkça düzenlenen konularda CBK çıkarılamayacağı kurala bağlanmıştır. Bu bağlamda yapılacak incelemede öncelikle CBK ile karşılaştırmaya esas olabilecek daha önce çıkarılmış bir kanun olup olmadığı tespit edilmeli, sonrasında ise -böyle bir kanun varsa- incelenen CBK'nın kanunun açıkça düzenlediği konuyu düzenleyip düzenlemediği belirlenmelidir. Bu değerlendirme yapılırken önce ilgili kanunun CBK'yla düzenlenen alanda hüküm ifade edip etmediğinin belirlenmesi, ardından da kanundaki düzenlemenin açık olup olmadığının tespit edilmesi gerekir. Bu bağlamda CBK olmasaydı karşılaştırmaya esas alınan kanun hükmünün CBK'yla düzenleme yapılan konuya uygulanacak olup olmaması, CBK'nın kanun ile düzenlenen konuda çıkarılıp çıkarılmadığına dair bir gösterge olacaktır (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. AYM, E.2019/31, K.2020/5, 23/1/2020, § 17).

33. Dava konusu CBK'dan daha önce çıkarılmış olan 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin birinci cümlesinde coğrafi ve kent bilgi sistemleri hizmetlerini yapmak veya yaptırmak belediyenin görev ve sorumlulukları arasında sayılmış, bununla birlikte söz konusu yükümlülüğün yerine getirilmesi yürütülecek hizmetin mahallî ve müşterek nitelikte olması şartına bağlı kılınmıştır. Dava konusu CBK'da ise ulusal nitelikte bir coğrafi bilgi sistemi düzenlenmektedir. Buna göre dava konusu CBK olmasaydı, karşılaştırmaya esas alınan Kanun hükmünün CBK ile düzenleme yapılan konuya uygulanacağı söylenemez. Bu sebeple anılan Kanun hükmünün dava konusu CBK'yla aynı alanda hüküm ifade etmedikleri, başka bir deyişle aynı konuyu düzenlemedikleri görülmektedir.

34. Diğer yandan 14/2/2020 tarihli ve 7221 sayılı Coğrafi Bilgi Sistemleri İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'da ve söz konusu Kanun'la bazı hükümlerinde değişiklikler yapılan 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nda da coğrafi bilgisi sistemlerine ilişkin birtakım düzenlemelerin bulunduğu görülmekle birlikte bu yasal düzenlemelerin dava konusu CBK'nın çıkarıldığı 6/11/2019 tarihinden sonra çıkarıldıkları görüldüğünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü

cümlesi kapsamında yapılacak denetim bakımından değerlendirmeye esas alınması mümkün değildir.

35. Açıklanan nedenlerle CBK'nın tümü Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

C. CBK'nın 11. Maddesinin İncelenmesi

1. 11. Maddenin (1) Numaralı Fıkrası

a. İptal Talebinin Gerekçesi

36. Dava dilekçesinde özetle; kurumlarda görev yapacak coğrafi bilgi sistemi uzmanı ve uzman yardımcılarının istihdamlarına ilişkin hususların kanunla düzenlenmesinin zorunlu olduğu, münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir hususta CBK ile düzenleme yapılmasının mümkün olmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

i. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

37. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

38. Kural; bakanlıklar ile bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların merkez teşkilatlarında bu CBK kapsamındaki görevleri yürütmek üzere personel istihdam yapısına uygun olarak 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesine ya da 375 sayılı KHK'nın ek 23. maddesine göre coğrafi bilgi sistemi uzmanı ve uzman yardımcısı istihdam edilebileceğini öngörmektedir.

39. Kamu kurum ve kuruluşlarının kadrolarının ihdası veya iptali, başka bir deyişle kadro usulüne ilişkin düzenlemeler idarenin teşkilat yapısı ile ilgili olup idarenin kuruluş ve görevlerinin belirlenmesinin bir parçasını oluşturmaktadır (AYM, E.1965/32, K.1966/3, 4/2/1966; E. 2018/119, K. 2020/25, 11/6/2020, § 18; E.2020/8, K.2021/25, 31/3/2021, § 17).

40. Kural; bakanlıklar ile bağı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların merkez teşkilatlarında coğrafi bilgi sistemi uzmanı ve uzman yardımcısı istihdamını öngörmektedir. Personel istihdamı da kadro ihdasının doğal bir sonucu olduğundan idarenin teşkilat yapısı ile ilgili olup idarenin kuruluş ve görevlerinin bir parçasını teşkil etmektedir. Bu yönüyle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesi kapsamında yürütme yetkisine ilişkin bir konuyu düzenlemektedir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. AYM, E.2018/123, K.2022/138, 9/11/2022, § 55).

41. Kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısmı'nın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme içermemektedir.

42. Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması yönünden CBK'larla düzenleme yapılmasına açıkça izin verilmiştir.

43. Bu bağlamda Anayasa'nın CBK tarafından düzenleneceğini özel olarak öngördüğü yukarıda belirtilen bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması ile düzenlenmesi kapsamında, bu konularla sınırlı olmak üzere Anayasa'nın 106. maddesinin anılan hükmünde belirtilen hususlarda CBK ile düzenleme yapılabilir.

44. Bu çerçevede, kuralın Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında CBK ile düzenlenmesi öngörülen bakanlıklar ile bağı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların teşkilat yapısına ilişkin olduğu görülmektedir. Yukarıda da belirtildiği üzere CBK ile ihdas edilen kadrolarda personel istihdam edilmesi ile teşkilat arasında yakın bir ilişki olup istihdam hususu düzenlenmeden bir kurum ve kuruluşun teşkilatlanmasından söz edilmesi zordur. Bu itibarla kuralın Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasıyla bağlantılı olarak 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü de bulunmamaktadır (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. AYM, E.2018/123, K.2022/138, 9/11/2022, § 58).

45. Dava konusu CBK kuralının atıfta bulunduğu 657 sayılı Kanun'un ek 41. ve 375 sayılı KHK'nın ek 23. maddelerinin birinci fıkralarında

anılan maddeler uyarınca personel istihdam edilmesi ilgili kurumun teşkilatlanmasına ilişkin CBK'da bu hususun öngörülmüş olması şartına bağlanmıştır. Diğer bir ifadeyle 657 sayılı Kanun'un ek 41. ve 375 sayılı KHK'nın ek 23. maddeleri kamu kurum ve kuruluşlarında coğrafi bilgi sistemi uzmanı ve uzman yardımcısı istihdam edilmesine yönelik doğrudan bir düzenleme öngörmemektedir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı anlaşılmaktadır.

46. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

ii. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

47. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

48. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuki güvenliği sağlayan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

49. Hukuk devletinin temel ilkelerinden biri belirliliktir. Belirlilik ilkesi yalnızca yasal belirliliği değil daha geniş anlamda hukuki belirliliği de ifade etmektedir. Hukuki belirlilik ilkesinde asıl olan, bir hukuk normunun uygulanmasıyla ortaya çıkacak sonuçların o hukuk düzeninde öngörülebilir olmasıdır. Yasal düzenlemeye dayanılarak erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir olması koşuluyla yargısal içtihatlar ile de hukuki belirlilik sağlanabilir. Asıl olan, muhtemel muhataplarının mevcut şartlar altında belirli bir işlemin ne tür sonuçlar doğurabileceğini öngörmelerini mümkün kılacak bir normun varlığıdır.

50. Anayasa'nın 2. maddesi kapsamında hukuk devleti ilkesinin unsurları arasında yer alan *hukuki güvenlik* ilkesi kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlarken belirlilik ilkesi ise kanunlar gibi CBK'ların da hem

kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir.

51. Belirlilik ilkesi, düzenlenen konudan yalnız kavram, ad ve kurum olarak söz edilmesini değil bunların CBK metninde kurallaştırılmasını gerekli kılar. Kurallaştırma ise düzenlenen alanda temel ilkelerin konulmasını ve çerçevenin çizilmiş olmasını ifade eder. Buna karşılık söz konusu düzenlemelerin tamamının aynı CBK'da yapılması zorunlu olmayıp incelenen CBK dışındaki CBK'lar ya da kanunlarla yapılmış olması da belirlilik ilkesi açısından yeterli bulunmaktadır.

52. Dava konusu kuralla bakanlıklar ile bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların merkez teşkilatlarında coğrafi bilgi sistemi uzmanı ve uzman yardımcısı istihdamına ilişkin usul ve esaslar hakkında 657 sayılı Kanun'un ek 41. ve 375 sayılı KHK'nın ek 23. maddelerine atıf yapılmaktadır. Dolayısıyla dava konusu kuralda düzenlemeye konu olan bu alanda hukuk devletinin temel unsurlarından biri olan belirlilik ilkesinin gereği olarak kurallaştırmanın yapıldığından söz edilebilmesi için kuralın atıfta bulunduğu Kanun ve KHK hükmünde anılan personelin istihdamına ve bununla bağlantılı olarak hukuki statülerine ilişkin temel ilkelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olarak belirlenmiş olması gerekir.

53. Bu bağlamda gerek 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesinde gerekse 375 sayılı KHK'nın ek 23. maddesinde, anılan maddeler kapsamında personel istihdamına ilişkin usul ve esasların açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel şekilde saptanmış olduğu görüldüğünden dava konusu kural bu yönüyle bir belirsizlik içermemektedir.

54. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

2. 11. Maddenin (2) Numaralı Fıkrası

a. Anlam ve Kapsam

55. Kuralda coğrafi bilgi sistemi uzmanı ve uzman yardımcılarının mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından 375

sayılı KHK'nın ek 30. maddesi uyarınca adalet uzmanı ve adalet uzman yardımcısına denk olduğu hükme bağlanmıştır.

56. 375 sayılı KHK'nın ek 30. maddesinde CBK'lar ile unvan itibarıyla ilk kez ihdas edilen kadro veya pozisyonların mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından mevzuatta yer alan kadro veya pozisyonlardan hangisine karşılık geldiğinin CBK'larda gösterileceği ve ihdas edilen kadro veya pozisyonlarda bulunanlara, karşılık gösterilen kadro veya pozisyonda bulunan emsali personele mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları kapsamında yapılan ödemelerin aynı usul ve esaslar çerçevesinde ödeneceği belirtilmiştir.

57. Buna göre CBK ile ilk kez ihdas edilen kadro veya pozisyonların mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından hangi kadro veya pozisyonlara karşılık geldiği yine CBK ile düzenlenecektir. Dava konusu kuralla bakanlıklar ile bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların merkez teşkilatlarında istihdam edilen coğrafi bilgi sistemi uzmanı ve uzman yardımcılarının adalet uzmanı ve adalet uzman yardımcılara tanınan mali ve sosyal hak ve yardımları ile diğer özlük haklarına sahip olması öngörülmüştür.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

58. Dava dilekçesinde özetle; kamu görevlilerinin mali ve sosyal hak ve yardımları ile diğer özlük haklarının münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

59. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

60. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde Anayasa'nın İkinci Kısım'nın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile Dördüncü Bölümü'nde

yer alan siyasi haklar ve ödevlerin CBK'yla düzenlenemeyeceği, üçüncü cümlesinde ise münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda CBK çıkarılamayacağı hüküm altına alınmıştır.

61. Anayasa Mahkemesi; memurlar ve diğer kamu görevlilerinin mali ve sosyal haklarıyla ilgili hükümlerin mülkiyet hakkına ilişkin düzenleme içerdiğine, özlük işlerinin de Anayasa'nın 128. maddesi gereğince kanunla düzenlenmesi gerektiğine bu nedenle bu hususların Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümleleri uyarınca CBK ile düzenlenemeyeceğine karar vermiştir (AYM, E.2018/123, K.2022/138, 9/11/2022, §§ 74-79). Dava konusu kuralda da coğrafi bilgi sistemi uzmanı ve uzman yardımcılarının mali ve sosyal haklarıyla diğer özlük işlerine ilişkin düzenlemeye yer verildiğinden anılan karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

62. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

Ç. CBK'nın 12. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1. Genel Açıklama

63. CBK'nın 8. ve 9. maddelerinde Türkiye Coğrafi Bilgi Sistemi Kurulu (Kurul) ile Türkiye Coğrafi Bilgi Sistemi Yürütme Kurulunun (Yürütme Kurulu) kuruluş usul ve esasları düzenlenmiştir.

64. 8. maddede Kurulun oluşumu ile görev ve yetkilerine ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Buna göre Kurul, Cumhurbaşkanı tarafından görevlendirilen Cumhurbaşkanı yardımcısının başkanlığında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının, Enerji ve Tabii Kaynaklar

Bakanlığının, Hazine ve Maliye Bakanlığının, İçişleri Bakanlığının, Kültür ve Turizm Bakanlığının, Milli Savunma Bakanlığının, Sağlık Bakanlığının, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının, Tarım ve Orman Bakanlığının, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının ilgili bakan yardımcılarında, Dijital Dönüşüm Ofisinin ve Türkiye İstatistik Kurumunun başkanlarından, Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığının ve Strateji ve Bütçe Başkanlığının ilgili başkan yardımcılarında oluşmaktadır.

65. Kurulun başlıca görevleri arasında CBK kapsamındaki ulusal hedefleri belirlemek ve ülke çapında uygulanmasını sağlamak, Yürütme Kurulu tarafından teklif edilen Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisi ve Ulusal Coğrafi Veri Paylaşım Matrisi'ni onaylamak, sorumlu kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak ve Yürütme Kurulu tarafından teklif edilen coğrafi veri temalarını onaylamak yer almaktadır.

66. 9. maddede de Yürütme Kurulunun oluşumu ile görevleri düzenlenmiştir. Buna göre Yürütme Kurulu; coğrafi bilgi sistemleri genel müdürünün başkanlığında harita genel müdürü, tapu ve kadastro genel müdürü ve yerel yönetimler genel müdürü doğal üye olmak üzere gündem maddesine göre Başkan tarafından üye olarak çağrılacak Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisi'ndeki sorumlu kurumların genel müdür ve dengi yöneticilerinden oluşmaktadır. Maddenin (6) numaralı fıkrasının (ç) bendinde coğrafi veri temalarını güncellemek ve yeni coğrafi veri temalarını tespit ederek Kurulun onayına sunmak Yürütme Kurulunun görevleri arasında sayılmıştır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

67. Dava dilekçesinde özetle; coğrafi veri temalarının bir konuya ilişkin konum bilgilerini ifade ettiği, CBK'ya ekli (1) sayılı listede coğrafi bilgi sistemine dâhil edilecek coğrafi veri temalarının sayıldığı, bu listede yer alan temalardan bazılarının doğrudan kişilerin konum bilgileri ile ilgili olup kişisel veri niteliğinde olduğu, listede yer alan bazı temaların da kişilerle ilişkilendirilmesi hâlinde kişisel veri niteliği taşıyacağı, kuralla Yürütme Kuruluna coğrafi veri teması listesini değiştirme ve güncelleme yetkisi verildiği ancak bu konuda kişisel verilerin veri teması olarak belirlenmesini engelleyecek ya da doğrudan kişisel veri niteliğinde olmasa da bazı konum bilgilerinin kişilerle ilişkilendirilmesini engelleyecek herhangi bir hüküm

öngörülmediği, Anayasa’da temel haklar arasında yer alan kişisel verilerin korunması alanında CBK ile düzenleme yapılamayacağı belirtilerek kuralın Anayasa’nın 20. ve 104. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa’ya Aykırılık Sorunu

68. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa’nın 20. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK’ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

69. Kural, CBK’ya ekli (1) sayılı listede gösterilen coğrafi veri temalarının güncellenmesi ve yeni coğrafi veri temalarının tanımlanması gerektiğinde, yeni listenin Yürütme Kurulu tarafından Kurula sunulmasını öngörmektedir.

70. Anayasa’nın 123. maddesinin birinci fıkrasında “*İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir.*” denilmiştir. Anayasa’nın anılan maddesinde düzenlenen idarenin kanuniliği ilkesi idare ve organları ile onların görev ve yetkilerinin kanunla düzenlenmesini gerekli kılar (AYM, E.2013/114, K.2014/184, 4/12/2014, § 136; E.2012/102, K.2012/207, 27/12/2012). Ancak daha önce de ifade edildiği gibi Anayasa’nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması yönünden CBK’larla düzenleme yapılmasına açıkça izin verilmiştir. Ayrıca Anayasa’nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında da kanunun yanı sıra Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle de kamu tüzel kişiliği kurulabileceği hüküm altına alınmıştır.

71. CBK’da Kurul ve Yürütme Kurulunun kuruluş usul ve esasları düzenlenmiş olup bu kapsamda kamu tüzel kişiliğine sahip olduklarına dair bir hükme yer verilmemiştir. Diğer yandan gerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nde gerekse 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nde söz konusu kurulların Cumhurbaşkanlığının ya da bir bakanlığın hizmet birimi veya bağlı, ilgili ya da ilişkili kurum ve kuruluşları arasında düzenlenmediği görülmektedir.

72. Bu durumda görevleri ve üye yapıları dikkate alındığında Kurul ve Yürütme Kurulunun merkezî idare içinde yer alan, kamu tüzel kişiliği bulunmayan ve Cumhurbaşkanlığı veya herhangi bir bakanlık teşkilatına dâhil olmayan kendine özgü birer idari birim oldukları anlaşılmaktadır.

73. Anayasa Mahkemesinin 22/1/2020 tarihli ve E.2018/125 ve K.2020/4 sayılı kararında ifade edildiği üzere kamu tüzel kişiliği bulunmayan, herhangi bir bakanlığın merkez veya taşra teşkilatına da dâhil olmayan idari bir birimin görev ve yetkilerinin CBK'yla düzenlenmesi mümkün değildir. Ayrıca söz konusu görev ve yetkiler Anayasa'da CBK ile düzenleneceği özel olarak öngörülen diğer konulardan da değildir. Dolayısıyla kamu tüzel kişiliği bulunmayan ve Cumhurbaşkanlığı veya herhangi bir bakanlık teşkilatına da dâhil olmayan Kurul ve Yürütme Kurulunun görev ve yetkileri Anayasa'da CBK ile düzenleneceği özel olarak öngörülen konulardan değildir (aynı yöndeki değerlendirme için bkz. AYM, E.2021/88, K.2021/105, 30/12/2021, § 21; E.2020/94, K.2022/61, 1/6/2022, § 21).

74. Bu durumda CBK'ya ekli (1) sayılı listede gösterilen coğrafi veri temalarının güncellenmesi ve yeni coğrafi veri temalarının tanımlanması gerektiğinde yeni listenin Yürütme Kurulu tarafından Kurula sunulması adı geçen idari birimlerin görev ve yetkisine ilişkin bir husus olduğundan Anayasa'nın 123. maddesi uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gerekmektedir. Bu itibarla kuralda Anayasa'nın 123. maddesi bağlamında 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı şekilde düzenleme yapıldığı anlaşılmaktadır.

75. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Muammer TOPAL, Rıdvan GÜLEÇ, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI ile Muhterem İNCE bu görüşe katılmamışlardır.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca aynı fıkranın birinci, ikinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

D. CBK'nın 14. Maddesinin (4) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1. 14. Maddenin (4) Numaralı Fıkrasının “...Bakanlıkça gerek görülmesi halinde güvenlik soruşturmasının ve/veya arşiv araştırmasının tamamlanması ve...” Bölümü

a. Anlam ve Kapsam

76. CBK'nın 14. maddesinin (4) numaralı fıkrasında gerçek ve tüzel kişilerin Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisi kapsamındaki coğrafi verileri toplaması, üretmesi, paylaşması veya satmasının Bakanlıkça (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı) gerek görülmesi hâlinde güvenlik soruşturmasının ve/veya arşiv araştırmasının tamamlanması ve ticari faaliyetleri gerçekleştirmek için gerekli belgelere sahip olmaları şartıyla Bakanlık iznine tabi olduğu hüküm altına alınmıştır.

77. Söz konusu fıkranın “...Bakanlıkça gerek görülmesi halinde güvenlik soruşturmasının ve/veya arşiv araştırmasının tamamlanması ve...” bölümü dava konusu kuralı oluşturmakta olup buna göre kural Bakanlıkça gerek görülmesi hâlinde güvenlik soruşturmasının ve/veya arşiv araştırmasının tamamlanmasını anılan iznin verilmesi için aranan şartlardan biri olarak düzenlenmektedir.

78. Bu kapsamda kuralla gerçek ve tüzel kişilerin Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisi kapsamındaki coğrafi verileri toplaması, üretmesi, paylaşması veya satmasına yönelik olarak Bakanlık tarafından verilecek izinler bakımından güvenlik soruşturmasının ve/veya arşiv araştırmasının tamamlanmış olması Bakanlığın takdirine bırakılmıştır.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

79. Dava dilekçesinde özetle; kuralda gerçek ve tüzel kişilerin coğrafi verileri toplaması, üretmesi, paylaşması veya satmasının Bakanlıkça gerek görülmesi hâlinde güvenlik soruşturmasının ve/veya arşiv araştırmasının tamamlanması ve ticari faaliyetleri gerçekleştirmek için gerekli belgelere sahip olması şartı ile Bakanlık iznine tabi olduğunun düzenlendiği, güvenlik soruşturmasının hangi esaslara göre yapılacağına ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmediği gibi kişisel verilerin toplanması, saklanması, işlenmesi konularına ilişkin de güvence getirilmediği, hassas pek çok verinin

hiçbir önlem olmaksızın ticaret konusu hâline getirilmesinin kamu yararı gereklerine ve hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturduğu, Bakanlığa güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması hususunda tanınan takdir yetkisinin eşitlik ilkesine aykırı olduğu ve kişilerin teşebbüs özgürlüğüne de sınırlama getirildiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 10., 13., 20., 48. ve 104. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

i. Kuralda Yer Alan "...Bakanlıkça gerek görülmesi halinde güvenlik soruşturmasının ve/veya arşiv araştırmasının tamamlanması..." İbares

80. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan anayasal haklar ve ödevlerin CBK ile düzenlenemeyeceği belirtilmiştir.

81. Kişisel verilerin korunması hakkı Anayasa'nın 20. maddesi kapsamında anayasal güvenceye bağlanmıştır. Anılan maddenin üçüncü fıkrasında herkesin kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu ifade edilmiş; kişisel verilerin ancak kanunda öngörülen hâllerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceği, kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usullerin kanunla düzenleneceği belirtilmiştir. Buna göre Anayasa'nın anılan maddesinde düzenlenen ve "Kişinin Hakları ve Ödevleri" başlıklı İkinci Bölümü'nde yer alan kişisel verilerin korunması hakkına ilişkin olarak CBK ile düzenleme yapılması mümkün değildir.

82. Dava konusu kural, gerçek ve tüzel kişilerin Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisi kapsamındaki coğrafi verileri toplaması, üretmesi, paylaşması veya satmasına izin verilmesinde güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılmasını mümkün kılmaktadır.

83. Anayasa Mahkemesince görevli birimler tarafından güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması kapsamında kişilerin kişisel veri niteliğindeki bilgilerinin istenmesi ve alınmasının kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı kapsamında olduğu kabul edilmektedir (bkz. AYM, E.2018/163, K.2020/13, 19/02/2020, § 12; E.2018/73, K.2019/65, 24/7/2019,

§§ 171, 172; *Fatih Saraman* [GK], B. No: 2014/7256, §§ 89, 90; *Turgut Duman*, B. No: 2014/15365, § 88).

84. Dolayısıyla kural kapsamında yaptırılmasına imkân tanınan güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yoluyla kişilerin kişisel verilerinin de elde edilebileceği görülmektedir.

85. Bu itibarla kural, kişisel verilere ilişkin bir düzenleme niteliğinde olup CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

86. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

ii. Kuralda Yer Alan "...ve..." İbares

87. CBK'nın 14. maddesinin (4) numaralı fıkrasının *"...Bakanlıkça gerek görülmesi halinde güvenlik soruşturmasının ve/veya arşiv araştırmasının tamamlanması..."* bölümünün iptali nedeniyle anılan fıkranın bu bölümünden sonra gelen *"...ve..."* ibaresinin uygulanma imkânı kalmamıştır. Bu nedenle söz konusu ibare 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve bu ibare yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir.

2. 14. Maddenin (4) Numaralı Fıkrasının Kalan Kısımının İncelenmesi

88. Kural, gerçek ve tüzel kişilerin Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisi kapsamındaki coğrafi verileri toplaması, üretmesi, paylaşması veya satmasını ticari faaliyetleri gerçekleştirmek için gerekli belgelere sahip olması şartı ile Bakanlığın iznine tabi kılmaktadır.

89. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının altıncı cümlesi *"Türkiye Büyük Millet Meclisinin aynı konuda kanun çıkarması durumunda, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hükümsüz hale gelir."* şeklindedir.

90. Dava konusu kuraldan sonra yürürlüğe giren 7221 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde *"Gerçek kişilerin ve özel hukuk tüzel kişilerinin Türkiye'ye ait Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisi kapsamındaki coğrafi verileri toplaması, üretmesi, paylaşması veya satması; fikrî, sınai ve ticari haklara ilişkin mevzuat hükümleri ile Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve özel kanunlardaki hükümler saklı kalmak kaydıyla ve ticari faaliyetleri gerçekleştirmek için gerekli belgelere sahip olması şartı ile Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının iznine tabidir."* hükmüne yer verilmiştir.

91. Dava konusu CBK kuralından sonra ihdas edilen anılan Kanun hükmünün kuralla aynı konuyu düzenlediği görülmektedir. Bu itibarla kuralın aynı konuda kanun çıkarılması nedeniyle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının altıncı cümlesi uyarınca hükümsüz hâle geldiği anlaşılmıştır.

92. Açıklanan nedenle hükümsüz hâle gelen dava konusu kurala ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

E. CBK'nın 18. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesi ile (2) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1. 18. Maddenin (1) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

93. Dava dilekçesinde özetle; kamu kurum ve kuruluşlarının bütçe ve ödeneklerinin münhasıran bütçe kanunuyla düzenlenebileceği, CBK ile bütçeye ilişkin düzenleme yapılmasının normlar hiyerarşisine aykırı olduğu, yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesiyle bağdaşmadığı, kamu kurumlarının bütçesi ilgili yıl bütçe kanunu ile düzenleneceğinden kanunda açıkça düzenlenen hususta CBK'yla düzenleme yapılamayacağı belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 7., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

94. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 7. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

95. Dava konusu kuralla Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisi'nde yer alan coğrafi verilerin üretimi ve paylaşımı amacıyla kamu kurum ve kuruluşları tarafından ihtiyaç duyulan proje ödeneklerinin ilgili kamu kurum ve kuruluşunun bütçesine konulacağı öngörülmektedir.

96. Kamu kurum ve kuruluşlarının görevlerini yerine getirirken kullanacakları ödeneklere ilişkin düzenlemeler 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda yapılmıştır. Bu kapsamda Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde kamu idarelerine bütçeyle verilen harcama yetkisinin kanunlarla veya CBK'larla düzenlenen görev ve hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla kullanılacağı, (m) bendinde kamu idarelerinin tüm gelir ve giderlerinin bütçelerinde gösterileceği, (n) bendinde kamu hizmetlerinin bütçelere konulacak ödeneklerle, mevzuatla belirlenmiş yöntem, ilke ve amaçlara uygun olarak gerçekleştirileceği, (o) bendinde bütçelerde ödeneklerin belirli amaçları gerçekleştirmek üzere tahsis edileceği hüküm altına alınmıştır. Kanun'un "*Merkezi yönetim bütçesinin hazırlanması*" başlıklı 17. maddesinin ikinci fıkrasında da kamu idarelerinin merkez ve merkez dışı birimlerinin ödenek taleplerini dikkate alarak gider tekliflerini hazırlayacakları öngörülmüştür.

97. Kanun'un anılan hükümlerinden kamu kurum ve kuruluşlarının görev alanlarındaki hizmetleri yerine getirmek için ihtiyaç duydukları ödeneği talep edebilecekleri ve bu ödeneğin ilgili kamu kurum ve kuruluşunun bütçesine konulabileceği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla dava konusu CBK kuralı olmasaydı dahi coğrafi verilerin üretimi ve paylaşımı amacıyla kamu kurum ve kuruluşları tarafından ihtiyaç duyulan proje ödeneklerinin bu kurum ve kuruluşların bütçesine konulmasına ilişkin olarak anılan Kanun hükümlerinin uygulanacağı açıktır.

98. Bu çerçevede dava konusu CBK kuralının kanunun açıkça düzenlediği bir konuya ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

99. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, ikinci ve üçüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

2. 18. Maddenin (2) Numaralı Fıkrası

a. İptal Talebinin Gerekçesi

100. Dava dilekçesinde özetle; Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulan çalışma heyetlerinde görev alan kişilere huzur hakkı adı altında yapılacak ödemelerin kamu görevlilerinin özlük haklarına ilişkin olduğundan münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

101. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

102. CBK'nın 18. maddesinin dava konusu (2) numaralı fıkrasında çalışma heyetlerinde görevlendirilen üyelere 375 sayılı KHK'nın ek 29. maddesine göre ayda dörtten fazla olmamak üzere her bir toplantı için uhdesinde kamu görevi bulunanlara (1000) gösterge rakamının, uhdesinde kamu görevi bulunmayanlara ise (2000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda huzur hakkının ödeneceği öngörülmektedir.

103. Anılan KHK'nın ek 29. maddesinde bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmasına ilişkin CBK'larında öngörülmesi ve

gösterge rakamı belirlenmesi kaydıyla, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu, danışma kurulu üyelikleri ve komisyon, heyet, komite ile benzeri organlarda görev alanlara, ayda dörtten fazla olmamak üzere her bir toplantı için (1000) ila (3000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda, damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tâbi tutulmaksızın huzur hakkı ödeneceği ve gösterge rakamlarının Cumhurbaşkanı'nca üç katına kadar artırılabilceği düzenlenmiştir.

104. Anılan düzenlemenin belirli bir kurum bakımından uygulanabilmesi bu hususun ilgili CBK'da öngörülmesi ve gösterge rakamı belirlenmesi şartına bağlanmıştır. Söz konusu hüküm uyarınca ödenecek huzur hakkının belirlenmesinde (1000) ila (3000) gösterge rakamları esas alınabilecek olup Cumhurbaşkanı'na da bu rakamları üç katına kadar artırma yetkisi tanınmaktadır. Buna karşılık söz konusu hüküm doğrudan çalışma heyetlerinde görevlendirilen üyelere ödenecek huzur hakkının hesaplanmasında esas alınacak gösterge rakamına ilişkin herhangi bir düzenleme içermemektedir. Dolayısıyla dava konusu CBK kuralı olmasaydı yalnızca KHK'nın ek 29. maddesi hükmünden hareketle çalışma heyetlerinde görevlendirilen üyelere huzur hakkı ödenmesinin söz konusu olamayacağı açıktır.

105. CBK'nın 11. maddesinin (2) numaralı fıkrasının mali ve sosyal hak ve yardımlar kısmının Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

106. Dava konusu kural uyarınca yapılacak ödemeler söz konusu kişilere ekonomik menfaat temin etmeyi içerdiğinden "*mülkiyet hakkı*" kapsamındadır. Bu nedenle kural, Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkına ilişkin bir düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

107. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

IV. İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

108. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

109. (49) numaralı CBK'nın 14. maddesinin (4) numaralı fıkrasında yer alan "...Bakanlıkça gerek görülmesi halinde güvenlik soruşturmasının ve/veya arşiv araştırmasının tamamlanması..." ibaresinin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan ve anılan ibareden sonra gelen "...ve..." ibaresinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

V. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

110. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında "*Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.*" denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanarak Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

111. (49) numaralı CBK'nın 11. maddesinin (2) numaralı fıkrasının, 12. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ve 18. maddesinin (2) numaralı fıkrasının iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince iptal hükümlerinin kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VI. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

112. Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kuralların uygulanmaları hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

6/11/2019 tarihli ve (49) numaralı Coğrafi Bilgi Sistemleri Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. 1. Tümüne,

2. 11. maddesinin (1) numaralı fıkrasına,

yönelik iptal talepleri 30/11/2022 tarihli ve E.2020/4, K.2022/147 sayılı kararla reddedildiğinden, CBK'nın tümüne ve anılan fıkrasına ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

B. 1. 14. maddesinin (4) numaralı fıkrasının "...Bakanlıkça gerek görülmesi halinde güvenlik soruşturmasının ve/veya arşiv araştırmasının tamamlanması ve..." bölümüne,

2. 18. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesine,

yönelik yürürlüğün durdurulması taleplerinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

C. 1. 11. maddesinin (2) numaralı fıkrasına,

2. 12. maddesinin (2) numaralı fıkrasına,

3. 18. maddesinin (2) numaralı fıkrasına,

yönelik iptal hükümlerinin yürürlüğe girmesinin ertelenmesi nedeniyle bu fıkralara ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

Ç. 14. maddesinin (4) numaralı fıkrasının "Gerçek ve tüzel kişilerin Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisi kapsamındaki coğrafi verileri toplaması, üretmesi, paylaşması veya satması; ... ticari faaliyetleri gerçekleştirmek için gerekli belgelere sahip olması şartı ile Bakanlık iznine tabidir." bölümü hakkında 30/11/2022 tarihli ve E.2020/4, K.2022/147 sayılı kararla karar verilmesine yer olmadığına karar

verildiğinden bu bölüme ilişkin yürürlüğün durdurulması talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

30/11/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VII. HÜKÜM

6/11/2019 tarihli ve (49) numaralı Coğrafi Bilgi Sistemleri Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. Tütünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

B. 1. 11. maddesinin;

a. (1) numaralı fıkrasının;

i. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

ii. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. (2) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

C. 12. maddesinin (2) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Muammer TOPAL, Rıdvan GÜLEÇ, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI ile Muhterem İNCE'nin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, iptal hükmünün, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE

YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ç. 14. maddesinin;

1. (4) numaralı fıkrasında yer alan “...Bakanlıkça gerek görülmesi halinde güvenlik soruşturmasının ve/veya arşiv araştırmasının tamamlanması...” ibaresinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (4) numaralı fıkrasında yer alan “...Bakanlıkça gerek görülmesi halinde güvenlik soruşturmasının ve/veya arşiv araştırmasının tamamlanması...” ibaresinden sonra gelen “...ve...” ibaresinin 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

3. (4) numaralı fıkrasının kalan kısmına ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

D. 18. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (2) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün, Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE’DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

30/11/2022 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğu (49) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (CBK) 11. maddesinin (1) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına karar vermiştir.

2. Dava konusu kural, bakanlıklar ile bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların merkez teşkilatlarında 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesine ya da 375 sayılı KHK'nın ek 23. maddesine göre coğrafi bilgi sistemi uzmanı ve uzman yardımcısı istihdam edilebileceğini öngörmektedir. Kuralın atfı yaptığı Kanun ve KHK maddelerinde kamu kurum ve kuruluşlarında uzman ve uzman yardımcılarının mesleğe alınmaları, sınavları, nitelikleri ve yetiştirilmeleri gibi istihdam esaslarını belirlemeye yönelik hükümlere yer verilmiştir.

3. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde *Anayasa'nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin* CBK'yla

düzenlenemeyeceği belirtilmiştir. Kamu hizmetine girmek için öngörülen şartlar ve aranan nitelikler, Anayasa'nın 70. maddesinde güvence alınan kamu hizmetine girme hakkına ilişkin hususlardır.

4. Bu bağlamda kamu kurum ve kuruluşlarında uzman yardımcısı olarak istihdam edileceklerle yönelik olarak kamu hizmetine girmek için gerekli olan şartları ve nitelikleri atıf yoluyla belirleyen dava konusu kuralın yasak alanda düzenleme yaptığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kuralın uzman yardımcılarına yönelik kısmı Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır.

5. Diğer yandan Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesi uyarınca Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda CBK çıkarılamaz. Dava konusu kural, atıf yoluyla, aynı zamanda coğrafi bilgi sistemi uzmanlığına atanmak için gerekli şartları ve nitelikleri de düzenlemektedir. Oysa Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca kamu görevlilerinin *nitelikleri* ve *atanmaları* kanunla düzenlenmelidir. Bu nedenle uzmanların atanmaları için öngörülen şartlar ve aranan niteliklerin *münhasıran kanunla düzenlenmesi* gerektiğinden, iptali istenen CBK kuralı Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır (aynı yönde bkz. AYM, E.2018/123, K.2022/138, 09/11/2022, § 13-19).

6. Açıklanan gerekçelerle dava konusu kuralın konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğunu düşündüğümden çoğunluğun red yönündeki kararına katılmıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

Kararnamenin 11. maddesinin 1 numaralı Fıkrası ile kurumda coğrafi bilgi sistemi uzmanı ve uzman yardımcısı istihdamı düzenlenmektedir. Benzer konuları düzenleyen CBK'lardaki kurallara ilişkin olarak Mahkememizin 2020/29 Esas; 2020/54 E.; 2020/7 E. sayılı kararlarına yazdığım karşıoy gerekçelerim bu kural yönünden de geçerlidir. Bu nedenle yasak alanda düzenleme yapılması dolayısıyla incelenen kuralın konu bakımından

Anayasanın 104. maddesinin 17. fıkrasının 3. cümlesine aykırı olduğu için iptal edilmesi gerektiği görüşündeyim.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 11. maddesinin (1) numaralı fıkrası Coğrafi Bilgi Sistemi Uzmanı ve Coğrafi Bilgi Sistemi Uzman Yardımcısı istihdam edilmesini düzenlemektedir.

2. Anayasa'nın 128. maddesinde memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri ve atanmalarının kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Buna göre Coğrafi Bilgi Sistemi Uzmanı olarak atanmak için aranan niteliklere ilişkin düzenlemelerin de münhasıran kanunla düzenlenmesi gerekli olduğundan dava konusu kural konu yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırılık oluşturmaktadır.

3. Dava konusu kural Coğrafi Bilgi Sistemi Uzman Yardımcısı kamu hizmetine giriş şartlarını ilk kez ve ilk elden düzenlemektedir. Anayasamızın 70. maddesinde güvenceye bağlanan kamu hizmetine girme hakkı Anayasa'nın siyasi haklar ve ödevler başlıklı dördüncü bölümünde yer almaktadır. Dolayısıyla, kamu hizmetine girme hakkını düzenleyen kural konu bakımından Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesiyle uyumlu değildir.

Üye
Engin YILDIRIM

Karşı Oy

Çoğunluk tarafından 49 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 12. maddesinin ikinci fıkrasında Türkiye Coğrafi Bilgi Sistemi Yürütme Kurulu'na ilişkin bir yetki düzenlenmesinin, söz konusu kurulun kanunla kurulmamış olduğundan bahisle iptaline karar verilmiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin norm denetimine ilişkin 01/06/2022 günlü; 2021/85 esas, 2022/60 karar sayılı dosyasında yer alan muhalefet şerhindeki görüşler çerçevesinde, söz konusu kurulun farklı bakanlıklar ve birimlerin iştiraki ile oluşturulan müşterek çalışma grubu vasfından öteye geçmediğini değerlendirdiğimizden ekseriyet görüşüne iştirak edilmemiştir.

Üye
Muammer TOPAL

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
Muhterem İNCE

KARŞIOY GEREKÇESİ

(49) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (CBK) 11. maddesinin (1) numaralı fıkrasının Anayasaya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine karar verilmiştir.

Red kararının gerekçesinde; kamu kurum ve kuruluşlarında personel istihdamı konusundaki düzenlemelerin idarenin teşkilât yapısına ve dolayısıyla yürütme yetkisine ilişkin olduğu, Anayasada CBK ile düzenlenmesi yasaklanan haklar ve ödevler ile ilgisinin bulunmadığı, Anayasanın 106. maddesinin son fıkrası ile bağlantılı olarak 104. maddenin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü olmadığı gibi daha önce kanunlarda da açıkça düzenlenmediği, bu nedenlerle konu yönünden Anayasanın 104. maddesine aykırı olmadığı belirtilmiştir.

CBK'nın 11. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, bakanlıklar ile bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlarının merkez teşkilâtlarında 657 sayılı Kanunun

ek 41. maddesine göre Coğrafi Bilgi Sistemi Uzmanı ve Uzman Yardımcısı istihdam edilebilmesi öngörülmüştür.

Çoğunluğun, personel istihdamının idarenin kuruluş ve görevlerinin bir parçasını teşkil ettiği ve Anayasanın 106. maddesinin son fıkrasında bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri ile teşkilât yapısı konularında olduğu gibi personel istihdamı konusundaki düzenlemelerin de CBK ile yapılmasına imkân tanındığı, bakanlıkların bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlarının da bu kapsamda olduğu yönündeki görüşüne; anılan fıkra CBK ile bakanlıkların sadece sayılan hususlar bakımından düzenlenmesine imkân tanınması, 106. maddenin son fıkrasında CBK ile düzenleneceği belirtilen konular arasında personelle ilgili hususların yer almaması ve bakanlıkların merkez ve taşra teşkilâtı kapsamında olmadıkları, bakanlık hizmet birimleri arasında da bulunmadıkları tartışmasız olan bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşların da anılan fıkradaki “bakanlık” kavramı kapsamında değerlendirilmesinin mümkün olmaması (geniş açıklama için bkz. 12/6/2020 tarihli ve E.2019/105, K.2020/30 sayılı; 30/12/2020 tarihli ve E.2019/71, K.2020/82 sayılı kararlara ilişkin karşıoy gerekçelerim) sebebiyle, bu hususların Anayasanın 123. ve 128. maddeleri uyarınca kanunla düzenlenmesi gerektiğinden katılmak mümkün değildir (ayrıntılı açıklama için bkz. 11/6/2020 tarihli ve E.2018/119, K.2020/25 sayılı; 30/12/2021 tarihli ve E.2021/91, K.2021/106 sayılı kararlara ilişkin karşıoy gerekçelerim).

Başka bir deyişle, bakanlıklar ile bunların bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlarında personel istihdamına ilişkin hususların Anayasanın 123. ve 128. maddeleri uyarınca kanunla düzenlenmesi gereken konular arasında olmasından dolayı 104. maddenin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine göre CBK ile düzenlenemeyeceği açıktır.

Yukarıda belirtilen sebeplerle, anılan kuralın konu bakımından yetki yönünden Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı olduğu ve iptal edilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluğun red kararına karşıyım.

Üye
M. Emin KUZ

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 6/11/2019 tarihli ve (49) numaralı Coğrafi Bilgi Sistemleri Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 11. maddesinin (1) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönüyle Anayasa'ya aykırı olmadığından iptal isteminin reddi şeklindeki kanaatine katılmamaktayım.

2. "Uzman istihdamı" başlıklı dava konusu 11. maddenin (1) numaralı fıkrasında *"Bakanlıklar ile bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların merkez teşkilatlarında bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamındaki görevleri yürütmek üzere, personel istihdam yapısına uygun olarak 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ek 41 inci maddesine ya da 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 23 üncü maddesine göre Coğrafi Bilgi Sistemi Uzmanı ve Coğrafi Bilgi Sistemi Uzman Yardımcısı istihdam edilebilir"* hükmüne yer verilmektedir. Dolayısıyla kural Bakanlıklar ile bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların merkez teşkilatlarında istihdamla ilgili bir düzenleme olarak görülebilir.

3. Kuralın referansta bulunduğu 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 23. maddesi idari hizmet sözleşmesiyle ya da iş mevzuatına tabi olarak uzman ve uzman yardımcısı istihdamını düzenlerken 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun ek 41. maddesi Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmalarına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla kurumun görev alanına giren konularda çalıştırılmak üzere merkez teşkilatlarında, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığında, Genelkurmay Başkanlığı ve kuvvet komutanlıklarının merkez karargâhlarında uzman ve uzman yardımcısı istihdam edilebilmesine imkan sağlamaktadır.

4. Dolayısıyla referansta bulunduğu kuralların içeriğine bakıldığında dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmü esasında istihdam edilecek personelle ilgili nitelikleri düzenleyen bir özelliğe sahiptir. Bu nedenle de kural açıkça Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında belirtildiği şekilde münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuyu düzenlemesi nedeniyle konu bakımından yetki yönüyle Anayasa'nın 104.

maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırılık taşıdığından iptali gerekmektedir.

Üye

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞI OY

7/11/2019 tarihli ve (52) numaralı Coğrafi Bilgi Sistemleri Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 11.maddesi birinci fıkrasında belirtilen **"Bakanlıklar ile bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların merkez teşkilatlarında bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamındaki görevleri yürütmek üzere, personel istihdam yapısına uygun olarak 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ek 41inci maddesine ya da 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 23 üncü maddesine göre Coğrafi Bilgi Sistemi Uzmanı ve Coğrafi Bilgi Sistemi Uzman Yardımcısı istihdam edilebilir."** düzenlemenin **"konu bakımından yetki yönünden"** Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verilmiştir.

Dava konusu kural, coğrafi bilgi sistemi uzmanı ve coğrafi bilgi sistemi uzman yardımcısı istihdamına ilişkin düzenleme içermektedir.

Kural ile yapılan düzenleme CBK ile düzenleme yapılamayacak yasak alan kapsamında kaldığından anayasaya aykırıdır.

Kamu hizmetlerine girme hakkını düzenleyen Anayasa'nın 70. maddesi, Anayasa'nın ikinci kısmının siyasi haklar ve ödevler başlıklı dördüncü bölümünde yer almaktadır.

Dava konusu kural coğrafi bilgi sistemi uzman yardımcısının 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesine göre istihdamı memur statüsünde kamu hizmetine girme hakkını düzenlemektedir.

Kuralda atıf yapılan 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesinin birinci fıkrası "...diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmalarına ilişkin

Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla ... uzman ve uzman yardımcısı istihdam edilebilir.” şeklindedir.

Dava konusu kuralın yaptığı atıf olmadan anılan kişilerin kamu hizmetine girme hakkı yönünden 657 sayılı Kanun’un ek 41. maddesindeki koşullar geçerli olmayacaktır.

Dolayısıyla coğrafi bilgi sistemi uzman yardımcısının kamu hizmetine alınma şartlarını düzenleyen dava konusu kural, uzay teknolojileri uzman yardımcılığı yönünden Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır.

Dava konusu kural, **coğrafi bilgi sistemi uzmanı istihdamı yönünden ise Anayasa’da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konuların CBK ile düzenlenememesi** nedeniyle anayasaya aykırıdır.

Anayasa’nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında *“Memurların ve diğer kamu görevlilerinin ... nitelikleri, atanmaları, ... kanunla düzenlenir.”* denilmektedir.

Kuralın, anılan atamaları kendi metninde doğrudan düzenlemesi ile başka bir metne atıfla düzenlemesi arasında bir fark bulunmamaktadır. Dava konusu kural 657 sayılı Kanun’un ek 41. maddesine yaptığı atıfla atama usulünü değil atanacak personelin niteliklerini belirlemektedir.

Anayasa’nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan CBK ile kamu tüzel kişiliğinin kurulabilmesi düzenlemeyi de içeriyor olsa da Anayasa hükmünde memurların ve kamu görevlerinin atanmalarının esasının ya da atanmak için sahip olması gereken niteliklerin CBK ile düzenlenebileceği açıkça belirtilmemiştir. Ayrıca coğrafi bilgi sistemi uzmanı olarak atanmak için gereken niteliklerin belirlenmesi Türkiye Coğrafi Bilgi Sistemine ilişkin oluşturulan teşkilatın görev ve yetkilerinin düzenlenmesinin zorunlu bir sonucu da değildir.

Tüm bu sebeplerle dava konusu kuralın Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesindeki *“Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz.”* hükmüne aykırı olduğu kanaati ile iptal talebinin reddine dair çoğunluk görüşüne iştirak edilmemiştir.

Diğer açıdan çoğunluk görüşün nedeniyle dava konusu kuralın **“konu bakımından yetki yönünden”** Anayasaya aykırı bulunmayıp içerik yönünden Anayasa’ya uygunluk denetimi aşamasına geçilmesi ile kuralın içerik itibarıyla Anayasa’ya aykırı olmadığına ilişkin görüşe katılmaktayım.

Üye
Kenan YAŞAR

Esas Sayısı : 2019/38

Karar Sayısı : 2022/148

Karar Tarihi : 30/11/2022

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 137 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 4/2/2019 tarihli ve (30) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. 3. maddesiyle 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 178. maddesinin değiştirilen (6) numaralı fıkrasının,

B. 13. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 451. maddesine eklenen (2) numaralı fıkranın,

C. 18. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 481. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan "...merkez ve taşra..." ibaresinin "...merkez, taşra ve yurtdışı..." şeklinde değiştirilmesinde bulunan "...ve yurtdışı..." ibaresinin,

Ç. 19. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 483. maddesinin değiştirilen (1) numaralı fıkrasında yer alan "...ve yurtdışı..." ibaresinin,

D. 21. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığıyla birlikte değiştirilen 485. maddesinin,

E. 23. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 488. maddesinin (3) numaralı fıkrasına *"Tapu müdürlükleri ..."* ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen *"...ve yurtdışı teşkilatı..."* ibaresinin,

F. 27. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 561. maddesine eklenen (4) numaralı fıkranın ikinci cümlesinin,

G. 28. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 586. maddesine eklenen (4) numaralı fıkranın,

Ğ. 31. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 644. maddesinin (2) numaralı fıkrasının değiştirilen (b) bendinde yer alan *"... ve diğer mevzuatta..."* ibaresinin,

H. 34. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 649/A maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin,

I. 39. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 759. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen cümlelerin,

İ. Geçici 1. maddesinin ikinci fıkrasının,

Anayasa'nın 2., 6., 8., 104., 106., 123. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ KURALLARI

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) iptali talep edilen kuralların da yer aldığı;

A. 3. maddesiyle (4) numaralı CBK'nın 178. maddesinin değiştirilen (6) numaralı fıkrası şöyledir:

"(6) (Değişik: RG-5/2/2019-30677-CK-30/3) Yönetim Kurulu başkan ve üyelerine 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 29 uncu maddesine göre ayda üçten fazla olmamak üzere her bir toplantı için (9000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda huzur hakkı ödenir."

B. 13. maddesiyle (4) numaralı CBK'nın 451. maddesine eklenen (2) numaralı fıkra şöyledir:

*“(2) (Ek:RG-5/2/2019-30677-CK-30/13) **Yönetim Kurulunun teşkiline ilişkin usul ve esaslar Gençlik ve Spor Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir.**”*

C. 18. maddesiyle (4) numaralı CBK'nın 481. maddesinin ibare değiştirilen (3) numaralı fıkrası şöyledir:

*“(3) Genel Müdür, merkez, taşra ve **yurtdışı** teşkilatının faaliyetlerini, işlemlerini ve hesaplarını denetlemekle görevli ve yetkilidir ...”*

Ç. 19. maddesiyle (4) numaralı CBK'nın 483. maddesinin değiştirilen (1) numaralı fıkrası şöyledir:

*“(1) (Değişik: RG-5/2/2019-30677-CK-30/19) Genel Müdürlük; merkez, taşra ve **yurtdışı** teşkilatından oluşur...”*

D. 21. maddesiyle (4) numaralı CBK'nın başlığıyla birlikte değiştirilen 485. maddesi şöyledir:

“Yurtdışı teşkilatı

MADDE 485- (Başlığı ile Birlikte Değişik: RG-5/2/2019-30677-CK-30/21)

(1) Genel Müdürlük, yurtdışında bulunan Türk vatandaşları ile yabancı uyruklu gerçek ve tüzel kişilerin ülkemizde bulunan taşınmazlara ilişkin tapu ve kadastro işlemlerini bulundukları ülkeden yapabilmelerini sağlamak amacıyla gerekli gördüğü ülkelerde yurtdışı teşkilatı kurmaya yetkilidir.

(2) Tapu sicili ve kadastro işlemlerinin yurtdışında yürütülmesine ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.”

E. 23. maddesiyle (4) numaralı CBK'nın 488. maddesinin ibare eklenen (3) numaralı fıkrası şöyledir:

*“(3) Tapu müdürlükleri ve **yurtdışı teşkilatı**, hak sahibinin talebi üzerine, kendi yetki alanı dışında bulunan taşınmazlarla ilgili tapu işlemlerini,*

taşınmazın bulunduğu tapu müdürlüğünden yetki almak ve kanunen bir engel olmadığını tespit etmek suretiyle yapmaya yetkilidir. Bu fıkraya göre yapılacak tapu işlemlerine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.”

F. 27. maddesiyle (4) numaralı CBK’nın 561. maddesine eklenen (4) numaralı fıkra şöyledir:

“(4) (Ek:RG-5/2/2019-30677-CK-30/27) Enstitünün özel bilgi ve uzmanlık gerektiren uygunluk değerlendirme faaliyetlerinde görev yapmak üzere heyetler oluşturulabilir. Bu heyetlerde Enstitü dışından görevlendirilenlerden uhdesinde kamu görevi bulunanlara, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 29 uncu maddesine göre, ayda dört defadan fazla olmamak üzere, her bir toplantı günü için (2000) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucunda bulunacak miktarda huzur hakkı ödenir.”

G. 28. maddesiyle (4) numaralı CBK’nın 586. maddesine eklenen (4) numaralı fıkra şöyledir:

“(4) (Ek: RG-5/2/2019-30677-CK-30/28) Yönetim Kurulu üyelerine 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 29 uncu maddesine göre ayda ikiden fazla olmamak üzere her bir toplantı için (9000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda huzur hakkı ödenir.”

Ğ. 31. maddesiyle (4) numaralı CBK’nın 644. maddesinin (2) numaralı fıkrasının değiştirilen (b) bendi şöyledir:

“(b) Kurumun bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde ve diğer mevzuatta belirlenen faaliyetlerine ilişkin kararnameleri ve diğer düzenleyici işlemler ile ilgili kararlar almak,”

H. 34. maddesiyle (4) numaralı CBK’ya eklenen 649/A maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“(2) Kurumda 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 24 üncü maddesine göre Atom Enerjisi Denetçisi ve Atom Enerjisi Denetçisi Yardımcısı istihdam edilebilir. Bunlar mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından 375 sayılı Kanun

Hükmünde Kararnamenin ek 30 uncu maddesi uyarınca bağımsız genel müdürlük müfettiş ve müfettiş yardımcılara denktir.”

I. 39. maddesiyle (4) numaralı CBK’nın 759. maddesinin cümle eklenen (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“(1) Enstitüde hizmetler, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’na tabi personel eliyle yürütülür. Enstitüde 657 sayılı Kanunun ek 41 inci maddesine göre Nadir Toprak Elementleri Uzmanı ve Nadir Toprak Elementleri Uzman Yardımcısı istihdam edilebilir. Nadir Toprak Elementleri Uzmanı ve Nadir Toprak Elementleri Uzmanı Yardımcısı 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 30 uncu maddesi uyarınca Adalet Uzmanı ve Adalet Uzmanı Yardımcısına denktir.”

İ. Geçici 1. maddesinin ikinci fıkrası şöyledir:

“Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte Türkiye İlaç ve Tıbbî Cihaz Kurumunda “Sağlık Başdenetçisi”, “Sağlık Denetçisi” ve “Sağlık Denetçi Yardımcısı” kadrolarında bulunanlar, kadro dereceleriyle durumlarına uygun “Başmüfettiş”, “Müfettiş” ve “Müfettiş Yardımcısı” kadrolarına başkaca bir işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılır. Bunların “Sağlık Başdenetçisi”, “Sağlık Denetçisi” ve “Sağlık Denetçi Yardımcısı” kadrolarında geçirdikleri süreler, “Başmüfettiş”, “Müfettiş” ve “Müfettiş Yardımcısı” kadrolarında geçmiş sayılır.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, Hasan Tahsin GÖKCAN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Kadir ÖZKAYA, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Yıldız SEFERİNOĞLU’nun katılımlarıyla 15/5/2019 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Cengiz ERTEN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu CBK kuralları, dayanan ve

ilgili görülen Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin Anayasal Çerçevesi ve Yargısal Denetimi

3. Anayasa Mahkemesi CBK'ların anayasal çerçevesini ve yargısal denetimine ilişkin ilkeleri daha önceki kararlarında belirlemiştir. Buna göre CBK'ların yargısal denetiminde öncelikle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci ila dördüncü cümlelerinde belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygunluğunun ele alınması gerekmekte olup bu kapsamda düzenlemenin; yürütme yetkisine ilişkin olması, Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerle ilgili olmaması, Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen ya da kanunda açıkça düzenlenen konulara ilişkin olmaması gerekir. Anılan fıkra yönünden herhangi bir aykırılık tespit edilmemesi durumunda ise bu defa CBK'ların içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi yapılmalıdır (AYM, E.2019/78, K.2020/6, 23/01/2020, §§ 3-13; E.2019/31, K.2020/5, 23/01/2020, §§ 3-13; E.2018/119, K.2020/25, 11/06/2020, §§ 3-13; E.2018/155, K.2020/27, 11/06/2020, §§ 3-13).

B. CBK'nın 3. Maddesiyle (4) Numaralı CBK'nın 178. Maddesinin Değiştirilen (6) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

4. Dava dilekçesinde özetle; Anayasa'nın 128. maddesinde memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceğinin hüküm altına alındığı, bu kapsamda Helal Akreditasyon Kurumunun (HAK) yönetim kurulu üyelerinin mali haklarına ilişkin konuların CBK ile düzenlenmesinin mümkün olmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 8., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

5. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 8. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de

CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

6. Dava konusu kuralla HAK Yönetim Kurulu başkan ve üyelerine 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin (KHK) ek 29. maddesine göre ayda üçten fazla olmamak üzere her bir toplantı için (9000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda huzur hakkı ödenmesi öngörülmüştür.

7. Anayasa Mahkemesi kamu kurum ve kuruluşlarında 375 sayılı KHK'nın ek 29. maddesi kapsamında huzur hakkı ödenmesine ilişkin düzenlemelerin CBK'larla yapılmasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygun olup olmadığı hususunu daha önce değerlendirmiştir. Bu kapsamda söz konusu ödemelerin ekonomik değer ifade ettiğinden Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın İkinci Bölümü'nde yer alan 35. maddesinde güvenceye bağlanan mülkiyet hakkıyla ilgili olduğuna, dolayısıyla buna yönelik düzenlemelerin Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kaldığına hükmetmiştir (AYM, E.2018/123, K.2022/138, 9/11/2022, §§161-166).

8. HAK Yönetim Kurulu başkan ve üyelerine yapılacak huzur hakkı ödemelerine ilişkin düzenleme öngören dava konusu kural yönünden, belirtilen karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

9. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

C. CBK'nın 13. Maddesiyle (4) Numaralı CBK'nın 451. Maddesine Eklene (2) Numaralı Fıkranın İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

10. Spor Toto Teşkilat Başkanlığının (Başkanlık) kurulmasına, teşkilatı ile görev ve yetkilerine ilişkin hususlar (4) numaralı CBK'nın 448. ila 468. maddelerinde düzenlenmiştir. Bu kapsamda anılan CBK'nın 448. maddesinde Başkanlığın Gençlik ve Spor Bakanlığına (Bakanlık) bağlı ve tüzel kişiliğe sahip olduğu belirtilmiştir. Söz konusu maddede Başkanlığın haiz olduğu tüzel kişiliğin kamu tüzel kişiliği olduğuna dair açık bir hükme yer verilmemiş ise de anılan CBK'nın adı geçen Başkanlığın kuruluşu, teşkilatı, görev ve yetkileri ile personel yapısına ilişkin hükümleri birlikte değerlendirildiğinde bunun kamu tüzel kişiliği olduğu anlaşılmaktadır.

11. CBK'nın 451. maddesinin (1) numaralı fıkrasında Başkanlık yönetim kurulunun görev ve yetkileri düzenlenmiş, dava konusu (2) numaralı fıkrasında ise yönetim kurulunun teşkiline ilişkin usul ve esasların Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle belirleneceği öngörülmüştür.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

12. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla Başkanlığın yönetim kurulunun teşkiline ilişkin usul ve esasların Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliğe bırakılmasının idarenin yasama yetkisi ile donatılması anlamına geldiği, bu durumun hukuk güvenliği ilkesini açık bir biçimde zedeleyeceği, yürütme organının Anayasa'da öngörülmüş durumlar dışında kanunların düzenlemediği bir alanda kendiliğinden kural koyamayacağı, idareye genel ve sınırları belirsiz bir düzenleme yetkisi verildiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

13. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 104. maddesi yönünden incelenmiştir.

14. Kuralla Başkanlık yönetim kurulunun teşkili düzenlenmekte olup anılan hususun yürütme yetkisine ilişkin konulardan olduğu açıktır.

15. Kural Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım'ının Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme içermemektedir.

16. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesi uyarınca CBK'lar bakımından aranan bir diğer husus, CBK kuralının Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken konulara ilişkin olmaması gereğidir. Anayasa koyucunun bir konunun kanunla düzenlenmesini özel olarak öngörmesi bu alanın münhasıran kanunla düzenlenmesini istediği anlamına gelir. Bu kapsamda Anayasa bir konunun kanunla düzenleneceğini öngörmüşse bu konuda CBK çıkarılamaz. Bununla birlikte Anayasa'da CBK'larla düzenleneceği özel olarak öngörülen konulara ilişkin Anayasa hükümlerinin açıkça izin verdiği hususlarda CBK'larla düzenleme yapılması mümkündür (AYM, E.2018/127, K.2021/18, 18/3/2021, § 40).

17. Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasında *"İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir"* denilmiştir. Anayasa'nın anılan maddesinde düzenlenen idarenin kanuniliği ilkesi, idarenin ve organlarının kanunla düzenlenmesini gerekli kılar. Ancak Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında kamu tüzel kişiliğinin kanunla veya CBK ile kurulacağı hükme bağlanmış, dolayısıyla kamu tüzel kişiliğinin CBK ile de kurulmasına açıkça izin verilmiştir. Diğer yandan Anayasa Mahkemesinin 12/6/2020 tarihli ve E.2019/105, K.2020/30 sayılı kararında da belirtildiği üzere anılan fıkra da yer alan *"...kurulur."* ibaresinin CBK ile kurulan bir kamu tüzel kişiliğinin CBK ile düzenlenmesini de içerdiği anlaşılmaktadır. Zira Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasındaki koşullara bağlı olmak kaydıyla kamu tüzel kişiliğinin görevleri, yetkileri ve yapısı gibi unsurların CBK'yla düzenlenemeyeceğinin kabulü, kamu tüzel kişiliğinin CBK'yla kurulmasını mümkün kılan anayasal hükmü işlevsiz, dolayısıyla anlamsız kılacaktır (anılan kararda bkz. § 45).

18. Bu itibarla bir kamu tüzel kişiliğinin kurulması ve düzenlenmesi Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesini ayrıca ve özel olarak öngördüğü

konulardan olduğundan kamu tüzel kişisi niteliğindeki Başkanlığın yönetim kurulunun teşkiline ilişkin konunun düzenlenmesinin kanunla yapılmamasının Anayasa'ya aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

19. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesinde *"Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz"* denilmiştir. Buna göre CBK'ların anılan Anayasa hükmü yönünden denetimi yapılırken CBK ile düzenlenen alanda hüküm ifade eden, bu bağlamda karşılaştırmaya esas olabilecek, daha önce kabul edilmiş bir kanun hükmünün bulunup bulunmadığının tespit edilmesi gerekir.

20. Bu çerçevede kuralla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

21. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

22. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 123. maddesi yönünden incelenmiştir.

23. Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca Cumhurbaşkanı idarenin teşkilatlanması konusunda Anayasa'nın temel ilkelerine ve bu alanla ilgili öngördüğü kurallarına bağlı kalmak koşuluyla CBK ile kurulan bir kamu tüzel kişisinin teşkilat yapısının ne şekilde olacağını belirleme hususunda takdir yetkisine sahiptir. Anayasa'nın anılan maddesi hükmü uyarınca CBK'ya bırakılan bu asli yetkinin başka bir idari organ tarafından kullanılması mümkün değildir. Bununla birlikte yürütme organının CBK çıkarmaya yetkili olduğu konuya ilişkin her türlü ayrıntıyı CBK ile düzenlemesi ve bu düzenlemelerin gereğini bizzat yerine getirmesi gerekli olmayıp CBK ile konuya ilişkin temel kuralları belirledikten ve genel çerçeveyi çizdikten sonra bu çerçevenin içinde kalan hususları, düzenleyici nitelikteki diğer işlemlerle belirleme yetkisini ilgili idareye bırakması

mümkündür (benzer yönde değerlendirme için bkz. AYM, E.2019/105, K.2020/30, 12/6/2020, § 36; E.2018/124, K.2020/56, 15/10/2020, § 25).

24. Dava konusu kuralda Başkanlığın yönetim kurulunun teşkiline ilişkin usul ve esasların Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle belirlenmesi öngörülmeyle birlikte yönetim kurulunun teşkiline ilişkin genel çerçeve ve temel kurallar CBK ile belirlenmeksizin Bakanlığa sınırları belirsiz bir düzenleme yetkisinin verildiği görülmektedir.

25. Bu itibarla kural Anayasa'nın söz konusu alanda yürütme organına tanıdığı CBK'yla asli düzenleme yetkisinin idareye devredilmesi sonucunu doğurmaktadır.

26. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 123. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 123. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Ç. CBK'nın 18. Maddesiyle (4) Numaralı CBK'nın 481. Maddesinin (3) Numaralı Fıkrasında Yer Alan "...merkez ve taşra..." İbaresinin "... merkez, taşra ve yurtdışı..." Şeklinde Değiştirilmesinde Bulunan "...ve yurtdışı..." İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

27. Dava dilekçesinde özetle; Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasında idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğunun ve kanunla düzenleneceğinin genel ilke olarak belirlendiği, bu ilkenin iki istisnasının bulunduğu, bunlardan ilkinin Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında yer verilen ve bakanlıkların kurulmasının, kaldırılmasının, görev ve yetkilerinin, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulmasının CBK ile düzenlenmesini öngören hüküm, diğerinin ise Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında yer verilen hüküm olduğu, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün yurt dışı teşkilatının CBK ile dahi kurulması mümkün değilken dava konusu kuralla genel müdürün yetkilerinin yurt dışı teşkilatını

da kapsayacak şekilde genişletilmesinin Anayasa'nın 106. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

28. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 106. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden ve 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi gözetilerek kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrası yönünden incelenmiştir.

29. (4) numaralı CBK'nın Otuzdördüncü Bölümü'nde Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün kuruluş, görev, yetki ve sorumlulukları ile teşkilatlanmasına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. CBK'nın 478. maddesinde anılan Genel Müdürlüğün Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının bağlı kuruluşu olduğu ifade edilmiştir.

30. CBK'nın 481. maddesinin dava konusu kuralın da yer aldığı (3) numaralı fıkrasında Tapu ve Kadastro Genel Müdürünün merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatının faaliyetlerini, işlemlerini ve hesaplarını denetlemekle görevli ve yetkili olduğu belirtilmiştir. Dava konusu kural anılan fıkra da yer alan "...ve yurtdışı..." ibaresidir.

31. Belirli bir kamu hizmetini yürütmek üzere kurulan kamu kurum ve kuruluşlarının personelinin görev ve yetkilerinin belirlenmesine ilişkin düzenlemeler, kurumun teşkilat yapısıyla ve o hizmet alanında yerine getirmesi gereken görevler ve bu amaçla kullanabileceği yetkilerle ilgili olup dolayısıyla idarenin teşkilat yapısı ile görev ve yetkilerinin belirlenmesinin bir parçasını oluşturmaktadır (AYM, E.2018/123, K.2022/138, 9/11/2022, § 21).

32. Personelin görev ve yetkilerinin kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilat yapısı ile görev ve yetkilerine ilişkin olduğu ve kuralla Tapu ve Kadastro Genel Müdürünün görev ve yetkilerine ilişkin düzenleme öngörüldüğü gözetildiğinde kuralın *yürütme yetkisine ilişkin konulardan* olduğu anlaşılmaktadır.

33. Kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım'ın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme de içermemektedir.

34. Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında *"Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir"* denilmiş olup bu kapsamda gerek bakanlıkların gerekse onlara bağlı kuruluşların kurulması, kaldırılması, görev ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrası uyarınca CBK ile düzenlenebileceği özel olarak belirtilen konulardandır (aynı yöndeki değerlendirme için bkz. AYM, E.2018/123, K.2022/138, 9/11/2022, § 39).

35. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına bağlı olarak kurulmuş olup Bakanlığın teşkilat yapısı içinde yer almaktadır. Bu çerçevede, kuralın Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında CBK ile düzenlenmesi öngörülen Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının teşkilat yapısı ile görev ve yetkilerine ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Zira yukarıda da belirtildiği üzere kamu kurum ve kuruluşlarının dolayısıyla personelin görev ve yetkileri ile teşkilat arasında yakın bir ilişki olup görev ve yetkiler belirlenmeden bir kurum ve kuruluşun teşkilatlanmasından söz edilmesi zordur. Bu itibarla bakanlığa bağlı bir kuruluşun genel müdürünün görev ve yetkilerine ilişkin düzenleme öngören kuralın Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasıyla bağlantılı olarak 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü de bulunmamaktadır (benzer yöndeki karar için bkz. AYM, E.2018/123, K.2022/138, 9/11/2022, § 27).

36. Kuralla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

37. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

38. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden de incelenmiştir.

39. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

40. Hukuk devletinin temel unsurlarından biri *belirlilik* ilkesidir. Anayasa Mahkemesinin yerleşik kararlarına göre anılan ilke, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olmasını gerektirmektedir.

41. Anılan ilkenin yürütmenin asli düzenleyici işlemi niteliğinde olan CBK'lar bakımından da geçerli olduğunda şüphe bulunmamaktadır.

42. Kural Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün kurumun yurt dışı teşkilatının faaliyetlerini, işlemlerini ve hesaplarını denetlemekle görevli ve yetkili olmasıyla ilgilidir. Kuralın düzenlenme amacı ve kapsamı açıkça belirlenmiş olup hem kişiler hem de idare yönünden belirli ve öngörülebilir olduğundan kuralda belirsizlik bulunmamaktadır. Diğer taraftan kuraldaki denetim görev ve yetkisinin yurt dışı faaliyetlerin etkin ve düzenli bir şekilde yürütülmesine, dolayısıyla kamu yararına hizmet edeceği şüphesizdir.

43. Öte yandan Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasında idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği belirtilmiştir. İdarenin bütünlüğü, idari görevleri yerine getiren kurumlar arasında birliğin sağlanması ve idari yapı içinde yer alan kurumların bir bütünlük içinde çalışmasını öngörmektedir. İdarede bütünlüğü sağlamak için başlıca iki hukuksal araç *hiyerarşi* ve *idari vesayet* kullanılmaktadır. Hiyerarşi, hem merkezî yönetim içinde yer alan örgütler ve bunlara bağlı

birimler arasındaki hem de yerinden yönetim kuruluşlarının kendi içindeki bütünleşmeyi sağlamaktadır. Aynı zamanda o kurumun görevlileri arasındaki astlık-üstlük durumunu ifade eden hiyerarşi ilişkisi yönetme yetkisinden doğmaktadır. Hiyerarşik ilişkide üstün ast üzerinde sahip olduğu hiyerarşi yetkisi denetleme yetkisini de içermektedir (AYM E.2018/123, K. 2022/138, 9/11/2022, §353; E.2020/72, K.2022/160, 13/12/2022, §129). Kural aynı genel müdürlük içerisindeki denetim yetkisini düzenlemektedir. Bu itibarla genel müdürün yurt dışı teşkilatı üzerindeki hiyerarşik yetkisinin bir tezahürü olan kuralın Anayasa'nın 123. maddesine aykırı bir yönü de bulunmamaktadır.

44. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. ve 123. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

D. CBK'nın 19. Maddesiyle (4) Numaralı CBK'nın 483. Maddesinin Değiştirilen (1) Numaralı Fıkrasında Yer Alan "...ve yurtdışı..." İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

45. Dava dilekçesinde özetle; (4) numaralı CBK'nın 481. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan "...merkez ve taşra..." ibaresinin "...merkez, taşra ve yurtdışı..." şeklinde değiştirilmesinde bulunan "...ve yurtdışı..." ibaresine yönelik gerekçelerle Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün yurt dışı teşkilatının CBK ile kurulmasının mümkün olmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 106. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

46. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 106. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden ve 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi gözetilerek kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrası yönünden incelenmiştir.

47. (4) numaralı CBK'nın 483. maddesinde Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün teşkilatı düzenlenmektedir. Anılan maddenin (1) numaralı

fıkrasında Genel Müdürlüğün; merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatından oluştuğu belirtilmiştir. Dava konusu kural anılan fıkrada yer alan “...ve yurtdışı...” ibaresidir.

48. Kuralın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının bağlı kuruluşu olan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün teşkilatlanmasına dair bir düzenleme öngördüğü bu itibarla yürütme yetkisine ilişkin olduğu açıktır (AYM, E. 2019/105, K. 2020/30, 12/6/2020, §17; AYM, E. 2018/124, K. 2020/56, 15/10/2020, §17).

49. Kural, Anayasa’nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısmı’nın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü’nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme de içermemektedir.

50. Anayasa’nın 123. maddesinin birinci fıkrasında idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği belirtilmiş; 106. maddesinin on birinci fıkrasında ise bakanlıkların kurulmasının, kaldırılmasının, görev ve yetkilerinin, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulmasının CBK ile düzenleneceği hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla anılan fıkra kapsamındaki konular Anayasa’nın CBK ile düzenlenmesini ayrıca ve özel olarak öngördüğü konulardır.

51. Anılan fıkrada yer alan “...teşkilat yapısı...” kavramı, belirli bir hizmeti yürütmek üzere kurulan kamu kurum ve kuruluşlarının bu amaçla üstlendikleri görev ve yetkilerin ifa edilebilmesi için oluşturulan ve söz konusu hizmetin yürütülmesinde doğrudan ya da dolaylı olarak rol alan, aynı kurum bünyesindeki farklı düzey ve nitelikteki birimlerin bütününü ifade etmektedir. Bu itibarla bir kurumun bu mahiyetteki merkez ve taşra teşkilatının yanı sıra yurt dışı teşkilatı da teşkilat yapısı kavramına dâhildir (AYM, E. 2019/105, K. 2020/30, 12/6/2020, §21; AYM, E. 2018/124, K. 2020/56, 15/10/2020, §21).

52. Dava konusu kuralda, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün merkez ve taşra teşkilatının yanı sıra yurt dışı teşkilatından da oluşması öngörülmektedir. Dolayısıyla kuralın Anayasa’nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında CBK ile düzenlenmesi özel olarak öngörülen konulardan biri olan bakanlıkların teşkilat yapısına ilişkin olduğu anlaşılmaktadır (AYM, E. 2019/105, K. 2020/30, 12/6/2020, §22).

53. Bu itibarla kuralda öngörülen düzenlemenin Anayasa'nın 106. maddesi uyarınca CBK ile yapılmasında Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesini ihlal eden bir yön bulunmamaktadır.

54. Diğer yandan kuralla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

55. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşü katılmamıştır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

56. Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrası hükmü uyarınca Cumhurbaşkanı CBK'yla idarenin teşkilatlanması alanında Anayasa'nın temel ilkelerine ve bu alanla ilgili öngördüğü kurallarına bağlı kalmak koşuluyla bakanlıkların ve bu kapsamda onun bağlı kuruluşlarının teşkilat yapısının ne şekilde olacağını belirleme hususunda takdir yetkisine sahiptir. Bu bağlamda yürütülen hizmetin niteliği de dikkate alınarak bir bakanlık bağlı kuruluşunda yurt dışı teşkilatının oluşturulmasına ihtiyaç bulunup bulunmadığını belirlemek de Cumhurbaşkanının takdir alanındadır. Dolayısıyla Cumhurbaşkanı'nın Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrası uyarınca kendisine tanınan takdir yetkisini kullanarak dava konusu kural uyarınca Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü için yurt dışı teşkilatı oluşturmasında Anayasa'nın anılan maddesine aykırı bir yön bulunmamaktadır (benzer yöndeki karar için bkz.AYM, E.2019/105, K.2020/30, 12/6/2020, § 35).

57. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 106. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe farklı gerekçeyle katılmıştır.

E. CBK'nın 21. Maddesiyle (4) Numaralı CBK'nın Başlığıyla Birlikte Değiştirilen 485. Maddesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

58. Dava dilekçesinde özetle; (4) numaralı CBK'nın 481. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan "...merkez ve taşra..." ibaresinin "...merkez, taşra ve yurtdışı..." şeklinde değiştirilmesinde bulunan "...ve yurtdışı..." ibaresine yönelik gerekçelerle Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün yurt dışı teşkilatının CBK ile kurulması mümkün değilken tapu işlemlerinin merkez, taşra teşkilatları yanında yurt dışı teşkilatı eliyle de yapılmasına imkân tanındığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 106. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

59. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 106. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden ve 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi gözetilerek kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrası yönünden incelenmiştir.

60. (4) numaralı CBK'nın dava konusu 485. maddesinde Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün yurt dışı teşkilatı düzenlenmektedir. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasında Genel Müdürlüğün yurt dışında bulunan Türk vatandaşları ile yabancı uyruklu gerçek ve tüzel kişilerin ülkemizde bulunan taşınmazlara ilişkin tapu ve kadastro işlemlerini bulundukları ülkeden yapabilmelerini sağlamak amacıyla gerekli gördüğü ülkelerde yurt dışı teşkilatı kurmaya yetkili olduğu belirtilmiş; (2) numaralı fıkrasında da tapu sicili ve kadastro işlemlerinin yurt dışında yürütülmesine ilişkin usul ve esasların Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle belirlenmesi öngörülmüştür.

61. (4) numaralı CBK'nın 483. maddesinin değiştirilen (1) numaralı fıkrasında yer alan "...ve yurtdışı..." ibaresinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler mahiyetine uygun olduğu ölçüde dava konusu kural için de geçerlidir.

62. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

63. Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrası hükmü uyarınca bakanlıkların ve bu kapsamda onların bağlı kuruluşlarının teşkilatı kapsamında yurt dışı teşkilatının kurulması yetkisi CBK'ya tanınmış olup CBK'ya tanınan bu asli yetkinin, başka bir idari işleme bırakılması mümkün değildir. Bununla birlikte yürütme organının CBK çıkarmaya yetkili olduğu konuya ilişkin her türlü ayrıntıyı CBK ile düzenlemesi ve bu düzenlemelerin gereğini bizzat yerine getirmesi gerekli olmayıp CBK ile konuya ilişkin temel kuralları belirledikten ve genel çerçeveyi çizdikten sonra bu çerçevenin içinde kalan hususları, düzenleyici nitelikteki diğer işlemlerle belirlemesi ve bu düzenlemeler kapsamında yerine getirilmesi gerekli tasarrufları da ilgili idareye bırakması mümkündür (benzer yöndeki karar için bkz. (AYM, E.2019/105, K.2020/30, 12/6/2020, § 36).

64. Dava konusu kuralın (1) numaralı fıkrasında Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün yurt dışında bulunan Türk vatandaşları ile yabancı uyruklu gerçek ve tüzel kişilerin ülkemizde bulunan taşınmazlara ilişkin tapu ve kadastro işlemlerini bulundukları ülkeden yapabilmelerini sağlamak amacıyla gerekli gördüğü ülkelerde yurt dışı teşkilatı kurmaya yetkili olduğu belirtilmektedir.

65. (1) numaralı fıkarda geçen *yurt dışı teşkilatının kurulması* kavramının CBK ile oluşturulan söz konusu teşkilatın fiilen faaliyete geçirilmesi için gerekli idari tasarrufların Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü tarafından yerine getirilmesini ifade ettiği anlaşılmaktadır. Ayrıca kural söz konusu teşkilatın, yurt dışında bulunan Türk vatandaşları ile yabancı uyruklu gerçek ve tüzel kişilerin ülkemizde bulunan taşınmazlara ilişkin tapu ve kadastro işlemlerini bulundukları ülkeden yapabilmelerini sağlamak amacıyla kurulacağını bizzat düzenlemiş dolayısıyla anılan teşkilatın görev ve yetki alanı gibi konuları belirleme yetkisini de idareye bırakmamıştır.

66. Dava konusu kuralın (2) numaralı fıkrasında tapu sicili ve kadastro işlemlerinin yurt dışında yürütülmesine ilişkin usul ve esasların

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle belirlenmesi öngörülmüştür.

67. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun üçüncü kısım ikinci bölümünde 997 ila 1027 maddeleri arasında tapu sicili düzenlenmiştir. Tapu sicilinin, tapu kütüğü ve kat mülkiyeti kütüğü ile bunları tamamlayan yevmiye defteri ve belgeler ile plânlardan oluşacağı; tapu idarelerinin kuruluşu, sorumlulukları; tapu işlemlerinin konusu; tescilin tasarrufa konu olan taşınmaz malikinin yazılı beyanı üzerine yapılacağı; tescil, terkin ve değişiklik gibi tasarruf işlemlerinin yapılabilmesinin, istemde bulunanın, tasarruf yetkisini ve hukukî sebebi belgelemiş olmasını gerektirdiği, kütüğe tescillerin, istem tarihine ve sırasına göre yapılacağı, sicildeki kaydın bir örneğinin isteyen ilgiliye verileceği gibi hususlar ayrıntılı şekilde gösterilmiştir. 22/12/1934 tarihli ve 2644 sayılı Tapu Kanunu'nun özellikle 26. maddesinde, mülkiyete, mülkiyetten başka aynı haklara ve taşınmazla ilgili diğer işlemlere ilişkin resmi senet düzenleneceği, taşınmaz mülkiyetinin devrini amaçlayan sözleşmelerde, tarafların farklı tapu müdürlükleri veya yurt dışı teşkilatında bulunmaları hâlinde, taraf iradelerinin resmî görevliler tarafından ayrı ayrı alınarak sözleşmenin tamamlanabileceği, resmi senede tarafların kimlik bilgileri ile birlikte vergi kimlik numaralarının da kaydedileceği, resmi senedin, taraflar ile hazırlayan tapu sicil müdürlüğü görevlilerince imzalanacağı, tapu sicil müdürü veya görevlendirilen memurun onaylayacağı, tarafların kimliklerinde şüpheye düşülen hallerde tanık getirilmesi istenebileceğine dair hususlar belirtilerek tapu sicili işlemlerin nasıl yapılacağı öngörülmüştür. 21/6/1987 tarihli ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 1. maddesinde de Kanun'un amacının ülke koordinat sistemine göre memleketin kadastral veya topoğrafik kadastral haritasına dayalı olarak taşınmaz malların sınırlarını arazi ve harita üzerinde belirterek hukukî durumlarını tespit etmek suretiyle tapu sicilinin kurulması, mekânsal bilgi sisteminin alt yapısını oluşturmak olduğu ifade edilmiştir.

68. Kural uyarınca tapu sicili ve kadastro işlemlerinin yurt dışında yürütülmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenirken yukarıda yer verilen kanun hükümlerinin gözönünde bulundurulması gerekeceği açıktır. Bu itibarla dava konusu kuralla anılan hususlarla ilgili düzenleme yetkisi yönetmeliğe bırakılırken konuya ilişkin genel çerçevenin ve temel kuralların belirlendiği anlaşılmaktadır.

69. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 106. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe farklı gerekçeyle katılmıştır.

Selahaddin MENTEŞ kuralın (2) numaralı fıkrası yönünden bu görüşe katılmamıştır.

F. CBK'nın 23. Maddesiyle (4) Numaralı CBK'nın 488. Maddesinin (3) Numaralı Fıkrasına "Tapu müdürlükleri ..." İbaresinden Sonra Gelmek Üzere Eklenen "...ve yurtdışı teşkilatı..." İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

70. Dava dilekçesinde özetle; (4) numaralı CBK'nın 481. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan "...merkez ve taşra..." ibaresinin "...merkez, taşra ve yurtdışı..." şeklinde değiştirilmesinde bulunan "...ve yurtdışı..." ibaresine yönelik gerekçelerle Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün yurt dışı teşkilatının görev ve yetkilerine ilişkin düzenlemelerin CBK ile yapılmasının mümkün olmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 106. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

71. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 106. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden ve 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi gözetilerek kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrası yönünden incelenmiştir.

72. (4) numaralı CBK'nın 488. maddesinin (3) numaralı fıkrasında tapu müdürlükleri ve yurt dışı teşkilatının, hak sahibinin talebi üzerine kendi yetki alanı dışında bulunan taşınmazlarla ilgili tapu işlemlerini, taşınmazın bulunduğu tapu müdürlüğünden yetki almak ve kanunen bir engel olmadığını tespit etmek suretiyle yapmaya yetkili olduğu hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kural anılan fıkrada yer alan "...ve yurtdışı teşkilatı..." ibaresidir.

73. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün yurt dışı teşkilatının görev ve yetkilerine dair bir düzenleme öngören kuralın yürütme yetkisine ilişkin olduğu, Anayasa’da CBK ile düzenlenmesi yasaklanan haklar ve ödevlerle ilgisinin bulunmadığı ve Anayasa’nın 106. maddesinin on birinci fıkrasıyla bağlantılı olarak münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir alana ilişkin olmadığından Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönünün de bulunmadığı açıktır.

74. Diğer yandan kuralla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme de tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

75. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

76. 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa’nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

77. Kuralla Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün yurt dışı teşkilatına verilen görevin kapsam ve niteliğinin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir tereddüde yer bırakmayacak şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir biçimde düzenlendiği, bu itibarla kuralın belirsizlik içermediği görülmektedir. Diğer taraftan kuralın kamu yararı dışında bir amaçla çıkarılması da söz konusu değildir.

78. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa’nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

G. CBK’nın 27. Maddesiyle (4) Numaralı CBK’nın 561. Maddesine Eklene (4) Numaralı Fıkranın İkinci Cümlesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

79. Dava dilekçesinde özetle; kuralın (4) numaralı CBK’nın 178. maddesinin değiştirilen (6) numaralı fıkrasına yönelik gerekçelerle Anayasa’nın 8., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

80. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 8. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

81. (4) numaralı CBK'nın 561. maddesinin (4) numaralı fıkrasının dava konusu ikinci cümlesinde Türk Standartları Enstitüsünde görevlendirilen heyetlerde Enstitü dışından görevlendirilenlerden uhdesinde kamu görevi bulunanlara 375 sayılı KHK'nin ek 29. maddesine göre ayda dört defadan fazla olmamak üzere her bir toplantı günü için (2000) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucunda bulunacak miktarda huzur hakkı ödenmesi öngörülmüştür.

82. CBK'nın 3. maddesiyle (4) numaralı CBK'nın 178. maddesinin değiştirilen (6) numaralı fıkrasının Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

83. Dava konusu kural uyarınca yapılacak ödemeler söz konusu kişilere ekonomik menfaat temin etmeyi içerdiğinden “mülkiyet hakkı” kapsamındadır. Bu nedenle kural, Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkına ilişkin bir düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

84. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

Ğ. CBK'nın 28. Maddesiyle (4) Numaralı CBK'nın 586. Maddesine Eklene (4) Numaralı Fıkranın İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

85. Dava dilekçesinde özetle; kuralın (4) numaralı CBK'nın 178. maddesinin değıştirilen (6) numaralı fıkrasına yönelik gerekçelerle Anayasa'nın 8., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürölmüşür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

86. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 8. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürölmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

87. (4) numaralı CBK'nın 586. maddesinin dava konusu (4) numaralı fıkrasında TÜBİTAK Yönetim Kurulu üyelerine 375 sayılı KHK'nin ek 29. maddesine göre ayda ikiden fazla olmamak üzere her bir toplantı için (9000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda huzur hakkı ödenmesi öngörölmüşür.

88. CBK'nın 3. maddesiyle (4) numaralı CBK'nın 178. maddesinin değıştirilen (6) numaralı fıkrasının Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

89. Dava konusu kural uyarınca yapılacak ödemeler söz konusu kişilere ekonomik menfaat temin etmeyi içerdğinden "mülkiyet hakkı" kapsamındadır. Bu nedenle kural, Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkına ilişkin bir düzenleme içerdğinden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

90. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görölerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görölmemiştir.

Kural konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

H. CBK'nın 31. Maddesiyle (4) Numaralı CBK'nın 644. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Değiştirilen (b) Bendinde Yer Alan "...ve diğer mevzuatta..." İbaresinin İncelenmesi

91. (4) numaralı CBK'nın dava konusu ibarenin de yer aldığı 644. maddesi 27/3/2020 tarihli (57) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 1. maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.

92. Açıklanan nedenle konusu kalmayan kurala ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

I. CBK'nın 34. Maddesiyle (4) Numaralı CBK'ya Eklenen 649/A Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin İncelenmesi

93. (4) numaralı CBK'nın dava konusu cümlelerin de yer aldığı 649/A maddesi (57) numaralı CBK'nın 1. maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.

94. Açıklanan nedenle konusu kalmayan kurala ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

İ. CBK'nın 39. Maddesiyle (4) Numaralı CBK'nın 759. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasına Eklenen Cümlelerin İncelenmesi

95. (4) numaralı CBK'nın dava konusu cümlelerin de yer aldığı 759. maddesi (57) numaralı CBK'nın 16. maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.

96. Açıklanan nedenle konusu kalmayan kurala ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

J. CBK'nın Geçici 1. Maddesinin İkinci Fıkrasının İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

97. (4) numaralı CBK'nın 506. maddesinde Türkiye İlaç ve Tıbbî Cihaz Kurumunun (Kurum) Sağlık Bakanlığına bağlı, özel bütçeli, kamu tüzel kişiliğini haiz bir kurum olduğu belirtilmiştir.

98. Anılan CBK'nın 518. maddesinde Kurumda sağlık denetçileri ve denetçi yardımcıları istihdam edilmesine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmekte iken (30) numaralı CBK'nın 26. maddesinin (ç) bendi ile anılan maddede yer alan “sağlık denetçileri ve denetçi yardımcıları” ibaresi “müfettiş ve müfettiş yardımcıları” şeklinde değiştirilmiştir. Yapılan bu değişiklik Kurumda sağlık denetçisi ve denetçi yardımcısı istihdamına son verilerek müfettiş ve müfettiş yardımcısı istihdam edilmesi öngörülmüştür.

99. Dava konusu kuralla da maddenin yürürlüğe girdiği tarihte Kurumda “Sağlık Başdenetçisi”, “Sağlık Denetçisi” ve “Sağlık Denetçi Yardımcısı” kadrolarında bulunanların kadro dereceleriyle durumlarına uygun “Başmüfettiş”, “Müfettiş” ve “Müfettiş Yardımcısı” kadrolarına başkaca bir işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılacağı, önceki görevlerinde geçirmiş oldukları sürelerin yeni kadrolarında geçmiş sayılacağı belirtilmiştir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

100. Dava dilekçesinde özetle; kuralla kamu görevlilerinin görev ve unvanları ile kadrolarının değiştirilerek yeni görevlere atandıkları, kamu görevlilerinin görevlendirilmeleri ve atanmalarına ilişkin usul ve esasların münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiği, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda sağlık denetçileri ve denetçi yardımcılarının ayrı bir kategori olarak tanımlanarak özlük haklarının düzenlendiği, yine anılan Kanun'un 91. maddesinde genel olarak kadroları kaldırılan memurların hangi kadrolara atanacağına ilişkin usul ve esaslara yer verildiği, dolayısıyla kuralın kanunda açıkça düzenlenen hususlara ilişkin düzenleme yaptığı belirtilerek Anayasa'nın 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

101. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

102. Anayasa Mahkemesi kamu tüzel kişiliklerinin kadrolarının ihdası ve iptaline ilişkin düzenlemelerin CBK'larla yapılmasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygun olup olmadığı hususunu daha önce değerlendirmiştir. Bu kapsamda kamu tüzel kişiliklerinin kadrolarının ihdası ve iptaliyle ilgili düzenlemelerin idarenin teşkilat yapısı ile ilgili olup yürütme yetkisine ilişkin konulardan olduğu, Anayasa'da CBK ile düzenlenmesi yasaklanan haklar ve ödevlerle ilgisinin bulunmadığı ve Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasının "*Kamu tüzel kişiliği, kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulur*" şeklindeki hükmüyle bağlantılı olarak Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönünün de bulunmadığı ifade edilmiştir (AYM, E.2018/119, K.2020/25, 11/6/2020, §§ 27, 28).

103. Kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilat yapısı içinde yer alan kadro unvanlarındaki değişikliklere bağlı olarak söz konusu kadro unvanları arasında gerçekleştirilen atama işlemleri de idarenin teşkilat yapısıyla ilgili düzenlemelerin bir sonucudur. Bu itibarla, kadro ihdas ve iptaline ilişkin düzenlemelerin CBK'larla yapılmasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluğuna ilişkin olarak yukarıda yer verilen değerlendirmeler bu tür düzenlemeler bakımından da aynen geçerlidir.

104. Kamu tüzel kişiliğini haiz bir kurum olan Türkiye İlaç ve Tıbbî Cihaz Kurumunda sağlık başdenetçisi, sağlık denetçisi ve sağlık denetçi yardımcısı kadrolarında bulunanların kadro dereceleriyle durumlarına uygun başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcısı kadrolarına başkaca bir işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılacağını, önceki görevlerinde geçirmiş oldukları sürelerin yeni kadrolarında geçmiş sayılacağını öngören dolayısıyla anılan Kurumun teşkilat yapısıyla ilgili bir düzenleme getiren dava konusu kural yönünden, belirtilen karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

105. Bu itibarla kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı bir düzenleme içermemektedir.

106. 657 sayılı Kanun'un 91. maddesinin birinci fıkrasında kadrosu kaldırılan memurların, en geç altı ay içinde kendi kurumlarında niteliklerine uygun bir kadroya atanacakları ve kurumlarında atama imkânı bulunmaması hâlinde aynı süre içinde başka bir kurumdaki kadrolara atanmak üzere

Devlet Personel Başkanlığına bildirileceği öngörülmektedir. Kuralda ise kadro kaldırılarak niteliklerine uygun bir kadroya atanma söz konusu olmayıp, “sağlık denetçileri ve denetçi yardımcıları” ibaresi “müfettiş ve müfettiş yardımcıları” şeklinde değiştirildiğinden Kurumda “Sağlık Başdenetçisi”, “Sağlık Denetçisi” ve “Sağlık Denetçi Yardımcısı” kadrolarında bulunanların kadro dereceleriyle durumlarına uygun “Başmüfettiş”, “Müfettiş” ve “Müfettiş Yardımcısı” kadrolarına başkaca bir işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılacağı düzenlenmektedir. Dolayısıyla kuralla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

107. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

108. 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa’nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

109. Dava konusu kuralda düzenlemeye konu olan bu alanda hukuk devletinin temel unsurlarından biri olan belirlilik ilkesinin gereği olarak kurallaştırmanın yapıldığından söz edilebilmesi için kuralın personelin atanması ve istihdamı ile bununla bağlantılı olarak hukuki statülerine ilişkin temel ilkelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olarak belirlenmiş olması gerekir.

110. Bu bağlamda söz konusu kuralda kurumda “Sağlık Başdenetçisi”, “Sağlık Denetçisi” ve “Sağlık Denetçi Yardımcısı” kadrolarında bulunanların kadro dereceleriyle durumlarına uygun “Başmüfettiş”, “Müfettiş” ve “Müfettiş Yardımcısı” kadrolarına başkaca bir işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılacağı belirtilerek ilgili personelin atanması ve istihdam edildikleri kadrolara ilişkin usul ve esasların açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel şekilde saptanmış olduğu görüldüğünden dava konusu kural bu yönüyle bir belirsizlik içermemektedir.

111. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

IV. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

112. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında *"Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez."* denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanarak Mahkemenin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

113. CBK'nın 3. maddesiyle (4) numaralı CBK'nın 178. maddesinin değiştirilen (6) numaralı fıkrasının iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla TBMM tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu fıkra ile ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

114. CBK'nın 13. maddesiyle (4) numaralı CBK'nın 451. maddesine eklenen (2) numaralı fıkranın iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla Cumhurbaşkanlığı tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu fıkra ile ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

115. CBK'nın 27. maddesiyle (4) numaralı CBK'nın 561. maddesine eklenen (4) numaralı fıkranın ikinci cümlesinin iptal edilmesi nedeniyle

doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla TBMM tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu cümleye ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

116. CBK'nın 28. maddesiyle (4) numaralı CBK'nın 586. maddesine eklenen (4) numaralı fıkranın iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla TBMM tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu fıkra ile ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

V. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

117. Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kuralların uygulanmaları hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

4/2/2019 tarihli ve (30) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. 1. 3. maddesiyle 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 178. maddesinin değiştirilen (6) numaralı fıkrasına,

2. 13. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 451. maddesine eklenen (2) numaralı fıkraya,

3. 27. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 561. maddesine eklenen (4) numaralı fıkranın ikinci cümlesine,

4. 28. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 586. maddesine eklenen (4) numaralı fıkra,

yönelik iptal hükümlerinin yürürlüğe girmelerinin ertelenmeleri nedeniyle bu fıkralara ve cümleye ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

B. 1. 18. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 481. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan "...merkez ve taşra..." ibaresinin "...merkez, taşra ve yurtdışı..." şeklinde değiştirilmesinde bulunan "...ve yurtdışı..." ibaresine,

2. 19. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 483. maddesinin değiştirilen (1) numaralı fıkrasında yer alan "...ve yurtdışı..." ibaresine,

3. 21. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığıyla birlikte değiştirilen 485. maddesine,

4. 23. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 488. maddesinin (3) numaralı fıkrasına "Tapu müdürlükleri..." ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen "...ve yurtdışı teşkilatı..." ibaresine,

5. Geçici 1. maddesinin ikinci fıkrasına,

yönelik iptal talepleri 30/11/2022 tarihli ve E.2019/38, K.2022/148 sayılı kararla reddedildiğinden, bu fıkralara ve ibarelere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

C. 1. 31. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 644. maddesinin (2) numaralı fıkrasının değiştirilen (b) bendinde yer alan "...ve diğer mevzuatta..." ibaresine,

2. 34. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 649/A maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesine,

3. 39. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 759. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen cümleye,

yönelik iptal talepleri hakkında 30/11/2022 tarihli ve E.2019/38, K.2022/148 sayılı kararla karar verilmesine yer olmadığına karar verildiğinden, bu cümlelere ve ibareye ilişkin yürürlüğün durdurulması talepleri hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

30/11/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI. HÜKÜM

4/2/2019 tarihli ve (30) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. 3. maddesiyle 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 178. maddesinin değiştirilen (6) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

B. 13. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 451. maddesine eklenen (2) numaralı fıkranın;

1. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

C. 18. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 481. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan "...merkez ve taşra..." ibaresinin

“...merkez, taşra ve yurtdışı...” şeklinde değiştirilmesinde bulunan “...ve yurtdışı...” ibaresinin;

1. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR’ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. İçeriği itibarıyla Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ç. 19. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 483. maddesinin değiştirilen (1) numaralı fıkrasında yer alan “...ve yurtdışı...” ibaresinin;

1. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ’un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. İçeriği itibarıyla Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

D. 21. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin başlığıyla birlikte değiştirilen 485. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının;

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ’un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriği itibarıyla Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (2) numaralı fıkrasının;

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ’un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriği itibarıyla Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Selahaddin MENTEŞ’in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

E. 23. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 488. maddesinin (3) numaralı fıkrasına "*Tapu müdürlükleri...*" ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen "*...ve yurtdışı teşkilatı...*" ibaresinin;

1. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

F. 27. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 561. maddesine eklenen (4) numaralı fıkranın ikinci cümlesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

G. 28. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 586. maddesine eklenen (4) numaralı fıkranın konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ğ. 31. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 644. maddesinin (2) numaralı fıkrasının değiştirilen (b) bendinde yer alan "*...ve diğer mevzuatta...*" ibaresine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

H. 34. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 649/A maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

I. 39. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 759. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen cümleye ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

İ. Geçici 1. maddesinin ikinci fıkrasının;

1. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

30/11/2022 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğu (30) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (CBK), 18. maddesiyle (4) numaralı CBK'nın 481. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan "... ve yurtdışı..." ibaresi ile geçici 1. maddesinin ikinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına karar vermiştir.

2. Dava konusu kurallardan ilki, Tapu ve Kadastro Genel Müdürünün merkez ve taşra teşkilatının yanında *yurtdışı* teşkilatının faaliyetlerini, işlemlerini ve hesaplarını denetleme görev ve yetkisine sahip olduğunu belirtmektedir.

3. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesi uyarınca Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda CBK çıkarılamaz. Anayasa'nın 128. maddesine göre memurların ve diğer kamu görevlilerinin görev ve yetkileri kanunla düzenlenir. Anayasa Mahkemesinin 2018/123 esas sayılı kararına yazdığımız muhalefet şerhimizde açıklandığı üzere, kamu görevlilerinin görev ve yetkileri *münhasıran kanunla düzenlenmesi* gereken bir konu olduğundan CBK ile düzenlenemez. Bu sebeple, kamu görevlisi olduğu hususunda tereddüt bulunmayan Tapu ve Kadastro Genel Müdürünün görev ve yetkilerine ilişkin düzenleme içeren CBK kuralı Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır (aynı yönde bkz. AYM, E.2018/123, K.2022/138, 09/11/2022, Karşioy Gerekçesi, §§ 9-12).

4. Diğer yandan CBK'nın dava konusu geçici 1. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, maddenin yürürlüğe girdiği tarihte Türkiye İlaç ve Tıbbî Cihaz Kurumunda "*Sağlık Başdenetçisi*", "*Sağlık Denetçisi*" ve "*Sağlık Denetçi Yardımcısı*" kadrolarında bulunanlar, kadro dereceleriyle durumlarına uygun "*Başmüfettiş*", "*Müfettiş*" ve "*Müfettiş Yardımcısı*" kadrolarına başkaca işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılacak, bunların önceki kadrolarında geçirdikleri süreler atanmış sayıldıkları yeni kadrolarında geçmiş sayılacaktır.

5. Anayasa'nın 128. maddesi memur ve kamu görevlilerinin -görev ve yetkileri yanında- *nitelikleri, atanmaları ve özlük işlerinin* de kanunla düzenlenmesini öngörmektedir. Buna göre kamu görevlilerinin *kadrolarına* ve *atanmalarına* ilişkin hususların kanunla düzenlenmesi anayasal bir zorunluluktur. Bu sebeple, CBK'nın bir kamu görevlisinin görev ve

yetkilerini düzenleyen kuralı gibi (§ 3), bazı kamu görevlilerinin atanmalarını düzenleyen dava konusu hükmü de Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

6. Açıklanan gerekçelerle dava konusu kuralların konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğunu düşündüğümden çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. 30 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 18. Maddesiyle 4 numaralı CBK'nın 481. maddesinin 3. Fıkrasında yer alan "...ve yurt dışı" ibaresi : Mahkememizin bir kararında belirtildiği (2019/71 E. – 2020/82, 30.12.2020, par. 26) üzere Cumhurbaşkanının Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasına göre bakanlık bünyesinde kurarak teşkilatını düzenleyebileceği bir kurumu bağlı kurum veya kuruluşu kurması anayasaya aykırı olarak değerlendirilemez. Başka deyişle anılan 106/11. madde uyarınca bakanlıkların kurulması ve teşkilatlandırılmasına ilişkin yetki bakanlıkların veya Cumhurbaşkanlığının bağlı kuruluşları bakımından da geçerlidir. Bununla birlikte bu yetki yalnızca kurma ve teşkilatlandırma ile sınırlıdır. Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca memurlar ile diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve ödenekleri, yükümlülükleri kanunla düzenlenir. Dolayısıyla anılan kuralda münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken hususlar açıkça belirtilmiştir. Buna mukabil incelenen kuraldaki ibare ile kurulan yurtdışı teşkilatının denetlenmesine ilişkin olarak bu teşkilatın faaliyet ve görevlerini denetleme şeklinde yeni bir görev ilk elden CBK ile düzenlenmektedir. Bu durumda Anayasa'nın 104. maddesinin münhasıran kanunla düzenlenen konularda CBK çıkarılamayacağına ilişkin 17. fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan yasak alanda düzenleme yapılması nedeniyle kuralın iptal edilmesi gerektiği görüşündeyim.

2. Geçici 1. Maddenin 2. Fıkrası : Kural ile, maddenin yürürlüğünden önce mevcut bazı kadrolarda bulunanların yürürlükten sonra başka işleme gerek kalmaksızın maddede belirtilen kadrolara atanmış sayılacakları ve bunların görevde geçirdikleri sürelerin yeni kadro sıfatlarında geçmiş olarak kabul edileceği düzenlenmektedir. İlk olarak hukuki bir zorunluluk bulunmadığı hallerde yargısal denetimi ortadan kaldırır biçimde düzenleyici işlemlerle bireysel işlem tesisinin hukuken mümkün olmayacağı, bu yöndeki kuralların Anayasa'nın 36., 13. maddeleri uyarınca kanunla düzenlenmesinin gerekeceği belirtilmelidir. Diğer taraftan Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca da memurlar ile diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve ödenekleri, yükümlülükleri kanunla düzenlenir. İncelenen kuralda ise münhasıran kanunla düzenlemeye ilişkin Anayasal zorunluluklara aykırı biçimde (36, 13, 128; 104/17-3.c) düzenleme yapılması nedeniyle iptal edilmesi gerektiği görüşündeyim.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. 30 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) 18. maddesiyle (4) numaralı CBK'nın 481. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan "...ve yurtdışı..." ibaresinin iptali talep edilmektedir. Dava konusu kural, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğüne bazı görev ve yetkiler vermektedir. Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasına göre bakanlıkların sadece merkez ve taşra teşkilatları CBK ile kurulabilir. Burada yurtdışı teşkilatından söz edilmemektedir. Dolayısıyla kural, konu yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırılık taşımaktadır.

2. CBK'nın Geçici 1. maddesinin ikinci fıkrası kadar değişikliğinden kaynaklanan atama ve özlük haklarını düzenlemektedir. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde de "Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir" hükmü yer almaktadır. Dava konusu kural, kamu görevlilerinin

Kadro ihdası ve kaldırılması kamu görevlilerinin statüsü ve özlük hakları ile yakından bağlantılı olduğundan bu konunun 128. madde gereğince kanunla düzenlenmesi gerekmektedir. Dolayısıyla dava konusu kural 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırılık taşımaktadır.

Üye
Engin YILDIRIM

KARŞIOY GEREKÇESİ VE FARKLI GEREKÇE

(4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (CBK) (30) numaralı CBK ile değişik bazı hükümlerinin Anayasaya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine karar verilmiştir.

1. Anayasaya aykırı olmadığı sonucuna ulaşılan aşağıdaki hükümlerle ilgili konu yönünden red kararlarının gerekçelerinde; anılan kurallarda öngörülen hususların yürütme yetkisine ilişkin konulardan olduğu, kuralların Anayasanın İkinci Kısımının Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümünde yer alan siyasî haklara ve ödevlere ilişkin düzenleme içermediği, Anayasanın 123. maddesinin birinci fıkrasında idarenin kuruluş ve görevlerinin kanunla düzenleneceği hükme bağlansa da, 106. maddesinin son fıkrasında bakanlıklar için öngörülen istisnanın bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşları da kapsaması ve 123. maddesinin son fıkrasında kamu tüzelkişiliğinin CBK ile kurulmasına imkân veren hükmün, kurma yetkisinin niteliği itibarıyla düzenlemeyi de içermesinden dolayı bunların organları, teşkilâtı, görev ve yetkileri ile personelinin CBK ile düzenlenmesini mümkün kılması sebebiyle bütün bu hususların da CBK ile düzenlenmesinin Anayasaya aykırılık teşkil etmediği, ayrıca bu konuların daha önce kanunlarda açıkça düzenlenmediği belirtilerek, kuralların konu yönünden Anayasanın 104. maddesine aykırı olmadığı sonucuna varılmıştır.

Bu karar da dahil olmak üzere konuya ilişkin kararlarımızın, CBK'ların anayasal çerçevesine ilişkin genel açıklamalar bölümlerinde ifade edildiği üzere, 6771 sayılı Kanunla yapılan Anayasa değişikliği ile hukuk sistemimize giren CBK'ların esasları Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasında

düzenlenerek Cumhurbaşkanına yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK ile düzenleme yapma yetkisi verilmiştir. Ancak aynı fıkranın üçüncü cümlesinde, Anayasada kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda CBK çıkarılamayacağı belirtilmiştir.

CBK'nın 451. maddesine eklenen (2) numaralı fıkarda, Gençlik ve Spor Bakanlığının bağlı kuruluşu olan ve kamu tüzelkişiliği bulunan Spor Toto Teşkilatı Başkanlığının Yönetim Kurulunun teşkiline ilişkin usûl ve esasların Başkanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirleneceği; 483. maddesinin değiştirilen (1) numaralı fıkrasında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının bağlı kuruluşu olan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün merkez, taşra ve yurtdışı teşkilâtından oluşacağı; 481. maddesinin değişiklik yapılan (3) numaralı fıkrasında, Genel Müdürün bütün teşkilâtın faaliyet, işlem ve hesaplarını denetlemekle görevli ve yetkili olduğu; 485. maddesinde, Genel Müdürlüğün gerekli gördüğü ülkelerde yurtdışı teşkilâtı kurmaya yetkili olduğu ve tapu sicili ve kadastro işlemlerinin yurtdışında yürütülmesine ilişkin usûl ve esasların Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirleneceği; 488. maddesinin ibare eklenen (3) numaralı fıkrasında, yurtdışı teşkilâtının kendi yetki alanı dışındaki tapu müdürlüklerinden yetki almak kaydıyla tapu işleri yapmaya yetkili bulunduğu ve (30) numaralı CBK'nın geçici 1. maddesinin ikinci fıkrasında, Sağlık Bakanlığının kamu tüzelkişiliğini haiz bağlı kuruluşu olan Türkiye İlaç ve Tıbbî Cihaz Kurumunda bazı kadrolarda bulunanların maddede belirtilen kadrolara atanmış sayılacakları hükme bağlanmıştır.

Öncelikle benzer konulardaki kararlarımızla ilgili karşıoy gerekçelerimde ayrıntılı olarak belirtilen sebeplerle, Anayasanın 106. maddesinin son fıkrasında geçen "bakanlık" kavramı kapsamında değerlendirilemeyecek olan mezkûr Genel Müdürlük ve Başkanlıkların organları ile teşkilât, görev ve yetkilerinin Anayasanın 123. maddesinin birinci fıkrasına göre kanunla düzenlenmesi gerektiğinden ve bu hususun Anayasanın 106. maddesinin son fıkrasında bakanlıklar için belirtilen istisnalar kapsamında kabul edilmesi mümkün olmadığından, incelenen hükümler Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır (geniş açıklama için bkz. 30/12/2020 tarihli ve E.2019/71, K.2020/82 sayılı karara ilişkin karşıoy gerekçem).

Aynı şekilde, yukarıda açıklandığı üzere bağlı kuruluş olan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Anayasanın 106. maddesinin son fıkrasında

geçen “bakanlık” kavramı kapsamında değerlendirilemeyeceği gibi yurtdışı teşkilâtının kurulması bakanlıklar için bile Anayasanın söz konusu hükmünde tahdidî olarak sayılan konular arasında yer almadığı ve kanunla düzenlenmesi gerektiği için 481., 483., 485. ve 488. maddelerin incelenen hükümleri bu yönden de Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır (bkz. 12/6/2020 tarihli ve E.2019/105, K.2020/30 sayılı; 13/10/2021 tarihli ve E.2018/133, K.2021/70 sayılı kararlara ilişkin karşıoy gerekçelerim).

Diğer taraftan, adı geçen Başkanlıkların kamu tüzelkişiliğine sahip olmasından dolayı Anayasanın 123. maddesinin son fıkrasında belirtilen istisna kapsamında olduğu ve anılan fıkradaki “kurulur” ibaresinin tüzelkişiliğin organları ile görev ve yetkilerinin, ayrıca teşkilât yapısı içindeki kadrolara yapılan atamalara ilişkin hususların da CBK ile düzenlenmesine imkân verdiği yönündeki çoğunluk görüşüne daha önceki karşıoy gerekçelerimde de ayrıntılı olarak açıkladığım üzere katılmak mümkün değildir (bkz. 12/6/2020 tarihli ve E.2019/105, K.2020/30 sayılı; 15/10/2020 tarihli ve E.2018/124, K.2020/56 sayılı kararlara ilişkin karşıoy gerekçelerim).

Anayasanın 128. maddesi uyarınca memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri ile görev ve yetkilerinin, hakları ve yükümlülüklerinin, aylık ve ödeneklerinin ve diğer özlük işlerinin yanında atanmalarının da kanunla düzenlenmesi gerektiğinden 104. maddenin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine göre CBK ile düzenlenmesi mümkün değildir (geniş açıklama için bkz. 23/1/2020 tarihli ve E.2019/78, K.2020/6 sayılı karara ilişkin karşıoy gerekçem). Bu itibarla, geçici 1. madde de Anayasanın bu hükmüne aykırıdır.

Sonuç olarak, yukarıda açıklanan sebeplerle, mezkûr kuralların konu bakımından yetki yönünden Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasına aykırı olduğu ve iptali gerektiği düşüncesiyle çoğunluğun bunlara ilişkin red kararlarına karşıyım.

2. Çoğunluğun, CBK’nın 483. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki “... ve yurtdışı...” ibaresi ile 485. maddesinin içerik yönünden Anayasaya aykırı olmadığı sonucuna ulaşırken yer verdiği gerekçelere (§§ 56, 63) yukarıda kısaca belirttiğim ve konuya ilişkin önceki karşıoy gerekçelerimde ayrıntılı olarak açıkladığım sebeplerle katılmamakla birlikte, anılan kuralların

Anayasaya aykırı olmadığı görüşüne ve iptal talebinin reddi sonucuna, 15/10/2020 tarihli ve E.2018/124, K.2020/56 sayılı karara ilişkin farklı gerekçemdeki açıklamalar doğrultusunda farklı gerekçeyle katılıyorum (bkz. anılan farklı gerekçenin (2) numaralı paragrafındaki açıklamalar).

Üye
M. Emin KUZ

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 4/2/2019 tarihli ve (30) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 18. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 481. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan "...merkez ve taşra..." ibaresinin "...merkez, taşra ve yurtdışı..." şeklinde değiştirilmesinde bulunan "...ve yurtdışı..." ibaresinin ve Geçici 1. maddesinin ikinci fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine ilişkin kararına katılmamaktayım.

2. İptali gerektiği kanaatinde olduğum dava konusu "ve yurtdışı" ibaresinin yer aldığı (3) numaralı fıkra şu şekildedir: "*Genel Müdür, merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatının faaliyetlerini, işlemlerini ve hesaplarını denetlemekle görevli ve yetkilidir*". Görüldüğü gibi esasında fıkroda sadece yurtdışı teşkilatı kurma değil aynı zamanda kamu görevlisinin görev ve yetkileri de düzenlenmektedir.

3. Kamu personelinin görev ve yetkileri yürütme yetkisi bağlamında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenebilecek konular arasında yer alsa ve Anayasa'nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının ikinci cümlesi bağlamında yasak alanda bir düzenleme içermese dahi "görev ve yetki"lerin Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken konulardan birisi olduğu noktasında kuşku bulunmamaktadır.

4. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında *"Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir"* şeklinde bir kurala yer verilmektedir. Bu hüküm gereğince dava konusu kuralda yurtdışı teşkilatındaki görev ve yetkilerle ilgili düzenlemelerin Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrası gereğince münhasıran kanunla yapılması gerekmektedir.

5. Bu nedenle dava konusu ibarenin Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırılıktan dolayı konu bakımından yetki yönü ile iptali gerekmektedir.

6. İkinci olarak (30) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin Geçici 1. maddesinde bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumunda "Sağlık Başdenetçisi", "Sağlık Denetçisi" ve "Sağlık Denetçi Yardımcısı" kadrolarında bulunanların kadro dereceleriyle durumlarına uygun "Başmüfettiş", "Müfettiş" ve "Müfettiş Yardımcısı" kadrolarına başkaca bir işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılacağı ve bunların "Sağlık Başdenetçisi", "Sağlık Denetçisi" ve "Sağlık Denetçi Yardımcısı" kadrolarında geçirdikleri sürelerin "Başmüfettiş", "Müfettiş" ve "Müfettiş Yardımcısı" kadrolarında geçmiş sayılacağı hükmüne yer verilmiştir.

7. Görüldüğü gibi esasında dava konusu kuralla kamu görevlilerinin hem kadroları hem de atanmasına ilişkin düzenlemeler yapılmaktadır. Bu nedenle Geçici 1. maddenin de niteliği itibarıyla hem yürütme yetkisine girmeyen kadro gibi bir konuda düzenleme yapması nedeniyle hem de Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrası bağlamında münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuyu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlemesinden hareketle Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının birinci ve üçüncü cümlelerine aykırılıktan dolayı konu bakımından yetki yönü ile iptali gerekmektedir.

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞI OY GEREKÇESİ

4/2/2019 tarih 30 numaralı Bakanlıklara bağlı ilgili ilişkili kurum ve kuruluşlar ile diğer kurum ve kuruluşların teşkilatı hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile genel kadro ve usulü hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde değişiklik yapılmasına dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 18. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 481. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan "... merkez ve taşra..." ibaresinin "... merkez, taşra ve yurtdışı..." şeklinde değiştirilmesinde bulunan "...ve yurtdışı... ibaresinin iptal talebinin yetki yönünden reddine karar verilmiştir. Aşağıda belirttiğim gerekçelerle saygın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

4/2/2019 tarih 30 numaralı Bakanlıklara bağlı ilgili ilişkili kurum ve kuruluşlar ile diğer kurum ve kuruluşların teşkilatı hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile genel kadro ve usulü hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde değişiklik yapılmasına dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 18. maddesiyle (4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 21. maddesiyle kararnamenin 485. maddesinin içerik itibariyle Anayasaya aykırı olmadığına karar verilmiştir. Belirttiğim gerekçelerle kuralın içerik yönüyle Anayasaya aykırı olması nedeniyle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

4 numaralı CBK'nın 478 ve 488 maddeleri arasında Tapu kadastro genel müdürlüğü düzenlenmiştir. 1 ve 2. fıkralarda genel müdürlüğün merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatından oluştuğu ifade edilmiş devam eden maddelerle merkez teşkilatını hizmet birimlerini görevleri ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Temel ilkeler konmadan yeterli çerçeve çizmeden belirsiz bir alan idarenin düzenlenmesine bırakılmıştır. Dava konusu kural ile Cumhurbaşkanının CBK ile düzenlemesi gereken konulardaki yetkisini idareye devretmiştir. Bu sebeple dava konusu kural Anayasanın 106. maddesinin 11. fıkrasına aykırıdır ve iptali gerekir.

Üye
Selahaddin MENTEŞ

KARŞI OY

1. 4/2/2019 tarihli ve (30) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 18. maddesi ile (4) numaralı CBK'nın 481. maddesinin (3) numaralı fıkrasına ilişkin değişikliğe konu "...ve yurtdışı..." şeklindeki davaya konu ibarenin "konu bakımından yetki yönünden" Anayasa'ya aykırı olmadığına dair çoğunluk görüşüne katılmamaktayım.

2. Dava konusu ibarenin de yer aldığı (3) numaralı fıkra Tapu Kadastro Genel Müdürünün, merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatının faaliyetlerini, işlemlerini ve hesaplarını denetlemekle görevli ve yetkili olduğu belirtilmiştir. Dava konusu kural bu fıkra da yer alan "...ve yurtdışı..." ibaresidir.

3. Anayasa'nın 128. maddesinde Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerin, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görüleceği ifade edilmiş; memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği belirtilmiştir.

4. Anayasa'nın 128. maddesine göre memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülüklerinin kanunla düzenlenmesi gerekmekte olup kuralla Tapu Kadastro Genel Müdürünün görev ve yetkilerine yönelik bir düzenleme öngörülmektedir.

5. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine göre "Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz."

6. Bu itibarla Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken görev ve yetkilerle ilgili bir konuda düzenleme yapan kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı olduğu ve iptali gerektiği kanaati ile iptal talebinin reddine dair çoğunluk görüşüne iştirak edilmemiştir.

7. (30) numaralı CBK'nın Geçici 1. maddesinin *"Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte Türkiye İlaç ve Tıbbî Cihaz Kurumunda "Sağlık Başdenetçisi", "Sağlık Denetçisi" ve "Sağlık Denetçi Yardımcısı" kadrolarında bulunanlar, kadro dereceleriyle durumlarına uygun "Başmüfettiş", "Müfettiş" ve "Müfettiş Yardımcısı" kadrolarına başkaca bir işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılır. Bunların "Sağlık Başdenetçisi", "Sağlık Denetçisi" ve "Sağlık Denetçi Yardımcısı" kadrolarında geçirdikleri süreler, "Başmüfettiş", "Müfettiş" ve "Müfettiş Yardımcısı" kadrolarında geçmiş sayılır."* şeklindeki davaya konu ikinci fıkrasının *"konu bakımından yetki yönünden"* Anayasa'ya aykırı olmadığına dair çoğunluk görüşüne katılmamaktayım.

8. (4) numaralı CBK'nın Türkiye İlaç ve Tıbbî Cihaz Kurumu (Kurum) ile ilgili 518. maddesinde sağlık denetçileri ve denetçi yardımcıları istihdam edilmesine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmekte iken (30) numaralı CBK'nın 26. maddesinin (ç) bendi ile anılan maddenin başlığı ile maddede değişiklik yapılarak uzman ve müfettiş istihdamı şeklinde ve maddede yer alan *"sağlık denetçileri ve denetçi yardımcıları"* ibaresi de *"müfettiş ve müfettiş yardımcıları"* şeklinde değiştirilmiştir.

9. Yapılan değişiklikle Kurumda sağlık denetçisi ve denetçi yardımcısı istihdamına son verilerek, müfettiş ve müfettiş yardımcısı istihdam edilmesi öngörülmüştür.

10. (4) numaralı CBK'nın 506. maddesinde Türkiye İlaç ve Tıbbî Cihaz Kurumu'nun Sağlık Bakanlığına bağlı, özel bütçeli, kamu tüzel kişiliğini haiz bir kurum olduğu belirtilmiştir. Dava konusu kuralla da halihazırda Kurumda *"Sağlık Başdenetçisi", "Sağlık Denetçisi" ve "Sağlık Denetçi Yardımcısı"* kadrolarında bulunanların kadro dereceleriyle durumlarına uygun *"Başmüfettiş", "Müfettiş" ve "Müfettiş Yardımcısı"* kadrolarına başkaca bir işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılacağı, önceki görevlerinde geçirmiş oldukları sürelerin yeni kadrolarında geçmiş sayılacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla kuralda kadro değişikliğinden kaynaklanan atama ve özlük hakları düzenlenmektedir.

11. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında *"Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir. Ancak, malî ve sosyal haklara ilişkin toplu sözleşme hükümleri saklıdır."* hükmüne yer

verilerek memurlar ve diğerk kamu görevlilerinin nitelikleri ve atanmalarına ilişkin hususların münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörölmüştür.

12. Kural daha önce sağıık denetçisi kadrosunda görev yapanların sağıık müfettişı kadrosuna atanmasını öngörmektedir. Dolayısıyla kamu görevlilerinin bir kadrodan başka bir kadroya atanması ise Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gerekmektedir.

13. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı olduğı ve iptali gerektiğı kanaati ile iptal talebinin reddine dair çoğunluk görüşüne iştirak edilmemiştir.

Üye
Kenan YAŞAR

Esas Sayısı : 2022/73

Karar Sayısı : 2022/149

Karar Tarihi : 30/11/2022

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 10. Hukuk Dairesi

İTİRAZIN KONUSU: 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 21. maddesinin beşinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...ölümlerde, bu Kanun uyarınca hak sahiplerine..." ibaresinin Anayasa'nın 10. maddesine aykırılığının ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: İş kazası nedeniyle oluşan Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) Başkanlığı zararının rücuen tahsili amacıyla açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un 21. maddesinin itiraz konusu kuralın da yer aldığı beşinci fıkrası şöyledir:

*"İş kazası, meslek hastalığı ve hastalık; kamu görevlileri, er ve erbaşılar ile kamu idareleri tarafından görevlendirilen diğer kişilerin vazifelerinin gereği olarak yaptıkları fiiller sonucu meydana gelmiş ise, bu fiillerden dolayı haklarında kesinleşmiş mahkûmiyet kararı bulunanlar hariç olmak üzere, sigortalı veya hak sahiplerine yapılan ödemeler veya bağlanan gelirler için kurumuna veya ilgililere rücu edilmez. Ayrıca, iş kazası veya meslek hastalığı sonucu **ölümlerde, bu Kanun uyarınca hak sahiplerine** bağlanacak gelir ve verilecek ödenekler için, iş kazası veya meslek hastalığının meydana gelmesinde kusuru bulunan hak sahiplerine veya iş kazası sonucu ölen kusurlu sigortalının hak sahiplerine, Kurumca rücu edilmez."*

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 21/6/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Alparslan KOÇAK tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

3. SGK, iş kazası veya meslek hastalığına maruz kalan sigortalıya veya bu nedenle sigortalının ölümü hâlinde hak sahiplerine, uğradıkları maddi zararın karşılanması amacıyla kısa vadeli sigorta kollarından birtakım ödemeler yapmakta veya gelir bağlamaktadır. SGK'nın söz konusu ödemeler ve gelirler nedeniyle oluşan zararını, iş kazası veya meslek hastalığına kusuruyla neden olan işveren veya üçüncü kişilere rücu hakkı 5510 sayılı Kanun'un 21. maddesinde düzenlenmiştir.

4. Anılan maddenin dördüncü fıkrasında üçüncü kişilerin iş kazası, meslek hastalığı veya hastalık nedeniyle sorumlulukları kusurlarının varlığı şartına bağlanmış ve sorumluluk oranlarına ilişkin hükümlere yer verilmiştir.

5. Maddenin beşinci fıkrasında SGK tarafından rücu edilemeyecek alacaklar sayılmış ve bu bağlamda anılan fıkranın ikinci cümlesinde iş kazası veya meslek hastalığı sonucu ölümlerde, söz konusu Kanun uyarınca hak sahiplerine bağlanacak gelir ile yapılan ödemeler için iş kazası veya meslek hastalığının meydana gelmesinde kusuru bulunan hak sahiplerine veya iş kazası sonucu ölen kusurlu sigortalının hak sahiplerine SGK tarafından rücu edilemeyeceği öngörülmüştür. Anılan cümlede yer alan "...ölümlerde, bu Kanun uyarınca hak sahiplerine..." ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

6. Bu itibarla kural uyarınca iş kazası veya meslek hastalığı sonucu yalnızca ölüm meydana gelmiş olması durumunda iş kazası veya meslek hastalığının meydana gelmesinde kusuru bulunan hak sahiplerine veya iş kazası sonucu ölen kusurlu sigortalının hak sahiplerine Kurumca rücu edilmeyecek, ölüm dışındaki hâllerde ise kusuru bulunan hak sahiplerine veya iş kazası sonucu ölen kusurlu sigortalının hak sahiplerine rücu edilecektir.

7. İş kazası veya meslek hastalığına maruz kalan sigortalı, sosyal sigorta ödemeleri ile geçici veyahut sürekli iş göremezlik durumu veya ölüm riski maddi açıdan güvence altına alınmış kişi konumundadır. Bu nedenle iş kazası veya meslek hastalığının oluşumunda kusuru bulunsa dahi kendisine bağlanan gelirler ile yapılan ödemeler yine kendisinden veya ölümü hâlinde aynı sigortalının hak sahiplerinden rücu edilemez. Ancak aynı kazada bir başka sigortalının da geçici veyahut sürekli iş göremezlik durumuna girmesi ya da ölmesi mümkündür. Bu durumda bir başka sigortalı yönünden oluşan zarardan kusurlu sigortalı ya da hak sahiplerinin sorumluluğu söz konusu olmaktadır.

B. İtirazın Gerekçesi

8. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kuralla iş kazasına bağlı olarak sürekli iş göremez duruma gelen sigortalı ağır bir tazmin yükümlülüğü altına sokulurken aynı iş kazası nedeniyle ölen sigortalının hak sahipleri yönünden rücu muafiyeti öngörülmesinin mağdurlar arasında nesnel ve makul olmayan bir ayrıma neden olduğu, bu durumun eşitlik ilkesiyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 10. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

9. Anayasa'nın 10. maddesinde *"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyâsi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir./Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz./Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz./Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz./Devlet*

organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.” denilmek suretiyle kanun önünde eşitlik ilkesine yer verilmiştir.

10. Anayasa’nın anılan maddesinde belirtilen kanun önünde eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa’da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez (AYM, E.2020/95, K.2022/3, 26/1/2022, § 25).

11. Eşitlik ilkesi yönünden yapılacak anayasallık denetiminde öncelikle Anayasa’nın 10. maddesi çerçevesinde aynı ya da benzer durumda bulunan kişilere farklı muamele yapılıp yapılmadığı tespit edilmeli, bu bağlamda aynı ya da benzer durumdaki kişiler arasında farklılık gözetilip gözetilmediği belirlenmelidir. Yapılacak bu belirlemenin ardından ise farklı muamelenin nesnel ve makul bir temele dayanıp dayanmadığı ve ölçülü olup olmadığı hususları irdelenmelidir. Ölçülülük ilkesi, amaç ve araç arasında hakkaniyete uygun bir dengenin bulunması gereğini ifade eder. Diğer bir ifadeyle bu ilke, farklı muamelenin öngörülen objektif amaç ile orantılı olmasını gerektirmektedir (AYM, E.2021/1, K.2021/32, 29/4/2021, § 32).

12. Sürekli iş göremezlik gelirleri de tıpkı ölüm gelirleri gibi hem iş yerinde meydana gelme ihtimali bulunan risklerin önlenmesini hem de risklerin doğurduğu zararların giderilmesini amaçlayan çok yönlü bir koruma sağlamaktadır. Bu bağlamda kusurlu davranışlarıyla iş kazası veya meslek hastalığının gerçekleşmesinde kusuru bulunanlar bu kusurları nedeniyle sebep oldukları zararı tazminle yükümlü tutulmaktadır.

13. İtiraz konusu kuralla sigortalının geçici veya sürekli iş göremez duruma gelmesi ile ölmesi arasında bir ayrıma gidilmiştir. İş kazasına uğrayan veya meslek hastalığına tutulan ve iş kazası veya meslek hastalığının

meydana gelmesinde kusuru bulunan sigortalının hak sahipleri ile aynı iş kazası veya meslek hastalığının meydana gelmesinde bizatihi kusuru bulunan hak sahipleri ölüm hâlinde bağlanacak gelir ve yapılacak ödemeler yönünden SGK'nın kendilerine rücu etme imkânından muaf tutulmuştur. Bu itibarla söz konusu yardımlardan oluşan zarar SGK'nın üzerinde bırakılmaktadır.

14. Kural, iş kazası veya meslek hastalığı sonucu ölenlerin hak sahiplerinin sorumluluklarının kapsamını belirlemektedir. Söz konusu hak sahipleri, murislerinin ölümüne neden olan iş kazası veya meslek hastalığı neticesinde başka bir sigortalının ölümü durumunda anılan sigortalının hak sahiplerine yapılan sosyal sigorta yardımlarından sorumlu tutulmamaktadır. Ancak diğer bir sigortalının ölmemesi ve sadece yaralanması durumunda yapılan sosyal sigorta yardımları nedeniyle bu tür bir muafiyet söz konusu değildir. Kusuruyla meydana gelen iş kazası veya meslek hastalığı sonucu ölüme neden olanlar ile yaralanmaya neden olanların karşılaştırma yapılmaya müsait olacak şekilde benzer durumda olmadıkları açıktır. İtiraz konusu kural, kusuruyla iş kazası veya meslek hastalığı meydana gelmesine ve bunun sonucunda ölüm olayına neden olan herkesi kapsadığından farklı muamelenin varlığından söz edilemez. Dolayısıyla kuralın eşitlik ilkesini ihlal eden bir yönü bulunmamaktadır.

15. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 10. maddesine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 21. maddesinin beşinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...ölümlerde, bu Kanun uyarınca hak sahiplerine..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE 30/11/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Esas Sayısı : 2022/103
Karar Sayısı : 2022/150
Karar Tarihi : 30/11/2022

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Küçükçekmece 5. Asliye Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 21/5/1986 tarihli ve 3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu'nun 16. maddesinin ikinci cümlesinin Anayasa'nın 2., 5., 13., 35. ve 73. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Davalı spor kulübünün müsabakalarından elde edilen net hasılat gelirinden spor il müdürlüğü adına yatırılması gereken meblağın yatırılmadığı ileri sürülerek açılan davasında itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 16. maddesi şöyledir:

“Müsabaka hasılatları

Madde 16 – Müsabakalardan elde edilecek brüt hasılatlardan gerekli masraflar çıktıktan sonra geriye kalan miktar; (...) müsabakanın yapıldığı spor il müdürlüklerine ve müsabaka yapan kulüplere dağıtılır. Bu konudaki uygulama, usul ve esaslar bir yönetmelikle belirtilir.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla

8/9/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Ahmet Hakan SOYTÜRK tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

3. 3289 sayılı Kanun'un 1. maddesinde anılan Kanun'un amacının Gençlik ve Spor Bakanlığı (Bakanlık) bünyesinde taşrada gençlik hizmetleri ve spor il ve ilçe müdürlüklerinin kurulmasına, teşkilat, görev ve yetkilerine dair esas ve usulleri düzenlemek olduğu belirtilmiştir.

4. Kanun'un 6. maddesi uyarınca Bakanlığın taşradaki hizmetlerini yürütmek üzere illerde gençlik ve spor il müdürlüğü, ilçelerde ise gençlik ve spor ilçe müdürlüğünün kurulması öngörülmüştür.

5. Kanun'un "Müsabaka hasılatları" başlıklı 16. maddesinde müsabakalardan elde edilecek gelirin dağıtımı düzenlenmiştir. Anılan maddenin birinci cümlesine göre müsabakalardan elde edilecek brüt hasılatlardan gerekli masraflar çıktıktan sonra geriye kalan miktar, müsabakanın yapıldığı spor il müdürlüklerine ve müsabaka yapan kulüplere dağıtılacaktır. Maddenin itiraz konusu ikinci cümlesi ise bu konudaki uygulama ile usul ve esasların bir yönüyle belirtilmesini öngörmektedir.

B. İtirazın Gerekçesi

6. Başvuru kararında özetle; davacı idare tarafından davalıdan talep edilen alacağın niteliği itibarıyla mali bir yükümlülük olduğu, mali yükümlülüğün nasıl uygulanacağına dair usul ve esasların kanunla belirlenmesi gerektiği, ayrıca söz konusu mali yükümlülüğün mülkiyet hakkına da bir sınırlama getirdiği ve sınırlamanın ancak kanunla yapılabileceği, kanuni düzenlemenin ise vergide belirlilik ilkesi gereğince kamu alacağının esaslı unsurlarını içermesi gerektiği ancak itiraz konusu

kuralla bu hususların tamamının doğrudan yönetmeliğe bırakıldığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 5., 13., 35. ve 73. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

7. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 7. maddesi yönünden de incelenmiştir.

8. Anayasa'nın 35. maddesinde *“Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir./Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir./Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.”* denilmektedir.

9. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ile fikrî hakların yanı sıra icrası mümkün olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (*Mahmut Duran ve diğerleri*, B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60).

10. 3289 sayılı Kanun'un 16. maddesinde müsabakalardan elde edilecek brüt hasılatın gerekli masrafların çıkarılmasından sonra geriye kalan miktarın müsabakanın yapıldığı spor il müdürlüklerine ve müsabaka yapan kulüplere dağıtılacağı belirtilmiş, itiraz konusu kuralla da bu uygulamaya ilişkin usul ve esasların yönetmelikle düzenlenmesi öngörülmüştür. Bu itibarla müsabakalardan elde edilecek brüt hasılatın bir kısmının spor il müdürlüklerine dağıtılmasını öngören kuralın müsabaka yapan spor kulüplerinin mülkiyet hakkına sınırlama getirdiği açıktır.

11. Anayasa'nın 13. maddesinde *“Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”* denilmektedir. Buna göre temel hak ve özgürlüklere sınırlama getiren kanuni düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir.

12. Bu itibarla mülkiyet hakkını sınırlamaya yönelik bir kanuni düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir düzenlemeler niteliğinde olması gerekir.

13. Esasen temel hak ve özgürlükleri sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde; kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye bağlanan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

14. İtiraz konusu kural; spor müsabakalarından elde edilecek hasılatın spor il müdürlüklerine ve müsabaka yapan kulüplere dağıtımına ilişkin uygulama, usul ve esasların çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceğini hüküm altına almaktadır. İdare tarafından hangi müsabakalardan hasılat payı alınacağı, *brüt hasılat* ve *gerekli masraflar* kavramlarının neleri içerdiği, net hasılatın idareye dağıtılması öngörülen payın hangi amaçla ve neyin karşılığı olarak alındığı konusunda anılan Kanun'da bir belirlilik bulunmamaktadır. Bu itibarla anılan hususların ilk elden yönetmelikle düzenlenmesi söz konusudur.

15. Ayrıca kulüplerin elde ettiği spor müsabakası hasılatı üzerinden idareye hangi oranda ödeme yapılacağı konusunda da Kanun'da herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Yine bu kapsamda müsabaka hasılatından alınacak payın alt veya üst sınırlarını gösterir bir hüküm de Kanun'da bulunmamaktadır. Dolayısıyla müsabaka hasılatlarından alınacak paya ilişkin oranlar ilk elden yönetmelikle düzenlenecektir.

16. Bu bağlamda müsabaka hasılatlarından alınacak payın hesaplanmasının ne şekilde belirleneceğine dair kanuni çerçeve çizilmemiş,

idarenin pay oranının alt ve üst sınırları belirlenmemiş, konunun bütün ayrıntılarıyla düzenlenmesi yönetmeliğe bırakılmak suretiyle yürütmeye sınırsız, belirsiz, geniş bir düzenleme yetkisi tanınmıştır. Bu itibarla spor müsabaka hasılatlarından pay almak suretiyle mülkiyet hakkına sınırlama getiren kuralın belirli ve öngörülebilir nitelikte olmadığı ve bu yönüyle kanunilik şartını taşımadığı anlaşılmaktadır.

17. Öte yandan Anayasa'nın 7. maddesinde *"Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez."* denilmektedir. Yasama yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) ait olması ve bu yetkinin devredilememesi, kuvvetler ayrılığı ilkesinin bir gereğidir. Bu hükme yer veren Anayasa'nın 7. maddesinin gerekçesinde yasama yetkisinin parlamentoya ait olması *"demokrasi rejimini benimseyen siyasi rejimlerde kaçınılmaz bir durum"* olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca gerekçede *"Millet adına kanun koyma yetkisini yasama meclisi yerine getirir. Bu yetki devredilemez. Ancak, Anayasanın 99 ve 129 uncu maddeleri hükümleri saklıdır."* denilmek suretiyle bu ilkenin anlamı ve istisnaları belirtilmiştir. Madde gerekçesinden de anlaşılacağı üzere yasama yetkisinin devredilemezliği, esasen kanun koyma yetkisinin TBMM dışında başka bir organca kullanılamaması anlamına gelmektedir. Anayasa'nın 7. maddesi ile yasaklanan, kanun yapma yetkisinin devredilmesidir (AYM, E.2011/42, K.2013/60, 9/5/2013; E.2021/73, K.2022/51, 21/4/2022, § 15).

18. Anayasa'da kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda genel ifadelerle yürütme organına düzenleme yapma yetkisi verilmesi yasama yetkisinin devredilemezliği ilkesine aykırılık oluşturabilmektedir. Bu nedenle Anayasa'da yer alan temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması, vergi ve benzeri mali yükümlülüklerin konması ve memurların atanması, özlük hakları gibi münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda kanunun temel esasları, ilkeleri ve çerçeveyi belirlemiş olması gerekmektedir. Anayasa koyucunun açıkça kanunla düzenlenmesini öngördüğü konularda yasama organının temel kuralları saptadıktan sonra uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin hususları yürütmenin türevsel nitelikteki işlemlerine bırakması, yasama yetkisinin devri olarak yorumlanamaz (AYM, E.2011/42, K.2013/60, 9/5/2013; E.2019/36, K.2021/15, 4/3/2021, § 57).

19. Kuralla Anayasa'nın kanunla düzenlenmesini öngördüğü ve mülkiyet hakkını sınırlar nitelikteki müsabaka hasılatlarından alınacak payın

belirlenmesinde genel ilkeler ortaya konulmadan, kanuni çerçeve çizilmeden, pay oranının alt ve üst sınırları belirlenmeden ilgili hususların tamamının düzenlenmesinin yönetmeliğe bırakılması yürütmeye sınırsız, belirsiz, geniş bir düzenleme yetkisinin tanınmasına neden olmuştur. Bu itibarla kural, yasama yetkisinin devredilemezliği ilkesiyle de bağdaşmamaktadır.

20. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 7., 13. ve 35. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 7., 13. ve 35. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kural, Anayasa'nın 7., 13. ve 35. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 5. ve 73. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

IV. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

21. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında *“Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.”* denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanarak Mahkemenin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

22. 3289 sayılı Kanun'un 16. maddesinin ikinci cümlesinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

V. HÜKÜM

21/5/1986 tarihli ve 3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu'nun 16. maddesinin ikinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE 30/11/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Esas Sayısı : 2022/122
Karar Sayısı : 2022/151
Karar Tarihi : 30/11/2022

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Erzurum 1. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu'nun 43. maddesinin 24/6/2021 tarihli ve 7329 sayılı Kanun'un 17. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...kınama..." ve "...cezaları hariç..." ibarelerinin Anayasa'nın 2., 36., 125. ve 129. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebidir.

OLAY: Subay olarak görev yapan davacı hakkında verilen kınama cezasının iptali talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un itiraz konusu kuralların da yer aldığı 43. maddesi şöyledir:

"Yargı denetimi

MADDE 43- (1) (Değişik:24/6/2021-7329/17 md.) Askerî öğrenciler ile erbaş ve erler hakkında verilen disiplin cezaları ile subay, astsubay, uzman erbaş ile sözleşmeli erbaş ve erler hakkında verilen (İptal ibare: Anayasa Mahkemesi'nin 1/6/2022 tarihli ve E.: 2022/10, K.: 2022/72 sayılı Kararı ile.) kınama (İptal ibare: Anayasa Mahkemesi'nin 1/6/2022 tarihli ve E.: 2022/10, K.: 2022/72 sayılı Kararı ile.) cezaları hariç bu Kanunda yer alan disiplin cezalarına karşı iptal davası açılabilir. Seferberlik ve savaş zamanında ise yüksek disiplin kurulları tarafından verilen Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası hariç bu Kanunda yer alan diğer disiplin cezaları yargı denetimi dışındadır.

(2) Dava açma süresi, cezanın kesinleşmesinden itibaren başlar. Ancak Türk karasuları dışındaki gemilerde verilen cezalarda, dava açma süresi geminin bağlı bulunduğu üsse/limana dönmesiyle başlar.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FIDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 26/10/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Murat ÖZDEN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükümleri, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. İtirazın Gerekçesi

3. Başvuru kararında özetle; olağan dönemlerde silahlı kuvvetler mensuplarına verilen disiplin cezalarına karşı yargı yolunun kapatılamayacağı, Türk Silahlı Kuvvetlerinden (TSK) ayırma cezası verilmesine ve sözleşmenin feshine dair işlemler ile terfi, atama, ilişik kesme, özellikli görevlere seçim ve benzeri idari işlemlere karşı dava açma konusunda bir yasama kısıntısı bulunmasa da bu işlemlerin dayanağı disiplin cezalarından bir kısmının dava edilemeyecek olması karşısında anılan işlemlere karşı dava açılmasının hukuksal bir faydasının olmayacağı, yasal düzenlemeler gereğince sicil verilmesi, çeşitli görevlere atama, astsubaylıktan subaylığa geçme gibi konularda disiplin cezalarının gözetilmesi nedeniyle yargı denetimi dışında bırakılan söz konusu disiplin cezasının hafif bir ceza olduğunun ve sonuçlarının önemsiz olduğunun söylenemeyeceği, bu durumun hak arama özgürlüğü, hukuk devleti ilkesi, idarenin işlemlerine ve disiplin cezalarına karşı yargı yolunun kapatılamayacağına ilişkin ilkeler ile bağdaşmadığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 36., 125. ve 129. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

B. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

4. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

5. İtiraz konusu kurallar 6413 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...kınama..." ve "...cezaları hariç..." ibareleri olup subay, astsubay, uzman erbaş ile sözleşmeli erbaş ve erler hakkında verilen kınama cezasına karşı dava açılmayacağına öngörmektedir.

6. Anılan cümlede yer alan "...uyarma..." ve "...ve hizmete kısmi süreli devam..." ibarelerinin iptalleri talebiyle yapılan itiraz başvurularında Anayasa Mahkemesi, kuralların askerî disiplinin sağlanmasına yönelik kamusal yarar ile hak arama özgürlüğü arasındaki makul dengeyi söz konusu asker kişiler aleyhine bozduğu, bu nedenle kuralların Anayasa'nın 13., 36. ve 129. maddelerine aykırı olduğu gerekçesiyle iptaline karar vermiştir (AYM, E.2022/10, K.2022/72, 1/6/2022, §§ 35, 36).

7. Söz konusu kararda, uyarma ve hizmete kısmi süreli devam cezalarına karşı dava açılmayacağının öngörülmesi nedeniyle hak arama özgürlüğü çerçevesinde mahkemeye erişim hakkının sınırlandığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 13. maddesi gereğince sınırlamanın kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması şartlarını taşıyıp taşımadığı incelenmiştir.

8. Bu kapsamda kuralların, kimler hakkında verilen, hangi tür disiplin cezalarına karşı dava açılmayacağının herhangi bir tereddüde yer vermeyecek biçimde açık ve net olarak düzenlendiği gözetilerek belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu ve bu yönüyle kanunilik şartını taşıdığı, Anayasa'nın 129. maddesi uyarınca kanun koyucuya tanınmış olan takdir yetkisi kapsamında TSK açısından disiplinin tesisi amacıyla öngörüldüğü ve anayasal anlamda meşru bir amaca sahip olduğu, bu amacı gerçekleştirmek için elverişli ve gerekli olduğu ifade edilmiştir (AYM, E.2022/10, K.2022/72, 1/6/2022, §§ 28-33).

9. Anılan kararda yargı yolu kapalı olan uyarma ve hizmete kısmi süreli devam disiplin cezalarının söz konusu askerî personelin TSK'dan

ayrılmalarına ya da sözleşmelerinin feshine yol açabildiği, TSK'dan ayırma ya da sözleşmenin feshi işlemlerine karşı dava açılabilse de bu işlemlerin dayanağı olan uyarma ve hizmete kısmi süreli devam cezalarına karşı yargı yolunun kapalı olması nedeniyle söz konusu yargısal denetimin şekli bir hâle geldiği ve etkinliğini yitirdiği, kuralların bu yönüyle asker kişilere aşırı bir külfet yüklediği ve disiplinin tesisi şeklindeki kamu yararı ile hak arama özgürlüğü arasında gözetilmesi gereken adil dengeyi bozduğu belirtilmiştir (AYM, E.2022/10, K.2022/72, 1/6/2022, § 35).

10. Eldeki itiraz başvurusunda Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen kurallar bakımından yapılacak anayasalık denetiminin konusunu da benzer şekilde TSK'dan ayırma ya da sözleşmenin feshi sonucunu doğurabilecek kınama cezasına karşı yargı yolunun kapalı olması hususu oluşturmaktadır.

11. Bu itibarla itiraz konusu kurallar yönünden de Anayasa Mahkemesinin anılan 1/6/2022 tarihli ve E.2022/10, K.2022/72 sayılı kararından ayrılmayı gerektirir bir durumun bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla kurallar Anayasa'nın 13., 36. ve 129. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kadir ÖZKAYA, Recai AKYEL, Yıldız SEFERİNOĞLU, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN ve Muhterem İNCE bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralların Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13., 36. ve 129. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kurallar Anayasa'nın 13., 36. ve 129. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden Anayasa'nın 125. maddesi yönünden ayrıca incelenmemiştir.

IV. HÜKÜM

31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu'nun 43. maddesinin 24/6/2021 tarihli ve 7329 sayılı Kanun'un 17. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...kınama..." ve "...cezaları hariç..." ibarelerinin Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE, Kadir ÖZKAYA, Recai AKYEL, Yıldız SEFERİNOĞLU,

Basri BAĞCI, İrfan FİDAN ile Muhterem İNCE'nin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA 30/11/2022 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Karşı Oy

Anayasa Mahkemesi'nin norm denetimine ilişkin 01/06/2022 gün 2022/10 esas, 2022/72 karar sayılı dosyasında yer alan muhalefet şerhindeki görüşler çerçevesinde, çoğunluğun iptal yönündeki görüşüne iştirak edilmemiştir.

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Muhterem İNCE

Esas Sayısı : 2020/29

Karar Sayısı : 2022/155

Karar Tarihi : 13/12/2022

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL ve Engin ÖZKOÇ ile birlikte 134 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 25/12/2019 tarihli ve (55) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. 2. maddesiyle 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

1. 235. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen ikinci cümle,

2. 235. maddesine eklenen (7) numaralı fıkranın,

B. 5. maddesiyle ekli listede yer alan kadroların ihdas edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvel'in ilgili bölümlerine eklenmesinin,

Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 70., 104. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ KURALLARI VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKÜMLERİ İLE KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME KURALLARI

A. İptali İstenen Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi Kuralları

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) iptali talep edilen kuralların da yer aldığı:

1. 2. maddesiyle (4) numaralı CBK'nın;

a. 235. maddesinin cümle eklenen (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“(1) Başkanlığın asli personeli, 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 27 nci maddesine göre istihdam edilen sözleşmeli personeldir. (Ek cümle:RG-26/12/2019-30990-CK-55/2 md.) Bu şekilde istihdam edilen personel 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine tabidir.”

b. 235. maddesine eklenen (7) numaralı fıkra şöyledir:

“(7) (Ek:RG-26/12/2019-30990-CK-55/2 md.) Başkanlıkta, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 23 üncü maddesine göre KOBİ Uzmanı ve KOBİ Uzman Yardımcısı istihdam edilebilir.”

2. 5. maddesi şöyledir:

“MADDE 5- Ekli listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 2 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki (I) sayılı Cetvelin ilgili bölümlerine eklenmiştir.”

LİSTE

KURUMU: DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI

TEŞKİLATI: MERKEZ

İHDAS EDİLEN KADROLARIN			
SINIFI	UNVANI	DERECESİ	ADEDİ
GİH	Genel Müdür	1	1
TOPLAM			1

KURUMU: SAĞLIK BAKANLIĞI

TEŞKİLATI: MERKEZ

İHDAS EDİLEN KADROLARIN			
SINIFI	UNVANI	DERECESİ	ADEDİ
GİH	Genel Müdür Yardımcısı	1	4
TOPLAM			4

B. İlgili Görülen Kanun Hükmü ile Kanun Hükmünde Kararname Kuralları

1. 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 4. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Bu Kanunun kısa ve uzun vadeli sigorta kolları uygulaması bakımından;

a) Hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanlar,

b) Köy ve mahalle muhtarları ile hizmet akdine bağlı olmaksızın kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlardan ise;

1) Ticarî kazanç veya serbest meslek kazancı nedeniyle gerçek veya basit usûlde gelir vergisi mükellefi olanlar,

2) Gelir vergisinden muaf olup, esnaf ve sanatkâr siciline kayıtlı olanlar,

3) Anonim şirketlerin yönetim kurulu üyesi olan ortakları, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin komandite ortakları, diğer şirket ve donatma iştiraklerinin ise tüm ortakları,

4) Tarımsal faaliyette bulunanlar,

c) Kamu idarelerinde;

1) Bu maddenin birinci fıkrasının (a) bendine tabi olmayanlardan, kadro ve pozisyonlarda sürekli olarak çalışıp ilgili kanunlarında (a) bendi kapsamına girenler gibi sigortalı olması öngörülmemiş olanlar,

2) Bu maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine tabi olmayanlardan, sözleşmeli olarak çalışıp ilgili kanunlarında (a) bendi kapsamına girenler gibi sigortalı olması öngörülmemiş olanlar ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 86 ncı maddesi uyarınca açıktan vekil atananlar,

sigortalı sayılırlar.

...”

2. 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu, 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu, 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması, Devlet Memurları ve Diğer Kamu Görevlilerine Memuriyet Taban Aylığı ve Kıdem Aylığı ile Ek Tazminat Ödenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin;

a. Ek 23. maddesi şöyledir:

“İş mevzuatına tabi veya sözleşmeyle uzman istihdamı

Ek Madde 23- (Ek: 2/7/2018- KHK-703/178 md.)

14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (A) bendi kapsamında personel istihdam edilmeyen kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla kurumun görev alanına giren konularda çalıştırılmak üzere 657 sayılı Kanun ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlere bağlı olmaksızın idari hizmet sözleşmesiyle ya da iş mevzuatına tabi olarak uzman ve uzman yardımcısı istihdam edilebilir.

Bu madde kapsamında uzman ve uzman yardımcısı istihdamında 657 sayılı Kanunun ek 41 inci maddesinin ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkraları hükümleri kıyasen uygulanır. Ancak uzman yardımcılarında verilen ilave süre içinde tezlerini sunmayan veya ikinci defa hazırladıkları tezleri de kabul edilmeyenler, ikinci sınavda da başarı gösteremeyen veya sınav hakkını kullanmayanlar ile yabancı dil yeterliği şartını yerine getirmeyenler, uzman

yardımcısı unvanını kaybederler ve kurumlarında durumlarına uygun kadro veya pozisyonlara atanırlar.

Uzman ve uzman yardımcılarının mesleğe alınmaları, sınavları, nitelikleri, yetiştirilmeleri ve çalışma usul ve esasları ile istihdamlarına ilişkin diğer hususlar Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak kurumlarca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

İş mevzuatına tabi uzman ve uzman yardımcılara ilişkin tüm ihtilaflar iş mahkemelerinde görülür.”

b. Ek 27. maddesi şöyledir:

“Sözleşmeli personel istihdamı

Ek Madde 27- (Ek: 2/7/2018- KHK-703/178 md.)

14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (A) bendi kapsamında personel istihdam edilmeyen kamu kurum ve kuruluşlarından teşkilatlanmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülenlere ait hizmetler 657 sayılı Kanun ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlere bağlı olmaksızın idari hizmet sözleşmesiyle istihdam edilen personel eliyle yürütülür.

Bunlara, mali ve sosyal hak ve yardımlar kapsamında yapılan bütün aynı ve nakdî ödemelerin bir aylık toplam net tutarı; 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 11 inci maddesi uyarınca belirlenen emsali personele mali ve sosyal hak ve yardımlar kapsamında yapılması öngörülen ödemelerin bir aylık toplam net tutarını geçmemek üzere Cumhurbaşkanı veya yetkilendireceği makamca belirlenir.

Bu madde kapsamında sözleşmeli olarak istihdam edilen personel, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılır. Ancak teşkilatlanmalara ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi halinde personel 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ile ilgilendirilir ve bu şekilde ilgilendirilenler emeklilik hakları bakımından da emsali olarak belirlenen personel ile denk kabul edilir.

Bu kapsamda istihdam edilecek personelde kurumsal hizmetlerin gerektirmesi halinde aranacak öğrenim ve yabancı dil bilgisi şartı ile diğer şartlar, bunların işe alınmaları, sınav ve istisnaları, sözleşme süre, usul ve esasları, görev, yetki ve yükümlülükleri, sözleşmelerinin feshi ile istihdamlarına dair diğer hususlar Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak kurumlarca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Serdar ÖZGÜLDÜR, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU ve Selahaddin MENTEŞ'in katılımlarıyla 6/5/2020 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör İsmail Emrah PERDECİOĞLU tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu CBK kuralları ve ilgili görülen kanun hükmü ile kanun hükmünde kararname (HKH) kuralları, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin Anayasal Çerçevesi ve Yargısal Denetimi

3. Anayasa Mahkemesi CBK'ların anayasal çerçevesini ve yargısal denetimine ilişkin ilkeleri daha önceki kararlarında belirlemiştir. Buna göre CBK'ların yargısal denetiminde öncelikle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci ila dördüncü cümlelerinde belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygunluğunun ele alınması gerekmekte olup bu kapsamda düzenlemenin; yürütme yetkisine ilişkin olması, Anayasa'nın İkinci Kısım'ının Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümünde yer alan siyasi haklar ve ödevlerle ilgili olmaması, Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi

öngörülen ya da kanunda açıkça düzenlenen konulara ilişkin olmaması gerekir. Anılan fıkra yönünden herhangi bir aykırılık tespit edilmemesi durumunda ise bu defa CBK'ların içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi yapılmalıdır (AYM, E.2019/78, K.2020/6, 23/01/2020, §§ 3-13; E.2019/31, K.2020/5, 23/01/2020, §§ 3-13; E.2018/119, K.2020/25, 11/06/2020, §§ 3-13; E.2018/155, K.2020/27, 11/06/2020, §§ 3-13).

B. CBK'nın 2. Maddesiyle (4) Numaralı CBK'nın 235. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasına Eklenen İkinci Cümlenin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

4. (4) numaralı CBK'nın Onsekizinci Bölümü'nde Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığının (KOSGEB) kuruluşu, teşkilatı, görev ve yetkilerine ilişkin hususlar düzenlenmiştir.

5. CBK'nın 235. maddesinde KOSGEB'de (Başkanlık) istihdam edilecek personele ilişkin hususlara yer verilmiştir. Maddenin (1) numaralı fıkrasında Başkanlığın asli personelinin 375 sayılı KHK'nın ek 27. maddesine göre istihdam edilen sözleşmeli personel olduğu belirtilmiştir. Aynı fıkranın dava konusu ikinci cümlesinde ek 27. madde kapsamında istihdam edilen personelin 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine tabi olduğu hükme bağlanmıştır.

6. 375 sayılı KHK'nın kuralın atıfta bulunduğu ek 27. maddesinde idari hizmet sözleşmesiyle personel istihdam edilmesine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Söz konusu maddenin üçüncü fıkrasına göre sözleşmeli olarak istihdam edilen bu personel 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılacak ancak teşkilatlanmalarına ilişkin CBK'larda öngörülmesi hâlinde Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ile ilgilendirilecektir.

7. 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinde üç farklı sigortalılık kategorisi düzenlenmektedir. Bu madde uyarınca tabi olunan sigortalılık kategorisi sigortalılık statüsünü, dolayısıyla sigorta kapsamındaki sosyal yardım ve ödemelerin çeşitleri ile bunların tabi olduğu şartları belirlemektedir.

8. Görüldüğü üzere 375 sayılı KHK'nın ek 27. maddesi uyarınca kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen ve 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılan sözleşmeli personelin sigortalılık statüsünün CBK'larla değiştirilmesine imkân tanınmış, dava konusu kuralla da KOSGEB'de anılan KHK'nın ek 27. maddesi uyarınca istihdam edilen ve 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılan personelin sigortalılık statüsü değiştirilerek söz konusu personel Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine tabi kılınmıştır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

9. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralın atıfta bulunduğu 375 sayılı KHK'nın ek 27. maddesinin KHK'nın dayanağı olan yetki kanununun kapsamında olmaması nedeniyle yok hükmünde olduğu, kuralla kamu görevlilerinin sosyal güvenlik sistemi açısından tabi olacakları statünün belirlendiği, kamu görevlilerinin sosyal güvenlik haklarının kanunda açıkça düzenlendiğinden CBK ile düzenlenemeyeceği, yürütme organına yasama yetkisi tanınmasının hukuki güvenliği zedeleyeceği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 6., 8., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

10. Dava dilekçesinde kuralın konu bakımından Anayasa'nın 6., 8. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

11. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesinde kanunda açıkça düzenlenen konularda CBK çıkarılamayacağı kurala bağlanmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin (TBMM) Anayasa'nın 87. maddesinde düzenlenen *kanun koyma* yetkisi kapsamında kanun adı altında yaptığı düzenlemelerin bu kapsamda olduğunda kuşku bulunmamaktadır. Diğer yandan Anayasa Mahkemesi KHK'larda açıkça düzenlenen konular bakımından da CBK çıkarılmasına ilişkin aynı yasağın geçerli olup olmadığı hususunu daha önceki bazı kararlarında değerlendirmiş ve KHK'ların

Anayasa'nın mülga hükümlerinde belirtilen niteliği, getiriliş amacı, Anayasa Mahkemesinin KHK'larla ilgili içtihadı ve uygulama dikkate alındığında KHK'ların kanun hükmünde olduğunun görüldüğü, dolayısıyla KHK ile açıkça düzenlenen bir konuda da Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesi uyarınca CBK çıkarılamaması gerektiğine karar vermiştir (AYM, E.2019/78, K.2020/6, 23/1/2020, §§ 34-39; AYM, E.2019/105, K.2020/30, 12/6/2020, §§ 24-29).

12. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesi uyarınca yapılacak denetimde karşılaştırmaya esas olabilecek, daha önce çıkarılmış bir kanun olup olmadığının tespit edilmesi gerekir. Sonrasında ise -böyle bir kanun varsa- incelenen CBK kuralının kanunun açıkça düzenlediği konuyu düzenleyip düzenlemediği belirlenmelidir. Bu değerlendirme yapılırken önce ilgili kanunun CBK ile düzenlenen alanda hüküm ifade edip etmediğinin belirlenmesi, ardından da kanundaki düzenlemenin açık olup olmadığının tespit edilmesi gerekir. Bu bağlamda CBK kuralı olmaması durumunda karşılaştırmaya esas alınan kanun hükmünün CBK ile düzenleme yapılan konuya uygulanacak olup olmaması, CBK kuralının kanun ile düzenlenen konuda çıkarılıp çıkarılmadığına dair bir gösterge olacaktır (AYM, E.2019/31, K.2020/5, 23/1/2020, § 17).

13. Dava konusu kural, KOSGEB'de kurumun asli personeli olarak 375 sayılı KHK'nın ek 27. maddesine göre sözleşmeli olarak istihdam edilen personelin 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (c) bendine tabi olduğunu düzenlemektedir. Buna karşılık KHK'nın ek 27. maddesinde, madde kapsamında istihdam edilen personelin 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılacağı hükme bağlanmaktadır.

14. Buna göre dava konusu CBK kuralının olmaması durumunda anılan KHK'nın ek 27. maddesi uyarınca istihdam edilen personelin sigortalılık statüsü bakımından da bu maddelerin uygulanacağı, dolayısıyla söz konusu personelin sigortalılık statüsünün 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine tabi olacağı açıktır. Bu çerçevede KHK'nın açıkça düzenlediği bir konuda düzenleme yapan CBK kuralının Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesine aykırı düzenleme getirdiği anlaşılmıştır (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. AYM, E.2020/5, K.2022/115, 13/10/2022, § 26).

15. Öte yandan KHK'nın ek 27. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde teşkilatlanmalara ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi hâlinde personelin 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (c) bendi ile ilişkilendirileceği düzenlenmiştir. Anayasa'nın kanunda açıkça düzenlenen konularda CBK çıkarma yetkisini tanımadığı dikkate alındığında, kanun koyucunun anılan şekilde bir yetki tanınması söz konusu olamaz. Bu nedenle CBK ile düzenleme yetkisi veren KHK hükümleri, yukarıda tespit edilen aykırılığı Anayasa'ya uygun hâle getirmemektedir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. AYM, E.2019/31, K.2020/5, 23/1/2020, § 21).

16. Açıklanan nedenle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca aynı fıkranın birinci, ikinci ve üçüncü cümleleri yönünden incelenmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

C. CBK'nın 2. Maddesiyle (4) Numaralı CBK'nın 235. Maddesine Eklenen (7) Numaralı Fıkranın İncelenmesi

1. Genel Açıklama

17. (4) numaralı CBK'nın 224. maddesine göre KOSGEB tüzel kişiliği haiz, özel bütçeli ve bütün işlemlerinde özel hukuk hükümlerine tabi bir kamu kurumu olup Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının ilgili kuruluşudur.

18. Anılan maddede KOSGEB'in tüzel kişiliği haiz olduğu hükme bağlanmış ancak bu tüzel kişiliğin kamu hukuku tüzel kişiliği niteliğinde olup olmadığı açıkça belirtilmemiştir.

19. Aynı maddede KOSGEB'in ülkenin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında küçük ve orta ölçekli işletmelerin payını ve etkinliğini artırmak, rekabet güçlerini ve düzeylerini yükseltmek, sanayide entegrasyonu ekonomik gelişmelere uygun biçimde gerçekleştirmek amacıyla kurulduğu belirtilmiştir.

20. CBK'nın 227. maddesinde yer verilen görev ve yetkileri incelendiğinde KOSGEB'in kuruluş amacını gerçekleştirmek üzere kamusal nitelikte yetkilerle donatıldığı görülmektedir.

21. CBK'nın 228. ila 232. maddelerine göre KOSGEB'in karar organlarından birinin kalkınma plan ve programları doğrultusunda politikalar, amaçlar, hedefler ve ilkeler belirleme görev ve yetkisi de bulunan genel kurul olduğu anlaşılmaktadır. CBK'nın 229. maddesinde bu kurulun Cumhurbaşkanı'nın veya Sanayi ve Teknoloji bakanının (bakan) başkanlığında, bakanın belirleyeceği kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektör temsilcileri, Yükseköğretim Kurulunca tayin edilecek teknik üniversite rektörlerinden biri, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Yönetim Kurulu başkanı, Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu başkanı, Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği genel başkanı, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği Yönetim Kurulu başkanı, Türkiye Bankalar Birliği başkanı, Türkiye Katılım Bankaları Birliği başkanı, Türkiye Halk Bankası genel müdürü, Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası genel müdürü, bakanca uygun görülecek diğer banka genel müdürleri, (TOBB) Genel Kurulunca seçilecek Sanayi Odası, Ticaret Odası ile Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu başkanları arasından en az birer tane olmak üzere toplam beş Yönetim Kurulu başkanı, Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kuruluşu başkanı, Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu Genel Kurulunca belirlenecek iki birlik başkanı, Türkiye Madeni Eşya Sanatkarları Federasyonu başkanı, Türkiye Elektrik-Elektronik ve Benzerleri Teknisyenleri Esnaf ve Sanatkarları Federasyonu başkanı, Türkiye Ağaç İşleri Esnaf ve Sanatkarları Federasyonu başkanı, Türkiye Seyahat Acentaları Birliği başkanı ve Türkiye Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticiler Vakfı başkanı ve Genel Kurul gündemi dikkate alınarak Cumhurbaşkanlığı tarafından belirlenebilecek diğer bakanlık, kamu ve özel sektör temsilcilerinden meydana geleceği belirtilmiştir.

22. (4) numaralı CBK'nın 235. maddesinde KOSGEB'in asli personelinin 375 sayılı KHK'nın ek 27. maddesine göre idari hizmet sözleşmesiyle istihdam edilen sözleşmeli personel olduğu ifade edilmiş, bir kadro veya pozisyona dayalı olarak kamu kurum veya kuruluşlarında istihdam edilenlerin 375 sayılı KHK'nın ek 25. maddesi uyarınca geçici görevlendirme yoluyla KOSGEB'de çalıştırılmasına da imkân tanınmıştır. Ayrıca aynı KHK'nın ek 23. maddesine göre -idari hizmet sözleşmesiyle- KOBİ uzmanı ve KOBİ uzman yardımcısı;

ek 24. maddesine göre müfettiş ve müfettiş yardımcısı istihdam edilebileceği belirtilmiştir.

23. Diğer yandan 12/4/1990 tarihli ve 3624 sayılı Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Teşvik ve Muafiyetleri Kanunu'nun 14. maddesinde KOSGEB bütçesinin gelirleriyle ilgili alacakların 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunacağı belirtilmiş; 17. maddesinde de KOSGEB'in kurumlar vergisinden, veraset ve intikal vergisinden, yapacağı her türlü muameleler dolayısıyla lehte tahakkuk ettirilecek faizler bakımından banka ve sigorta muameleleri vergisinden, gelirleri ile bu gelirlerle ilgili olarak yapılan bütün işlemlerinin ve ayrıca sahibi olduğu taşınmaz malların her türlü vergi, resim ve harçtan muaf olduğu düzenlenmiştir. Anılan Kanun'un 18. maddesinde ise KOSGEB'in mallarının devlet malı hükmünde olduğu belirtilmiş, bu mallar ile para ve para hükmündeki evrak ve senetleri aleyhine suç işleyen personelin bu suçlarından dolayı devlet memurları gibi cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır.

24. Bu durumda KOSGEB'in tüzel kişiliğinin niteliği CBK'da açıkça belirtilmemekle birlikte kamu gücü ve yetkileri ile donatıldığı, karar organının kamusal yönü bulunan kişilerden teşekkül ettiği hususları ile birlikte merkezî idare ile olan bağı ve tabi olduğu muafiyet ve ayrıcalıkları gözönünde bulundurulduğunda bir kamu tüzel kişisi olduğu anlaşılmaktadır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

25. Dava dilekçesinde özetle; kamu hizmetine giriş ve kamu görevlilerinin istihdamına ilişkin hususların münhasıran kanunla düzenlenmesinin zorunlu olduğu, bu alanlarda CBK ile düzenleme yapılamayacağı, diğer yandan kuralın atıfta bulunduğu 703 sayılı KHK'nın ek 23. maddesinin iptali talebiyle de dava açıldığı, bu hükmün Anayasa Mahkemesince iptal edilmesi hâlinde dava konusu düzenlemenin dayanaksız kalacağı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 6., 8., 70., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

26. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 6., 8., 70. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş

ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

27. Kural, 375 sayılı KHK'nın ek 23. maddesine göre Başkanlıkta KOBİ uzmanı ve KOBİ uzman yardımcısı istihdam edilebileceğini öngörmektedir.

28. Kamu kurum ve kuruluşlarının kadrolarının ihdası veya iptali, başka bir deyişle kadro usulüne ilişkin düzenlemeler idarenin teşkilat yapısı ile ilgili olup idarenin kuruluş ve görevlerinin belirlenmesinin bir parçasını oluşturmaktadır (AYM, E.1965/32, K.1966/3, 4/2/1966; E.2018/119, K.2020/25, 11/6/2020, § 18; E.2020/8, K.2021/25, 31/3/2021, § 17).

29. Personel istihdamı da kadro ihdasının doğal bir sonucu olduğundan idarenin teşkilat yapısı ile ilgili olup idarenin kuruluş ve görevlerinin bir parçasını teşkil etmektedir. Bu yönüyle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesi kapsamında yürütme yetkisine ilişkin bir konuyu düzenlemektedir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. AYM, E.2018/123, K.2022/138, 9/11/2022, § 55).

30. Kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım'nın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölüm'ünde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme içermemektedir.

31. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesi uyarınca CBK'lar bakımından aranan bir diğer husus, CBK kuralının Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken konulara ilişkin olmaması gereğidir. Anayasa koyucunun bir konunun kanunla düzenlenmesini özel olarak öngörmesi bu alanın münhasıran kanunla düzenlenmesini istediği anlamına gelir. Bu kapsamda Anayasa bir konunun kanunla düzenleneceğini öngörmüşse bu konuda CBK çıkarılamaz. Bununla birlikte Anayasa'da CBK'larla düzenleneceği özel olarak belirtilen konularda CBK'larla düzenleme yapılması mümkündür.

32. Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasında idarenin, kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği belirtilmiş; üçüncü fıkrasında ise kamu tüzel kişiliğinin kanunla veya CBK ile kurulacağı hükme bağlanmıştır. Anılan fıkra da yer alan "...kurulur." ibaresinin CBK ile kurulan

bir kamu tüzel kişiliğinin CBK ile düzenlenmesini de içerdiği anlaşılmaktadır. Zira Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasındaki koşullara bağlı olmak kaydıyla kamu tüzel kişiliğinin görevleri, yetkileri ve yapısı gibi unsurların CBK'yla düzenlenemeyeceğinin kabulü, kamu tüzel kişiliğinin CBK'yla kurulmasını mümkün kılan anayasal hükmü işlevsiz, dolayısıyla anlamsız kılabilir (AYM, E.2019/105, K.2020/30, 12/6/2020, § 45).

33. Diğer yandan daha önce de belirtildiği üzere bir kamu kurumunda personel istihdam edilmesi ile o kurumun teşkilat yapısı arasında yakın bir ilişki olup dolayısıyla istihdam hususu düzenlenmeden bir kurum ve kuruluşun teşkilatlanmasından söz edilemez.

34. KOSGEB, (4) numaralı CBK'nın 224. maddesiyle Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının ilgili kuruluşu olarak kurulmuş bir kamu tüzel kişiliğidir. Bu bağlamda Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca CBK ile kurulan bu Kuruma ilişkin personel istihdamıyla ilgili düzenlemelerin de CBK ile yapılması mümkündür. Bu itibarla kuralın Anayasa'nın 123. maddesiyle bağlantılı olarak 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü de bulunmamaktadır.

35. Dava konusu CBK kuralının atıfta bulunduğu 375 sayılı KHK'nın ek 23. maddesinin birinci fıkrasında *"14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (A) bendi kapsamında personel istihdam edilmeyen kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla kurumun görev alanına giren konularda çalıştırılmak üzere 657 sayılı Kanun ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlere bağlı olmaksızın idari hizmet sözleşmesiyle ya da iş mevzuatına tabi olarak uzman ve uzman yardımcısı istihdam edilebilir."* denilerek bu madde uyarınca personel istihdam edilmesi teşkilatlanmaya ilişkin CBK'larda öngörülme şartına bağlanmıştır. Diğer bir ifadeyle 375 sayılı KHK'nın ek 23. maddesi KOSGEB'de KOBİ uzmanı ile uzman yardımcısı istihdam edilmesine yönelik doğrudan bir düzenleme öngörmemektedir. Bu itibarla kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesi uyarınca kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı anlaşılmıştır.

36. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

37. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden de incelenmiştir.

38. Anayasa'nın 2. maddesi kapsamında hukuk devleti ilkesinin unsurları arasında yer alan *hukuki güvenlik* ilkesi kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlarken belirlilik ilkesi ise kanunlar gibi CBK'ların da hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir.

39. Belirlilik ilkesi, düzenlenen konudan yalnız kavram, ad ve kurum olarak söz edilmesini değil, bunların CBK metninde kurallaştırılmasını gerekli kılar. Kurallaştırma ise düzenlenen alanda temel ilkelerin konulmasını ve çerçevenin çizilmiş olmasını ifade eder. Buna karşılık söz konusu düzenlemelerin tamamının aynı CBK'da yapılması zorunlu olmayıp incelenen CBK dışındaki CBK'lar ya da kanunlarla yapılmış olması da belirlilik ilkesi açısından yeterli bulunmaktadır.

40. Dava konusu kuralla KOSGEB'de KOBİ uzmanı ve uzman yardımcısı istihdam edilebilmesi bakımından 375 sayılı KHK'nın ek 23. maddesine atıf yapılmaktadır. Dolayısıyla dava konusu kuralda düzenlemeye konu olan bu alanda hukuk devletinin temel unsurlarından biri olan belirlilik ilkesinin gereği olarak kurallaştırmanın yapıldığından söz edilebilmesi için kuralın atıfta bulunduğu KHK hükmünde anılan personelin istihdamına ve bununla bağlantılı olarak hukuki statülerine ilişkin temel ilkelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olarak belirlenmiş olması gerekir.

41. Bu bağlamda 375 sayılı KHK'nın ek 23. maddesinde, anılan madde kapsamında istihdam edilecek uzman ve uzman yardımcılarının mesleğe alınmaları, sınavları, nitelikleri, yetiştirilmeleri gibi onların istihdam esaslarını

ve dolayısıyla hukuki statülerini belirlemeye yönelik temel ilkelerin açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel biçimde belirlendiği görüldüğünden kural bu yönüyle bir belirsizlik içermemektedir.

42. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Ç. CBK'nın 5 Maddesiyle Ekli Listede Yer Alan Kadroların İhdas Edilerek (2) Numaralı CBK'nın Eki (I) Sayılı Cetvel'in İlgili Bölümlerine Eklenmesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

43. Dava dilekçesinde özetle; kadro ihdasını düzenleyen kuralın münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir alana ilişkin olduğu, CBK çıkarma yetkisinin anayasal çerçeve dışında kullanıldığı, yürütme organına genel, sınırsız, esasları ve çerçevesi belirsiz bir düzenleme yetkisinin tanındığı, bu durumun yasama yetkisinin devredilemezliği, Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ile kuvvetler ayrılığı ilkeleriyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6. 7., 8., 11., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

44. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 6., 7., 8., 11. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

45. Kural, Dışişleri Bakanlığının merkez teşkilatına ilişkin bir adet genel müdür kadrosu ile Sağlık Bakanlığının merkez teşkilatına ilişkin dört adet genel müdür yardımcısı kadrosunun ihdas edilerek anılan kadroların (2) numaralı CBK'nın eki (I) Sayılı Cetvel'in Dışişleri Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı bölümlerine eklenmesini öngörmektedir.

46. Kadro ihdas ve iptalinin kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilat yapısına ilişkin olduğu ve kuralla Dışişleri Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı

bünyesindeki kadroların ihdasının hükme bağlandığı gözetildiğinde kuralın *yürütme yetkisine ilişkin konulardan olduğu* anlaşılmaktadır.

47. Kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım'ının Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme de içermemektedir.

48. Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrası uyarınca CBK ile düzenlenebileceği özel olarak belirtilen konular kapsamında kalmaktadır.

49. Bu çerçevede, bakanlıkların teşkilat yapısına ilişkin düzenleme öngören kuralın Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasıyla bağlantılı olarak 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü de bulunmamaktadır (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. AYM, E.2018/119, K.2020/25, 11/6/2020, § 28; E.2020/8, K.2021/25, 31/3/2021, § 23).

50. Kuralla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

51. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

52. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devletinin temel unsurlarından biri olan belirlilik ilkesinin yürütmenin asli düzenleyici işlemi niteliğinde olan CBK'lar bakımından da geçerli olduğunda şüphe bulunmamaktadır.

53. Kuralla Dışişleri Bakanlığının merkez teşkilatında genel müdür ve Sağlık Bakanlığının merkez teşkilatında genel müdür yardımcısı kadroları

ihdas edilmiştir. İhdas edilen kadro ve sayıları açık, net ve anlaşılır bir şekilde düzenlendiğinden kuralda belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine aykırılık bulunmamaktadır.

54. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

IV. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

55. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında *"Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez."* denilmekte; 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanarak Mahkemenin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırılabileceği belirtilmektedir.

56. (55) numaralı CBK'nın 2. maddesiyle (4) numaralı CBK'nın 235. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen ikinci cümlenin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu cümleye ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

V. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

57. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralların uygulanması hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararlar doğabileceği belirtilerek yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

25/12/2019 tarihli ve (55) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. 2. maddesiyle 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 235. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen ikinci cümleye yönelik iptal hükmünün yürürlüğe girmesinin ertelenmesi nedeniyle bu cümleye ilişkin yürürlüğün durdurulması talebinin REDDİNE,

B. 1. 2. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 235. maddesine eklenen (7) numaralı fıkra,

2. 5. maddesiyle ekli Liste’de yer alan kadroların ihdas edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin eki (I) sayılı Cetvel’in ilgili bölümlerine eklenmesine,

yönelik iptal talepleri 13/12/2022 tarihli, E.2020/29, K.2022/155 sayılı kararla reddedildiğinden bu fıkra ve eklemeye ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

13/12/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI. HÜKÜM

25/12/2019 tarihli ve (55) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin;

A. 2. maddesiyle 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin;

1. 235. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen ikinci cümlelerin konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün, Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince,

KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK
DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. 235. maddesine eklenen (7) numaralı fıkranın;

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

B. 5. maddesiyle ekli Liste'de yer alan kadroların ihdas edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) sayılı Cetvel'in ilgili bölümlerine eklenmesinin;

1. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

13/12/2022 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğu (55) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (CBK) 5. maddesinin ve 2. maddesi ile (4) numaralı CBK'nın 235. maddesine eklenen (7) numaralı fıkranın Anayasa'ya aykırı olmadığına karar vermiştir.

A. CBK'nın 5. Maddesi

2. Dava konusu kural, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığında (KOSGEB) 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin (KHK) ek 23. maddesine göre KOBİ uzmanı ve KOBİ uzman yardımcısı istihdam edilebileceğini öngörmektedir. Kuralın atıf yaptığı 375 sayılı KHK'nın ek 23. maddesinin birinci fıkrasında, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmasına ilişkin CBK'larda öngörülmesi kaydıyla bu kurumlarda idari hizmet sözleşmesiyle veya iş mevzuatına tabi olarak uzman ve uzman yardımcısı istihdam edilebileceği, ikinci fıkrasında ise

bunların istihdamında 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesinin ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralarının kıyasen uygulanacağı belirtilmektedir.

3. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde *Anayasa'nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin* CBK ile düzenlenemeyeceği belirtilmiştir. Kamu hizmetine girmek için öngörülen şartlar ve aranan nitelikler, Anayasa'nın 70. maddesinde güvence alınan kamu hizmetine girme hakkına ilişkin hususlardır.

4. Dava konusu kuralda istihdam edilmesi öngörülen *uzman yardımcılarının* idari hizmet sözleşmesi kapsamında Başkanlıkta görev alması kamu hizmetine girme hakkıyla ilgilidir. Bu sebeple yasak alanda düzenleme yapan kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır.

5. Diğer yandan Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesi uyarınca Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda CBK çıkarılamaz. Dava konusu kuralda idari hizmet sözleşmesi ile KOSGEB'te istihdam edilebileceği belirtilen *uzmanların* kamu görevlileri arasında bulundukları açıktır. Kural, atıf yoluyla da olsa, KOBİ uzmanlığına atanmak için gerekli şartları ve nitelikleri de düzenlemektedir. Halbuki, Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca kamu görevlilerinin *nitelikleri ve atanmaları* kanunla düzenlenmelidir. Bu nedenle uzmanların atanmaları için öngörülen şartlar ve aranan niteliklerin *münhasıran kanunla düzenlenmesi* gerektiğinden, iptali istenen CBK kuralı Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır (aynı yönde bkz. AYM, E.2018/123, K.2022/138, 09/11/2022, Karşıoy Gerekçesi, §§ 13-19; AYM, E.2020/7, K.2022/146, 30/11/2022, Karşıoy Gerekçesi, §§ 2-3).

6. Dava konusu kural, yine atıf yoluyla, uzman ve uzman yardımcılarının iş mevzuatına tâbi olarak da istihdam edilebileceğini öngörmektedir. Bu durumda kuralın, Anayasa'nın 48. maddesinde güvence altına alınan çalışma ve sözleşme hürriyeti ile 49. maddesinde korunan çalışma hakkına müdahale niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır. Kuralın atıf yaptığı KHK ve Kanun hükümlerinde uzman ve uzman yardımcılarının iş mevzuatına tabi olarak istihdam edilebilmeleri için gerekli olan şartlara ve kriterlere yer verilmiştir. Bunların, kişilerin çalışma hakkı ve sözleşme hürriyetlerine yönelik sınırlama

teşkil ettiği izahtan varestedir. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca temel hak ve özgürlüklerin ancak *kanunla* sınırlanabileceği dikkate alındığında, dava konusu CBK kuralının münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir alanda düzenleme yaptığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

B. (4) Numaralı CBK'nın 235. Maddesine Eklenen (7) Numaralı Fıkra

7. Dava konusu kural, Dışişleri Bakanlığında bir adet genel müdür kadrosu ile Sağlık Bakanlığında dört adet genel müdür yardımcısı kadrosunun ihdas edilerek, bunların (2) numaralı CBK'nın eki (I) sayılı Cetvelin ilgili bölümlerine eklenmesini öngörmektedir. Anayasa Mahkemesinin 2018/119 esas sayılı kararına ilişkin muhalefet şerhimizde açıklandığı üzere, kamu kurum ve kuruluşlarında kadro ihdası ve/veya iptaline yönelik hususlar bütçe hakkıyla ilgisi, başta mülkiyet hakkı olmak üzere temel hak ve hürriyetlere ilişkin olması ve münhasıran kanunla öngörülen bir konu olması nedeniyle CBK ile düzenlenemez. Dolayısıyla bu yönde düzenleme yapan CBK hükümleri Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırılık teşkil eder (bkz. AYM, E.2018/119, K.2020/25, 11/06/2020, §§ 14-36). Söz konusu gerekçeler, dava konusu kural için de geçerlidir.

8. Yukarıda (A) ve (B) başlıkları altında açıklanan gerekçelerle dava konusu kuralların konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğunu düşündüğümden çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. 55 Numaralı CBK'nın 2. maddesiyle, 4 numaralı CBK'nın 235. maddesine eklenen 7 numaralı fıkrası ile 5. maddesinde ekli listede yer alan kadroların ihdas edilerek 2 numaralı CBK'nın eki I sayılı cetvele eklenmesi şeklindeki iki kurala yönelik iptal istemini konu bakımından yapılan incelemede reddeden çoğunluk gerekçesine aşağıdaki nedenlerle iştirak edemiyorum.

2. İlk kuralla iş mevzuatı gereği veya idari sözleşmeye dayalı olarak uzman istihdamının öngörüldüğü 375 sayılı KHK'nin ek 23. maddesi kapsamında KOBİ uzmanı ve uzman yardımcısı istihdam edilmesi öngörülmektedir. İlgili kanun ve yürüttükleri faaliyet gözetildiğinde KOBİ'lerin kamu hizmeti yürüttüğü, kamu tüzel kişisi niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda konunun Anayasanın 123. ve 128. maddeleri kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

3. Kuralla uzman ve uzman yardımcısı istihdam edilebileceği belirtilmek suretiyle istihdam edilecek bazı kamu görevlilerinin nitelikleri düzenlenmektedir. Bu konu 657 sayılı Kanunun ek 41. maddesinde düzenlendiği gibi 375 sayılı KHK'nın ek 23. maddesinde de düzenlenmiştir. Fakat anılan maddelerdeki düzenlemelerin uygulanabilir olması incelenen CBK kuralı ile mümkün olmaktadır. Örneğin anılan ek 23. madde KOBİ uzman yardımcılarının niteliklerini, başka deyişle kamu hizmetine giriş koşullarını düzenlemediği halde incelenen kural ile bu husus ilk elden düzenlenmektedir. Buna karşın Anayasanın 70. maddesi uyarınca kamu hizmetine girme hakkı güvence altına alınmış, hizmete alınmada ve görevin gerektirdiği niteliklerin belirlenmesinin kanunla yapılması gerektiği belirtilmiştir.

4. KOBİ uzmanlarıyla ilgili olarak ise Anayasanın 128. maddesinde memur ve diğer kamu görevlilerinin niteliklerinin, görev ve yetkilerinin kanunla düzenlenmesi zorunluluğu öngörülmüştür. AYM daha önce bir kararında bir tüzel kişiliğin teşkilatı düzenlenirken bunun zorunlu sonucu olarak atamaya ilişkin usulün de düzenlenebileceğini kabul etmiş (2018/124 E. – 2020/56, 15.10.2020, par. 44) ise de anılan karar atanmaya ilişkin esasları, görevi ve nitelikleri kapsamamaktadır. Esasen, uzmanların atanmasına esas niteliklerinin düzenlenmesi kamu tüzel kişiliğinin kurulması, görev ve

yetki alanlarının belirlenmesinin zorunlu bir sonucu da değildir. Dolayısıyla incelenen kural ile her iki görevli grubu yönünden de yasak alanda düzenleme yaptığı ve kuralın Anayasanın 104. maddesinin 17. fıkrasının 3. cümlesine aykırı olduğu için iptal edilmesi gerektiği görüşündeyim.

5. Öte yandan iş mevzuatı kapsamında istihdamı düzenlemesi yönüyle kural incelendiğinde, her ne kadar KHK'nın ek 23. maddesi ile 657 sayılı Kanununun 41. maddesine gönderme yapılmaktaysa da CBK hükmü olmadığında kuralda öngörülen istihdamın yapılamayacağı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla incelenen kural bu konuyu ilk elden düzenlemiş olmaktadır. Bu yönden bakıldığında kuralla çalışma ve sözleşme hürriyetiyle ilgili olarak bir düzenleme (ve sınırlama) yapmak suretiyle, Anayasanın 13. maddesi uyarınca münhasıran kanunla yapılması gereken düzenlemenin CBK ile yapıldığı görülmektedir. Bu nedenle yasak alanda düzenleme yapan kuralın Anayasanın 104/17-2. c. Uyarınca iptal edilmesi gerekmektedir.

6. *Beşinci madde kapsamında ekli liste ile kadro ihdas edilip 2 sayılı CBK'ya ekli cetvele eklenmesine ilişkin kurala gelince;* kadro ihdası veya ekleme ve çıkarmaların CBK ile yapılmasının konu bakımından mümkün olmadığına ve iptal edilmesi gerektiğine ilişkin daha önce Mahkememizin E. 2021/91 – K. 2021/106 sayılı kararına yazdığım karşıoyumdaki gerekçeler doğrultusunda bu kuralın da iptal edilmesi gerektiği görüşündeyim.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) 2. maddesiyle (4) Numaralı CBK'nın 235. maddesine eklenen (7) numaralı fıkrası yönünden 2020/24 Esas sayılı dosyada belirttiğim gerekçelerden hareketle dava konusu "uzman" ibaresi Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine ve "uzman yardımcısı" ibaresi Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesiyle bağdaşmamaktadır.

2. CBK'nın 5. maddesiyle ekli listede yer alan kadroların ihdas edilerek (2) Numaralı CBK'nın EKi (1) sayılı cetvelin Dışışleri Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı Bölümlerine eklenmesi kuralı açısından da (AYM, E.2018/119, K.2020/25, 11/06/2020) kararındaki karşıoy yazımda belirttiğim gerekçelerle kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının birinci, ikinci ve 123. ve 128. maddeleriyle bağlantılı olarak üçüncü cümlelerine aykırı olduğu düşüncesiyle karara katılmıyorum.

Üye
Engin YILDIRIM

KARŞIOY GEREKÇESİ

(55) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (CBK) 2. maddesiyle (4) numaralı CBK'nın 235. maddesine eklenen (7) numaralı fıkranın ve aynı CBK'nın 5. maddesinin Anayasaya aykırı olmadığına ve iptal taleplerinin reddine karar verilmiştir.

Red kararlarının gerekçelerinde; kamu kurum ve kuruluşlarının kadrolarının ihdası ve iptali ile personel istihdamı konusundaki düzenlemelerin idarenin teşkilât yapısına ve dolayısıyla yürütme yetkisine ilişkin olduğu, Anayasada CBK ile düzenlenmesi yasaklanan haklar ve ödevler ile ilgisinin bulunmadığı, Anayasanın 106. ve 123. maddelerinin son fıkraları ile bağlantılı olarak 104. maddenin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü olmadığı gibi daha önce kanunlarda da açıkça düzenlenmediği, bu nedenlerle konu yönünden Anayasanın 104. maddesine aykırı olmadığı belirtilmiştir.

CBK'nın 2. maddesiyle (4) numaralı CBK'nın 235. maddesine eklenen (7) numaralı fıkrasında, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının ilgili kuruluşu olan ve kamu tüzelkişiliği bulunan KOSGEB Başkanlığında 375 sayılı KHK'nın ek 23. maddesine göre KOBİ Uzmanı ve Uzman Yardımcısı istihdam edilebilmesi öngörülmüş; 5. maddesinde ise, ekli listedeki kadroların ihdas edilerek (2) sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında CBK'nın eki (I) sayılı Cetvelin Dışışleri ve Sağlık Bakanlıkları bölümlerine eklendiği hükme bağlanmıştır.

Bakanlıklar da dâhil olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarının kadrolarının ihdası ve iptalinin, teşkilât yapısına ilişkin bir düzenleme olmasından dolayı yürütme yetkisine ilişkin olduğu ve Anayasanın 106. ve 123. maddelerinin son fıkralarında öngörülen istisna kapsamında yer aldığı, bundan dolayı kanunla düzenleme ilkesine tâbi olmadığı ve 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bulunmadığı yönündeki çoğunluk görüşüne, kadro ihdası ve iptalinin yasama yetkisi kapsamında bulunan bütçe hakkı ile ilgili olması; ayrıca personel istihdamının da kadro ihdasının doğal bir sonucu olmasından dolayı idarenin kuruluş ve görevlerinin bir parçasını teşkil ettiği ve 123. maddenin son fıkrasında geçen “kurulur” ibaresinin kamu tüzelkişiliğinin görevleri, yetkileri ve teşkilâtı ile personel istihdamı konusundaki düzenlemelerin de CBK ile yapılmasına imkân tanıdığı yönündeki görüşe, anılan fıkroda CBK ile sadece kamu tüzelkişiliğinin kurulmasına imkân tanınması, istisnaların dar yorumlanması ilkesi uyarınca bunun kurumun teşkilât yapısı, görev ve yetkileri, personeli ve kadro ihdası ve iptalini de kapsayacak genişlikte yorumlanamayacak olması sebebiyle, bu hususların Anayasanın 123. ve 128. maddeleri uyarınca kanunla düzenlenmesi gerektiğinden katılmak mümkün değildir (ayrıntılı açıklama için bkz. 11/6/2020 tarihli ve E.2018/119, K.2020/25 sayılı; 30/12/2021 tarihli ve E.2021/91, K.2021/106 sayılı kararlara ilişkin karşıoy gerekçelerim).

Başka bir deyişle, bütçe hakkı ile ilgili bulunan kadro iptali ve ihdasının yürütme yetkisine ilişkin konulardan olmamasından dolayı 104. maddenin onyedinci fıkrasının birinci cümlesine; kadrolarla ilgili düzenlemelerin yanında Kurumun personel istihdamına ilişkin hususların da Anayasanın 123. ve 128. maddeleri uyarınca kanunla düzenlenmesi gereken konular arasında yer almasından dolayı da üçüncü cümlesine göre CBK ile düzenlenemeyeceği açıktır.

Yukarıda belirtilen sebeplerle, anılan kuralların konu bakımından yetki yönünden Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının birinci ve üçüncü cümlelerine aykırı olduğu ve iptal edilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluğun red kararına karşıyım.

Üye
M. Emin KUZ

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 25/12/2019 tarihli ve (55) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 2. maddesi ile (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 235. maddesine eklenen (7) numaralı fıkrası ve 5. maddesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığından iptal isteminin reddine ilişkin kanaatine katılmamaktayım.

2. Zira (55) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 2. maddesi ile (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 235. maddesine eklenen (7) numaralı fıkrası Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığında 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 23. maddesine göre KOBİ Uzman Yardımcısı istihdam edilebileceği hüküm altına alınmaktadır.

3. 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 23. maddesine göre idari hizmet sözleşmesi veya iş mevzuatına tabi olarak uzman yardımcısı istihdamı öngörülmektedir. Dolayısıyla kuralın bir yönü ile esasında Anayasa'nın 128. maddesinin (2) numaralı fıkrası bağlamında personel istihdamını düzenlemesi nedeniyle münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuda düzenleme yaptığı açıktır. Bu yönü ile kuralın konu bakımından yetki yönü ile Anayasa'nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesi aykırılıktan iptali gerekmektedir.

4. (55) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 5. maddesinde ise kadro ihdası ile ilgili düzenleme yer almaktadır. Nitekim Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kadro ihdası konusunu düzenleyen bir kurala ilişkin Anayasa Mahkemesinin daha önce verdiği bir kararda bu konunun Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenmesinin Anayasa'ya aykırılık teşkil ettiği görüşünde olduğundan Mahkememiz çoğunluğunun iptal isteminin reddi yönündeki kanaatine katılmamıştım (Bkz.: E. S.: 2018/119, K. S.: 2020/25, K. T.: 11/06/2020 §§ 6-22, 27-31, 33). Aynı hukuki gerekçelerin kadro ile ilgili düzenlemelerin

yer aldığı dava konusu (55) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükümlerinde de geçerli olduğu kanaatindeyim.

5. Dolayısıyla E. S.: 2018/119, K. S.: 2020/25 sayılı kararın karşılığında yer verdiğim gerekçelerle (55) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 5. maddesinin Anayasa'nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasına aykırı olması nedeniyle iptali gerektiği kanaatinde olduğum için çoğunluk görüşüne katılamamaktayım.

Üye

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞI OY

1. 25/12/2019 tarihli ve (55) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin; 2. maddesiyle (4) numaralı CBK'nın 235. maddesine eklenen (7) numaralı fıkranın 375 sayılı KHK'nın ek 23. maddesinde yer alan "...idari hizmet sözleşmesiyle..." ibaresi yönüyle davaya konu kuralın "konu bakımından yetki yönünden" Anayasa'ya aykırı olmadığına dair çoğunluk görüşüne katılmamaktayım.

2. Dava konusu kural, KOSGEB'de 375 sayılı KHK'nın ek 23. maddesi uyarınca KOBİ uzmanı ve KOBİ uzman yardımcısı istihdam edilebilmesini mümkün kılmaktadır.

3. Kural, KOSGEB'de 375 sayılı KHK'nın ek 23. maddesi uyarınca KOBİ Uzmanı ve KOBİ Uzman Yardımcısı istihdam edebileceğini hüküm altına almıştır. Buna göre KOSGEB idari hizmet sözleşmesiyle uzman ve uzman yardımcısı istihdam edebilecektir. Ek 23. maddenin yaptığı yollama gereği bu şekilde istihdam edilecek uzman ve uzman yardımcılarının mesleğe giriş şartları, mesleğe alım usulü ile uzman yardımcısı olarak göreve başlayanların uzman olarak atanabilmelerinin şartları ise 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesinin ilgili fıkralarının kıyasen uygulanması suretiyle belirlenecektir.

4. Anayasa'nın 70. maddesinin birinci fıkrasında, her Türk'ün, kamu hizmetlerine girme hakkına sahip olduğu belirtildikten sonra ikinci fıkrasında hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayrımın gözetilemeyeceği kurala bağlanmıştır. Buna göre, Anayasa'nın anılan maddesinde düzenlenen ve "Siyasî Haklar ve Ödevler" başlıklı dördüncü bölümünde yer alan kamu hizmetlerine girme hakkına ilişkin olarak CBK ile düzenleme yapılması mümkün değildir.

5. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadında kamu hizmetine girişin şartlarını belirleyen kuralların kamu hizmetine girme hakkı kapsamında olduğu kabul edilmektedir (AYM, E.2011/107, K.2012/184, 22/11/2012; E.2018/89, K.2019/84, 14/11/2019).

6. 38. Dava konusu kural, 375 sayılı KHK'nın ek 23. maddesinde gösterilen usul ve sınırlar dahilinde KOSGEB'in personel istihdam edebilmesine yönelik bir düzenleme içermektedir. Kural ek 23. madde dahilinde yapılacak personel istihdamı usulünün dışında kamu hizmetine girişin şartlarına yönelik bir hüküm içermemektedir. Bu itibarla kural, kamu hizmetine girme hakkına ilişkin bir düzenleme niteliğinde olmayıp Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan "Siyasî Haklar ve Ödevler" kapsamında bir düzenleme öngörmemektedir (Bu yönde bkz. AYM, E. 2018/124, K. 2020/56, 15/10/2020).

7. Ne var ki, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesi uyarınca CBK'lar bakımından aranan bir diğer husus, CBK kuralının Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken konulara ilişkin olmama şartıdır. Anayasa koyucunun bir konunun kanunla düzenlenmesini özel olarak öngörmesi bu alanın münhasıran kanunla düzenlenmesini istediği anlamına gelir. Bu kapsamda Anayasa bir konunun kanunla düzenleneceğini öngörmüşse bu konuda CBK çıkarılamaz. Bununla birlikte Anayasa'da CBK'larla düzenleneceği özel olarak öngörülen konulara ilişkin Anayasa hükümlerinin açıkça izin verdiği hususlarda CBK'larla düzenleme yapılabilir.

8. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında "Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir. Ancak, malî ve sosyal haklara ilişkin toplu sözleşme hükümleri saklıdır."

hükmüne yer verilerek memurlar ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri ve atanmalarına ilişkin hususların münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülmüştür.

9. Dava konusu kural Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile ilgili, kamu kurumu niteliğinde olan ve kamusal görevler ifa eden KOSGEB bünyesinde idari hizmet sözleşmesi ile istihdam edilecek kamu görevlisi niteliğini haiz statüde personelin alım usulünü belirlemekle birlikte aynı zamanda söz konusu personelin istihdam edilebilmesini ve başka bir deyişle atanmasını düzenleyen temel dayanak mevzuat niteliğini taşımaktadır. Oysa Anayasa'nın 128. maddesi dikkate alındığında bu türden bir konuda yapılacak düzenlemenin kanun ile gerçekleştirilmesi Anayasal bir zorunluluktur.

10. Açıklanan nedenlerle dava konusu kural, 375 sayılı KHK'nın ek 23. maddesinde yer alan "idari hizmet sözleşmesiyle..." ibaresi yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı olduğu ve iptali gerektiği kanaati ile iptal talebinin reddine dair çoğunluk görüşüne iştirak edilmemiştir.

11. CBK'nın 5. maddesiyle ekli listede yer alan kadroların ihdas edilerek (2) Numaralı CBK'nın Eki (I) Sayılı Cetvel'in Dışişleri Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı bölümlerine eklenmesine dair davaya konu kuralın "konu bakımından yetki yönünden" Anayasa'ya aykırı olmadığına dair çoğunluk görüşüne katılmamaktayım.

12. Kural, Dışişleri Bakanlığı bünyesinde genel müdür ve Sağlık Bakanlığı bünyesinde genel müdür yardımcısı kadrolarının ihdas edilerek (2) numaralı CBK'nın eki (I) sayılı Cetvelin Dışişleri Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı bölümlerine eklenmesini öngörmektedir.

13. Anayasa'da 104. maddenin onyedinci fıkrasının birinci cümlesi uyarınca istisna olarak "yürütme yetkisine ilişkin konular" ile sınırlı şekilde CBK çıkarma yetkisi tanınmıştır.

14. Anayasa Mahkemesi 14/2/2018 tarihli ve E.2016/47, K. 2018/10 sayılı kararında bütçe hakkının yasama organına ait bulunduğunu ve kanunla düzenlenmesi gerektiğini tespit etmiştir. Anayasa Mahkemesi 28/6/1988 tarihli ve E.1987/21, K.1988/25 sayılı kararında ise kadro ihdasını bütçe hakkıyla irtibatlandırmış ve Bakanlar Kuruluna kadro iptal ve ihdası yetkisi

veren kuralı Anayasa'nın bütçeyle ilgili 162. maddesine aykırı bularak iptal etmiştir. Bu bağlamda yasama organına ait olan bu yetki dava konusu kuralla CBK ile düzenlenmekle yürütme tarafından kullanılmıştır.

15. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi gereği Anayasa'nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümünde yer alan siyasi haklar ve ödevler CBK ile düzenlenemez.

16. Anayasa Mahkemesi 1/7/2015 tarihli ve E.2015/39, K.2015/62 sayılı kararında "ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı haklarını" Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı kapsamında görmüştür.

17. Anayasa Mahkemesi pek çok kararında kamu görevlilerinin maaş ve emeklilik ikramiyesi gibi ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığını mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirmiştir (AYM, E.2019/50, K. 2019/96, 25/12/2019; AYM, E.2018/8, K.2018/85, 11/5/2018). Bu yönüyle kadro ihdasını içeren CBK kuralı aynı zamanda bu kişilerin mülkiyet hakkına yönelik bir düzenleme olduğundan Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır.

18. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesi gereğince münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda CBK çıkarılamaz.

19. Anayasa Mahkemesi 23/1/2020 tarihli ve E.2019/31, K.2020/5 sayılı kararında Anayasa'da CBK'larla düzenleneceği özel olarak öngörülen konulara ilişkin Anayasa hükümlerinin açıkça izin verdiği hususlarda CBK'larla düzenleme yapılabileceğini kabul etmiştir.

20. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrası "Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir." şeklindedir.

21. Anayasa Mahkemesinin bir kararında ifade ettiği "*Kadro ünvanı, personelin niteliğini ifade etmenin yanında, o personelin yerine getireceği görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük haklarını da*

ifade etmektedir. Kadro derecesi ile personelin özellikle aylık ve ödenekleri ve diğer özlük hakları bakımından sıkı bir bağ bulunmaktadır. Kadro ile birlikte, ana hizmet, danışma ve yardımcı hizmet birimlerinde istihdam edilecek personelin niteliklerinin Yasa ile belirlenmesi Anayasa'nın 128. maddesinin gereğidir.” (E.: 2005/139, K.: 2007/33, K.T.: 22.3.2007) husustan hareketle kadro ihdası ile ilgili düzenlemelerin niteliği itibariyle zaten Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen ve mutlaka kanunla düzenlenmesi gereken konulara ilişkin olduğu konusunda kuşku bulunmamaktadır.

22. Dava konusu kuralla Dışişleri Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı bünyesinde genel müdür ve genel müdür yardımcısı kadroları ihdas edilmek suretiyle CBK kuralı Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda çıkarıldığından Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine de aykırıdır.

Üye
Kenan YAŞAR

Esas Sayısı : 2020/28

Karar Sayısı : 2022/156

Karar Tarihi : 13/12/2022

İPTAL DAVASINI AÇAN: İstanbul Milletvekili Engin ALTAY, Manisa Milletvekili Özgür ÖZEL ve Sakarya Milletvekili Engin ÖZKOÇ ile birlikte 133 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 25/12/2019 tarihli ve (54) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. 2. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen ek 3. madde ile geçici 4. maddenin,

B. 3. maddesiyle 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 561. maddesinin değiştirilen (2) numaralı fıkrasının,

Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 104. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ KURALLARI ve İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME KURALI

A. İptali İstenen Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi Kuralları

(54) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) iptali talep edilen kuralların da yer aldığı

1. 2. maddesiyle (2) numaralı CBK'ya eklenen;

a. Ek 3. madde şöyledir:

“EK MADDE 3- (1) Teşkilatlanmalarına ilişkin Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 26 ncı maddesine göre sözleşmeli personel istihdam etmesi öngörülen kamu kurum ve kuruluşlarının anılan madde kapsamındaki sözleşmeli personel pozisyonları, Strateji ve Bütçe Başkanlığının teklifiyle, her bir kamu kurum ve kuruluşu için on adedi geçmemek üzere ve en fazla iki yıllık süre için ihdas edilebilir. İhdas edilen pozisyonların kullanımı için ayrıca açıktan alım izni aranmaz.

(2) 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 26 ncı maddesine göre çalıştırılan personel mezkûr madde kapsamında aynı kamu kurum ve kuruluşunda toplamda iki yıldan daha uzun süre istihdam edilemez.”

b. Geçici 4. madde şöyledir:

“GEÇİCİ MADDE 4- (1) 25 sayılı Sözleşmeli ve İş Mevzuatına Tabi Personele İlişkin Bazı Düzenlemeler ile Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 1 inci maddesi kapsamındaki personel hakkında ek 3 üncü madde uygulanmaz ve bu personel mezkûr maddedeki pozisyon sayısı sınırının hesabında dikkate alınmaz.”

2. 3. maddesiyle (4) numaralı CBK'nın 561. maddesinin değiştirilen (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Özel bilgi ve uzmanlık gerektiren geçici mahiyetteki işlerde 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 26 ncı maddesine göre yerli ve yabancı uzmanlar ve Enstitü dışından inceleme elemanları çalıştırılabilir.”

B. İlgili Görülen Kanun Hükmünde Kararname Kuralı

27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin (KHK) ek 26. maddesi şöyledir:

“Yerli veya yabancı sözleşmeli personel istihdamı

Ek Madde 26- (Ek: 2/7/2018 - KHK-703/178 md.)

Cumhurbaşkanlığı, bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla; 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlere bağlı olmaksızın, özel bilgi ve uzmanlık gerektiren geçici mahiyetteki işlerde, yerli veya yabancı personel tam zamanlı, kısmi zamanlı veya projelerle sınırlı olarak sözleşmeyle istihdam edilebilir.

Bunlara verilecek her türlü ödemeler dahil ücretler, 657 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin (B) bendine göre çalıştırılanlar için uygulanmakta olan sözleşme ücreti tavanının beş katını aşmamak üzere Cumhurbaşkanı veya yetkilendireceği makamca ilgililerin yürüteceği görevler göz önüne alınarak tespit edilir. (Mülga cümle:16/7/2020-7250/26 md.) (...)

Bu madde kapsamında sözleşmeli olarak istihdam edilen personel, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılır. Ancak teşkilatlanmalara ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi halinde personel 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ile ilgilendirilir.

Bu madde kapsamında kısmi zamanlı olarak çalıştırılanlar için iş sonu tazminatı ödenmez ve işsizlik sigortası primi yatırılmaz.

Kanunlardaki özel hükümler saklı kalmak kaydıyla, bu statüde çalıştırılma, sözleşme bitiminde kamu kurum ve kuruluşlarında herhangi bir pozisyon, kadro veya statüde çalışma açısından kazanılmış hak teşkil etmez.

Bu kapsamda istihdam edilecek personelde kurumsal hizmetlerin gerektirmesi halinde aranacak öğrenim ve yabancı dil bilgisi şartı ile diğer şartlar, bunların işe alınmaları, sınav ve istisnaları, sözleşme süre, usul ve esasları, görev, yetki ve yükümlülükleri, sözleşmelerinin feshi ile istihdamlarına dair diğer hususlar Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak kurumlarca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Serdar ÖZGÜLDÜR, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU ve Selahaddin MENTEŞ'in katılımlarıyla 6/5/2020 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine; yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Cengiz ERTEN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu CBK kuralları ve ilgili görülen KHK kuralı, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin Anayasal Çerçevesi ve Yargısal Denetimi

3. 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Anayasa'nın bazı maddelerinde değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişikliklerle yeni bir hükûmet sistemine geçilmiş ve buna bağlı olarak Cumhurbaşkanı'nın görev ve yetkileri yeniden düzenlenmiştir. Anayasa'nın 8. maddesinde, yürütme yetkisi ve görevinin Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kuruluna ait olduğu ifade edilmekte iken maddede yapılan değişiklikle Bakanlar Kurulu kaldırılarak yürütme yetkisi ve görevi tek başına Cumhurbaşkanı'na verilmiştir. Anayasa'da Bakanlar Kuruluna verilen görev ve yetkilere ilişkin maddelerde de aynı doğrultuda değişiklik yapılarak daha önce Bakanlar Kuruluna ait olan görev ve yetkilerin Cumhurbaşkanı tarafından yerine getirilmesi öngörülmüştür.

4. Yeni hükûmet sisteminin en önemli özelliklerinden biri Cumhurbaşkanı'na "Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi" adı altında düzenleme yapma yetkisinin tanınmasıdır. CBK'ların en belirgin özelliği ise Cumhurbaşkanı'na belirli konularda ilk elden düzenleme yapma yetkisinin verilmiş olmasıdır. Yürütmenin diğer düzenleyici işlemlerinden farklı olarak Cumhurbaşkanı Anayasa'da belirlenen yetki çerçevesinde herhangi bir kanuna dayanmadan ya da yasama organının onayı olmadan CBK'lar yoluyla düzenleme yapabilecektir.

5. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesinde Cumhurbaşkanı'nın yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK çıkarabileceği hüküm altına alınmıştır. Düzenlemeyle *yürütme yetkisine ilişkin* olmak kaydıyla CBK çıkarma konusunda Cumhurbaşkanı'na genel bir yetki verilmiştir. Maddenin gerekçesinde, yeni hükümet sistemi gözetilerek Cumhurbaşkanı'nın genel siyasetin yürütülmesinde yürütme yetkisi ile ilgili olarak ihtiyaç duyduğu konularda CBK çıkarabilmesine imkân vermek amacıyla ilk elden düzenleme yapma yetkisinin tanındığı ifade edilmiştir.

6. Cumhurbaşkanı'na yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK çıkarma yetkisinin genel olarak verilmesinin yanı sıra Anayasa'nın diğer bazı maddelerinde belirtilen kimi konuların CBK ile düzenleneceği ayrıca ifade edilmiştir. Bu kapsamda Anayasa'nın 104. maddesinin dokuzuncu fıkrasında üst kademe kamu yöneticilerinin atanmalarına ilişkin usul ve esasların; 106. maddesinin on birinci fıkrasında bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulmasının; 108. maddesinin dördüncü fıkrasında Devlet Denetleme Kurulunun işleyişi, üyelerinin görev süresi ve diğer özlük işlerinin; 118. maddesinin altıncı fıkrasında Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin teşkilatı ve görevlerinin CBK'larla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında ise kamu tüzel kişiliğinin kanunla veya CBK ile kurulacağı belirtilmiştir.

7. Anayasa'nın 148. maddesinde CBK'ların şekil ve esas bakımından Anayasa'ya uygunluğunun denetlenmesi öngörülmüş, yargısal denetim görev ve yetkisi de Anayasa Mahkemesine verilmiştir.

8. Anayasa'da Cumhurbaşkanı'na CBK çıkarma yetkisi verilmekle birlikte bu yetki sınırsız değildir. Kanunlardan farklı olarak Anayasa'da CBK'yla düzenlenecek konular sınırlandırılmıştır. Konu bakımından yetki yönünden getirilen bu sınırlamalar Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ilk dört cümlesinde düzenlenmiştir.

9. Anılan fıkranın birinci cümlesinde Cumhurbaşkanı'nın *yürütme yetkisine ilişkin konularda* CBK çıkarabileceği ifade edilmiştir. Buna göre yürütme yetkisine ilişkin konular dışında CBK ile düzenleme yapılması mümkün değildir.

10. Fıkranın ikinci cümlesinde “*Anayasa'nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer*

alan siyasi haklar ve ödevlerin” CBK’yla düzenlenemeyeceği belirtilmiştir. Bu hüküm uyarınca belirtilen alanlarda CBK ile düzenleme yapılamaz.

11. Fıkranın üçüncü cümlesinde de Anayasa’da *münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda* CBK çıkarılamayacağı hüküm altına alınmıştır. Ancak Anayasa’da hangi konuların münhasıran kanunla düzenleneceğine ilişkin özel bir hüküm bulunmamaktadır. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadında anayasa koyucunun kanunla düzenlenmesini öngördüğü konuların bu kapsamda görülmesi gerektiği kabul edilmektedir (AYM, E.2016/150, K.2017/179, 28/12/2017, § 57; E.2016/180, K.2018/4, 18/1/2018, § 17; E.2017/51, K.2017/163, 29/11/2017, § 13; E.2016/139, K.2016/188, 14/12/2016, § 9; E.2013/47, K.2013/72, 6/6/2013). Buna göre Anayasa’da kanunla düzenleneceği belirtilen alanlarda Cumhurbaşkanı’nın CBK çıkarma yetkisi bulunmamaktadır.

12. Fıkranın dördüncü cümlesinde ise *kanunda açıkça düzenlenen konularda* CBK çıkarılamayacağı ifade edilmiştir. Anılan hükme göre Cumhurbaşkanı’nın yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK çıkarabilmesi için CBK’yla düzenlenecek konunun kanunlarda açıkça düzenlenmemiş olması gerekir.

13. CBK’ların yukarıda belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygun olarak çıkarılması gerekmektedir. Aksi takdirde içeriği Anayasa’ya aykırılık oluşturmaya bile bu düzenlemelerin Anayasa’ya uygunluğundan söz edilemez. Dolayısıyla CBK’ların yargısal denetiminde öncelikle Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygunluğunun ele alınması gerekir. Anılan fıkra yönünden herhangi bir aykırılık tespit edilmemesi durumunda ise bu defa CBK’ların içerik yönünden Anayasa’ya uygunluk denetimi yapılmalıdır.

B. (54) Numaralı CBK’nın 2. Maddesiyle (2) Numaralı CBK’ya Eklenen Ek 3. Maddenin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

14. Dava dilekçesinde özetle; iptali talep edilen düzenlemenin Anayasa’nın 123. maddesinde ifade edildiği üzere idarenin bütünlüğü içinde yer alan çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarında genel idare esaslarına göre yürütülmekte olan kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri

ifa eden sözleşmeli personele ilişkin olduğu ve bu personelin Anayasa'nın 128. maddesi kapsamında bulunduğu, kamu görevlilerinin kadro veya pozisyonlarının tespitinin onların atanmaları, sözleşme süreleri, azami istihdam süreleri ve görevlerinin sona ermesi hususlarını içerdiğinden bu konuların kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Ek 3. Maddenin Kuralın (1) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesi ile (2) Numaralı Fıkrası

15. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralların Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

16. CBK'nın ek 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde teşkilatlanmalarına ilişkin CBK'larda 375 sayılı KHK'nın ek 26. maddesine göre sözleşmeli personel istihdam etmesi öngörülen kamu kurum ve kuruluşlarının anılan madde kapsamındaki sözleşmeli personel pozisyonlarının Strateji ve Bütçe Başkanlığının teklifiyle, her bir kamu kurum ve kuruluşu için on adedi geçmemek üzere ve en fazla iki yıllık süre için ihdas edilebileceği belirtilmekte; (2) numaralı fıkrasında ise 375 sayılı KHK'nın ek 26. maddesine göre çalıştırılan personelin mezkûr madde kapsamında aynı kamu kurum ve kuruluşunda toplamda iki yıldan daha uzun süre istihdam edilemeyeceği öngörülmektedir.

17. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesinde kanunda açıkça düzenlenen konularda CBK çıkarılamayacağı kurala bağlanmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin Anayasa'nın 87. maddesinde düzenlenen *kanun koyma* yetkisi kapsamında kanun adı altında yaptığı düzenlemelerin bu kapsamda olduğunda kuşku bulunmamaktadır. Diğer yandan Anayasa Mahkemesi KHK'larda açıkça düzenlenen konular bakımından da CBK çıkarılmasına ilişkin aynı yasağın geçerli olup olmadığı hususunu daha önceki bazı kararlarında değerlendirmiş ve KHK'ların

Anayasa'nın mülga hükümlerinde belirtilen niteliği, getiriliş amacı, Anayasa Mahkemesinin KHK'larla ilgili içtihadı ve uygulaması dikkate alındığında KHK'ların kanun hükmünde olduğuna, dolayısıyla KHK ile açıkça düzenlenen bir konuda da Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesi uyarınca CBK çıkarılamaması gerektiğine karar vermiştir (AYM, E.2019/78, K.2020/6, 23/1/2020, §§ 34-39; AYM, E.2019/105, K.2020/30, 12/6/2020, §§ 24-29).

18. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesi uyarınca yapılacak denetimde öncelikle karşılaştırmaya esas olabilecek, daha önce çıkarılmış bir kanun hükmünün olup olmadığının tespit edilmesi gerekir. Sonrasında ise -böyle bir kanun hükmü varsa- incelenen CBK kuralının kanunun açıkça düzenlediği konuyu düzenleyip düzenlemediği belirlenmelidir. Bu değerlendirme yapılırken önce ilgili kanunun CBK ile düzenlenen alanda hüküm ifade edip etmediğinin belirlenmesi, ardından da kanundaki düzenlemenin açık olup olmadığının tespit edilmesi gerekir. Bu bağlamda CBK kuralı olmasaydı, karşılaştırmaya esas alınan kanun hükmünün CBK ile düzenleme yapılan konuya uygulanıp uygulanmayacağı CBK kuralının kanun ile düzenlenen konuda çıkarılıp çıkarılmadığına dair bir gösterge olacaktır (AYM, E.2019/31, K.2020/5, 23/01/2020, § 17).

19. 375 sayılı KHK'nın ek 26. maddesinin birinci fıkrasında anılan madde kapsamında istihdam edilmesi öngörülen sözleşmeli personelin hukuki statüsü belirlenmiş son fıkrasında da bu personelde kurumsal hizmetlerin gerektirmesi hâlinde aranacak öğrenim ve yabancı dil bilgisi şartı ile diğer şartların, bunların işe alınmalarının, sınav ve istisnalarının, sözleşme süreleri, usul ve esasları ile görev, yetki ve yükümlülüklerinin, sözleşmelerinin feshi ile istihdamlarına dair diğer hususların yönetmelikle belirlenmesi öngörülmüştür. Bu kapsamda söz konusu KHK hükmü anılan personelin istihdamına dair hususların yönetmelikle düzenlenmesine imkân sağlamıştır.

20. Dava konusu kurallarla kamu kurum ve kuruluşlarında 375 sayılı KHK'nın ek 26. maddesi kapsamında istihdam edilecek sözleşmeli personelin pozisyonlarının ihdasına ve söz konusu personelin istihdam süresine ilişkin usul ve esaslar belirlenmekte, dolayısıyla bu personelin istihdamına dair hususlarla ilgili bir düzenleme getirilmektedir.

21. Dava konusu CBK kurallarının olmaması durumunda belirtilen personelin istihdamına dair söz konusu hususlarda 375 sayılı KHK'nın ek 26. maddesi hükümlerinin uygulanacağı açıktır. Bu çerçevede kanunun açıkça düzenlediği bir konuda düzenleme yapan CBK kurallarının Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesine aykırı düzenleme getirdiği anlaşılmaktadır.

22. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Rıdvan GÜLEÇ, Basri BAĞCI ile Muhterem İNCE bu görüşe katılmamışlardır.

Kurallar, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca aynı fıkranın birinci, ikinci ve üçüncü cümleleri yönünden incelenmemiştir.

Kurallar, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

b. Ek 3. Maddenin (1) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesi

23. CBK'nın ek 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin iptali nedeniyle aynı fıkranın ikinci cümlesinin de uygulanma imkânı kalmamıştır. Bu nedenle söz konusu cümle 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve bu cümle yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir.

C. (54) Numaralı CBK'nın 2. Maddesiyle (2) Numaralı CBK'ya Eklenen Geçici 4. Maddenin İncelenmesi

24. (2) numaralı CBK'nın ek 3. maddesinin iptali nedeniyle aynı CBK'nın geçici 4. maddesinin uygulanma imkânı kalmamıştır. Bu nedenle söz konusu madde 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve bu madde yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir.

Ç. (54) Numaralı CBK'nın 3. Maddesiyle (4) Numaralı CBK'nın 561. Maddesinin Değiştirilen (2) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1. Genel Açıklama

25. (4) numaralı CBK'nın Otuzdokuzuncu Bölümü'nde Türk Standardları Enstitüsü'nün (TSE) kuruluş, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Anılan CBK'nın 550. maddesine göre TSE tüzel kişiliği haiz, özel hukuk hükümlerine göre yönetilen özel bütçeli bir kamu kurumu olup Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının ilgili kuruluşudur.

26. Söz konusu maddede TSE'nin tüzel kişiliği haiz olduğu hükme bağlanmış ancak bu tüzel kişiliğin kamu hukuku tüzel kişiliği niteliğinde olup olmadığı açıkça belirtilmemiştir.

27. CBK'nın 550. maddesinde TSE'nin her türlü madde ve mamulleri ile usul ve hizmet standartlarını yapmak gayesiyle kurulduğu belirtilmiş, yalnız TSE tarafından kabul edilen standartların Türk Standardı adını alacağı, bu standartların ihtiyari olup standardın ilgili olduğu Bakanlığın teklifi ve Sanayi ve Teknoloji Bakanının onayı ile mecburi kılınabileceği hükümlerine yer verilmiştir.

28. CBK'nın 551. maddesinde yer verilen görev ve yetkileri incelendiğinde TSE'nin her türlü madde ve mamulleri ile usul ve hizmet standartlarını yapmak biçimindeki kuruluş gayesini gerçekleştirmek üzere kamusal nitelikte yetkilerle donatıldığı görülmektedir.

29. CBK'nın 553. maddesinde TSE'nin en yüksek karar organının genel kurul olduğu belirtilmiş ve bu kurulun Cumhurbaşkanlığı ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından görevlendirilecek beşer temsilci, Ticaret Bakanlığı tarafından görevlendirilecek iki temsilci, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Millî Savunma Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, Genelkurmay Başkanlığı, Sayıştay Başkanlığı, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı, Devlet Malzeme Ofisi ve Türk Akreditasyon Kurumu tarafından görevlendirilecek birer temsilci, Yükseköğretim Kurulunca üniversitelerden seçilecek yedi temsilci ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğince görevlendirilecek on bir temsilciden oluşan üyelerden meydana geleceği öngörülmüştür.

30. CBK'nın 561. maddesinde bir kadro veya pozisyona dayalı olarak kamu kurum veya kuruluşlarında istihdam edilenlerin 375 sayılı KHK'nın ek 25. maddesi uyarınca geçici görevlendirme yoluyla TSE'de çalıştırılmasına imkân tanınmış; 562. maddesinde de anılan KHK'nın ek 23. maddesine göre -idari hizmet sözleşmesiyle- TSE uzmanı ve uzman yardımcısı, ek 24. maddesine göre denetçi ve denetçi yardımcısı istihdam edileceği belirtilmiştir.

31. Diğer yandan 18/11/1960 tarihli ve 132 sayılı Türk Standardları Enstitüsü ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'un 11. maddesinde TSE'nin gelirleri ve muameleleri ile sahibi bulunduğu gayrimenkullerinin her türlü vergi, resim ve harçtan muaf olduğu belirtilmiş; 13. maddesinde de TSE'nin mallarının devlet malı sayıldığı, bu mallar aleyhine cürüm işleyenlere bu cürümlerden dolayı devlet memurları hakkında tatbik edilen ceza hükümlerinin uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

32. Bu durumda TSE'nin tüzel kişiliğinin niteliği CBK'da açıkça belirtilmemekle birlikte kamu gücü ve yetkileri ile donatıldığı, karar organının kamusal yönü bulunan kişilerden teşekkül ettiği hususları ile birlikte merkezî idare ile olan bağı ve tabi olduğu muafiyet ve ayrıcalıkları gözönünde bulundurulduğunda bir kamu tüzel kişisi olduğu anlaşılmaktadır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

33. Dava dilekçesinde özetle; iptali talep edilen düzenlemenin Anayasa'nın 123. maddesinde ifade edildiği üzere idarenin bütünlüğü içinde yer alan TSE'de genel idare esaslarına göre yürütülmekte olan kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri ifa eden sözleşmeli personele ilişkin olduğu, bu personelin Anayasa'nın 128. maddesi kapsamında bulunduğu, kuralda öngörülen düzenlemenin söz konusu personelin atanma işlemini de içermesi nedeniyle münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir alana ilişkin olduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

34. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 6., 7., 8., 11. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları,

Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

35. Kural, TSE'de özel bilgi ve uzmanlık gerektiren geçici mahiyetteki işlerde 375 sayılı KHK'nın ek 26. maddesine göre yerli ve yabancı uzmanların ve Enstitü dışından inceleme elemanlarının çalıştırılabileceğini düzenlemektedir.

36. 375 sayılı KHK'nın ek 26. maddesi kapsamında istihdam edilmesi öngörülen yerli veya yabancı sözleşmeli personelin özel bilgi ve uzmanlık gerektiren geçici nitelikteki işlerde veya projelerle sınırlı olarak görev yaptığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla anılan personelin görev süresi özel bilgi ve uzmanlık gerektiren belirli bir işin ya da projenin süresi ile sınırlı olmak üzere belirlenmiş olup geçici olarak çalıştırılması öngörülmüştür. Buna göre anılan madde kapsamında istihdam edilecek sözleşmeli personelin yapacağı görev süreklilik arz etmediğinden, Anayasa'nın 128. maddesinde belirtilen genel idare esaslarına göre yürütülmesi gereken asli ve sürekli bir görev sayılamaz. Bu itibarla 375 sayılı KHK'nın ek 26. maddesi kapsamında çalıştırılması öngörülen yerli veya yabancı sözleşmeli personel Anayasa'nın 128. maddesi kapsamında kamu görevlisi statüsünde değildir.

37. Personel istihdamı idarenin teşkilat yapısı ile ilgili olup idarenin kuruluş ve görevlerinin bir parçasını teşkil etmektedir. Bu itibarla kamu kurumunda personel istihdamına ilişkin bir düzenleme öngören kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesi kapsamında *yürütme yetkisine ilişkin bir konuyu* düzenlemektedir.

38. Kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme içermemektedir.

39. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesi uyarınca CBK'lar bakımından aranan bir diğer husus, CBK kuralının Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken konulara ilişkin olmaması gereğidir. Anayasa koyucunun bir konunun kanunla düzenlenmesini özel olarak öngörmesi bu alanın münhasıran kanunla düzenlenmesini istediği anlamına gelir. Bu kapsamda Anayasa bir konunun

kanunla düzenleneceğini öngörmüşse bu konuda CBK çıkarılamaz. Bununla birlikte Anayasa'da CBK'larla düzenleneceği özel olarak belirtilen konularda CBK'larla düzenleme yapılması mümkündür.

40. Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasında idarenin, kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği belirtilmiş, üçüncü fıkrasında ise kamu tüzel kişiliğinin kanunla veya CBK ile kurulacağı hükme bağlanmıştır. Anılan fıkra da yer alan "...kurulur." ibaresinin CBK ile kurulan bir kamu tüzel kişiliğinin CBK ile düzenlenmesini de içerdiği anlaşılmaktadır. Zira Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasındaki koşullara bağlı olmak kaydıyla kamu tüzel kişiliğinin görevleri, yetkileri ve yapısı gibi unsurların CBK'yla düzenlenemeyeceğinin kabulü, kamu tüzel kişiliğinin CBK'yla kurulmasını mümkün kılan anayasal hükmü işlevsiz, dolayısıyla anlamsız kılabilir (AYM, E.2019/105, K.2020/30, 12/6/2020, § 45).

41. Diğer yandan daha önce de belirtildiği üzere bir kamu kurumunda personel istihdam edilmesi ile o kurumun teşkilat yapısı arasında yakın bir ilişki olup dolayısıyla istihdam hususu düzenlenmeden bir kurum ve kuruluşun teşkilatlanmasından söz edilemez.

42. TSE (4) numaralı CBK'nın 665. maddesiyle Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının ilgili kuruluşu olarak kurulmuş bir kamu tüzel kişiliğidir. Bu bağlamda Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca CBK ile kurulan bu Kuruma ilişkin personel istihdamıyla ilgili düzenlemelerin de CBK ile yapılması mümkündür. Bu itibarla kuralın Anayasa'nın 123. maddesiyle bağlantılı olarak 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü de bulunmamaktadır.

43. Dava konusu CBK kuralının atıfta bulunduğu 375 sayılı KHK'nın ek 26. maddesinin birinci fıkrasında "Cumhurbaşkanlığı, bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla; 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlere bağlı olmaksızın, özel bilgi ve uzmanlık gerektiren geçici mahiyetteki işlerde, yerli veya yabancı personel tam zamanlı, kısmi zamanlı veya projelerle sınırlı olarak sözleşmeyle istihdam edilebilir." denilerek bu madde uyarınca personel istihdam edilmesi teşkilatlanmaya ilişkin CBK'larda öngörülme şartına bağlanmıştır. Diğer bir

ifadeyle 375 sayılı KHK'nın ek 26. maddesi TSE'de uzman ve inceleme elemanı istihdam edilmesine yönelik doğrudan bir düzenleme öngörmemektedir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı anlaşılmıştır.

44. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

45. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuki güvenliği sağlayan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

46. Hukuk devletinin temel ilkelerinden biri belirliliktir. Belirlilik ilkesi yalnızca yasal belirliliği değil daha geniş anlamda hukuki belirliliği de ifade etmektedir. Hukuki belirlilik ilkesinde asıl olan, bir hukuk normunun uygulanmasıyla ortaya çıkacak sonuçların o hukuk düzeninde öngörülebilir olmasıdır. Yasal düzenlemeye dayanılarak erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir olması koşuluyla yargısal içtihatlar ile de hukuki belirlilik sağlanabilir. Asıl olan, muhtemel muhataplarının mevcut şartlar altında belirli bir işlemin ne tür sonuçlar doğurabileceğini öngörmelerini mümkün kılacak bir normun varlığıdır.

47. Anayasa'nın 2. maddesi kapsamında hukuk devleti ilkesinin unsurları arasında yer alan *hukuki güvenlik* ilkesi kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlarken belirlilik ilkesi ise kanunlar gibi CBK'ların da hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir.

48. Belirlilik ilkesi, düzenlenen konudan yalnız kavram, ad ve kurum olarak söz edilmesini değil bunların CBK metninde kurallaştırılmasını gerekli kılar. Kurallaştırma ise düzenlenen alanda temel ilkelerin konulmasını ve çerçevenin çizilmiş olmasını ifade eder. Buna karşılık söz konusu düzenlemelerin tamamının aynı CBK’da yapılması zorunlu olmayıp incelenen CBK dışındaki CBK’lar ya da kanunlarla yapılmış olması da belirlilik ilkesi açısından yeterli bulunmaktadır.

49. Dava konusu kuralla TSE’nin özel bilgi ve uzmanlık gerektiren geçici mahiyetteki işlerinde yerli ve yabancı uzmanlar ile inceleme elemanları çalıştırılabilmesi öngörülürken bu personelin istihdamına ilişkin usul ve esaslar hakkında 375 sayılı KHK’nın ek 26. maddesine atıf yapılmaktadır. Dolayısıyla dava konusu kuralda düzenlemeye konu olan bu alanda hukuk devletinin temel unsurlarından biri olan belirlilik ilkesinin gereği olarak kurallaştırmanın yapıldığından söz edilebilmesi için kuralın atıfta bulunduğu KHK hükmünde anılan personelin istihdamına ve bununla bağlantılı olarak hukuki statülerine ilişkin temel ilkelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olarak belirlenmiş olması gerekir.

50. Bu bağlamda söz konusu KHK’nın ek 26. maddesinde, anılan madde kapsamında istihdam edilecek personelin işe alınma şartları, sözleşme süresi ile usul ve esasları, görev ve yetkileri, hak ve yükümlülükleri, sosyal güvenlikleri, parasal hakları gibi onların istihdam esaslarını ve dolayısıyla hukuki statülerini belirlemeye yönelik temel ilkelerin açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel şekilde saptanmış olduğu görüldüğünden dava konusu kural bu yönüyle bir belirsizlik içermemektedir.

51. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa’nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

IV. İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

52. 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

53. (54) numaralı CBK'nın 2. maddesiyle (2) numaralı CBK'ya eklenen ek 3. maddenin, (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan fıkranın ikinci cümlesinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

54. İptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan (54) numaralı CBK'nın 2. maddesiyle (2) numaralı CBK'ya eklenen geçici 4. maddenin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

V. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

55. Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kuralların uygulanmaları hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararlar doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

25/12/2019 tarihli ve (54) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. 2. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen ek 3. madde ile geçici 4. maddeye yönelik yürürlüğün durdurulması taleplerinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

B. 3. maddesiyle 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 561. maddesinin değiştirilen (2) numaralı fıkrasına yönelik iptal talebi 13/12/2022 tarihli ve E.2020/28, K.2022/156 sayılı kararla reddedildiğinden bu fıkra ile ilişkin yürürlüğün durdurulması talebinin REDDİNE,

13/12/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI. HÜKÜM

25/12/2019 tarihli ve (54) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. 2. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’ne eklenen;

1. Ek 3. maddenin;

a. (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesi ile (2) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE, Rıdvan GÜLEÇ, Basri BAĞCI ile Muhterem İNCE’nin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. Geçici 4. maddenin 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

B. 3. maddesiyle 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 561. maddesinin değiştirilen (2) numaralı fıkrasının;

1. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR’ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. İçeriği itibarıyla Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

13/12/2022 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğu (54) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (CBK) 3. maddesi ile (4) numaralı CBK'nın 561. maddesinin değiştirilen (2) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına karar vermiştir.

2. Dava konusu kural, Türk Standartları Enstitüsünde (TSE) özel bilgi ve uzmanlık gerektiren geçici mahiyetteki işlerde 375 sayılı KHK'nın ek 26. maddesine göre yerli ve yabancı uzmanların ve Enstitü dışından inceleme elemanlarının istihdam edilebileceğini düzenlemektedir. Kuralın atıf yaptığı 375 sayılı KHK'nın ek 26. maddesinde özel bilgi ve uzmanlık gerektiren geçici mahiyetteki işlerde tam zamanlı, kısmî zamanlı veya projelerle sınırlı olarak sözleşmeyle yerli ve yabancı personelin çalıştırılabilmesine, bu personele ödenecek ücretin belirlenmesine, personelin niteliklerine, tabi olacakları sigorta hukukuna, kendileriyle yapılacak sözleşmenin süresi ve esaslarına yönelik hükümlere yer verilmektedir.

3. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde *Anayasa'nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin* CBK'yla düzenlenemeyeceği belirtilmiştir. Dava konusu kural, istihdam edilecek personelin alacağı azami ücretin belirlenmesini de kapsadığı için mülkiyet hakkını düzenleyen bir CBK hükmü mahiyetindedir.

4. Diğer yandan Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesi uyarınca Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda CBK çıkarılamaz. Dava konusu kural, sadece mülkiyet hakkını değil, aynı zamanda istihdam edilecek personelin Anayasa'nın 48. ve 49. maddelerinde güvenceye alınan çalışma hakkı ve sözleşme özgürlüğünü de ilgilendirmektedir. Söz konusu hak ve özgürlüklere yönelik sınırlamaların Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca kanunla yapılması gerekmektedir.

5. Açıklanan gerekçelerle dava konusu kuralın konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğunu düşündüğümden çoğunluğun red yönündeki kararına katılmıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. 54 numaralı CBK'nın 3. maddesiyle değiştirilen 4 numaralı CBK'nın 561. maddesinin 2 numaralı fıkrası ile özel bilgi ve uzmanlık gerektiren geçici mahiyetteki işlerde 375 sayılı KHK'nin ek 26. maddesine göre yerli ve yabancı uzmanlar ve Enstitü dışından inceleme elemanlarının çalıştırılabileceği düzenlenmektedir.

2. 21.1.2017 tarihli ve 6771 sayılı Kanun ile Anayasanın bazı maddelerinde yapılan değişiklikle birlikte Cumhurbaşkanlığı Hükümet sistemi benimsenmiş ve Cumhurbaşkanına genel nitelikli düzenleyici işlem yetkisi verilmiştir. Anayasaya göre yürütmeye ilişkin konularda (AY m. 104/17-1.c) ve yine Anayasada belirtilen kimi hususlarda (örn. AY m. 104/9; 106/11; 108/4) CBK'lar asli düzenleme yetkisini haizdir. Belirtilen hükümler uyarınca CBK kuralları işlevsel olarak kanun vasfındadır. Öte yandan CBK düzenlenmesine ilişkin genel anayasal sınırlar 104. maddenin 17. fıkrasında yer almıştır.

3. Cumhurbaşkanına verilen CBK düzenleme yetkisinin anayasa hukuku açısından birtakım özellikleri ve sonuçları bulunmaktadır. İlk olarak bu yetki -anayasada belirtilen yetki alanlarıyla sınırlı olmakla birlikte- asli ve ilk el düzenleme yetkisi niteliğindedir. Bu vasfı onu KHK'lerden ayırmaktadır. Sözü edilen anayasal değişiklikle yürürlükten kaldırılan kanun hükmünde kararnamelerin düzenlenmesi için kanunla yetki verilmesi zorunlu iken, CBK düzenlemesi için kanunla yetki verilmesi gerekmemektedir. Cumhurbaşkanı doğrudan Anayasadan aldığı yetkiyle yürütme alanına ilişkin konularda CBK düzenleme yetkisine sahiptir. Esasen kanunla CBK düzenlenmesi için yetki verilmesi CBK'nın aslilik niteliğiyle bağdaşmaz. Başka deyişle Anayasa bu yetkiyi Cumhurbaşkanına doğrudan verdiğiinden, kanunla düzenleme için yetki verilmesi CBK'nın anayasadan doğan aslilik niteliğine aykırıdır. Dolayısıyla böyle bir yetki düzenlemesi Anayasaya aykırılık oluşturur.

4. Diğer taraftan incelenen kural ile TSE'nin Özel bilgi ve uzmanlık gerektiren geçici mahiyetteki işlerde 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 26 ncı maddesine göre yerli ve yabancı uzmanlar ve Enstitü dışından inceleme elemanları çalıştırılabileceği düzenlenmektedir. Geçici mahiyetteki işlerde istihdam edilecek personelin asli ve sürekli işlerde görevlendirilmesi zorunlu olan diğer kamu görevlileri olmadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle kanunla düzenleme zorunluluğu bulunmamaktadır. Bununla birlikte Kuralda 375 sayılı KHK'nın ek 26. maddesi kapsamında personel istihdam edilebileceği belirtilerek, anılan düzenlemedeki bu personele verilecek ücretlere de atıf yapılmaktadır. Dolayısıyla incelenen ibare aslında personelin ücretini de belirleyici niteliktedir. Personel ücretlerine ilişkin düzenlemeler ise Anayasanın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkıyla ilgilidir. Bilindiği üzere Anayasanın 104. maddesinin 17. fıkrasının 2. cümlesinde temel hak ve özgürlüklerle ilgili hususların CBK ile düzenlenemeyeceği belirtilmektedir. Bu durumda kuralın yasak alanda düzenleme yaptığı anlaşıldığından konu bakımından iptal edilmesi gerekmektedir.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. (2) Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) Ek 3. maddesi konu bakımından daha önceki benzer kurallarla ilgili olarak belirttiğim gerekçelerle Anayasa'nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının dördüncü cümlesine aykırıdır.

2. (4) Numaralı CBK'nın 561. maddesinin (2) numaralı fıkrası yönünden de (AYM, E.2018/119, K.2020/25, 11/06/2020) kararındaki karşıoy yazımda belirttiğim gerekçelerle kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının birinci, ikinci ve 123. ve 128. maddeleriyle bağlantılı olarak üçüncü cümlelerine aykırı olduğu düşüncesiyle karara katılmıyorum.

Üye
Engin YILDIRIM

KARŞIOY GEREKÇESİ

(4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (CBK) 561. maddesinin değişik (2) numaralı fıkrasının Anayasaya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine karar verilmiştir.

Red kararının gerekçesinde; kamu kurum ve kuruluşlarında personel istihdamı konusundaki düzenlemelerin idarenin teşkilât yapısına ve dolayısıyla yürütme yetkisine ilişkin olduğu, Anayasada CBK ile düzenlenmesi yasaklanan haklar ve ödevler ile ilgisinin bulunmadığı, Anayasanın 123. maddesinin son fıkrası ile bağlantılı olarak 104. maddenin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü olmadığı gibi daha önce kanunlarda da açıkça düzenlenmediği, bu nedenlerle konu yönünden Anayasanın 104. maddesine aykırı olmadığı belirtilmiştir.

CBK'nın 561. maddesinin (54) numaralı CBK ile değiştirilen (2) numaralı fıkrasında, Türk Standartları Enstitüsünde (TSE) özel bilgi ve uzmanlık gerektiren geçici mahiyetteki işlerde 375 sayılı KHK'nın ek 26. maddesine göre yerli ve yabancı uzmanlar ve TSE dışından inceleme elemanları çalıştırılabilmesi öngörülmüştür.

Çoğunluğun, personel istihdamının idarenin kuruluş ve görevlerinin bir parçasını teşkil ettiği ve Anayasanın 123. maddesinin son fıkrasında geçen “kurulur” ibaresinin kamu tüzelkişiliğinin görevleri, yetkileri ve teşkilâtı ile personel istihdamı konusundaki düzenlemelerin de CBK ile yapılmasına imkân tanıdığı yönündeki görüşüne; anılan fıkarda CBK ile sadece kamu tüzelkişiliğinin kurulmasına imkân tanınması, istisnaların dar yorumlanması ilkesi uyarınca bunun kurumun teşkilât yapısının, görev ve yetkilerinin ve personel istihdamının düzenlenmesini de kapsayacak genişlikte yorumlanamayacak olması sebebiyle, bu hususların Anayasanın 123. ve 128. maddeleri uyarınca kanunla düzenlenmesi gerektiğinden katılmak mümkün değildir (ayrıntılı açıklama için bkz. 11/6/2020 tarihli ve E.2018/119, K.2020/25 sayılı; 30/12/2021 tarihli ve E.2021/91, K.2021/106 sayılı kararlara ilişkin karşıoy gerekçelerim).

Başka bir deyişle, kamu tüzelkişiliklerinin kurulması dışındaki diğer konular yanında personel istihdamına ilişkin hususların da Anayasanın 123. ve 128. maddeleri uyarınca kanunla düzenlenmesi gereken konular arasında olmasından dolayı 104. maddenin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine göre CBK ile düzenlenemeyeceği açıktır.

Yukarıda belirtilen sebeplerle, anılan kuralın konu bakımından yetki yönünden Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı olduğu ve iptal edilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluğun red kararına karşıyım.

Üye
M. Emin KUZ

Karşı Oy

İptal davasına konu edilen 54 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin (CBK) 2. maddesi ile 2 sayılı CBK’ya eklenen Ek 3. maddenin ikinci fıkrasında, kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilecek sözleşmeli personelin iki yıldan daha uzun süreyle istihdam edilemeyeceği düzenlenmek suretiyle çalıştırılacak kişilerin azami çalıştırılma sürelerine dair bir kural ihdas edilmiştir.

Çoğunluk tarafından 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Ek 26. maddesinde süreye ilişkin bir kural bulunduğu ve durumun Anayasa'nın 104/17. maddesinin dördüncü cümlesinde yer alan "Kanunla açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkartılamaz" hükmüne aykırılık oluşturduğundan bahisle kuralın iptaline karar verilmiştir.

375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Ek 26. maddesinin son fıkrasında yer alan düzenleme *"Bu kapsamda istihdam edilecek personelde kurumsal hizmetlerin gerektirmesi halinde aranacak öğrenim ve yabancı dil bilgisi şartı ile diğer şartlar, bunların işe alınmaları, sınav ve istisnaları, sözleşme süre, usul ve esasları, görev, yetki ve yükümlülükleri, sözleşmelerinin feshi ile istihdamlarına dair diğer hususlar Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak kurumlarca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir"* şeklindedir.

KHK'da yer alan bu kurala bakıldığında gerçek anlamda ve açık bir düzenleme mahiyetinde olduğunu kabul etmenin zorluk arz ettiği görülmektedir. Zira 375 sayılı KHK'nın ilgili fıkrası temas ettiği mevzulara ilişkin hiçbir çerçeve belirlememekte ve esasa ilişkin düzenleme yapma yetkisini alt düzenleyici norm olan kurumların çıkartacağı yönetmeliğe bırakmaktadır.

Söz konusu KHK hükmünün Anayasa'nın 7. maddesi kapsamında ihtiva ettiği uygunsuzlukların tartışılmaya değer olan niteliği bir kenara bırakılsa dahi, bu düzenlemenin CBK çıkartılmasına yasak oluşturacak vasıfta olduğunu iddia etmek oldukça zordur.

Anayasa'nın 104/17. maddesinin dördüncü cümlesinde yer alan "Kanunla açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkartılamaz" hükmünün fonksiyon icra edebilmesinin ön koşulu bir konunun kanunda açık olarak düzenlenmiş olmasıdır.

Somut iptal denetiminde, istihdam edilecek personelin süre durumuna ilişkin KHK'da açıkça bir limit ortaya konulmadığı gibi konuya dair bir çerçeve dahi çizilmemektedir. Konunun genel hatlarının belirlenmesi ve detaylarına ilişkin hususların tespiti tamamen kurumlar tarafından çıkartılacak yönetmeliklere havale edilmektedir.

İptal kararı ile Anayasa'nın 104. maddenin 17. fıkrasının dördüncü cümlesindeki hükmün *"yönetmelikle açıkça düzenlenen konularda CBK*

çıkartılamayacağı" vasfına dönüştüğünü değerlendirdiğimizden çoğunluğun bu yöndeki fikrine iştirak edilmemiştir.

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
Muhterem İNCE

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 25/12/2019 tarihli ve (54) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 3. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 561. maddesinin (2) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığından iptal isteminin reddine ilişkin kanaatine katılmamaktayım.

2. Dava konusu kural özel bilgi ve uzmanlık gerektiren geçici mahiyetteki işlerde 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 26. maddesine göre yerli ve yabancı uzmanlar ve Türk Standartları Enstitüsü dışından inceleme elemanları çalıştırmasına imkan vermektedir. 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 26. maddesi tam zamanlı, kısmi zamanlı ya da sadece bazı projelerde yerli ve yabancı sözleşmeli personel istihdamını, aralarında ücretleri de olmak üzere bunların bazı özlük haklarını, istihdam edilecek personelde aranacak şartları ve mesleğe giriş sınavı ile sözleşmenin feshini düzenlemektedir.

3. Bu yönü ile bakıldığında dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmü ile çalıştırılmasına müsaade edilen personelin Anayasa'nın 128. maddesi kapsamında görülmesi söz konusu değilse de kuralla çalışma ve sözleşme hürriyeti ile çalışma hakkı ve ödevi başlıklı Anayasa'nın 48. ve 49. maddeleri bağlamında düzenlemeler yapılmaktadır.

4. Dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmü bu konuyu düzenlemeyip esasında atıf yaptığı 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 26. maddesini devreye sokmaktadır. Sözleşme ile istihdamı ve bu şekilde çalıştırılan kişilerin ücretleri başta olmak üzere bazı özlük haklarını ve aynı zamanda mülkiyet hakkı gibi bir konuyu düzenlemesi

gerekçesiyle dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmünün mülkiyet hakkına yönelik düzenleme yapması yanında çalışma ve sözleşme hürriyetinin sınırlandırılmasına ilişkin kuralları da bünyesinde barındırdığı görülmektedir. Bu yönü ile dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmü konu bakımından yetki yönüyle Anayasa'nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırılık taşıdığından iptali gerekmektedir.

Üye

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞI OY

1. 25/12/2019 tarihli ve (54) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin; ek 3. maddesiyle (4) numaralı CBK'nın 561. maddesinin (2) numaralı fıkrasının *"Özel bilgi ve uzmanlık gerektiren geçici mahiyetteki işlerde 375 sayılı KHK'nın ek 26. maddesine göre yerli ve yabancı uzmanlar ve Enstitü dışından inceleme elemanları çalıştırabilir"* şeklindeki davaya konu kuralın "konu bakımından yetki yönünden" Anayasa'ya aykırı olmadığına dair çoğunluk görüşüne katılmamaktayım.

2. Kural, TSE'de 375 sayılı KHK'nın ek 26. maddesi uyarınca özel bilgi ve uzmanlık gerektiren geçici mahiyetteki işlerde 375 sayılı KHK'nın ek 26. maddesine göre yerli ve yabancı uzmanlar ve Enstitü dışından inceleme elemanları istihdam edebileceğini hüküm altına almıştır. Ek 26. madde metni CBK'larda öngörülmesi kaydıyla; 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlere bağlı olmaksızın, özel bilgi ve uzmanlık gerektiren geçici mahiyetteki işlerde, yerli veya yabancı personel tam zamanlı, kısmi zamanlı veya projelerle sınırlı olarak sözleşmeyle istihdam edilebilmesini içermektedir. Bu statüde çalıştırılma, sözleşme bitiminde kamu kurum ve kuruluşlarında herhangi bir pozisyon, kadro veya statüde çalışma açısından kazanılmış hak teşkil etmez.

3. Kural istihdam edilecek kişilerin Anayasa'nın 48. ve 49. maddeleri gereği ekonomik haklarına yönelik düzenlemeler yapmakta ve sınırlamalar getirmektedir.

4. Anayasa'nın 13. maddesinde belirtildiği üzere temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir.

5. Açıklanan nedenlerle dava konusu kuralın düzenlediği konular itibariyle Anayasa'nın 104. maddesinin 17. fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı olduğu ve iptali gerektiği kanaati ile iptal talebinin reddine dair çoğunluk görüşüne iştirak edilmemiştir.

Üye
Kenan YAŞAR

Esas Sayısı : 2022/98

Karar Sayısı : 2022/157

Karar Tarihi : 13/12/2022

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL ve Engin ÖZKOÇ ile birlikte 131 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 8/6/2022 tarihli ve (104) numaralı Kapadokya Alan Başkanlığı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usûllerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin tümünün şekil bakımından Anayasa'nın 2. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ (CBK) KURALLARI

İptali talep edilen CBK şöyledir:

“KAPADOKYA ALAN BAŞKANLIĞI HAKKINDA CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ İLE ÜST KADEME KAMU YÖNETİCİLERİ İLE KAMU KURUM VE KURULUŞLARINDA ATAMA USÛLLERİNE DAİR CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ

Kararname Numarası: 104

MADDE 1- 38 sayılı Kapadokya Alan Başkanlığı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 5 inci maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2- 3 sayılı Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usûllerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki (I) sayılı Cetvele "KAPADOKYA ALAN BAŞKANI" satırı eklenmiştir.

MADDE 3- Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4- Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 8/9/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Hülya ÇOŞTAN ÇETİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu CBK kuralları, dayanan Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. İptal Talebinin Gerekçesi

3. Dava dilekçesinde özetle;

- Hukuk devletinde her türlü resmî işlemin ve bu kapsamda CBK'ların gerekçeli olmasının hukukun genel ilkelerinden biri olduğu, Anayasa ve yasalarda yazılı olmayan bu ilkenin içtihat yoluyla geliştirildiği ve öğretide de savunulduğu, CBK'ların gerekçesiz olması hukuki belirlilik ve güvenlik ilkelerini zedelediği gibi onların konuluş amacının (*ratio legis*) tam olarak belirlenmesine engel teşkil ettiğinden kamu yararı ilkesine de aykırılık olduğu,

- CBK çıkarılırken öznel ve keyfî davranma riskinin önlenbilmesinin, CBK'ların uygulayıcılar tarafından yorumlanabilmesinin, CBK'ya dayanılarak çıkarılacak alt düzenlemelerin CBK'ya uygunluğunun sağlanabilmesinin ve CBK'ların anayasal denetiminin etkinliğinin artırılabilmesinin CBK'ların gerekçeli olmasına bağlı olduğu,

- CBK'ların yetki yönünden denetiminin şekil denetimi niteliği taşıdığı, bununla birlikte şekil denetiminin kapsamının yetki unsuru ile sınırlı olmadığı, Anayasa'da CBK'ların şekil bakımından denetimi öngörülmekle birlikte bu denetimin kapsamına ilişkin bir kural konulmadığından bu kapsamın Anayasa Mahkemesi tarafından belirlenmesi gerektiği, CBK'ların gerekçesinin bulunup bulunmadığının şekil bakımından Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesi gereken bir husus olduğu,

belirtilerek CBK'nın tümünün Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ve şekil bakımından iptaline karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

B. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

4. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca dava konusu CBK, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 104. maddesi yönünden incelenmiştir.

5. Dava dilekçesinde şekil bakımından CBK'nın tümünün Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'lara ilişkin şekil kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

6. Anayasa'nın 148. maddesinin birinci fıkrasında "*Anayasa Mahkemesi, kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Anayasa'ya şekil ve esas bakımından uygunluğunu denetler...*" denilmektedir. Söz konusu maddeye göre Anayasa Mahkemesinin CBK denetiminin kapsamını şekil ve esas denetimi oluşturmaktadır.

7. CBK'ların esas bakımından denetimi CBK'nın maddi olarak (hukuk dünyasında yarattığı değişiklik itibarıyla) Anayasa'ya uygun olup olmadığının denetlenmesini, şekil bakımından denetimi ise CBK'nın maddi olarak varlık kazanabilmesi için Anayasa'da öngörülen usul ve şekil kurallarına uyulup uyulmadığının denetlenmesini ifade etmektedir.

8. Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasının ilk cümlesinde *"Kanunların şekil bakımından denetlenmesi, son oylamanın, öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı; Anayasa değişikliklerinde ise, teklif ve oylama çoğunluğuna ve ivedilikle görüşülemeyeceği şartına uyulup uyulmadığı hususları ile sınırlıdır."* denilmiş, böylece kanunlar ve Anayasa değişiklikleri yönünden yapılacak şekil denetiminin kapsamı belirlenmiştir. Buna karşılık CBK'ların şekil yönünden denetiminin kapsamına hangi hususların dâhil olduğuna, başka bir ifadeyle anılan denetimde CBK'nın hangi unsurlar yönünden denetleneceğine dair Anayasa'da bu şekilde açık bir hükme yer verilmemiştir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin CBK rejimini düzenleyen anayasal hükümlerden hareketle CBK'nın maddi olarak varlık kazanabilmesi için gerekli anayasal unsurların neler olduğunu tespit etmesinin önünde bir engel bulunmamaktadır. Esasen Anayasa Mahkemesinin CBK'ların şekil bakımından denetimine ilişkin görev ve yetkisini icra edebilmesi böyle bir tespitin yapılmasını gerekli kılmaktadır.

9. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesinde *"Cumhurbaşkanı, yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilir."* denilmektedir. Anılan hükümden CBK çıkarma yetkisinin bizzat Cumhurbaşkanı'na ait ve tek başına kullanılması gereken bir yetki olduğu dolayısıyla CBK'nın Cumhurbaşkanı dışında bir mercinin teklif, onay gibi herhangi bir işlemi ya da katılımını gerekli kılmayan, Cumhurbaşkanı'nın asli düzenleyici nitelikteki bir işlemi olduğu anlaşılmaktadır. Bu itibarla CBK'ların şekil yönünden Anayasa'ya uygun olup olmadığının denetiminde incelenmesi gereken husus CBK'nın Cumhurbaşkanı tarafından çıkarılıp çıkarılmadığıdır.

10. Dava konusu CBK'nın, CBK metninin altında Cumhurbaşkanı'nın adı, soyadı ve unvanı belirtilerek Resmî Gazete'de yayımlandığı görülmektedir. Diğer yandan dava dilekçesinde de söz konusu CBK'nın Cumhurbaşkanı tarafından çıkarılmadığı yönünde bir iddiaya yer verilmemiştir. Bu itibarla Cumhurbaşkanı tarafından çıkarıldığı anlaşılan CBK'nın maddi olarak varlık kazanabilmesi için gerekli unsurları taşıdığının kabulü gerekir.

11. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin 23/1/2020 tarihli ve E.2019/31, K.2020/5 sayılı kararında da belirtildiği üzere CBK'ların yorumlanmasında ve denetiminde kuralın getiriliş amacının, başka bir ifadeyle gerekçesinin

bilinmesi önem arz etmektedir. Nitekim anılan kararda Cumhurbaşkanlığınca dava dosyasına sunulan görüş yazılarının bu bağlamdaki önemine dikkat çekilmiştir (§ 40). Zira bir normun ihdasına yol açan sebeplerin, böyle bir düzenlemeye neden ihtiyaç duyulduğuna dair gerekçelerin bizzat kural koyucunun kendisi tarafından ortaya konulmuş olmasının o kuralla ilgili anayasallık denetiminin daha sağlıklı ve etkin bir şekilde gerçekleştirilmesine katkı sağlayacağı açıktır.

12. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin CBK'ların şekil bakımından Anayasa'ya uygunluğunu inceleme yetkisi, CBK'ların gerekçelerinin bulunup bulunmadığı yönünden bir denetim yapılmasını kapsamamaktadır.

13. Açıklanan nedenlerle CBK'nın tümü, şekil bakımından Anayasa'nın 104. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

14. Dava dilekçesinde özetle, dava konusu CBK'nın uygulanması hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

8/6/2022 tarihli ve (104) numaralı Kapadokya Alan Başkanlığı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usûllerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin tümüne yönelik iptal talebi 13/12/2022 tarihli ve E.2022/98, K.2022/157 sayılı kararla reddedildiğinden bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin tümüne ilişkin yürürlüğün durdurulması talebinin REDDİNE 13/12/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V. HÜKÜM

8/6/2022 tarihli ve (104) numaralı Kapadokya Alan Başkanlığı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usûllerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin tümünün şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE 13/12/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Esas Sayısı : 2019/87

Karar Sayısı : 2022/158

Karar Tarihi : 13/12/2022

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 128 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 31/5/2019 tarihli ve (38) numaralı Kapadokya Alan Başkanlığı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. Tümünün Anayasa'nın 104. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına,

B. Tümünün iptali talebinin kabul edilmemesi hâlinde;

1. 10. maddesinin (1) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 6., 7., 87. ve 104. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek yok hükmünde olduğunun tespitine, bu talebin kabul edilmemesi hâlinde iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına,

2. a. 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f), (j) ve (n) bentlerinin,

b. 5. maddesinin (4) numaralı fıkrasının,

c. 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

i. (a) bendinin (8) numaralı alt bendinde yer alan "...yıkma veya yıktırma işlemlerini yürütmek," ibaresinin,

ii. (b) bendinin (5) numaralı alt bendinin,

iii. (c) bendinin (5) numaralı alt bendinin,

ç. 7. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarının,

d. 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasının,

e. 10. maddesinin (3) numaralı fıkrasının,

f. Geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının,

Anayasa'nın 13., 35., 38., 46., 63., 104. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ KURALLARI VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKMÜ İLE KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME KURALLARI

A. İptali İstenen Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi Kuralları

İptali talep edilen Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (CBK) şöyledir:

“KAPADOKYA ALAN BAŞKANLIĞI HAKKINDA CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin amacı; 23/5/2019 tarihli ve 7174 sayılı Kapadokya Alanı Hakkında Kanuna ekli harita ve koordinat listesinde sınırları belirtilen Kapadokya Alanının tarihi ve kültürel değerleri ile jeolojik/jeomorfolojik dokusunun ve doğal kaynak değerlerinin korunmasını, yaşatılmasını, geliştirilmesini, tanıtılmasını, gelecek kuşaklara aktarılmasını, planlanmasını, yönetilmesini ve denetlenmesini sağlamak üzere Kapadokya Alan Başkanlığının kurulması ile görev ve yetkilerini düzenlemektir.

Tanımlar

MADDE 2- (1) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde geçen;

a) Bakan: Kültür ve Turizm Bakanını,

b) Bakanlık: Kültür ve Turizm Bakanlığını,

c) Başkan: Kapadokya Alan Başkanını,

ç) Başkanlık: 7174 sayılı Kanunun 2 nci maddesinde İdare olarak tanımlanan Kapadokya Alan Başkanlığını,

d) Geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları: Kapadokya alan planları yürürlüğe girinceye kadar uyulacak esasları,

e) Kapadokya Alanı: 7174 sayılı Kanuna ekli harita ve koordinat listesinde sınırları belirtilen ve bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamında Başkanlığın yetkili ve görevli olduğu alanı,

f) Kapadokya alan planları: Kapadokya Alanının korunması, geliştirilmesi, yönetimi, tanıtılması, koruma esasları ve kullanma şartlarının belirlenmesi, bölgenin sağlaştırılması, yenilenmesi, açık alan sistemi yaya dolaşımı, taşıt ulaşımı ve altyapı tesislerinin tasarım esasları ile bölge halkının sosyal ve ekonomik yapısının iyileştirilmesi konularında hedefler, stratejiler ve kararları belirleyen her tür ve ölçekteki planları,

g) Komisyon: 7174 sayılı Kanunun 5 inci maddesinde düzenlenen Kapadokya Alan Komisyonunu,

ifade eder.

Başkanlık

MADDE 3- (1) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde verilen görevleri yürütmek üzere, kamu tüzel kişiliğini haiz, özel bütçeli, Bakanlık ile ilgili ve merkezi Kapadokya Alanı sınırları içerisinde bulunan Kapadokya Alan Başkanlığı kurulmuştur.

(2) Başkanlık, kendisine tahsis edilen mali kaynakları görev ve yetkilerinin gerektirdiği ölçüde, mevzuatında belirlenen usul ve esaslara göre kullanır.

(3) Başkanlık hizmet birimlerinin çalışma usul ve esasları Bakanlık tarafından çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

Başkanlığın görev ve yetkileri

MADDE 4- (1) Başkanlığın görev ve yetkileri şunlardır:

a) Kapadokya Alanının tarihi ve kültürel değerleri ile doğal kaynak değerlerinin ve jeolojik/jeomorfolojik dokusunun korunması, yaşatılması, geliştirilmesi, tanıtılması, gelecek kuşaklara aktarılması, planlanması, yönetilmesi, denetlenmesi, alan içindeki turizm faaliyetlerinin planlanması, geliştirilmesi ve teşvik edilmesini sağlamak,

b) Geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarını hazırlayarak Komisyona sunmak,

c) Kapadokya alan planlarına esas hâlihazır haritaları ve jeolojik/jeoteknik etütleri yapmak veya yaptırmak,

ç) Kapadokya alan planlarını yapmak, yaptırmak, tadil etmek, ettirmek ve üst ölçekli planlar hariç onamak veya resen onamak, meri planların uygulamasını denetlemek,

d) Kapadokya Alanında Komisyonca uygun bulunan projelere ilişkin uygulamaların onaylı projesine uygunluğunu denetlemek,

e) Kapadokya Alanında 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında; kültür varlıklarını koruma bölge kurulu müdürlüklerine, koruma uygulama ve denetim bürolarına ve çevre ve şehircilik il müdürlüklerine verilen görev ve yetkileri yürütmek,

f) Kapadokya Alanındaki korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile sit alanlarının tespitini yapmak,

g) Kapadokya Alanında yer alan korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının, peri bacalarının ve yer altı şehirlerinin korunması, tadilatı, tamirâtı ve esaslı onarımları ile iyileştirilmesine yönelik her türlü iş ve işlemleri yapmak veya yaptırmak, gerekli güvenlik önlemlerini almak veya aldırarak,

ğ) Kapadokya Alanında Başkanlık idari binalarının her türlü proje ve uygulamalarını yapmak veya yaptırmak,

h) Kapadokya Alanında geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları ile meri planlara ve Komisyon kararlarına aykırı

her türlü uygulamanın giderilmesini sağlamak, gerektiğinde aykırı uygulamaya konu yapı ve tesisleri yıkmak veya yıktırmak,

ı) Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikte belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde Kapadokya Alanında turizm amaçlı sportif faaliyette bulunacak turizm işletmelerinde aranacak nitelikleri belirlemek ve bu faaliyetleri denetlemek,

i) Kapadokya Alanında bulunan Hazine ile kamu kurum ve kuruluşlarının özel mülkiyetindeki taşınmazların satışı, trampası, arsa veya kat karşılığı inşaat yaptırılması, kiraya verilmesi, ön izin verilmesi ve üzerlerinde irtifak hakkı kurulması, Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerin kiraya verilmesi, ön izin ve kullanma izni gibi işlemler hakkında görüş bildirmek,

j) Kapadokya Alanında ihtiyaç duyulması halinde kamulaştırma işlemlerini yapmak,

k) Kapadokya Alanında 2863 sayılı Kanun kapsamı dışındaki araştırma, sondaj, kazı ve diğer bilimsel araştırmaları ve etütleri yapmak veya yaptırmak,

l) Kapadokya Alanının tanıtımına yönelik olarak yurtiçinde ve yurtdışında her türlü yazılı, görsel ve işitsel eserleri yapmak, yaptırmak, hizmete sunmak ve bu eserlerin fikri ve sınai haklarına yönelik iş ve işlemleri yürütmek,

m) Kapadokya Alanına ilişkin Bakanlıkça talep edilen bilgi, belge ve raporları hazırlamak,

n) 7174 sayılı Kanunun 8 inci maddesi çerçevesinde, Kapadokya Alanı içinde yasaklanan fiillerin ve bunlara verilecek idari para cezalarının tespiti ve uygulanmasına yönelik iş ve işlemleri yürütmek,

o) Bakanlığa bağlı ören yerleri ve müzeler dışındaki taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarının öğretim, eğitim, bilimsel araştırma, tanıtma ve ticari gelir elde etme amacı ile fotoğraflarının ve filmlerinin çekilmesi, mulaj ve kopyalarının çıkartılması ile ilgili izinlerin verilmesine yönelik iş ve işlemleri yürütmek,

ö) Kapadokya Alanında işletmelerce yürütülen balonla ticari havacılık faaliyetlerinin yer ve lojistik hizmetlerini projelendirmek, düzenlemek ve denetlemek,

p) Halkla ilişkiler, basın ve medya konusundaki iş ve işlemleri yürütmek,

r) Kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler ve özel sektörle işbirliği yapmak,

s) Yürütülen hizmetlere ilişkin yıllık çalışma programı ve stratejik planlamaları yapmak,

ş) Komisyonun sekretarya hizmetlerini yürütmek.

(2) 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde doğal sitler ve tabiat varlıkları ile ilgili olarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğüne verilen görevler Kapadokya Alanında Başkanlık tarafından yerine getirilir.

Başkanlık teşkilatı

MADDE 5- (1) Başkanlık; Başkan, İdari ve Teknik Başkan Yardımcıları ve hizmet birimlerinden oluşur.

(2) Başkanlığın en üst yöneticisi olan Başkan, Başkanlığın genel yönetim ve temsilinden sorumludur. Başkanlık görevi Nevşehir Valisi tarafından yürütülür.

(3) Başkan, bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ve diğer mevzuatta kendisine verilen yetki ve görevleri Bakana karşı sorumlu olarak kullanır ve yerine getirir. Başkan, Başkanlık hizmetlerini mevzuat hükümlerine, Başkanlığın amaç ve politikalarına, stratejik plana uygun olarak düzenler ve yürütür. Bu amaçla, Başkanlık birimlerine gereken emirleri verir, bunların uygulanmasını gözetir ve sağlar.

(4) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde verilen görevlerin yerine getirilmesinde Başkana yardımcı olmak amacıyla bir idari ve

bir de teknik olmak üzere, en az dört yıllık eğitim veren yükseköğretim kurumlarından veya bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilen yurtdışındaki yükseköğretim kurumlarından mezun, mesleki açıdan yeterli bilgi ve deneyime sahip, kamuda veya özel sektörde en az beş yıl çalışmış olanlar arasından Bakan tarafından iki başkan yardımcısı atanır. Teknik Başkan Yardımcısının istihdamında ayrıca, ülkemizin tarihi ve kültürel değerleri ile doğal dokusunun korunması, yaşatılması, geliştirilmesi, tanıtılmasına yönelik planlama ve projelendirme üzerine mesleki ve teknik eğitim ve deneyime sahip olunması şartı aranır. Başkan yardımcıları, görevlerinin yerine getirilmesinde Başkana karşı sorumludur.

(5) Başkana izin, hastalık, yurtiçi ve yurtdışı görevlendirme ve görevde bulunmadığı diğer hallerde öncelikle Teknik Başkan Yardımcısı vekâlet eder.

(6) Başkanlığın hizmet birimleri şunlardır:

- a) Alan Planlama ve Uygulama Grup Başkanlığı.*
- b) Alan Yönetimi ve Tanıtım Grup Başkanlığı.*
- c) Personel ve Destek Hizmetleri Grup Başkanlığı.*
- ç) Hukuk Müşavirliği.*

Hizmet birimlerinin görevleri

MADDE 6- (1) Hizmet birimlerinin görevleri şunlardır:

a) Alan Planlama ve Uygulama Grup Başkanlığı:

- 1) Kapadokya alan planlarına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,*
- 2) Kapadokya alan planlarına esas halihazır haritaları ve jeolojik/jeoteknik etütleri yapmak veya yaptırmak,*
- 3) Geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarını hazırlayarak Komisyona sunmak,*

- 4) Komisyonun sekretarya hizmetlerini yürütmek,
- 5) Kapadokya Alanındaki korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile sit alanlarının tespitini yapmak,
- 6) Kapadokya Alanının korunması ve geliştirilmesine yönelik her türlü araştırma, projelendirme ve eylem planları hazırlamak ve bunların uygulama esaslarını belirlemek ve izlemek,
- 7) Kapadokya Alanında Komisyonca uygun bulunan projelere ilişkin uygulamaların onaylı projesine uygunluğunu denetlemek,
- 8) Geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları ile meri planlara ve Komisyon kararlarına aykırı uygulamaların giderilmesini sağlamak ve gerektiğinde aykırı uygulamaya konu yapı ve tesisleri yıkma veya yıktırma işlemlerini yürütmek,
- 9) Kapadokya Alanında yer alan korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının, peri bacalarının ve rezerv peri bacası alanlarının ve yer altı şehirlerinin korunması, tadilatı, tamirâtı ve esaslı onarımları ile iyileştirilmesine yönelik her türlü iş ve işlemleri yapmak veya yaptırmak, gerekli güvenlik önlemlerini almak veya aldirmek,
- 10) Kapadokya Alanında 2863 sayılı Kanun kapsamı dışındaki araştırma, sondaj, kazı ve diğer bilimsel araştırmaları ve etütleri yapmak veya yaptırmak,
- 11) Kapadokya Alanında 2863 sayılı Kanun kapsamında; kültür varlıklarını koruma bölge kurulu müdürlüklerine, koruma, uygulama ve denetim bürolarına ve çevre ve şehircilik il müdürlüklerine verilen görev ve yetkileri yürütmek,
- 12) Kapadokya Alanında bulunan Hazine ile kamu kurum ve kuruluşlarının özel mülkiyetindeki taşınmazların satışı, trampası, arsa veya kat karşılığı inşaat yaptırılması, kiraya verilmesi, ön izin verilmesi ve üzerlerinde irtifak hakkı kurulması, Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerin kiraya verilmesi, ön izin ve kullanma izni gibi işlemler hakkında görüş bildirmek,

13) Başkan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

b) Alan Yönetimi ve Tanıtım Grup Başkanlığı:

1) Kapadokya Alanının tanıtımına yönelik yurtiçinde ve yurtdışında her türlü yazılı, görsel ve işitsel eserleri yapmak, yaptırmak, hizmete sunmak ve fikri ve sınai haklarına yönelik iş ve işlemleri yürütmek,

2) Kapadokya Alanına ilişkin Bakanlıkça talep edilen bilgi, belge ve raporları hazırlamak,

3) Kapadokya Alanı içindeki turizm faaliyetlerinin planlanması, geliştirilmesi ve teşvik edilmesine yönelik iş ve işlemleri yürütmek,

4) Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikte belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde Kapadokya Alanında turizm amaçlı sportif faaliyette bulunacak turizm işletmelerinde aranacak nitelikleri belirlemek ve bu faaliyetleri denetlemek,

5) 7174 sayılı Kanunun 8 inci maddesi çerçevesinde, Kapadokya Alanı içinde yasaklanan fiillerin işlenmesi durumunda verilecek idari para cezalarına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,

6) Bakanlığa bağlı ören yerleri ve müzeler dışındaki taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarının öğretim, eğitim, bilimsel araştırma, tanıtma ve ticari gelir elde etme amacı ile fotoğraflarının ve filmlerinin çekilmesi, mulaj ve kopyalarının çıkartılması ile ilgili izinlerin verilmesine yönelik iş ve işlemleri yürütmek,

7) Kapadokya Alanında işletmelerce yürütülen balonla ticari havacılık faaliyetlerinin projelendirme, yer ve lojistik hizmetlerini düzenlemek,

8) Halkla ilişkiler, basın ve medya konusundaki iş ve işlemleri yürütmek,

9) Başkan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

c) Personel ve Destek Hizmetleri Grup Başkanlığı:

1) Yürütülen hizmetlere ilişkin yıllık çalışma programı ve stratejik planlamaları yapmak,

2) Kapadokya Alanında Başkanlık idari binalarının her türlü proje ve uygulamalarını yapmak veya yaptırmak,

3) Başkanlık personelinin eğitim ve özlük işlemlerini yapmak,

4) Bütçe ve diğer mali iş ve işlemleri yapmak,

5) İhtiyaç duyulması halinde yapılacak kamulaştırmaya ilişkin iş ve işlemleri yapmak,

6) Başkanlığın görev ve faaliyetleri ve idari ihtiyaçları ile ilgili mal ve hizmet alımları ile yapım işleri, bakım, onarım, satın alma, kiralama, ulaşım, güvenlik, aydınlatma, ısıtma, belge yönetimi, demirbaş, arşiv, depolama ve sağlık giderleri ile ilgili tüm iş ve işlemleri yapmak,

7) Başkan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

ç) Hukuk Müşavirliği:

1) 26/9/2011 tarihli ve 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre hukuk birimlerine verilen görevleri yapmak,

2) Başkan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Başkanlık personeli

MADDE 7- (1) Başkanlık hizmetleri, 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 28 inci maddesine göre iş mevzuatı kapsamında istihdam edilen personel eliyle yürütülür.

(2) Başkanlıkta 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 25 inci maddesine göre geçici görevlendirme yapılabilir.

(3) Belli bir uzmanlık gerektiren iş ve hizmetler Bakan onayı alınarak 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 31

inci maddesine göre vekâlet veya istisna sözleşmesi çerçevesinde görürülebilir.”

Çalışma grupları

MADDE 8- (1) Başkanlık görev alanına giren konularla ilgili olarak çalışma ve proje grupları oluşturabilir. İhtiyaç duyulduğu hâllerde diğer kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, özel sektör temsilcileri ve konu ile ilgili uzmanlar çalışma gruplarına dâhil edilebilir.

Gelirler ve giderler

MADDE 9- (1) 7174 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi uyarınca aktarılacak gelirlere ilave olarak Başkanlığın gelirleri şunlardır:

- a) Genel bütçeden yapılacak hazine yardımları,*
- b) Başkanlığa kiralanan taşınmazlar ile Başkanlığın mülkiyetinde ve tahsisli bulunan taşınmazların kiralananmasından, işletilmesinden ve işlettirilmesinden elde edilen gelirler,*
- c) Marka ve patent gelirleri,*
- ç) Kapadokya Alanında Başkanlığa yapılacak başvurular ve Başkanlıkça sunulacak hizmetler karşılığı alınacak ücretler,*
- d) Kapadokya Alanındaki işletme ve faaliyet gelirleri,*
- e) Her türlü tanıtım, basım ve yayın gelirleri, fikri mülkiyet haklarından kaynaklı gelirler,*
- f) Yurtiçinden ve yurtdışından sağlanacak yardım, bağışlar ile sponsorluk gelirleri,*
- g) Başkanlık gelirlerinin değerlendirilmesinden elde edilen gelirler,*
- ğ) Diğer gelirler.*

(2) Başkanlığın giderleri şunlardır:

a) Kapadokya Alanında etüt, envanter, planlama, proje çalışmaları, müşavirlik, denetim hizmetleri, Kapadokya Alanının jeolojik/jeomorfolojik dokusu ve genel karakteri bozulmadan korunması, jeolojik/jeoteknik etütlerin elde edilmesi, tabii kaynakların geliştirilmesi, düzenlenmesi, restorasyonu, imar, ıslah ve çevre tanzimi, özel plan ve projelere göre yapılacak her türlü faaliyetlerin gerektirdiği harcamalar,

b) Kapadokya Alanında, planları gereğince taşınmazların kamulaştırılması, üzerlerinde sınırlı aynı hak tesisi ve kiralanmasına ilişkin harcamalar,

c) Kapadokya Alanında yer alan işletme, tanıtma, altyapı, üstyapı, idare binası, sosyal binalar, ziyaretçi merkezi, tanıtma merkezi, saha sergileri ve bu tür faaliyetlerle ilgili her türlü harcamalar,

ç) Kapadokya Alanı hizmetlerinin gerektirdiği her türlü araç, gereç, ekipman ve benzeri taşınırın satın alınması, kiralanması, bakımı, onarımı ve işletilmesi ile ilgili harcamalar,

d) Personel, istihdam, temsil ve ağırlama ile ilgili giderler,

e) Komisyon üyelerine ait yolluk ve huzur hakkı giderleri,

f) Demirbaş ve tüketim malzemeleri ile ilgili harcamalar,

g) Kültür ve turizm işletmeciliğine ait giderler,

ğ) Başkanlıkça tespit edilen aykırı uygulamaya konu yapı ve tesisleri yıkma ve yıktırma işlemleri dâhil aykırı uygulamaların giderilmesini sağlamaya yönelik işlemler ile ilgili giderler,

h) Başkanlığın görevleriyle ilgili diğer giderler.

(3) Başkanlığa yapılacak ücrete tabi başvurular ve Başkanlıkça sunulacak hizmetler karşılığı alınacak ücretlere ilişkin usul ve esaslar, ilgili kurumların görüşü çerçevesinde Başkanlıkça çıkarılan yönetmelikte düzenlenir.

Çeşitli hükümler

MADDE 10- (1) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (II) sayılı Cetvelin “B) ÖZEL BÜTÇELİ DİĞER İDARELER” bölümüne “52) Kapadokya Alan Başkanlığı” satırı ilave edilmiştir.

(2) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde hüküm bulunmayan hallerde, 4 sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin “Ortak Hükümler” başlıklı Ellibeşinci Bölümü hükümleri uygulanır.

(3) 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 29 uncu maddesi kapsamında ayda dörtten fazla olmamak üzere; Komisyonun sürekli üyelerine her toplantı için (5000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda, görüşülecek konu ile ilgili olarak toplantılara katılan üyelerine ise her toplantı için (2000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda huzur hakkı ödenir.

Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 1- (1) 7174 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen Komisyon üyeleri bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içerisinde ilgili kurum ve kuruluşlarca görevlendirilir.

(2) Kapadokya Alanına ilişkin Başkanlığın görev alanını ilgilendiren her türlü arşiv belgesi, ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından birinci fıkradaki süreyi müteakip üç ay içerisinde Başkanlığa gönderilir.

Yürürlük

MADDE 11- (1) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 12- (1) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür."

B. İlgili Görülen Kanun Hükümleri ile Kanun Hükmünde Kararname Kuralları

1. 23/5/2019 tarihli ve 7174 sayılı Kapadokya Alanı Hakkında Kanun'un;

a. 5. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Kapadokya Alan Komisyonu

MADDE 5 – (1) Komisyon aşağıda belirtilen üyelerden oluşur:

a) Üniversitelerin arkeoloji, sanat tarihi, mimarlık, şehir planlama/ şehir ve bölge planlama, jeoloji ve hukuk ile biyoloji veya kimya bölümlerinden lisans eğitimlerini tamamlayarak mezun olmuş, Bakanlıkça görevlendirilecek, alanında uzman ve en az on yıl deneyime sahip yedi üye

b) Nevşehir İl Özel İdaresi Genel Sekreteri veya Nevşehir İl Özel İdaresinden görevlendireceği bir üye

c) Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü ile Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğüne görevlendirilecek, alanlarında uzman birer üye

ç) Nevşehir Ticaret ve Sanayi Odasınca görevlendirilecek bir üye

d) Görüşülecek konu ile ilgili yer belediye başkanlığından görevlendirilecek bir temsilci üye

e) Görüşülecek konu Vakıflar Genel Müdürlüğü ile ilgili ise Vakıflar Bölge Müdürü veya Vakıflar Bölge Müdürlüğünden görevlendireceği bir temsilci üye

..."

b. 8. maddesi şöyledir:

“Cezalar

MADDE 8 – (1) Kapadokya Alanının tarihî ve kültürel değerleri ile jeolojik/jeomorfolojik dokusunun ve doğal kaynak değerlerinin korunmasına ve yaşatılmasına yönelik alınan tedbirlere aykırı davranılması hâlinde elli bin Türk lirasından iki yüz bin Türk lirasına kadar idari para cezası uygulanır.

(2) Birinci fıkra kapsamına girmeyen, Kapadokya Alanının mevcut durumunu bozmayan ve yapısal uygulamalar içermeyen konulara ilişkin belirlenecek tedbirlere aykırılık hâlinde ise beş yüz Türk lirasından beş bin Türk lirasına kadar idari para cezası uygulanır.

(3) Birinci ve ikinci fıkra kapsamında idari para cezası uygulanacak fiiller ile bu fiillerin aykırılık durumuna göre uygulanacak idari para cezasının miktarı İdarece çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

(4) Birinci, ikinci ve üçüncü fıkralar uyarınca İdarece belirlenen fiiller dışında kalan ve 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu, 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu, 1/7/2003 tarihli ve 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu ile 22/3/1971 tarihli ve 1380 sayılı Su Ürünleri Kanununda yasaklanan fiillerin Kapadokya Alanı sınırları içerisinde işlenmesi hâlinde bu kanunlarda tanımlanmış idari para cezaları iki misli artırılır ve bu kanunlarda yetkili kılınan ilgili idarelerin yetkili personelinin katılımı ile tespiti yapılarak İdarece uygulanır.

(5) Bu madde uyarınca verilen idari para cezaları Başkan tarafından uygulanır ve İdareye gelir kaydedilir.”

2. 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’nin (KHK);

a. Ek 25. maddesi şöyledir:

“Kurumlar arası geçici görevlendirme

Ek Madde 25- (Ek: 2/7/2018 – KHK-703/178 md.)

Hâkim ve savcılar ile bu meslekten sayılanlar hariç olmak üzere, statülerine bakılmaksızın bir kadro veya pozisyona dayalı olarak kamu kurum

veya kuruluşlarında istihdam edilenler, kurumlarının muvafakatiyle bir yılı geçmemek üzere diğer kamu kurum ve kuruluşlarında geçici görevlendirilebilir. Bu süre birer yıl olarak uzatılabilir.

Kamu kurum veya kuruluşlarının emrine geçici görevlendirilenler mali ve sosyal hak ve yardımlarını kurumlarından alırlar. Bunlar bu şekilde görevlendirildikleri süre boyunca kurumlarından aylıklı izinli sayılırlar.

Kurum veya kuruluşların kadro veya pozisyonlarına geçici görevlendirmenin yapılabilmesi için, görevlendirileceklerin ilgili mevzuat uyarınca kadro veya pozisyona asaleten atanmada aranan, asaleten atanmada sınav şartı aranılan kadro veya görevler için bu sınavlara girebilme hakkının elde edilmiş olması dahil, tüm şartları bir arada taşımaları gerekir. Bu şekilde görevlendirilenler görevlendirildikleri kadro veya pozisyon için öngörülen mali ve sosyal hak ve yardımlardan emsali personel gibi faydalandırılır. Bunlar geçici görevlendirildikleri süre boyunca kurumlarından aylıksız izinli sayılırlar. Bunların Sosyal Güvenlik Kurumu ile ilişkileri kendi kurumlarındaki statüleri dikkate alınarak devam ettirilir.

Geçici görevlendirilenlerin özlük hakları devam eder ve bu süreler terfi ve emekliliklerinde hesaba katılır. Terfileri başkaca bir işleme gerek kalmaksızın süresinde yapılır. Bunların geçici görevlendirildikleri kurumda geçirdikleri süreler kendi kurumlarında geçirilmiş sayılır. Akademik unvanların kazanılması için gerekli şartlar saklıdır.

Bu maddeye göre görevlendirilenler, görevlendirildikleri kurumların mevzuatına uymakla yükümlüdür.

Toplamda altı ayı geçen görevlendirmelerde personelin muvafakatinin de alınması şarttır.

Kanunlarda yer alan geçici görevlendirme hükümleri saklıdır.

Bu madde kapsamında görevlendirmeye ilişkin usul ve esaslar Devlet Personel Başkanlığınca hazırlanarak Cumhurbaşkanınca yürürlüğe konulacak yönetmelikle belirlenir."

b. Ek 28. maddesi şöyledir:

“İş mevzuatına tabi personel istihdamı

Ek Madde 28- (Ek: 2/7/2018 – KHK-703/178 md.)

14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi personel istihdam edilmeyen kamu kurum ve kuruluşlarından teşkilatlanmalarına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülenlere ait hizmetler iş mevzuatı hükümlerine göre istihdam edilen personel eliyle yürütülür.

Bunlara, mali ve sosyal hak ve yardımlar kapsamında yapılan bütün aynı ve nakdî ödemelerin bir aylık toplam net tutarı; 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 11 inci maddesi uyarınca belirlenen emsali personele mali ve sosyal hak ve yardımlar kapsamında yapılması öngörülen ödemelerin bir aylık toplam net tutarını geçmemek üzere Cumhurbaşkanı veya yetkilendireceği makamca belirlenir.

Personele ilişkin tüm ihtilaflar iş mahkemelerinde görülür.

Bu kapsamda istihdam edilecek personelde kurumsal hizmetlerin gerektirmesi halinde aranacak öğrenim ve yabancı dil bilgisi şartı ile diğer şartlar, bunların işe alınmaları, sınav ve istisnaları, sözleşme süre, usul ve esasları, görev, yetki ve yükümlülükleri ile istihdamlarına dair diğer hususlar Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak kurumlarca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, Hasan Tahsin GÖKCAN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU ve Selahaddin MENTEŞ'in katılımlarıyla 19/9/2019 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Hülya ÇOŞTAN ÇETİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu CBK kuralları, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin Anayasal Çerçevesi ve Yargısal Denetimi

3. 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Anayasa'nın bazı maddelerinde değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişikliklerle yeni bir hükûmet sistemine geçilmiş ve buna bağlı olarak Cumhurbaşkanı'nın görev ve yetkileri yeniden düzenlenmiştir. Anayasa'nın 8. maddesinde, yürütme yetkisi ve görevinin Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kuruluna ait olduğu ifade edilmekte iken maddede yapılan değişiklikle Bakanlar Kurulu kaldırılarak yürütme yetkisi ve görevi tek başına Cumhurbaşkanı'na verilmiştir. Anayasa'da Bakanlar Kuruluna verilen görev ve yetkilere ilişkin maddelerde de aynı doğrultuda değişiklik yapılarak daha önce Bakanlar Kuruluna ait olan görev ve yetkilerin Cumhurbaşkanı tarafından yerine getirilmesi öngörülmüştür.

4. Yeni hükûmet sisteminin en önemli özelliklerinden biri Cumhurbaşkanı'na "*Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi*" adı altında düzenleme yapma yetkisinin tanınmasıdır. CBK'ların en belirgin özelliği ise Cumhurbaşkanı'na belirli konularda ilk elden düzenleme yapma yetkisinin verilmiş olmasıdır. Yürütmenin diğer düzenleyici işlemlerinden farklı olarak Cumhurbaşkanı Anayasa'da belirlenen yetki çerçevesinde herhangi bir kanuna dayanmadan ya da yasama organının onayı olmadan CBK'lar yoluyla düzenleme yapabilecektir.

5. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesinde Cumhurbaşkanı'nın yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK çıkarabileceği hüküm altına alınmıştır. Düzenlemeyle *yürütme yetkisine ilişkin* olmak kaydıyla CBK çıkarma konusunda Cumhurbaşkanı'na genel bir yetki verilmiştir. Maddenin gerekçesinde, yeni hükûmet sistemi gözetilerek Cumhurbaşkanı'nın genel siyasetin yürütülmesinde yürütme yetkisi ile ilgili olarak ihtiyaç duyduğu konularda CBK çıkarabilmesine imkân tanımak amacıyla ilk elden düzenleme yapma yetkisinin tanındığı ifade edilmiştir.

6. Cumhurbaşkanı'na yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK çıkarma yetkisinin genel olarak verilmesinin yanı sıra Anayasa'nın diğer bazı maddelerinde belirtilen kimi konuların CBK ile düzenleneceği ayrıca ifade edilmiştir. Bu kapsamda Anayasa'nın 104. maddesinin dokuzuncu fıkrasında üst kademe kamu yöneticilerinin atanmalarına ilişkin usul ve esasların; 106. maddesinin on birinci fıkrasında bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulmasının; 108. maddesinin dördüncü fıkrasında Devlet Denetleme Kurulunun işleyişi, üyelerinin görev süresi ve diğer özlük işlerinin; 118. maddesinin altıncı fıkrasında Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin teşkilatı ve görevlerinin CBK'larla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında ise kamu tüzel kişiliğinin kanunla veya CBK ile kurulacağı belirtilmiştir.

7. Anayasa'nın 148. maddesinde CBK'ların şekil ve esas bakımından Anayasa'ya uygunluğunun denetlenmesi öngörülmüş, yargısal denetim görev ve yetkisi de Anayasa Mahkemesine verilmiştir.

8. Anayasa'da Cumhurbaşkanı'na CBK çıkarma yetkisi verilmekle birlikte bu yetki sınırsız değildir. Kanunlardan farklı olarak Anayasa'da CBK'yla düzenlenecek konular sınırlandırılmıştır. Konu bakımından yetki yönünden getirilen bu sınırlamalar Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ilk dört cümlesinde düzenlenmiştir.

9. Anılan fıkranın birinci cümlesinde Cumhurbaşkanı'nın *yürütme yetkisine ilişkin konularda* CBK çıkarabileceği ifade edilmiştir. Buna göre yürütme yetkisine ilişkin konular dışında CBK ile düzenleme yapılması mümkün değildir.

10. Fıkranın ikinci cümlesinde "*Anayasa'nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin*" CBK'yla düzenlenemeyeceği belirtilmiştir. Bu hüküm uyarınca belirtilen alanlarda CBK ile düzenleme yapılamaz.

11. Fıkranın üçüncü cümlesinde de Anayasa'da *münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda* CBK çıkarılamayacağı hüküm altına alınmıştır. Ancak Anayasa'da hangi konuların münhasıran kanunla düzenleneceğine ilişkin özel bir hüküm bulunmamaktadır. Bununla birlikte

Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadında anayasa koyucunun kanunla düzenlenmesini öngördüğü konuların bu kapsamda görülmesi gerektiği kabul edilmektedir (AYM, E.2016/150, K.2017/179, 28/12/2017, § 57; E.2016/180, K.2018/4, 18/1/2018, § 17; E.2017/51, K.2017/163, 29/11/2017, § 13; E.2016/139, K.2016/188, 14/12/2016, § 9; E.2013/47, K.2013/72, 6/6/2013). Buna göre Anayasa’da kanunla düzenleneceği belirtilen alanlarda Cumhurbaşkanı’nın CBK çıkarma yetkisi bulunmamaktadır.

12. Fıkranın dördüncü cümlesinde ise *kanunda açıkça düzenlenen konularda* CBK çıkarılamayacağı ifade edilmiştir. Anılan hükme göre Cumhurbaşkanı’nın, yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK çıkarabilmesi için CBK’yla düzenlenecek konunun kanunlarda açıkça düzenlenmemiş olması gerekir.

13. CBK’ların yukarıda belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygun olarak çıkarılması gerekmektedir. Aksi takdirde içeriği Anayasa’ya aykırılık oluşturmaya bile bu düzenlemelerin Anayasa’ya uygunluğundan söz edilemez. Dolayısıyla CBK’ların yargısal denetiminde öncelikle Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygunluğunun ele alınması gerekir. Anılan fıkra yönünden herhangi bir aykırılık tespit edilmemesi durumunda ise bu defa CBK’ların içerik yönünden Anayasa’ya uygunluk denetimi yapılmalıdır.

14. CBK’nın tümüne yönelik aykırılık iddiaları üzerine yapılacak Anayasa’ya uygunluk denetiminde ise CBK’da yer alan hükümlerin bütünsel bir yaklaşımla ele alınarak CBK’nın temel düzenleme alanının/ konusunun ortaya konulması ve denetimin de belirlenen bu alan üzerinden gerçekleştirilmesi gerekir. Bununla birlikte CBK’nın tümü bakımından yapılan denetim neticesinde CBK’nın tümünün Anayasa’ya uygun olduğu yönünde ulaşılabilecek sonucun, ayrıca iptali talep edilen her bir CBK kuralına ilişkin olarak yapılacak anayasallık denetimi üzerinde bağlayıcı bir etkisi bulunmamaktadır (AYM, E.2020/4, K.2022/147, 30/11/2022, § 14).

B. CBK’nın Tümünün İncelenmesi

15. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 43. maddesinin (3) numaralı fıkrasında “*Mahkemenin, kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin ve*

Türkiye Büyük Millet Meclisi İktüzüğünün Anayasaya aykırılığı hususunda ileri sürülen gerekçelere dayanma zorunluluğu yoktur. Mahkeme, taleple bağlı kalmak şartıyla başka gerekçeyle de Anayasaya aykırılık kararı verebilir.” denilmiştir. Buna göre Anayasa Mahkemesi iptal ve itiraz davalarında yapacağı incelemede taleple bağlı bulunmaktadır.

16. Dava dilekçesinde CBK’nın tümü yönünden geçerli olabilecek bazı gerekçelere dayanılarak (38) numaralı CBK’nın tümünün, ayrıca konu ve içerik yönünden Anayasa’ya aykırı oldukları gerekçesiyle bazı hükümlerinin iptali talep edilmiştir. Bunun dışında CBK kurallarının her birinin ayrı ayrı Anayasa’ya aykırılığını ileri süren bir talebe yer verilmemiştir. Buna göre ayrıca dava konusu edilen kurallar dışında CBK, tümü yönünden incelenmiş; CBK’da düzenlenen her bir kurala ilişkin ayrıca bir inceleme yapılmamıştır. Dolayısıyla CBK’nın tümü yönünden aşağıda ulaşılabacak sonucun her bir CBK kuralı yönünden yapılacak inceleme neticesinde verilecek kararın sonuçlarını doğurmayacağının vurgulanması gerekir.

1. Anlam ve Kapsam

17. Dava konusu CBK; 7174 sayılı Kanun’a ekli harita ve koordinat listesinde sınırları belirtilen Kapadokya Alanı’nın tarihî ve kültürel değerleri ile jeolojik/jeomorfolojik dokusunun ve doğal kaynak değerlerinin korunmasını, yaşatılmasını, geliştirilmesini, tanıtılmasını, gelecek kuşaklara aktarılmasını, planlanmasını, yönetilmesini ve denetlenmesini sağlamak üzere Kapadokya Alan Başkanlığının (Başkanlık) kuruluşu ile görev ve yetkilerinin düzenlenmesi amacıyla çıkarılmıştır.

18. CBK’nın 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasında Başkanlığın kamu tüzel kişiliğini haiz, özel bütçeli, Kültür ve Turizm Bakanlığı (Bakanlık) ile ilgili bir kuruluş olduğu ifade edilmiştir.

19. CBK’nın 4. maddesinde Başkanlığın görev ve yetkileri, 5. maddesinde Başkanlık teşkilatı, 6. maddesinde hizmet birimlerinin görevleri, 7. maddesinde Başkanlık personeli, 8. maddesinde Başkanlığın görev alanına giren konularla ilgili çalışma grupları, 9. maddesinde Başkanlığın gelir ve giderlerine ilişkin hususlar düzenlenmiştir.

20. Yukarıda yer verilen madde hükümleri birlikte değerlendirildiğinde CBK’nın temel konusunun Türk idari teşkilatının içinde Kapadokya Alanı’nın

tarihî ve kültürel değerleri ile jeolojik/jeomorfolojik dokusunun ve doğal kaynak değerlerinin korunması, geliştirilmesi ve yönetilmesi biçimindeki kamu hizmetini yürütecek kamu tüzel kişiliğine sahip bir kurumun kurulması olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla CBK'da yer alan düzenlemelerin her biri esas itibarıyla idari teşkilat içinde böyle bir kuruma hukuki varlık ve işleyiş kazandırılması amacına hizmet etmektedir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

21. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu CBK'nın Kapadokya Alan İdaresini düzenlediği, 7174 sayılı Kanun'da da aynı konu düzenlendiğinden kanunda açıkça düzenlenmiş bir konuda CBK ile düzenleme yapılamayacağı, CBK'nın kanunların uygulanmasını göstermek üzere yürütme tarafından çıkarılan alt norm olarak öngörülmediği, aksine ilk elden düzenleme gücüne sahip alternatif bir norm niteliği taşıdığı belirtilerek CBK'nın tümünün Anayasa'nın 104. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

22. Dava konusu CBK'nın belirli bir kamu hizmetini yürütmek üzere bir kamu kurumunun kurulmasına yönelik düzenlemeler öngördüğü, bu itibarla yürütme yetkisine ilişkin bir hususu düzenlediği açıktır.

23. CBK, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısmı'nın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme de içermemektedir.

24. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesinde Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda CBK çıkarılamayacağı hükmüne yer verilmiştir. Anayasa koyucunun bir konunun kanunla düzenlenmesini özel olarak öngörmesi bu alanın münhasıran kanunla düzenlenmesini istediği anlamına gelir. Bu kapsamda Anayasa bir konunun kanunla düzenleneceğini öngörmüşse bu konuda CBK çıkarılamaz. Bununla birlikte Anayasa'da CBK'larla düzenleneceği özel olarak öngörülen konulara ilişkin Anayasa hükümlerinin açıkça izin verdiği hususlarda CBK'larla düzenleme yapılabilir.

25. Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasında “*İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir*” denilmiştir. Anayasa'nın anılan maddesinde düzenlenen idarenin kanuniliği ilkesi, idarenin ve organlarının kanunla düzenlenmesini gerekli kılar. Ancak Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında kamu tüzel kişiliğinin kanunla veya CBK ile kurulacağı hükme bağlanmış, dolayısıyla kamu tüzel kişiliğinin CBK ile de kurulmasına açıkça izin verilmiştir. Diğer yandan Anayasa Mahkemesinin 12/6/2020 tarihli ve E.2019/105, K.2020/30 sayılı kararında da belirtildiği üzere anılan fıkra da yer alan “... *kurulur.*” ibaresinin CBK ile kurulan bir kamu tüzel kişiliğinin CBK ile düzenlenmesini de içerdiği anlaşılmaktadır. Zira Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasındaki koşullara bağlı olmak kaydıyla kamu tüzel kişiliğinin görevleri, yetkileri ve yapısı gibi unsurların CBK'yla düzenlenemeyeceğinin kabulü, kamu tüzel kişiliğinin CBK'yla kurulmasını mümkün kılan anayasal hükmü işlevsiz, dolayısıyla anlamsız kılacaktır (anılan kararda bkz. Ş 45).

26. Bu itibarla bir kamu tüzel kişiliğinin kurulması ve düzenlenmesi Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesini ayrıca ve özel olarak öngördüğü konulardan olduğundan kamu tüzel kişisi niteliğindeki Kapadokya Alan Başkanlığının kuruluşunun ve düzenlenmesinin kanunla yapılmamasının Anayasa'ya aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

27. Öte yandan gerek dava konusu CBK gerekse 7174 sayılı Kanun, Kapadokya Alanı ile ilgili düzenlemeler öngörmektedir. Ancak CBK'nın düzenleme konusu Kapadokya Alanı'ndaki iş ve işlemleri yürütmekle görevli ve yetkili idare olarak oluşturulan Başkanlığın kuruluş ve işleyişine ilişkindir. Buna karşılık Kanun Kapadokya Alanı'nın tarihî ve kültürel değerleri ile jeolojik/jeomorfolojik dokusunun ve doğal kaynak değerlerinin korunması, yaşatılması, geliştirilmesi, tanıtılması, gelecek kuşaklara aktarılması, planlanması, yönetilmesi ve denetlenmesine ilişkin hususları düzenlemektir. Dolayısıyla dava konusu CBK ile söz konusu Kanun'un düzenleme konularının farklı olduğu, aynı alanda hüküm ifade etmedikleri anlaşılmaktadır. Bu itibarla CBK, kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin değildir.

28. Açıklanan nedenlerle CBK'nın tümü, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

C. CBK'nın 4. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (f), (j) ve (n) Bentlerinin İncelenmesi

1. (f) Bendi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

29. Dava dilekçesinde özetle; korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile sit alanlarını tespit etme yetkisinin kuralla Başkanlığa verildiği, bu tespitin kişilerin taşınmazlar üzerindeki tasarruf yetkisine etki etmesi sebebiyle mülkiyet hakkına sınırlama oluşturduğu, mülkiyet hakkının CBK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kaldığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 13., 35., 63. ve 104. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

30. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 13., 35. ve 63. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

31. Kuralla Kapadokya Alanı'ndaki korunması gereken taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile sit alanlarının tespiti yapmak Başkanlığın görev ve yetkileri arasında düzenlenmektedir.

32. Anayasa'nın 35. maddesinde *"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir./Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir./Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."* denilmektedir. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır.

33. Mülkiyet hakkı, kişiye başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların öngördüğü sınırlamalara uymak koşuluyla sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, onun semerelerinden yararlanma ve tasarruf etme imkânı veren bir haktır. Bu bağlamda malikin mülkünü kullanma, onun semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin sınırlanması veya mülkünden yoksun bırakılması mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder.

34. 7174 sayılı Kanun'un 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasında 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında kültür varlıklarını koruma bölge kurulu müdürlüklerine verilen görev ve yetkiler, Kapadokya Alanı'nda Başkanlığa bırakılmış; 7174 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (3) numaralı fıkrasında bu Kanun'da hüküm bulunmayan hâllerde uygulanacak mevzuat hükümleri arasında 2863 sayılı Kanun da sayılmıştır.

35. 2863 sayılı Kanun'un 7. maddesinde korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının ve doğal sit alanlarının tespitinin Bakanlığın koordinatörlüğünde ilgili ve faaliyetleri etkilenen kurum ve kuruluşların görüşü alınarak yapılacağı; yapılacak tespitlerde kültür ve tabiat varlıklarının tarih, sanat, bölge ve diğer özelliklerinin dikkate alınacağı, devletin imkânları gözönünde tutularak, örnek durumda olan ve ait olduğu devrin özelliklerini yansıtan yeteri kadar eserin, korunması gerekli kültür varlığı olarak belirleneceği; korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili yapılan tespitlerin koruma bölge kurulu kararı ile tescil olunacağı; Vakıflar Genel Müdürlüğünün idaresinde veya denetiminde bulunan mazbut ve mülhak vakıflara ait taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyetinde bulunan cami, türbe, kervansaray, medrese, han, hamam, mescit, zaviye, sebil, Mevlevihane, çeşme ve benzeri korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının tespitinin ve envanterlenmesinin Vakıflar Genel Müdürlüğünce yapılacağı belirtilmiştir.

36. 2863 sayılı Kanun'un 8. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yedinci maddeye göre tescil edilen korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının korunma alanlarının tespiti ve bu alanlar içinde inşaat ve tesisat yapıp yapılamayacağı konusunda karar alma yetkisinin Koruma Kurullarına ait olduğu hükme bağlanmıştır. Anılan Kanun'un 9. maddesinde ise tescilli alanlarda izinsiz kullanım ve müdahale yasağı düzenlenmiş olup bu kapsamda koruma bölge kurullarınca alınan kararlara aykırı olarak, korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve koruma alanları ile sit alanlarında inşai ve fiziki müdahalede bulunulamayacağı, bunların yeniden kullanıma açılmayacağı veya kullanımlarının değiştirilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

37. Görüldüğü üzere korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile sit alanlarının tespiti bu alanların tescilinin ilk aşaması olup tescil işlemi, yapılan tespite göre gerçekleştirilmektedir. Bir taşınmazın

korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlığı veya sit alanı olarak tescil edilmesi durumunda ise artık bu taşınmaza inşai ve fiziki müdahale mümkün olamamaktadır. Bu yönüyle Kapadokya Alanı'ndaki korunması gereken taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile sit alanlarının tespitini yapma görev ve yetkisini Başkanlığa tanıyan kural mülkiyet hakkını sınırlandırmaktadır.

38. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

2. (j) Bendi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

39. Dava dilekçesinde özetle; kuralla Kapadokya Alanı'nda ihtiyaç duyulan kamulaştırma işlemlerini yapma yetkisinin Başkanlığa verildiği, kamulaştırmanın kişilerin taşınmazlar üzerindeki mülkiyet hakkına sınırlama oluşturduğu, mülkiyet hakkının CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kaldığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 13., 35., 46. ve 104. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

40. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

41. CBK'nın 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının dava konusu (j) bendinde Kapadokya Alanı'nda ihtiyaç duyulması hâlinde kamulaştırma işlemlerini yapmak Başkanlığın görev ve yetkisi olarak düzenlenmiştir.

42. Devlet ve kamu tüzel kişileri kamu yararının gerekli kıldığı hâllerde gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerinin mülkiyetinde bulunan taşınmazları Anayasa'nın 46. maddesi uyarınca kanunla belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde, gerçek karşılığını ödemek koşuluyla kamulaştırabilmekte veya bunlar üzerinde irtifak hakkı kurabilmektedir.

43. Kuralda Kapadokya Alanı'nda ihtiyaç duyulması hâlinde Başkanlığa kamulaştırma yetkisi verilerek özel mülkiyete konu taşınmazların kamulaştırılmasına imkân tanınmaktadır. Kişinin sahibi olduğu taşınmazının kamulaştırılması suretiyle mülkünden yoksun bırakılması mülkiyet hakkına sınırlama niteliğindedir. Bu itibarla kural, Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkına ilişkin bir düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

44. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

3. (n) Bendi

a. Anlam ve Kapsam

45. CBK'nın 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının dava konusu (n) bendinde; 7174 sayılı Kanun'un 8. maddesi çerçevesinde Kapadokya Alanı içinde yasaklanan fiillerin ve bunlara verilecek idari para cezalarının tespiti ve uygulanmasına yönelik iş ve işlemleri yürütme konusunda Başkanlığın yetkili ve görevli olduğu hükme bağlanmıştır. Kural iki hususta Başkanlığın görevli ve yetkili olmasını öngörmektedir. Buna göre ilk olarak Kanun'un 8. maddesi çerçevesinde idari para cezası uygulanacak fiiller ile bu fiillere aykırılık hâlinde uygulanacak para cezalarının tespiti konusunda görevli

ve yetkili idare Başkanlıktır. İkinci olarak söz konusu idari para cezalarının uygulanmasına yönelik iş ve işlemlerin yürütülmesi görev ve yetkisi de Başkanlığa aittir.

46. 7174 sayılı Kanun'un 8. maddesinde Kapadokya Alanı'nda alınan tedbirlere aykırı davranışlar hakkındaki cezai yaptırımlara ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasında Kapadokya Alanı'nın tarihî ve kültürel değerleri ile jeolojik/jeomorfolojik dokusunun ve doğal kaynak değerlerinin korunmasına ve yaşatılmasına yönelik alınan tedbirlere aykırı davranılması hâlinde elli bin Türk lirasından iki yüz bin Türk lirasına kadar idari para cezası uygulanacağı hükme bağlanmıştır. (2) numaralı fıkra da birinci fıkra kapsamına girmeyen, Kapadokya Alanı'nın mevcut durumunu bozmayan ve yapısal uygulamalar içermeyen konulara ilişkin belirlenecek tedbirlere aykırılık hâlinde beş yüz Türk lirasından beş bin Türk lirasına kadar idari para cezası uygulanacağı belirtilmiştir. (3) numaralı fıkra da birinci ve ikinci fıkra kapsamında idari para cezası uygulanacak fiiller ile bu fiillerin aykırılık durumuna göre uygulanacak idari para cezasının miktarının idarece çıkarılan yönetmelikle belirleneceği ifade edilmiştir. (4) numaralı fıkra da birinci, ikinci ve üçüncü fıkralar uyarınca idarece belirlenen fiiller dışında kalan ve 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu, 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu, 1/7/2003 tarihli ve 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu ile 22/3/1971 tarihli ve 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu'nda yasaklanan fiillerin Kapadokya Alanı sınırları içerisinde işlenmesi hâlinde bu kanunlarda tanımlanmış idari para cezalarının iki misli artırılacağı ve bu kanunlarda yetkili kılınan ilgili idarelerin yetkili personelinin katılımı ile tespiti yapılarak idarece uygulanacağı hükme bağlanmıştır. (5) numaralı fıkra da ise bu madde uyarınca verilen idari para cezalarının başkan tarafından uygulanması ve idareye gelir kaydedilmesi öngörülmüştür.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

47. Dava dilekçesinde özetle; idari para cezalarının tespiti ve uygulanması konusunda Başkanlığa yetki verilmesinin mülkiyet hakkına sınırlama getirilmesi anlamına geldiği, suç ve cezalara ilişkin olarak Anayasa'da öngörülen esaslarla bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 13., 35., 38. ve 104. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

i. (n) Bendinde Yer Alan "...tespiti ve..." İbares

48. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 13., 35. ve 38. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

49. Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında *"Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılamaz"* denilerek *suçun kanuniliği* ilkesi, üçüncü fıkrasında da *"Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur"* ifadesine yer verilerek *cezanın kanuniliği* ilkesi getirilmiştir. Anayasa'nın 38. maddesinde yer alan *suçta ve cezada kanunilik* ilkesi uyarınca hangi eylemlerin yasaklandığı ve bu yasak eylemlere verilecek cezaların hiçbir kuşkuyla yer bırakmayacak biçimde kanunda gösterilmesi, kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olması gerekmektedir. Kişilerin yasak eylemleri önceden bilmeleri gerektiği düşüncesine dayanan bu ilkeyle temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmaktadır.

50. Dava konusu kuralla Kapadokya Alanı'ndaki yasak fiillerin tespiti ve bu fiillere uygulanacak para cezalarının belirlenmesi görev ve yetkisi Başkanlığa bırakılmıştır. Bu itibarla kural Anayasa'nın İkinci Kısım'nın İkinci Bölümü'nde yer alan suç ve cezalara ilişkin esaslarla ilgili düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

51. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

ii. (n) Bendinin Kalan Kısımı

(1) Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

52. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 13., 35. ve 38. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

53. Kapadokya Alanı'nın tarihî ve kültürel değerleri ile jeolojik/jeomorfolojik dokusunun ve doğal kaynak değerlerinin korunmasına ve yaşatılmasına yönelik alınan tedbirlere aykırılık teşkil eden fiillerin ve bunlara verilecek idari para cezalarının uygulanmasına yönelik iş ve işlemleri yürütmekle görevli ve yetkili idarenin belirlenmesine yönelik düzenleme öngören dava konusu kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ilk cümlesinde belirtilen *yürütme yetkisine ilişkin konularda* çıkarıldığı anlaşılmaktadır.

54. 7174 sayılı Kanun'un 8. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarında Kapadokya Alanı'nın korunması amacıyla belirlenecek tedbirlere aykırı davranışlar için alt ve üst sınırları da belirlenerek idari para cezası yaptırımını öngörülmüş, (3) numaralı fıkrasında ise idari para cezası uygulanacak fiillerin tespiti ve aykırılığın niteliğine göre uygulanacak para cezasının miktarını yönetmelik ile belirleme yetkisi idareye bırakılmıştır. Kanun'un anılan hükümleri uyarınca uygulamaya yönelik iş ve işlemleri yürütme konusunda yetkili idarenin Başkanlık olduğunu belirleyen kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde belirtilen hak ve ödevlere ilişkin bir düzenleme içermediği görülmektedir.

55. Kanun'un 8. maddesi uyarınca Kapadokya Alanı içinde yasaklanan fiillerin ve bunlara verilecek idari para cezalarının uygulanmasına yönelik iş ve işlemleri yürütme konusunda yetkili idarenin belirlenmesi münhasıran kanunla düzenlenmeyi gerektiren konulardan olmadığından kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesini ihlal eden bir yönü bulunmamaktadır.

56. Diğer yandan Kanun'un 8. maddesinin idari para cezası yaptırımına tabi yasak fiillerin ve bunlara uygulanacak idari para cezalarının miktarının

belirlenmesine ilişkin düzenlemeler öngördüğü, dava konusu CBK kuralının ise bu hususlarda yetkili ve görevli idareyi belirlemeye yönelik bir düzenleme getirdiği gözetildiğinde kuralın, kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna varılmıştır.

57. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

(2) Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

58. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

59. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve yasalarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

60. Hukuk devletinin temel unsurlarından biri belirlilik ilkesidir. Anayasa Mahkemesinin yerleşik kararlarına göre anılan ilke, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olmasını gerektirmektedir.

61. Anayasa Mahkemesinin birçok kararında belirlilik ilkesinin yalnızca yasal belirliliği değil daha geniş anlamda hukuki belirliliği ifade ettiği, yasal düzenlemeye dayanarak erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir olma gibi niteliklere ilişkin gereklilikleri karşılaması koşuluyla mahkeme içtihatları ve yürütmenin düzenleyici işlemleri ile de hukuki belirliliğin sağlanabileceği, asıl olanın muhtemel muhataplarının mevcut şartlar altında belirli bir işlemin ne tür sonuçlar doğurabileceğini öngörmelerini mümkün kılacak bir normun varlığı olduğu vurgulanmıştır (AYM, E.2019/94, K.2022/32, 24/3/2022, § 139). Anılan ilkenin yürütmenin asli düzenleyici işlemi niteliğinde olan CBK'lar bakımından da geçerli olduğunda şüphe bulunmamaktadır (AYM, E.2019/96, K.2022/17, 24/2/2022, § 47; E.2018/133, K.2021/79, § 52).

62. Dava konusu kuralla yasak fiillere idari para cezalarının uygulanması konusunda Başkanlık görevli ve yetkili kılınırken Başkanlığın bu görev ve yetkiyi Kanun'un 8. maddesi çerçevesinde kullanacağı da açıkça belirtilmiştir. Bu itibarla uygulamaya yönelik iş ve işlemleri yürütme konusunda yetkili idare olarak Başkanlığı belirleyen kuralın belirsiz olduğu söylenemez.

63. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Ç. CBK'nın 5. Maddesinin (4) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

64. CBK'nın 5. maddesinin dava konusu (4) numaralı fıkrasında başkana yardımcı olmak amacıyla istihdam edilecek başkan yardımcılıklarına atanmaya ilişkin usul ve esaslar düzenlenmektedir.

65. Bu kapsamda dava konusu fıkranın birinci cümlesinde bu CBK'da verilen görevlerin yerine getirilmesinde başkana yardımcı olmak amacıyla bir idari ve bir de teknik olmak üzere en az dört yıllık eğitim veren yükseköğretim kurumlarından veya bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilen yurt dışındaki yükseköğretim kurumlarından mezun, mesleki açıdan yeterli bilgi ve deneyime sahip, kamuda veya özel sektörde en az beş yıl çalışmış olanlar arasından bakan tarafından iki başkan yardımcısı atanması hüküm altına alınmıştır.

66. Fıkranın ikinci cümlesinde teknik başkan yardımcısının istihdamında ayrıca ülkemizin tarihî ve kültürel değerleri ile doğal dokusunun korunması, yaşatılması, geliştirilmesi, tanıtılmasına yönelik planlama ve projelendirme üzerine mesleki ve teknik eğitim ve deneyime sahip olunması şartı aranması öngörülmüştür.

67. Fıkranın üçüncü cümlesinde ise başkan yardımcılarının görevlerinin yerine getirilmesinde başkana karşı sorumlu olduğu belirtilmiştir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

68. Dava dilekçesinde özetle; bakana başkan yardımcılarını atama yetkisi veren ve başkan yardımcılarının niteliklerini belirleyen kuralın

Anayasa'nın 128. maddesi gereğince münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken konulara ilişkin olduğu belirtilerek Anayasa'nın 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Birinci ve İkinci Cümleler

69. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralların Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

70. Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın *"Siyasi Haklar ve Ödevler"* başlıklı Dördüncü Bölümü'nde yer alan *"Hizmete girme"* başlıklı 70. maddesinin birinci fıkrasında her vatandaşın kamu hizmetine girme hakkı olduğu belirtildikten sonra ikinci fıkrasında hizmete alınmada görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemeyeceği hükme bağlanmıştır. Bu itibarla Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Dördüncü Bölümü'nde yer alan 70. maddesinde güvenceye bağlanan kamu hizmetine girme hakkına ilişkin olarak CBK ile düzenleme yapılması mümkün değildir.

71. Kamu hizmetine girme ve hizmete alınmada hangi nitelik ve şartların aranacağı Anayasa'nın 70. maddesi kapsamındadır. Başkan yardımcılığına atanma için gerekli şartları düzenleyen kurallar kamu hizmetine girme hakkına ilişkin bir düzenleme niteliğinde olup Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

72. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptalleri gerekir.

Kurallar Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralların ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kurallar konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

b. Üçüncü Cümle

73. Kural başkan yardımcılarının görevlerini yerine getirirken başkana karşı sorumlu olduklarını düzenlemektedir.

74. CBK'nın 5. maddesinin (4) numaralı fıkrasının birinci ve ikinci cümlelerinin iptali nedeniyle anılan fıkranın üçüncü cümlesinin uygulanma imkânı kalmamıştır. Bu nedenle söz konusu cümle 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve bu cümle yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir.

D. CBK'nın 6. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının; (a) Bendinin (8) Numaralı Alt Bendinde Yer Alan "... yıkma veya yıktırma işlemlerini yürütmek," İbaresini ile (b) Bendinin (5) Numaralı Alt Bendinin ve (c) Bendinin (5) Numaralı Alt Bendinin İncelenmesi

1. (a) Bendinin (8) Numaralı Alt Bendinde Yer Alan "... yıkma veya yıktırma işlemlerini yürütmek," İbaresini

a. İptal Talebinin Gerekçesi

75. Dava dilekçesinde özetle; kişilerin mülkiyet haklarına sınırlama getiren kuralın münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuya ilişkin olduğu belirtilerek Anayasa'nın 13., 35. ve 104. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

i. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

76. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

77. CBK'nın 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin (8) numaralı alt bendinde, geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları ile meri planlara ve Komisyon kararlarına aykırı uygulamaların giderilmesini sağlamak ve gerektiğinde aykırı uygulamaya konu yapı ve tesisleri yıkma veya yıktırma işlemlerini yürütmek Başkanlığın hizmet birimlerinden olan Alan Planlama ve Uygulama Grup Başkanlığının görevleri arasında düzenlenmiştir. Anılan alt bentte yer alan "... yıkma veya yıktırma işlemlerini yürütmek," ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

78. Komisyon kararlarına aykırı uygulamalara konu yapı ve tesisleri yıkma veya yıktırma işlemlerini yürütme görevinin Başkanlığın hizmet birimlerinden olan Alan Planlama ve Uygulama Grup Başkanlığı tarafından yerine getirilmesini öngören kuralın *yürütme yetkisine ilişkin konulardan* olduğu anlaşılmaktadır.

79. 7174 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasında *"Kapadokya Alanında geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları ile meri planlara ve Komisyon kararlarına aykırı uygulama yapılamaz. Bu Alanda her türlü aykırı uygulamanın giderilmesini sağlamak, gerektiğinde aykırı uygulamaya konu yapı ve tesisleri yıkmak veya yıktırmak İdarenin yetkisindedir."* denilmiş, bu itibarla söz konusu yapı ve tesislerin Başkanlık tarafından yıkılabileceği veya yıktırılabilceği öngörülmüştür.

80. Anılan Kanun'un 3. maddesinin (3) numaralı fıkrasında ise bu Kanun'da hüküm bulunmayan hâllerde 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun, 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun, 12/3/1982 tarihli ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'nun ve ilgili diğer mevzuat hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. 2863 sayılı Kanun'un 16. maddesinde ise *"Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile bunların korunma alanlarında ruhsatsız olarak inşaat yapmak yasaktır. Buralarda ruhsatsız olarak yapılacak inşaatlar ile, koruma amaçlı imar planlarında, plana; sitlerde, sit şartlarına aykırı olarak inşa edilen yapılar hakkında imar mevzuatına göre işlem yapılır."* denilerek başta 3194 sayılı Kanun olmak üzere imar mevzuatına atıfta bulunulmuştur.

81. Dava konusu kural, geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları ile meri planlara ve Komisyon kararlarına aykırı uygulamaların giderilmesini sağlamak ve gerektiğinde aykırı uygulamaya konu yapı ve

tesisleri yıkma veya yıktırma işlemlerini yürütmek konusunda Başkanlığın hizmet birimlerinden olan Alan Planlama ve Uygulama Grup Başkanlığının görevli ve yetkili olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla kural, CBK ile düzenlenemeyecek olan hak ve ödevlere ilişkin bir hüküm içermemekte, Başkanlığın 7174 sayılı Kanun'da ve bu Kanun'un atfı ile uygulanan diğer kanunlarda düzenlenen yıkma veya yıktırma hususlarındaki görev ve yetkisinin Başkanlık içinde hangi birim tarafından yerine getirileceğini belirlemektedir.

82. Kural, Anayasa'nın münhasıran kanunla düzenlenmesini zorunlu kıldığı konulara ilişkin olmadığından kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesini ihlal eden bir yönü bulunmamaktadır.

83. Diğer yandan yukarıda açıklandığı üzere 7174 sayılı Kanun'da Kapadokya Alanı'nda geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları ile meri planlara ve Komisyon kararlarına aykırı uygulama yapılması yasaklanmıştır. Bu Alanda her türlü aykırı uygulamanın giderilmesini sağlamak, gerektiğinde aykırı uygulamaya konu yapı ve tesisleri yıkma veya yıktırma konusundaki görev ve yetki ise Başkanlığa tanınmıştır. Dava konusu CBK kuralı ise kanunla yetkili ve görevli kılınan Başkanlık tüzel kişiliği içinde bu görevi yerine getirecek birimi belirlemektedir. Bu itibarla kural, kanunda açıkça düzenlenmiş bir konuyu düzenlememektedir

84. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

ii. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

85. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

86. Dava konusu kuralla geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları ile meri planlara ve Komisyon kararlarına aykırı uygulamaların giderilmesini sağlama ve gerektiğinde aykırı uygulamaya konu yapı ve tesisleri yıkma veya yıktırma işlemlerinin yürütülmesi, Alan Planlama ve Uygulama Grup Başkanlığının görevi olarak düzenlenmiştir. Bu itibarla Başkanlık içinde görevli Grup Başkanlığını belirleyen kuralın belirsiz olduğu söylenemez.

87. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

2. (b) Bendinin (5) Numaralı Alt Bendi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

88. Dava dilekçesinde özetle, CBK'nın 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (n) bendine yönelik gerekçelerle kuralın Anayasa'nın 13., 35., 38. ve 104. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

i. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

89. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 13., 35. ve 38. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

90. Kuralla 7174 sayılı Kanun'un 8. maddesi çerçevesinde, Kapadokya Alanı içinde yasaklanan fiillerin işlenmesi durumunda verilecek idari para cezalarına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek Başkanlığın hizmet birimlerinden olan Alan Yönetimi ve Tanıtım Grup Başkanlığının görevleri arasında düzenlenmiştir.

91. CBK'nın 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (n) bendinin "... *tespiti ve...*" ibaresi dışında kalan kısmının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural için de geçerlidir.

92. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin Kuz bu görüşe katılmamıştır.

ii. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

93. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

94. CBK'nın 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (n) bendinin "... *tespiti ve...*" ibaresi dışında kalan kısmının içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural için de geçerlidir.

95. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

3. (c) Bendinin (5) Numaralı Alt Bendi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

96. Dava dilekçesinde özetle; kuralın CBK'nın 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (j) bendine yönelik gerekçelerle Anayasa'nın 13., 35., 46. ve 104. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

i. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

97. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

98. CBK'nın 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin dava konusu (5) numaralı alt bendinde, ihtiyaç duyulması hâlinde yapılacak kamulaştırmaya ilişkin iş ve işlemleri yapmak Başkanlığın hizmet birimlerinden olan Personel ve Destek Hizmetleri Grup Başkanlığının görevleri arasında düzenlenmiştir.

99. Kamulaştırma işlemlerinin icrası, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ilk cümlesinde belirtilen *yürütme yetkisine ilişkin konulardandır*.

100. 7174 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (3) numaralı fıkrasındaki atıf uyarınca uygulanacak olan 2863 sayılı Kanun'un 15. maddesinde bu Kanun kapsamında yapılacak kamulaştırma işlemlerinin tabi olduğu esaslar düzenlenmiştir. Anılan maddenin birinci fıkrasının (a) bendinin ikinci

cümlesinde “Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, il özel idareleri ve mahallî idare birlikleri tescilli taşınmaz kültür varlıklarını, koruma bölge kurullarının belirlediği fonksiyonda kullanılmak kaydıyla kamulaştırabilirler.” denilerek kamu kurum ve kuruluşlarına kamulaştırma yetkisi tanınmıştır. Söz konusu fıkranın (e) bendinde ise kamulaştırma işlemlerinin bu Kanun hükümleri ile 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu’nun bu Kanun’a aykırı olmayan hükümlerine göre yapılacağı belirtilmiştir.

101. 7174 ve 2863 sayılı Kanunların belirtilen hükümleri birlikte değerlendirildiğinde Başkanlığın sahip olduğu kamulaştırma yetkisinin ve bu yetkinin kullanılmasına dair esasların söz konusu Kanunlarda düzenlendiği anlaşılmaktadır.

102. Dava konusu kural ise yukarıda yer verilen kanun hükümleri çerçevesinde Başkanlık tarafından Kapadokya Alanı’nda yapılacak kamulaştırmaya ilişkin iş ve işlemleri yürütmeye yetkili ilgili hizmet birimini belirlemekte olup bu itibarla Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesindeki hak ve ödevlere ilişkin bir düzenleme içermemektedir.

103. Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesi uyarınca CBK’lar bakımından aranan hususlardan biri de CBK kuralının Anayasa’da münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken konulara ilişkin olmaması gereğidir.

104. Anayasa’nın 46. maddesinin birinci fıkrasında kamulaştırma yetkisinin devlet ve kamu tüzel kişileri tarafından kullanılacağı ve kamulaştırmanın kanunda gösterilen usul ve esaslara tabi olduğu belirtilmiştir.

105. 7174 sayılı Kanun’un 3. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca Kapadokya Alanı’nda da uygulanacak olan 2683 sayılı Kanun’un 15. maddesinde taşınmaz kültür varlıkları ve bunların korunma alanlarının kamulaştırılmasında geçerli olacak esaslar belirlenmiştir. Dolayısıyla dava konusu kural kapsamında yürütülmesi öngörülen kamulaştırma iş ve işlemlerinin tabi olduğu usul ve esasların kanunla düzenlendiği görülmektedir. Bu bağlamda kamulaştırma usul ve esaslarına ilişkin bir düzenleme içermeyen kuralın münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna varılmıştır.

106. Kuralla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

107. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

ii. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

108. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

109. Dava konusu kuralla ihtiyaç duyulması hâlinde yapılacak kamulaştırmaya ilişkin iş ve işlemleri yapmak Başkanlığın hizmet birimlerinden olan Personel ve Destek Hizmetleri Grup Başkanlığının görevleri arasında düzenlenmiştir. Bu itibarla Başkanlık içinde görevli Grup Başkanlığını belirleyen kuralın belirsiz olduğu söylenemez.

110. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

E. CBK'nın 7. Maddesinin (1) ve (2) Numaralı Fıkralarının İncelenmesi

1. (1) Numaralı Fıkra

a. Anlam ve Kapsam

111. Kural Başkanlık hizmetlerinin 375 sayılı KHK'nın ek 28. maddesine göre iş mevzuatı kapsamında istihdam edilen personel eliyle yürütülmesini öngörmektedir.

112. 375 sayılı KHK'nın ek 28. maddesinin birinci fıkrasında 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi personel istihdam edilmeyen kamu kurum ve kuruluşlarından teşkilatlanmalarına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülenlere ait hizmetlerin iş mevzuatı hükümlerine göre istihdam edilen personel eliyle yürütüleceği

hükme bağlanmıştır. Anılan maddenin ikinci fıkrasında bu personele, mali ve sosyal hak ve yardımlar kapsamında yapılan bütün ayni ve nakdî ödemelerin bir aylık toplam net tutarının 375 sayılı KHK'nın ek 11. maddesi uyarınca belirlenen emsali personele mali ve sosyal hak ve yardımlar kapsamında yapılması öngörülen ödemelerin bir aylık toplam net tutarını geçmemek üzere Cumhurbaşkanı veya yetkilendireceği makamca belirleneceği belirtilmiştir. Söz konusu maddenin üçüncü fıkrasında ise bu kapsamda istihdam edilecek personelde kurumsal hizmetlerin gerektirmesi hâlinde aranacak öğrenim ve yabancı dil bilgisi şartı ile diğer şartların, bunların işe alınmaları, sınav ve istisnaları, sözleşme süre, usul ve esasları, görev, yetki ve yükümlülükleri ile istihdamlarına dair diğer hususların Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak kurumlarca çıkarılacak yönetmelikle belirleneceği kurala bağlanmıştır.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

113. Dava dilekçesinde özetle; kuralın Başkanlıkta istihdam edilecek personelin atanmasını ve istihdam şartlarını KHK'ya atıfla düzenlediği, kamu görevlilerinin niteliklerine, görev ve yetkilerine, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerine ilişkin hususların kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

i. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

114. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

115. Kamu kurum ve kuruluşlarının kadrolarının ihdası veya iptali, başka bir deyişle kadro usulüne ilişkin düzenlemeler idarenin teşkilat yapısı ile ilgili olup idarenin kuruluş ve görevlerinin belirlenmesinin bir parçasını oluşturmaktadır (AYM, E.1965/32, K.1966/3, 4/2/1966; E. 2018/119, K. 2020/25, 11/6/2020, § 18; E.2020/8, K.2021/25, 31/3/2021, § 17). Bu itibarla iş mevzuatına tabi personel istihdamı da idarenin teşkilat yapısı ile ilgilidir.

116. Kural, Başkanlık hizmetlerinin yürütülmesinde iş mevzuatı kapsamında personel istihdamını düzenlemekte olup Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesi kapsamında *yürütme yetkisine ilişkin bir konuyu* düzenlemektedir.

117. Kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısmı'nın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme içermemektedir.

118. Başkanlık, dava konusu CBK'nın 3. maddesiyle Kültür ve Turizm Bakanlığının ilgili kuruluşu olarak kurulmuş bir kamu tüzel kişiliğidir. Bu bağlamda Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca CBK ile kurulan bu Kuruma ilişkin personel istihdamıyla ilgili düzenlemelerin de CBK ile yapılması mümkündür. Bu itibarla kuralın Anayasa'nın 123. maddesiyle bağlantılı olarak 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü de bulunmamaktadır.

119. Dava konusu CBK kuralının atıfta bulunduğu 375 sayılı KHK'nın ek 28. maddesinin birinci fıkrasında anılan madde uyarınca personel istihdam edilmesi, ilgili kurumun teşkilatlanmasına ilişkin CBK'da bu hususun öngörülmüş olması şartına bağlanmıştır. Diğer bir ifadeyle 375 sayılı KHK'nın ek 28. maddesi Başkanlıkta iş mevzuatı kapsamında personel istihdam edilmesine yönelik doğrudan bir düzenleme öngörmemektedir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı anlaşılmaktadır.

120. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

ii. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

121. Dava konusu kuralla Başkanlıkta iş mevzuatına tabi personel istihdamına ilişkin usul ve esaslar hakkında 375 sayılı KHK'nın ek 28. maddesine atıf yapılmaktadır. Dolayısıyla dava konusu kuralda düzenlemeye konu olan bu alanda hukuk devletinin temel unsurlarından biri olan belirlilik

ilkesinin gereği olarak kurallaştırmanın yapıldığından söz edilebilmesi için kuralın atıfta bulunduğu KHK hükmünde anılan personelin istihdamına ve bununla bağlantılı olarak hukuki statülerine ilişkin temel ilkelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olarak belirlenmiş olması gerekir.

122. Bu bağlamda söz konusu KHK'nın ek 28. maddesinde, anılan madde kapsamında personel istihdamına ilişkin usul ve esasların açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel şekilde saptanmış olduğu görüldüğünden dava konusu kural bu yönüyle bir belirsizlik içermemektedir.

123. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

2. (2) Numaralı Fıkra

a. İptal Talebinin Gerekçesi

124. Dava dilekçesinde özetle; kamu görevlilerinin geçici görevlendirilmelerine ilişkin hususların kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

i. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

125. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

126. Kural, Başkanlıkta 375 sayılı KHK'nın ek 25. maddesine göre geçici görevlendirme yapılabileceğini düzenlemektedir. Buna göre kuralla Başkanlıkta anılan KHK hükmünde belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde geçici görevlendirme ile personel istihdam edilmesi mümkün kılınmıştır.

127. CBK'nın 7. maddesinin (1) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler mahiyetine uygun olduğu ölçüde dava konusu kural için de geçerlidir.

128. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

ii. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

129. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

130. CBK'nın 7. maddesinin (1) numaralı fıkrasının içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural için de geçerlidir.

131. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

F. CBK'nın 9. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

132. Kural, 7174 sayılı Kanun'un 6. maddesi uyarınca Başkanlığa aktarılacak gelirlere ilave olarak Başkanlığın gelir kalemlerini belirlemektedir.

133. Kurala göre Başkanlığın gelirleri; genel bütçeden yapılacak hazine yardımları, Başkanlığa kiralanın taşınmazlar ile Başkanlığın mülkiyetinde ve tahsisli bulunan taşınmazların kiralanmasından, işletilmesinden ve işlettirilmesinden elde edilen gelirler, marka ve patent gelirleri, Kapadokya Alanı'nda Başkanlığa yapılacak başvurular ve Başkanlıkça sunulacak hizmetler karşılığı alınacak ücretler, Kapadokya Alanı'ndaki işletme ve faaliyet gelirleri, her türlü tanıtım, basım ve yayın gelirleri, fikrî mülkiyet haklarından kaynaklı gelirler, yurt içinden ve yurt dışından sağlanacak yardım, bağışlar ile sponsorluk gelirleri, Başkanlık gelirlerinin değerlendirilmesinden elde edilen gelirler ve diğer gelirlerden oluşmaktadır.

134. Dava konusu kuralın atıfta bulunduğu 7174 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasında Başkanlığa aktarılacak gelirler sayılmıştır. Anılan fıkranın (a) bendinde Nevşehir İl Özel İdaresi, Kapadokya Alanı sınırları içerisindeki belediyeler, Ürgüp Ticaret ve Sanayi Odası ve Nevşehir Ticaret ve Sanayi Odasının bir önceki yıl kesinleşmiş bütçe gelirlerinden en az yüzde bir oranında ayrılacak paylar; (b) bendinde idarece verilecek idari para cezalarından elde edilecek gelirler ve (c) bendinde Bakanlık Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü bütçesinden aktarılacak tutarlar Başkanlığın gelirleri olarak düzenlenmiştir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

135. Dava dilekçesinde özetle; kural ile Başkanlığın gelirlerinin belirlendiği, 7174 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasında da Başkanlığın gelirlerinin düzenlendiği, CBK kuralı ile kanundaki düzenlemeye eklemeler yapılamayacağı, aynı konunun kısmen kanunla kısmen CBK ile düzenlenmesinin mümkün olmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 104. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

136. Daha önce de ifade edildiği üzere Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca CBK ile kurulan bir kamu tüzel kişiliğinin teşkilat yapısının da CBK ile düzenlenmesi mümkündür.

137. Bir kamu tüzel kişiliğinin gerçek anlamda kurulduğundan bahsedebilmek için görevleri, teşkilat yapısı gibi unsurların da belirlenmesi gerekmektedir. Teşkilat yapısı, görevleri, çalışma usulü gibi konular düzenlenmeden bir kamu tüzel kişiliğinin faaliyette bulunması düşünülemez. Kamu tüzel kişileri belli bir kamu hizmetini yerine getirmek amacıyla kurulur. Bu hizmetin yerine getirilebilmesi için tüzel kişinin kurulması yeterli olmayıp teşkilat yapısının oluşturulması, görev ve yetkilerinin de belirlenmesi gerekir (AYM, E.2018/124, K.2020/56, 15/10/2020, § 20).

138. Buna karşılık gelirlerinin belirlenmesi hususu bir kamu tüzel kişiliğinin teşkilatlanmasının zorunlu unsurlarından biri olarak kabul edilemez. Bu itibarla kamu tüzel kişiliğinin gelirlerinin belirlenmesi Anayasa'nın CBK ile düzenlenebileceğini özel olarak öngördüğü konulardan değildir.

139. Kuralla belirlenen Başkanlığın gelirlerinin Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrası uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gerekmektedir. Bu itibarla kuralda Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı şekilde düzenleme yapıldığı anlaşılmaktadır.

140. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, ikinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

G. CBK'nın 10. Maddesinin (1) ve (3) Numaralı Fıkralarının İncelenmesi

1. (1) Numaralı Fıkra

a. Fıkranın Yok Hükmünde Olduğunun Tespiti Talebinin İncelenmesi

141. Dava dilekçesinde özetle; kuralla kanuna ek yapılmak suretiyle kanunda değişiklik yapıldığı, yasama yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) ait olduğu, CBK ile kanunun değiştirilmesinin mümkün olmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 6., 7., 87. ve 104. maddelerine aykırı olduğu ve öncelikle yokluğunun tespitine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

142. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesinde Cumhurbaşkanı'nın yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK çıkarabileceği belirtilmiş anılan maddenin on dokuzuncu fıkrasında da CBK'ların yayımdan sonraki bir tarih belirtilmemişse Resmî Gazetede yayımlandıkları gün yürürlüğe gireceği hüküm altına alınmıştır.

143. Hazırlanan bir CBK metninin Cumhurbaşkanı tarafından kabul edilmesi, onun norm hâline gelmesi sonucunu doğurmakta; başka bir ifadeyle Cumhurbaşkanı'nın CBK'nın kabulü yönündeki iradesi CBK'nın varlık kazanması için gerekli ve yeterli bulunmaktadır. Cumhurbaşkanı'nın CBK'yı yayımlama iradesi ve CBK'nın Resmî Gazete'de yayımlanması ise CBK'nın aleniyet kazanması ve yürürlüğe girmesi bakımından önem taşımaktadır.

144. Bir normun yokluğu, hukuk dünyasında hiç doğmamış olduğunun ifadesidir. Normun varlığı ise o normun yürürlüğe girmesine ve uygulanmasına bağlı bulunmamaktadır. *Varlık*, *yürürlük* ve *uygulanma* kavramları birbirinden farklı olup *varlık*, bir normun hukuk âleminde vücut bulmasını ifade etmektedir (AYM, E.2018/34, K.2018/61, 31/5/2018, § 6). CBK'lar bakımından yokluk, Cumhurbaşkanı'nın iradesinin bulunmaması gibi durumlarda, başka bir ifadeyle CBK normunun varlığının zorunlu unsurları oluşmadığı takdirde söz konusu olabilecektir.

145. Yokluktan farklı olan hukuka aykırılık hâli ise hukuk âleminde var olan normun, hukukun öngördüğü usul ve esaslar çerçevesinde çıkarılmaması anlamını taşımaktadır. Hukuka aykırılık hâli ne kadar ağır ve açık olursa olsun bir normun hukuka aykırı olması, zorunlu koşullarının bulunması suretiyle var olan o normun yokluğu sonucunu doğurmaz (AYM, E.2018/34, K.2018/61, 31/5/2018, § 7). Bu nedenle CBK'ların veya CBK hükümlerinin Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesi gereken hususlarda Anayasa'ya aykırılığının tespiti, ilgili CBK veya CBK hükümlerinin yokluğunu değil iptalini gerekli kılar.

146. Dava dilekçesinde kuralın Anayasa'ya aykırılığı yolunda ileri sürülen hususlar ile kuralda yer alan düzenlemelerin niteliği CBK'nın varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden kuralın Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesini ve bu inceleme neticesinde varılacak sonuca göre iptalini ya da iptal talebinin reddini gerekli kılmaktadır.

147. Açıklanan nedenlerle kuralın yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Kadir ÖZKAYA ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmışlardır.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

148. Dava konusu kural 5018 sayılı Kanun'a ekli (II) Sayılı Cetvel'in "B) ÖZEL BÜTÇELİ DİĞER İDARELER" bölümüne "52) Kapadokya Alan Başkanlığı" satırının ilave edilmesini öngörmektedir.

149. 5018 sayılı Kanun'a ekli (II) Sayılı Cetvel'in dava konusu kuralla ilave edilen satırın da yer aldığı "B) ÖZEL BÜTÇELİ DİĞER İDARELER" bölümü 16/10/2020 tarihli ve 7254 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 5. maddesiyle değiştirilmiştir.

150. Açıklanan nedenle konusu kalmayan kuralla ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

2. (3) Numaralı Fıkra

a. İptal Talebinin Gerekçesi

151. Dava dilekçesinde özetle; kuralla komisyon üyelerinin huzur hakkının miktarının belirlendiği, huzur hakkının özlük hakkı kapsamında olduğu, bu sebeple kanunla düzenleme yapılması gerektiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

152. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

153. Dava konusu kural 375 sayılı KHK'nın ek 29. maddesi kapsamında ayda dörtten fazla olmamak üzere Kapadokya Alan Komisyonun sürekli üyelerine her toplantı için (5000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda, görüşülecek konu ile ilgili olarak toplantılara katılan üyelerine ise her toplantı için (2000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda huzur hakkı ödenmesini düzenlemektedir.

154. Anayasa Mahkemesi kamu kurum ve kuruluşlarında 375 sayılı KHK'nın ek 29. maddesi kapsamında huzur hakkı ödenmesine ilişkin düzenlemelerin CBK'larla yapılmasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygun olup olmadığı hususunu daha önce değerlendirmiştir. Bu kapsamda söz konusu ödemelerin ekonomik değer ifade ettiğinden Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın İkinci Bölümü'nde yer alan 35. maddesinde güvenceye bağlanan mülkiyet hakkıyla ilgili olduğuna, dolayısıyla buna yönelik düzenlemelerin Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kaldığına hükmetmiştir (AYM, E.2018/123, K.2022/138, 9/11/2022, §§161-166).

155. Kapadokya Alan Komisyonu üyelerine yapılacak huzur hakkı ödemelerine ilişkin düzenleme öngören dava konusu kural yönünden, belirtilen karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

156. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

Ğ. CBK'nın Geçici 1. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

157. 7174 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasında Kapadokya Alan Komisyonunun (Komisyon) oluşumu düzenlenmiştir. Anılan fıkra göre Komisyon; (a) bendi uyarınca üniversitelerin arkeoloji, sanat tarihi, mimarlık, şehir planlama/şehir ve bölge planlama, jeoloji ve hukuk ile biyoloji veya kimya bölümlerinden lisans eğitimlerini tamamlayarak mezun olmuş, Bakanlıkça görevlendirilecek, alanında uzman ve en az on yıl deneyime sahip yedi üye, (b) bendi uyarınca Nevşehir İl Özel

İdaresi Genel Sekreteri veya Nevşehir İl Özel İdaresinden görevlendireceği bir üye, (c) bendi uyarınca Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü ile Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğüne görevlendirilecek, alanlarında uzman birer üye, (ç) bendi uyarınca Nevşehir Ticaret ve Sanayi Odasınca görevlendirilecek bir üye, (d) bendi uyarınca görüşülecek konu ile ilgili yer belediye başkanlığından görevlendirilecek bir temsilci üye ile (e) bendi uyarınca görüşülecek konu Vakıflar Genel Müdürlüğüyle ilgili ise Vakıflar Bölge Müdürü veya Vakıflar Bölge Müdürlüğünden görevlendireceği bir temsilci üyeden oluşmaktadır.

158. Dava konusu kural, 7174 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasında belirtilen Komisyon üyelerinin bu CBK'nın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içerisinde ilgili kurum ve kuruluşlarca görevlendirilmesini öngörmektedir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

159. Dava dilekçesinde özetle; kuralın 7174 sayılı Kanun ile düzenlenmiş olan Komisyonun kuruluşuna ilişkin geçiş hükümleri öngördüğü, CBK'ların kanunların uygulanmasını göstermek amacıyla çıkarılan alt norm niteliği taşımadığı, kanunun düzenlediği bir konuda bu konunun uygulanmasını göstermek üzere CBK çıkarılamayacağı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 104. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

160. Kural, Komisyon üyelerinin ilgili kurum ve kuruluşlarca yapılacak görevlendirmelerinin en geç hangi tarihe kadar tamamlanması gerektiği hususunu belirlemekte olup bu itibarla kuralın yürütme yetkisine ilişkin olduğu açıktır.

161. Kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısmı'nın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme de içermemektedir.

162. Kapadokya Alan Başkanlığı teşkilatı içinde yer alan Komisyonun üyelerinin nitelikleri 7174 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasında belirlenmiş olup kural da bu üyelerin görevlendirilecekleri tarihi düzenlemektedir. Bu itibarla kamu tüzel kişisinin teşkilat yapısına ilişkin bir konuda düzenleme öngören kuralın Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

163. 7174 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasında düzenlenen konunun Komisyon üyelerinin nitelikleri, sayısı ve hangi kurum tarafından görevlendirileceklerine ilişkin hususlar olduğu gözetildiğinde kuralla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

164. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

165. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

166. Hukuk devletinde kanunların ve CBK'ların kamu yararı gözetilerek çıkarılması zorunludur. Kanunların ve CBK'ların kamu yararının sağlanması amacına yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu nedenle kanun koyucunun ve yürütme organının hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini gözönünde tutarak kullanması gerekir.

167. Dava konusu kuralın 7174 sayılı Kanun ile verilen görevleri yerine getirmek üzere kurulan Kapadokya Alan Komisyonunun bir an önce oluşumunun sağlanması, dolayısıyla kamu hizmetinin işleyişinin gerçekleştirilmesi amacıyla öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Kuralın kamu yararı dışında özel çıkarlar gözetilerek veya belirli kişiler lehine getirildiği sonucuna ulaşılmasına neden olabilecek bir yönü bulunmamaktadır.

168. Kuralla görevlendirmenin yapılması gereken süre ve bu sürenin başlangıç tarihi açıkça düzenlenmiştir. Bu itibarla kuralın hem kişiler hem idare yönünden belirli ve öngörülebilir olduğu açık olduğundan belirsiz olduğu söylenemez.

169. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

IV. İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

170. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

171. (38) numaralı CBK'nın 5. maddesinin (4) numaralı fıkrasının birinci ve ikinci cümlelerinin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan fıkranın üçüncü cümlesinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

V. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

172. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında *"Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez."* denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanarak Mahkemenin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

173. (38) numaralı CBK'nın 9. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile 10. maddesinin (3) numaralı fıkrasının iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla TBMM tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa'nın 153.

maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu fıkralara ilişkin iptal hükümlerinin kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VI. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

174. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralların uygulanmaları hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

31/5/2019 tarihli ve (38) numaralı Kapadokya Alan Başkanlığı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. 1. 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

a. (f) ve (j) bentlerine,

b. (n) bendinde yer alan "...tespiti ve..." ibaresine,

2. 5. maddesinin (4) numaralı fıkrasına,

yönelik yürürlüğün durdurulması taleplerinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

B. 1. 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasına,

2. 10. maddesinin (3) numaralı fıkrasına,

yönelik iptal hükümlerinin yürürlüğe girmelerinin ertelenmesi nedeniyle bu fıkralara ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

C. 1. Tümüne,

2. 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (n) bendinin "...tespiti ve..." ibaresi dışında kalan kısmına,

3. 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

a. (a) bendinin (8) numaralı alt bendinde yer alan “...yıkma veya yıktırma işlemlerini yürütmek,” ibaresine,

b. (b) bendinin (5) numaralı alt bendine,

c. (c) bendinin (5) numaralı alt bendine,

4. 7. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarına,

5. Geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasına,

yönelik iptal talepleri 13/12/2022 tarihli ve E.2019/87, K.2022/158 sayılı kararla reddedildiğinden, CBK’nın tümü ile bu fıkralarına, bentlerine, ibaresine ve kısmına ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

Ç. 10. maddesinin (1) numaralı fıkrasına yönelik iptal talebi hakkında 13/12/2022 tarihli ve E.2019/87, K.2022/158 sayılı kararla karar verilmesine yer olmadığına karar verildiğinden, bu fıkraya ilişkin yürürlüğün durdurulması talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

13/12/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VII. HÜKÜM

31/5/2019 tarihli ve (38) numaralı Kapadokya Alan Başkanlığı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin;

A. Tümünün Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ’un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

1. (f) ve (j) bentlerinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (n) bendinin;

a. “...tespiti ve...” ibaresinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. Kalan kısmının;

i. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

ii. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

C. 5. maddesinin (4) numaralı fıkrasının;

1. Birinci ve ikinci cümlelerinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. Üçüncü cümlesinin 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ç. 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

1. (a) bendinin (8) numaralı alt bendinde yer alan "...yıkma veya yıktırma işlemlerini yürütmek," ibaresinin;

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (b) bendinin (5) numaralı alt bendinin;

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

3. (c) bendinin (5) numaralı alt bendinin;

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

D. 7. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının;

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (2) numaralı fıkrasının;

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

E. 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince, KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

F. 10. maddesinin;

1. a. (1) numaralı fıkrasının yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. (1) numaralı fıkrasına ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

2. (3) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün, Anayasa'nın 153. maddesinin

üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince, KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

G. Geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

13/12/2022 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

FARKLI GEREKÇE VE KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğu (38) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (CBK) 7. maddesinin (1) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına, 10. maddesinin (1) numaralı fıkrasının yok hükmünde olduğu yönündeki iddianın da reddine karar vermiştir. Çoğunluğun yokluk ile ilgili kararına farklı gerekçeyle katılmakla birlikte, 7. maddenin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırılık olmadığı görüşüne katılmıyorum.

I. FARKLI GEREKÇE

2. CBK'nın 10. maddesinin (1) numaralı fıkrasının yok hükmünde olduğunun tespiti talebi yokluk kararı verilmesinin şartları oluşmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir. Çoğunluğa göre *"CBK'lar bakımından yokluk, Cumhurbaşkanının iradesinin bulunmaması gibi durumlarda, başka bir ifadeyle CBK normunun varlığının zorunlu unsurları oluşmadığı takdirde söz konusu olabilecektir"* (§ 144).

3. CBK'ların yokluğuna ilişkin bu görüş, Anayasa Mahkemesinin daha önce kanunların yokluğuna dair yaptığı değerlendirmelerin yansıması mahiyetindedir. Bu sebeple, Anayasa Mahkemesinin 2014/57 ve 2018/42 esas sayılı kararlarına ilişkin kaleme aldığım farklı gerekçeler dava konusu CBK kuralı bakımından da geçerlidir (AYM, E.2014/57, K.2014/8, 10/4/2014; E. 2018/42, K.2018/48, 31/5/2018). Çoğunluğun "yokluk" konusundaki red kararına anılan kararlarda ayrıntılı şekilde açıkladığım farklı gerekçeyle katılıyorum.

II. KARŞIOY GEREKÇESİ

4. CBK'nın 7. maddesinin dava konusu (1) numaralı fıkrasıyla Kapadokya Alan Başkanlığının hizmetlerinin 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin (KHK) ek 28. maddesine göre iş mevzuatı kapsamında istihdam edilen personel eliyle yürütülmesi öngörülmektedir.

5. Kuralın atıf yaptığı KHK hükmünde iş mevzuatı hükümlerine göre istihdam edilen personele yapılacak ayni ve nakdî yardımlar ile bunların işe alınmalarına, bunlarla yapılacak sözleşmelerin süre, usul ve esaslarının nasıl belirleneceğine dair düzenlemelere yer verilmektedir. Bu

düzenlemelerin kişilerin başta mülkiyet hakkı olmak üzere Anayasa'da CBK ile düzenlenemeyecek hak ve özgürlükleri ilgilendirdiği izahtan varestedir.

6. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde *Anayasa'nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin* CBK'yla düzenlenemeyeceği belirtilmiştir. Dava konusu kural, istihdam edilecek personele yapılacak ödemelerin atıf yoluyla da olsa belirlenmesini kapsadığı için mülkiyet hakkını düzenleyen bir CBK hükmü mahiyetindedir (aynı yönde bkz. AYM, E.2020/28, K.2022/156, 13/12/2022, Karşıoy Gerekçesi, § 3).

7. Diğer yandan Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesi uyarınca Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda CBK çıkarılamaz. Dava konusu kural, sadece mülkiyet hakkını değil, aynı zamanda istihdam edilecek personelin Anayasa'nın 48. ve 49. maddelerinde güvenceye alınan çalışma hakkı ve sözleşme özgürlüğünü de ilgilendirmektedir. Söz konusu hak ve özgürlüklere yönelik sınırlamaların Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca kanunla yapılması gerekmektedir (aynı yönde bkz. AYM, E.2020/28, K.2022/156, 13/12/2022, Karşıoy Gerekçesi, § 4).

8. Açıklanan gerekçelerle kuralların konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğunu düşündüğümden çoğunluğun red yönündeki kararına katılmıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. CBK'nın 7. maddesinin 1 numaralı fıkrasında Kapadokya Alan Başkanlığının hizmetlerini 375 sayılı KHK'nın ek 28. maddesi kapsamında iş mevzuatına göre istihdam edilen personel eliyle yürüteceği belirtilmektedir. İstihdamı öngörülen personelin memur veya diğer kamu görevlisi olmaması nedeniyle konunun Anayasanın 128. maddesiyle ilgisi bulunmamaktadır. Bununla birlikte atıf yapılan KHK madde ek 28'de bu şekilde istihdam edilecek personele ödenecek mali ve sosyal hak ve yardımlar düzenlendiği gibi söz konusu kuralın doğrudan değil, ancak CBK ile istihdam edileceğinin

düzenlenmesi durumunda yürürlüğe gireceği belirtilmektedir. Başka deyişle incelenen kuralda mali ve sosyal haklar düzenlenmiyor ise de atıf uyarınca ek 28. maddedeki kural uygulanabilir olmaktadır. Bu nedenle istihdam kuralıyla birlikte esasen mali ve sosyal haklar düzenlenmekte ve dolayısıyla mülkiyet hakkına ilişkin düzenleme yasağı (AY m. 104/17-2.c) ihlal edilmektedir.

2. İncelenen kuralın, 375 sayılı KHK'nın ek 28. maddesindeki atıf uyarınca verilen yetkiye dayalı olarak istihdam düzenlemesi yaptığı anlaşılmaktadır. Bu şekildeki bir düzenleme ise Anayasada CBK'lar için öngörülen aslilik-ilk elden olma niteliğine aykırıdır. Şöyle ki Cumhurbaşkanına verilen CBK düzenleme yetkisinin anayasa hukuku açısından birtakım özellikleri ve sonuçları bulunmaktadır. İlk olarak bu yetki -anayasada belirtilen yetki alanlarıyla sınırlı olmakla birlikte- asli ve ilk el düzenleme yetkisi niteliğindedir. Bu vasfı onu KHK'lerden ayırmaktadır. Sözü edilen anayasal değişiklikle yürürlükten kaldırılan kanun hükmünde kararnamelerin düzenlenmesi için kanunla yetki verilmesi zorunlu iken, CBK düzenlemesi için kanunla yetki verilmesi gerekmediği gibi böyle bir yetki esasen CBK'ların anayasal niteliğiyle çelişir. Cumhurbaşkanı doğrudan Anayasadan aldığı yetkiyle yürütme alanına ilişkin konularda CBK düzenleme yetkisine sahiptir. Bu konuda kanunla yetki verilmesi CBK'nın aslilik niteliğiyle bağdaşmaz. Başka deyişle Anayasa bu yetkiyi Cumhurbaşkanına doğrudan verdiğiinden, kanunla düzenleme için yetki verilmesi CBK'nın anayasal aslilik niteliğine ve dolayısıyla Anayasaya aykırılık oluşturur.

3. Diğer taraftan incelenen kural ile personel çalıştırma yetkisinin KHK'nın ek 28. maddesine göre kullanılacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla Anayasanın yasak alan olarak belirttiği hususta (AY m. 104/17-3.c.) düzenleme yapılması nedeniyle de kuralın konu bakımından anayasaya aykırı görülerek iptal edilmesi gerektiği görüşündeyim.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

FARKLI GEREKÇE

Mahkememiz çoğunluğu, dava dilekçesinde ileri sürülen hususların “CBK’nın varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden” yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine karar vermiştir.

Çoğunluğun red sonucuna, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına Başkan Zühtü ARSLAN’ın yazdığı farklı gerekçeyle katılıyorum.

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

KARŞIOY GEREKÇESİ

38 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin (CBK) 7. maddesinin (1) numaralı fıkrası istihdam edilecek kişilerin mali ve sosyal haklarıyla ilgili düzenlemeler getirmektedir. Bu da dava konusu kuralın mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Dolayısıyla, mülkiyet hakkı kapsamında olan bu haklar Anayasa’nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır.

Üye
Engin YILDIRIM

KARŞIOY GEREKÇESİ

(38) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (CBK) tümünün; ayrıca 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (n) bendinin “...tespiti ve...” ibaresi dışında kalan kısmının, 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin (8) numaralı alt bendindeki “...yıkma ve yıktırma işlemlerini yürütmek,” ibaresi ile (b) ve (c) bentlerinin (5) numaralı alt bentlerinin, 7. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarının ve geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının Anayasaya aykırı olmadığına ve iptal taleplerinin reddine karar verilmiştir.

Red kararlarının gerekçelerinde; CBK'nın tümünde ve yukarıda belirtilen kurallarında yürütme yetkisine ilişkin konuların düzenlendiği, kuralların Anayasanın İkinci Kısımının Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümünde yer alan siyasî haklara ve ödevlere ilişkin düzenleme içermediği, kurallarla Kapadokya Alan Başkanlığının görev ve yetkileri ile teşkilâtına ve personeline ilişkin düzenlemeler yapıldığı, kamu tüzelkişiliği bulunan kuruluşların Anayasanın 123. maddesinin son fıkrasına göre CBK ile kurulmasına imkân sağlanmasının sözü edilen hususların da CBK ile düzenlenebileceği anlamına geldiği, dolayısıyla kuralların Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönünün bulunmadığı, ayrıca bu konuların daha önce kanunlarda açıkça düzenlenmediği için anılan fıkranın dördüncü cümlesine de aykırılığından söz edilemeyeceği belirtilerek, konu yönünden Anayasanın 104. maddesine aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Dava konusu CBK ile, 7174 sayılı Kanunda sınırları belirtilen Kapadokya Alanının değerleri ile dokusunun korunmasını, geliştirilmesini, yönetilmesini ve denetlenmesini sağlamak üzere Kapadokya Alan Başkanlığı kurularak görev ve yetkileri, teşkilâtı, personeli, gelirleri ve giderleri düzenlenmiştir.

Bu karar da dahil olmak üzere konuya ilişkin kararlarımızın, CBK'ların anayasal çerçevesine ilişkin genel açıklamalar bölümlerinde belirtildiği üzere, 6771 sayılı Kanunla yapılan Anayasa değişikliği ile hukuk sistemimize giren CBK'ların esasları Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasında düzenlenerek Cumhurbaşkanına yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK ile düzenleme yapma yetkisi verilmiştir. Ancak aynı fıkranın üçüncü cümlesinde, Anayasada kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda CBK çıkarılamayacağı belirtilmiştir.

Bilindiği gibi, Anayasanın 123. maddesinin birinci fıkrasında idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği hükme bağlanarak idareye ilişkin genel ilke belirlenmiş; üçüncü fıkrasında ise kamu tüzelkişiliğinin kanun yanında CBK ile kurulmasına da imkân sağlanmıştır.

Çoğunluğun gerekçesinde, Anayasanın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında tanınan CBK ile kamu tüzelkişiliği kurma yetkisinin düzenlemeyi

de kapsadığı, bu nedenle söz konusu Başkanlığın görev ve yetkileri ile teşkilât yapısının da CBK ile düzenlenebileceği, dolayısıyla 104. maddenin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırılık bulunmadığı ifade edilse de, bu yorumun aynı konudaki diğer karşıoy gerekçelerimde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere Anayasanın 123. maddesinin üçüncü fıkrasıyla bağdaşmadığı belirtilmelidir.

Anayasa koyucu; Anayasanın başka maddelerinde olduğu gibi 123. maddede de “kurma” ve “düzenleme” kavramlarını ayrı ayrı kullanarak idarenin kanunla kurulması ve düzenlenmesi konusunda birinci fıkra da öngörülen ilkeye üçüncü fıkra da sadece kamu tüzelkişiliğinin kurulması bakımından istisna getirmiştir.

Esasen anılan maddeye ilişkin Anayasa değişikliğinde sadece, 123. maddenin üçüncü fıkrasındaki “ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak” ibaresi “kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle” şeklinde değiştirilmiş; ilgili madde gerekçesinde de, değişiklikle kamu tüzelkişiliğinin Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle de “kurulabilmesine” imkân tanındığı açıklanmıştır.

Bu itibarla, Anayasanın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında, CBK’lar için birinci fıkradaki genel ilkeye getirilen istisna sadece kamu tüzelkişiliklerinin kurulmasına ilişkin olup -Anayasanın 106. maddesinin son fıkrasında bakanlıklar yönünden öngörüldüğü şekilde- bu idarelerin görevleri, yetkileri ve teşkilât yapısı ile ilgili olarak CBK’larla düzenleme yapılması konusunda bir istisna getirilmemiştir.

Anayasa koyucu 106. maddenin son fıkrasında, bakanlıkların CBK ile kurulmasına imkân tanırken bunların görev ve yetkileri ile teşkilât yapısının da CBK ile düzenlenebileceğini ayrıca hükme bağlamış; buna karşılık 123. maddenin üçüncü fıkrasında, birinci fıkradaki ilkeye sadece kamu tüzelkişiliğinin “kurulması” bakımından bir istisna öngörmüştür (geniş açıklama için bkz. 12/6/2020 tarihli ve E.2019/105, K.2020/30 sayılı karara ilişkin karşıoy gerekçem. Aynı yönde bkz. 15/10/2020 tarihli ve E.2018/124, K.2020/56 sayılı; 14/1/2021 tarihli ve E.2019/77, K.2021/2 sayılı; 13/10/2022 tarihli ve E.2021/95, K.2022/118 sayılı kararlara ilişkin karşıoy gerekçelerim).

Böylece Anayasa koyucu, Anayasanın 123. maddesinin birinci fıkrasında, idarenin kuruluş ve görevlerinin kanunla düzenleneceği yönündeki temel ilkeyi koymuş; 6771 sayılı Kanunla yapılan Anayasa değişikliğiyle bunun istisnalarını 106. maddesinin son fıkrasında bakanlıklar, 108. maddesinin son fıkrasında Devlet Denetleme Kurulu ve 118. maddesinin son fıkrasında Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin kurulması, teşkilâtı, görev ve yetkileri gibi konuların da düzenlenmesi; 123. maddesinin son fıkrasında ise sadece kamu tüzelkişiliği olan idarelerin ve yalnızca kurulması olarak belirlemiştir.

Başka bir anlatımla, Anayasa koyucu 123. maddenin birinci fıkrasındaki idarenin kuruluş ve görevlerinin kanunla düzenleneceğini hükme bağlayan temel ilkeyi değiştirmeden, Anayasanın bazı hükümlerinde bu ilkenin istisnalarını belirlemiş; anılan hükümler dışında ise idarelerin kurulması, kaldırılması, görev ve yetkileri ile teşkilâtına ilişkin olarak CBK'larla düzenleme yapılması konusunda bir istisna getirmemiştir.

Bu itibarla, Anayasanın 123. maddesinin üçüncü fıkrasına göre kamu tüzelkişiliğinin CBK ile kurulması mümkün olmakla birlikte, görev ve yetkileri ile teşkilât yapısına ilişkin olarak da düzenlemeler öngören (38) numaralı Kapadokya Alan Başkanlığı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin tümü ve ayrı ayrı maddeleri Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

Yukarıda açıklanan sebeplerle, CBK'nın tümünün ve ayrı ayrı iptali talebi reddedilen kurallarının konu bakımından yetki yönünden Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı olduğu ve iptal edilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluğun red kararına karşıyım.

Üye
M. Emin KUZ

KARŞIOY GEREKÇESİ ve FARKLI GEREKÇE

1. Mahkememiz çoğunluğunun 31/5/2019 tarihli ve (38) numaralı Kapadokya Alan Başkanlığı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 7. maddesinin (1) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönü ile Anayasa'ya aykırı olmadığından iptal isteminin reddi gerekçesine katılmamaktayım. Öte yandan çoğunluğun dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 10. maddesinin (1) numaralı fıkrasının yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin reddine ise farklı gerekçe ile katılmaktayım.

2. Dava konusu (38) numaralı Kapadokya Alan Başkanlığı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 7. maddesinin (1) numaralı fıkrası Kapadokya Alan Başkanlık hizmetlerinin 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin ek 28. maddesine göre iş mevzuatı kapsamında istihdam edilen personel eliyle yürütüleceğini öngörmektedir.

3. Bahse konu 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin ek 28. maddesinde ise iş mevzuatı hükümlerine göre istihdam edilen personelle ilgili mali ve sosyal haklar ve bu kapsamda istihdam edilecek personelde aranacak öğrenim ve yabancı dil ve diğer şartların kurumlarca çıkarılacak yönetmelikle belirlenmesi öngörülmektedir.

4. Dolayısıyla iptali talep edilen Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin referans yaparak devreye soktuğu Kanun Hükmünde Kararname hükmü istihdam edilecek personelin mali hakları ve istihdamı sürecindeki şartlar ile görev süresi ve benzeri birçok konuda düzenlemelere yer vermektedir. Bu nedenle Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile bu biçimdeki konuların düzenlenmesi Anayasa'nın 35., 48. ve 49. maddelerindeki haklarla ilgili konularda aynı zamanda bu hakkın kapsamı ve sınırlandırılması hususlarına ilişkin düzenlemeleri de bünyesinde barındırmaktadır.

5. Bu yönleri ile bakıldığında kuralın hem mülkiyet hakkı ile ilgili düzenleme yapması yönü ile yasak alanda hem de münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken hakkın sınırlandırılması gibi bir alanda düzenleme yaptığından konu bakımından yetki yönü ile Anayasa'nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı olduğu için iptali gerekmektedir.

6. Dava konusu (38) numaralı Kapadokya Alan Başkanlığı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 10. maddesinin (1) numaralı fıkrasının yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin reddine ise Anayasa Mahkemesi'nin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına Başkan Zühtü Arslan'ın yazdığı farklı gerekçe ile katılmaktayım.

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞI OY

1. 31/5/2019 tarihli ve (38) numaralı Kapadokya Alan Başkanlığı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin; 7. maddesinin *"Başkanlık hizmetleri, 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 28 inci maddesine göre iş mevzuatı kapsamında istihdam edilen personel eliyle yürütülür."* şeklindeki birinci fıkrasının "konu bakımından yetki yönünden" Anayasa'ya aykırı olmadığına dair çoğunluk görüşüne katılmamaktayım.

2. Kuralda Başkanlık hizmetlerinin, 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin (KHK) ek 28. maddesine göre iş mevzuatı kapsamında istihdam edilen personel eliyle yürütüleceği düzenlenmiştir.

3. 375 sayılı KHK'nın ek 28. maddesinin birinci fıkrasında 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi personel istihdam edilmeyen kamu kurum ve kuruluşlarından teşkilatlanmalarına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülenlere ait hizmetlerin iş mevzuatı hükümlerine göre istihdam edilen personel eliyle yürütüleceği hükme bağlanmıştır. Anılan maddenin ikinci fıkrasında bu personele, mali ve sosyal hak ve yardımlar kapsamında yapılan bütün aynı ve nakdî ödemelerin bir aylık toplam net tutarının 375 sayılı KHK'nın ek 11. maddesi uyarınca belirlenen emsali personele mali ve sosyal hak ve yardımlar kapsamında yapılması öngörülen ödemelerin bir aylık toplam net tutarını geçmemek üzere Cumhurbaşkanı veya yetkilendireceği makamca belirleneceği düzenlenmiştir. Söz konusu maddenin üçüncü fıkrasında ise bu kapsamda istihdam edilecek personelde kurumsal hizmetlerin gerektirmesi halinde aranacak öğrenim ve yabancı dil bilgisi şartı ile diğer şartların, bunların işe

alınmalarının, sınav ve istisnaların, sözleşme süre, usul ve esasların, görev, yetki ve yükümlülükleri ile istihdamlarına dair diğer hususların Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak kurumlarca çıkarılacak yönetmelikle belirleneceği kurala bağlanmıştır.

4. Dava konusu kural, 375 sayılı KHK'nın ek 28. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına göre iş mevzuatı kapsamında personel istihdamını öngörmekte ve böylelikle bu personele, mali ve sosyal hak ve yardımlar kapsamında yapılacak bütün ayni ve nakdî ödemeleri düzenlemektedir. Buna göre dava konusu CBK kuralı, iş mevzuatı kapsamında istihdam edilecek personele yapılacak bütün ayni ve nakdî ödemelerin bir aylık toplam net tutarının 375 sayılı KHK'nın ek 11. maddesi uyarınca belirlenen emsali personele mali ve sosyal hak ve yardımlar kapsamında yapılması öngörülen ödemelerin bir aylık toplam net tutarını geçememek üzere Cumhurbaşkanınca veya yetkilendireceği makamca belirleneceğini hükme bağlamaktadır.

5. Kural, Başkanlık hizmetlerinin yürütülmesinde iş mevzuatı kapsamında personel istihdamını düzenlemekte olup Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesi kapsamında yürütme yetkisine ilişkin bir konuyu düzenlemektedir.

6. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır. İş mevzuatı kapsamında istihdam edilecek personele mali ve sosyal hak ve yardımlar kapsamında yapılacak ayni ve nakdî ödemeler mülkiyet hakkı kapsamındadır (Ferda Yeşiltepe [GK], B. No: 2014/7621, 25/7/2017, § 47; AYM, 11/5/2018, E. 2018/8, K. 2018/85, § 40).

7. Dava konusu CBK kuralının atıfta bulunduğu 375 sayılı KHK'nın ek 28. maddesinin birinci fıkrasında *"14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi personel istihdam edilmeyen kamu kurum ve kuruluşlarından teşkilatlanmalarına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülenlere ait hizmetler iş mevzuatı hükümlerine göre istihdam edilen personel eliyle yürütülür."* denilerek bu maddenin uygulanabilmesi CBK'da öngörülme şartına bağlanmıştır. KHK'nın ek 28. maddesi Başkanlıkta iş mevzuatı kapsamında istihdam edilecek personele ilişkin hususları doğrudan düzenlememekte olup bu maddenin uygulanabilmesini CBK kuralı ile düzenleme yapılması

şartına bağlamaktadır. Başka bir ifadeyle dava konusu CBK kuralı olmasaydı bu kural CBK kapsamına giren kişilerin mali ve sosyal hakları yönünden 375 sayılı KHK'nın ek 28. maddesinin uygulanmayacağı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla dava konusu CBK kuralı, Başkanlıkta iş mevzuatına göre istihdam edilecek kişilerin mali ve sosyal haklarını düzenlemektedir. Mülkiyet hakkı kapsamındaki bu haklar, CBK ile düzenlenemez.

8. Açıklanan nedenle kural "konu bakımından yetki" yönüyle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı olduğu ve iptali gerektiği kanaati ile iptal talebinin reddine dair çoğunluk görüşüne iştirak edilmemiştir.

Üye
Kenan YAŞAR

Esas Sayısı : 2019/88

Karar Sayısı : 2022/159

Karar Tarihi : 13/12/2022

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL ve Engin ÖZKOÇ ile birlikte 130 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 23/5/2019 tarihli ve 7174 sayılı Kapadokya Alanı Hakkında Kanun'un;

A. 5. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “...*İdarenin davetiyle...*” ibaresinin,

B. 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasının,

C. 7. maddesinin (4) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin,

Ç. 8. maddesinin;

1. (3) numaralı fıkrasının,

2. (4) numaralı fıkrasında yer alan “...*iki misli artırılır...*” ibaresinin,

D. 9. maddesinin (3) numaralı fıkrasının,

Anayasa'nın 2., 7., 10., 13., 38., 48., 87., 90., 127. ve 135. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un iptali talep edilen kuralların da yer aldığı;

1. 5. maddesi şöyledir:

“Kapadokya Alan Komisyonu

MADDE 5- (1) Komisyon aşağıda belirtilen üyelerden oluşur:

a) Üniversitelerin arkeoloji, sanat tarihi, mimarlık, şehir planlama/ şehir ve bölge planlama, jeoloji ve hukuk ile biyoloji veya kimya bölümlerinden lisans eğitimlerini tamamlayarak mezun olmuş, Bakanlıkça görevlendirilecek, alanında uzman ve en az on yıl deneyime sahip yedi üye

b) Nevşehir İl Özel İdaresi Genel Sekreteri veya Nevşehir İl Özel İdaresinden görevlendireceği bir üye

c) Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü ile Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünce görevlendirilecek, alanlarında uzman birer üye

ç) Nevşehir Ticaret ve Sanayi Odasınca görevlendirilecek bir üye

d) Görüşülecek konu ile ilgili yer belediye başkanlığından görevlendirilecek bir temsilci üye

e) Görüşülecek konu Vakıflar Genel Müdürlüğü ile ilgili ise Vakıflar Bölge Müdürü veya Vakıflar Bölge Müdürlüğünden görevlendireceği bir temsilci üye

*(2) Komisyonunda görüşülecek konunun niteliğine göre oy hakkı olmamak kaydıyla ilgili kurum ve kuruluşlardan uzman çağrılabilir. Komisyonun gündemiyle ilgili meslek odaları **İdarenin davetiyle** toplantıya gözlemci olarak katılabilir.*

(3) Birinci fıkranın (a) bendi uyarınca görevlendirilen Komisyon üyelerinin görev süresi iki yıldır. Yeni üyeler görevlendirilene kadar mevcut üyeler görevine devam eder.

(4) Kapadokya Alanında, 2863 sayılı Kanun ile kültür varlıklarını koruma bölge kurulları ile tabiat varlıklarını koruma bölge komisyonlarına verilen yetki ve görevler Komisyon tarafından kullanılır. Ayrıca, Komisyon Kapadokya Alanı içerisinde doğal sit alanlarının tescili, sınır değişiklikleri ve yeniden değerlendirilmesine yönelik karar almaya yetkilidir.

(5) Komisyon, Kapadokya Alanında geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları ile meri planlara ilişkin her türlü fiziki ve inşai uygulamaya yönelik karar almaya yetkilidir.

(6) 2863 sayılı Kanunda ve diğer mevzuatta kültür varlıklarını koruma bölge kurulları ile tabiat varlıklarını koruma bölge komisyonlarına yapılan atıflar Kapadokya Alanı bakımından Komisyona yapılmış sayılır.

(7) Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ile gerçek ve tüzel kişiler Komisyon kararlarına uymak zorundadır.

(8) Komisyonun kuruluşu, görevleri, çalışma usul ve esasları ile Komisyon üyelerinin atanması ve üyeliklerinin sona erdirilmesi Bakanlıkça çıkarılan yönetmelik ile belirlenir.”

2. 6. maddesi şöyledir:

“İdareye aktarılabacak gelirler

MADDE 6- (1) İdareye aktarılabacak gelirler şunlardır:

a) Nevşehir İl Özel İdaresi, Kapadokya Alanı sınırları içerisindeki belediyeler, Ürgüp Ticaret ve Sanayi Odası ve Nevşehir Ticaret ve Sanayi Odasının bir önceki yıl kesinleşmiş bütçe gelirlerinden en az yüzde bir oranında ayrılacak paylar

b) İdarece verilecek idari para cezalarından elde edilecek gelirler

c) Bakanlık Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü bütçesinden aktarılabacak tutarlar

(2) Birinci fıkranın (a) bendinde belirtilen pay oranını iki katına kadar arttırmaya Cumhurbaşkanı yetkilidir.”

3. 7. maddesi şöyledir:

“Muafiyet ve indirimler

MADDE 7- (1) İdare, bu Kanunda ve ilgili mevzuatında sayılan faaliyetleri dolayısıyla yapılan işlemler yönünden 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı

Harçlar Kanunu ile 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu gereğince alınan harçlardan ve harcamalara katılma paylarından, düzenlenen kâğıtlar yönünden damga vergisinden, kendisine yapılan bağış ve yardımlar nedeniyle veraset ve intikal vergisinden, sahip olduğu taşınmazlar dolayısıyla emlak vergisinden ve tapu ve kadastro döner sermaye hizmet bedelinden muaftır.

(2) İdareye yapılan her türlü nakdî ve aynı bağış ve yardımlar ile sponsorluk harcamalarının tamamı, 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu hükümleri çerçevesinde gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde, gelir veya kurumlar vergisi beyannamesi üzerinde ayrıca gösterilmek şartıyla beyan edilen gelirden veya kurum kazancından indirilebilir.

(3) İdarenin bu Kanunda ve ilgili mevzuatında sayılan görevleriyle ilgili faaliyetlerinden elde ettiği gelirleri dolayısıyla iktisadi işletme oluşmuş sayılmaz.

(4) **İdarenin görevlerine ilişkin mal ve hizmet alımları ile yapım işleri 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa tabi değildir.** Bu istisna, ceza ve ihalelere katılmaktan yasaklama hükümleri ile İdarenin Kapadokya Alanına ilişkin faaliyetleri içinde olmayan, İdarenin idari ihtiyaçları ile ilgili mal ve hizmet alımları ile yapım işlerini kapsamaz. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Hazine ve Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.”

4. 8. maddesi şöyledir:

“Cezalar

MADDE 8- (1) Kapadokya Alanının tarihî ve kültürel değerleri ile jeolojik/jeomorfolojik dokusunun ve doğal kaynak değerlerinin korunmasına ve yaşatılmasına yönelik alınan tedbirlere aykırı davranılması hâlinde elli bin Türk lirasından iki yüz bin Türk lirasına kadar idari para cezası uygulanır.

(2) Birinci fıkra kapsamına girmeyen, Kapadokya Alanının mevcut durumunu bozmayan ve yapısal uygulamalar içermeyen konulara ilişkin belirlenecek tedbirlere aykırılık hâlinde ise beş yüz Türk lirasından beş bin Türk lirasına kadar idari para cezası uygulanır.

(3) Birinci ve ikinci fıkra kapsamında idari para cezası uygulanacak fiiller ile bu fiillerin aykırılık durumuna göre uygulanacak idari para cezasının miktarı İdarece çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

(4) Birinci, ikinci ve üçüncü fıkralar uyarınca İdarece belirlenen fiiller dışında kalan ve 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu, 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu, 1/7/2003 tarihli ve 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu ile 22/3/1971 tarihli ve 1380 sayılı Su Ürünleri Kanununda yasaklanan fiillerin Kapadokya Alanı sınırları içerisinde işlenmesi hâlinde bu kanunlarda tanımlanmış idari para cezaları **iki misli artırılır** ve bu kanunlarda yetkili kılınan ilgili idarelerin yetkili personelinin katılımı ile tespiti yapılarak İdarece uygulanır.

(5) Bu madde uyarınca verilen idari para cezaları Başkan tarafından uygulanır ve İdareye gelir kaydedilir."

5. 9. maddesi şöyledir:

"Çeşitli hükümler

MADDE 9- (1) 2863 sayılı Kanun kapsamında kültür varlıklarını koruma bölge kurulu müdürlüklerine, koruma, uygulama ve denetim büroları ile çevre ve şehircilik il müdürlüklerine verilen görev ve yetkiler Kapadokya Alanında, İdare tarafından yürütülür.

(2) İdare tarafından talep edilmesi hâlinde Kapadokya Alanı sınırları içerisinde kalan Hazinesinin özel mülkiyetindeki veya Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki taşınmazlar, ormanlık alanlar dâhil tahsisli olanların tahsisleri kaldırılarak bu Kanunda belirtilen amaçlara uygun olarak kullanılmak üzere bedelsiz olarak İdareye tahsis edilir. Genel kolluk kuvvetlerine tahsisli veya bunların kullanımında olan taşınmazlar hakkında bu fıkra hükümleri uygulanmaz.

(3) Kapadokya Alanının sınırları bölgenin kültürel ve doğal varlıkları ile turizm potansiyeli göz önüne alınarak İdarenin teklifi ve Bakanlığın uygun görüşü üzerine Cumhurbaşkanı kararı ile değiştirilebilir.

(4) Kapadokya Alanında 2863 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde tanımlanan nitelikteki taşınmazların Hazine

taşınmazları ile değiştirilmesi işlemleri 2863 sayılı Kanun ve ikincil mevzuatı hükümlerine göre İdarece yürütülür.

(5) *İdareye ait taşınır ve taşınmazlar Devlet malı hükmündedir. Bunlar aleyhine suç işleyenler Devlet malları aleyhine suç işleyenler gibi cezalandırılır.*

(6) *Kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen Devlet memurları, kamuda çalışan sürekli işçiler ile öğretim elemanlarından gerekli nitelikleri taşıyanlar, kendilerinin isteği ve kurumlarının muvafakatiyle İdare kadrolarında istihdam edilebilir. Bunların kurumlarıyla olan ilişkileri, iş sözleşmesinin yapılmasıyla son bulur. İdarede bu fıkra uyarınca istihdam edilmeye başlananlara, önceki kurumlarıyla ilişkilerinin kesilmesinden dolayı emekli ikramiyesinin hesabına esas toplam hizmet süresi on beş yıldan az olanlara emekli ikramiyesi ödenmez ve ödenmeyen emekli ikramiyesinin hesabına esas hizmet süreleri İdarede geçecek hizmet süreleriyle birleştirilmek suretiyle kıdem tazminatının hesabına esas hizmet sürelerine dâhil edilir. Ayrıca, bu şekilde kıdem tazminatının hesabına esas hizmet süresine dâhil edilecek süreler ile emekli ikramiyesinin hesabı açısından on beş yıldan fazla hizmeti olanların bu hizmet süreleri kıdem süresine bağlı diğer hakların tespitinde de dikkate alınır. Bu şekilde istihdam edilenlerden, sosyal güvenlik kuruluşlarından aylık bağlanması veya iş sözleşmesinin işveren tarafından haklı nedenle derhâl feshi kapsamında iş sözleşmesi sona erenler hariç olmak üzere, İdaredeki görevleri sona erenlerden, önceki kurumlarındaki ilgili kadrolara atanma şartlarını kaybetmemiş olanlar; önceki kurumlarında yürürlükteki mevzuat hükümlerine uygun olarak öğrenim durumları, hizmet yılı ve kazanılmış hak aylık derecelerine uygun boş bir kadroya en geç bir ay içinde atanırlar ve herhangi bir işleme gerek kalmaksızın en geç bir ay içinde göreve başlatılırlar. Bu fıkra uyarınca önceki kurumlarına dönen kişilerin İdarede geçen hizmetleri kazanılmış hak aylık derece ve kademeleri ile kıdeme bağlı haklarında değerlendirilir. Önceki kurumlarına tekrar atanarlara iş sözleşmesinin sona ermiş olmasından dolayı İdarece kıdem tazminatı veya başkaca bir tazminat ödenmez ve bu süreler sonraki hizmetlerine göre hak kazanacakları emekli ikramiyesi hesabında dikkate alınır.”*

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, Hasan Tahsin GÖKCAN, Serdar ÖZGÜLDÜR,

Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU ve Selahaddin MENTEŞ'in katılımlarıyla 19/9/2019 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Hülya ÇOŞTAN ÇETİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu kanun hükümleri, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un 5. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinde Yer Alan "...İdarenin davetiyle..." İbaresinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

3. 7174 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasında Kapadokya Alan Komisyonunun (Komisyon) oluşumu düzenlenmiştir. Anılan fıkra göre Komisyon; üniversitelerin arkeoloji, sanat tarihi, mimarlık, şehir planlama/şehir ve bölge planlama, jeoloji ve hukuk ile biyoloji veya kimya bölümlerinden lisans eğitimlerini tamamlayarak mezun olmuş, Kültür ve Turizm Bakanlığınca (Bakanlık) görevlendirilecek alanında uzman ve en az on yıl deneyime sahip yedi üye, Nevşehir İl Özel İdaresi Genel Sekreteri veya Nevşehir İl Özel İdaresinden görevlendireceği bir üye, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü ile Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğüne görevlendirilecek alanlarında uzman birer üye, Nevşehir Ticaret ve Sanayi Odasınca görevlendirilecek bir üye, görüşülecek konu ile ilgili yer belediye başkanlığından görevlendirilecek bir temsilci üye ile görüşülecek konu Vakıflar Genel Müdürlüğüyle ilgili ise Vakıflar Bölge Müdürü veya Vakıflar Bölge Müdürlüğünden görevlendireceği bir temsilci üyeden oluşur.

4. Komisyon, anılan maddenin (4) numaralı fıkrasına göre Kapadokya Alanında 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma

Kanunu uyarınca kültür varlıklarını koruma bölge kurulları ile tabiat varlıklarını koruma bölge komisyonlarına verilen yetki ve görevleri kullanır. Ayrıca Komisyon Kapadokya alanı içinde doğal sit alanlarının tesciline, sınır değişikliklerine ve yeniden değerlendirilmesine yönelik karar almaya da yetkilidir.

5. Maddenin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde ise Komisyonunda görüşülecek konunun niteliğine göre oy hakkı olmamak kaydıyla ilgili kurum ve kuruluşlardan uzman çağrılabilmesi hükmüne bağlanmıştır. Söz konusu fıkranın ikinci cümlesinde de Komisyonun gündemiyle ilgili meslek odalarının İdarenin davetiyle toplantıya gözlemci olarak katılabileceği öngörülmüş olup anılan cümlede yer alan “...İdarenin davetiyle...” ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

6. Dava dilekçesinde özetle; ilgili meslek odalarının Komisyon toplantılarına katılabilmesi için dava konusu kuralla İdarenin daveti şartının aranmasının meslek odalarının anayasal fonksiyonlarını yerine getirmelerine engel teşkil ettiği, meslek odalarını davet etmesi öngörülen İdarenin yapısı ile görev ve yetkilerinin kanunda düzenlenmemiş olmasının belirsizliğe yol açtığı, bu davetin yapılmasını gerektirecek şartların belirlenmemiş olmasının keyfiliğe neden olabileceği belirtilerek kuralın Anayasa’nın 2., 10. ve 135. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa’ya Aykırılık Sorunu

7. Anayasa’nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa’ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuki güvenliği sağlayan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

8. Hukuk devletinin temel ilkelerinden biri belirliliktir. Belirlilik ilkesi yalnızca yasal belirliliği değil daha geniş anlamda hukuki belirliliği de ifade etmektedir. Hukuki belirlilik ilkesinde asıl olan, bir hukuk normunun uygulanmasıyla ortaya çıkacak sonuçların o hukuk düzeninde öngörülebilir olmasıdır. Yasal düzenlemeye dayanılarak erişilebilir, bilinebilir ve

öngörülebilir olması koşuluyla yargısal içtihatlar ile de hukuki belirlilik sağlanabilir. Asıl olan, muhtemel muhataplarının mevcut şartlar altında belirli bir işlemin ne tür sonuçlar doğurabileceğini öngörmelerini mümkün kılacak bir normun varlığıdır.

9. Dava konusu kural, Komisyonun gündemiyle ilgili meslek odalarının toplantıya gözlemci olarak katılmasını İdarenin davette bulunması şartına bağlamaktadır.

10. 7174 sayılı Kanun'un 2. maddesinin (ç) bendine göre *İdare*, Kapadokya alanının tarihî ve kültürel değerleri ile jeolojik/jeomorfolojik dokusunun ve doğal kaynak değerlerinin korunması, yaşatılması, geliştirilmesi, tanıtılması, gelecek kuşaklara aktarılması, planlanması, yönetilmesi ve denetlenmesi amacıyla kurulan idareyi ifade etmektedir.

11. 31/5/2019 tarihli ve (38) numaralı Kapadokya Alan Başkanlığı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) amaç ve kapsamını belirleyen 1. maddesinde de CBK'nın amacının Kapadokya Alan Başkanlığının (Başkanlık) kurulması ile görev ve yetkilerini düzenlemek olduğu belirtilmiştir. Anılan CBK'nın 2. maddesinin (ç) bendinde ise Başkanlığın 7174 sayılı Kanun'un 2. maddesinde *İdare* olarak tanımlanan Kapadokya Alan Başkanlığını ifade ettiği hükme bağlanmıştır. Bu düzenlemelerden dava konusu kural uyarınca daveti yapma konusunda görevli ve yetkili kılınan idarenin Başkanlık olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kuralın belirsiz olduğu söylenemez.

12. Anayasa'nın 135. maddesinin birinci fıkrasında kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşlarının belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbiriyle ve halkla olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak maksadıyla, kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında, gizli oyla seçilen kamu tüzel kişileri olduğu, beşinci fıkrasında ise bu meslek kuruluşları üzerinde devletin idari ve mali denetimine ilişkin kuralların kanunla düzenleneceği belirtilmiştir.

13. Anayasa'nın anılan maddesi; meslek kuruluşlarının ilgili mesleğe ilişkin ihtiyaçların karşılanması, faaliyetlerin kolaylaştırılması, disiplinin korunması ve halkla olan ilişkilerde güvenin sağlanması amacı ile kurulabileceğini belirtmek suretiyle meslek kuruluşlarına tanınan anayasal işlevin belirli bir mesleğin örgütlenmesine yönelik olduğunu ortaya koymaktadır. Nitekim söz konusu maddenin üçüncü fıkrasında da meslek kuruluşlarının kuruluş amaçları dışında faaliyette bulunamayacağı, dolayısıyla faaliyetlerinin kuruluş amaçları ile sınırlı olduğu açıkça hükme bağlanmıştır.

14. Bu itibarla anayasal bağlamda meslek odalarının kuruluş amacının ve işlevinin meslekle ilgili konular olarak belirlendiği gözetildiğinde kuralla Komisyonun gündemindeki konuyla ilgili olarak meslek odalarının toplantıya gözlemci olarak katılabilmesinin İdarenin davetiyle mümkün kılınmasının sebebinin İdarenin ihtiyaç duyması hâlinde meslek odalarının mesleki bilgi ve tecrübelerine başvurabilmesine imkân tanımak olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kuralın meslek odalarının anayasal işlevlerini sınırlandıran bir yönünün bulunmadığı anlaşılmaktadır.

15. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. ve 135. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 10. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

B. Kanun'un 6. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

16. 7174 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasında İdareye aktarılan gelirler belirtilmiştir. Bu bağlamda söz konusu fıkranın (a) bendinde Nevşehir İl Özel İdaresinin, Kapadokya alanı sınırları içindeki belediyelerin, Ürgüp Ticaret ve Sanayi Odası ve Nevşehir Ticaret ve Sanayi Odasının bir önceki yıl kesinleşmiş bütçe gelirlerinden en az yüzde bir oranında ayrılacak paylar, İdareye aktarılan gelirler arasında sayılmıştır.

17. Dava konusu kuralla anılan (a) bendinde belirtilen pay oranını iki katına kadar artırmaya Cumhurbaşkanı'nın yetkili olduğu öngörülmüştür. Bu suretle Cumhurbaşkanı mahallî idareler niteliğindeki Nevşehir İl Özel İdaresi ve Kapadokya alanındaki belediyeler ile kamu kurumu niteliğindeki

meslek kuruluşları olan Ürgüp Ticaret ve Sanayi Odası ve Nevşehir Ticaret ve Sanayi Odasının bütçelerinden İdareye gelir olarak aktarılacak yüzde bir oranını yüzde ikiye kadar artırmaya yetkili kılınmıştır.

18. Gelir aktarımı yapılacak İdare ise (38) numaralı CBK'nın 3. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca ilgili kuruluş olarak örgütlenmiş özel bütçeli Başkanlıktır. Bu yönüyle kural, yerinden yönetim kuruluşları arasında bütçe gelirlerinden pay aktarımı konusunda Cumhurbaşkanı'na artırım yetkisi tanımaktadır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

19. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla tanınan yetkinin Kapadokya alanındaki belediyelerin mali özerkliğini ihlal ettiği, bu yetkinin kullanılma şartlarının düzenlenmediği, bu itibarla yetkinin kullanılmasının eşitlik ilkesine aykırı sonuçlar doğurabileceği, katkı payı oranının yüzde yüz oranında artırılabilmesine imkân tanınmasının ölçülü olmadığı, bu durumun uluslararası hukukla bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 10., 13., 90. ve 127. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

20. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 135. maddesi yönünden de incelenmiştir.

21. Yerinden yönetim kuruluşları, yerel ve hizmet yerinden yönetim kuruluşları olarak ikiye ayrılmaktadır. Yerel yerinden yönetim kuruluşları olan mahallî idareler, Anayasa'nın 127. maddesinde düzenlenmiş ve bunlara tanınan idari ve mali özerkliğin kapsamı gösterilmiştir. Anılan maddenin birinci fıkrasında; mahallî idarelerin il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları yine kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileri oldukları ifade edilmiştir.

22. Anayasa'da merkezî yönetim-yerel yönetim ayrımının yapılması, yerel yönetimlerin organlarının seçimle göreve gelmesinin öngörülmesi, seçimlerinin süreli olması, kararlarını kendi organları eliyle alması ve uygulatması, kendilerine özgü bütçelerinin bulunması, görevleri ile

orantılı gelir kaynakları sağlanması gibi yetki ve ayrıcalıkların tanınmış olması mahallî idarelerin özerkliklerinin göstergeleridir (AYM, E.2012/158, K.2013/55, 10/4/2013).

23. Özerklik, kişi ve kuruluşların kendi faaliyetlerine ilişkin kararları alma ve uygulama konusunda gerekli yetkiyle donatılmış olması anlamına gelmektedir. Bu aynı zamanda kurumların dış etkilere karşı korunmasını ifade eder. Kamu kuruluşlarına özerklik tanınmasının nedeni faaliyetlerini hizmetin gereklerine ve kamu yararına uygun bir şekilde sürdürmelerini güvence altına almaktır.

24. Anayasa'nın 127. maddesinde öngörülen *yerel yönetimlerin özerkliği ilkesi*, yerinden yönetimin varlık şartlarından olan mali özerkliği de kapsamaktadır. Mali özerklik kavramı ise mahallî idarelerin mali kaynaklarının bir bölümünü yerel vergi ve harçlardan oluşturmalarını, gelirlerini ve varlıklarını kendi amaçlarına uygun bir biçimde kullanabilmelerini ve esnek bir bütçe sistemine sahip olmalarını ifade etmektedir. Diğer bir deyişle mahallî idarelerin mali özerkliği, merkezî yönetimin mal varlığından ayrı mal varlığı, bağımsız gelir kaynakları ve bütçeleri olması esasına dayanır. Nitekim anılan maddenin altıncı fıkrasının ikinci cümlesinde de *"Bu idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır."* hükmüne yer verilmek suretiyle mahallî idarelerin mali özerkliği teminat altına alınmıştır (AYM, E.2018/7, K.2018/80, 5/7/2018, § 42).

25. Anayasa'nın 135. maddesinde de meslek kuruluşlarının karar ve yönetim organlarının seçimle göreve gelmesinin öngörülmesi ve sorumlu organlarının görevlerine yargı kararıyla son verilebileceğinin hükme bağlanmış olması bu kuruluşların özerkliğine işaret etmektedir (AYM, E.2011/100, K.2012/191, 29/11/2012). Anayasa'nın anılan maddesinin beşinci fıkrasına göre merkezî idarenin kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları üzerindeki idari ve mali denetimine ilişkin kurallar kanunla düzenlenmelidir.

26. Meslek kuruluşlarının özerkliği merkezî idareden bağımsız olarak karar ve yürütme organlarını seçebilme, ilgili mesleki faaliyetlerle sınırlı olmak üzere üyelerini ve örgütlerini bağlayıcı karar alma ve uygulama, meslek mensuplarının uyacağı ilke ve kuralları belirleme ve üyeleri hakkında disiplin tedbirleri uygulama hak ve yetkisini içermektedir (AYM, E.2011/100, K.2012/191, 29/11/2012).

27. Kural, Anayasa'nın anılan maddesi uyarınca mahallî idareler niteliğindeki Nevşehir il özel idaresi ve Kapadokya alanındaki belediyeler ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu olan Ürgüp Ticaret ve Sanayi Odasının ve Nevşehir Ticaret ve Sanayi Odasının bütçelerinden İdareye gelir olarak aktarılacak yüzde bir oranını yüzde iki oranına kadar artırma yetkisini Cumhurbaşkanı'na tanınmaktadır. Bu yönüyle kuralın Nevşehir il özel idaresi ve Kapadokya alanındaki belediyeler ile anılan kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının mali özerkliklerini sınırladığı anlaşılmaktadır.

28. Bununla birlikte kanun koyucu, mahalli idareler ile meslek odalarının özerkliğini sınırlamaya yönelik düzenlemeler yaparken hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan ölçülülük ilkesiyle bağlıdır. Bu ilke ise *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik*, başvuru önlemin ulaşılmak istenen amaç için elverişli olmasını, *gereklilik* başvuru önlemin ulaşılmak istenen amaç bakımından gerekli olmasını, *orantılılık* ise başvuru önlem ve ulaşılmak istenen amaç arasında olması gereken ölçüyü ifade etmektedir.

29. 7174 sayılı Kanun'un 2. maddesinin (e) bendinde Kapadokya alanı *"EK-1'de yer alan Harita ve Koordinat Listesinde sınırları belirtilen ve bu Kanun kapsamında İdarenin yetkili ve görevli olduğu alan..."* şeklinde tanımlanmıştır. (38) numaralı CBK'nın 2. maddesi uyarınca Başkanlık olarak örgütlenen ve kendisine gelir aktarımı yapılacak İdarenin amacının ise anılan Kanun'un 2. maddesinin (ç) bendinde Kapadokya alanının tarihi ve kültürel değerleri ile jeolojik/jeomorfolojik dokusunun ve doğal kaynak değerlerinin korunması, yaşatılması, geliştirilmesi, tanıtılması, gelecek kuşaklara aktarılması, planlanması, yönetilmesi ve denetlenmesi olduğu hükme bağlanmıştır. Bu itibarla kurala konu bütçelerinden gelir aktarımı yapılacak il özel idaresi, belediyeler ve ticaret ve sanayi odaları ile kendisine gelir aktarımı yapılacak olan Başkanlığın aynı coğrafi bölgede görevli ve yetkili kılındığı anlaşılmaktadır.

30. 22/2/2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 6. maddesinde İl Özel İdaresinin görev ve yetkileri hükme bağlanmıştır. 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. ve 15. maddelerinde de belediyenin görev, yetki ve sorumlulukları düzenlenmiştir. Bu hükümler uyarınca mahallî idarelere tanınan görev ve yetkiler ile (38) sayılı CBK'nın 4. maddesiyle Başkanlığa verilen görev ve yetkilerin büyük ölçüde örtüştüğü

görülmektedir. Başka bir deyişle Kapadokya alanı için yetkili kılınan Başkanlığın bu alana ilişkin pek çok mahallî ihtiyacı karşılamakla da görevli ve yetkili kılındığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla Kapadokya alanında görevli kamu tüzel kişileri arasındaki görev ve yetki paylaşımının bu görev ve yetkiler için ayrılan mali kaynakların da paylaşımını gerekli kıldığı açıktır. Nitekim Anayasa'nın 127. maddesinin beşinci fıkrasında merkezî idarenin mahallî idareler üzerinde mahallî ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idari vesayet yetkisine sahip olduğu belirtilmiştir.

31. Öte yandan Başkanlığın CBK'nın 4. maddesinde belirtilen görev ve yetkileri esas itibarıyla Kapadokya alanının tarihî ve kültürel değerleri ile doğal kaynak değerlerinin ve jeolojik/jeomorfolojik dokusunun korunmasına ve yasatılmasına yönelik düzenlemelerdir. Bu yönüyle Başkanlığın Kapadokya alanındaki faaliyetlerinin anılan alanın turizm sektöründeki önemini artıracığı, dolayısıyla bu alanda faaliyet gösteren ticaret ve sanayi odaları ile bu odaların mensuplarının faaliyetlerini kolaylaştıracağı ve gelirlerini artıracığı açıktır.

32. Bu itibarla Başkanlığın mahallî ve müşterek ihtiyaçların giderilmesi ile mesleki faaliyetlerin yürütülmesine yapacağı katkı gözetildiğinde aynı bölgede görevli mahallî idareler ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının bir önceki yıl kesinleşmiş bütçe gelirlerinden en az yüzde bir oranındaki gelir aktarımının Cumhurbaşkanınca iki katına kadar artırılabilceğini öngören kuralın meşru bir amacının bulunduğu, bu amacın gerçekleştirilmesi bakımından elverişli ve gerekli olduğu görülmektedir.

33. Kuralla tanınan yetkinin hâlihazırda bir önceki yıl kesinleşmiş bütçe gelirlerinden en az yüzde bir oranında ayrılacak payın iki katıyla başka bir ifadeyle yüzde iki oranıyla sınırlandırılmış olması ise aynı bölgede görevli ve yetkili kamu tüzel kişilerinin bütçeleri konusunda hakkaniyet ölçütünün gözetildiğini göstermektedir. Bu bağlamda üst sınır olarak öngörülen yüzde iki oranının ölçülü olduğu ve kural kapsamında yer alan mahallî idareler ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının bütçelerinde bu oranda kesintiye gidilmesinin kendilerine yüklenen görev ve yetkilerin yerine getirilmesini önemli ölçüde güçleştireceği söylenemez. Bu itibarla kural mali özerklik ilkesiyle çelişmemektedir.

34. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 127. ve 135. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 127. ve 135. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 10., 13. ve 90. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN ve Engin YILDIRIM bu görüşe katılmamışlardır.

Yusuf Şevki HAKYEMEZ “*kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları*” yönünden bu görüşe katılmamıştır.

C. Kanun'un 7. maddesinin (4) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

35. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla İdarenin mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamı dışına çıkarılmasının haklı bir nedene dayanmadığı, böyle bir istisna tanınmasının İdarenin takdir yetkisini keyfî kullanmasına yol açabileceği, rekabetçi bir ortamın oluşturulmasına ve fırsat eşitliğinin sağlanmasına engel olacağı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 7., 10. ve 48. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

36. Dava konu kuralla, İdarenin görevlerine ilişkin mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin 4734 sayılı Kanunu'na tabi olmadığı hüküm altına alınmıştır.

37. Hukuk devleti ilkesi gereği kanunlar kamu yararı amacıyla çıkarılır. Anayasa Mahkemesinin kararlarına göre kamu yararı genel bir ifadeyle bireysel, özel çıkarılardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yararı ifade etmektedir. Kanunun amaç ögesi bakımından Anayasa'ya

uygun sayılabilmesi için kanunun çıkarılmasında kamu yararı dışında bir amacın gözetilmemiş olması gerekir. Kanunun kamu yararı dışında bir amaçla çıkarılmış olduğu açıkça anlaşılabilirse amaç unsuru bakımından Anayasa'ya aykırılık söz konusudur. Kanun koyucunun kamu yararı amacıyla hareket edip etmediği ancak ilgili yasama belgeleri incelenerek ve kuralın objektif anlamına bakılarak tespit edilebilir (AYM, E.2017/33, K.2019/20, 10/4/2019, § 10; E.2015/34, K.2015/48, 13/5/2015).

38. Anayasa Mahkemesinin yerleşik kararlarında da belirtildiği üzere devlet harcamalarında 4734 sayılı Kanun'un uygulanmasını zorunlu kılan bir Anayasa kuralı bulunmadığından kanun koyucunun bazı mal ve hizmetler yönünden farklı usuller benimsemesinde anayasal açıdan bir engel yoktur. Ancak bir mal ve hizmet alımı ihalesinin 4734 sayılı Kanun'da öngörülen usullerin dışına çıkarılırken kamu yararının gerektirdiği haklı nedenlerin bulunması hukuk devleti ilkesinin bir gereğidir. Bu ilkelerin gözetilmesi kaydıyla mal ve hizmet alımlarında hangi ihale usulünün uygulanacağını belirlenmesi kanun koyucunun takdirindedir. Kanun koyucunun tüm mal ve hizmet alımları için tek bir ihale usulünü benimsemesi zorunlu olmayıp kanun koyucu çeşitli kamu hizmetlerinin görülmesinde ihtiyaç duyulan farklı nitelikteki mal ve hizmetler yönünden durumun gerektirdiği ölçüde farklılaşan ihale usulleri belirleyebilir. Anayasa'ya uygunluk denetiminde ise kanun koyucunun kamu yararı anlayışının isabetli olup olmadığı değil incelenen kuralın kamu yararı dışında belli bireylerin ya da grupların çıkarları gözetilerek yasalaştırılmış olup olmadığı incelenecektir (AYM, E.2016/133, K.2017/155, 15/11/2017, § 84).

39. 7174 sayılı Kanun'un dava konusu kuralın da yer aldığı *"Muafiyet ve indirimler"* başlıklı 7. maddesi İdareye tanınan muafiyet, istisna ve indirimleri düzenlemektedir. Anılan maddenin gerekçesinde *"Madde ile; Kapadokya Alanının tarihi, kültürel ve doğal dokusunun birlikte korunması, yaşatılması, geliştirilmesi, tanıtılması, gelecek kuşaklara aktarılmasına ilişkin hedefler doğrultusunda Alanın bütünsel bir bakış açısıyla planlanarak ivedilikle uygulamaya geçilebilmesini teminen, İdarenin bu Kanundan doğan görevlerini yerine getirirken bazı kanunlardan muaf olması ve bazı indirimlerden yararlanması amaçlanmıştır."* denilmektedir.

40. Bu itibarla kuralla Kapadokya alanının bütünsel bir bakış açısıyla planlanmasının ve ivedi olarak uygulamaya geçilmesinin amaçlandığı

anlaşılmaktadır. Nitekim kuralla öngörülen istisnanın uygulama alanı da İdarenin görevlerine ilişkin mal ve hizmet alımları ile yapım işleriyle sınırlandırılmıştır. Söz konusu maddenin (4) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde de bu istisnanın ceza ve ihalelere katılmaktan yasaklama hükümleri ile İdarenin Kapadokya alanına ilişkin faaliyetleri içinde olmayan, İdarenin idari ihtiyaçları ile ilgili mal ve hizmet alımları ile yapım işlerini kapsamadığı açıkça belirtilerek istisnanın unsurları ve çerçevesi kanunla çizilmiştir. Anılan fıkranın üçüncü cümlesinde ise bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esasların Hazine ve Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle düzenleneceği hükme bağlanmak suretiyle kural kapsamındaki mal ve hizmet alımları konusunda ortaya çıkabilecek belirsizliğin önüne geçilmiştir. Dolayısıyla kamu yararı amacı dışında bir amaç güdüldüğü saptanamadığından kuralın belirsiz olduğu söylenemez.

41. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 7., 10. ve 48. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ve Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

Ç. Kanun'un 8. Maddesinin (3) Numaralı Fıkrasının ve (4) Numaralı Fıkrasında Yer Alan "...iki misli artırılır..." İbaresinin İncelenmesi

1. (3) Numaralı Fıkra

a. İptal Talebinin Gerekçesi

42. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla Kapadokya alanının mevcut durumunu bozan veya bozmayan şekilde ayırım yapılarak iki farklı idari para cezası miktarının belirlendiği, idari para cezasını gerektiren fiillerin belirlenmesinin yönetmeliğe bırakılmasının yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu, yaptırıma bağlanan fiillerin kanunla belirlenmesi gerektiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 7. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

43. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

44. 7174 sayılı Kanun'un 8. maddesinin (1) numara fıkrasında Kapadokya alanının tarihî ve kültürel değerleri ile jeolojik/jeomorfolojik dokusunun ve doğal kaynak değerlerinin korunmasına ve yaşatılmasına yönelik alınan tedbirlere aykırı davranılması hâlinde elli bin Türk lirasından iki yüz bin Türk lirasına kadar idari para cezasının uygulanacağı belirtilmiştir. Anılan maddenin (2) numaralı fıkrasında ise (1) numaralı fıkra kapsamına girmeyen, Kapadokya alanının mevcut durumunu bozmayan ve yapısal uygulamalar içermeyen konulara ilişkin belirlenecek tedbirlere aykırılık hâlinde beş yüz Türk lirasından beş bin Türk lirasına kadar idari para cezasının uygulanacağı düzenlenmiştir. Dava konusu kuralla (1) ve (2) numaralı fıkralar uyarınca idari para cezası uygulanacak fiiller ile bu fiillerin aykırılık durumuna göre uygulanacak idari para cezasının miktarının İdare tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirleneceği hükme bağlanmıştır.

45. Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında *“Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez”* denilerek suçun kanuniliği; üçüncü fıkrasında da *“Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur”* denilerek cezanın kanuniliği ilkesi güvence altına alınmıştır. Anayasa'nın anılan maddesinde yer alan *suçta ve cezada kanunilik* ilkesi uyarınca hangi fiillerin yasaklandığının ve bu yasak fiillere verilecek cezaların hiçbir kuşkuyla yer bırakmayacak açıklıkta, anlaşılır ve sınırları belirli olarak kanunda gösterilmesi gerekmektedir. Kişilerin yasak fiilleri önceden bilmeleri düşüncesine dayanan bu ilkeyle temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmaktadır (AYM, E.2020/16, K.2020/33, 25/6/2020, § 15).

46. Kural, ilk olarak Kapadokya alanının tarihî ve kültürel değerleri ile jeolojik/jeomorfolojik dokusunun ve doğal kaynak değerlerinin korunmasına ve yaşatılmasına yönelik alınan tedbirlere aykırı fiiller ile bu fiillerin işlenmesi hâlinde fiilin niteliğine göre elli bin Türk lirasından iki yüz bin Türk lirasına kadar uygulanacak olan idari para cezasının miktarının idare tarafından yönetmelikle belirlenmesini öngörmektedir. İkinci olarak ise Kapadokya alanının mevcut durumunu bozmayan ve yapısal uygulamalar içermeyen

konulara ilişkin belirlenecek tedbirlere aykırı fiiller ile bu fiillerin işlenmesi hâlinde fiilin niteliğine göre beş yüz Türk lirasından beş bin Türk lirasına kadar uygulanacak olan idari para cezasının miktarının idare tarafından yönetmelikle belirlenmesini hükme bağlamaktadır. Ancak Kapadokya alanının tarihî ve kültürel değerleri ile jeolojik/jeomorfolojik dokusunun ve doğal kaynak değerlerinin korunmasına ve yaşatılmasına yönelik alınan tedbirler ile Kapadokya alanının mevcut durumunu bozmayan ve yapısal uygulamalar içermeyen konulara ilişkin belirlenecek tedbirlere aykırı fiiller ile bunlara uygulanacak idari para cezaları konusunda anılan Kanun'da herhangi bir belirlilik bulunmamaktadır. Bu itibarla kural anılan hususların ilk elden yönetmelikle düzenlenmesini öngörmektedir.

47. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 38. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. ve 7. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 38. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 7. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

2. (4) Numaralı Fıkra'da Yer Alan "...iki misli artırılır..." İbaresini

a. İptal Talebinin Gerekçesi

48. Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kural uyarınca bazı kanunlarla yasaklanan fiillerin Kapadokya Alanı sınırları içinde işlenmesi hâlinde idari para cezalarının iki misli artırılarak uygulanmasının haklı ve makul bir sebebinin bulunmadığı, bu durumun eşitlik ilkesini ihlal ettiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 10. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

49. 7174 sayılı Kanun'un 8. maddesinin (4) numaralı fıkrasında; bu maddenin (1), (2) ve (3) numaralı fıkraları uyarınca İdare tarafından belirlenen fiiller dışında kalan ve 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu, 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu, 1/7/2003 tarihli ve 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu ile 22/3/1971 tarihli ve 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu'nda yasaklanan fiillerin Kapadokya alanı sınırları içinde işlenmesi

hâlinde bu kanunlarda tanımlanmış idari para cezalarının iki misli artırılacağı ve bu kanunlarda yetkili kılınan ilgili idarelerin yetkili personelinin katılımı ile tespitini yapılarak İdare tarafından uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Anılan fıkra yer alan “...iki misli artırılır...” ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

50. Anayasa’nın 10. maddesinde “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir./ Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz./ Çocuklar, yaşlılar, özürllüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz./ Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz./ Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.” denilmek suretiyle kanun önünde eşitlik ilkesine yer verilmiştir.

51. Anayasa’nın anılan maddesinde belirtilen kanun önünde eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa’da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez (AYM, E.2020/95, K.2022/3, 26/1/2022, § 25).

52. Eşitlik ilkesi yönünden yapılacak anayasallık denetiminde öncelikle Anayasa’nın 10. maddesi çerçevesinde aynı ya da benzer durumda bulunan kişilere farklı muamele yapılıp yapılmadığı tespit edilmelidir. Yapılacak bu belirlemenin ardından ise farklı muamelenin nesnel ve makul bir temele dayanıp dayanmadığı ve ölçülü olup olmadığı hususları irdelenmelidir. Ölçülülük ilkesi, amaç ve araç arasında hakkaniyete uygun bir dengenin bulunması gereğini ifade eder. Diğer bir ifadeyle bu ilke, farklı muamelenin öngörülen objektif amaç ile orantılı olmasını gerektirmektedir (AYM, E.2021/1, K.2021/32, 29/4/2021, § 32).

53. Kanun koyucu, kuralla Kapadokya Alanı için özel bir düzenleme getirmiş ve 6831 sayılı Kanun, 2872 sayılı Kanun, 4915 sayılı Kanun ile 1380 sayılı Kanun'da yasaklanan fiilleri Kapadokya alanında işleyen kişilere uygulanacak idari para cezalarının iki kat artırılarak uygulanmasını öngörmüştür. Bu itibarla söz konusu yasak fiillerin Kapadokya alanı dışında işlenmesi hâlinde uygulanacak olan idari para cezasına göre farklılık yaratıldığı, dolayısıyla yasaklanan fiillerin işlendiği yere göre kişilerin farklı yaptırımlara tabi kılındığı anlaşılmaktadır.

54. Eşitlik ilkesinin gereği olarak karşılaştırma yapılmaya müsait olacak şekilde benzer durumda olanlar arasından bir kısmı lehine getirilen farklı düzenlemenin bir ayrıcalık tanınması niteliğinde olmaması için nesnel ve makul bir temele dayanması ve ölçülü olması gerekir.

55. Anayasa'nın 63. maddesinin birinci fıkrasında *"Devlet, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır"* denilmektedir. 7174 sayılı Kanun'un 1. maddesinde de bu Kanun'un amacının Kapadokya'nın tarihî, kültürel ve doğal dokusunun korunması, yaşatılması, geliştirilmesi, tanıtılması, gelecek kuşaklara aktarılması ve turizm potansiyelinin geliştirilmesi olduğu belirtilmektedir. Bu itibarla kanun koyucunun dava konusu kuralla bütün olarak korunması gereken bir bölge olan Kapadokya alanı için özel bir düzenleme getirdiği görülmektedir. Dolayısıyla tarihî, kültürel ve doğal özellikleri bir arada barındıran Kapadokya Alanı için kuralla öngörülen ayrımın nesnel ve makul bir temele dayanmadığı söylenemez. Kuralla getirilen idari para cezası artırımının ölçüsüz bir yönünün de bulunmadığı gözetildiğinde kuralın kanun önünde eşitlik ilkesini ihlal etmediği sonucuna varılmıştır.

56. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 10. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

D. Kanun'un 9. Maddesinin (3) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

57. Dava dilekçesinde özetle; Kapadokya Alanı sınırlarının kanunla belirlendiği gözetildiğinde dava konusu kuralla Cumhurbaşkanı'na kanunu değiştirme yetkisinin tanındığı, Kapadokya alanının sınırlarının değiştirilmesinin belediyelerin yetkilerinin sınırlanmasına ve bütçelerinden

Başkanlığa daha fazla aktarım yapılmasına neden olabileceği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 7., 87. ve 127. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

58. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

59. Kapadokya alanının sınırları 7174 sayılı Kanun'a ekli Harita ve Koordinat Listesi'nde belirtilmiştir. Bu itibarla Kapadokya alanının sınırlarının kanunla belirlendiği ve İdarenin görevleri ile yetkilerinin de Kanun'la belirlenen bu alanla sınırlandığı anlaşılmaktadır. Dava konusu kural, Kapadokya Alanının sınırlarının bölgenin kültürel ve doğal varlıkları ile turizm potansiyeli gözönüne alınarak İdarenin teklifi ve Bakanlığın uygun görüşü üzerine Cumhurbaşkanı kararı ile değiştirilebileceğini öngörmektedir.

60. Kuralla Cumhurbaşkanı'na tanınan yetkinin kullanılabilmesi için bölgenin kültürel ve doğal varlıkları ile turizm potansiyelinin gözönüne alınması gerekmektedir. Öte yandan anılan yetkinin kullanılabilmesi, uzman kuruluş olan Başkanlığın teklifi ve onun ilgili olduğu Bakanlığın uygun görüşünün alınması şartına bağlanmıştır. Dolayısıyla kuralın belirsiz olduğu söylenemez.

61. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 7., 87. ve 127. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

62. Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kuralların uygulanmaları hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararlar doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

23/5/2019 tarihli ve 7174 sayılı Kapadokya Alanı Hakkında Kanun'un;

A. 8. maddesinin (3) numaralı fıkrasına yönelik yürürlüğün durdurulması talebinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

B. 1. 5. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “...İdarenin davetiyle...” ibaresine,

2. 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasına,

3. 7. maddesinin (4) numaralı fıkrasının birinci cümlesine,

4. 8. maddesinin (4) numaralı fıkrasında yer alan “...iki misli artırılır...” ibaresine,

5. 9. maddesinin (3) numaralı fıkrasına,

yönelik iptal talepleri 13/12/2022 tarihli ve E.2019/88, K.2022/159 sayılı kararla reddedildiğinden bu fıkralara, cümleye ve ibarelere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

13/12/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V. HÜKÜM

23/5/2019 tarihli ve 7174 sayılı Kapadokya Alanı Hakkında Kanun’un;

A. 5. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “...İdarenin davetiyle...” ibaresinin Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

B. 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasının;

1. “il özel idaresi ve belediyeler” yönünden Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN ile Engin YILDIRIM’ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. “kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları” yönünden Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM ile Yusuf Şevki HAKYEMEZ’in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. 7. maddesinin (4) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR’ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

Ç. 8. maddesinin;

1. (3) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (4) numaralı fıkrasında yer alan "...iki misli artırılır..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

D. 9. maddesinin (3) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

13/12/2022 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. 7174 sayılı Kapadokya Alanı Hakkında Kanun'un (Kanun) 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ve 7. maddesinin (4) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verilmiştir.

A. Kanun'un 6. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrası

2. İptali istenen kural, Nevşehir İl Özel İdaresi, Kapadokya alanındaki belediyeler ile Ürgüp Ticaret ve Sanayi Odası ve Nevşehir Ticaret ve Sanayi Odası bütçesinden Kapadokya Alan Başkanlığına (İdare) aktarılabilecek payın iki katına kadar artırılması yetkisini Cumhurbaşkanına vermektedir. Kuralla Cumhurbaşkanı, İdareye aktarılabilecek gelirler arasında yer verilen il özel idaresi, belediyeler ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının bir önceki yıl kesinleşmiş bütçe gelirlerinden en az yüzde biri oranındaki payı iki katına kadar çıkarmaya yetkili kılınmaktadır.

3. Anayasa'nın 2. maddesinde güvence altına alınan hukuk devletinin vazgeçilmez unsurlarından biri belirlilik ilkesidir. Bu ilke yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir (AYM, E. 2013/39, K. 2013/65, 22/5/2013; İ.K. [GK], B.No: 2019/20904, 15/4/2021, § 47). Hukuki belirliliğin sağlanması, hukuk kurallarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de kanuni düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını ifade eden hukuki güvenlik ilkesinin hayata geçirilmesi bakımından da son derece önemlidir (AYM, E.2020/14, K. 2020/58, 15/10/2020, § 16).

4. Dava konusu kuralda Cumhurbaşkanının hangi kriterlere göre İdareye aktarılabilecek payı iki katına çıkarabileceği belirli değildir. Belirli olan tek husus aktarılabilecek payın iki katına kadar artırılabilir olmasıdır. Bunun dışında Cumhurbaşkanı tanınan yetkinin kullanılmasına ilişkin herhangi bir şart, ilke veya esas belirlenmiş değildir. Dolayısıyla Cumhurbaşkanı bazı yerel yönetimler için herhangi bir artırımda bulunmama ile ayrılan payı iki katına kadar artırma şeklindeki geniş bir takdir yetkisine sahiptir. Bu yetkinin kullanılma şartlarının belirli ve öngörülebilir olmadığı açıktır. Dolayısıyla,

aktarılabacak payların artırılmasının şartlarına dair hemen hiçbir düzenleme yapılmadan, konunun tamamen Cumhurbaşkanının takdirine bırakılması kuralı belirsiz kılmaktadır.

5. Diğer yandan, Anayasa'nın 127. maddesinde öngörülen yerel yönetimlerin özerkliği ilkesi yerinden yönetimin olmazsa olmaz şartlarından biri olan *mali özerkliği* de kapsamaktadır. Mahalli idarelerin mali özerkliği kendi mal varlığının, bağımsız gelir kaynaklarının ve bütçelerinin bulunması kadar, bunları seçilmiş organları eliyle kullanma yetkisini de ifade etmektedir. Dolayısıyla mali özerkliğin ön şartı yerel hizmetlerin yerine getirilebilmesi için yeterli mali kaynaklara sahip olmaktır. Bu sebeple Anayasa'nın 127. maddesinin altıncı fıkrasına göre mahalli idarelere *"görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır"*.

6. Benzer şekilde, Anayasa'nın 135. maddesi uyarınca kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında, gizli oyla seçilen kamu tüzelkişilikleridir. Her ne kadar 135. madde bu kuruluşlar üzerinde denetim yetkisi olduğunu belirtse de bu yetkinin sınırsız olmadığı, söz konusu kuruluşların idari ve mali özerkliğe sahip oldukları bilinmektedir.

7. Mahalli idarelerin ve meslek kuruluşlarının mali özerkliği, hiç kuşkusuz bu idarelerin seçilmiş organlarının mali konulara ilişkin karar alma süreçlerinin dış etkilere karşı korunmasını da gerektirmektedir. Bu manada anılan idarelerin bütçelerinden -seçilmiş organlarının kararı olmaksızın- İdareye aktarılmak üzere pay ayrılmasına ve bu kapsamda aktarılabacak payın iki katına kadar artırılmasına ilişkin kurallar, söz konusu idarelerin mali özerkliğine müdahale niteliğindedir.

8. Kapadokya Alan Başkanlığının görevlerinden bir kısmının zaten mahalli idareler tarafından yerine getirilmesi gereken görevler olduğu kabulünden hareketle mahalli idarelerin mali özerkliğine yönelik müdahalenin meşru bir amacının olduğu söylenebilir. Ancak bu yeterli değildir. Müdahalenin mali özerklik ilkesini ihlal etmemesi için belirli, öngörülebilebilir ve ölçülü olması da gerekmektedir.

9. Bu kapsamda mahalli idarelerin bütçelerinden pay ayrılması gibi, ayrılan payın iki katına kadar artırılması yetkisini başka hiçbir şart ve

ölçüt öngörmeden Cumhurbaşkanına veren dava konusu kuralın da anılan idarelerin karar alma süreçlerini etkileyeceği izahtan varestedir. Bu sebeple kural Anayasa'nın 127. maddesinde güvenceye alınan mahalli idarelerin mali özerkliği ilkesiyle de bağdaşmamaktadır.

10. Kaldı ki, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının bütçelerinden İdareye aktarılabacak payın iki katına kadar artırılmasını öngören kuralın haklı bir nedeninin olduğunu da söylemek mümkün değildir. Zira payların aktarılacağı Kapadokya Alan Başkanlığının faaliyetlerinin, mahalli idarelerinden farklı olarak, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının işlevlerine hizmet ettiği de söylenemez.

11. Öte yandan, ayrılan payın *iki katına* kadar çıkarılması orantılı da değildir. Bu sebeplerle dava konusu kural, temel esasları ve şartları belirlenmeden mahalli idarelerden ve meslek kuruluşlarının bütçelerinden ayrılan payları iki katı gibi orantılı olmayan bir şekilde artırılması Anayasa'nın 127. ve 135. maddelerine de aykırılık teşkil etmektedir.

12. Açıklanan gerekçelerle kural, Anayasa'nın 2., 127. ve 135. maddelerine aykırıdır.

B. Kanun'un 7. Maddesinin (4) Numaralı Fıkrası

13. İptali istenen kural, Kapadokya Alan Başkanlığının görevlerine ilişkin mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'na tabi olmadığını hüküm altına almaktadır.

14. Çoğunluk kararında da belirtildiği üzere, devlet harcamalarında 4734 sayılı Kanun'un uygulanmasını zorunlu kılan bir anayasal hüküm bulunmamaktadır. Dolayısıyla *“kanun koyucu kamu hizmetlerinin görülmesinde ihtiyaç duyulan farklı nitelikteki mal ve hizmetler yönünden durumun gerektirdiği ölçüde farklılaşan ihale usulleri belirleyebilir”* (§ 38).

15. Kuşkusuz bu cümledeki kilit kavram *“kanun koyucu”*dur. Kanun koyucunun, Anayasa'nın 2. maddesinde güvence altına alınan demokratik hukuk devletin vazgeçilmez unsurları olan şeffaflık, rekabet, eşit muamele, güvenilirlik, gizlilik, hesap verebilirlik ve kamuoyu denetimi gibi ilkeleri dikkate almak suretiyle farklı ihale usulleri belirlemesi mümkündür.

16. Bu kapsamda, kamu kurumlarını 4734 sayılı Kanun'dan muaf kılan kanuni düzenlemelerin anayasallık denetimi yapılırken getirilen farklı usulün söz konusu ilkelere uygunluğu incelenecektir. Bunun için de öncelikle *hangi usul ve esaslar çerçevesinde* ihale yapılacağı, mal ve hizmet alımlarında hangi yasal hükümlere bağlı olacağının *kanunda* belirlenip belirlenmediğinin tespiti gerekir.

17. Esasen ihale usulüne dair hususlar, kamu gelirlerinin harcanmasının denetlenmesini öngören bütçe hakkı ile bireylerin temel hak ve özgürlüklerini de yakından ilgilendirmektedir. Bu sebeple kamu ihalelerine ilişkin olarak kanunla düzenleme konusunda daha da özen gösterilmesi gerekir.

18. Bu açıklamalar ışığında dava konusu kurala bakıldığında, İdarenin mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin 4734 sayılı tabi olmadığı hususunda herhangi bir belirsizliğin bulunmadığı görülmektedir. Lakin ihalelerde hangi yasal hükümlerin uygulanacağı hususu belirli değildir. Başka bir ifadeyle Anayasa'ya aykırılık, iptali istenen kuralla İdarenin Kamu İhale Kanunu'ndan muaf tutulmasından değil, hangi *kanun* hükümlerine tâbi olacağının belli olmamasından kaynaklanmaktadır.

19. Çoğunluğa göre, "*kural kapsamındaki mal ve hizmet alımları konusunda ortaya çıkabilecek belirsizliğin*" çıkarılacak yönetmelikle engellenmesi mümkün olabilecektir (§ 40). Aslında bu cümle iptali istenen kuraldaki belirsizliğin açık ifadesidir. Zira, temel hak ve özgürlükleri ilgilendiren bir kanun hükmünün anlam ve kapsamı ancak yönetmelik gibi ikincil nitelikteki düzenleyici işlemlere müracaat edilerek tespit edilebiliyorsa bu durum söz konusu kanun hükmünün belirsiz olduğu anlamına gelir. Ayrıca yönetmelik hükümleri idarenin zamana ve mekâna göre farklılaşabilecek iradesiyle değişebileceğinden, kanun hükümlerinin bu yolla genişletilip daraltılması mümkündür.

20. Kaldı ki, dava konusu kural İdarenin hangi usulle ihale yapılacağına dair hiçbir esas, ilke ve çerçeve belirlemeden sadece 4734 sayılı Kanun'a tabi olunmadığını belirtmekte, kuralın da içinde bulunduğu madde konunun düzenlenmesini yönetmeliğe bırakmaktadır. Oysa yukarıda ifade edildiği gibi (§ 14) Anayasa bu hususların kanun koyucu tarafından düzenlenmesini gerektirmektedir. Anayasa'nın kanunla düzenlenmesini öngördüğü konuların hiçbir ilke, esas ve çerçeve belirlenmeden yönetmeliğe bırakılması

sadece belirlilik ilkesine değil, aynı zamanda Anayasa'nın 7. maddesinde korunan yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesine de aykırılık teşkil edecektir (benzer yönde bir muhalefet şerhimiz için bkz. AYM, E.2021/132, K.2022/69, 01/06/2022, Karşıoy Gerekeçesi, §§ 1-8).

21. Yukarıda (A) ve (B) başlıkları altında açıklanan gerekçelerle dava konusu kuralların iptali gerektiğini düşündüğümden, aksi yöndeki çoğunluk kararına katılmıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. **7174 sayılı Kanunun 6. maddesinin 2. fıkrasında** “il özel idaresi ve belediyeler” ibaresi ile “kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları” yönünden, Cumhurbaşkanına idareye aktarılabacak gelirlerin pay oranında iki katına kadar artırma yetkisi verilmektedir. Mahkememiz çoğunluğu bu kuralın mahalli idareler yönünden bir müdahale oluşturmakla birlikte mahalli müşterek ihtiyaçların karşılanmasıyla ilgili olduğu ve artırma yetkisinin ölçüsüz bulunmadığı gerekçeleriyle iptal isteminin reddi gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

2. Anayasa'nın 127. maddesi uyarınca mahalli idareler, 135. maddesi uyarınca da kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları yönünden idari ve mali özerklik söz konusudur. Kanunla getirilen kural mahalli idareler ve meslek odaları yönünden mali özerkliklerine yönelik bir müdahale niteliğindedir. Yasama yetkisinin asliliği ve genelliği ilkeleri gereği yasa koyucu elbette ihtiyaç duyduğu konuda düzenleme yapabilir. Bununla birlikte yapılan düzenlemelerin Anayasal ilkelere uygun olması zorunludur. Hukuk devleti ilkesi açısından yasla düzenlemelerin belirli, öngörülebilir ve keyfi kullanıma karşı güvenceler içermesi gerektiği gibi kuralın meşru bir amacının bulunması da gerekir. Bu meyanda yasa ile meşru amaç doğrultusunda belirli bir konudaki anayasal hukuki kurumlara müdahale için elverişli, gerekli ve orantılı bir yöntem tesis edilebilir. Bu açıdan bakıldığında

gelirlerinden yapılacak kesintinin meslek odalarının üyelerine ilişkin bir faaliyetle ilgili bulunmadığı gözetildiğinde incelenen düzenlemenin meşru amacının bulunduğu söylenememektedir. Bu durumda kuralda öngörülen müdahale yönteminin elverişli ve gerekli olduğu da söylenemez. İncelenen kural bu yönleriyle Anayasaya aykırı olduğundan iptal edilmelidir.

3. Kanunun 7. maddesinin 4 numaralı fıkrasının birinci cümlesi ile idarenin mal ve hizmet alımları ve yapım işlerinin 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa tabi olmadığı düzenlenmiştir. Bu durumda sözü edilen alım ve yapım işlerine ilişkin ihale usulünün idare tarafından belirleneceği anlaşılmaktadır.

4. Anayasa'nın 7. maddesinde, yasama yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğu ve bu yetkinin devredilemeyeceği öngörülmüştür. Herşeyden önce Anayasanın siyasal ve hukuki sistemi içerisinde yasama yetkisinin TBMM'ne hasredilmiş olmasının temel anlamının yönetilenler için yasal bir hukuki ve idari düzen güvencesini sağlamak olduğu gözden uzak tutulmamalıdır. Buna göre, kanun ile düzenlenmesi öngörülen konularda, yürütme organına genel, sınırsız, esasları ve çerçevesi belirsiz bir düzenleme yetkisi verilmesi, yasama yetkisinin devri anlamına geleceğinden böyle bir düzenleme Anayasa'nın 7. maddesine aykırı düşer. Ancak, kanunda temel esasların ve çerçevenin belirlenmesi koşuluyla, uzmanlık ve teknik konulara ilişkin ayrıntıların düzenlenmesinin yürütmeye bırakılması Anayasa'ya aykırılık oluşturmaz.

5. Diğer taraftan kamu harcamalarının ve hizmet ve mal alımlarının düzenlendiği ihale mevzuatının bu alanda olması gereken rekabet, saydamlık, kamu kaynağının verimli kullanılması, eşitlik, öngörülebirlilik ilkelerini güvenceye bağladığı ifade edilmeli ve bu ilkelerin demokratik devlet ilkesi, hukuk devleti ve hukuki güvenlik ilkelerinin bir gereği ve yansıması olduğu söylenmelidir.

6. Anayasa'nın 2. maddesinde hukuk devleti ilkesi düzenlenmiştir. Kanunların kamu yararının sağlanması amacına yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ilkesini gözetmesi hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu nedenle, kanun koyucunun hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanması gerekir. Öte

yandan kanun koyucunun idareye düzenleme yapma yetkisi vermesi kamu hizmetinin gerekleri bakımından bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır. Anayasa'nın 8. maddesinde yer alan, *“yürütme yetkisi ve görevi Anayasa'ya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir”* hükmünün anlamı da budur. Bununla birlikte kanunla düzenlenmesi gerekli konularda daha sıkı bir değerlendirme gerekiyor olsa da genel olarak kanunda idareye yetki verilmesini gerektiren hususlarla ilgili olarak da temel ilkelere ilişkin hiçbir belirleme yapılmadan ve idari düzenlemenin kapsamı çizilmeden genel bir ifade ve ibareyle yetki verilmesi Anayasa'nın 7. maddesinde düzenlenen yasama yetkisinin devri anlamına gelecektir. Başka deyişle böyle bir durumda idarenin anayasa uyarınca türevsel olan yetkisi asli niteliğe dönüştürülmüş ve yönetilenlerin anayasal güvencesi de ortadan kaldırılmış olur.

7. İdareye verilen yetkinin hangi durum ve şartlarda kullanılacağına ilişkin kurallar kimi zaman kanunun diğer bir hükmünde de açıklanıyor olabilir. Buna karşın incelenen kurallarda ve Kanunun diğer bir hükmünde verilen yetkinin konusu dışında bir belirleme yapılmamıştır. Kurala göre Türkiye Cumhuriyeti'nin düzenleyeceği uluslararası organizasyon ve toplantılardan hangilerinin hangi neden veya kriter ya da ihtiyaçla ihale sürecinden muaf tutulması gerektiğine ilişkin bir ölçüt konulmaksızın, idarenin bunlardan bazılarını bu kapsamda görebileceği kabul edilmiştir. Yetki veren kanunda kamu hizmet ve mal satın almalarına ilişkin temel güvencelerin yer almaması hukuk devleti ilkesi açısından da bir sorun oluşturmaktadır. İncelenen kuralın, gerek hukuk devleti ve hukuki belirlilik ilkeleri açısından gerekse yasama yetkisinin devri yasağına aykırılık dolayısıyla Anayasa'nın 2. ve 7. maddelerine aykırı olduğu için iptal edilmesi gerektiği görüşündeyim.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

A) 7174 Sayılı Kapadokya Alanı Hakkında Kanun'un 6. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrası Yönünden,

1. Dava konusu kural, mahalli idareler niteliğindeki Nevşehir İl Özel İdaresi ve Kapadokya alanındaki belediyeler ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları olan Ürgüp Ticaret ve Sanayi Odası ve Nevşehir Ticaret ve Sanayi Odası bütçelerinden idareye gelir olarak aktarılacak yüzde bir oranını yüzde ikiye kadar arttırma yetkisini Cumhurbaşkanına vermektedir.

2. Kural hakkında ilk olarak mahalli idareler çerçevesinde bir değerlendirme yapılacaktır. Daha sonra ise ticaret ve sanayi odaları açısından kural ele alınacaktır.

3. Anayasa'nın 127. maddesinde yer alan yerel yönetimlerin özerkliği ilkesi yer almaktadır. Mahkememize göre özerklik, kişi ve kuruluşların kendi faaliyetlerine ilişkin kararları alma ve uygulama konusunda gerekli yetkiyle donatılmış olması anlamına gelmektedir. Bu aynı zamanda kurumların dış etkilere karşı korunmasını ifade eder. Kamu kuruluşlarına özerklik tanınmasının nedeni faaliyetlerini hizmetin gereklerine ve kamu yararına uygun bir şekilde sürdürmelerini güvence altına almaktır (AYM, E.2018/7, K.2018/80, 5/7/2018, § 41).

4. Yerel yönetimlerin özerkliği ilkesi mali özerkliği de kapsamaktadır. Mahalli idarelerin mali özerkliği bu idarelerin merkezi yönetimin malvarlığından ayrı malvarlığına sahip olmalarını, mali kaynaklarının bir bölümünü yerel vergi ve harçlardan oluşturmalarını, gelirlerini ve varlıklarını kendi amaçlarına uygun bir biçimde kullanabilmelerini ve bağımsız gelir kaynakları ve bir bütçe sistemine sahip olmaları gibi ölçütler içermektedir. Anayasa'nın 127. maddesinin altıncı fıkrasının son cümlesinde yer alan *"Bu idarelere görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır"* düzenlemesi de mahalli idarelerin mali özerkliğinin anayasal koruma altından olduğunu ifade etmektedir (AYM, E.2018/7, K.2018/80, 5/7/2018, § 42).

5. Yürütme organına kuralda sayılan mahalli idarelerin gelirlerinin bir kısmını başka bir kuruma aktarması hususunda belirlenen oranın arttırılması yetkisi verilmesi belediyelerin mali özerkliğini sınırlandıran bir müdahaleye neden olmaktadır.

6. Bu müdahalenin çoğunluk görüşünde ifade edilen meşru amacı olmakla birlikte katkı payı oranının yüzde yüz arttırılabilmesinin önüne açan kural orantısızdır, zira mahalli idarelerin mali kaynakları üzerindeki tasarruf haklarının merkezi yönetimce ciddi olarak kısıtlanmasına yol açabilecektir.

7. Belirtilen gerekçeyle kural mahalli idareler yönünden Anayasa'nın 127. maddesiyle bağdaşmamaktadır.

8. Dava konusu kural meslek odalarının mali özerkliğine müdahale etmektedir. Anayasa'nın 135. maddesinde kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının "...belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak maksadı..." taşıyacakları hüküm altına alınmıştır.

9. Ürgüp Ticaret ve Sanayi Odası ve Nevşehir Ticaret ve Sanayi Odası bütçelerinden Kapadokya Alan Başkanlığına aktarılacak en az yüzde bir oranındaki katkının Cumhurbaşkanınca en az yüzde iki arttırılabilmesi Anayasa'nın 135. maddesinde bir önceki paragrafta saydığımız meşru amaçların gerçekleştirilmesine herhangi bir katkı sunmamaktadır. Kapadokya Alan İdaresinin sunduğu hizmetlerin sanayi ve ticaret odalarının görev ve işlevlerine nasıl bir katkı sunacağı belli değildir. Dolayısıyla kuralla yapılan müdahalenin meşru bir amacı bulunmamaktadır.

10. Kuralla, belirtilen ticaret ve sanayi odalarına mali bir külfet getirilerek onların rızasını aramadan bütçelerinin bir kısmının idareye aktarılmasının öngörülmesi bu kuruluşların mali özerkliğini zedelemektedir.

11. Yukarıda ifade edilen gerekçelerle kural ticaret ve sanayi odaları yönünden Anayasa'nın 135. maddesine aykırı düşmektedir.

B) 7174 Sayılı Kapadokya Alanı Hakkında Kanun'un 7. Maddesinin (4) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesi Yönünden

12. Dava konusu kural, İdarenin görevlerine ilişkin mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin 4734 sayılı Kamu İhale Kanunun'un kapsamı dışında tutulmasını öngörmektedir.

13. Hukuk devleti ilkesi kamu parasının harcanmasında şeffaflık, rekabet ve eşit muamele gibi ilkelere dikkat edilmesini gerekli kılmaktadır. Mücbir sebepler veya olağanüstü hallerde bu ilkelere istisnai olarak uyulmayabilir. Ancak, kuralda istisani durumlara yer verilmemiştir. Aynı coğrafi alanda benzer hizmetler sunan belediye ve il özel idaresi gibi yerel yönetimler 4734 sayılı Kanun kapsamındadır. Kuralın öngördüğü muafiyet belli bir proje veya işle sınırlı olmayıp, süreklilik arz etmektedir.

14. Kapadokya Alan Başkanlığı'nın görevlerine ilişkin mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin 4734 sayılı Kamu İhale Kanunun kapsamı dışında bırakılmakla beraber 4734 sayılı Kanun'da sayılan saydamlık, rekabet, eşit muamele, güvenilirlik, gizlilik ve kamuoyu denetimi esas alınarak belirlenen usullere benzerlik taşıyan başka bir usule kuralda rastlanmamaktadır. Alan Başkanlığının yapacağı ihalelerin nasıl gerçekleştirileceği ve denetleneceği belli değildir.

15. Açıklanan gerekçeyle, dava konusu kural Anayasa'nın 2. maddesinde güvencelenen hukuk devleti ilkesine aykırılık taşımaktadır.

Üye
Engin YILDIRIM

KARŞIOY GEREKÇESİ

7174 sayılı Kanunun 7. maddesinin (4) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin Anayasaya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine karar verilmiştir.

Çoğunluğun red kararının gerekçesinde; devlet harcamalarında 4734 sayılı Kanunun uygulanmasını zorunlu kılan bir anayasal kural bulunmadığı ve kanun koyucunun bazı mal ve hizmet alımlarında farklı ihale usulleri benimseyebileceği, ancak anılan Kanunda belirlenen usullerin dışına çıkılırken hukuk devleti ilkesinin gereği olan kamu yararı amacının gözetilmesi gerektiği, kuralla öngörülen istisnanın İdarenin görevlerine ilişkin mal ve hizmet alımları ve yapım işleriyle sınırlandırıldığı ve diğer

ihtiyaçlarıyla ilgili alım ve yapım işlerini kapsamadığı açıkça belirtilerek istisnanın çerçevesinin kanunla çizildiği, fıkranın son cümlesinde uygulamaya ilişkin usûl ve esasların Hazine ve Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Kültür ve Turizm Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle düzenleneceği hükme bağlanmak suretiyle de belirsizliğin önüne geçildiği, dava konusu kuralda kamu yararı amacı dışında bir amaç güdüldüğünün söylenemeyeceği, dolayısıyla hukuk devleti ilkesine aykırılık bulunmadığı ifade edilerek red sonucuna ulaşılmıştır.

Dava konusu kural, Kapadokya Alan Başkanlığının (İdarenin) görevlerine ilişkin mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin 4734 sayılı Kanun hükümlerine tâbi olmadığını hükme bağlamaktadır. Bu sebeple, kararda da belirtildiği üzere İdarenin görev alanındaki mal ve hizmet alımları ile yapım işlerine ilişkin ihalelerde 4734 sayılı Kanun hükümleri uygulanmayacaktır.

İncelenen kuralın madde gerekçesinde ve çoğunluğun red gerekçesinde yer verilen amaçlar ile bunları gerçekleştirmeye yönelik olarak yürütülen faaliyetlerin 4734 sayılı Kanunda öngörülen usullerden ayrılmasını gerektirdiği kabul edilse bile İdarenin mal ve hizmet alımları ile yapım işleri bakımından uygulanacak usûl ve esasları tamamen belirsiz hâle getiren, bu konuda uyulacak temel kuralları belirlemeden ve çerçeveyi çizmeden Bakanlığın çıkaracağı yönetmelikle düzenleme yapılmasını öngören kuralla ilgili olarak çoğunluğun ulaştığı red sonucuna katılmak mümkün değildir.

Öncelikle, kuralın getiriliş amacının, İdarenin 4734 sayılı Kanundaki hükümlere tâbi olmamasını gerektirdiği yönündeki mezkûr gerekçelerin, söz konusu işlemlere ilişkin olarak Kanunda hiçbir usûl ve esas öngörülmemesinin nedenlerini açıklamadığını belirtmek gerekir.

Başka bir ifadeyle, 4734 sayılı Kanunda öngörülen usûl ve esaslara tâbi olmayacak ihalelerin İdarenin görevlerine ilişkin mal ve hizmet alımları ile yapım işlerine ilişkin olanlarla sınırlı olduğu belirtilerek Kanuna getirilen istisnanın çerçevesinin çizildiği yönündeki açıklamalar, bu ihalelerin anılan Kanunda öngörülenler yerine hangi usûllere ve ilkelere tâbi olacağı konusunda oluşan boşluğu izah etmemektedir.

Kamu kaynaklarını kullanan bazı kuruluşlara, amaçları doğrultusunda bir esneklik tanınmasında istisnâ bazı hâllerde fayda veya zorunluluk olduğunda şüphe bulunmamakla birlikte, bunun hiçbir usûle ve esasa bağlı olmadan faaliyette bulunabilme imkânı tanınması anlamına gelmediği açıktır.

Bilindiği gibi, Anayasanın 2. maddesinde öngörülen hukuk devleti ilkesi, yönetilenler gibi yönetenlerin de hukuka bağlı olmasını ve yapılacak kanunî düzenlemelerde kamu yararı amacının gözetilmesi yanında, diğer şartlarla birlikte belirlilik ilkesine uyulmasını da gerektirir.

Hukuk devletinin unsurlarından biri olan belirlilik ilkesi ise, kanunî düzenlemelerin herkes yönünden herhangi bir tereddüde ve şüpheyi yer bırakmayacak şekilde açık, net, anlaşılır, nesnel ve sınırlarının belirli olmasını, ayrıca keyfiliğe yol açmayacak bir içeriğinin bulunmasını; hukukî güvenlik ilkesiyle bağlantılı olarak da normların öngörülebilir olmasını ve kanunda belirli bir kesinlik içinde hangi somut olgulara hangi sonuçların bağlandığının görülebilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu ilke yasama organının takdir yetkisini hukuk devleti ilkesine uygun şekilde, anayasal sınırlar içinde kullanıp kullanmadığının belirlenmesi bakımından da önem taşımaktadır (geniş açıklama için bkz. 3/6/2021 tarihli ve E.2020/9, K.2021/37 sayılı karara ilişkin karşıoy gerekçem. Ayrıca bkz. 1/6/2022 tarihli ve E.2021/132, K.2022/69 sayılı karara ilişkin karşıoy gerekçem).

Bu ilke uyarınca kanun hükümleri, muhtemel muhatapları başta olmak üzere bütün ilgililerin, bir işlem veya fiilin belirli şartlarda ne tür sonuçlar doğurabileceğini makul bir düzeyde öngörmelerini mümkün kılacak ve kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına imkân tanımayacak şekilde düzenlenmeli ve idareye verilen takdir yetkisinin kapsamı ve uygulama usûlü açık olarak belirlenmelidir.

Yukarıda atıf yapılan karşıoy gerekçelerimde de ifade edildiği üzere, kanunî düzenlemelerde, mezkûr ilkelere ilişkin şartların aranması, bu ilkelere uygun bir düzenleme yapılmadığı takdirde bunlara dayanılarak mutlaka keyfi ikincil düzenlemeler veya bireysel işlemler yapılacağı anlamına gelmediği gibi kanun hükmündeki belirsizlik hukukî güvenlik ilkesiyle bağdaşmayan sonuçlar da doğurmayabilir. Ancak Anayasanın 2. maddesinde öngörülen hukuk devleti ilkesinin gereği olan bu ilkeler, Anayasaya uygunluk denetiminde, uygulamadan ve kanunun verdiği yetkiye dayanılarak yapılan

düzenleyici veya bireysel idarî işlemlerden bağımsız olarak, sadece kanun hükmü üzerinden değerlendirilir ve bu değerlendirmeye göre mezkûr işlemlerin dayanacağı, muhataplarınca öngörülebilir bir normun bulunup bulunmadığı tespit edilir.

Mal ve hizmet alımları ile yapım işleri gibi devlet harcamalarında 4734 sayılı Kanunun uygulanmasını zorunlu kılan özel bir Anayasa hükmü bulunmamakla birlikte, hukuk devleti ilkesi, kamu kaynakları ile yapılacak ihalelerde -diğer bütün kamu harcamalarında olduğu üzere- şeffaflığın ve rekabetin sağlanmasını, güvenilirliği, katılımcılara eşit muamele yapılmasını ve kamuoyu denetimine imkân verilmesini, böylece kamu kaynaklarının kamu yararına uygun şekilde kullanılmasını zorunlu kılar.

Daha üstün bir kamu yararının söz konusu olduğu çok istisnaî ve zorunlu hâllerde, yine bu ilkeler gözetilerek, yasama organı tarafından genel olarak belirlenen usûl ve esasların dışına çıkılması mümkün olsa da, bu durumda uygulanacak kuralların da yine yukarıda belirtilen ölçütlere uygun olarak yasama organı tarafından belirlenmesi gerekir. Dava konusu kuralda ise herhangi bir ilke öngörülmeden, bunların yerine uygulanacak usûl ve esasların Bakanlıkça belirleneceği hükme bağlanmış ve Bakanlığa bunları düzenleme konusunda belirsiz ve sınırsız bir yetki tanınmıştır.

Mahkememizin daha önceki birçok kararında, hiçbir usûl ve esas öngörülmeden konunun alt düzenleyici işlemlerle düzenleneceğini belirten genel nitelikli yetkilendirme hükümleri yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesi yanında belirlilik ilkesine de aykırı bulunmuştur. Fıkranın dava konusu olmayan cümlelerinde, İdarenin görevlerine ilişkin olma, yani Kapadokya Alanıyla ilgili faaliyetlerden olma şartı dışında hiçbir kriter öngörülmeden, fıkranın uygulanmasına ilişkin usûl ve esasların yönetmelikle düzenlenmesinin öngörülmesiyle yetinildiği dikkate alındığında, incelenen kuralda belirlilik ilkesine aykırılık görülmemesi yerleşik içtihadımızla da çelişmektedir.

Kısaca, incelenen kuralda veya Kanunun başka hükümlerinde yahut diğer kanunlarda konunun temel esasları herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde ve belli bir kesinlik içinde açık, net, anlaşılır ve nesnel olarak düzenlenmeden İdarenin görevlerine ilişkin mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin 4734 sayılı Kanuna tâbi olmayacağının öngörülmesi,

yukarıda belirtilen ilkelere aykırılık oluşturacak nitelikte bir belirsizliğe yol açmıştır.

Bu sebeplerle, dava konusu kuralın Anayasanın 2. maddesine aykırı olduğu ve iptal edilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluğun aksi yöndeki kararına karşıyım.

Üye
M. Emin KUZ

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 23/5/2019 tarihli ve 7174 sayılı Kapadokya Alanı Hakkında Kanun'un 6. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile 7. maddesinin (4) numaralı fıkrasının ilk cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığı şeklindeki kararına katılmamaktayım.

2. Dava konusu 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasında *"Birinci fıkranın (a) bendinde belirtilen pay oranını iki katına kadar artırmaya Cumhurbaşkanı yetkilidir."* hükmüne yer verilmektedir. Aynı maddenin (1) numaralı fıkrasının (a) bendindeki *"Ürgüp Ticaret ve Sanayi Odası ve Nevşehir Ticaret ve Sanayi Odasının"* şeklindeki ibare yönüyle dava konusu fıkranın Anayasa'ya aykırı olduğu için iptali gerektiği kanaatindeyim.

3. Kapadokya Alanının tarihî ve kültürel değerleri ile jeolojik/jeomorfolojik dokusunun ve doğal kaynak değerlerinin korunması, yaşatılması, geliştirilmesi, tanıtılması, gelecek kuşaklara aktarılması, planlanması, yönetilmesi ve denetlenmesi amacıyla kurulan idareye aktarılacak gelirlerin düzenlendiği 7174 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasıyla aynı zamanda (1) numaralı fıkrada belirtilen Ürgüp Ticaret ve Sanayi Odası ve Nevşehir Ticaret ve Sanayi Odasının bir önceki yıl kesinleşmiş bütçe gelirlerinden en az yüzde bir oranında ayrılarak bu İdareye aktarılacak paylar da Cumhurbaşkanı tarafından iki katına kadar artırılabilir.

4. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları şeklinde kurulmuş olan Ürgüp Ticaret ve Sanayi Odası ve Nevşehir Ticaret ve Sanayi Odasının

bir önceki yıl kesinleşmiş olan bütçe gelirlerinin en az yüzde birinin kesilip Kapadokya alanı ile ilgili olarak bu Kanun'la kurulan İdareye aktarılmasının öngörüldüğü maddede dava konusu (2) numaralı fıkradaki hükümle bu pay oranının bu meslek kuruluşlarının onayı veya kararı aranmaksızın Cumhurbaşkanlığı tarafından iki katına kadar artırılması öngörülmektedir.

5. Kapadokya Alanının tarihî ve kültürel değerleri ile jeolojik/jeomorfolojik dokusunun ve doğal kaynak değerlerinin korunması, yaşatılması, geliştirilmesi, tanıtılması, gelecek kuşaklara aktarılması, planlanması, yönetilmesi ve denetlenmesi amacıyla bir İdarenin kurulması ve bu idareye Kanun'la bazı kaynakların sağlanmasının kamu yararı amacıyla yapıldığı konusunda kuşku bulunmamaktadır. Ancak Kanun'la bu idareye kaynak sağlanırken anayasal kurallara uygun bir düzenleme yapılması Anayasa'nın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkesinin zorunlu bir sonucudur.

6. Bilindiği üzere Anayasa'daki düzenlemede kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ayrı kamu tüzelkişiliği ve ayrı bütçeye sahip birer meslek kuruluşu olarak bunların idari özerkliği de belirgin bir nitelik olarak göze çarpmaktadır. Anayasa'nın 135. maddesinde kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının *"belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, meslekî faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlâkını korumak"* amacıyla kurulmasına vurgu yapılmaktadır.

7. Bu biçimdeki bir meslek kuruluşu şeklinde kurulan ve idari özerkliği ön planda olan ve yerinden yönetim esasına göre çalışan Ürgüp Ticaret ve Sanayi Odası ve Nevşehir Ticaret ve Sanayi Odası isimli kamu kurumlarının bütçe gelirlerinden Kapadokya Alanı ile ilgili olarak kurulan İdareye aktarılacak payı merkezi idarede yer alan Cumhurbaşkanının iki katına kadar artırabilmesi bu meslek kuruluşlarının özerkliği ile çelişmektedir.

8. Bu nedenle Kanun'un 6. maddesinin dava konusu (2) numaralı fıkrasının aynı maddenin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde belirtilen *"Ürgüp Ticaret ve Sanayi Odası ve Nevşehir Ticaret ve Sanayi Odası"* yönünden Anayasa'nın 135. maddesine aykırılık gerekçesiyle iptali gerekmektedir.

9. 7174 sayılı Kapadokya Alanı Hakkında Kanun'un 7. maddesinin (4) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğu için iptali gerektiği kanaatinde

olduğum ilk cümlesi Kapadokya alanı ile ilgili olarak bu Kanun'la oluşturulan İdarenin görevlerine ilişkin mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'na tabi olmayacağını düzenlemektedir.

10. Esasında bir idari birimin görevleri ile ilgili mal ve hizmet alımları ve yapım işlerinin 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'na tabi tutulması şeklindeki bir Anayasal zorunluluktan bahsedilmesi mümkün değildir. Bununla birlikte Kanun'da bu idari birimlerin mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin keyfiliğe karşı hangi kurallara tabi tutulması gerektiği düzenlenmek durumundadır. Bunun içindir ki şeffaflık ve hesap verebilirlik bağlamında mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinde kamuoyu denetimi, eşit muamele, rekabet ve saydamlık gibi hususların Kanun'da sağlanmamış olması dava konusu hükmü Anayasa'nın 2. maddesindeki hukuk devleti ilkesine aykırı hale sokmaktadır.

11. Kuralın Anayasa'ya aykırılık gerekçeleri olarak bu kurala benzer bir başka kuralın Anayasa'ya uygunluk denetimi bağlamında yazdığım karşıoydaki gerekçeler bu kuralla ilgili Anayasa'ya aykırılıkta da geçerlidir. (Bu konudaki karşıoy gerekçelerim için bkz.: E.2021/132, K.2022/69, 01/06/2022, §§ 5-11)

12. Yukarıda sıralanan gerekçelerle kural bu koşulları sağlamaktan uzak olduğundan Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olup iptali gerekmektedir.

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞI OY

1. 7174 sayılı Kapadokya Alan Başkanlığının Kanunun 7. maddesinin 4. Cümlesiyle Kapadokya Alan Başkanlığının görevlerine ilişkin mal ve hizmet alanlarıyla yapım işlerini 4734 sayılı kanun dışında tutan kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığı yönündeki sayın çoğunluğun görüşüne aşağıda belirttiğim gerekçelerle katılmadım.

2. Kapadokya Alan Başkanlığının görevlerine ilişkin mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin 4734 sayılı kanun kapsamı dışında bırakılmasında kararda belirtildiği üzere bir kamu yararı olduğu ifade edilebilir. Ancak yönetenlerin ve yönetilenlerin hukuka bağlı olduğu hukuk devletinde kamu parasının şeffaflık, rekabet, eşit muamele gibi ilkelere bağlı olmasında da önemli bir kamu yararı vardır.

3. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti ilkesi mahkememizin kararlarında da geçtiği üzere " eylem ve işlemler hukuka uygun insan haklarına saygılı, hak ve özgürlüklerin koruyup güçlendiren her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan anayasaya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimi açık olan devlettir.

4. Hukuk devleti ilkesi kamu parasının harcanmasında evrensel ilkeleri olan eşit muamele, rekabet, saydamlık gibi ilkelerin zorunlu kılar. Bu ilkelerin dışına çıkılması ancak çok istisnai şartlarda mücbir sebepler ya da olağanüstü haller gibi daha üstün bir kamu yararının olduğu durumlarda kabul edilebilir.

5. Dava konusu kural bakımından istisnai durum söz konusu değildir. Düzenleme ile sürekli bir muafiyet tanınmıştır. Bu haliyle kural saydamlık, rekabet, eşit muamele, güvenilirlik gibi kamuoyu denetimini ya da başka bir kurumunun denetimini esas alan bir usul de getirmemiştir. Kural bu haliyle haklı bir gerekçeyle dayanmamaktadır. İdarenin verilen yetkinin kullanımına dair esasların kanunla belirgin bir şekilde düzenlemediğinden takdir yetkisini keyfi kullanımına yol açabilecektir. Rekabetçi bir ortam oluşturarak fırsat eşitliği sağlamadığı da açıktır.

6. Belirtilen gerekçelerle Anayasa'nın 2, 7, 10. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Üye
Selahaddin MENTEŞ

KARŞI OY

1. 23/5/2019 tarihli ve 7174 sayılı numaralı Kapadokya Alanı Hakkında Kanun'un; 7. maddesinin (4) Numaralı fıkrasının *"İdarenin görevlerine ilişkin mal ve hizmet alımları ile yapım işleri 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'na tabi değildir."* şeklindeki birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına dair çoğunluk görüşüne katılmamaktayım.

2. Dava konusu kural, Kapadokya Alan Başkanlığının görevlerine ilişkin mal ve hizmet alımları ile yapım işlerini 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu dışında tutmaktadır.

3. Kamu ihale mevzuatının uygulanmamasına ilişkin bu istisna haklı bir gerekçeye dayanmadığı gibi kural ile verilen yetkinin kullanımına dair esasların kanunla düzenlenmemiş olması takdir yetkisinin keyfi kullanımına yol açma ihtimali ve rekabetçi bir ortamı dışlaması nedeniyle kanaatimizce Anayasa'ya aykırıdır.

4. Kapadokya Alan Başkanlığının görevlerine ilişkin mal ve hizmet alımları ile yapım işlerini 4734 sayılı Kanun kapsamı dışında bırakılmasında kamu yararı olduğu ileri sürülse de kural hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmamaktadır. Yönetilenler gibi yönetenlerin de hukuka bağlı olduğu hukuk devletinde kamu parasının şeffaflık, rekabet, eşit muamele gibi ilkelere bağlı olmasında da önemli bir kamu yararı vardır. Anayasa Mahkemesi'nin E.2018/119, K.2020/25, 11/06/2020 içtihadında belirtildiği üzere; *"Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir."*

5. Kanun ile düzenlenen başkanlık ile benzer hizmetleri yerine getiren belediye ve il özel idaresi gibi yerel yönetimler 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'na tabidir. Dava konusu kuralda öngörülen muafiyet bir proje ya da belli bir işle de sınırlı değildir. Sürekli bir muafiyet söz konusudur. Öte yandan dava konusu kural Kapadokya Alan Başkanlığının görevlerine ilişkin mal ve hizmet alımları ile yapım işlerini 4734 sayılı Kanun kapsamı dışında bırakmış ancak anılan işler için 4734 sayılı Kanun'da öngörülen

saydamlık, rekabet, eşit muamele, güvenilirlik, gizlilik ve kamuoyu denetimi esas alınarak belirlenen usullere benzer usuller içeren başka bir usul de getirmemiştir.

6. Açıklanan gerekçelerle kuralın Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu ve iptali gerektiği kanaati ile iptal talebinin reddine dair çoğunluk görüşüne iştirak edilmemiştir.

Üye
Kenan YAŞAR

Esas Sayısı : 2020/72
Karar Sayısı : 2022/160
Karar Tarihi : 13/12/2022

İPTAL DAVASINI AÇAN: İstanbul Milletvekili Engin ALTAY, Manisa Milletvekili Özgür ÖZEL, Sakarya Milletvekili Engin ÖZKOÇ ile birlikte 134 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 16/7/2020 tarihli ve 7250 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 7. maddesiyle 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu'na eklenen ek 37. maddede yer alan *"Emsalleri arasında temayüz etmiş, hizmetine ihtiyaç duyulduğu tespit edilen ve..."* ve *"...veya resen..."* ibarelerinin,

B. 11. maddesiyle 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu'na eklenen ek 14. maddede yer alan *"Emsalleri arasında temayüz etmiş, hizmetine ihtiyaç duyulduğu tespit edilen ve..."* ve *"...veya resen..."* ibarelerinin,

C. 12. maddesiyle 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu'na eklenen ek 18. maddede yer alan *"Emsalleri arasında temayüz etmiş, hizmetine ihtiyaç duyulduğu tespit edilen ve..."* ve *"...veya resen..."* ibarelerinin,

Ç. 13. maddesiyle 7/11/1985 tarihli ve 3238 sayılı Savunma Sanayii ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'a eklenen ek 2. maddenin;

1. Birinci fıkrasının üçüncü cümlesinin,
2. İkinci fıkrasının üçüncü ve beşinci cümlelerinin,

D. 16. maddesiyle 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu'nun 7. maddesinin (3) numaralı fıkrasının yürürlükten kaldırılmasının,

E. 17. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un;

1. 13. maddesinin;

a. (2) numaralı fıkrasının;

i. Üçüncü cümlesinde yer alan "...Genelkurmay Başkanlığında teşkil edilecek..." ibaresinin "...Milli Savunma Bakanlığı..." şeklinde değiştirilmesinin,

ii. Üçüncü cümlesine eklenen "...bu kararlar Cumhurbaşkanının onayı ile..." ibaresinin,

b. (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "Genelkurmay Başkanı veya..." ibaresinin madde metninden çıkarılmasının,

2. 13. maddesine eklenen (9) numaralı fıkranın,

F. 18. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 25. maddesinin (2) numaralı fıkrasına eklenen "...disiplin amirleri veya..." ibaresinin,

G. 19. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 26. maddesinin (4) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...yedi..." ibaresinin "...on beş...", "...on beş..." ibaresinin "...otuz..." ve "...süre dâhil,..." ibaresinin "...süre dâhil veya disiplin amirleri tarafından ekli (1) sayılı çizelgeye göre,..." şeklinde değiştirilmesinin,

Ğ. 20. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 31. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "Disiplin kurulları..." ibaresinin "Disiplin amirleri veya disiplin kurulları..." şeklinde değiştirilmesinin,

H. 21. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 34. maddesinin ikinci cümlesinde yer alan "...Genelkurmay Başkanlığı..." ibaresinin "...Milli Savunma Bakanlığı..." şeklinde değiştirilmesinin,

I. 22. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 42. maddesinin;

1. (2) numaralı fıkrasına eklenen birinci cümlelerin,
2. (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...ile Genelkurmay Başkanlığı..." ibaresinin madde metninden çıkarılmasının,
3. (4) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "Üst komutanlık disiplin kurulu..." ibaresinin "Millî Savunma Bakanlığı veya üst komutanlık disiplin kurulları..." şeklinde değiştirilmesinin,

İ. 24. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'a ekli (1) sayılı Disiplin Amirlerinin Ceza Yetkilerini Gösteren Çizelge'ye eklenen "Hizmetten Men" başlıklı sütunun,

Anayasa'nın 2., 7., 10., 13., 19., 36., 38., 70., 90., 117., 118., 123. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un iptali talep edilen kuralların da yer aldığı;

1. 7. maddesiyle 926 sayılı Kanun'a eklenen ek 37. madde şöyledir:

"Ek Madde 37- (Ek:16/7/2020-7250/7 md.)

Emsalleri arasında temayüz etmiş, hizmetine ihtiyaç duyulduğu tespit edilen ve sicil notu ortalaması, sicil tam notunun %90'ının (dâhil) üzerinde olan istekli astsubay kıdemli başçavuşların yaş haddi; ilgili kuvvet komutanlığının teklifi üzerine veya resen Millî Savunma Bakanı tarafından, ilk olarak iki yıl ve müteakip yıllarda da aynı esaslarla 60 yaşına kadar uzatılabilir."

2. 11. maddesiyle 2692 sayılı Kanun'a eklenen ek 14. madde şöyledir:

"Ek Madde 14- (Ek:16/7/2020-7250/11 md.)

Emsalleri arasında temayüz etmiş, hizmetine ihtiyaç duyulduğu tespit edilen ve sicil notu ortalaması, sicil tam notunun %90'ının (dâhil) üzerinde olan istekli astsubay kıdemli başçavuşların yaş haddi, Sahil Güvenlik Komutanlığının teklifi üzerine veya resen İçişleri Bakanı tarafından 60 yaşına kadar uzatılabilir."

3. 12. maddesiyle 2803 sayılı Kanun'a eklenen ek 18. madde şöyledir:

"Ek Madde 18- (Ek:16/7/2020-7250/12 md.)

Emsalleri arasında temayüz etmiş, hizmetine ihtiyaç duyulduğu tespit edilen ve sicil notu ortalaması, sicil tam notunun %90'ının (dâhil) üzerinde olan istekli astsubay kıdemli başçavuşların yaş haddi, Jandarma Genel Komutanlığının teklifi üzerine veya resen İçişleri Bakanı tarafından 60 yaşına kadar uzatılabilir."

4. 13. maddesiyle 3238 sayılı Kanun'a eklenen ek 2. madde şöyledir:

"Ek Madde 2- (Ek:16/7/2020-7250/13 md.)

Savunma Sanayii Başkanlığında, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılmasına dair hükümlerine bağlı olmaksızın sözleşmeli personel çalıştırılabilir. Bu fıkra kapsamındaki personel, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı sayılır. Bu personelin, net ücretleri 1 inci dereceli savunma sanayii uzmanı kadrosunda bulunanlara ödenen net maaş tutarını aşmamak üzere belirlenecek brüt sözleşme ücretleri ile kurumsal hizmetlerin gerektirmesi halinde aranacak öğrenim ve yabancı dil bilgisi şartı ile diğer şartlar, bunların işe alınmaları, sınav ve istisnaları, sözleşme süre, usul ve esasları, görev, yetki ve yükümlülükleri, sözleşmelerinin feshi ile istihdamlarına dair diğer usul ve esaslar Cumhurbaşkanlığı tarafından belirlenir.

Savunma Sanayii Başkanlığında Savunma Sanayii İcra Komitesi tarafından veya yetki devri yapılan komite üyesi tarafından onaylanan projelerde, ücretleri doğrudan Savunma Sanayii Destekleme Fonundan karşılanmak üzere; konsept oluşturma, AR-GE, tasarım, prototip üretme, geliştirme, modernizasyon, imalat, kabul ve muayene, doğrulama, test, sertifikasyon, lojistik ve benzeri modern savunma sanayii ürün ve hizmetleri geliştirmek amacıyla, özel bilgi ve ihtisas sahibi, kamu personeli olmayan kişiler, üç yılı geçmemek şartıyla istihdam edilebilir. İlgili projenin bu süre içerisinde sonuçlanmaması durumunda Savunma Sanayii Başkanlığı tarafından birer yıllık sürelerle istihdam uzatılabilir. Bu personelin istihdamına dair

hususlar ile bunlara verilecek her türlü ödemeler dâhil net ücretler, 657 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin (B) bendine göre çalıştırılanlar için uygulanmakta olan sözleşme ücreti tavanının yedi katını aşmamak üzere Savunma Sanayii İcra Komitesi veya yetkilendireceği Komite üyesi tarafından, ilgililerin yürüteceği görevler göz önüne alınarak tespit edilir. Bu fıkra kapsamındaki personel, 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılır. Bu fıkra kapsamındaki istihdam için diğer mevzuatta yer alan pozisyon ihdası ve atama iznine ilişkin hükümler uygulanmaz. Kanunlardaki özel hükümler saklı kalmak kaydıyla, bu statüde çalıştırılma, sözleşme bitiminde kamu kurum ve kuruluşlarında herhangi bir pozisyon, kadro veya statüde çalışma açısından kazanılmış hak teşkil etmez.”

5. 16. maddesiyle 6413 sayılı Kanun’un 7. maddesinin yürürlükten kaldırılan (3) numaralı fıkrası şöyledir:

“(3) Disiplin soruşturması, Genelkurmay Başkanınca gerek görülmesi hâlinde, Genelkurmay Başkanlığı bünyesinde bu amaçla kurulmuş birimde görevli personel eliyle de yürütülebilir.”

6. 17. maddesiyle 6413 sayılı Kanun’un ibare değişikliği yapılan, madde metninden ibarenin çıkarıldığı, ibarenin ve (9) numaralı fıkranın eklendiği 13. maddesi şöyledir:

“Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası

MADDE 13 – (1) Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası, personelin tabi olduğu mevzuat hükümlerine göre Türk Silahlı Kuvvetlerinden ilişkisinin kesilmesi veya durumuna göre sözleşmesinin feshedilmesi sonucunu doğurur. Bu cezayı alanlar, seferberlik ve savaş hâlleri haricinde Türk Silahlı Kuvvetlerinde herhangi bir şekilde görev alamazlar. (Ek cümle: 1/2/2018-7073/90 md.) Yükümlülük veya sözleşme süresi sona ermeden Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası alan personel, kalan yükümlülük veya sözleşme süresince Milli Savunma Bakanlığı ve/veya Türk Silahlı Kuvvetleri nam ve hesabına verilen eğitimler, kurslar ve seminerler sonucunda elde ettikleri diploma, sertifika, uzmanlık belgesi, kurs bitirme belgesini kullanamazlar ve bunlara bağlı olarak herhangi bir meslek icra edemezler.

(2) (Değişik: 2/1/2017-KHK-681/91 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7073/90 md.) Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası; Milli Savunma Bakanlığı ve kuvvet komutanlıklarında oluşturulacak yüksek disiplin kurulları tarafından verilir. Kararlar, ilgisine göre Milli Savunma Bakanı veya ilgili kuvvet komutanı onayı ile yerine getirilir. General ve amiraller hakkında ise **Milli Savunma Bakanlığı** yüksek disiplin kurulu tarafından verilir ve **bu kararlar Cumhurbaşkanının onayı ile yerine getirilir.**

(3) Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası; disiplin amirlerinden en az ikisinin teklifi üzerine yüksek disiplin kurulları tarafından verilebileceği gibi, eldeki bilgi ve belgelere göre yüksek disiplin kurulları tarafından resen de verilebilir. (...) Milli Savunma Bakanının eldeki bilgi ve belgelere ya da gerekli görmesi üzerine yaptırdığı disiplin soruşturması sonucuna göre hakkında bu cezanın verilmesine kanaat getirdiği personelin dosyaları bir karar verilmek üzere doğrudan yetkili yüksek disiplin kuruluna sevk edilir.

(4) (Değişik: 2/1/2017-KHK-681/91 md.; Değiştirilerek kabul: 1/2/2018-7073/90 md.) (Değişik cümleler:16/7/2020-7250/17 md.) Kuvvet komutanlıklarında teşkil edilecek yüksek disiplin kurulları; kurmay başkanının başkanlığında personel, istihbarat, harekât, lojistik ve savunma planlama ve proje yönetim başkanları, tayin dairesi başkanı, hukuk hizmetleri başkanı ile yüksek disiplin kurulu işlemlerinin yürütülmesinden sorumlu şube müdüründen oluşur. Milli Savunma Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatında görevli personel hakkında karar vermek üzere teşkil edilecek Milli Savunma Bakanlığı Yüksek Disiplin Kurulu; Bakan Yardımcısının başkanlığında, Personel Genel Müdürü, Hukuk Hizmetleri Genel Müdürü, Personel Genel Müdür Yardımcısı ve Hukuk Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısından oluşur. General ve amiraller hakkında karar vermek üzere Milli Savunma Bakanlığında teşkil edilecek Yüksek Disiplin Kurulu; Milli Savunma Bakanının başkanlığında, Genelkurmay Başkanı, ilgili Kuvvet Komutanı, Bakan Yardımcısı, Genelkurmay Personel Başkanı, Hukuk Hizmetleri Genel Müdürü ile Personel Genel Müdüründen oluşur. Yüksek disiplin kurullarında kararlar oy çokluğu ile alınır. Oylar dağılırsa, hakkında tahkikat yapılanın en çok aleyhinde olan oy, çoğunluk elde edilinceye kadar kendisine daha yakın olan oya tabi olur.

(5) Yüksek disiplin kurulları; gerekli gördükleri takdirde, ilgilinin özlük dosyasını ve her nevi evrakı incelemeye, ilgili birlik, kurum ve karargâhlardan

bilgi almaya, hâkim veya savcı kararı gerektirmeyen durumlarda kriminal inceleme yaptırmaya da dâhil olmak üzere her türlü inceleme yaptırmaya, tanık ve bilirkişi dinlemeye, keşif yapmaya veya yaptırmaya yetkilidirler.

(6) Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasının verilmesine ilişkin sürecin; disiplin amirlerinin teklifi ile başlatılması hâlinde süreci başlatan disiplin amiri tarafından, diğer durumlarda ise yetkili komutanlıklar vasıtası ile yüksek disiplin kurulları tarafından hakkında karar verilecek personelin savunması alınır. Yazılı savunma haricinde, yüksek disiplin kurulu tarafından gerek görülmesi veya personelin talepte bulunması hâlinde personel sözlü olarak da ifade vermeye çağrılabilir. Fırar ve izin tecavüzü gibi ilgilinin bulunamaması nedeniyle savunma almayı imkânsız hâle getiren zorunlu hâller (...) gereğince verilecek Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasında savunma alınmaz.

(7) Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası alan yedek subaylar ve yedek astsubaylar, ilgili kanunlara göre belirlenen kalan askerlik hizmetlerini er rütbesi ile tamamlarlar.

(8) Türk Silahlı Kuvvetlerinde sözleşmeli statü ile görev yapan personelin sözleşmelerinin feshine ilişkin özel kanunlarındaki hükümler ile Türk Silahlı Kuvvetlerinden ayırma ve çıkarmaya ilişkin diğer kanunlarda düzenlenmiş hükümler saklıdır.

(9) (Ek:16/7/2020-7250/17 md.) Türk Silahlı Kuvvetlerinden çeşitli nedenlerle ilişkisi kesilmiş olanlar hakkında, ilişkileri kesilmeden önce Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası verilmesini gerektiren bir disiplinsizliği işlemeleri nedeniyle 39 uncu maddedeki zamanaşımı süresi dolmadan önce, Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası verilir.”

7. 18. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un ibarenin eklendiği ve madde metninden çıkarıldığı 25. maddesi şöyledir:

“Erbaş ve erler hakkında verilebilecek cezalar

MADDE 25 – (1) Erbaş ve erlere (...) verilebilecek cezalar ağırlık derecesine göre aşağıda belirtilmiştir:

a) İzinsizlik

b) İlave hizmet yükleme

c) Oda hapsi

ç) Hizmetten men

(2) İzinsizlik, ilave hizmet yükleme ve oda hapsi cezaları disiplin amirleri tarafından; hizmetten men cezası ise **disiplin amirleri veya** disiplin kurulları tarafından verilir.”

8. 19. maddesiyle 6413 sayılı Kanun’un 26. maddesinin ibare değişiklikleri yapılan (4) numaralı fıkrası şöyledir:

“(4) Hizmetten men cezası; disiplinsizlik yapan erbaş ve erin, bozulan disiplinin yeniden tesis edilmesi amacıyla günlük hizmetten uzaklaştırılmasıdır. Bu ceza, disiplin kurulları tarafından **on beş** günden az olmamak üzere **otuz** güne kadar bu **süre dâhil veya disiplin amirleri tarafından ekli (1) sayılı çizelgeye göre**, bu Kanunun dördüncü bölümünde yer alan aylıktan kesme ile hizmet yerini terk etmeme cezalarını gerektiren disiplinsizlik hâllerinde verilebilir. Ceza alan erbaş ve erler, ceza süresince mesai çizelgesindeki eğitim faaliyetlerine iştirak ettirilmezler; ancak müşterek idari vazifelerin ifasında veya ihtiyaç duyulan askeri hizmetlerde görevlendirilebilirler.”

9. 20. maddesiyle 6413 sayılı Kanun’un 31. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ibare değişikliği yapılan birinci cümlesi şöyledir:

“**Disiplin amirleri veya disiplin kurulları** tarafından verilen hizmetten men cezası ile oda hapsi cezaları, yedek subaylar, yedek astsubaylar ile erbaş ve erlerin askerlik hizmet sürelerine eklenir ve bu kişiler o süre kadar geç terhis edilir.”

10. 21. maddesiyle 6413 sayılı Kanun’un ibare değişikliği yapılan 34. maddesi şöyledir:

“Disiplin kurullarının rütbe yönünden yetkisi

MADDE 34 – (1) Teşkilatında disiplin kurulu kurulan komutan veya askeri kurum amiri hakkındaki disiplin tahkikatı bir üst komutanlık veya askeri kurum amiri teşkilatında kurulan disiplin kurulunda yapılır. Ancak

general ve amiraller hakkındaki tahkikat Milli Savunma Bakanlığı Disiplin Kurulunda yapılır.”

11. 22. maddesiyle 6413 sayılı Kanun’un ibare değişikliği yapılan, ibare ve cümlelerin eklendiği 42. maddesi şöyledir:

“Disiplin kurulu kararlarına karşı itiraz ve cezanın kesinleşmesi

MADDE 42 – (1) Disiplin kurulu tarafından verilen kararlara karşı tebliğinden itibaren beş iş günü içinde, teşkilatında disiplin kurulu kurulan komutan veya askeri kurum amiri ile hakkında karar verilen kişi tarafından bir üst komutanlığın disiplin kuruluna iletmek üzere itiraz edilebilir. Süresi içinde itiraz edilmez ise ceza kesinleşir.

(2) (Ek cümle:16/7/2020-7250/22 md.) Genelkurmay Başkanlığı ile Kuvvet Komutanlıkları teşkilatında kurulan disiplin kurullarının kararlarına karşı yapılan itirazı, Milli Savunma Bakanlığı teşkilatında kurulan disiplin kurulu inceler. Millî Savunma Bakanlığı (...) teşkilatında kurulan disiplin kurulunun kararlarına karşı yapılan itirazı, hükme katılanlardan daha kıdemli olan başkan ve üyelerden kurulan yeni bir kurul inceler. Ancak, uygun nitelikte başkan ve üye bulunmazsa, en yüksek komuta makamından itibaren sıra ile aşağı derecedeki komuta mevkilerinde bulunan subaylar başkan ve üye olarak görevlendirilir.

(3) İtiraz üzerine üst komutanlık disiplin kurulunun disiplin subayı, dosyanın kendisine ulaşmasından itibaren beş iş günü içinde gerekli incelemeyi yapar ve mütalaası ile birlikte dosyayı disiplin kuruluna sevk eder. Disiplin kurulu en geç on iş günü içinde dosyayı inceleyerek kararını verir. Üst komutanlık disiplin kurulu gerekli gördüğü tahkikatın yapılmasını isteyebilir veya tahkikatı kendisi yapabilir. Bu hâlde tahkikat için geçecek süre on iş günlük süreye dâhil değildir.

(4) Milli Savunma Bakanlığı veya üst komutanlık disiplin kurulları itirazı yerinde görürse yeni kararı kendisi verir. Aksi hâlde itirazı reddeder. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.”

12. 24. maddesiyle sütunun eklendiği 6413 sayılı Kanun’a ekli (1) sayılı Disiplin Amirlerinin Ceza Yetkilerini Gösteren Çizelge şöyledir:

(1) sayılı Disiplin Amirlerinin Ceza Yetkilerini Gösteren Çizelge

	Uyarma	Kınama	Hizmete kısmi süreli devam	Aylıktan kesme	Hizmet yerini terk etmeme	İzinsizlik	İlave hizmet yüklemesi	Oda hapsi (Savaşta veya barışta yalnızca karasuları dışındaki gemilerde)	Hizmetten Men (Ek sütun: 16/7/2020-7250/24 md.)
Cezalandırılacak personelin rütbesi ----- ----- Ceza verecek rütbe ve makam	As. Öğr. ve Erb./ Er hariç herkese	Sb., Astsb., Uzm. J., Uzm. Erb., Söz. Erb. ve Er ile As. Öğr.	Sb., Astsb., Uzm. J., Uzm. Erb., Söz. Erb. ve Er	Sb., Astsb., Uzm. J., Uzm. Erb., Söz. Erb. ve Er	Sb., Astsb., Uzm. J., Uzm. Erb., Söz. Erb. ve Er	As. Öğr.	Erb./Er	Erb./Er	Erb./Er
Uzm. Erb., Söz. Erb. ve Erb. (Müfrez görev yaptıkları sürece)	-	-	-	-	-	-	1 hafta sonu tatili	1 gün	-
Uzm. J., Asteğmen, Teğmen, Astsb. Açış., Astsb. Çvş., Astsb. Kd. Çvş.	Verebilir	Verebilir	-	-	-	1 hafta sonu tatili	2 hafta sonu tatiline kadar	2 güne kadar	-
Astsb. Açış., Astsb. Çvş. ve Astsb. Kd. Çvş. hariç astsubaylar ile üsteğmen ve yüzbaşı	Verebilir	Verebilir	2 güne kadar	1/20'ye kadar	1 gün	2 hafta sonu tatiline kadar	3 hafta sonu tatiline kadar	5 güne kadar	1 gün
Bnb., Yb.	Verebilir	Verebilir	4 güne kadar	1/16'ya kadar	2 güne kadar	3 hafta sonu tatiline kadar	4 hafta sonu tatiline kadar	8 güne kadar	3 güne kadar
Albay	Verebilir	Verebilir	6 güne kadar	1/12'ye kadar	2 güne kadar	4 hafta sonu tatiline kadar	5 hafta sonu tatiline kadar	10 güne kadar	5 güne kadar
Tümğ./Tüma., Tuğg./Tuğa.	Verebilir	Verebilir	8 güne kadar	1/10'a kadar	3 güne kadar	5 hafta sonu tatiline kadar	6 hafta sonu tatiline kadar	12 güne kadar	7 güne kadar
Korg./Kora. ve üstü, Millî Savunma Bakanı, İçişleri Bakanı	Verebilir	Verebilir	10 güne kadar	1/8'e kadar	3 güne kadar	6 hafta sonu tatiline kadar	7 hafta sonu tatiline kadar	14 güne kadar	8 güne kadar

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ ve Basri BAĞCI'nın katılımlarıyla 1/10/2020 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Gülbin AYNUR tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu kanun hükümleri, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un 7. Maddesiyle 926 Sayılı Kanun'a Eklenen Ek 37. Maddede, 11. Maddesiyle 2692 Sayılı Kanun'a Eklenen Ek 14. Maddede ve 12. Maddesiyle 2803 Sayılı Kanun'a Eklenen Ek 18. Maddede Yer Alan "Emsalleri arasında temayüz etmiş, hizmetine ihtiyaç duyulduğu tespit edilen ve..." ve "...veya resen..." İbarelerinin İncelenmesi

1. Genel Açıklama

3. 4/1/1961 tarihli ve 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu'nun 1. maddesinde Türk Silâhlı Kuvvetleri (TSK); Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri subay, askerî memur, astsubay, erbaş ve erleri ile askerî öğrencilerden teşekkül eden ve seferde ihtiyatlarla ikmal edilen, kadro ve kuruluşlarla teşkilâtı gösterilen silahlı devlet kuvveti olarak tanımlanmıştır. Söz konusu maddede daha önce Kara, Deniz ve Hava Kuvvetlerinin yanı sıra "...Sahil Güvenlik..." ve "...Jandarma..." ibareleri de yer almaktayken anılan ibarelerin 1/2/2018 tarihli ve 7073 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle madde metninden çıkarılması suretiyle Sahil Güvenlik ve Jandarma teşkilatları TSK bünyesinden çıkarılmıştır.

4. 2692 sayılı Kanun'da Sahil Güvenlik Komutanlığının teşkilâtı ile görev ve yetkileri düzenlenmiş; bu kapsamda adı geçen Komutanlık İşçileri

Bakanlığına bağlı ve silahlı bir genel kolluk kuvveti olarak tanımlanmıştır. Anılan Kanun hükümlerine göre Sahil Güvenlik Komutanlığının Türkiye Cumhuriyeti'nin bütün sahillerinde, iç suları olan Marmara Denizi, İstanbul ve Çanakkale boğazlarında, liman ve körfezlerinde, karasularında, münhasır ekonomik bölgesi ile ulusal ve uluslararası hukuk kuralları uyarınca egemenlik ve denetimi altında bulunan deniz alanlarında, deniz güvenliğini, deniz emniyetini, asayiş ve kamu düzenini sağlamak, korumak ve kollamak, suç işlenmesini önlemekle görevli ve yetkili olduğu anlaşılmaktadır. Diğer yandan Kanun'un 2. maddesinin üçüncü fıkrasında Sahil Güvenlik Komutanlığının seferberlik ve savaş hâllerinde, Cumhurbaşkanı kararıyla belirlenecek bölümlerinin Deniz Kuvvetleri Komutanlığı emrine girmesi, kalan bölümünün normal görevlerine devam etmesi öngörülmüştür.

5. Buna göre Sahil Güvenlik teşkilatının idari açıdan TSK'nın bir unsuru olmamakla birlikte gerek normal koşullardayken ülkenin deniz alanlarında üstlendiği görevlerin niteliği ve hassasiyeti gerekse seferberlik ve savaş hâllerinde bir bölümü itibarıyla TSK'nın emrine girdiği hususu gözetildiğinde Sahil Güvenlik Komutanlığının ülke güvenliğinin korunmasında ve sağlanmasında önemli bir rol üstlendiği anlaşılmaktadır.

6. Diğer yandan 2803 sayılı Kanun'da Jandarma teşkilâtının görev ve yetkileri ile sorumlulukları düzenlenmiş; bu kapsamda Jandarma Genel Komutanlığı İçişleri Bakanlığına bağlı ve silahlı bir genel kolluk kuvveti olarak tanımlanmıştır. Anılan Kanun hükümlerine göre Jandarma Genel Komutanlığının polisin görev sahası dışında kalan alanlarda emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlamak ve diğer kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin verdiği görevleri yerine getirmekle yükümlü olmanın yanı sıra kanunlarla ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle verilen askerî hizmetleri yerine getirmek biçiminde askerî nitelikli görevlerinin de bulunduğu anlaşılmaktadır. Diğer yandan Kanun'un 8. maddesinin birinci fıkrasında Jandarma birliklerinin seferberlik ve savaş hâllerinde, Cumhurbaşkanı kararıyla belirlenecek bölümleriyle Kuvvet Komutanlıkları emrine girmesi, kalan bölümüyle normal görevlerine devam etmesi öngörülmüştür.

7. Buna göre Jandarma teşkilatının da idari açıdan TSK'nın bir unsuru olmamakla birlikte gerek normal koşullardayken ülkenin güvenliğinde üstlendiği görevlerin niteliği ve hassasiyeti gerekse seferberlik ve savaş

hâllerinde bir bölümü itibarıyla TSK'nın emrine girdiği hususu gözetildiğinde Jandarma Genel Komutanlığının ülke güvenliğinin korunmasında ve sağlanmasında önemli bir rol üstlendiği anlaşılmaktadır.

2. Anlam ve Kapsam

8. 926 sayılı Kanun'da TSK'ya mensup subaylar ve astsubayların yetiştirilmeleri, sınıflandırılmaları, görev ve yükümlülükleri, terfi ve taltifleri ile her türlü özlük hakları düzenlenmektedir.

9. 2692 sayılı Kanun'un 7. maddesinin birinci fıkrasında astsubaylar Sahil Güvenlik Komutanlığının personeli arasında sayılmış; diğer yandan Sahil Güvenlik Hizmetleri Sınıfı personeline nasıp ve terfi, aylık ve diğer mali ve sosyal haklar bakımından statü ve rütbelerine göre 926 sayılı Kanun'a tabi personel hakkındaki hükümlerin uygulanması öngörülmüştür.

10. 2803 sayılı Kanun'da ise astsubaylar Jandarma Hizmetleri Sınıfının personeli arasında sayılmış; diğer yandan anılan Kanun'un 13. maddesinde Jandarma Hizmetleri Sınıfı personeline nasıp ve terfi, aylık ve diğer mali ve sosyal haklar bakımından statü ve rütbelerine göre 926 sayılı Kanun'a tabi personel hakkındaki hükümlerin uygulanması öngörülmüştür.

11. 926 sayılı Kanun'un ek 37., 2692 sayılı Kanun'un ek 14. ve 2803 sayılı Kanun'un ek 18. maddelerinde emsalleri arasında temayüz etmiş, hizmetine ihtiyaç duyulduğu tespit edilen ve sicil notu ortalaması, sicil tam notunun %90'ının (dâhil) üzerinde olan istekli astsubay kıdemli başçavuşların yaş haddinin -ilgisine göre- ilgili kuvvet komutanlığının veya Sahil Güvenlik Komutanlığının ya da Jandarma Genel Komutanlığının teklifi üzerine veya resen -yine ilgisine göre- Millî Savunma Bakanı ya da İçişleri Bakanı tarafından 60 yaşına kadar uzatılabileceği belirtilmiş olup anılan maddelerde yer alan *"Emsalleri arasında temayüz etmiş, hizmetine ihtiyaç duyulduğu tespit edilen ve..."* ve *"...veya resen..."* ibareleri dava konusu kuralları oluşturmaktadır.

12. 211 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (a) bendinin (3) numaralı alt bendinde astsubay, hususi kanununa göre Silahlı Kuvvetlere katılan astsubay astçavuştan astsubay kıdemli başçavuşa kadar rütbeyi haiz olan asker olarak tanımlanmıştır.

13. Yaş haddi, iştirakçilerin görev yapabilecekleri en fazla sürenin belirli bir yaş belirlenerek sınırlandırılmasını ifade etmektedir. Bir zorunlu

emeklilik nedeni olan yaş haddi hakkında genel kural 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun 40. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre kural olarak iştirakçilerin görevleri ile ilişkilerinin kesilmesini gerektiren yaş haddi, 65 yaşını doldurdukları tarih olarak belirtildikten sonra belirli görevlerde bulunanlar yönünden yaş hadleri özel olarak belirlenmiştir. Anılan maddede muvazzaf astsubayların yaş hadleri de bulundukları rütbelere göre ayrıca gösterilmiş, bu kapsamda astsubay kıdemli başçavuşların yaş haddi 55 olarak belirlenmiştir.

14. 926 sayılı Kanun'un ek 37., 2692 sayılı Kanun'un ek 14. ve 2803 sayılı Kanun'un ek 18. maddelerinde astsubay kıdemli başçavuşların normalde 55 olan yaş haddinin uzatılmasına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Buna göre bir astsubay kıdemli başçavuşun yaş haddinin uzatılabilmesi için her şeyden önce personelin bu yönde bir isteğinin bulunması, ayrıca sicil notu ortalamasının sicil tam notunun %90'ı ve üzerinde olması gerekmektedir. Uzatmaya ilgili kuvvet komutanlığının/Sahil Güvenlik Komutanlığının/Jandarma Genel Komutanlığının teklifi üzerine veya resen Millî Savunma Bakanı/İçişleri Bakanı tarafından karar verilmekte ve yaş haddi en fazla 60 yaşına kadar uzatılabilmektedir.

15. Dava konusu kurallarla da astsubay kıdemli başçavuşların yaş haddinin uzatılabilmesi emsalleri arasında temayüz etmiş olması ve hizmetine ihtiyaç duyulması şartlarına bağlı kılınmakta, ayrıca bu konuda Millî Savunma Bakanına/İçişleri Bakanına, ilgili kuvvet komutanlığının/Sahil Güvenlik Komutanlığının/Jandarma Genel Komutanlığının teklifi olmadan da resen karar alma yetkisi tanınmaktadır.

3. İptal Talebinin Gerekçesi

16. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kurallarda astsubay kıdemli başçavuşların emsalleri arasında temayüz etmelerinin ne demek olduğuna ve hizmetlerine ihtiyaç duyulduğuna ilişkin tespitin nasıl yapılacağına ilişkin açık, net ve anlaşılır bir ölçütün getirilmediği, yaş haddinin uzatılmasında uygulanması öngörülen bu şartların içeriğine ilişkin temel ilkelerin belirlenmediği ve genel bir çerçevenin çizilmediği, bu itibarla kamu görevlilerinin özlük haklarıyla ilgili olan söz konusu düzenlemenin kanunilik ölçütünü sağlamadığı, yaş haddini uzatma konusunda idareye sınırsız bir takdir yetkisinin tanındığı, bu durumun idarenin keyfî ve eşitliğe aykırı uygulamalarına yol açabileceği, göreve devam edecek personele

ilişkin olarak bakana ilgili komutanlığın teklifi olmaksızın resen karar verme yetkisi tanınmasının ordudaki disiplinin ve hiyerarşik yapının bozulmasına, kayırmacılığa, ordunun siyasallaşmasına sebebiyet verebileceği, bu hâlin ise kamu görevlilerinin istihdamının liyakate dayalı bir sistem içinde gerçekleşmesini sağlamayı amaçlayan kamu hizmetlerine girme hakkını etkisiz hâle getireceği belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 10., 70., 123. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. *“Emsalleri arasında temayüz etmiş, hizmetine ihtiyaç duyulduğu tespit edilen ve...” İbareleri*

17. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

18. Anayasa'nın 70. maddesinin birinci fıkrasında *“Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir.”* denilmek suretiyle kamu hizmetlerine girme hakkı güvence altına alınmıştır.

19. Anılan hak sadece kamu hizmetlerine girmeyi değil kamu hizmetlerinde bulunmayı/kalmayı da güvence altına almaktadır (AYM, E.2021/104, K.2021/87, 11/11/2021, § 48). Dolayısıyla kişinin kamu hizmetinde kalmaya devam edebilme imkânından yararlanamaması sonucunu doğuran düzenlemeler Anayasa'nın 70. maddesi kapsamındadır.

20. Dava konusu kurallarla astsubay kıdemli başçavuşların 60 yaşına kadar görev yapabilmelerinin emsalleri arasında temayüz etmiş olma ve hizmetine ihtiyaç duyulma şartlarına bağlı kılınması suretiyle kamu hizmetlerine girme hakkına bir sınırlama getirilmektedir.

21. Anayasa'nın 13. maddesinde *“Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”* denilmektedir.

22. Buna göre kamu hizmetlerine girme hakkına sınırlama getirilirken temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması rejimini düzenleyen Anayasa'nın

anılan maddesinin gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Anayasa'nın söz konusu maddesi uyarınca kamu hizmetlerine girme hakkına getirilen sınırlamaların kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebeplerine ve ölçülülük ilkesine uygun olması gerekir.

23. Bu kapsamda kamu hizmetlerine girme hakkını sınırlamaya yönelik bir kanuni düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir düzenlemeler niteliğinde olması gerekir.

24. Esasen temel hak ve özgürlükleri sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

25. Kurallarda geçen *emsalleri arasında temayüz etmiş* olmak kavramı personelin mesleki bilgi, yetenek ve tecrübesi, görev safahatı, ödülleri, akademik kariyeri, lisan bilgisi gibi nitelikleri ve başarılı yönleriyle meslektaşları arasında göze çarpması anlamına gelmektedir. Kuraldaki *hizmetine ihtiyaç duyulması* kavramı ise TSK'nın/Sahil Güvenlik Komutanlığının/Jandarma Genel Komutanlığının mevcut kadro ve personel durumuna göre, rütbe-sınıf-branş ya da başka herhangi bir özelliği itibarıyla belirli bir personelin hizmetinden faydalanılması gereksiniminin hasıl olmasını ifade etmektedir. Kuşkusuz daha farklı unsurlarla da tanımlanabilecek bu ibareler genel kavram niteliğinde olmakla birlikte söz konusu kavramların hukuki niteliği ve objektif anlamı yargı içtihatlarıyla belirlenebilecek durumda olduğundan kategorik olarak öngörülemez nitelikte oldukları söylenemez. Nitekim bu durum kanun yapma tekniğinin

doğasından kaynaklanmaktadır. Zira kanun hükümlerinin genel ve soyut olması, somut olayın özelliğine göre değişebilecek tüm çözümleri kuralın bünyesinde barındırma, bir başka ifadeyle kuralın amaca uygun sonuca ulaştıracak herhangi bir çözümü dışlamasını önleme ihtiyacından doğmaktadır. Buna göre kamu hizmetlerine girme hakkına sınırlama getiren kuralın belirsiz olduğundan söz edilemez. Bu itibarla kuralın kanunilik şartını taşıdığı anlaşılmaktadır.

26. Anayasa'nın 70. maddesinde kamu hizmetlerine girme hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu kapsamda maddenin ikinci fıkrasında *"Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez."* hükmüne yer verilerek hizmete alınmada *"görevin gerektirdiği nitelikler"*in gözetilmesi anılan hak bakımından özel bir sınırlama nedeni olarak öngörülmüştür. Bu bağlamda anılan fıkra ile hizmete alınmada görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırımın gözetilemeyeceği öngörülmektedir. Bu yandan kamu hizmetine alınmada aranacak koşulların belirlenmesi hususunda kanun koyucuya takdir yetkisi tanınmış, diğer yandan da söz konusu koşullar belirlenirken bu hakka getirilecek sınırlamaların ancak görevin gerektirdiği niteliklerle uyumlu olması hâlinde mümkün olabileceği ifade edilmiştir. Buna göre kamu hizmetine girme hakkına koşul belirlemek suretiyle getirilecek sınırlama görevin gerektirdiği niteliklerden başka bir şarta bağlanamaz. Bu husus, anılan maddenin gerekçesinde *"...Kamu hizmetine alınacak memur ve kamu görevlileri ile ilgili düzenlemede bu hakkın kötüye kullanılmasını önleyecek hükümler getirilmiştir"* biçiminde vurgulanmıştır (AYM, E.2018/89, K.2019/84, 14/11/2019, § 16). Diğer yandan anılan fıkrada belirtilen sınırlama nedeni hakkın güvencesi kapsamında bulunan kamu hizmetinde kalmaya devam edilebilmesi bakımından da aynen geçerlidir.

27. 211 sayılı Kanun'un 35. maddesinde; yurt dışından gelecek tehdit ve tehlikelere karşı Türk vatanını savunmak, caydırıcılık sağlayacak şekilde askerî gücün muhafazasını ve güçlendirilmesini sağlamak TSK'nın görevleri arasında sayılmıştır. Yurt dışından gelecek tehdit ve tehlikelere karşı ülke güvenliğinin sağlanmasında birinci derecede sorumlu olan TSK'nın, keza ülke güvenliğinin korunmasında ve sağlanmasında rol üstlenen Sahil Güvenlik Komutanlığı ile Jandarma Genel Komutanlığının bu görevlerini en iyi şekilde yerine getirmesinde bu hizmetlere uygun ve mesleki tecrübesi yüksek personelin istihdamının önemi tartışmasızdır. Nitekim dava konusu kuralların da yer aldığı maddelerin gerekçesinde astsubay kıdemli başçavuş

rütbesindeki personelin mesleki tecrübelerinden daha uzun süreli istifade edebilmek maksadıyla bu personele ilişkin ilgili kanunlarda düzenlenen rütbe yaş haddinin (55 yaş) emsalleri arasında temayüz etmiş, hizmetine ihtiyaç duyulan ve istekli olan personel için 60 yaşına kadar uzatılabilmesinin amaçlandığı belirtilmiştir.

28. Dolayısıyla ülke güvenliğinin sağlanmasından doğrudan sorumlu olan TSK ile Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Jandarma Genel Komutanlığının bu sorumluluğunu *emsalleri arasında temayüz etmiş olan ve hizmetine ihtiyaç duyduğu* personeller eliyle yerine getirmesinin yürütülen hizmetin niteliği bakımından taşıdığı önem yadsınamaz. Bu itibarla astsubay kıdemli başçavuşların yaş haddinin uzatılmasında kurallar uyarınca aranan söz konusu şartların görevin gerektirdiği niteliklerden olduğu, bu yönüyle kurallarla getirilen sınırlamanın Anayasa'nın 70. maddesinde belirtilen sınırlama sebebine uygun olarak öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

29. Anayasa'nın 13. maddesinde güvence altına alınan *ölçülülük* ilkesi *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen sınırlamanın ulaşmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir.

30. Emsalleri arasında temayüz etmiş ve hizmetine ihtiyaç duyulan personelin istihdam edilmesinin TSK ile Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Jandarma Genel Komutanlığının üstlendiği görevin gereği gibi yerine getirilmesi üzerinde doğrudan etkili olduğu dikkate alındığında kuralların görevin gerektirdiği niteliklerin gözetilmesine yönelik amaca ulaşma bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

31. Bir kamu görevlisinin emsalleri arasında temayüz edip etmediği onun, emsalleri gibi gerekli eğitimini aldığı ve icra ettiği mesleğiyle ilgili alanlardaki gelişmişlik düzeyinin değerlendirilmesiyle ortaya konulabilecek bir husustur. Başka bir ifadeyle bu hususun tespitinde kişilerin meslekleriyle tamamen ilgisiz olan ve değişik sebep veya etkenlerle birbirlerine göre avantajlı ya da dezavantajlı konumda olabilecekleri farklı yaşam

alanlarındaki durumları esas alınamaz. Kişinin mesleğiyle ilgili alanlarda kendisini geliştirmesi ve yeni kazanımlar elde etmesi bakımından ise genel olarak diğer meslektaşlarıyla benzer imkânlarla sahip olduğu söylenebilir. Bir kamu görevlisinin hizmetine ihtiyaç duyulup duyulmadığı hususu ise daha ziyade, kamu hizmetinin yürütülmesini sağlamak için aranan hizmetin gereklilikleriyle ilgili olup dolayısıyla zamana ve şartlara göre değişebilecek bir durumdur. Bu itibarla kurallarla varlığı aranan söz konusu şartların bireye olağandışı ve aşırı bir külfet yüklediği söylenemez.

32. Diğer yandan kamu hizmetinin gerektirdiği nitelikler kapsamında değerlendirilen anılan şartlarla yaş haddinin uzatılması talebinde bulunan tüm astsubay kıdemli başçavuşlar için eşit bir uygulama öngörülmektedir. Başka bir anlatımla yaş haddinin uzatılması talebi kabul edilecekler bakımından belli bir gruba yönelik istisnai bir düzenleme getirilmemektedir.

33. Ayrıca kuralların uygulanmasından doğacak uyuşmazlıkların yargıya taşınabilmesi mümkündür. Bu kapsamda kurallar yargı yoluna başvurma güvencesi bakımından herhangi bir sınırlama getirmediğinden yaş haddinin uzatılması talebi kabul edilmeyenlerin kendileri yönünden kurallarda öngörülen tüm koşullar gerçekleştiği hâlde idarenin bu husustaki yetkisini keyfî şekilde kullandığı iddiasıyla yargı yoluna başvurmalarında bir engel bulunmamaktadır. Buna göre kuralların amacı dışında keyfî olarak kullanılmasını önleyecek yasal güvence bulunduğundan kurallarla ulaşılmak istenen amaca ilişkin kamu yararı ile bireyin kamu hizmetine girme hakkı arasında bulunması gereken makul dengenin gözetildiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kamu hizmetine girme hakkını sınırlandıran kuralların orantısız bir müdahaleye de neden olmadığı, dolayısıyla anılan hakka ölçüsüz bir sınırlama getirmediği sonucuna ulaşılmıştır.

34. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 13. ve 70. maddelerine aykırı değildir. İptalleri talebinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 2., 10., 123. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 70. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2., 10., 123. ve 128. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

b. "...veya resen..." İbareleri

35. Dava konusu kurallarla yaş haddinin uzatılması için istekte bulunan astsubay kıdemli başçavuşların yaş haddinin uzatılıp uzatılmaması konusunda Millî Savunma Bakanlığı/İçişleri Bakanlığı ilgili komutanlığın teklifi olmadan da resen karar alma yetkisi tanınmaktadır.

36. Kamu görevlilerinin yaş haddinin uzatılmasında yetkili karar mercii ve usulü konusunda Anayasa'da herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Dolayısıyla, kamu görevlilerinin kanunlarda gösterilen yaş haddinin uzatılmasıyla ilgili usul ve esasların belirlenmesi konusundaki takdir yetkisi kanun koyucuya aittir. Ancak kanun koyucunun bu yetkisini anayasal sınırlar içinde özellikle memurlar ve diğer kamu görevlileri için Anayasa'da öngörülen güvenceleri gözönünde tutarak kullanması gerekir.

37. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde *"Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir."* hükmüne yer verilerek memurlar ve diğer kamu görevlileri özlük hakları bakımından yasal güvenceye kavuşturulmuştur.

38. Yaş haddine dair düzenlemeler kamu görevlilerinin statü haklarını doğrudan etkilemesi sebebiyle anılan maddede ifade edilen *diğer özlük işleri* kapsamındadır. Dolayısıyla astsubay kıdemli başçavuşların yaş haddinin uzatılması hususunda karar verme mercii ve usulünü belirleyen dava konusu kurallarla Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında yer alan kamu görevlilerinin özlük haklarına ilişkin bir düzenleme getirilmektedir.

39. Kanuni düzenleme ilkesi, düzenlenen alanda temel ilkelerin kanunla konulmasını ve çerçevenin kanunla çizilmesini ifade etmektedir. Bu ilke uyarınca kamu görevlilerinin özlük haklarına ilişkin kuralların kanunda gösterilmesi zorunludur.

40. Kurallarla yaş haddinin uzatılması için istekte bulunan astsubay kıdemli başçavuşların yaş haddinin uzatılıp uzatılmamasına karar verecek mercinin ilgisine göre Millî Savunma Bakanı/İçişleri Bakanı olarak gösterilmiş olması ve ilgili Bakanın anılan yetkisini kullanırken bağlı olduğu ölçütlerin personelin; emsalleri arasında temayüz etmesi, hizmetine ihtiyaç

duyulduğunun tespit edilmesi ve sicil notu ortalamasının sicil tam notunun %90'ının üzerinde olması şeklinde gösterilmiş olması karşısında idarenin tasarrufuna bırakılan konuya ilişkin temel ilkelerin kanunla belirlendiği ve idarenin yetkisinin çerçevesinin kanunla çizildiği görülmektedir.

41. Öte yandan ilgili Bakanın söz konusu yetkisini kullanırken Kanun'da gösterilen ölçütlere uygun hareket edip etmediği bu bağlamda istekte bulunan personeller arasında yaptığı değerlendirmede takdirini yaş haddini uzatmama yönünde kullandıkları bakımından bu yetkisini keyfî olarak kullanıp kullanmadığı hususu da talebi reddedilen personelin başvurusu hâlinde yargı denetimine tabi olabilecektir.

42. Bu itibarla keyfiliğe izin vermeyecek şekilde yasal güvence içeren ve belirli, ulaşılabilir, öngörülebilir nitelikte bir düzenleme öngören kurallarda Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen kanunilik ölçütüne aykırılık bulunmamaktadır.

43. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 128. maddesine aykırı değildir. İptalleri talebinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 2., 10., 70. ve 123. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 128. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2., 10., 70. ve 123. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

B. Kanun'un 13. Maddesiyle 3238 Sayılı Kanun'a Eklenen Ek 2. Maddenin Birinci Fıkrasının Üçüncü Cümlesi ile İkinci Fıkrasının Üçüncü ve Beşinci Cümlelerinin İncelenmesi

1. Genel Açıklama

44. 3238 sayılı Kanun'un 1. maddesine göre anılan Kanun, modern savunma sanayiinin geliştirilmesi ve TSK'nın modernizasyonunun sağlanması amacıyla çıkarılmış olup bu kapsamda savunma sanayii ile ilgili bazı düzenlemeler içermektedir.

45. Başta millî güvenliğe ilişkin ihtiyaç duyulan modern silah, araç ve gereçlerin tedariki olmak üzere savunma sanayii ile ilgili alanda kamu hizmeti

faaliyetlerini yürütmek üzere oluşturulan Savunma Sanayii Başkanlığı (Başkanlık) Cumhurbaşkanlığına bağlı, tüzel kişiliği haiz bir kurumdur. Başkanlığın kuruluş, görev, yetki ve sorumlulukları 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (7) numaralı Savunma Sanayii Başkanlığı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nde (CBK) düzenlenmiştir.

46. Anılan CBK’nın 6. maddesinde savunma sanayiine ilişkin konularda kararlar almak üzere Savunma Sanayii İcra Komitesi (Komite) görevli ve yetkili kılınmış olup 5. madde uyarınca Komitenin Cumhurbaşkanının başkanlığında, Cumhurbaşkanının görevlendireceği Cumhurbaşkanı yardımcısı, Hazine ve Maliye Bakanı, İçişleri Bakanı, Millî Savunma Bakanı, Sanayi ve Teknoloji Bakanı, Genelkurmay Başkanı ve Savunma Sanayii Başkanından oluşması öngörülmüştür.

47. CBK’nın 8. maddesinde Başkanlığın personel rejimi düzenlenmiştir. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasında Başkanlık personelinin 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümlerine tabi olduğu belirtilmiştir. Maddenin (2) ve (3) numaralı fıkralarında Başkanlıkta özel bilgi ve ihtisas gerektiren konularda; 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’nin (KHK) ek 26. maddesine göre sözleşmeli personel çalıştırılabileceği, aynı KHK’nın ek 25. maddesine göre geçici olarak personel görevlendirilebileceği hükme bağlanmış; (4) numaralı fıkrasında ise Başkanlığın görev alanına giren konularda çalıştırılmak üzere 657 sayılı Kanun’un ek 41. maddesine göre araştırma, analiz, teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma yetkisini haiz Savunma Sanayii Uzmanı ve Uzman Yardımcısının istihdam edilmesi öngörülmüştür. Maddenin (5) numaralı fıkrasında da atama usulüne ilişkin CBK’da belirlenenler dışındaki Başkanlık personelinin Cumhurbaşkanının onayı ile atanacağı, Cumhurbaşkanının bu yetkisini Başkana devredebileceği belirtilmiştir.

2. Ek 2. Maddenin Birinci Fıkrasının Üçüncü Cümlesi

a. Anlam ve Kapsam

48. 3238 sayılı Kanun’un ek 2. maddesinin birinci fıkrasında Başkanlıkta sözleşmeli personel çalıştırılmasına ilişkin hususlar düzenlenmektedir.

49. Anılan fıkranın birinci ve ikinci cümlelerinde Başkanlıkta 657 sayılı Kanun ile diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılmasına dair hükümlerine bağlı olmaksızın sözleşmeli personel çalıştırılabileceği belirtilmiş; bu fıkra kapsamındaki personelin 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı sayılacağı öngörülmüştür.

50. Fıkranın dava konusu üçüncü cümlesinde ise bu personelin, net ücretleri 1. dereceli savunma sanayii uzmanı kadrosunda bulunanlara ödenen net maaş tutarını aşmamak üzere belirlenecek brüt sözleşme ücretlerinin, kurumsal hizmetlerin gerektirmesi hâlinde aranacak öğrenim ve yabancı dil bilgisi şartı ile diğer şartların, bunların işe alınmaları, sınav ve istisnaları, sözleşme süre, usul ve esasları, görev, yetki ve yükümlülükleri, sözleşmelerinin feshi ile istihdamlarına dair diğer usul ve esasların Cumhurbaşkanlığı tarafından belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

51. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralın kamu görevlilerinin istihdamına yönelik hususların kanunla düzenlenmesi gerektiğine yönelik anayasal güvenceyle bağdaşmadığı, bu kapsamda kuralda; sözleşmeli personelin ücreti hususunda üst sınırın belirlenmesine karşılık hangi sözleşmeli personele ne kadar ücret verileceğinin neye göre tespit edileceğine dair herhangi bir ölçüte yer verilmediği, kurumsal hizmetin gerektirmesi hâlinde aranacak öğrenim ve yabancı dil bilgisi şartı ile diğer şartların ne olduğunun ve neye göre belirleneceğinin belirtilmediği, bu konuda genel bir çerçevenin çizilmediği, ayrıca işe alınmaların, sınav ve istisnaların, sözleşme süre usul ve esasları ile sözleşmelerin feshinin nasıl olacağına, görev, yetki ve yükümlülüklerin ne olacağına, istihdamlara dair diğer usul ve esasların ne olduğuna ilişkin temel ilkelerin belirlenmediği, tüm bu hususları belirleme konusunda Cumhurbaşkanlığına keyfî ve eşitlik ilkesinin zedelenmesine yol açabilecek şekilde kullanılmaya müsait sınırsız bir yetkinin tanındığı, bu durumun ise kamu görevlilerinin istihdamının liyakate dayalı bir sistem içinde gerçekleşmesini sağlamayı amaçlayan kamu hizmetlerine girme hakkını etkisiz hâle getireceği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 7., 10., 70., 123. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

i. Cümlelerin "...ile kurumsal hizmetlerin gerektirmesi halinde aranacak öğrenim ve yabancı dil bilgisi şartı ile diğer şartlar, bunların işe alınmaları, sınav ve istisnaları, sözleşme süre, usul ve esasları, ... sözleşmelerinin feshi ile istihdamlarına dair diğer usul ve esaslar..." Bölümü

52. Kuralla 3238 sayılı Kanun'un ek 2. maddesinin birinci fıkrası kapsamında çalıştırılacak personelde kurumsal hizmetlerin gerektirmesi hâlinde aranacak öğrenim ve yabancı dil bilgisi şartı ile diğer şartların, bu personelin işe alınmaları, sınav ve istisnaları, sözleşme süre, usul ve esasları, sözleşmelerinin feshi ile istihdamlarına dair diğer usul ve esasların Cumhurbaşkanı tarafından belirleneceği hükme bağlanmaktadır.

53. Anayasa'nın 128. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında "*Devletin, kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür./ Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir. Ancak, malî ve sosyal haklara ilişkin toplu sözleşme hükümleri saklıdır.*" hükümlerine yer verilerek memurlara ve diğer kamu görevlilerine ilişkin hususların kanunla düzenlenmesi öngörülmüştür.

54. Anılan maddede geçen *diğer kamu görevlileri* kavramı kamu hizmetinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerde kamu hukuku ilişkisiyle çalışan fakat memur olmayan kişileri ifade etmektedir (AYM, E.2017/33, K.2019/20, 10/4/2019, § 24).

55. Kamu hizmeti geniş tanımıyla, devlet ya da diğer kamu tüzelkişileri tarafından ya da bunların denetim ve gözetimleri altında, ortak gereksinimleri karşılamak ve kamu yararını sağlamak için topluma sunulmuş bulunan sürekli ve düzenli etkinliklerdir. Toplumsal yaşamın zorunlu gereksinimlerinden olan, düzenlilik ve süreklilik isteyen savunma hizmeti de niteliği gereği kamu hizmeti olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla savunma hizmetleri, devletin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü olduğu kamu hizmeti olup bu hizmetin işleyişi için çalıştırılan sözleşmeli personel tarafından yerine getirilen görevler hizmetin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerdendir.

56. 3238 sayılı Kanun'un ek 2. maddesinin birinci fıkrası kapsamında istihdamı öngörülen sözleşmeli personelin Anayasa'nın 128. maddesinde sayılan *memur* kapsamında olmadığı, diğer yandan idare ile aralarındaki sözleşmenin özel hukuk sözleşmesi olmaması ve gördükleri hizmetin niteliği gereği işçi de sayılamayacakları kuşkusuzdur. Dolayısıyla bu kişilerin, ihtiyaç duyulması ve mevzuatta belirtilen şartları taşımaları kaydıyla idarenin kendileriyle idari hizmet sözleşmesi imzalamak suretiyle çalıştırdığı, asli ve sürekli görevlerde kamu hukuku ilişkisi içinde görev yapan *diğer kamu görevlilerinden* olduğu ve bu itibarla Anayasa'nın 128. maddesi kapsamında yer aldığı anlaşılmaktadır.

57. Kuralla söz konusu pozisyonda istihdam edilecek kişilerde kurumsal hizmetlerin gerektirmesi hâlinde aranacak öğrenim ve yabancı dil bilgisi şartı ile diğer şartların, bunların işe alınmaları, işe alınmada uygulanacak sınav ve istisnaları, sözleşme süresi ve sözleşmelerinin feshi ile istihdamlarına dair diğer usul ve esasların Cumhurbaşkanı tarafından belirlenmesi öngörülmek suretiyle Cumhurbaşkanına kamu hizmetine girme hakkı kapsamında düzenleme yapma yetkisi tanınmaktadır.

58. Kural, anılan hususların Cumhurbaşkanınca belirleneceğini hüküm altına alırken bu belirlemenin yapılmasında *kurumsal hizmetlerin gerektirdiği hâllerin* esas alınmasını öngörmek suretiyle ilgililerin hangi nitelik ve şartları sağladığında işe alınacağını ve hangi hâllerde sözleşmelerinin feshedileceğini belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine yasal çerçevede imkân tanımaktadır.

59. Bu bağlamda ilgililerin kamu hizmetlerine girme hakkını ilgilendiren konulara ilişkin genel ilkelerin ortaya konulup kanuni çerçevenin çizildiği; bu hususta yürütmeye sınırsız ve belirsiz bir düzenleme yetkisi tanınmadığı görülmektedir. Bu itibarla kamu hizmetlerine girme hakkını ilgilendiren kuralın belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu ve bu yönüyle kanunilik şartını taşıdığı anlaşılmaktadır.

60. Anayasa'nın 7. maddesinde "*Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez*" denilmektedir. Yasama yetkisinin TBMM'ye ait olması ve bu yetkinin devredilememesi kuvvetler ayrılığı ilkesinin bir gereğidir. Bu hükme yer veren anılan maddenin gerekçesinde yasama yetkisinin parlamentoya ait olması hususu

demokrasi rejimini benimseyen siyasi rejimlerde kaçınılmaz bir durum olarak nitelendirilmiştir. Madde gerekçesinden de anlaşılacağı üzere, yasama yetkisinin devredilmezliği esasen kanun koyma yetkisinin TBMM dışında başka bir organca kullanılamaması anlamına gelmektedir. Anayasa'nın anılan maddesiyle yasaklanan husus kanun yapma yetkisinin devredilmesi olup bu madde, yürütme organına hiçbir şekilde düzenleme yapma yetkisi verilemeyeceği anlamına gelmemektedir.

61. Anayasa'nın açıkça kanunla düzenlenmesini öngörmediği konularda kanunda genel ifadelerle düzenleme yapılarak ayrıntıların düzenlenmesinin yürütmeye bırakılması mümkündür. Anayasa'da münhasıran kanunla düzenleme yapılması öngörülmeyen konularda yasamanın asliliği ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleri haricinde geçerli olan yürütmenin türevselliği ilkeleri gereği idari işlemlerin kanuna dayanması zorunluluğu vardır. Ancak bu durumda kanunda belirlenmesi gereken çerçeve, Anayasa'nın kanunla düzenlenmesini öngördüğü durumdakinden çok daha geniş olabilecektir. Başka bir ifadeyle Anayasa'ya göre kanunla düzenlenmesi gerekmeyen bir konu, kanuni dayanağı olmak kaydıyla idarenin düzenleyici işlemlerine bırakılabilir (AYM, E.2018/91, K.2020/10, 19/2/2020, § 110).

62. Türevsel nitelikteki düzenleyici işlemler bakımından kural olarak kanun koyucunun genel ifadelerle yürütme organını yetkilendirmesi yeterli olmakla birlikte Anayasa'da kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda genel ifadelerle yürütme organına düzenleme yapma yetkisi verilmesi yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesine aykırılık oluşturabilmektedir. Bu nedenle Anayasa'da temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması, vergi ve benzeri mali yükümlülüklerin konması ve memurların atanması, özlük hakları gibi münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda kanunun temel esasları, ilkeleri ve çerçeveyi belirlemiş olması gerekmektedir. Anayasa koyucunun açıkça kanunla düzenlenmesini öngördüğü konularda yasama organının temel kuralları belirledikten sonra uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin hususları yürütmenin türevsel nitelikteki işlemlerine bırakması, yasama yetkisinin devri olarak yorumlanamaz (AYM, E.2011/42, K.2013/60, 9/5/2013, E.2019/36, K.2021/15, 4/3/2021, § 57).

63. Kuralda Anayasa'nın kanunla düzenlenmesini öngördüğü ve Başkanlık sözleşmeli personelinin işe alınmasında aranacak nitelik ve şartlar

ile sözleşmelerinin feshini gerektiren sebeplere ve istihdamlarına dair diğer usul ve esaslara ilişkin olarak kanuni çerçevenin çizilmiş olması karşısında anılan hususlarda Cumhurbaşkanına düzenleyici işlemle belirleme yetkisi bırakılmasının yasama yetkisinin devredilemezliği ilkesiyle bağdaşmayan bir yönü de bulunmamaktadır.

64. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 7., 70. ve 128. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 2., 10., ve 123. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 7., 70. ve 128. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2., 10. ve 123. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

ii. Cümlelerin "...görev, yetki ve yükümlülükleri,..." Bölümü

65. Kuralla sözleşmeli personelin görev, yetki ve yükümlülüklerinin Cumhurbaşkanı tarafından belirlenmesi öngörülmektedir.

66. Başkanlıkta 3238 sayılı Kanun'un ek 2. maddesinin birinci fıkrası kapsamında çalıştırılan personelin Başkanlığın yerine getirmekle yükümlü olduğu hizmetleri yürütmek üzere istihdam edildikleri anlaşılmaktadır.

67. 3238 sayılı Kanun'un amacının modern savunma sanayiinin geliştirilmesi ve TSK'nın modernizasyonunun sağlanması olduğu gözetildiğinde Başkanlığın bu amaca yönelik kamu hizmetlerini yerine getirmek üzere teşkilatlandığı, dolayısıyla söz konusu madde kapsamındaki personelin, yürüttüğü hizmete ilişkin görev, yetki ve yükümlülüklerinin de istihdam edildikleri Başkanlığın bu görev ve yetki alanıyla sınırlı olacağı anlaşılmaktadır.

68. Buna göre kamu görevlilerinin görev ve yetkileri ile yükümlülüklerine ilişkin kuralın kanunilik ölçütünü sağladığı anlaşılmaktadır. Diğer yandan anılan hususlara ilişkin yasal çerçevenin belirlenmiş olması karşısında Cumhurbaşkanına düzenleyici işlem ile belirleme yetkisi tanınmasının Anayasa'ya aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

69. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 7. ve 128. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 2. ve 123. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 7. ve 128. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 123. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 10. ve 70. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

iii. Cümlelerin Kalan Kısmı

70. Kuralla 3238 sayılı Kanun'un ek 2. maddesinin birinci fıkrası kapsamında çalıştırılacak sözleşmeli personelin ücretlerine ilişkin düzenleme öngörülmektedir. Bu kapsamda personelin, net ücretleri 1. dereceli savunma sanayii uzmanı kadrosunda bulunanlara ödenen net maaş tutarını aşmamak üzere brüt sözleşme ücretlerinin Cumhurbaşkanı tarafından belirleneceği hükme bağlanmaktadır.

71. 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesinde bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarında kadrolu olarak uzman istihdam edilmesine ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Dolayısıyla kuralda belirtilen *savunma sanayii uzmanı kadrosunda bulunanlar* ifadesi ile 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesi uyarınca istihdam edilen uzmanların kastedildiği anlaşılmaktadır.

72. Diğer yandan anılan Kanun'un 43. maddesinde bu Kanun'a tabi kurumların kadrolarında bulunan personelin aylık göstergeleri ve ek göstergeleri gösterilmiş; memurlara ödenecek aylık tutarlarının ne şekilde belirleneceği de Kanun'un 155. maddesinde düzenlenmiş olup bu kapsamda söz konusu maddede "*Bu kanunun 36 ncı maddesinde yer alan sınıflara ait gösterge tablosundaki rakamların, genel bütçe kanununda o yıl için tespit edilen katsayı ile çarpılması sonunda bulunacak miktar, sınıfların derece ve kademelerindeki memurların aylık tutarlarını gösterir.*" hükmüne yer verilmiştir. Buna göre savunma sanayii uzmanı kadrosunda bulunanlara ödenecek aylık tutarının 657 sayılı Kanun'un yukarıda yer verilen hükümlerinde öngörülen usul ve esaslar çerçevesinde belirlendiği anlaşılmaktadır.

73. Kuralla, fıkra kapsamında çalıştırılacak sözleşmeli personele ödenecek ücreti belirleyecek mercinin açıkça gösterildiği, Cumhurbaşkanı tarafından bu personelin brüt sözleşme ücretlerinin tespit edilmesinde esas alınacak ölçütün *1. dereceli savunma sanayii uzmanı kadrosunda bulunanlara ödenen net maaş tutarı* olarak belirtildiği, diğer yandan savunma sanayii uzmanı kadrosunda bulunanlara ödenecek aylık tutarının ne şekilde tespit edileceğine ilişkin temel ilkelerin 657 sayılı Kanun'un ilgili hükümlerinde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel şekilde tespit edildiği, sözleşmeli personel için belirlenecek net ücretin 1. dereceli savunma sanayii uzmanı kadrosunda bulunanlara ödenen net maaş tutarını geçemeyeceği belirtilmek suretiyle ücret için bir üst sınırın da öngörüldüğü gözetildiğinde sözleşmeli olarak çalıştırılacak personelin ücretleriyle ilgili temel ilkelerin kanunla belirlendiği ve çerçevesinin kanunla çizildiği görülmektedir.

74. Bu itibarla Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrası gereğince münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken kamu görevlilerinin aylıklarına ilişkin düzenleme öngören kuralın kanunilik ölçütünü sağladığı anlaşılmaktadır.

75. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 7. ve 128. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. ve 123. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 7. ve 128. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 123. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 10. ve 70. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

3. Ek 2. Maddenin İkinci Fıkrasının Üçüncü Cümlesi

a. Anlam ve Kapsam

76. 3238 sayılı Kanun'un ek 2. maddesinin ikinci fıkrasında Başkanlıkta proje bazında sözleşmeli personel çalıştırılmasına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmektedir.

77. Bu kapsamda anılan fıkranın birinci ve ikinci cümlelerinde Başkanlıkta Komite tarafından veya yetki devri yapılan Komite üyesi

tarafından onaylanan projelerde, ücretleri doğrudan Savunma Sanayii Destekleme Fonundan karşılanmak üzere; konsept oluşturma, AR-GE, tasarım, prototip üretme, geliştirme, modernizasyon, imalat, kabul ve muayene, doğrulama, test, sertifikasyon, lojistik ve benzeri modern savunma sanayii ürün ve hizmetleri geliştirmek amacıyla, özel bilgi ve ihtisas sahibi, kamu personeli olmayan kişilerin üç yılı geçmemek şartıyla istihdam edilebileceği; ilgili projenin bu süre içinde sonuçlanmaması durumunda Başkanlık tarafından birer yıllık sürelerle istihdamın uzatılabileceği hükme bağlanmıştır.

78. Fıkranın dördüncü cümlesinde söz konusu personelin 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılması öngörülmüş; beşinci cümlesinde fıkra kapsamındaki istihdam için diğer mevzuatta yer alan pozisyon ihdası ve atama iznine ilişkin hükümlerin uygulanmayacağı hükme bağlanmış; altıncı cümlesinde ise kanunlardaki özel hükümler saklı kalmak kaydıyla, bu statüde çalıştırılmanın sözleşme bitiminde kamu kurum ve kuruluşlarında herhangi bir pozisyon, kadro veya statüde çalışma açısından kazanılmış hak teşkil etmeyeceği belirtilmiştir.

79. Fıkranın dava konusu üçüncü cümlesinde ise fıkra kapsamındaki personelin istihdamına dair hususlar ile bunlara verilecek her türlü ödemeler dâhil net ücretlerin 657 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (B) bendine göre çalıştırılanlar için uygulanmakta olan sözleşme ücreti tavanının yedi katını aşmamak üzere Komite veya yetkilendireceği Komite üyesi tarafından, ilgililerin yürüteceği görevler gözönüne alınarak tespit edileceği hüküm altına alınmıştır.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

80. Dava dilekçesinde özetle; 7250 sayılı Kanun'un 13. maddesiyle 3238 sayılı Kanun'a eklenen ek 2. maddenin birinci fıkrasının üçüncü cümlesine yönelik gerekçelerle kuralın Anayasa'nın 2., 7., 10., 70., 123. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

81. 3238 sayılı Kanun'un ek 2. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında istihdam edilmesi öngörülen sözleşmeli personelin projelerle sınırlı olarak görev yaptığı anlaşılmaktadır. Anılan personelin görev süresi yürütülen

projenin süresi ile sınırlı olmak üzere belirlenmiş olup dolayısıyla bu kişiler kamu hizmetlerine geçici ve arızı olarak katılmaktadır. Buna göre, anılan fıkra kapsamında istihdam edilecek sözleşmeli personelin yapacağı özel bilgi ve ihtisas gerektiren görev kamu hizmeti niteliği olmakla birlikte süreklilik arz etmediğinden Anayasa'nın 128. maddesinde öngörülen, genel idare esaslarına göre yürütülmesi gereken asli ve sürekli bir görev sayılamaz. Bu itibarla fıkra kapsamında çalıştırılması öngörülen sözleşmeli personel Anayasa'nın 128. maddesi kapsamında kamu görevlisi statüsünde olmadığından bu personelin istihdamına ilişkin hususların Anayasa'nın anılan maddesinin ikinci fıkrası gereğince kanunla düzenlenmesi zorunluluğu bulunmamaktadır.

82. Kanun koyucu, yasama yetkisinin genelliği ilkesinin bir gereği olarak Anayasa'da düzenlenmeyen bir alanı doğrudan düzenleyebilir. Bu bağlamda kamu kurum ve kuruluşlarında proje bazında sözleşmeli personel istihdamının esaslarının düzenlenmesi anayasal sınırlar içinde kalmak kaydıyla kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamındadır.

83. Anayasa'nın 2. maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti ilkesi gereği kanunlar kamu yararı amacıyla çıkarılır. Anayasa Mahkemesinin kararlarına göre kamu yararı genel bir ifadeyle bireysel, özel çıkarılardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yararı ifade etmektedir. Kanunun amaç ögesi bakımından Anayasa'ya uygun sayılabilmesi için çıkarılmasında kamu yararı dışında bir amacın gözetilmemiş olması gerekir. Kanunun kamu yararı dışında bir amaçla çıkarılmış olduğu açıkça anlaşılabilirse amaç unsuru bakımından Anayasa'ya aykırılık söz konusudur.

84. Anayasa'ya uygunluk denetiminde kuralın öngörülmesindeki kamu yararı anlayışının isabetli olup olmadığı değil incelenen kuralın kamu yararı dışında belirli bireylerin ya da grupların çıkarları gözetilerek yasalaştırılmış olup olmadığı incelenir. Diğer bir anlatımla bir kuralın Anayasa'ya aykırılık sorunu çözümlenirken kamu yararı konusunda Anayasa Mahkemesinin yapacağı inceleme, yalnızca kuralın kamu yararı amacıyla çıkarılıp çıkarılmadığının denetimiyle sınırlıdır.

85. Kural uyarınca, fıkra kapsamında çalıştırılan kişilerin istihdamına dair hususlar ile bunlara yapılacak ücret ödemelerinin Komite veya onun yetkilendireceği bir üye tarafından belirlenecek olmasının sözleşme kapsamında ifa edilecek işin niteliğini, özelliğini, alınacak hizmetin kapsamı

ile gelişen koşul ve ihtiyaçları dikkate almaya imkân veren bir esneklik sağladığı görülmekte olup bunun kamu yararı amacıyla bağdaşmadığı söylenemez.

86. Diğer yandan kuralın da yer aldığı fıkranın birinci, ikinci ve dördüncü cümlelerinde söz konusu personelin çalışma alanı, nitelikleri, istihdam süresi, sigortalılığı gibi istihdamına dair temel konuların gösterildiği ve bunların belirli bir çerçeve içinde düzenlendiği görülmektedir. Dolayısıyla kuralla Komite veya onun yetkilendireceği bir üye tarafından ilgilinin yürüteceği görev gözüne alınarak tespit edilmesi öngörülen *istihdama dair hususların* neler olduğu fıkra kapsamından anlaşıldığından kural bu yönüyle belirlilik ve öngörülebilirlik ölçütlerini sağlamaktadır.

87. Ayrıca kuralda, fıkra kapsamında istihdam edilenlere ödenebilecek ücret tutarının anılan makamlarca ne şekilde tespit edileceğinin de herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık, net ve objektif ölçütlerle düzenlendiği görülmektedir. Bu itibarla tespit edilebilecek ücret tutarına bir üst sınır getirilmek suretiyle bu kapsamda yapılacak kamu harcamaları bakımından kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına engel olacak nitelikte bir tedbirin getirildiği de dikkate alındığında kuralın hukuk devleti ilkesine aykırı bir yönünün bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

88. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 7. ve 70. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 2. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 7. ve 70. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 10., 123. ve 128. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

4. Ek 2. Maddenin İkinci Fıkrasının Beşinci Cümlesi

a. Genel Açıklama

89. 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nde kamu kurum ve kuruluşlarına ait kadro ve pozisyonların

ihdası, iptali ve kullanılmasına dair esas ve usuller düzenlenmektedir. Dolayısıyla kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen personelin kadro ve pozisyonlarına ilişkin iş ve işlemlerin anılan CBK hükümleri çerçevesinde yürütüldüğü anlaşılmaktadır.

90. Söz konusu CBK'nın 8. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (a) bendinde sözleşmeli personel pozisyonlarının; sayı, unvan, nitelik, sözleşme ücreti ve sürelerinin belirlenmesi suretiyle merkezde toplam sayı olarak, taşrada ise bölge veya il bazında Cumhurbaşkanınca ihdas edilebileceği belirtilmiş; aynı fıkranın (c) bendinde sözleşmeli personel pozisyonlarından boş olanların açıktan alım amacıyla kullanılması Cumhurbaşkanlığının iznine tabi kılınmış, ancak yükseköğretim kurumlarının araştırma-geliştirme proje hizmetlerine ilişkin pozisyonlarda çalıştırılacaklar için açıktan alım izninin aranmayacağı öngörülmüştür.

91. Diğer yandan anılan maddenin (3) numaralı fıkrasında ihdas ve izin işlemleri tamamlanmaksızın sözleşmeli personel çalıştırılmayacağı hüküm altına alınmış; (4) numaralı fıkrasında ise boş pozisyonlara yapılacak atamaların, atamanın yapıldığı tarihten itibaren bir ay içinde Strateji ve Bütçe Başkanlığına bildirileceği öngörülmüştür.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

92. Dava dilekçesinde özetle; sözleşmeli personelin istihdamı için pozisyon ihdası ve atama iznine ilişkin olarak çeşitli düzenlemelerin bulunduğu, kuralla kapsam dahilindeki personelin özlük haklarıyla ilgili tüm hususların belirlenmesinin idarenin takdirine bırakılırken diğer yandan söz konusu personelin haklı hiçbir neden olmaksızın mevzuatta diğer sözleşmeli personel için öngörülen kanuni güvencelerden istisna tutulmasının belirsiz ve öngörülemeyen bir statü yarattığı ve bu durumun eşitlik ilkesinin zedelenmesine yol açtığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

93. 3238 sayılı Kanun'un ek 2. maddesinin ikinci fıkrasının dava konusu beşinci cümlesinde anılan fıkra kapsamındaki istihdam için diğer mevzuatta yer alan pozisyon ihdası ve atama iznine ilişkin hükümlerin uygulanmayacağı hüküm altına alınmıştır.

94. Kamu kurum ve kuruluşlarında belirli bir projeyle sınırlı olarak sözleşme ile personel çalıştırılmasının tabi olacağı esaslara ilişkin Anayasa'da sınırlayıcı herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Dolayısıyla anayasal bir konu olmayan anılan esasların belirlenmesi ve bu kapsamda Başkanlıkta proje bazlı sözleşmeli personelin istihdamı için diğer mevzuatta yer alan pozisyon ihdası ve atama iznine ilişkin hükümlerin uygulanmamasının öngörülmesi kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamındadır.

95. Kuralın anılan fıkra kapsamındaki personelin istihdam rejiminin net bir şekilde belirlenmesi ve bu bağlamda pozisyon ihdası, atama izni gibi istihdama dair bazı konularda uygulamada ortaya çıkabilecek tereddütlerin bertaraf edilmesi amacına yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Diğer yandan kuralın, belirli bir kişiyi veya kişileri gözönünde tutmaksızın genel hükümler içerdiği ve hukuki durumu soyut olarak düzenlediği görülmektedir. Dolayısıyla kuralda, kamu yararı dışında bir amacın güdüldüğü söylenemeyeceğinden hukuk devleti ilkesine aykırı bir yön bulunmamaktadır.

96. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 10. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

C. Kanun'un 16. Maddesiyle 6413 Sayılı Kanun'un 7. Maddesinin (3) Numaralı Fıkrasının Yürürlükten Kaldırılmasının İncelenmesi

1. Genel Açıklama

97. 211 sayılı Kanun'un 1. maddesinde TSK; Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri subay, askerî memur, astsubay, erbaş ve erleri ile askerî öğrencilerden teşekkül eden ve seferde ihtiyatlarla ikmal edilen, kadro ve kuruluşlarla teşkilâtı gösterilen silahlı devlet kuvveti olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla devletin askerî gücü sıfatıyla ülkeyi karadan, denizden ve havadan gelebilecek her türlü saldırıya karşı korumakla görevli olan Silahlı Kuvvetler Kara, Deniz ve Hava Kuvvetlerinden oluşmaktadır.

98. Mülga 31/7/1970 tarihli ve 1324 sayılı Genelkurmay Başkanının Görev ve Yetkilerine Ait Kanun hükümleri uyarınca Kuvvet Komutanlıkları Genelkurmay Başkanına bağlı olup Genelkurmay Başkanı da Başbakana karşı

sorumlu idi. Dolayısıyla Genelkurmay Başkanı TSK'nın en üst hiyerarşik amiri konumundaydı.

99. 31/7/1970 tarihli ve 1325 sayılı Milli Savunma Bakanlığı Görev ve Teşkilatı Hakkında Kanun'a 9/11/2016 tarihli ve 6756 sayılı Kanun'un 36. maddesiyle eklenen 1/A maddesinde Kuvvet Komutanlıklarının bağlılığı yeniden düzenlenmiş ve anılan maddede Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıklarının Millî Savunma Bakanına bağlı olduğu hükme bağlanmıştır.

100. Diğer yandan 2017 yılında yapılan Anayasa değişikliğiyle Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine geçilmesi üzerine Anayasa'da yapılan değişikliklere uyum sağlanması amacıyla çıkarılan 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nın 23. maddesiyle 1325 sayılı Kanun'un adı "*Askeri Okullar, Askeri Öğrenciler, Askeri Fabrikalar ve Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun*" şeklinde değiştirilmiş olup 1/A maddesi de yürürlükten kaldırılmıştır. Aynı KHK'nın 47. maddesiyle de 1324 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

101. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine geçilmesiyle birlikte Genelkurmay Başkanlığı ile Kuvvet Komutanlıklarının Türk idare teşkilatı yapısı içindeki konumu 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 338. maddesinde düzenlenmiştir. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasında Genelkurmay Başkanlığı ile Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıklarının Millî Savunma Bakanına bağlı oldukları belirtilmiş; (2) numaralı fıkrasında da Genelkurmay Başkanı ile Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlarının Millî Savunma Bakanına ayrı ayrı bağlı ve sorumlu oldukları ifade edilmiştir.

102. Aynı maddenin (3) numaralı fıkrasında Genelkurmay Başkanlığı ile Kuvvet Komutanlıklarının teşkilatının Millî Savunma Bakanlığının kadro ve kuruluşunda gösterileceği öngörülmüş; (4) numaralı fıkrasında da Genelkurmay Başkanının Cumhurbaşkanı namına Silahlı Kuvvetlerin komutanı olduğu hüküm altına alınmıştır.

103. Anılan mevzuat hükümleri çerçevesinde mevcut idari teşkilat yapısı içindeki konumlarına bakıldığında Genelkurmay Başkanı ile Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıklarının kendi aralarında hiyerarşik

bir bağ kurulmaksızın her birinin ayrı ayrı ve doğrudan Millî Savunma Bakanının hiyerarşisine tabi kılındığı görülmektedir. Dolayısıyla her ne kadar Genelkurmay Başkanı, Silahlı Kuvvetlerin komutanı olduğu belirtilmek suretiyle hiyerarşik yetkilerden bir kısmı olan emir ve talimat verme yetkisiyle donatılmış olmakta ise de idari yapılanmaya göre artık TSK'nın en üst ve ortak hiyerarşik amiri konumunda değildir. Bu itibarla hukuki statü itibarıyla aynı zamanda Cumhurbaşkanı namına Silahlı Kuvvetlerin komutanı olma sıfatını da taşıyan Genelkurmay Başkanının Silahlı Kuvvetlere, diğer bir deyişle Kuvvet Komutanlıklarına komuta etme yetkisini kullanmasında Millî Savunma Bakanının da dahil olmasının öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

2. Anlam ve Kapsam

104. 6413 sayılı Kanun TSK'nın disiplin sistemine ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir.

105. Anılan Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinde disiplin amiri, bu Kanun'la disiplin cezası vermeye yetkili kılınmış ilk amir olarak tanımlanmış; (g) bendinde de üst disiplin amirlerinin disiplin amirinin kadro ve kuruluş yönünden bağlı bulunduğu ve disiplin cezası verilecek personelden makam yahut rütbe veya kıdemce büyük olan yetkili sıralı tüm amirleri ifade ettiği belirtilmiştir.

106. Genelkurmay Başkanlığı ile Kuvvet Komutanlıklarının kadro ve kuruluş itibarıyla Millî Savunma Bakanlığı bünyesinde teşkilatlandığı ve hiyerarşik açıdan da Millî Savunma Bakanına bağlı olduğu gözetildiğinde Millî Savunma Bakanının adı geçen kurumlarda görev yapan tüm personel bakımından üst disiplin amiri sıfatını haiz olduğu anlaşılmaktadır.

107. Kanun'un 7. maddesinde disiplin amirlerinin yetkilerinden biri olan disiplin soruşturmasının yapılmasının usul ve esasları düzenlenmiştir.

108. Söz konusu maddede disiplin soruşturmasının hangi hâllerde ve nasıl yapılacağı belirtilmiş olup bu kapsamda (1) numaralı fıkra *“Maiyetinden birinin disiplinsizlik teşkil edebilecek bir fiilini veya mesleğe aykırı tutum ve davranışını herhangi bir şekilde öğrenen disiplin amirleri, olayın araştırılması gerektiğine kanaat getirirse, yazılı olarak görevlendireceği soruşturmacılar vasıtasıyla ya da şahsen disiplin soruşturması yapar.”* hükmüne yer verilmiştir. Anılan hükme göre disiplin soruşturması yapma veya

yaptırma yetkisinin sıralı tüm disiplin amirlerine verildiği anlaşılmaktadır. Başka bir ifadeyle maiyetinden birinin disiplinsizlik veya mesleğe aykırı tutum ve davranışını tespit eden herhangi bir seviyedeki üst disiplin amiri, soruşturma yapma veya yaptırma yetkisini haiz bulunmaktadır.

109. Maddenin (4) numaralı fıkrasında ise *“Millî Savunma Bakanınca gerek görülmesi halinde Bakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığınca da disiplin soruşturması yürütülebilir.”* hükmüne yer verilmek suretiyle Millî Savunma Bakanının Genelkurmay Başkanlığı ve Kuvvet Komutanlıkları ile bağlı birliklerinde görev yapan tüm personelin üst disiplin amiri olması dolayısıyla bu kurumlarda gerçekleşen fiil ve davranışlarla ilgi olarak disiplin soruşturmasını Bakanlık bünyesinde yürütme yetkisi ile donatıldığı anlaşılmaktadır.

110. Maddenin mülga (3) numaralı fıkrasında yer alan *“Disiplin soruşturması, Genelkurmay Başkanınca gerek görülmesi hâlinde, Genelkurmay Başkanlığı bünyesinde bu amaçla kurulmuş birimde görevli personel eliyle de yürütülebilir.”* hükmü ile benzer bir yetki Genelkurmay Başkanına da tanınmakta iken söz konusu fıkra dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılmıştır. Böylece Genelkurmay Başkanının daha önce Kuvvet Komutanlıkları ile bağlı birliklerinin personeliyle ilgili olarak disiplin soruşturmasını bizzat Genelkurmay Başkanlığı bünyesinde yürütmesi mümkün iken dava konusu kuralla bu imkânâ son verilmiştir. Buna karşılık Genelkurmay Başkanının Genelkurmay Başkanlığı bünyesinde, başka bir ifadeyle maiyetinde görev yapan personelin üst disiplin amiri olduğu gözetildiğinde bu personel hakkında disiplin soruşturması yürütme yetkisinin ise devam ettiği açıktır.

3. İptal Talebinin Gerekçesi

111. Dava dilekçesinde özetle; bir disiplin amiri olan Genelkurmay Başkanının disiplin soruşturmasıyla ilgili yetkisinin ortadan kaldırılmasının maiyetindekiler üzerinde sahip olduğu ve mevzuattan kaynaklanan yetkisini kullanamamasına, bunun da Genelkurmay Başkanlığı içindeki hiyerarşinin bozulmasına neden olacağı, hiyerarşik yapı içinde astın üstüne tabi olduğu, bu tabiyetin emir ve talimat verme, disiplin işlemi yapma, izin-sicil-ödül-ceza verme yetkisi gibi yetkileri gerektirdiği, söz konusu yetkilerden birinin ortadan kaldırılmasının amiri, amirlik makamının gereklerini yerine getirmekten alıkoyacağı, her ne kadar Millî Savunma Bakanına bağlı olsa

da anayasal bir statüye sahip olan ve bu yönüyle diğer tüm üst düzey kamu yöneticilerinden ayrılan Genelkurmay Başkanının disiplin soruşturması yürütme yetkisinin elinden alınmasının görev-yetki-sorumluluk arasındaki dengeyi ve hiyerarşik yapı içindeki emir-komuta zincirinin işleyişini bozacağı, TSK'nın hiyerarşik yapısını zedeleyeceği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 117., 118. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

112. Anayasa koyucu barış ve savaş hâli ayrımı yapmaksızın Genelkurmay Başkanına Silahlı Kuvvetlerin komutanlığı görevini vermiştir. Bu kapsamda Anayasa'nın 117. maddesinin üçüncü fıkrasında *"Cumhurbaşkanınca atanan Genelkurmay Başkanı; Silahlı Kuvvetlerin komutanı olup, savaşta Başkomutanlık görevlerini Cumhurbaşkanlığı namına yerine getirir."* denilmiştir.

113. Genelkurmay Başkanının TSK'nın disiplin sistemi içindeki konumuna, görev ve yetkilerine ilişkin olarak Anayasa'da herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Dolayısıyla anılan hususları belirleme yetkisi anayasal ilkelere uygun olmak şartıyla kanun koyucuya aittir. Bununla birlikte kanun koyucunun söz konusu yetkisini Genelkurmay Başkanının Anayasa'da öngörülen hukuki statüsünü gözönünde tutarak kullanması ve onun Silahlı Kuvvetlerin komutanı olma vasfını zedeleyecek ya da etkisiz ve anlamsız kılacak düzenlemelerden kaçınması gerekir.

114. Genelkurmay Başkanının, gerek görmesi hâlinde Silahlı Kuvvetler personeliyle ilgili olarak Genelkurmay Başkanlığı bünyesindeki personel eliyle disiplin soruşturması yürütme yetkisinin dava konusu kuralla ortadan kaldırılmasının Genelkurmay Başkanlığının ve tüm Kuvvet Komutanlıklarının ayrı ayrı ve doğrudan Millî Savunma Bakanına bağlanmasına koşut olarak Genelkurmay Başkanının Silahlı Kuvvetler personelinin en üst ve ortak hiyerarşik amiri ve dolayısıyla üst disiplin amiri olma niteliğinin sona ermesi nedeniyle disiplin soruşturması yetkisinin de bu yeni konumu ile uyumlaştırılması amacına yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim kuralın gerekçesinde de *"Madde ile, 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Millî Savunma Bakanlığı teşkilatında yapılan değişiklikle Genelkurmay Başkanlığının Millî Savunma Bakanına bağlanması nedeniyle Türk Silahlı Kuvvetlerinde disiplin soruşturması ve yetkilere ilişkin maddede uyum düzenlemesi yapılması amaçlanmaktadır."* denilmiştir.

115. Komutanlık bir sevk ve idare makamı olup komuta altındaki bütün kuvvetlerin barışta ve savaşta her bakımdan hazırlanması ve idaresi işlerinin bu makama ait olmasını gerekli kılar.

116. Kuralla Genelkurmay Başkanının Silahlı Kuvvetler personeli hakkında disiplin soruşturması yapma/yaptırma yetkisine son verilmesinin onun, komutası altındaki kuvvetlere emir ve talimat verme, bu suretle onları sevk ve idare etme yetkisini kullanmasını, dolayısıyla komutanlık görevini gereği gibi yerine getirmesini engelleyen bir yönü bulunmamaktadır.

117. Bu itibarla kuralla 6413 sayılı Kanun'un 7. maddesinin (3) numaralı fıkrasının yürürlükten kaldırılmasının Genelkurmay Başkanının Anayasa'da öngörülen Silahlı Kuvvetlerin komutanı olma niteliğini zedelediği sonucuna varılmıştır.

118. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 117. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Selahaddin MENTEŞ bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 2., 118. ve 123. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

Ç. Kanun'un 17. Maddesiyle 6413 Sayılı Kanun'un 13. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Üçüncü Cümlesinde Yer Alan "...Genelkurmay Başkanlığında teşkil edilecek..." İbaresinin "...Milli Savunma Bakanlığı..." Şeklinde Değiştirilmesinin, Anılan Cümleye Eklenen "...bu kararlar Cumhurbaşkanının onayı ile..." İbaresinin, (3) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinde Yer Alan "Genelkurmay Başkanı veya..." İbaresinin Madde Metninden Çıkarılmasının ve Anılan Maddeye Eklenen (9) Numaralı Fıkranın İncelenmesi

1. Genel Açıklama

119. 6413 sayılı Kanun'un 13. maddesinde subay, astsubay, uzman erbaş ve sözleşmeli erbaş ile erler hakkında verilebilecek disiplin cezalarından biri olan Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası düzenlenmiştir.

120. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasında Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasının sonuçları gösterilmiş olup buna göre söz konusu ceza, personelin tabi olduğu mevzuat hükümlerine göre TSK'dan ilişkisinin kesilmesi veya durumuna göre sözleşmesinin feshedilmesi sonucunu doğurmakta; bu cezayı alanlar seferberlik ve savaş hâlleri haricinde TSK'da herhangi bir şekilde görev alamamaktadır.

121. Fıkra da ayrıca, yükümlülük veya sözleşme süresi sona ermeden Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası alan personelin, kalan yükümlülük veya sözleşme süresince Millî Savunma Bakanlığı ve/veya TSK nam ve hesabına verilen eğitimler, kurslar ve seminerler sonucunda elde ettikleri diploma, sertifika, uzmanlık belgesi, kurs bitirme belgesini kullanamayacakları ve bunlara bağlı olarak herhangi bir meslek icra edemeyecekleri hüküm altına alınmıştır.

2. 13. Maddenin (2) Numaralı Fıkrasının Üçüncü Cümlesinde Yer Alan "...Genelkurmay Başkanlığında teşkil edilecek..." İbaresinin "... Milli Savunma Bakanlığı..." Şeklinde Değiştirilmesi ve Anılan Cümleye Eklenen "...bu kararlar Cumhurbaşkanının onayı ile..." İbaresini

a. Anlam ve Kapsam

122. 6413 sayılı Kanun'un 13. maddesinin (2) numaralı fıkrasında Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasını vermeye yetkili makamlar ile bu cezanın yerine getirilmesine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

123. Anılan fıkranın birinci ve ikinci cümlelerinde general ve amiraller haricindeki subay, astsubay ve uzman erbaşlar ile sözleşmeli erbaş ve erlere verilecek Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasının usul ve esasları gösterilmiştir. Buna göre; söz konusu ceza anılan personele, mensubu oldukları Millî Savunma Bakanlığı ve Kuvvet Komutanlıklarında oluşturulacak yüksek disiplin kurulları tarafından verilecektir. Yüksek disiplin kurulu tarafından verilen bu cezanın yürürlüğe girmesi için, nezdinde kurulduğu kuruma göre Millî Savunma Bakanı veya Kuvvet Komutanı tarafından onaylanması gerekmektedir.

124. Fıkranın üçüncü cümlesinde ise general ve amirallere verilecek Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasının Millî Savunma Bakanlığı yüksek

disiplin kurulu tarafından verileceği ve bu kararların Cumhurbaşkanının onayı ile yerine getirileceği hükmüne bağlanmıştır. Anılan cümlede yer alan “...*Millî Savunma Bakanlığı...*” ve “...*bu kararlar Cumhurbaşkanının onayı ile...*” ibareleri dava konusu kuralları oluşturmaktadır.

125. Dava konusu kurallar öncesinde general ve amiraller hakkındaki ayırma cezasının Genelkurmay Başkanlığında teşkil edilecek yüksek disiplin kurulu tarafından verilmesi ve bu husustaki yüksek disiplin kurulu kararının herhangi bir makamın onayına gerek kalmadan yürürlüğe girmesi öngörülmekteyken kurallarla Genelkurmay Başkanlığı bünyesinde yüksek disiplin kurulu oluşturulmasına son verilerek ceza vermeye yetkili makam Millî Savunma Bakanlığı yüksek disiplin kurulu olarak belirlenmiş; ayrıca yüksek disiplin kurulu tarafından verilen bu cezanın yürürlüğe girmesi Cumhurbaşkanının onayına tabi kılınmıştır.

126. Diğer yandan general ve amiraller hakkında ayırma cezası vermekle yetkili kılınan Millî Savunma Bakanlığı yüksek disiplin kurulunun kimlerden oluşacağı aynı maddenin (4) numaralı fıkrasında belirtilmiş olup buna göre anılan kurul; Millî Savunma Bakanının başkanlığında Genelkurmay Başkanı, ilgili Kuvvet Komutanı, Bakan Yardımcısı, Genelkurmay Personel Başkanı, Hukuk Hizmetleri Genel Müdürü ile Personel Genel Müdüründen oluşmaktadır.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

127. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kurallarla general ve amiraller hakkında Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası verme yetkisinin Genelkurmay Başkanlığında teşkil edilecek yüksek disiplin kurulu yerine Millî Savunma Bakanlığında oluşturulacak yüksek disiplin kuruluna devredilmesinin Genelkurmay Başkanının görev-yetki-sorumluluk zincirinin ve dolayısıyla ordudaki hiyerarşinin bozulmasına ve anılan makamın icrai değil sembolik bir niteliğe bürünmesine neden olacağı, söz konusu cezanın ancak Cumhurbaşkanının onayı ile yerine getirilebilecek olmasının Genelkurmay Başkanının anayasal statüsü ile bağdaşmadığı gibi hiyerarşiyi bozmak suretiyle idarenin bütünlüğü ilkesini zedelediği, ayrıca bu durumun yüksek disiplin kurulunun bağımsız ve tarafsız şekilde karar verememesine, dolayısıyla ordunun siyasallaşmasına neden olabileceği belirtilerek kuralların Anayasa’nın 2., 117., 118. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

128. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 128. maddesi yönünden de incelenmiştir.

129. Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasında idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği belirtilmiştir. Anılan maddede yer alan *idarenin bütünlüğü ilkesi* hiyerarşi ve vesayet olmak üzere iki tür yetki ile sağlanmaktadır. Bir kurumun kendi iç ilişkisi bakımından söz konusu olan ve aynı zamanda o kurumun görevlileri arasındaki astlık-üstlük durumunu ifade eden hiyerarşi ilişkisi yönetme yetkisinden doğmaktadır. Hiyerarşik ilişkide üstün ast üzerinde sahip olduğu hiyerarşi yetkisi emir ve talimat verme, disiplin, atama, terfi, astın işlemlerini hukukilik ve yerindelik bakımından denetleme, düzeltme, iptal etme gibi yetkileri içermektedir.

130. Dava konusu kuralların da yer aldığı maddenin gerekçesinde (1) numaralı CBK ile Millî Savunma Bakanlığı teşkilatında yapılan değişiklikle Genelkurmay Başkanlığının Millî Savunma Bakanına bağlanması nedeniyle uyum düzenlemesinin yapıldığı, bu kapsamda general ve amiraller hakkında Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasını vermeye yetkili yüksek disiplin kurulunun Millî Savunma Bakanlığında oluşturulacak yüksek disiplin kurulu olarak belirlendiği ifade edilmiştir. Nitekim Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine geçilmesiyle birlikte Silahlı Kuvvetlerin devletin merkezdeki idare teşkilatı içinde yer alan Millî Savunma Bakanlığının bünyesinde teşkilatlandığı, ayrıca Cumhurbaşkanının da devlet idaresinin ve bu idare içinde yer alan bakanlıkların en yüksek karar organı ve en üst hiyerarşik amiri konumuna getirildiği görülmektedir.

131. Bu itibarla general ve amiraller hakkında Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası vermeye yetkili makamın onların hiyerarşik olarak bağlı bulundukları kurum olan Millî Savunma Bakanlığının bünyesinde oluşturulan yüksek disiplin kurulu olarak belirlenmesinin ve söz konusu cezanın yerine getirilmesinin yine hiyerarşi yetkisi kapsamında Cumhurbaşkanının onayına tabi kılınmasının idarenin bütünlüğü ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

132. Diğer yandan kamu görevlilerinin disiplin cezası ile cezalandırılmalarında yetkili karar merciine ve uygulanacak usule ilişkin

olarak Anayasa'da herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Dolayısıyla, kamu görevlilerinin disiplin hukuku çerçevesinde kamu görevinden çıkarılması, bu kapsamda general ve amirallerin Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası ile cezalandırılmasıyla ilgili usul ve esasların belirlenmesi konusundaki takdir yetkisi kanun koyucuya aittir. Ancak kanun koyucunun bu yetkisini anayasal sınırlar içinde özellikle kamu görevlileri için Anayasa'da öngörülen güvenceleri gözönünde tutarak kullanması gerekir.

133. Bu bağlamda memurlar ve diğer kamu görevlilerinin statü haklarını doğrudan etkileyen disiplin işlemlerinin Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan *diğer özlük işleri* kavramına girdiğinde kuşku bulunmamaktadır (AYM, E.2018/73, K.2019/65, 24/7/2019, § 177). Dolayısıyla general ve amiraller hakkında verilecek Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasında yetkili karar merciini ve usulü belirleyen dava konusu kurallarla Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken kamu görevlilerinin özlük haklarına ilişkin bir düzenleme getirilmektedir.

134. Kurallarla general ve amiraller hakkında Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası vermeye ve bu cezayı onaylamaya hangi makamların yetkili olduğu hususlarının açık, net ve anlaşılır bir şekilde düzenlendiği, ayrıca Millî Savunma Bakanlığı yüksek disiplin kurulunun kimlerden oluşacağının aynı maddenin (4) numaralı fıkrasında gösterildiği görülmektedir.

135. Bu yönüyle general ve amiraller hakkında ayırma cezası vermeye yetkili olan makamlara ve usule yönelik keyfiliğe izin vermeyecek şekilde yasal güvence içeren ve belirli, ulaşılabilir, öngörülebilir nitelikte bir düzenleme öngören kurallarda Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen kanunilik ölçütüne aykırılık bulunmamaktadır.

136. 6413 sayılı Kanun'un 7. maddesinin (3) numaralı fıkrasının yürürlükten kaldırılmasının Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kurallar yönünden de geçerlidir.

137. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 117., 123. ve 128. maddelerine aykırı değildir. İptalleri talebinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 128. maddesi yönünden

yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralların Anayasa'nın 118. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

3. 13. Maddenin (3) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinde Yer Alan “Genelkurmay Başkanı veya...” İbaresinin Madde Metninden Çıkarılması

a. Anlam ve Kapsam

138. 6413 sayılı Kanun'un 13. maddesinin (3) numaralı fıkrasında Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasının verilmesine yönelik usul belirlenmiştir. Anılan fıkra göre yüksek disiplin kurulunda ayırma cezasının verilmesi ile ilgili süreç üç farklı şekilde başlatılabilmektedir.

139. Buna göre ilk usul, ayırma cezası verilmesine ilişkin sürecin disiplin amirleri tarafından başlatılmasıdır. Bu kapsamda disiplin amirlerinden en az ikisinin personel hakkında ayırma cezası verilmesine ilişkin teklifi üzerine personelin dosyası yüksek disiplin kuruluna gönderilecektir.

140. İkinci usul, eldeki bilgi ve belgelere dayalı olarak yüksek disiplin kurulu tarafından dosyanın resen gündeme alınması suretiyle ayırma cezasının verilmesidir. Buna göre personel hakkında yüksek disiplin kurulunun oluşturulduğu komutanlık karargâhında ya da Millî Savunma Bakanlığında Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasını gerektirebilecek bilgi ve belgeler bulunması hâlinde disiplin amirlerinin ayırma cezası verilmesine ilişkin süreci başlatmak üzere teklifte bulunması beklenmeden de yüksek disiplin kurulu tarafından bu sürecin başlatılması mümkündür.

141. Üçüncü usul ise ayırma cezası verilmesi ile ilgili sürecin Silahlı Kuvvetlerdeki tüm personelin üst disiplin amiri konumunda bulunan Millî Savunma Bakanı tarafından başlatılmasıdır. Buna göre Millî Savunma Bakanı, kendisine ulaşan bilgi ve belgelere dayanarak veya yaptırdığı bir disiplin soruşturması sonucuna göre hakkında bu tür bir ceza verilmesine kanaat getirdiği personeli doğrudan yetkili yüksek disiplin kuruluna sevk edebilecektir.

142. Fıkranın üçüncü cümlesinde yer alan “...Genelkurmay Başkanı veya...” ibaresinin dava konusu kuralla madde metninden çıkarılmasından

önce Genelkurmay Başkanının Silahlı Kuvvetler personeli hakkında ayırma cezası verilmesine ilişkin süreci başlatma ve bu kapsamda elindeki bilgi ve belgelere dayanarak veya yaptırdığı bir disiplin soruşturması sonucuna göre hakkında bu cezanın verilmesi gerektiğine kanaat getirdiği personeli doğrudan yetkili yüksek disiplin kuruluna sevk edebilme yetkisi bulunmakta iken kuralla bu yetkisi ortadan kaldırılmıştır.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

143. Dava dilekçesinde özetle; 13. maddenin (2) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan “...Genelkurmay Başkanlığında teşkil edilecek...” ibaresinin “...Milli Savunma Bakanlığı...” şeklinde değiştirilmesine ve anılan cümleye eklenen “...bu kararlar Cumhurbaşkanının onayı ile...” ibaresine yönelik gerekçelerle kuralın Anayasa’nın 2., 117., 118. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa’ya Aykırılık Sorunu

144. Kanun koyucunun Genelkurmay Başkanının TSK’nın disiplin sistemi içindeki konumu, görev ve yetkileriyle ilgili yasal düzenlemelerde onun Silahlı Kuvvetlerin komutanı olma vasfını zedeleyecek ya da etkisiz ve anlamsız kılacak yöntemlerden kaçınması gerekir. Ancak bu, Genelkurmay Başkanının mevzuatta Silahlı Kuvvetler personeli için öngörülen disiplin cezalarının tümü bakımından yetkili kılınmasının ya da her tür cezanın verilmesi sürecine mutlak surette dâhil edilmesinin gerektiği anlamına gelmez. Bu bağlamda hangi disiplin cezasının hangi makam tarafından verileceğini ve buna ilişkin sürecin nasıl işleyeceğini belirleme yetkisi anayasal ilkelere uygun olmak şartıyla kanun koyucuya aittir.

145. Bu açıdan bakıldığında Genelkurmay Başkanına Silahlı Kuvvetler personeline ayırma cezası verilmesi için gerekli süreci başlatma konusunda herhangi bir yetki tanınmamasının, bu kapsamda, elindeki bilgi ve belgelere dayanarak veya yaptırdığı disiplin soruşturması sonucuna göre hakkında ayırma cezası verilmesi gerektiğine kanaat getirdiği personeli doğrudan yetkili yüksek disiplin kuruluna sevk etme yetkisinin ortadan kaldırılmasının, onun Anayasa’da öngörülen Silahlı Kuvvetlerin komutanı olma niteliğini zedeleyen bir yönünün bulunduğu söylenemez.

146. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 117. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2., 118. ve 123. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

4. 13. Maddeye Eklenen (9) Numaralı Fıkra

a. Anlam ve Kapsam

147. 6413 sayılı Kanun'un 13. maddesinin dava konusu (9) numaralı fıkrasında TSK'dan çeşitli nedenlerle ilişkisi kesilmiş olanlar hakkında, ilişkileri kesilmeden önce Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası verilmesini gerektiren bir disiplinsizliği işlemeleri nedeniyle 39. maddedeki zamanaşımı süresi dolmadan önce Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasının verileceği hükme bağlanmıştır.

148. Anılan Kanun'un 20. maddesinde Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasını gerektiren disiplinsizlikler; aşırı borçlanmak ve borçlarını ödeyememek, ahlaki zayıflık, hizmete engel davranışlarda bulunmak, gizli bilgileri açıklamak, ideolojik veya siyasi amaçlı faaliyetlere karışmak, uzun süreli firar etmek, disiplinsizliği alışkanlık hâline getirmek, iffetsiz bir kimse ile evlenmek veya böyle bir kimse ile yaşamak, gayri tabii mukarenette bulunmak ve terör örgütleriyle ilişkisi olmak olarak sayılmış; ayrıca söz konusu fiillerin her birinin neyi ifade ettiği de aynı maddede belirtilmiştir.

149. Kanun'un 39. maddesinde ise disiplin cezalarında zamanaşımı konusu düzenlenmiş olup anılan maddenin (1) ve (2) numaralı fıkralarında disiplin amirleri ve disiplin kurulları tarafından verilecek disiplin cezalarına, (3) numaralı fıkrasında da Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasına ilişkin zamanaşımı sürelerine yer verilmiştir. Bu kapsamda Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasını gerektirecek durumun oluştuğunun disiplin amirleri tarafından tespit edilmesinden itibaren bir yıl ve her hâlde disiplin cezasını gerektiren fiil ve hâllerin işlendiği tarihten itibaren beş yıl geçtikten sonra aynı sebeple yüksek disiplin kurulu tarafından ceza verilemeyeceği hükme bağlanmıştır. Maddenin (4) ve (5) numaralı fıkralarında ise yukarıdaki fıkralarda gösterilen zamanaşımı sürelerinin hesaplanmasına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

150. Kuralla daha önce Silahlı Kuvvetlerden emekliye sevk edilme, kendi isteği ile emekli olma veya istifa etme ya da başka herhangi bir sebeple ayrılmış olanların, ilişkileri kesilmeden önce Kanun'un 20. maddesinde öngörülen ve Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası verilmesini gerektiren disiplinsizliklerden birini işlemiş olmaları durumunda zamanaşımı sürelerine uyulmak kaydıyla haklarında ayırma cezası verilmesine imkân tanınmaktadır.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

151. Dava dilekçesinde özetle; ayırma cezasının verilmesinin sonucunun Silahlı Kuvvetlerden ilişkinin kesilmesi olduğu, kuralla haklarında ayırma cezası verilmesi öngörülenlerin daha önce Silahlı Kuvvetlerden ilişkilerinin kesilmiş olması nedeniyle TSK'nın disiplinini bozmaya yönelik fiil ve eylemlerde bulunmalarının söz konusu olamayacağı, dolayısıyla kuralda öngörülen cezanın disiplini tesis etme amacını gerçekleştirmeye elverişli olmadığı, ayrıca bu kişilerin askerî personel statüsünde olmamaları nedeniyle disiplin hükümlerine tabi kılınmalarının hukuken mümkün olmadığı, her ne kadar cezanın verilmesi zamanaşımı süresiyle sınırlandırılmışsa da gerek anılan sürenin başlama tarihinin ileriye çekilmesine yönelik düzenlemelerin varlığı gerekse cezalandırma için ilişkinin kesilmesinden önce başlatılmış bir disiplin soruşturmasının bulunmasının şart olmadığı hususları dikkate alındığında kuralın kişileri her an ceza tehdidi altında tutmaya müsait olduğu, bu durumun hukuki öngörülebilirliği zedelediği, ayrıca kuralla suç ve cezaların kanuniliği ilkesinin ihlal edildiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 38. ve 90. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

152. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. ve 70. maddeleri yönünden incelenmiştir.

153. Kuralla hakkında ayırma cezası verilmesi öngörülen personel daha önce emeklilik, istifa gibi çeşitli nedenlerle TSK'dan zaten ilişkisi kesilmiş, başka bir ifadeyle hâlihazırda Silahlı Kuvvetlerde fiilen görev yapmayan personeldir. Bu itibarla kural uyarınca verilen ayırma cezası, anılan personel bakımından Silahlı Kuvvetlerle, dolayısıyla kamu hizmeti ile *fiilen* ilişkinin kesilmesi biçiminde bir sonuç doğurmamaktadır. Ancak söz konusu ceza,

ilişği kesilen personelin bir daha TSK'da herhangi bir görev almasını, dolayısıyla belirli bir kamu hizmetine girmesini engellemektedir. Bu itibarla kuralla Anayasa'nın 70. maddesinde güvence altına alan kamu hizmetlerine girme hakkına bir sınırlama getirilmektedir.

154. Kuralda ayırma cezasına bağlanan eylemlerin konusu bu cezanın verilmesini gerektiren bir disiplinsizliğin işlenmesi olarak ifade edilmiştir. Disiplinsizlik oluşturan fiillerin neler olduğu ise sayma yoluyla Kanun'un 20. maddesinde gösterilmiş, ayrıca bu fiillerin anlam ve kapsamı da yine aynı maddede açıklanmıştır.

155. Diğer yandan kuralla kamu otoritelerine tanınan cezalandırma yetkisinin tabi olduğu zamanaşımı süreleri ile bunların uygulanma usul ve esasları da Kanun'un -kuralın da atıfta bulunduğu- 39. maddesinde gösterilmiştir. Bu itibarla kuralın gerek karşılığında ayırma cezası verilmesi öngörülen fiiller gerekse cezalandırma yetkisinin tabi olduğu zamanaşımı süreleri itibarıyla keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirlilik ve öngörülebilirlik içermesi nedeniyle kanunilik ölçütünü sağladığı anlaşılmaktadır.

156. Kuralla öngörülen düzenlemenin meşru amacının bulunup bulunmadığının saptanması bakımından, TSK'dan herhangi bir nedenle daha önce ilişği kesilmiş bir personelin, görevde bulunduğu sırada ayırma cezasına konu bir disiplinsizliği işlemiş olmasından dolayı ayırma cezası ile cezalandırılmasının *görevin gerektirdiği niteliklerle* ilgisinin olup olmadığının tespit edilmesi gerekmektedir.

157. Yukarıda da ifade edildiği gibi Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasını gerektiren disiplinsizlik hâlleri Kanun'un 20. maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu maddede sayılan disiplinsizlik hâllerinin askerlik hizmetinin gerekleri ile bağlantılı olup olmadığı bu davanın konusunu oluşturmamakla birlikte, ayırma cezasının hukuki etki ve sonuçları da gözönünde bulundurulduğunda anılan hüküm, kanun koyucunun bu tür fiilleri işleyen bir kişinin asker olma niteliğini taşımadığı/kaybettiği kabulünden hareketle bir daha kurulmamak üzere askerlik mesleğiyle, dolayısıyla Silahlı Kuvvetlerle olan tüm bağlantısının kesilmesi yöntemini tercih ettiğini göstermektedir.

158. Bu bağlamda kuralla, hâlihazırda muvazzaf asker sıfatını taşımamakla birlikte görevde bulunduğu sırada askerlik hizmetinin

gerektirdiği niteliklere uygun şekilde hareket etmediği, başka bir deyişle görevin gerektirdiği nitelikleri taşımadığı tespit edilen kişilerin askerlik mesleğiyle olan hukuki bağlarının tamamen kesilmesi suretiyle mesleki statülerine son verilmesinin ve bir daha Silahlı Kuvvetler bünyesinde bu mesleği icra etmelerinin engellenmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralla getirilen sınırlamanın Anayasa'nın 70. maddesinde belirtilen sınırlama sebebine uygun olarak öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

159. TSK'da görev yapmakta iken ayırma cezası verilmesini gerektiren bir disiplinsizlik işleyen personelin daha sonra başka herhangi bir nedenle TSK'yla ilişkisi kesilmiş olsa bile bu ceza ile cezalandırılmasının öngörülmesi, görevin gerektirdiği temel niteliklerle bağdaşmayan fiil, tutum ve davranışlarda bulunulmasını engelleyici ve caydırıcı nitelikte olduğu gözetildiğinde kuralın, ulaşılmak istenen amaç yönünden elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

160. Kural kapsamındaki personele uygulanması öngörülen ayırma cezasının orantılı olup olmadığının tespitinde mesleğin özelliği ile kişinin hak ve menfaatleri üzerinde oluşturduğu etki ve yaptırımın gerekçesini oluşturan meşru amacın niteliği gözönünde bulundurulmalıdır.

161. Disiplin temeline dayalı olan askerlik mesleğini ifa edenlerin hizmetin hassasiyeti ile mesleğin güven, itibar ve saygınlığının korunmasının, disiplinin tesisinin ve devamlılığının sağlanmasının gereği olarak daha katı meslek ilkelerine tabi tutulmaları doğaldır. Kuralla, TSK'dan ilişkisi kesilmiş olan personele uygulanması öngörülen ayırma cezası 6413 sayılı Kanun'a tabi personel hakkında uygulanabilecek en ağır disiplin cezası olup kişinin savaş ve seferberlik hâlleri dışında TSK'da bir daha çalıştırılmamak üzere meslekle ilişkisinin kesilmesi sonucunu doğurmaktadır. Disiplin temeli üzerine oluşturulan TSK'da yürütülen hizmetin hassasiyeti ve burada görev yapan personelin millî güvenliğin korunması ve sağlanmasında taşıdığı önem gözetildiğinde, görevdeyken mesleğin temel esaslarıyla ve görevin gerektirdiği niteliklerle bağdaşmayacak şekilde disiplinsizlikte bulunduğu tespit edilenlerin meslekle olan tüm bağının kesilmesinin, yaptırım ile korunmak istenen hukuki değerler ve elde edilmek istenen kamusal yarar karşısında bireye makul olmayan, orantısız bir külfet yüklediği sonucuna varılmaktadır.

162. Diğer yandan kuralla TSK'dan çeşitli nedenlerle ilişkisi kesilmiş olan bu kişilere görevdeyken işledikleri fiillerden dolayı ayırma cezasının verilmesi hususunda ilgili makamlara sınırsız bir yetkinin tanınmadığı ve cezalandırma yetkisinin zamanaşımı süresiyle sınırlandırıldığı görülmektedir. Ayrıca söz konusu cezaya karşı yargısal denetimin mümkün olduğu, bu itibarla gerek usuli güvencelere uyulup uyulmadığının gerekse fiil ile ceza arasında bulunması gereken makul dengenin gözetilip gözetilmediğinin yargı mercilerince denetlenebileceği açıktır. Öte yandan kural kapsamındaki personelin TSK'da bir daha görev almamak üzere Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası ile cezalandırılması gerekli şartları taşıması kaydıyla diğer kamu kurumlarında çalışabilmesine de engel teşkil etmemektedir.

163. Bu itibarla kuralla kamu hizmetlerine girme hakkına getirilen sınırlamanın ölçsüz olmadığı sonucuna varılmıştır.

164. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13. ve 70. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 70. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 38. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 90. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

D. Kanun'un 18. Maddesiyle 6413 Sayılı Kanun'un 25. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasına Eklenen "...disiplin amirleri veya..." İbaresinin İncelenmesi

1. Genel Açıklama

165. 211 sayılı Kanun'un 3. maddesinde *er* ihtiyaçları devlet tarafından deruhte ve temin olunan rütbesiz asker olarak tanımlanmış ve sözleşmeli erlerin de bu Kanun'a göre *er* sayıldığı ifade edilmiştir. Aynı maddede *erbaş* ise ihtiyaçları devlet tarafından deruhte ve temin olunan onbaşı ve çavuş rütbelerini haiz asker olarak tanımlanmış; 25/6/2019 tarihli ve 7179 sayılı Askeralma Kanunu'na göre yükümlü bulundukları hizmetleri ifadan sonra özel kanunlara göre belirli bir hizmet taahhüdü suretiyle Silahlı Kuvvetlerde

vazife gören uzman ve sözleşmeli çavuş ve onbaşılardan da erbaş sayıldığı hükme bağlanmıştır.

166. 7179 sayılı Kanun'da yükümlülük esasına göre silahlı silahlı alınacakların yoklama, sınıflandırma, celp, sevk, erteleme, muafiyet, muvazzaflık işlemlerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Anılan Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 3. maddesinde *askerlik hizmetinin* Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 72. maddesine göre her Türkün hak ve ödevi olan vatan hizmetinin bu Kanun esaslarına göre yerine getirilmesini ifade ettiği belirtilmiştir; *yükümlü* askerlik hizmetini bu Kanun hükümleri gereğince yerine getirmek veya yerine getirmiş sayılmak zorunda olan erkek Türk vatandaşı olarak tanımlanmıştır. Kanun'un aynı maddesinde *er* ihtiyaçları devlet tarafından üstlenilen rütbesiz asker; *erbaş* ise yine ihtiyaçları devlet tarafından üstlenilen onbaşı ve çavuş rütbelerini haiz asker olarak belirtilmiştir. Dolayısıyla askerlik yükümlülüğü bağlamında erbaş ve er, askerlik hizmetini yerine getirmek üzere silah altına alınan, başka bir deyişle zorunlu vatan hizmetini ifa eden kişileri ifade etmektedir.

167. Diğer yandan 10/3/2011 tarihli ve 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanunu'nda TSK'nın (Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı dâhil) Genelkurmay Başkanlığınca lüzum görülen erbaş ve er kadrolarında, kritik ve uygun görülen görevlerde, yetişmiş personel ihtiyacını karşılamak amacıyla sözleşmeli erbaş ve erin istihdam edilmesi; 18/3/1986 tarihli ve 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanunu'nda da TSK'nın erbaş kadrolarında devamlılık arz eden teknik ve kritik görevlerde, yetişmiş personel ihtiyacını karşılamak amacıyla uzman erbaşın istihdam edilmesi öngörülmüştür.

168. Gerek 6191 sayılı Kanun kapsamında istihdam edilen sözleşmeli erbaş ve erler gerekse 3269 sayılı Kanun kapsamında istihdam edilen uzman erbaşlar 211 sayılı Kanun'un 3. maddesi uyarınca *erbaş* ve *er* kavramlarıyla tanımlanmakla birlikte anılan erbaş ve erler 7179 sayılı Kanun hükümleri gereğince askerlik yükümlülüğünü yerine getiren erbaş ve erlerden farklı bir hukuki statüde olup askerliği *meslek* olarak ifa etmektedirler.

169. 6413 sayılı Kanun'un 25. maddesinde erbaş ve erler hakkında verilebilecek disiplin cezaları sayılmıştır. Anılan madde kapsamındaki erbaş ve erlerin 7179 sayılı Kanun hükümleri gereğince askerlik yükümlülüğünü,

başka bir deyişle vatan hizmetini yerine getiren erbaş ve erler olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim askerliği meslek olarak ifa eden uzman erbaşlar ile sözleşmeli erbaş ve erler hakkında verilebilecek disiplin cezaları 6413 sayılı Kanun'un 11. maddesinde ayrıca düzenlenmiştir.

170. Anılan Kanun'un 25. maddesinin (1) numaralı fıkrasında erbaş ve erlere verilebilecek disiplin cezaları ağırlık derecesine göre; izinsizlik, ilave hizmet yükleme, oda hapsi ve hizmetten men olarak gösterilmiştir.

171. Kanun'un 26. maddesinin (4) numaralı fıkrasında hizmetten men cezası disiplinsizlik yapan erbaş ve erin, bozulan disiplinin yeniden tesis edilmesi amacıyla günlük hizmetten uzaklaştırılması olarak tanımlanmış; söz konusu cezanın disiplin kurulları tarafından on beş günden az olmamak üzere otuz güne kadar bu süre dâhil veya disiplin amirleri tarafından ekli (1) sayılı çizelgeye göre (on dört güne kadar), Kanun'un dördüncü bölümünde yer alan ve subay, astsubay, uzman erbaşlar ile sözleşmeli erbaş ve erler hakkında uygulanması öngörülen disiplin cezalarından olan aylıktan kesme ile hizmet yerini terk etmeme cezalarını gerektiren disiplinsizlik hâllerinde verilebileceği belirtilmiştir. Dolayısıyla Kanun'da hizmetten men cezasını gerektiren disiplinsizlik hâllerine ilişkin olarak her bir fiilin ne kadar süre hizmetten men cezası ile cezalandırılacağına dair bir belirleme yapılmadığı, bununla birlikte söz konusu disiplinsizlik hâllerinin fiilin niteliğine ve ağırlık derecesine göre bir ila otuz gün hizmetten men cezası ile cezalandırılabilmesinin öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

172. Anılan fıkra da hizmetten men cezasının yerine getirilme usulü de gösterilmiş olup bu kapsamda ceza alan erbaş ve erlerin ceza süresince mesai çizelgesindeki eğitim faaliyetlerine iştirak ettirilmeyecekleri; ancak müşterek idari vazifelerin ifasında veya ihtiyaç duyulan askerî hizmetlerde görevlendirilebilecekleri hükme bağlanmıştır.

173. Diğer yandan Kanun'un 31. maddesinde disiplin cezalarının idari etkileri düzenlenmiştir. Bu kapsamda anılan maddede disiplin amirleri veya disiplin kurulları tarafından verilen hizmetten men cezasının erbaş ve erlerin askerlik hizmet sürelerine ekleneceği ve bu kişilerin o süre kadar geç terhis edileceği; ancak, seferberlik ve savaş zamanı hariç, disiplin amirleri tarafından erbaş ve erlere verilen hizmetten men cezaları nedeniyle askerlik hizmet süresine eklenecek toplam sürenin otuz günü geçemeyeceği hükme

bağlanmışır. Maddede ayrıca, yükümlölük süresinin uzaması hâlinde özlük haklarının personele statüsüne uygun olarak ödenmeye devam olunacağı belirtilmiştir.

2. Anlam ve Kapsam

174. 6413 sayılı Kanun'un 25. maddesinin (2) numaralı fıkrasında erbaş ve erler hakkında izinsizlik, ilave hizmet yükleme ve oda hapsi cezalarının disiplin amirleri tarafından; hizmetten men cezasının ise disiplin amirleri veya disiplin kurulları tarafından verileceğı hükme bağlanmış olup anılan fıkra da yer alan "...disiplin amirleri veya..." ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

175. Anılan fıkra da 7250 sayılı Kanun'la yapılan ibare değışikliğı öncesinde hizmetten men cezasının disiplin kurulları tarafından verileceğı öngörölmüşken dava konusu kuralla söz konusu cezanın verilmesi hususunda disiplin kurullarının yanı sıra disiplin amirleri de yetkili kılınmıştır.

176. Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendinde *disiplin amirlerinin* disiplin amiri ile üst disiplin amirlerini ifade ettiğı belirtilmiştir. Diğer yandan aynı fıkranın (c) bendinde disiplin amirinin, (g) bendinde de üst disiplin amirlerinin ne anlama geldiğı gösterilmiştir.

177. Kural uyarınca disiplin cezası vermeye yetkili kılınmış ilk amirinin yanı sıra üst disiplin amirlerinin de erbaş ve erler hakkında hizmetten men cezası verme yetkisi bulunmaktadır.

178. Diğer yandan Kanun'a ekli (1) sayılı Disiplin Amirlerinin Ceza Yetkilerini Gösteren Çizelge'de rütbe ve makamına göre disiplin amirlerinin erbaş ve erler hakkında kaç güne kadar hizmetten men cezası verebileceğı gösterilmiştir. Anılan Çizelge uyarınca disiplin amiri ya da üst disiplin amiri konumunda oldukları erbaş ve erler hakkında astsubaylar (astsubay astçavuş, astsubay çavuş ve astsubay kıdemli çavuşlar hariç) ile üsteğmen ve yüzbaşıl arın altı güne kadar; binbaşı ve yarbayların sekiz güne kadar; albayların on güne kadar; tümgeneral, tümamiral, tuğgeneral, tuğamirallerin on iki güne kadar; korgeneral/koramiral ve üstü ile Millî Savunma Bakanı ve İçişleri Bakanının on dört güne kadar hizmetten men cezası vermeye yetkisi bulunmaktadır.

3. İptal Talebinin Gerekçesi

179. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla bir er veya erbaşın hizmetten men cezasını gerektiren bir fiil işlediğinde kıdemli üç kişiden oluşan disiplin kurulu yerine disiplin amiri tarafından cezalandırılmasının mümkün kılındığı, kuralın gerekçesinde disiplinin ivedilikle tesis edilmesinin amaçlandığı ifade edilmişse de bu amaca ulaşmak için er ve erbaşların haklarını güvence altına alan mevcut sistemin değiştirilmesi yerine disiplin kurullarının daha hızlı işlemesini sağlayacak düzenlemelerin yapılması gerektiği, hizmetten men cezasının meslekte belirli kademelere ulaşmış personelden oluşan disiplin kurulunun müzakereyle aldığı bir kararla değil de tek başına disiplin amirinin öznel değerlendirmelerine göre verilmesinin er ve erbaşın tarafsız muamele görmesi ihtimalini zayıflatacağı gibi adil yargılanma hakkına ilişkin güvenceleri ve bu kapsamda savunma hakkını da zedeleyebileceği, ayrıca kuralda aynı nitelikteki fiiller hakkında hizmetten men cezasını daha uzun süreli ceza verme yetkisi olan disiplin kurulunun mu yoksa daha kısa süreli ceza verme yetkisi olan disiplin amirinin mi vereceğine, disiplin amirlerinin hangi durumlarda resen ceza vereceğine, hangi durumlarda dosyayı disiplin kuruluna sevk edeceğine dair bir belirliliğin ve öngörülebilirliğin bulunmadığı, aynı tür fiili işlemiş er ve erbaşa verilecek cezanın süresi ile itiraz ve kesinleşme usulünün cezayı veren makama göre farklılaştığı, halbuki bu yöndeki ayrımı ve muamele farklılığını meşru kılan haklı bir nedenin bulunmadığı, hizmetten men cezasının kişinin askerden geç terhis edilmesi, dolayısıyla özgürlüğünün kısıtlanması sonucunu doğurduğu gözetildiğinde bu cezanın keyfî davranışlarda bulunma ihtimali daha yüksek olan disiplin amirlerinin yetkisine bırakılmasının kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkını zedeleyeceği; diğer yandan disiplin amirlerinin daha az süre ile hizmetten men cezası verme yetkisine sahip olmasının muhataplarda cezayı disiplin amirinden alma talebinin doğmasına yol açarak askerî hiyerarşinin bozulmasına neden olacağı, Silahlı Kuvvetlerin iç düzeni bakımından gerekli olan hâllerde kanunla kişi özgürlüğünün kısıtlanması sonucunu doğuracak düzenlemelerin yapılmasına anayasal olarak imkân tanınmışsa da bu düzenlemelerin Anayasa'da ve ayrıca Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde güvence altına alınan temel hak ve özgürlükleri ihlal etmemesi gerektiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 10., 19., 36., 38., 90. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

180. Askerlik yükümlülüğünü yerine getirmekte olan erbaş ve erlerin disiplinine ilişkin usul ve esasları Anayasa'da öngörülen ilkelere uyulmak

kaydıyla belirli kurallara bağlamak ve bu kapsamda hangi disiplin cezasının hangi makam tarafından verileceğini belirlemek kanun koyucunun takdir yetkisindedir. Bu konuda yapılacak düzenlemelerle kamu yararının gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini veya hangi ölçüde gerçekleşeceğini denetlemek ise yerindelik denetimi kapsamında olup anayasa yargısının denetiminin konusu dışında kalmaktadır.

181. 7250 sayılı Kanun'un genel gerekçesinin ilgili bölümünde, 6413 sayılı Kanun'da yapılan değişiklik ve düzenlemelerle gözetilen amacın Silahlı Kuvvetlerde disiplinsizliklerin hızlı ve etkin bir şekilde önlenmesi ve disiplin cezalarının caydırıcılığının artırılması olduğu belirtilmiştir. Kuralın *"Madde ile, Türk Silahlı Kuvvetlerdeki disiplinin ivedilikle tesis edilebilmesi amacıyla disiplin kurulları tarafından erbaş ve erlere verilen hizmetten men cezasının, disiplin amirleri tarafından da verilebilmesi amaçlanmaktadır"* şeklindeki gerekçesi de dikkate alındığında kural ile kamu yararının amaçlanmadığı söylenemez. Kuralın uygulanması hâlinde kamu yararının gerçekleşip gerçekleşmeyeceği hususu ise yerindeliğe ilişkin olup anayasa yargısı denetiminin kapsamı dışında kalmaktadır.

182. Kuralda yer alan disiplin amirleri kavramının neyi ifade ettiği Kanun'da tanımlanmış, ayrıca rütbe ve makam itibarıyla her bir disiplin amirinin ceza yetkisinin sınırları Kanun'a ekli (1) sayılı Çizelge'de gösterilmiştir. Dolayısıyla bu yönüyle kuralın keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirlilik ve öngörülebilirlik içerdiği anlaşılmaktadır.

183. Diğer yandan Kanun'un 43. maddesinin (1) numaralı fıkrasında erbaş ve erler hakkında verilen disiplin cezalarına karşı iptal davası açılabileceği hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla kuralın uygulanmasına yönelik idari işlemlerin yargısal denetiminin mümkün olduğu, bu itibarla disiplin amirlerinin kuralla tanınan yetkilerini kullanırken Anayasa'da güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerin korunması için gerekli ölçütlere aykırı şekilde hareket etmesinin önüne geçecek güvencenin bulunduğu görülmektedir. Ayrıca 22/5/1930 tarihli ve 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nda da disiplin cezası verilmesi hususunda sahip olduğu yetkiyi kötüye kullananların cezalandırılması öngörülmüş olup bu kapsamda anılan Kanun'un 111. maddesinde *"Ceza vermek salahiyyetini tecavüz ederek ve bilhassa hak edilmemiş veya müsaade olunmamış bir cezayı kasten verenler beş seneye kadar hapsolunur."* hükmüne yer verilmiştir.

184. Bu itibarla uygulamada keyfiliğe izin vermeyecek şekilde yasal güvenceler içeren ve belirli, ulaşılabilir, öngörülebilir nitelikte bir düzenleme öngören, diğer yandan ihdasında kamu yararının dışında bir amaç güdüldüğü söylenemeyen kuralın Anayasa'nın 2. maddesine aykırı bir yönünün bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

185. Her ne kadar dava dilekçesinde aynı nitelikteki fiiller hakkında hizmetten men cezasını hangi durumda disiplin amirlerinin hangi durumda disiplin kurullarının vereceğinin belirsiz olduğu ileri sürülmekte ise de Kanun'un 26. maddesinin (4) numaralı fıkrası hükmünden hizmetten men cezasını gerektiren her bir disiplinsizlik hâli yönünden hem disiplin amirlerinin hem de disiplin kurulunun, fiilin niteliğinin ve ağırlığının hangi sürede cezayı gerektirdiğine ilişkin değerlendirmelerinin sonucuna göre ve ceza süresiyle ilgili olarak kendilerine tanınan yetki çerçevesinde anılan cezayı verebilecekleri anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kural bu yönüyle de herhangi bir belirsizlik içermemektedir.

186. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM ve Selahaddin MENTEŞ bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 10., 36. ve 38. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 2. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 10., 36. ve 38. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 19., 90. ve 123. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

E. Kanun'un 19. Maddesiyle 6413 Sayılı Kanun'un 26. Maddesinin (4) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinde Yer Alan "...yedi..." İbaresinin "...on beş...", "...on beş..." İbaresinin "...otuz..." ve "...süre dâhil,..." İbaresinin "...süre dâhil veya disiplin amirleri tarafından ekli (1) sayılı çizelgeye göre,..." Şeklinde Değiştirilmesinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

187. 6413 sayılı Kanun'un 26. maddesinin (4) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde erbaş ve erler hakkında disiplin kurulları tarafından on

beş günden az olmamak üzere otuz güne kadar bu süre dâhil veya disiplin amirleri tarafından ekli (1) sayılı Çizelge'ye göre, bu Kanun'un dördüncü bölümünde yer alan aylıktan kesme ile hizmet yerini terk etmeme cezalarını gerektiren disiplinsizlik hâllerinde hizmetten men cezasının verilebileceği hükme bağlanmıştır. Anılan cümlede yer alan "...on beş...", "...otuz..." ve "...süre dâhil veya disiplin amirleri tarafından ekli (1) sayılı çizelgeye göre,..." ibareleri dava konusu kuralları oluşturmaktadır.

188. Dava konusu kurallarla yapılan ibare değişiklikleri öncesinde, Kanun'un dördüncü bölümünde yer alan aylıktan kesme ile hizmet yerini terk etmeme cezalarını gerektiren disiplinsizlik hâllerinde disiplin kurullarının erbaş ve erler hakkında yedi ila on beş gün (bu süre dâhil) süreyle hizmetten men cezası verme yetkisi bulunmaktayken kurallarla bu sürelerin alt sınırı on beş güne, üst sınırı otuz güne (bu süre dâhil) yükseltilmiştir.

189. Diğer yandan disiplin amirlerinin de erbaş ve erler hakkında hizmetten men cezası vermeye yetkili kılınmasına koşut olarak kuralla disiplin amirlerinin söz konusu cezayı hangi sürelerle verebilecekleri hususu Kanun'a ekli (1) sayılı Çizelge'ye atıfta bulunmak suretiyle gösterilmiştir. Anılan Çizelge'ye göre disiplin amirleri tarafından verilebilecek hizmetten men cezasının süresi disiplin amirinin rütbesine veya makamına göre değişmektedir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

190. Dava dilekçesinde özetle; 7250 sayılı Kanun'un 18. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 25. maddesinin (2) numaralı fıkrasına eklenen "...disiplin amirleri veya..." ibaresine yönelik gerekçelerin yanı sıra hizmetten men cezası alan erbaş ve erlerin hizmetten men edildikleri süre kadar askerlik hizmet süresinin uzayacağı, askerlik hizmet süresinin erbaş ve erler için altı ay olduğu gözönünde bulundurulduğunda anılan ceza nedeniyle kişinin normal askerlik hizmet süresinin altıda biri kadar bir süre geç terhis edilmesinin söz konusu olabileceği, bu sürenin hizmet süresi ile orantılı olmadığı, kaldı ki hizmetten men edilen erbaş ya da erin günlük hizmetten uzaklaştırılmakla birlikte ortak alanda kalmaya devam etmesi nedeniyle yeniden disiplinsizlik işleyebileceği, bu itibarla cezanın uzunluğunun caydırıcılık sağlamaya elverişli de olmadığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 10., 13., 19., 36., 38., 90. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

191. Hukuk devletinde ceza hukukuna ilişkin düzenlemelerde olduğu gibi idari yaptırımlar ve bu kapsamda disiplin cezaları açısından da belirli bir disiplin cezasının neyi ifade ettiğinin ve o cezanın ilgisine ne şekilde uygulanacağını, başka bir deyişle cezanın hangi biçimde infaz edileceğinin belirlenmesi anayasal ilke ve sınırlar içinde kanun koyucunun takdirindedir.

192. Ancak kanun koyucu, takdir yetkisi içindeki bu tür düzenlemeleri yaparken hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan ölçülülük ilkesiyle bağlıdır. Daha önce de belirtildiği üzere anılan ilke *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır.

193. Erbaş ve erlerin zorunlu askerlik hizmetini ifa etmek üzere belirli bir süreyle silah altına alındıkları TSK, millî güvenliğin korunması ve sağlanmasında görev yapan bir kurumdur. Yürütülen hizmetin niteliği ve hassasiyeti gereği Silahlı Kuvvetlerdeki görev ve hizmet anlayışı katı bir disiplin ve hiyerarşi düzeni üzerine temellendirilmiştir. Erbaş ve erlerin de Silahlı Kuvvetlerin birer unsuru olduğu, bu bağlamda belirli kurallar çerçevesinde ve belli ölçüde buradaki hizmetin işleyişine dâhil oldukları gözönünde bulundurulduğunda bazı disiplinsizlik hâllerinde erbaş ve erlerin otuz güne kadar (bu süre dâhil) hizmetten men cezası ile cezalandırılmasını öngören kurallarla TSK'daki disiplin ve hiyerarşi düzeninin korunmasının ve sağlanmasının, böylece kurumun görev alanındaki kamu hizmetinin sağlıklı bir biçimde yürütülmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralların kamu düzeninin korunması ve sağlanması şeklindeki meşru bir amaca yönelik olduğu görülmektedir.

194. TSK'nın kurumsal düzeninin bozulmasına yol açabilecek disiplinsizlik hâllerinde bulunan erbaş ve erlerin otuz güne kadar hizmetten men cezası ile cezalandırılmasının öngörülmesi söz konusu cezanın etki ve sonuçları itibarıyla bu tür fiillerde bulunulmasını engelleyici ve caydırıcı nitelikte olduğu gözetildiğinde kuralların, ulaşılmak istenen anılan meşru amaç yönünden elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

195. Kurallarla erbaş ve erler hakkında uygulanması öngörülen hizmetten men cezasının orantılı olup olmadığının tespitinde cezanın kişinin hak ve menfaatleri üzerinde oluşturduğu tesir ve yaptırımın gerekçesini oluşturan meşru amacın niteliği gözönünde bulundurulmalıdır.

196. Kurallarda belirtilen hizmetten men cezası 6413 sayılı Kanun'da erbaş ve erler hakkında muhtelif fiiller karşılığında uygulanabileceği belirtilen disiplin cezaları içinde en ağır olan ve erbaş ya da erin günlük ceza süresince hizmetten uzaklaştırılması, eğitim faaliyetlerine iştirak ettirilmemesi sonucunu doğuran bir yaptırımdır. Bunun yanı sıra söz konusu cezanın kişi üzerinde idari bir etkisi de bulunmakta, bu bağlamda erbaş ve erin aldığı hizmetten men cezasının süresi Kanun'un 31. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca askerlik hizmet süresine eklenerek kişinin o süre kadar geç terhis edilmesine sebep olmaktadır.

197. Kurallarda erbaş ve erler hakkında verilebilecek hizmetten men cezasının süresi cezanın disiplin kurulları ya da disiplin amirleri tarafından verilmesine ve ayrıca disiplin amirinin rütbe ve makamına göre değişmekle birlikte bu sürenin tayininde bir üst sınırın (otuz gün) getirilmesi ve belirli bir takdir aralığının öngörülmesi suretiyle somut olayın koşullarının, failin kusurunun, işlenen fiilin haksızlık derecesinin esas alınmasına ve failin durumunun dikkate alınarak cezanın kişiselleştirilmesine imkân sağlandığı görülmektedir.

198. Diğer yandan 7179 sayılı Kanun'un 5. maddesinde erbaş ve erler için hizmet süresi altı ay olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla anılan ceza sebebiyle erbaş ve erin, normal hizmet süresinin en fazla altıda biri kadar bir süreyle geç terhis edilmesi söz konusu olabilmektedir.

199. Disiplin ve hiyerarşi temeline dayanan Silahlı Kuvvetlerde yürütülen hizmetin hassasiyeti ile burada vatan hizmetini yerine getiren erbaş ve erlerin millî güvenliğin korunması ve sağlanması adına taşıdığı önem gözetildiğinde TSK'nın kurumsal düzeninin bozulmasına sebebiyet verebilecek disiplinsizliklerde bulunan erbaş ve erlerin otuz güne kadar (bu süre dâhil) hizmetten men edilmesinin, -bu ceza sebebiyle geç terhis edilebilecekleri süre de normal hizmet süreleriyle kıyaslandığında- yaptırım ile korunmak istenen hukuki değerler ve elde edilmek istenen kamusal yarar karşısında bireye makul olmayan, orantısız bir külfet yüklediği söylenemez.

200. Ayrıca hizmetten men cezasının süresi disiplinsizlik teşkil eden fiile göre Kanun'da öngörülen süreler dâhilinde idare tarafından belirlenecek ise de söz konusu cezalara karşı yargısal denetimin mümkün olduğu, dolayısıyla fiil ile ceza arasında bulunması gereken makul dengenin gözetilip

gözetilmediğinin yargı mercilerince denetlenebileceği de dikkate alındığında kuralların ölçülülük ilkesine aykırı olmadığı sonucuna varılmıştır.

201. 7250 sayılı Kanun'un 18. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 25. maddesinin (2) numaralı fıkrasına eklenen "...disiplin amirleri veya..." ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirlilik ilkesi ve amaç unsuru kapsamında belirtilen gerekçeler dava konusu kurallar yönünden de geçerlidir.

202. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptalleri talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM ve Selahaddin MENTEŞ "...süre dâhil,..." ibaresinin "...süre dâhil veya disiplin amirleri tarafından ekli (1) sayılı çizelgeye göre,..." şeklinde değiştirilmesinde bulunan "...veya disiplin amirleri tarafından ekli (1) sayılı çizelgeye göre,..." ibaresi yönünden bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralların Anayasa'nın 10., 13., 36. ve 38. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 2. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 10., 13., 36. ve 38. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralların Anayasa'nın 19., 90. ve 123. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

F. Kanun'un 20. Maddesiyle 6413 Sayılı Kanun'un 31. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan "Disiplin kurulları..." İbaresinin "Disiplin amirleri veya disiplin kurulları..." Şeklinde Değiştirilmesinin İncelenmesi

1. Genel Açıklama

203. 7179 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasında askerlik hizmetinin bu Kanun hükümlerine göre yedek subay, yedek astsubay, erbaş ve er olarak yerine getirileceği hükme bağlanmış; 3. maddesinde *yedek astsubayın* yedek astsubay adaylarından öğrenimini müteakip astsubay astçavuş nasbedilenleri; *yedek subayın* yedek subay adaylarından öğrenimini müteakip asteğmen nasbedilenleri ifade ettiği belirtilmiştir.

204. 6413 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasında bu Kanun'da tanımlanmamış kavram ve terimler için 211 sayılı Kanun'daki tanımların esas alınacağı ifade edilmiş olup bu kapsamda, anılan Kanun'un 3. maddesinin (a) bendinde *astsubay* hususi kanununa göre Silahlı Kuvvetlere katılan *astsubay* *astçavuş*tan *astsubay* kıdemli *başçavuş*a kadar rütbeyi haiz olan asker; *subay* da hususi kanuna göre Silahlı Kuvvetlere intisabeden *asteğmenden* *mareşala* (Büyük amirale) kadar rütbeyi haiz olan asker şeklinde tanımlanmıştır.

205. Buna göre zorunlu askerlik hizmetini yerine getirmek üzere silah altına alınan ve bu hizmetini; yedek *astsubay* olarak ifa eden *astsubay* *astçavuş*ların *astsubay*, yedek *subay* olarak ifa eden *asteğmen*lerin de *subay* kapsamında oldukları anlaşılmaktadır.

206. *Subay* ve *astsubay*lar, dolayısıyla yedek *subay*lar ve yedek *astsubay*lar hakkında verilebilecek disiplin cezaları 6413 sayılı Kanun'un 11. maddesinde düzenlenmiş olup söz konusu cezalar uyarma, kınama, hizmete kısmi süreli devam, aylıktan kesme, hizmet yerini terk etmeme, oda hapsi ve Silahlı Kuvvetlerden ayırma olarak gösterilmiştir.

207. Anılan Kanun'un 12. maddesinin (6) numaralı fıkrasında oda hapsi cezasının ne şekilde yerine getirileceği düzenlenmiş olup bu kapsamda anılan cezanın; bu amaçla tahsis edilecek hapis odasında yerine getirileceği, hapis odalarının kapısında nöbetçi bulundurulacağı, oda hapsi cezası alan personelin, cezanın yerine getirilmesi süresince emir veremeyeceği ve genel hizmet yapamayacağı belirtilmiştir. Aynı fıkra da ayrıca söz konusu cezanın, seferberlik ve savaş zamanında; bu Kanun'da belirlenmiş tüm disiplinsizlik hâllerinde disiplin amirleri tarafından ekli (1) sayılı Çizelge'ye göre verilebileceği, bu Kanun'a göre hizmet yerini terk etmeme cezası ile cezalandırılmayı gerektiren disiplinsizlik hâllerinde disiplin kurulları tarafından on günden otuz güne kadar verilebileceği; barış zamanında ise; Türk karasuları dışında bulunan gemilerde görev yapan personele, sadece buralarda bulunduğu süre içinde işledikleri ve hizmet yerini terk etmeme cezası ile cezalandırılmayı gerektiren disiplinsizlikler için gemi komutanı tarafından 14. maddede belirlenmiş esaslar çerçevesinde verilebileceği hükme bağlanmıştır.

208. Bu bağlamda Kanun'un, atıfta bulunulan 14. maddesinin (5) numaralı fıkrasında da barış zamanında, Türk karasuları dışındaki gemilerde

hizmet yerini terk etmeme cezası gerektiren bir disiplinsizlik yapan personele, eylemin niteliği ve disipline olan olumsuz etkisi gözönüne alınarak gemi komutanı tarafından hizmet yerini terk etmeme cezası yerine ekli (1) sayılı Çizelge'ye uygun olarak oda hapsi cezasının verilebileceği, verilen bu cezanın karasuları dışında yerine getirilemeyen kısmının hizmet yerini terk etmeme cezası olarak yerine getirileceği hüküm altına alınmıştır.

209. Kanun'un anılan hükümleri ve ekli (1) sayılı Çizelge'si birlikte değerlendirildiğinde Kanun'da belirtilen durum ve şartlar çerçevesinde olmak kaydıyla yedek subay ve yedek astsubaylar hakkında disiplin amirlerinin -rütbesine ve makamına göre değişmekle birlikte- sekiz güne kadar; disiplin kurullarının ise on günden otuz güne kadar oda hapsi cezası verme yetkisinin bulunduğu anlaşılmaktadır.

210. Kanun'un 25. maddesinin (1) numaralı fıkrasında erbaş ve erlere verilebilecek disiplin cezaları arasında oda hapsi ve hizmetten men cezaları da sayılmıştır.

211. Erbaş ve erler hakkında verilebilecek oda hapsi cezasının yerine getirilme şekli ile usul ve esasları ise Kanun'un 26. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenmiştir. Anılan fıkra da oda hapsi cezasının; bu amaçla tahsis edilecek hapis odasında yerine getirileceği, hapis odalarının kapısında nöbetçi bulundurulacağı, ceza alan erbaş ve erlerin cezanın yerine getirilmesi sırasında gerektiğinde askerî hizmetlerde kullanılabileceği belirtilmiştir. Aynı fıkra da ayrıca söz konusu cezanın seferberlik ve savaş zamanında disiplin amirleri tarafından ekli (1) sayılı Çizelge'ye göre verilebileceği, bu Kanun'a göre hizmetten men cezası ile cezalandırılmayı gerektiren disiplinsizlik hâllerinde disiplin kurulları tarafından on günden otuz güne kadar verilebileceği; barış zamanında ise; Türk karasuları dışında bulunan gemilerde görev yapan erbaş ve erlere sadece buralarda bulundukları süre içinde işledikleri disiplinsizlikler nedeniyle disiplin amirleri tarafından 27. maddede belirlenmiş olan esaslar çerçevesinde verilebileceği hükme bağlanmıştır.

212. Bu bağlamda Kanun'un 27. maddesinin (4) numaralı fıkrasında da barış zamanında Türk karasuları dışındaki gemilerde herhangi bir disiplinsizlik yapan erbaş ve ere, eylemin niteliği ve disipline olan olumsuz etkisi gözönüne alınarak disiplin amiri tarafından ekli (1) sayılı Çizelge'ye

uygun olarak oda hapsi cezasının verilebileceği, verilen bu cezanın karasuları dışında yerine getirilemeyen kısmının ilave hizmet yükleme cezası olarak yerine getirileceği hüküm altına alınmıştır.

213. Kanun'un anılan hükümleri ve ekli (1) sayılı Çizelge'si birlikte değerlendirildiğinde Kanun'da belirtilen durum ve şartlar çerçevesinde olmak kaydıyla erbaş ve erler hakkında disiplin amirlerinin -rütbesine ve makamına göre değişmekle birlikte- on dört güne kadar; disiplin kurullarının ise on günden otuz güne kadar oda hapsi cezası verme yetkisinin bulunduğu anlaşılmaktadır.

2. Anlam ve Kapsam

214. 6413 sayılı Kanun'un 31. maddesinde disiplin cezalarının idari etkileri düzenlenmiş olup bu kapsamda maddenin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde disiplin amirleri veya disiplin kurulları tarafından verilen hizmetten men cezası ile oda hapsi cezalarının, yedek subaylar, yedek astsubaylar ile erbaş ve erlerin askerlik hizmet sürelerine ekleneceği ve bu kişilerin o süre kadar geç terhis edileceği hükme bağlanmıştır. Anılan cümlede yer alan *"Disiplin amirleri veya disiplin kurulları..."* ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

215. Anılan cümlede kuralla yapılan ibare değişikliği öncesinde sadece disiplin kurulları tarafından verilen hizmetten men ve oda hapsi cezalarının yedek subay ve yedek astsubaylar ile erbaş ve erlerin askerlik hizmet süresine eklenmesi ve bu kişilerin o süre kadar geç terhis edilmesi öngörülmekteyken kural uyarınca, artık disiplin amirleri tarafından verilen hizmetten men ve oda hapsi cezaları da askerlik hizmet süresi üzerinde aynı etkiyi gösterecektir.

216. 7179 sayılı Kanun'da askerlik hizmet süresi; erbaş ve erler için altı ay, yedek subay ve yedek astsubaylar için on iki ay olarak belirlenmiştir. Buna karşılık kuralla disiplin amirleri veya disiplin kurulları tarafından hizmetten men ya da oda hapsi cezası ile cezalandırılan erbaş, er, yedek subay ve yedek astsubayların askerlik hizmet süresine ceza aldıkları sürenin eklenmesi ve bunların o süre kadar geç terhis edilmesi öngörüldüğünden kural kapsamında belirtilen kişiler söz konusu süreyi tamamlamadıkça askerlik hizmetini yerine getirmiş sayılamayacaktır. Bu itibarla kuralla zorunlu askerlik hizmetinin yerine getirilmesine ilişkin bir düzenleme öngörülmektedir.

3. İptal Talebinin Gerekçesi

217. Dava dilekçesinde özetle; 7250 sayılı Kanun'un 18. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 25. maddesinin (2) numaralı fıkrasına eklenen "... disiplin amirleri veya..." ibaresine yönelik gerekçelerin yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarında oda hapsi cezasının özgürlükten yoksun bırakan bir ceza olduğunun ve bu sebeple yargı kararıyla verilmesi gerektiğinin kabul edildiği, bu itibarla idari makamlar tarafından verilen bu tür disiplin cezaları sebebiyle kişinin askerden geç terhis edilmesinin de kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edilmesine yok açtığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 10., 19., 36., 38., 90. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

218. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 72. maddesi yönünden de incelenmiştir.

219. Anayasa'nın 72. maddesinde "*Vatan hizmeti, her Türkün hakkı ve ödevidir. Bu hizmetin Silahlı Kuvvetlerde veya kamu kesiminde ne şekilde yerine getirileceği veya getirilmiş sayılacağı kanunla düzenlenir.*" denilmiştir. Buna göre anayasa koyucu vatan hizmetinin ne şekilde yerine getirileceği veya getirilmiş sayılacağına dair somut bir saptamada bulunmamış, buna dair usul ve esasların *kanunla* belirlenmesini öngörmüştür. Başka bir ifadeyle bu husus, kanunla düzenlenmesi gereken bir konu olarak belirlenmiştir. Bu itibarla zorunlu askerlik hizmetinin yerine getirilmesine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi, bu kapsamda disiplin cezalarının yükümlülük süresine etkisine yönelik düzenlemeler yapılması anayasal ilkelere bağlı kalmak kaydıyla kanun koyucunun takdirindedir.

220. Hizmetten men ve oda hapsi cezalarının ne şekilde infaz edileceği hususu, dava konusu kuralın konusunu oluşturmamakla birlikte zorunlu askerlik hizmetini yerine getirmekte olan kişiler anılan cezalar sebebiyle cezanın yerine getirildiği sürece yükümlülüklerinin gerektirdiği hizmetlere katılamamakta, dolayısıyla bu süreçte fiilen askerlik hizmetini ifa etmemiş olmaktadır. Kanun koyucunun kuralla, belirtilen cezalar sebebiyle askerlik hizmetinde ifa edilmeyen, eksik kalan bu sürenin tamamlatılmasını, böylece vatan hizmetinin tüm şart ve gereklilikleriyle birlikte yerine getirtilmesini amaçladığı anlaşılmaktadır.

221. Kişinin fiilen askerlik hizmetinden uzak kaldığı ceza süresinin hizmet süresine eklenmesini ve kişinin o süre kadar geç terhis edilmesini öngören kuralın, bu kuralla ulaşılmak istenen amaç yönünden elverişli ve gerekli olduğu görülmektedir.

222. Kişinin geç terhis edileceği sürenin aldığı cezanın süresine, başka bir ifadeyle hizmetten uzak kaldığı süreye koşut ve ona eşit olarak belirlendiği görülmekte olup öte yandan otuz güne kadar varan bu sürelerin normal askerlik hizmet süreleriyle kıyaslandığında orantısız olduğu da söylenemez. Kanun'un 31. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yükümlülük süresinin uzaması hâlinde personele özlük haklarının statüsüne uygun olarak ödenmeye devam olunacağını öngörülmesi de dikkate alındığında kuralda başvurulmuş araç ve ulaşılmak istenen amaç arasında olması gereken makul dengenin gözetildiği, dolayısıyla kuralla kişilere aşırı bir külfet yüklendiğinin söylenemeyeceği sonucuna varılmıştır. Bu itibarla kuralın ölçülülük ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

223. 7250 sayılı Kanun'un 18. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 25. maddesinin (2) numaralı fıkrasına eklenen "...disiplin amirleri veya..." ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirlilik ilkesi ve amaç unsuru bakımından belirtilen gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

224. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. ve 72. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM ve Selahaddin MENTEŞ "*Disiplin kurulları...*" ibaresinin "*Disiplin amirleri veya disiplin kurulları...*" şeklinde değiştirilmesinde bulunan "*Disiplin amirleri veya...*" ibaresi yönünden bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 10., 36. ve 38. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 2. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 10., 36. ve 38. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 19., 90. ve 123. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

G. 7250 Sayılı Kanun'un 21. Maddesiyle 6413 Sayılı Kanun'un 34. Maddesinin İkinci Cümlesinde Yer Alan "...Genelkurmay Başkanlığı..." İbaresinin "...Milli Savunma Bakanlığı..." Şeklinde Değiştirilmesinin İncelenmesi

1. Genel Açıklama

225. 6413 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendinde *tahkikat* disiplin cezasının belirlenmesi de dâhil olmak üzere, disiplin kuruluna sevk edilen personel hakkında yapılan tüm faaliyetler olarak tanımlanmıştır.

226. Disiplin kurullarının kuruluş esasları anılan Kanun'un 32. maddesinde gösterilmiş olup söz konusu maddenin (1) numaralı fıkrasında asgari tugay veya ihtiyaç duyulması hâlinde daha alt seviyedeki birlik, karargâh ve kurumlarda bir disiplin kurulunun oluşturulması öngörülmüştür.

227. Disiplin kurulunun oluşumu ise Kanun'un 33. maddesinde düzenlenmiştir. Anılan maddeye göre disiplin kurulları asgari binbaşı rütbesinde bir başkan ile meslekte beş yılını tamamlamış, başkandan kıdemsiz bir subay ve bir astsubay üye olmak üzere üç kişiden oluşmalı; başkan ve üyeler, hakkında tahkikat yapılacak personelin astı konumunda olmamalıdır.

228. Aynı maddede ayrıca subayların tahkikatında astsubay üye yerine görev yapmak üzere ayrıca bir subay üyenin belirlenmesi ve görevlendirilmesi; disiplinsizlik yapanın astı konumunda olan üyelerin yerine yedek üyelerden, yedek üyeler arasında da uygun nitelikte personel bulunmuyor ise birlik veya kurum içerisinde geçici görevlendirmenin yapılması öngörülmüştür.

2. Anlam ve Kapsam

229. 6413 sayılı Kanun'un 34. maddesinde disiplin kurullarının yetkisi ile ilgili istisnai durumlara yer verilmiş; bu bağlamda anılan maddede disiplin kurullarının rütbe yönünden yetkisi düzenlenmiştir.

230. Disiplin kurulları genel olarak kurulduğu veya yetkilendirildiği birlik, karargâh veya kurumda görevli personel hakkındaki tahkikatı yapmaya yetkilidir.

231. Ancak anılan Kanun'un 34. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesi ile bu duruma istisna getirilmiş ve teşkilatında disiplin kurulu kurulan komutan veya askerî kurum amiri hakkındaki disiplin tahkikatının bir üst komutanlık veya askerî kurum amirliği nezdinde kurulan disiplin kurulunda yapılması öngörülmüştür.

232. Söz konusu fıkranın ikinci cümlesinde de disiplin kurullarının yetkisine general ve amiraller yönünden bir istisna getirilmiş olup general ve amiraller hakkındaki tahkikatın Milli Savunma Bakanlığı Disiplin Kurulunda yapılacağı hükme bağlanmıştır. Anılan cümlede yer alan "...*Milli Savunma Bakanlığı...*" dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

233. Cümlede kuralla yapılan ibare değişikliği öncesinde general ve amiraller hakkındaki tahkikatın Genelkurmay Başkanlığı Disiplin Kurulunda yapılması öngörülmekteyken kuralla Genelkurmay Başkanlığı Disiplin Kurulunun bu yetkisine son verilmekte ve anılan yetki Millî Savunma Bakanlığı Disiplin Kuruluna tanınmaktadır. Dolayısıyla general ve amiraller hakkındaki tahkikatı yapmaya onların görev yaptıkları birlik, karargâh veya kurumda yahut maddenin birinci cümlesi uyarınca bir üst komutanlık veya askerî kurum teşkilatında kurulan disiplin kurulu değil doğrudan Millî Savunma Bakanlığı Disiplin Kurulu yetkilidir.

3. İptal Talebinin Gerekçesi

234. Dava dilekçesinde özetle; 6413 sayılı Kanun'un 13. maddesinin (2) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan "...*Genelkurmay Başkanlığında teşkil edilecek...*" ibaresinin "...*Milli Savunma Bakanlığı...*" şeklinde değiştirilmesi ve anılan cümleye eklenen "...*bu kararlar Cumhurbaşkanının onayı ile...*" ibaresine yönelik gerekçelerle kuralın Anayasa'nın 2., 117., 118. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

235. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 128. maddesi yönünden de incelenmiştir.

236. 6413 sayılı Kanun'un 13. maddesinin (2) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan "...*Genelkurmay Başkanlığında teşkil edilecek...*" ibaresinin "...*Milli Savunma Bakanlığı...*" şeklinde değiştirilmesi ve anılan

cümleye eklenen “...bu kararlar Cumhurbaşkanının onayı ile...” ibaresinin Anayasa’ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

237. 6413 sayılı Kanun’un 7. maddesinin (3) numaralı fıkrasının yürürlükten kaldırılmasının Anayasa’ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

238. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa’nın 117., 123. ve 128. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa’nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa’nın 128. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa’nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa’nın 118. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Ğ. 7250 Sayılı Kanun’un 22. Maddesiyle 6413 Sayılı Kanun’un 42. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasına Eklenen Birinci Cümle, Anılan Fıkranın İkinci Cümlesinde Yer Alan “...ile Genelkurmay Başkanlığı...” İbaresinin Madde Metninden Çıkarılmasının ve (4) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan “Üst komutanlık disiplin kurulu...” ibaresinin “Milli Savunma Bakanlığı veya üst komutanlık disiplin kurulları...” Şeklinde Değiştirilmesinin İncelenmesi

1. (2) Numaralı Fıkra Eklenen Birinci Cümle ve Anılan Fıkranın İkinci Cümlesinde Yer Alan “...ile Genelkurmay Başkanlığı...” İbaresinin Madde Metninden Çıkarılması

a. Anlam ve Kapsam

239. 6413 sayılı Kanun’un 42. maddesinde disiplin kurulu tarafından verilen kararlara karşı itiraz usulü, cezanın kesinleşmesi ve itiraz üzerine verilecek kararlara ilişkin hususlar düzenlenmiştir.

240. Anılan madde ile disiplin kurulu tarafından verilen kararlara karşı itirazın bir üst komutanlığın disiplin kuruluna yapılması esas olarak

benimsenmiş; buna karşılık bir üst komutanlığı bulunmayan teşkilatlarda kurulan disiplin kurulu kararlarına karşı yapılacak itirazın usul ve esasları ayrıca gösterilmiştir.

241. Bu kapsamda maddenin (1) numaralı fıkrasında disiplin kurulu tarafından verilen kararlara karşı tebliğ tarihinden itibaren beş iş günü içinde bir üst komutanlığın disiplin kuruluna itiraz edilebileceği öngörülmüş; karara karşı itiraz hakkı bulunanlar, teşkilatında disiplin kurulu kurulan komutan veya askerî kurumun amiri ile hakkında karar verilen kişi olarak belirlenmiştir. Maddenin (2) numaralı fıkrasının dava konusu birinci cümlesinde de Genelkurmay Başkanlığı ile Kuvvet Komutanlıkları teşkilatında kurulan disiplin kurullarının kararlarına karşı yapılan itirazı, Millî Savunma Bakanlığı teşkilatında kurulan disiplin kurulunun inceleyeceği hükme bağlanmıştır.

242. (2) numaralı fıkranın ikinci cümlesinde ise bir üst komutanlığı bulunmayan Millî Savunma Bakanlığı teşkilatında kurulan disiplin kurulu kararlarına karşı yapılacak itirazların nerede inceleneceğine ilişkin esaslar belirlenmiş olup bu kapsamda Millî Savunma Bakanlığı teşkilatında kurulan disiplin kurulunun kararlarına karşı yapılan itirazı, hükme katılanlardan daha kıdemli olan başkan ve üyelerden kurulan yeni bir kurulun inceleyeceği belirtilmiştir. Buna göre Millî Savunma Bakanlığı teşkilatında kurulan disiplin kurulunun verdiği kararlara itiraz edilmesi hâlinde itirazın yine aynı yerde (Millî Savunma Bakanlığı teşkilatında) oluşturulacak bir disiplin kurulu tarafından incelenmesi ve bu kurulun hükme katılanlardan daha kıdemli başkan ve üyelerden oluşması gerekmektedir.

243. Söz konusu cümlede yer alan “...ile Genelkurmay Başkanlığı...” ibaresinin dava konusu kuralla madde metninden çıkarılması suretiyle Genelkurmay Başkanlığı teşkilatında kurulan disiplin kurulunun verdiği kararlara karşı itiraz edilmesi hâlinde de itirazın yine aynı yerde (Genelkurmay Başkanlığı teşkilatında) oluşturulacak yeni bir kurul tarafından incelenmesi imkânı ortadan kaldırılmıştır. Böylece kurallarla hem Genelkurmay Başkanlığı hem de Kuvvet Komutanlıkları teşkilatında kurulan disiplin kurullarının kararlarına karşı yapılacak itirazların artık Millî Savunma Bakanlığı teşkilatında kurulan disiplin kurulu tarafından incelenmesi usulü benimsenmiştir.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

244. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralların kamu yararı amacı taşımadığı gibi aynı Kanun'un gerekçesinde diğer bazı hükümlerin ihdasında gözetildiği belirtilen *disiplinin ivedilikle tesis edilebilmesi* yönündeki amaçla da çelişki oluşturduğu, nitekim kuralların disiplin cezalarına ilişkin kararların kesinleşmesi sürecini uzatarak cezaların yerine getirilmesini geciktireceği, bunun da disiplinin geç tesis edilmesine ve disiplin zafiyeti oluşmasına neden olacağı, ayrıca Genelkurmay Başkanlığı ve Kuvvet Komutanlıklarında kurulan disiplin kurulu kararlarına karşı yapılan itirazların yine kendi bünyelerinde oluşturulan bir kurul yerine Millî Savunma Bakanlığı teşkilatında oluşturulan disiplin kurulu tarafından incelenmesinin Genelkurmay Başkanlığının ve Kuvvet Komutanlıklarının kendi hiyerarşik yapısı içindeki emir-komuta zincirinin işleyişini bozacağı, bu durumun Genelkurmay Başkanının Silahlı Kuvvetlerin komutanı olma niteliğini zedelediği gibi idarenin bütünlüğü ilkesiyle de bağdaşmadığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 117., 118. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

245. Genelkurmay Başkanlığı ile Kuvvet Komutanlıklarının Türk idare teşkilatı yapısı içindeki konumu (1) numaralı CBK'nın 338. maddesinde gösterilmiş olup adı geçen kurumların kadro ve kuruluş itibarıyla Millî Savunma Bakanlığı bünyesinde teşkilatlanması ve her birinin ayrı ayrı ve doğrudan Millî Savunma Bakanına bağlı olması öngörülmüştür. Bu itibarla Millî Savunma Bakanı anılan kurumların hiyerarşik üstü konumundadır.

246. İdari makamların disipline ilişkin karar ya da işlemlerinin itiraz yoluyla üst makamları nezdinde denetlenmesi biçiminde bir sistem öngörülmesinin idarenin bütünlüğü ilkesinin unsurlarından olan hiyerarşi yetkisi kapsamında değerlendirilmesi mümkündür. Bu bağlamda Genelkurmay Başkanlığı teşkilatında kurulan disiplin kurulunun verdiği kararlara karşı yapılan itirazın yine Genelkurmay Başkanlığı teşkilatında oluşturulacak disiplin kurulu tarafından incelenmesi usulüne son verilerek gerek Genelkurmay Başkanlığı gerekse Kuvvet Komutanlıkları teşkilatında kurulan disiplin kurullarının kararlarına karşı yapılacak itirazları inceleyecek mercinin bunların hiyerarşik üstü konumunda olan Millî Savunma Bakanına

bağlı Millî Savunma Bakanlığı teşkilatı bünyesinde kurulan disiplin kurulu olarak belirlenmesinin idarenin bütünlüğü ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

247. 6413 sayılı Kanun'un 13. maddesinin (2) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan "...Genelkurmay Başkanlığında teşkil edilecek..." ibaresinin "...Millî Savunma Bakanlığı..." şeklinde değiştirilmesi ve anılan cümleye eklenen "...bu kararlar Cumhurbaşkanının onayı ile..." ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde Anayasa'nın 123. maddesi kapsamında belirtilen gerekçeler dava konusu kurallar yönünden de geçerlidir.

248. 6413 sayılı Kanun'un 7. maddesinin (3) numaralı fıkrasının yürürlükten kaldırılmasının Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kurallar yönünden de geçerlidir.

249. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 117. ve 123. maddelerine aykırı değildir. İptalleri talebinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 2. ve 118. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

2. (4) Numaralı Fıkranın Birinci Cümlesinde Yer Alan "Üst komutanlık disiplin kurulu..." İbaresinin "Millî Savunma Bakanlığı veya üst komutanlık disiplin kurulları..." Şeklinde Değiştirilmesi

a. Genel Açıklama

250. Disiplin kurulunun subay, astsubay, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve erler hakkında hangi disiplin cezalarını vermeye yetkili olduğu 6413 sayılı Kanun'un 11. maddesinin (2) numaralı fıkrasında; erbaş ve erler hakkında hangi disiplin cezalarını vermeye yetkili olduğu ise söz konusu Kanun'un 25. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenmiştir. Anılan madde hükümlerine göre disiplin kurulu subay, astsubay, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve erler hakkında hizmet yerini terk etmeme ve oda hapsi cezalarını; erbaş ve erler hakkında ise hizmetten men cezasını vermeye yetkili bulunmaktadır.

251. Disiplin kurulunun yapacağı tahkikat sonucunda ne tür kararlar verebileceği ise Kanun'un 38. maddesinde düzenlenmiş olup bu kapsamda anılan maddenin (1) numaralı fıkrasında disiplin kurulunun tahkikat

sonucunda; disiplin cezası verilmesine yer olmadığına veya disiplin cezası verilmesine yahut kurulun yetkisizliğine karar verebileceği belirtilmiştir. Söz konusu maddenin (2) numaralı fıkrasında da yapılan tahkikat sonucunda fiilin disiplin kurulunun görev alanına giren başka bir disiplinsizlik teşkil ettiğinin anlaşılması durumunda buna uygun olarak disiplin cezasının tayin edilebileceği öngörülmüştür.

b. Anlam ve Kapsam

252. 6413 sayılı Kanun'un 42. maddesinin (4) numaralı fıkrasında disiplin kurulu kararlarına karşı yapılan itirazları inceleyecek disiplin kurulunun bu inceleme sonucunda ne yönde kararlar verebileceği gösterilmekte ve söz konusu kararların kesin olduğu belirtilmektedir.

253. Anılan fıkranın birinci cümlesinde Milli Savunma Bakanlığı veya üst komutanlık disiplin kurullarının itirazı yerinde görmesi hâlinde yeni kararı kendisinin vereceği hükme bağlanmıştır. Söz konusu cümlede yer alan *“Milli Savunma Bakanlığı veya üst komutanlık disiplin kurulları...”* ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

254. Cümlede kuralla yapılan ibare değişikliği öncesinde incelediği itirazı yerinde görmesi hâlinde yeni kararı kendisinin vermesi öngörülen itiraz mercii olarak sadece üst komutanlık disiplin kurulu gösterilmekteyken kuralla, üst komutanlık disiplin kurulu ile birlikte, itiraz mercii niteliğinde oluşturulan Millî Savunma Bakanlığı disiplin kurulu da aynı görev ve yetkiyi haiz kılınmıştır.

255. Bu itibarla kural uyarınca gerek Genelkurmay Başkanlığı ile Kuvvet Komutanlıkları teşkilatında kurulan disiplin kurullarının kararlarını itirazen inceleyen Millî Savunma Bakanlığı disiplin kurulu, gerekse bir üst komutanlığı konumunda olduğu askerî teşkilatın disiplin kurulunun kararlarını itirazen inceleyen üst komutanlık disiplin kurulu itiraza konu disiplin kurulu kararına karşı yapılan itirazları yerinde görürse kendisinin yeni bir karar vermesi gerekmektedir. Diğer bir anlatımla anılan itiraz mercileri, itirazı haklı görmesi hâlinde yeniden karar vermesi için dosyayı kararını incelediği disiplin kuruluna göndermeyecektir. Dolayısıyla itiraz mercii yeni bir karar vermekle birlikte esasen itiraza konu disiplin kurulu kararını değiştirmiş olmaktadır.

256. Diğer yandan kuralın da yer aldığı fıkranın üçüncü cümlesinde Millî Savunma Bakanlığı veya üst komutanlık disiplin kurullarının itirazı yerinde görmesi üzerine verdiği kararların kesin olduğu belirtilmek suretiyle bu kararlara karşı başka bir idari makam ya da kurul önünde itiraz edilmesinin yolu kapatılmıştır. Bununla birlikte Kanun'un 43. maddesi hükmü uyarınca seferberlik ve savaş zamanı dışında, disiplin kurulu tarafından verilen cezaların yargı denetimine tabi kılındığı açıktır.

c. İptal Talebinin Gerekçesi

257. Dava dilekçesinde özetle; 6413 sayılı Kanun'un 42. maddesinin (2) numaralı fıkrasına eklenen birinci cümle ve anılan fıkranın ikinci cümlesinde yer alan "...ile Genelkurmay Başkanlığı..." ibaresinin madde metninden çıkarılmasına yönelik gerekçelerle kuralın Anayasa'nın 2., 117., 118. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

ç. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

258. İdari makamların disipline ilişkin karar ya da işlemlerini hukukilik ve yerindelik bakımından denetleme yetkisi bulunan üst makamların hukuki ya da yerinde olmadığını değerlendirdiği bu karar ya da işlemleri değiştirerek bu hususta yeni bir karar verme yetkisi ile donatılması idarenin bütünlüğü ilkesinin unsurlarından olan hiyerarşi yetkisi kapsamındadır. Bu bağlamda, itiraz mercii niteliğindeki Millî Savunma Bakanlığı disiplin kurulunun Genelkurmay Başkanlığı ve Kuvvet Komutanlıklarının hiyerarşik üstü konumundaki Millî Savunma Bakanına; üst komutanlık disiplin kurulunun da ilgili askerî teşkilatın hiyerarşik üstü konumundaki üst komutana bağlı teşkilatlar bünyesinde oluşturuldukları gözetildiğinde, kuralla adı geçen kurulların yerinde gördükleri itiraz üzerine yeni kararı kendisinin vermesinin öngörülmesinin idarenin bütünlüğü ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

259. 6413 sayılı Kanun'un 13. maddesinin (2) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan "...Genelkurmay Başkanlığında teşkil edilecek..." ibaresinin "...Millî Savunma Bakanlığı..." şeklinde değiştirilmesi ve anılan cümleye eklenen "...bu kararlar Cumhurbaşkanının onayı ile..." ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde Anayasa'nın 123. maddesi kapsamında belirtilen gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

260. 6413 sayılı Kanun'un 7. maddesinin (3) numaralı fıkrasının yürürlükten kaldırılmasının Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

261. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 117. ve 123. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. ve 118. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

H. Kanun'un 24. Maddesiyle 6413 Sayılı Kanun'a Ekli (1) Sayılı Disiplin Amirlerinin Ceza Yetkilerini Gösteren Çizelge'ye Eklenen "Hizmetten Men" Başlıklı Sütunun İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

262. 6413 sayılı Kanun'a ekli (1) Sayılı Disiplin Amirlerinin Ceza Yetkilerini Gösteren Çizelge'ye dava konusu kuralla eklenen sütunda rütbe ve makamına göre disiplin amirlerinin erbaş ve erler hakkında kaç güne kadar hizmetten men cezası verebileceği gösterilmiştir. Anılan sütun uyarınca, disiplin amiri ya da üst disiplin amiri konumunda oldukları erbaş ve erler hakkında, astsubaylar (astsubay astçavuş, astsubay çavuş ve astsubay kıdemli çavuşlar hariç) ile üsteğmen ve yüzbaşılardan altı güne kadar; binbaşı ve yarbayların sekiz güne kadar; albayların on güne kadar; tümgeneral, tümamiral, tuğgeneral, tuğamirallerin on iki güne kadar; korgeneral/koramiral ve üstü ile Millî Savunma Bakanı ve İçişleri Bakanının on dört güne kadar hizmetten men cezası vermeye yetkisi bulunmaktadır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

263. Dava dilekçesinde özetle; kuralın 7250 sayılı Kanun'un 18. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 25. maddesinin (2) numaralı fıkrasına eklenen "...disiplin amirleri veya..." ibaresine yönelik gerekçelerle kuralın Anayasa'nın 2., 10., 19., 36., 38., 90. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

264. 7250 sayılı Kanun'un 19. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 26. maddesinin (4) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...yedi..."

ibaresinin "...on beş...", "...on beş..." ibaresinin "...otuz..." ve "...süre dâhil,..." ibaresinin "...süre dâhil veya disiplin amirleri tarafından ekli (1) sayılı çizelgeye göre,..." şeklinde değiştirilmesinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

265. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM ve Selahaddin MENTEŞ bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 10., 36. ve 38. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 2. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 10., 36. ve 38. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 19., 90. ve 123. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

266. Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kuralların uygulanmaları hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

16/7/2020 tarihli ve 7250 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 7. maddesiyle 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu'na eklenen ek 37. maddede yer alan "*Emsalleri arasında temayüz etmiş, hizmetine ihtiyaç duyulduğu tespit edilen ve...*" ve "*...veya resen...*" ibarelerine,

B. 11. maddesiyle 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu'na eklenen ek 14. maddede yer alan "*Emsalleri arasında temayüz etmiş, hizmetine ihtiyaç duyulduğu tespit edilen ve...*" ve "*...veya resen...*" ibarelerine,

C. 12. maddesiyle 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu'na eklenen ek 18. maddede yer alan *"Emsalleri arasında temayüz etmiş, hizmetine ihtiyaç duyulduğu tespit edilen ve..."* ve *"...veya resen..."* ibarelerine,

Ç. 13. maddesiyle 7/11/1985 tarihli ve 3238 sayılı Savunma Sanayii ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'a eklenen ek 2. maddenin birinci fıkrasının üçüncü cümlesi ile ikinci fıkrasının üçüncü ve beşinci cümlelerine,

D. 16. maddesiyle 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu'nun 7. maddesinin (3) numaralı fıkrasının yürürlükten kaldırılmasına,

E. 17. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un;

1. 13. maddesinin;

a. (2) numaralı fıkrasının;

i. Üçüncü cümlesinde yer alan *"...Genelkurmay Başkanlığında teşkil edilecek..."* ibaresinin *"...Milli Savunma Bakanlığı..."* şeklinde değiştirilmesine,

ii. Üçüncü cümlesine eklenen *"...bu kararlar Cumhurbaşkanının onayı ile..."* ibaresine,

b. (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan *"Genelkurmay Başkanı veya..."* ibaresinin madde metninden çıkarılmasına,

2. 13. maddesine eklenen (9) numaralı fıkra,

F. 18. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 25. maddesinin (2) numaralı fıkrasına eklenen *"...disiplin amirleri veya..."* ibaresine,

G. 19. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 26. maddesinin (4) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan *"...yedi..."* ibaresinin *"...on beş..."*, *"...on beş..."* ibaresinin *"...otuz..."* ve *"...süre dâhil..."* ibaresinin *"...süre dâhil veya disiplin amirleri tarafından ekli (1) sayılı çizelgeye göre..."* şeklinde değiştirilmesine,

Ğ. 20. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 31. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “*Disiplin kurulları...*” ibaresinin “*Disiplin amirleri veya disiplin kurulları...*” şeklinde değiştirilmesine,

H. 21. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 34. maddesinin ikinci cümlesinde yer alan “*...Genelkurmay Başkanlığı...*” ibaresinin “*...Milli Savunma Bakanlığı...*” şeklinde değiştirilmesine,

I. 22. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 42. maddesinin;

1. (2) numaralı fıkrasına eklenen birinci cümleye,

2. (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “*...ile Genelkurmay Başkanlığı...*” ibaresinin madde metninden çıkarılmasına,

3. (4) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “*Üst komutanlık disiplin kurulu...*” ibaresinin “*Milli Savunma Bakanlığı veya üst komutanlık disiplin kurulları...*” şeklinde değiştirilmesine,

İ. 24. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'a ekli (1) sayılı Disiplin Amirlerinin Ceza Yetkilerini Gösteren Çizelge'ye eklenen “*Hizmetten Men*” başlıklı sütuna,

yönelik iptal talepleri 13/12/2022 tarihli ve E.2020/72, K.2022/160 sayılı kararlar reddedildiğinden bu fıkra, cümlelere, ibarelere, ibare değişikliklerine, madde metninden çıkarılmalara, yürürlükten kaldırılmaya ve sütuna ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE, 13/12/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V. HÜKÜM

16/7/2020 tarihli ve 7250 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 7. maddesiyle 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu'na eklenen ek 37. maddede yer alan “*Emsalleri arasında temayüz etmiş, hizmetine ihtiyaç duyulduğu tespit edilen ve...*” ve “*...veya resen...*” ibarelerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

B. 11. maddesiyle 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu'na eklenen ek 14. maddede yer alan “Emsalleri arasında temayüz etmiş, hizmetine ihtiyaç duyulduğu tespit edilen ve...” ve “...veya resen...” ibarelerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

C. 12. maddesiyle 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu'na eklenen ek 18. maddede yer alan “Emsalleri arasında temayüz etmiş, hizmetine ihtiyaç duyulduğu tespit edilen ve...” ve “...veya resen...” ibarelerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ç. 13. maddesiyle 7/11/1985 tarihli ve 3238 sayılı Savunma Sanayii ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'a eklenen ek 2. maddenin;

1. Birinci fıkrasının üçüncü cümlesinin;

a. “...ile kurumsal hizmetlerin gerektirmesi halinde aranacak öğrenim ve yabancı dil bilgisi şartı ile diğer şartlar, bunların işe alınmaları, sınav ve istisnaları, sözleşme süre, usul ve esasları, görev, yetki ve yükümlülükleri, sözleşmelerinin feshi ile istihdamlarına dair diğer usul ve esaslar...” bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ ile Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. Kalan kısmının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. İkinci fıkrasının üçüncü ve beşinci cümlelerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

D. 16. maddesiyle 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu'nun 7. maddesinin (3) numaralı fıkrasının yürürlükten kaldırılmasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Selahaddin MENTEŞ'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

E. 17. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un;

1. 13. maddesinin;

a. (2) numaralı fıkrasının;

i. Üçüncü cümlesinde yer alan “...Genelkurmay Başkanlığında teşkil edilecek...” ibaresinin “...Milli Savunma Bakanlığı...” şeklinde değiştirilmesinin,

ii. Üçüncü cümlesine eklenen “...bu kararlar Cumhurbaşkanının onayı ile...” ibaresinin,

b. (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “Genelkurmay Başkanı veya...” ibaresinin madde metninden çıkarılmasının,

2. 13. maddesine eklenen (9) numaralı fıkranın,

Anayasa’ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

F. 18. maddesiyle 6413 sayılı Kanun’un 25. maddesinin (2) numaralı fıkrasına eklenen “...disiplin amirleri veya...” ibaresinin Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM ile Selahaddin MENTEŞ’in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

G. 19. maddesiyle 6413 sayılı Kanun’un 26. maddesinin (4) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan;

1. “...yedi...” ibaresinin “...on beş...” ve “...on beş...” ibaresinin “...otuz...” şeklinde değiştirilmesinin Anayasa’ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. “...süre dâhil...” ibaresinin “...süre dâhil veya disiplin amirleri tarafından ekli (1) sayılı çizelgeye göre...” şeklinde değiştirilmesinde bulunan;

a. “...süre dâhil...” ibaresinin Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. “...veya disiplin amirleri tarafından ekli (1) sayılı çizelgeye göre...” ibaresinin Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM ile Selahaddin MENTEŞ’in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

Ğ. 20. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 31. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "*Disiplin kurulları...*" ibaresinin "*Disiplin amirleri veya disiplin kurulları...*" şeklinde değiştirilmesinde bulunan;

1. "*Disiplin amirleri veya...*" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM ile Selahaddin MENTEŞ'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. "*...disiplin kurulları...*" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

H. 21. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 34. maddesinin ikinci cümlesinde yer alan "*...Genelkurmay Başkanlığı...*" ibaresinin "*...Milli Savunma Bakanlığı...*" şeklinde değiştirilmesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

I. 22. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 42. maddesinin;

1. (2) numaralı fıkrasına eklenen birinci cümlelerin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "*...ile Genelkurmay Başkanlığı...*" ibaresinin madde metninden çıkarılmasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

3. (4) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "*Üst komutanlık disiplin kurulu...*" ibaresinin "*Milli Savunma Bakanlığı veya üst komutanlık disiplin kurulları...*" şeklinde değiştirilmesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

İ. 24. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'a ekli (1) sayılı Disiplin Amirlerinin Ceza Yetkilerini Gösteren Çizelge'ye eklenen "*Hizmetten Men*" başlıklı sütunun Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM ile Selahaddin MENTEŞ'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

13/12/2022 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. 16/7/2020 tarihli ve 7250 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un (Kanun); (a) 13. maddesiyle 3238 sayılı Kanun'a eklenen ek 2. maddenin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinin bir bölümünün, (b) 16. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 7. maddesinin (3) numaralı fıkrasının yürürlükten kaldırılmasının, (c) 18. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 25. maddesinin (2) numaralı fıkrasına eklenen ibarenin ve bununla bağlantılı olarak Kanun'un 19., 20. ve 24. maddeleriyle yapılan değişikliklerin Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verilmiştir.

A. Savunma Sanayii Başkanlığında Çalıştırılacak Sözleşmeli Personele İlişkin Düzenleme

2. Kanun'un 13. maddesiyle 3238 sayılı Kanun'a eklenen ek 2. madde, diğer hususlar yanında, Savunma Sanayii Başkanlığında çalıştırılacak

sözleşmeli personelde “*aranacak öğrenim ve yabancı dil bilgisi şartı ile diğer şartlar, bunların işe alınmaları, sınav ve istisnaları, sözleşme süre, usul ve esasları, görev, yetki ve yükümlülükleri, sözleşmelerinin feshi ile istihdamlarına dair diğer usul ve esaslar*”ın Cumhurbaşkanlığı tarafından belirlenmesini öngörmektedir.

3. Çoğunluk tarafından da kabul edildiği üzere, kuralda belirtilen personelin asli ve sürekli görevler üstlenen *diğer kamu görevlileri* arasında, dolayısıyla Anayasa’nın 128. maddesi kapsamında olduğu anlaşılmaktadır. Aynı şekilde kural Anayasa’nın 70. maddesinde güvence altına alınan kamu hizmetine girme hakkına ilişkin bir düzenleme içermektedir (§§ 56-57).

4. Anayasa’nın 128. maddesi uyarınca memurların ve diğer kamu görevlilerinin *nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri* kanunla düzenlenir. Anayasa’nın 13. maddesi gereğince de temel hak ve hürriyetler ancak kanunla sınırlanabilir.

5. Bir konunun kanunla düzenlenmesi ve/veya bir temel hakkın kanunla sınırlanması için sadece şekli anlamda bir kanunun bulunması yeterli değildir. Kanunilik ilkesi kanunun açıklık, belirlilik ve öngörülebilirlik gibi belli nitelikleri taşımasını ve bu anlamda asgari kaliteye sahip olmasını gerektirmektedir. Başka bir ifadeyle kanun hükümleri Anayasa’nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devletinin vazgeçilmez unsurları olan hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerine uygun olmalıdır.

6. Belirlilik ilkesi yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir (AYM, E. 2013/39, K. 2013/65, 22/5/2013; İ.K. [GK], B.No: 2019/20904, 15/4/2021, § 47). Hukuki belirliliğin sağlanması, hukuk kurallarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de kanuni düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını ifade eden hukuki güvenlik ilkesinin hayata geçirilmesi bakımından da son derece önemlidir (AYM, E.2020/14, K. 2020/58, 15/10/2020, § 16).

7. Mahkememiz çoğunluğuna göre, iptali istenen kural bu nitelikleri haizdir. Zira kuralda yer alan *kurumsal hizmetlerin gerektirdiği hâller* ibaresi

esas alınmak suretiyle istihdam edilecek personel bakımından aranan nitelik ve şartlar ile sözleşmelerin feshedileceği hâllerin neler olduğu belirlenebilir. Bu sayede, muhataplarının anılan durumları *“belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine yasal çerçevede imkân tanınmaktadır”* (§ 58). Ayrıca, personelin *görev, yetki ve yükümlülükleri* de istihdam edildikleri Başkanlığın *savunma sanayiinin geliştirilmesi ve TSK’nın modernizasyonunun sağlanması* şeklindeki amacına yönelik görev ve yetki alanıyla sınırlıdır (§ 67).

8. Bu görüşlere katılmak mümkün değildir. Belirsiz olanın daha da belirsiz ve muğlak ibarelerle belirli hale getirilmesi mümkün değildir. *Kurumsal hizmetlerin gerektirdiği hâller* ibaresinin oldukça soyut, bakış açısına göre değişebilecek ve bu anlamda belirsiz olduğu açıktır. Dolayısıyla bu ibareden hareketle Başkanlıkta istihdam edilecek personelin taşıması gereken nitelik ve şartların, bunların işe alınmaları için yapılacak sınavların, imzalanacak sözleşmelerin usul ve esaslarının kanunda düzenlendiğini söylemeye imkân bulunmamaktadır. Aynı şekilde, *savunma sanayiinin geliştirilmesi ve TSK’nın modernizasyonunun sağlanması* gibi son derece genel ve soyut bir amaçtan yola çıkılarak burada istihdam edilecek personelin görev, yetki ve yükümlülüklerinin çerçevesinin kanunda belirlendiği söylenemez.

9. Diğer yandan, kural Anayasa’nın 7. maddesinde düzenlenen yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesine de aykırılık teşkil etmektedir. Bu ilke gereğince kanunun temel esasları, ilkeleri ve çerçeveyi belirledikten sonra uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin hususları yürütmeye bırakması mümkündür. Çoğunluk kararında *“kanuni çerçevenin çizilmiş”* olduğu belirtilmekle birlikte, yukarıda yer verilen soyut ve genel hususların dışında, bu çerçevenin içinde ne olduğuna dair herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. Esasen bulunması da mümkün değildir, çünkü kural hiçbir esas, şart ve ilke belirlemeden kanunla düzenlenmesi gereken hususları tamamen yürütmeye bırakmaktadır. Bunun da yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesiyle bağdaşmadığı her türlü izahtan varestedir. Bu sebeplerle kural Anayasa’nın 7., 13., 70. ve 128. maddelerine aykırıdır.

B. Genelkurmay Başkanının Disiplin Soruşturması Yetkisinin Kaldırılması

10. Kanun’un 16. maddesiyle, 6413 sayılı Kanun’un 7. maddesinin *“Disiplin soruşturması, Genelkurmay Başkanınca gerek görülmesi halinde,*

Genelkurmay Başkanlığı bünyesinde bu amaçla kurulmuş birimde görevli personel eliyle de yürütülebilir” şeklindeki (3) numaralı fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır. Böylece, Genelkurmay Başkanının gerek görmesi halinde, Kuvvet Komutanlıkları ile bağlı birliklerinin personeliyle ilgili disiplin soruşturmasının Genelkurmay Başkanlığı bünyesinde yürütülmesi imkânına son verilmiştir.

11. Genelkurmay Başkanının konumu ve hukuki statüsü Anayasa’nın 117. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre “Cumhurbaşkanınca atanan Genelkurmay Başkanı; Silahlı Kuvvetlerin komutanı olup, savaşta Başkomutanlık görevlerini Cumhurbaşkanı namına yerine getirir”. Benzer şekilde, 117. maddenin gerekçesinde de “Genelkurmay Başkanı barışta Silahlı Kuvvetlerin Komutanı olup, savaş halinde de Başkomutanlık görevini, selahiyetlerini Cumhurbaşkanı namına kullanır.” denilmektedir.

12. Çoğunluk kararında da vurgulandığı üzere, Genelkurmay Başkanının TSK’nın disiplin sistemi içindeki konumuna, görev ve yetkilerine ilişkin kanuni düzenlemelerin, onun Anayasa’nın 117. maddesinde öngörülen hukuki statüsünü dikkate alması ve bu bağlamda “Silahlı Kuvvetlerin komutanı olma vasfını zedeleyecek ya da etkisiz ve anlamsız kılacak” mahiyette olmaması gerekmektedir. Komutanlık, “komuta altındaki bütün kuvvetlerin barışta ve savaşta her bakımdan hazırlanması ve idaresi işlerinin bu makama ait olmasını” zorunlu kılmaktadır (§§ 113, 115). Dolayısıyla dava konusu kuralın anayasallık denetiminde belirleyici husus, düzenlemenin Genelkurmay Başkanının komutanlık vasfını zedeleyip zedelediğidir.

13. Öncelikle belirtmek gerekir ki, 2017 Anayasa değişikliği sonucunda 117. maddede bazı değişiklikler yapılmakla birlikte, Genelkurmay Başkanının komutanlık/başkomutanlık görev ve yetkileri aynen korunmuştur. Başka bir ifadeyle 2017 Anayasa değişikliği, TSK’nın komutanı olan Genelkurmay Başkanının disiplin hukukuna ilişkin görev ve yetkilerinin kaldırılmasını zorunlu kılmamaktadır.

14. Diğer yandan, sevk ve idare yetkisinin en önemli yansımalarından biri disipline aykırı davranışların cezalandırılmasına yönelik süreci başlatma ve yürütme yetkisine sahip olmaktır. Bu kapsamda, Silahlı Kuvvetlerin Komutanı olan Genelkurmay Başkanının emir ve talimatlarına uymayan personelle ilgili olarak gerek gördüğünde disiplin soruşturması yapamaması/

yaptıramaması, onun komutası altındaki kuvvetleri sevk ve idare etme görevini yerine getirmesini ve bu yetkisini etkili şekilde kullanmasını engelleyecektir. Bu sebeple kural, Genelkurmay Başkanının TSK'nın komutanı olma vasfını zedeleyecek ve etkisiz kılacak mahiyette olduğundan Anayasa'nın 117. maddesine aykırıdır.

C. “Disiplin Amirleri” İbaresinin Eklenmesine İlişkin Kurallar

15. Kanun'un 18. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 25. maddesinin (2) numaralı fıkrasına “...disiplin amirleri veya...” ibaresi eklenmek suretiyle erbaş ve erler hakkında hizmetten men cezasının “disiplin amirleri veya disiplin kurulları tarafından” verilmesi öngörülmüştür.

16. Belirtmek gerekir ki, hizmetten men cezası askerlik hizmet süresinin uzaması sonucunu doğuran bir yaptırımdır. Nitekim 6413 sayılı Kanun'un 31. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca disiplin amirleri veya disiplin kurulları tarafından verilen hizmetten men cezaları “erbaş ve erlerin askerlik hizmet sürelerine eklenir ve bu kişiler o süre kadar geç terhis olur”.

17. Diğer yandan, 6413 sayılı Kanun'un 26. maddesinin (4) numaralı fıkrasında 15 günden 30 güne kadar olan hizmetten men cezalarının disiplin kurulları, 15 günden az olanların da ekli (1) sayılı çizelgeye göre disiplin amirleri tarafından verileceği belirtilmektedir. Bu anlamda, hizmetten men cezasının süresinden hareketle hangi cezaların disiplin kurulları hangilerinin de disiplin amirleri tarafından verileceği konusunun belirli olduğu söylenebilir.

18. Bununla birlikte, dava konusu kural hizmetten men cezasını gerektiren fiillere -süreleri farklı olsa da- yaptırım uygulama konusunda iki makamı yetkili kılmaktadır. Kuşkusuz bu durum tek başına bir belirsizlik oluşturmamaktadır. İki makamın yetki alanlarının belirli olması ve muhatapları açısından da hangi fiile hangi makam tarafından ceza verileceğinin öngörülmesi durumunda Anayasa'ya aykırılık söz konusu olmayabilir.

19. Her ne kadar disiplin amirleri veya disiplin kurullarının süreleri itibariyle verebilecekleri cezalar belirlenmişse de, hizmetten men cezasını gerektiren hallerin her iki makam bakımından da ortak düzenlendiği açıktır.

Dolayısıyla hizmetten men cezasını gerektiren bir fiile birim amirleri de disiplin kurulları da ceza verebilir. Dolayısıyla hizmetten meni gerektiren fiillerin kaç günlük cezayı gerektirdiği, buna kimin ve nasıl karar vereceği konusunda belirsizlik bulunmaktadır.

20. Kural, bu haliyle, aynı fiil nedeniyle bazen disiplin amirleri bazen de disiplin kurulları tarafından hizmetten men cezası verilmesine yol açabilecek mahiyettedir. Hizmetten men cezasının askerlik hizmetinin uzamasına neden olduğu dikkate alındığında, kuraldan kaynaklanan belirsizliğin muhatapları açısından öngörülemezliğe, dahası keyfiliğe ve ağır sonuçlara yol açabileceği açıktır. Bu sebeple kural, Anayasa'nın 2. maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

21. Nitekim, bazı disiplin cezalarını gerektiren fiillerle ilgili olarak öğretim elemanları hakkında üniversitelerdeki disiplin amirlerinin yetkisine ek olarak Yükseköğretim Kurulu Başkanına da doğrudan soruşturma açma yetkisi veren düzenleme, Anayasa Mahkemesi tarafından -farklı bir gerekçeyle de olsa- iptal edilmiştir (AYM, E.2017/33, K.2019/20, 10/04/2019, §§ 77-81).

22. Kanun'un "*disiplin amirleri*" ibaresiyle bağlantılı, dava konusu diğer hükümlerinin de (19., 20. ve 24. maddeleriyle yapılan değişiklikler ve eklemeler) uygun olduğu ölçüde yukarıdaki gerekçelerle veya 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca iptali gerekir.

23. Yukarıda A, B ve C başlıkları altında açıklanan gerekçelerle dava konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğunu düşündüğümünden aksi yöndeki çoğunluk kararına katılmıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

A. Kanunun 13. maddesiyle 3238 sayılı Kanuna eklenen ek 2. maddenin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinin “...ile kurumsal hizmetlerin gerektirmesi halinde aranacak öğrenim ve yabancı dil bilgisi şartı ile diğer şartlar, bunların işe alınmaları, sınav ve istisnaları, sözleşme süre, usul ve esasları, görev, yetki ve yükümlülükleri, sözleşmelerinin feshi ile istihdamlarına dair diğer usul ve esaslar...” kısmı

1. Kural ile 657 sayılı DMK’da belirtilen koşullara bağlı kalınmaksızın sözleşmeli personel çalıştırılması öngörüldüğü gibi ayrıca bu personelde aranacak nitelikler belirlenmekte, cümlemin devamında personelde aranacak niteliklerin belirlenmesi konusunda Cumhurbaşkanına yetki verilmektedir. Bilindiği üzere Anayasanın 128. maddesi uyarınca kamu hizmetinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler memurlar veya diğer kamu görevlileri eliyle yürütülebilir. Kuralda düzenlenen personel memur değil ise de idareyle aralarında özel hukuk sözleşmesinin bulunmaması ve asli ve sürekli görevlerde istihdam edildiği gözetildiğinde diğer kamu görevlisi niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır (diğer kamu görevlileri kavramı için bkz. AYM 10.4.2019, 2017/33 E. – 2019/20, par. 24).

2. Anayasanın 70. maddesinde ise kamu hizmetine girme hakkı güvence altına alınmaktadır. Kamu hizmetine alınacaklara ilişkin niteliklerin belirlenmesi de bu hak kapsamındadır. Kamu hizmetine girme hakkına ilişkin düzenlemelerin ise kanunla yapılması Anayasanın 13. maddesinin bir gereğidir. Buna karşın incelenen kuralda kamu hizmetinde istihdam edilecek personelin niteliğinin belirlenmesi konusunda idareye hiçbir çerçeve çizilmeden çok geniş bir yetki devredilmektedir. Bu yönüyle kuralın Anayasanın 7., 13., 70. maddelerine aykırı olması nedenleriyle iptal edilmesi gerekmektedir.

B. Kanunun 16. maddesiyle, 6413 sayılı Kanunun 7. maddesinin 3 numaralı fıkrasının yürürlükten kaldırılması

3. Yürürlükten kaldırılan maddede Genelkurmay Başkanının gerek görmesi halinde disiplin soruşturmasını Başkanlık bünyesinde bu amaçla kurulmuş birimde görevli personel eliyle de yürütebileceği düzenlenmekteydi. Bu düzenlemenin Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’ne geçilmesi dolayısıyla düzenlenen 1 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı

Hakkında CBK'nın 338. maddesi kapsamında gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Nitekim 338. madde ile Genelkurmay Başkanı ile Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıklarının Milli Savunma Bakanına ayrı ayrı bağlı ve sorumlu olduklarının hükme bağlandığı görülmektedir. Bununla birlikte Anayasanın 117. maddesinin değişik 3. fıkrasında Genelkurmay Başkanının Silahlı Kuvvetlerin komutanı olduğunun belirtildiği gözetildiğinde, kanunla yapılan değişikliğin bu Anayasa kuralı çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Öte yandan konuyla ilgili diğer bir Anayasal kural idarenin bütünlüğü ilkesidir.

4. Anayasanın 123. maddesi uyarınca idare kuruluş ve görevleriyle bir bütündür. Anayasal bir ilke olan *idarenin bütünlüğü ilkesinin* gereği olarak idarenin alt ve üst birimlerinin bir uyum ve ahenk içerisinde faaliyet gösterebilmesi için iki hukuki araç kullanılmaktadır. Bunlardan biri *idari vesayet yetkisi*, diğeri de *hiyerarşi yetkisidir*. Hiyerarşi yetkisi alt birimler ve memurlar üzerinde memuriyete ilişkin denetim ve emir verme yetkilerini kapsamaktadır. Hiyerarşi yetkisi atama, terfi, görev ve iş bölümünü sağlama, göreve ilişkin emir ve talimat verme ve disiplin yetkilerini kapsamaktadır. Hiyerarşi yetkisi yalnızca en üst amir tarafından değil, idarenin bütünlüğü ilkesi gereği sıralı hiyerarşik düzen içerisindeki her bir üst tarafından kullanılabilir. Böylece kamu görevlilerine kanunla verilen kamu hizmetlerinin amacına uygun ve uyum içerisinde yürütülmesi sağlanmış olur.

5. Sivil ya da askeri bütün idari teşkilatlarda idarenin bütünlüğü ilkesinin gereği olarak altlık-üstlük ilişkisi ve hiyerarşi yetkisi bulunmaktadır. Bu anlamda merkezi idarenin bir parçasını oluşturan Genelkurmay Başkanlığı ile kuvvet komutanlıkları bir bütün olarak Türk Silahlı Kuvvetlerini oluşturmaktadır. Milli Savunma Bakanı Türk Silahlı Kuvvetlerinin ve Genelkurmay Başkanı'nın hiyerarşik amiridir. Öte yandan aynı idari teşkilat içerisindeki Genelkurmay Başkanının Türk Silahlı Kuvvetlerinin komutanı olmasından ve idarenin bütünlüğü ilkesinden kaynaklanan hiyerarşik yetkileri bulunmaktadır. Hiyerarşi yetkisinin en önemli unsurlarından biri de disiplin yönünden denetleme yetkisidir. Anayasa gereği TSK'nın komutanı olan hiyerarşik üst makamın, emir ve talimat verme ve Milli Savunma Bakanlığınca onaylanan milli savunmaya ilişkin programların (1 numaralı CBK m. 338/5) uygulanmasını yürütme görevleri kapsamında disiplin denetiminin olmaması düşünülemez. Buna karşın incelenen kural ile Genelkurmay Başkanının disiplin açısından denetim yetkisi ortadan

kaldırılmıştır. Kanunlar ve ilgili mevzuat çerçevesinde emir verme yetkisine sahip olan Genelkurmay başkanının disiplin soruşturması başlatma yetkisinin olmaması hiyerarşi araçlarından birinin kullanılmamasına yol açar ve komutanlık (üstlük) yetkisini zafiyete uğratar. Düzenleme idarenin bütünlüğü ilkesine aykırıdır. Belirtilen nedenlerle kuralın Anayasanın 117/3. ve 123. maddelerine aykırı olduğu için iptal edilmesi gerektiği görüşündeyim.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

A) 7250 sayılı Kanun'un 13. maddesiyle 3238 sayılı Kanun'a eklenen Ek 2. maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesi yönünden

1. Kural, Savunma Sanayi Başkanlığınca sözleşmeli çalıştırılacak personelde kurumsal hizmetlerin gerektirmesi durumunda aranacak öğrenim ve yabancı dil bilgisi şartı ile diğer şartların, bu personelin işe alınmaları, sınav ve istisnaları sözleşme süre, usul ve esasları, sözleşmelerinin feshi ile istihdamlarına dair diğer usul ve esasların Cumhurbaşkanı tarafından belirleneceğini öngörmektedir.

2. Anayasa'nın 128. maddesinde memurlara ve diğer kamu görevlilerine ilişkin hususların kanunla düzenleneceği hükme bağlanmıştır. Bu maddede geçen *diğer kamu görevlileri* kavramı söz konusu asli ve sürekli görevlerde kamu hukuku ilişkisiyle görev yapan fakat memur olmayan kişileri ifade etmekte olup üniversite öğretim elemanları da bu kapsamda yer alan kamu görevlilerindendir (AYM, E.2017/33, K.2019/20, 10/04/2019, § 24).

3. Savunma hizmetleri, devletin genel idare esaslarına göre yerine getirmekle mükellef olduğu kamu hizmetleri arasında yer almaktadır. Bu kapsamda çalıştırılan sözleşmeli personel tarafından icra edilen görevler hizmetin gerektirdiği asli ve sürekli görevler arasındadır.

4. Dava konusu kural kapsamında çalıştırılan sözleşmeli personel, memur ve işçi olmayıp, idarenin kendileriyle idari hizmet sözleşmesi

imzalamak suretiyle çalıştırdığı asli ve sürekli görevlerde kamu hukuku ilişkisi çerçevesinde istihdam ettiği kişilerdir. Dolayısıyla, bunlar Anayasa'nın 128. maddesinde ifade edilen diğer kamu görevlileri zümresi kapsamındadır.

5. Kural, Savunma Sanayi Başkanlığınca sözleşmeli çalıştırılacak personelde kurumsal hizmetlerin gerektirmesi durumunda aranacak öğrenim ve yabancı dil bilgisi şartı ile diğer şartların, bu personelin işe alınmaları, sınav ve istisnaları sözleşme süre, usul ve esaslarına yönelik düzenlemeler getirdiğinden kamu hizmetine grime hakkını sınırlandırmaktadır.

6. Dava konusu kuralda Anayasa'nın kanunla düzenlenmesini öngördüğü ve temel hakların sınırlandırılmasını içeren Başkanlık sözleşmeli personelinin istihdam edilmesinde aranacak nitelik ve şartlar ile sözleşmelerin feshini gerektiren sebeplere ilişkin genel ilkeler belirlenmeden, kanuni çerçeve çizilmeden konuyla ilgili tüm ayrıntıların yürütmeye bırakılması bu erke sınırsız, belirsiz, geniş bir düzenleme yetkisinin verilmesi anlamına gelmektedir. Bu nedenle, iptali istenen kural, belirli, öngörülebilir ve ulaşılabilir niteliklere haiz olmadığından kanunilik şartını taşımamaktadır.

7. Anayasa'nın 7. maddesinde *"Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez."* denilmektedir. Kuralda belirtilen hususlarla ilgili düzenleme yetkisinin Cumhurbaşkanına bırakılması yasama yetkisinin devredilemezliği ilkesiyle uyumlu değildir.

8. Dava konusu kural kamu hizmetine grime hakkını güvence altına alan Anayasa'nın 70. maddesine de aykırılık taşımaktadır. Başkanlıkta asli ve sürekli iş yapacak sözleşmeli personelin işe alınmaları, işe almada uygulanacak sınav ve istisnaları, sözleşme süresi ve sözleşmenin feshine ilişkin esasların tespit edilmesi kamu hizmetine grime hakkına sınırlama getirmektedir.

9. Kural, Anayasa'nın 7., 70. ve 128 maddelerine aykırı olduğundan çoğunluk kararına katılmıyorum.

B) 7250 Sayılı Kanun'un 16. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 7. maddesinin (3) numaralı fıkrasının yürürlükten kaldırılması yönünden

10. Kural, Genelkurmay Başkanının uygun göreceği personel eliyle Kuvvet Komutanlıkları ile bağlı birliklerin personeliyle ilgili olarak disiplin soruşturması yürütme yetkisini yürürlükten kaldırmaktadır.

11. Anayasa'nın 117. maddesinin üçüncü fıkrasında "*Cumhurbaşkanınca atanan Genelkurmay Başkanı; Silahlı Kuvvetlerin komutanı olup, savaşta Başkomutanlık görevlerini Cumhurbaşkanlığı namına yerine getirir.*" hükmü yer almaktadır. Buna göre Genelkurmay Başkanı Silahlı Kuvvetlerin konutanı olma niteliğini taşımaktadır.

12. Anayasa'nın 123. maddesinde İdare'nin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu belirtilmektedir. Bu bağlamda dava konusu kural disiplin ve hiyerarşiyle ilgili olduğundan 123. maddeyle de bağlantılıdır.

13. Dava konusu kuralla birlikte Genelkurmay Başkanı komutanı olduğu Silahlı Kuvvetler personeli ile ilgili olarak disiplin hukuku kapsamında kullanabileceği etkin bir hukuki araçtan mahrum kalmaktadır. Bu durumun, Anayasa'nın 117. maddesiyle Genelkurmay Başkanına tanınan Silahlı Kuvvetlerin komutanı olma vasfıyla bağdaşması kolay değildir, zira disiplin soruşturması açma yetkisi amirin en önemli hiyerarşi araçlarından birini oluşturmaktadır. Böyle bir yetkinin olmaması Silahlı Kuvvetler komutanlığı görevinin gerektiği gibi yerine getirilmesini zorlaştıracaktır.

14. Genelkurmay Başkanının, Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı sorumlu olan Cumhurbaşkanı adına yerine getirdiği komutanlık görevinin icrası, onun astları üzerinde disiplin yetkilerine sahip olmasını gerekli kılmaktadır. Bu durum Anayasa'nın 117. ve 123. maddelerinin bir gereğidir.

15. Belirtilen gerekçelerle kural Anayasa'nın 117. ve 123. maddelerine aykırı olduğundan çoğunluk kararına katılmıyorum.

C) 7250 sayılı Kanun'un 18. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 25. maddesinin (2) numaralı fıkrasına eklenen "...disiplin amirleri veya..." ibaresi yönünden

16. İptali istenen kural, Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli erbaş ve erlere hizmetten men disiplin cezası vermeye disiplin amirlerinin de yetkili kılınmasını öngörmektedir. Kuralın önceki halinde bulunan disiplin kurulları da er ve erbaşlara hizmetten men cezası vermeye halen yetkilidir. Dolayısıyla kural hem disiplin kurullarını hem de disiplin amirlerini yetkili kılmaktadır. Hizmetten men cezasını gerektiren haller yetkili kurul veya amir tarafından verilebilmekle beraber cezayı verecek makama göre ceza miktarı değişebilmektedir, çünkü disiplin kurulları, disiplin amirlerine göre daha

fazla ceza verebilmeye yetkilidir. Aynı fiil, fiili değerlendiren makama göre farklı ceza ile cezalandırılabilir. Bu durum da bir belirsizliğe yol açmaktadır.

17. Belirtilen gerekçeyle kuralın Anayasa'nın 2. maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu sonucuna ulaştığımdan çoğunluk kararına katılmıyorum.

D) 7250 sayılı Kanun'un 19. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 26. maddesinin (4) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...süre dâhil," ibaresinin "...süre dâhil veya disiplin amirleri tarafından ekli (1) sayılı çizelgeye göre,..." şeklinde değiştirilmesinde yer alan ...veya disiplin amirleri tarafından ekli (1) sayılı çizelgeye göre,..." ibaresi yönünden

18. Dava konusu kural, karşıoy gerekçesinin (C) kısmında belirttiğim gerekçeyle Anayasa'nın 2. maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturmaktadır.

E) 7250 Kanun'un 24. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'a ekli (1) sayılı Disiplin Amirlerinin Ceza Yetkilerini Gösteren Çizelge'ye eklenen sütun ibaresi yönünden

19. Dava konusu kural, karşıoy gerekçesinin (C) kısmında belirttiğim gerekçeyle Anayasa'nın 2. maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturmaktadır.

F) 7250 sayılı Kanun'un 20. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 31. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "Disiplin kurulları..." İbaresinin "Disiplin amirleri veya disiplin kurulları..." şeklinde değiştirilmesinde yer alan "Disiplin amirleri veya..." ibaresi yönünden

20. Dava konusu kural, karşıoy gerekçesinin (C) kısmında belirttiğim gerekçeyle Anayasa'nın 2. maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturmaktadır.

Üye
Engin YILDIRIM

KARŞIOY GEREKÇESİ

7250 sayılı Kanunun 13. maddesiyle 3238 sayılı Kanuna ilâve edilen ek 2. maddenin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinin ve 16. maddesiyle 6413 sayılı Kanunun 7. maddesinin (3) numaralı fıkrasının yürürlükten kaldırılmasının Anayasaya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine karar verilmiştir.

Red kararlarının gerekçelerinde; Anayasa koyucunun açıkça kanunla düzenlenmesini öngördüğü konularda da yasama organının temel kuralları belirledikten sonra uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin hususları yürütmenin düzenleyici işlemlerine bırakmasının yasama yetkisinin devri olarak yorumlanamayacağı, ek 2. maddenin birinci fıkrasına göre çalıştırılacak personelin işe alınmasında aranacak nitelik ve şartlar ile maddede sayılan diğer hususlara ilişkin olarak kanunî çerçevenin çizilmiş olması sebebiyle anılan hususların Cumhurbaşkanı tarafından belirlenmesinin Anayasanın 7., 70. ve 128. maddelerine aykırı olmadığı; diğer taraftan, Genelkurmay Başkanının Türk Silahlı Kuvvetleri personeli hakkındaki disiplin soruşturması yetkisini düzenleyen fıkranın yürürlükten kaldırılmasının da yasama organının yetkisi dâhilinde olduğu, komutanlık görevinin yerine getirilmesini engelleyen bir yönünün bulunmadığı ve Anayasanın 117. maddesine aykırı olmadığı belirtilmiştir.

1. 3238 sayılı Kanuna ilâve edilen ek 20. maddenin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde, Savunma Sanayii Başkanlığında çalıştırılacak personelin brüt sözleşme ücretleri ile öğrenim ve yabancı dil bilgisi şartı ve diğer niteliklerinin, işe alınmaları ile sınav ve istisnalarının, sözleşme süre, usûl ve esaslarının, görev, yetki ve yükümlülüklerinin, sözleşmelerinin feshi ile istihdamlarına dair diğer usûl ve esasların Cumhurbaşkanı tarafından belirlenmesi öngörülmüştür.

Anılan kurala göre çalıştırılacak olan ve Anayasanın 128. maddesi kapsamındaki “diğer kamu görevlilerinden” olduğu, kuralın Anayasaya aykırı olmadığı yönünde oy kullanan çoğunluk tarafından da kabul edilen bu personelin, Anayasanın temel hakları düzenleyen İkinci Kısımın Dördüncü Bölümünde yer alan kamu hizmetlerine girme hakkına ilişkin 70. maddesine de tâbi olduğu olduğu açıktır.

Kamu hizmetlerine girme hakkının bir temel hak olmasından dolayı buna ilişkin sınırlama öngören her türlü düzenleme gibi incelenen kuralda sayılan hususların Cumhurbaşkanı tarafından belirlenmesini öngören bu düzenlemenin de kanunîlik şartını taşıması gerekir.

Diğer taraftan, memurlar gibi diğer kamu görevlilerinin de nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri ile diğer özlük işlerinin Anayasanın 128. maddesi uyarınca kanunla düzenlenmesi gerekir.

Başka bir anlatımla, incelenen kural kapsamındaki personele ilişkin olarak kuralda sayılan hususlar öncelikle kanunla düzenlenmelidir. Kanunla düzenleme ise, hukuk devleti ile yasama yetkisinin devredilmezliği ilkelerine uyulmasını gerektirir. Kanunların Anayasaya uygunluk denetiminde de, kanun hükümlerinin Anayasanın 2. ve 7. maddelerinde öngörülen bu ilkelere uygun olup olmadığı değerlendirilir.

Bilindiği gibi, Anayasanın 2. maddesinde öngörülen hukuk devletinin temel unsurlarından biri olan belirlilik ilkesi, kanunî düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir tereddüte ve şüpheyeye yer bırakmayacak şekilde açık, net, anlaşılır, nesnel ve sınırlarının belirli olmasını, ayrıca keyfîliğe yol açmayacak bir içeriğinin bulunmasını gerektirmekte; hukukî güvenlik ilkesiyle bağlantılı olarak da normların öngörülebilir olmasını ve kanunda belirli bir kesinlik içinde hangi somut olgulara hangi sonuçların bağlandığının görülebilmesini zorunlu kılmaktadır (geniş açıklama için bkz. 3/6/2021 tarihli ve E.2020/9, K.2021/37 sayılı karara ilişkin karşıoy gerekçem).

Bu ilke uyarınca kanun hükümleri, ilgililerin bir işlem veya fiilin belirli şartlarda ne tür sonuçlar doğurabileceğini makul bir düzeyde öngörmelerini mümkün kılacak ve kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına imkân tanımayacak şekilde düzenlenmeli ve idareye verilen takdir yetkisinin kapsamı ve uygulama usulü açık olarak belirlenmelidir.

Yukarıda belirtilen karşıoy gerekçemde de ifade edildiği üzere, kanunî düzenlemelerde söz konusu ilkelere ilişkin şartların aranması, bunlara uygun bir kanunî düzenleme yapılmadığı takdirde yürütme organının mutlaka keyfî düzenlemeler yapacağı anlamına gelmediği gibi kanun hükmündeki belirsizlik hukukî güvenlik ilkesiyle bağdaşmayan sonuçlar da doğurmayabilir. Ancak Anayasanın 2. maddesinde öngörülen hukuk

devleti ilkesinin gereği olan bu ilkeler, Anayasaya uygunluk denetiminde, uygulamadan ve kanunun verdiği yetkiye dayanılarak yapılan düzenleyici işlemlerden bağımsız olarak, sadece kanun hükmü üzerinden değerlendirilir ve bu değerlendirmeye göre yürütmenin düzenleyici işlemlerinin dayanacağı, muhataplarınca öngörülebilir bir normun bulunup bulunmadığı belirlenir.

Anayasanın 7. maddesinde de yasama yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğu ve devredilemeyeceği hükme bağlanmakta; yürütme organına düzenleme yapma yetkisi verilmesini engellemeyen bu ilke kanunla düzenlenmesi gereken konularda genel ifadelerle yetinilmeyip kanunla temel kuralların ve esasların belirlenmesinden ve konunun çerçevesinin çizilmesinden sonra ayrıntıların düzenlenmesinin yürütme organına bırakılmasını gerektirmekte ve düzenleme konusunda bu şartlara uyulmadan çok geniş bir takdir yetkisi verilmesi yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesine aykırılık oluşturmaktadır (geniş açıklama için bkz. 3/6/2021 tarihli ve E.2020/9, K.2021/37 sayılı karara ilişkin karşıoy gerekçem).

Yukarıda aktarılan anayasal ilkelere göre, kanunla düzenleme, şüphesiz ki konuya ilişkin bütün ayrıntılara kanunda yer verilmesini gerektirmemektedir. Kuralların, özellikle de kanun hükümlerinin belli bir ölçüde soyutluk içermesinin kaçınılmaz olduğu tartışmasızdır. Bununla birlikte, bu zorunluluk bir konudan kavramsal veya kurumsal olarak bahsedilmesinin yeterli olduğu anlamına da gelmemektedir. Anayasaya göre, kanunla düzenlenmesi gereken konularda genel ifadelerle yetinilmemesi; temel esasların belirlenmesinden ve konunun çerçevesinin çizilmesinden sonra ayrıntıların düzenlenmesinin yürütme organına bırakılması; kanun koyucunun tespit edeceği temel esaslar ile çizeceği çerçevenin de yürütme organının düzenleyeceği ayrıntıların belirlenmesinde yol gösterecek nitelikte olması gerekmektedir.

İncelenen kuralda ise, çerçevesinin çizildiği belirtilerek Anayasaya aykırı olmadığına oybirliğiyle karar verilen sözleşme ücretlerinin belirlenmesine ilişkin kısmın yanında, hiçbir esas öngörülmeden sayılan diğer hususların da Cumhurbaşkanı tarafından belirleneceği hükme bağlanarak bu konuyu düzenleme bakımından idareye çok geniş bir takdir alanı bırakılmıştır. Buna karşılık idarenin hangi ilkeleri ve ölçütleri esas alarak bu hususları belirleyeceği mezkûr hükümde de Kanunun başka bir maddesinde de açık, anlaşılır ve nesnel bir şekilde düzenlenmemiş ve bir çerçeve çizilmemiştir.

Bu nedenle düzenleme keyfî uygulamalara yol açabilecek, başka bir ifadeyle belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine aykırılık oluşturacak nitelikte olduğu gibi yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesiyle de bağdaşmamaktadır.

Sonuç olarak, incelenen kuralda brüt sözleşme ücretlerinin belirlenmesi dışındaki hususların, ayrıntıların belirlenmesinde yol gösterecek nitelikte hiçbir ilke getirilmeden ve kanunî çerçeve çizilmeden Cumhurbaşkanınca belirlenmesinin öngörülmesinin, anayasal anlamda kanunla düzenleme zorunluluğunun yerine getirilmiş sayılması için yeterli olduğu söylenemez.

Bu itibarla, dava konusu cümlelerin "...ile kurumsal hizmetlerin gerektirmesi halinde aranacak öğrenim ve yabancı dil bilgisi şartı ile diğer şartlar, bunların işe alınmaları, sınav ve istisnaları, sözleşme süre, usul ve esasları, görev, yetki ve yükümlülükleri, sözleşmelerinin feshi ile istihdamlarına dair diğer usul ve esaslar..." bölümünün Anayasanın 2., 7., 70. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ve iptal edilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluğun red kararına karşıyım.

2. 6413 sayılı Kanunun 7. maddesinin (3) numaralı fıkrasında Genelkurmay Başkanına Kuvvet Komutanlıkları ile bağlı birliklerinin personeli hakkında disiplin soruşturması yürütme yetkisi veren hüküm, iptali istenen kuralla yürürlükten kaldırılmıştır.

Anayasanın 117. maddesinin üçüncü fıkrasında Genelkurmay Başkanının Silahlı Kuvvetlerin komutanı olduğu ve savaşta Başkomutanlık görevlerini Cumhurbaşkanlığı namına yerine getireceği hükmüne bağlanmıştır.

Diğer taraftan Anayasanın 123. maddesinde idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu belirtilerek idarenin bütünlüğü ilkesi düzenlenmiştir. Bu ilkenin hayata geçirilmesi bakımından en önemli araçlardan biri de hiyerarşik denetimdir.

Genelkurmay Başkanının gerek görmesi hâlinde Silahlı Kuvvetler personeliyle ilgili olarak Genelkurmay Başkanlığı bünyesinde disiplin soruşturması yürütme yetkisinin dava konusu kuralla kaldırılmasının, Kuvvet Komutanlıklarıyla birlikte Millî Savunma Bakanına bağlanması şeklindeki değişikliğin bir sonucu ve hukukî duruma uyum sağlanması amacına yönelik olduğu açıktır.

Buna karşılık, bir sevk ve idare makamı olan komutanlık, komuta altında olanların barışta ve savaşta hazırlanması ve yönetilmesi işlerinin bu makama ait olmasını gerektirir. Bu çerçevede en önemli unsurlardan birinin hiyerarşik denetim ve bunun bir parçası olarak disiplinin sağlanması olduğu da tartışmasızdır.

Anayasanın 117. maddesine göre Silahlı Kuvvetlerin komutanı ve bu sıfatıyla en üst hiyerarşik âmiri olan Genelkurmay Başkanının, Silahlı Kuvvetler personeli hakkında disiplin soruşturması yapma ve yaptırma yetkisine son verilmesi, yukarıda belirtilen nedenle Anayasanın mezkûr hükmüyle de 123. maddesiyle de bağdaşmaz.

Bu sebeplerle, söz konusu düzenlemenin de Anayasaya aykırı olduğu ve iptal edilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluğun aksi yöndeki kararına karşıyım.

Üye
M. Emin KUZ

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 16/7/2020 tarihli ve 7250 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu İle Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile ilgili gerçekleştirilen Anayasa'ya uygunluk denetiminde ulaştığı kanaatlere, aşağıda belirttiğim kurallarda, açıklayacağım gerekçelerle katılmamaktayım.

A. Kanun'un 13. maddesiyle 3238 sayılı Kanun'a eklenen ek 2. maddedeki "...ile kurumsal hizmetlerin gerektirmesi halinde aranacak öğrenim ve yabancı dil bilgisi şartı ile diğer şartlar, bunların işe alınmaları, sınav ve istisnaları, sözleşme süre, usul ve esasları,...sözleşmelerinin feshi ile istihdamlarına dair diğer usul ve esaslar..." bölümü:

2. Dava konusu kuralla Savunma Sanayi Başkanlığında 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılmasına dair hükümlere bağlı olmaksızın çalıştırılacak sözleşmeli personel ile ilgili olarak kurumsal hizmetlerin gerektirmesi halinde aranacak öğrenim ve

yabancı dil bilgisi şartı ile diğer şartlarının, bunların işe alınmaları, sınav ve istisnaları, sözleşme süre, usul ve esaslarının ve sözleşmelerinin feshi ile istihdamlarına dair diğer usul ve esasların Cumhurbaşkanı tarafından belirlenmesi öngörülmektedir.

3. Kural kamu hizmetine girme hakkı ve kamu hizmeti görevlilerinin özlük hakları ile ilgili düzenlemeleri bünyesinde barındırması nedeniyle Anayasa'nın 70. ve 128. maddeleri ile ilgilidir. Kuralla Savunma Sanayi Başkanlığı gibi devletin milli güvenliği açısından fevkalade hassasiyet taşıyan bir kurumda çalıştırılacak personelin 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılmasına dair hükümlere bağlı olmaksızın çalıştırılması sürecinde bunlar için öğrenim ve yabancı dil bilgisi şartı ile diğer şartlar ile bunların işe alınmaları, sınav ve istisnaları, sözleşme süre, usul ve esaslarının ve sözleşmelerinin feshi ile istihdamlarına dair diğer usul ve esasların farklı olmasının meşru bir amacı taşıdığı ve gerekli olduğu konusunda kuşku bulunmamaktadır. Bununla birlikte bu kurumda çalıştırılacak personelin istihdamına ilişkin kuralların düzenlenmesinde Anayasal ilke ve kurallara riayet edilmesi gerekmektedir.

4. Bu bağlamda Kanun'da hiçbir çerçeve çizilmeden çalıştırılacak personelle ilgili bir düzenlemeye yer verilmesi ve konuya ilişkin usul ve esasların Cumhurbaşkanı tarafından belirleneceğinin öngörülmesi esasında bu konuyla ilgili temel çerçevenin yasama organı yerine idare tarafından belirlenmesi sonucunu doğurmaktadır.

5. Bununla birlikte bu konulara ilişkin temel çerçevenin kanunla düzenlenmesi gerekmekte iken, Kanun hükmünde bu konuya ilişkin tüm usul ve esasların Cumhurbaşkanı tarafından belirlenmesi öngörülmektedir. Oysa bu konuya ilişkin temel çerçevenin öncelikle kanunla düzenlenmesi Anayasa'nın 7. maddesinin de zorunlu bir sonucudur.

6. Dolayısıyla Savunma Sanayi Başkanlığında çalıştırılacak sözleşmeli personele ilişkin işe alınma, istihdam şartları ve sözleşme süresi, sözleşmenin feshi ve benzeri temel konulara ilişkin temel hususlarda kanuni çerçevenin Kanun'un hiçbir maddesinde belirlenmeksizin bu konuların belirlenmesinin Cumhurbaşkanıya bırakılması yürütmeye geniş bir düzenleme yetkisi alanı verdiği gibi yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesini de ihlal etmektedir. Dolayısıyla kural Anayasa'nın 7., 70. ve 128. maddelerine aykırı olup iptali gerekmektedir.

B. Kanun'un 13. maddesiyle 3238 sayılı Kanun'a eklenen ek 2. maddedeki "...görev, yetki ve yükümlülükleri..." bölümü:

7. Kuralla Savunma Sanayi Başkanlığında 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılmasına dair hükümlere bağlı olmaksızın çalıştırılacak sözleşmeli personelin görev, yetki ve yükümlülüklerinin Cumhurbaşkanı tarafından belirlenmesi öngörülmektedir.

8. Kural Başkanlıkta çalıştırılacak sözleşmeli personelin görev yetki ve yükümlülüklerini belirlemeyi öngörmesi nedeniyle Anayasa'nın 128. maddesi ile ilgilidir. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasına göre memurların ve diğer kamu görevlilerinin görev, yetki ve yükümlülüklerinin de kanunla düzenlenmesi gerekir. Dolayısıyla konu ile ilgili temel çerçevenin kanunla belirlenmesi Anayasa'nın 128. maddesindeki düzenlemenin zorunlu bir sonucudur.

9. Bununla birlikte Kanun'da bu konu ile ilgili de hiçbir çerçevenin çizilmediği görülmektedir. Bu yönü ile kural esasında konuya ilişkin kanuni çerçeveyi ve temel usul ve esasları hiçbir şekilde belirlemeden bunların Cumhurbaşkanı tarafından belirlenmesini öngördüğünden yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesine de aykırılık taşımaktadır.

10. Yukarıda sıralanan nedenlerle 7250 sayılı Kanun'un 13. maddesiyle 3238 sayılı Kanun'a eklenen ek 2. maddedeki "...görev, yetki ve yükümlülükleri..." bölümü Anayasa'nın 7. ve 128. maddelerine aykırı olup iptali gerekmektedir.

C. 16. madde ile 6413 sayılı Kanun'un 7. maddesinin (3) numaralı fıkrasının yürürlükten kaldırılması:

11. 7250 sayılı Kanun'un 16. maddesi ile yürürlükten kaldırılan 6413 sayılı Kanun'un 7. maddesinin (3) numaralı fıkrası hükmü şu şekildedir: *"Disiplin soruşturması, Genelkurmay Başkanınca gerek görülmesi halinde, Genelkurmay Başkanlığı bünyesinde bu amaçla kurulmuş birimde görevli personel eliyle de yürütülebilir".*

12. Yürürlükten kaldırılan ve dolayısıyla burada Anayasa'ya uygunluğu denetlenen kuralla Genelkurmay Başkanınca gerek görülmesi

halinde Genelkurmay Başkanlığı bünyesinde bu amaçla kurulmuş birimde görevli personel eliyle disiplin soruşturulması yürütülmesi uygulamasının sonlandırılmasıdır. Kaldırılan kuralda elinden alınan yetki Genelkurmay Başkanınca disiplin cezası verme değil disiplin soruşturması yürütülmesi yetkisidir.

13. Bilindiği üzere 9/11/2016 tarih ve 6756 sayılı Kanunla kuvvet komutanlıklarının bağlılığı ile ilgili önemli bir değişikliğe gidilerek Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıkları Milli Savunma Bakanlığına bağlanmıştır. 2017 Anayasa değişikliği ile Cumhurbaşkanlığı sistemine geçildikten sonra (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 338. maddesi ile de Genelkurmay Başkanlığı ile Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıklarının Milli Savunma Bakanlığına ayrı ayrı bağlı ve sorumlu oldukları öngörülmüştür.

14. Bununla birlikte Anayasa'nın 117. maddesinin (3) numaralı fıkrasında açıkça Cumhurbaşkanınca atanan Genelkurmay Başkanının Silahlı Kuvvetlerin komutanı olduğu hükmü yer almaktadır.

15. Bu nedenle burada gerçekleştirilecek Anayasa'ya uygunluk denetiminde Genelkurmay Başkanlığı ile kuvvet komutanlıkları ve Milli Savunma Bakanlığı arasında Anayasa altı düzenlemeler olarak 6756 sayılı Kanun ve (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesini değil doğrudan ilgili Anayasa hükmü olan Anayasa'nın 117. maddesini ölçü norm olarak almak gerekmektedir.

16. Bu yönü ile bakıldığında Genelkurmay Başkanının mevcut Anayasal sistem içinde halen Türk Silahlı Kuvvetlerinin komutanı olduğu görülmektedir. İptali talep edilen kural ise Genelkurmay Başkanının gerek görmesi halinde Genelkurmay Başkanlığı bünyesinde bu amaçla kurulmuş birimde görevli personel eliyle disiplin soruşturulması yürütülmesi uygulamasını Genelkurmay Başkanının elinden almaktadır.

17. Bu bağlamda Genelkurmay Başkanının Anayasa hükmü gereğince Silahlı Kuvvetlerin komutanı olmasına ve davaya konu kuralla elinden alınan disiplin soruşturması yürütülmesi hususlarına birlikte bakmak gerekmektedir.

18. İdare hukuku bağlamında bir kurum içerisindeki disiplin soruşturması yürütülmesi süreci aynı zamanda o kurum bünyesindeki hiyerarşi yetkisi ve hiyerarşik ilişki ile de yakından ilgilidir. Bu bağlamda aynı kamu tüzelkişiliği içerisinde ve özellikle aynı kurum bünyesindeki ast üst ilişkisi ve bundan kaynaklanan hiyerarşik ilişki idaredaki düzenin sağlanması ve dolayısıyla idarenin bütünlüğünün gerçekleşmesi için temel bir araç olarak kabul edilmektedir.

19. Hiyerarşik ilişki ve hiyerarşik denetim bağlamında en önemli araçlarından birisi de hiyerarşik üstün astına yönelik disiplin soruşturmasını başlatmasıdır. Zira genel bir yetki niteliğinde olan hiyerarşik denetimde hiyerarşik bakımdan üst konumundaki bir kişinin bu konumundan hareketle ayrı bir kanuni yetkilendirme aranmaksızın astına yönelik denetim yapması hiyerarşik denetimin bünyesinde yer almaktadır.

20. Silahlı Kuvvetler hiyerarşi denetimi ile ilgili bu değerlendirmelerin emir komuta ve dolayısıyla ast - üst ilişkisinin diğer idari birimlere nazaran çok daha katı biçimde uygulandığı bir birim olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla burada Anayasa'nın açık hükmü gereğince Silahlı Kuvvetlerin komutanı olduğu vurgulanan Genelkurmay Başkanının disiplin soruşturması yürütme yetkisi işte bu minvalde ele alınmalıdır. Zira Kanun ve Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile bu konularda yapılan değişikliklerin kuralın Anayasa'ya uygunluk denetiminde bir hukuki değeri bulunmamaktadır.

21. Dava konusu kuralla Genelkurmay Başkanının elinden Genelkurmay Başkanlığı bünyesinde disiplin soruşturması yürütülmesi yetkisinin alınması esasında Anayasanın 117. maddesi ile çelişmektedir. Zira Silahlı Kuvvetlerin en üst komutanı olan Genelkurmay Başkanı hiyerarşik denetim ve komutanlık yetkisi bağlamında önemli bir araç olan disiplin soruşturması yürütme yetkisinden mahrum bırakılmaktadır.

22. Bu yönü ile 7250 sayılı Kanun'un 16. maddesi ile 6413 sayılı Kanun'un 7. maddesinin (3) numaralı fıkrasının yürürlükten kaldırılması Anayasa'nın 117. maddesine aykırı olduğundan iptali gerekmektedir.

Üye

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞI OY

1. 16/07/2020 tarihli 7250 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına dair Kanun'un 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunun 7. maddesinin 3 numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına dair sayın çoğunluğun görüşüne aşağıdaki belirttiğim gerekçelerle katılmadım.

2. Anayasa koyucu Genelkurmay Başkanı'na silahlı kuvvetlerin komutanlığı görevini vermiştir. Anayasanın 117. maddesinin 3. Fıkrasında "Cumhurbaşkanınca atanan Genelkurmay başkanı; silahlı kuvvetlerin komutanı olup savaşta başkomutanlık görevlerini Cumhurbaşkanlığı namına yerine getirir denilmiştir."

3. Komutanlık sevk ve idare makamıdır komutası altındaki kuvvetlerin barışta ve savaşta her zaman hazır olması için her türlü tedbiri almayı ve eğitimi zorunlu kılmaktadır. Komuta merkezinin disiplin olmadan birimlerini sevk ve idare etmesi adeta imkansızdır. Disiplinin sağlanabilmesi içinde komutanın komutası altındaki kişilere karşı hukuki vasıtalarla donatılmış olması gereklidir.

4. Kanunlar yapılırken düzenlediği konunun içeriğine göre bir sistematik içerisinde yapılması, düzenlediği alandaki kişi ve kurumların Anayasa'daki konumu, işlevi ve amacı göz önüne alınarak yapılmalıdır. Genelkurmay Başkanı'nın Anayasa'da öngörülen hukuk statüsünün göz önünde tutularak kullanması onun silahlı kuvvetlerin komutanı olma vasfını zedeleyecek ya da etkisiz kılacak düzenlemelerin kanun koyucu tarafından yapılmaması gerekir.

5. Düzenleme ile Genelkurmay Başkanı'nın silahlı kuvvetler personeli hakkında disiplin soruşturması yapma, yaptırma yetkisine son verilmesiyle birlikte Genelkurmay Başkanı'nın komutanlık görevinin gereği gibi yerine getirmesi amacıyla komutası altındaki kuvvetleri disipline edebilmesi sağlamaya yönelik etkin ve önemli bir hukuki araçtan yoksun bırakıldığı görülmektedir. Genelkurmay Başkanının komutanı olduğu silahlı kuvvetler personeli hakkında disiplin hukuku alanında işletebileceği başka bir mekanizma ya da tedbir bulunmamaktadır.

6. 6413 sayılı kanun 7. maddesinin 3 numaralı bendinin yürürlükten kaldırılması ile Genelkurmay Başkanı'nın Anayasa'nın 117. maddesiyle öngörülen silahlı kuvvetlerin komutanı olma vasfını zedelediği gerekçesiyle iptali gerekir.

7. 6413 sayılı Kanunun 20. maddesinin 2 numaralı fıkrasına eklenen "...disiplin amirleri veya..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ilişkin sayın çoğunluğun görüşüne aşağıdaki açıkladığım gerekçelerle katılmadım.

8. Kural Anayasa'da tanımlanan adil yargılanma hakkının güvencelerini taşımamaktadır. Kuralda aynı nitelikli fiiller bakımından cezanın hangi kurul tarafından verileceği belirli değildir. Bu haliyle de hukuki güvenlik ilkesine aykırıdır. Aynı tür fiilli işlemiş er ve erbaşlara yönelik cezanın süresiyle itiraz ve kesinleşme usulünün cezai veren makama göre farklılaştığı bu farklılığı gerektiren meşru bir nedenin bulunmadığı bu haliyle de kuralın keyfiliğe sebebiyet vereceği açıktır.

9. Düzenlenen kural Anayasa'nın 2., 10., 19. ve 123. maddelerine aykırıdır ve iptali gerekir.

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Esas Sayısı : 2021/35

Karar Sayısı : 2022/161

Karar Tarihi : 13/12/2022

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara 7. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 17/4/2008 tarihli ve 5754 sayılı Kanun'un 68. maddesiyle başlığı ile birlikte değiştirilen geçici 4. maddesinin onuncu fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...Emniyet Hizmetleri Sınıfında..." ibaresinin Anayasa'nın 5., 10. ve 60. maddelerine aykırılığının ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Emniyet Genel Müdürlüğü hesabına okunan sürenin borçlanılması isteminin reddine ilişkin işlemin iptali talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un geçici 4. maddesinin itiraz konusu kuralın da yer aldığı onuncu fıkrası şöyledir:

*"Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Polis Akademisi ile fakülte ve yüksek okullarda Emniyet Genel Müdürlüğü hesabına okuyan veya kendi hesabına okumakta iken Emniyet Genel Müdürlüğü hesabına okumaya devam eden öğrenciler ile **Emniyet Hizmetleri Sınıfında** 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında çalışmakta olanların, bahse konu okullarda geçen başarılı eğitim süreleri, istekleri halinde; borçlanma talep tarihinde ilgisine göre en az aylık alan polis veya komiser yardımcısının emekli keseneğine esas unsurları üzerinden, bu sürelere ait sigortalı ve işveren hissesi priminin tamamı borçlandırılmak suretiyle hizmetten sayılır. Bundan doğacak borç tutarının tamamı borcun tebliğ edildiği tarihten itibaren iki yıl içinde*

kendileri tarafından ödenir. Ayrıca, bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce üniversitelerin çeşitli fakülte, yüksek okul veya meslek yüksek okullarında kendi hesabına öğrenim yaptıktan sonra muvazzaf astsubay nasbedilenlerin sözü edilen okullarda geçen başarılı öğrenim süreleri de istekleri halinde; borçlanma talep tarihinde en az aylık alan astsubay çavuşun emekli keseneğine ait unsurlar üzerinden, bu fıkradaki esaslar dâhilinde borçlandırılarak tahsil edilmek suretiyle hizmetten sayılır.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI ve İrfan FİDAN'ın katılımlarıyla 29/4/2021 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Alparслан KOÇAK tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

3. Sigortalılar askerlik, eğitim ve grev gibi iradeleri dışında veya ücretsiz izin ve staj gibi iradeleriyle çalışma hayatının dışında kalabilmektedir. Çalışma hayatının dışında kalmak sigortalıların sigortalılıklarının kesintiye uğramasına ve sosyal yardımlardan mahrum kalmalarına veya söz konusu yardımları elde etmelerinin gecikmesine neden olur. Bu sürelerin sigortalı hizmetlerden sayılması ve sigortalıların mahrum kaldıkları yardımların bir kısmından yararlanabilmeleri amacıyla ilgili dönem primlerinin borçlanılarak sonradan sigortalı tarafından ödenmesine ilişkin çeşitli düzenlemeler bulunmaktadır.

4. 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin dördüncü fıkrasında harp okulları ile fakülte ve yüksekokullarda Millî Savunma Bakanlığı hesabına

okuyan veya kendi hesabına okumakta iken askerî öğrenci olanlar ile astsubay meslek yüksekokulları ve astsubay naspedilmek üzere temel askerlik eğitime tabi tutulan adaylar, Polis Akademisi ile fakülte ve yüksekokullarda Emniyet Genel Müdürlüğü hesabına okuyan veya kendi hesabına okumakta iken Emniyet Genel Müdürlüğü hesabına okumaya devam eden öğrenciler ile polis nasbedilmek üzere polis meslek eğitim merkezlerinde polislik eğitime tabi tutulan adaylar, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi ile fakülte ve yüksekokullarda Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı nam ve hesabına okuyan veya kendi hesabına okumakta iken Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı nam ve hesabına okumaya devam edenler ile subay ve astsubay naspedilmek üzere temel askerlik eğitime tabi tutulan adaylar hakkında anılan maddenin (c) bendi kapsamındaki sigortalılara ilişkin hükümlerin uygulanacağı öngörülmüştür.

5. Söz konusu Kanun'un 46. maddesinin ikinci fıkrasında da fakülte veya yüksekokullarda kendi hesabına okuduktan sonra subay veya astsubaylığa nasbedilen veya yedek subaylık hizmetini takiben subaylığa geçirilenler ya da yedek astsubaylık hizmetini takiben astsubaylığa geçirilenler ile fakülte ve yüksekokullarda kendi hesabına okuduktan sonra komiser yardımcısı veya polis memuru olarak atananların başarılı öğrenim sürelerinin borçlanılması hâlinde sigortalı hizmetlerden sayılacağı hükme bağlanmıştır.

6. Anılan maddelerdeki öğrenim sürelerinin sigortalı sayılması ve borçlanılmasına ilişkin düzenlemelerle uyumlu olarak Kanun'un geçici 4. maddesinin onuncu fıkrasının birinci cümlesinde 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihte Polis Akademisi ile fakülte ve yüksekokullarda Emniyet Genel Müdürlüğü hesabına okuyan veya kendi hesabına okumakta iken Emniyet Genel Müdürlüğü hesabına okumaya devam eden öğrenciler ile emniyet hizmetleri sınıfında 4. maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında çalışmakta olanların söz konusu okullarda geçen başarılı eğitim sürelerinin istekleri hâlinde borçlanma talep tarihinde ilgisine göre en az aylık alan polis veya komiser yardımcısının emekli keseneğine esas unsurları üzerinden bu sürelerle ait sigortalı ve işveren hissesi priminin tamamının borçlandırılması suretiyle hizmetten sayılacağı belirtilmiştir. Anılan cümlede yer alan "... Emniyet Hizmetleri Sınıfında..." itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

7. Bu itibarla söz konusu okullarda geçen başarılı eğitim sürelerinin borçlanılabilmesi için borçlanma talebinde bulunan kişilerin anılan Kanun'un

yürürlüğe girdiği tarihte kural uyarınca emniyet hizmetleri sınıfında 4. maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında çalışmakta olmaları gerekmektedir.

B. İtirazın Gerekçesi

8. Başvuru kararında özetle; Polis Akademisi ile fakülte ve yüksekokullarda Emniyet Genel Müdürlüğü hesabına okuyan veya kendi hesabına okumakta iken Emniyet Genel Müdürlüğü hesabına okumaya devam eden öğrencilerin söz konusu okullarda geçen başarılı eğitim sürelerinin borçlandırılabilmesi için ilgililerin itiraz konusu kuralla emniyet hizmetleri sınıfında 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında çalışmakta olmaları şartının arandığı, diğer hizmet sınıflarında çalışmakta iken fakülte, yüksekokul veya meslek yüksekokullarından mezun olanlar için öngörülmeleyen bir şartın emniyet hizmet sınıfında çalışanlar için hükme bağlanmasının belirli bir kesime imtiyaz tanınması niteliğinde olduğu, sağlanan borçlanma hakkının bu suretle orantısız bir şekilde sınırlandırıldığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 5., 10. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

9. Anayasa'nın 10. maddesinde *"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir./Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz./Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malûl ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz./Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz./Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."* denilmek suretiyle kanun önünde eşitlik ilkesine yer verilmiştir.

10. Anayasa'nın anılan maddesinde belirtilen kanun önünde eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle,

aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörölen eşitlik ilkesi zedelenmez (AYM, E.2017/47, K.2017/84, 29/3/2017, ř 18; E.2020/95, K.2022/3, 26/1/2022, ř 25).

11. Eşitlik ilkesi yönünden yapılacak anayasallık denetiminde öncelikle Anayasa'nın 10. maddesi çerçevesinde aynı ya da benzer durumda bulunan kişilere farklı muamelenin mevcut olup olmadığı tespit edilmeli, bu bağlamda aynı ya da benzer durumdaki kişiler arasında sosyal güvenlik hakkına müdahale bakımından farklılık gözetilip gözetilmediği belirlenmelidir. Bundan sonra farklı muamelenin objektif ve makul bir temele dayanıp dayanmadığı ve nihayetinde farklı muamelenin ölçölü olup olmadığı hususları irdelenmelidir. Ölçölölük ilkesi, amaç ve araç arasında hakkaniyete uygun bir dengenin bulunması gereğini ifade eder. Diğer bir ifadeyle bu ilke, farklı muamelenin öngörölen objektif amaç ile orantılı olmasını gerektirmektedir (AYM, E.2016/205, K.2019/63, 24/7/2019, ř 65; E.2021/1, K.2021/32, 29/4/2021, ř32).

12. Birer kolluk görevlisi olan astsubaylar ile emniyet mensuplarının benzer nitelikteki hizmetleri yerine getirdikleri gözetildiğinde 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı olarak karşılaştırma yapılmaya müsait olacak şekilde benzer durumda oldukları görölmektedir.

13. Anılan Kanun'un geçici 4. maddesinde 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce üniversitelerin çeşitli fakölte, yüksekokul veya meslek yüksekokullarında kendi hesabına öğrenim yaptıktan sonra muvazzaf astsubay nasbedilenlerin başarılı eğitim sürelerini borçlanabilmeleri için başvuru ve borçlanma prim ödemesi dışında herhangi bir şart öngörölmemiştir.

14. Buna karşılık kuralla 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihte Polis Akademisi ile fakölte ve yüksekokullarda Emniyet Genel Müdürlüğü hesabına okuyan veya kendi hesabına okumakta iken Emniyet

Genel Müdürlüğü hesabına okumaya devam eden öğrencilerin söz konusu okullarda geçen başarılı eğitim sürelerini borçlanılabilmeleri için 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamındaki çalışmalarının emniyet hizmetleri sınıfında devam ediyor olması şartının öngörülmesi suretiyle astsubaylar ile emniyet mensupları arasında borçlanma yönünden farklılık yaratıldığı açıktır.

15. Her iki kesim arasında yaratılan bu farklı muamelenin nesnel ve makul bir nedene dayandığı söylenemez. Nitekim Kanun'un gerekçesinde de emniyet mensupları aleyhine öngörülen bu farklı uygulamaya dayanak teşkil edecek herhangi bir açıklamaya da yer verilmediği görülmektedir.

16. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 10. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 5. ve 60. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 10. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 5. ve 60. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 17/4/2008 tarihli ve 5754 sayılı Kanun'un 68. maddesiyle başlığı ile birlikte değiştirilen geçici 4. maddesinin onuncu fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...Emniyet Hizmetleri Sınıfında..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE 13/12/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Esas Sayısı : 2022/125
Karar Sayısı : 2022/162
Karar Tarihi : 13/12/2022

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Danıştay Dokuzuncu Dairesi

İTİRAZIN KONUSU: 1/7/1964 tarihli ve 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu'na ekli 30/12/2004 tarihli ve 5281 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle değiştirilen (1) sayılı Tablo'nun "II. Kararlar ve mazbatalar" başlıklı bölümünün 4/6/2008 tarihli ve 5766 sayılı Kanun'un 10. maddesiyle değiştirilen (2) numaralı fıkrasına 15/7/2016 tarihli ve 6728 sayılı Kanun'un 28. maddesiyle eklenen parantez içi hükmün ikinci cümlesinin Anayasa'nın 2., 13., 35. ve 73. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: İhale üzerine bırakılmış olan isteklinin yargı kararı sonucunda değerlendirme dışı bırakılması üzerine ihaleye konu sözleşme nedeniyle ödenmiş olan damga vergisinin iadesi talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'a ekli itiraz konusu kuralın da yer aldığı (1) sayılı Tablo'nun "II. Kararlar ve mazbatalar" başlıklı bölümünün (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"2. (Değişik: 4/6/2008-5766/10 md.) İhale Kanunlarına tabi olan veya olmayan resmi daire ve kamu tüzel kişiliğini haiz kurumların her türlü ihale kararları (Ek hüküm: 15/7/2016-6728/28 md.) (4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki kurum ve kuruluşlara şikâyet veya Kamu İhale Kurumuna itirazın şikâyet ya da yargı kararı üzerine ihalenin iptal edilmesi hâlinde, bu ihale kararının hükmünden yararlanılmayan kısmına isabet eden damga vergisi ret ve iade olunur. Sözleşmenin düzenlenmiş olması durumunda sözleşmeye ilişkin damga vergisi ret ve iade edilmez.)"

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FIDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 26/10/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Cem GÜNDOĞDU tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüştürp düşünöldü:

A. Genel Açıklama

3. Kamu hukukuna tabi olan veya kamunun denetimi altında bulunan ya da kamu kaynağı kullanan kamu kurum ve kuruluşlarının yapacakları ihalelerde uygulanacak esas ve usulleri belirlemek amacıyla kabul edilen 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 4. maddesine göre ihale *"Bu Kanunda yazılı usul ve şartlarla mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin istekliler arasından seçilecek birisi üzerine bırakıldığını gösteren ve ihale yetkilisinin onayını müteakip sözleşmenin imzalanması ile tamamlanan işlemleri"* ifade etmektedir.

4. Anılan Kanun'un *"İhalenin karara bağlanması ve onaylanması"* başlıklı 40. maddesinde ise ihalenin ekonomik açıdan en avantajlı teklifi veren isteklinin üzerine bırakılacağı ve ihale komisyonunun gerekçeli kararını belirleyerek ihale yetkilisinin onayına sunulacağı belirtilmiştir. Yine söz konusu maddeye göre ihale yetkilisi, karar tarihini izleyen en geç beş iş günü içinde ihale kararını onaylayacak veya gerekçesini açıkça belirtmek suretiyle iptal edecektir. İhale, kararın onaylanması hâlinde geçerli, iptal edilmesi durumunda ise hükümsüz sayılır.

5. Kanun'un 46. maddesinde de yapılan tüm ihalelerin bir sözleşmeye bağlanacağı hüküm altına alınmış olup bu sözleşmelerin düzenlenmesi ve

uygulanmasıyla ilgili esas ve usuller ise 5/1/2002 tarihli ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'nda düzenlenmiştir.

6. 4734 sayılı Kanun'un 54 ila 56. maddelerinde ise ihale sürecine ve ihale süreci sonunda alınan ihale kararına karşı yapılacak olan şikâyet ve itirazın şikâyet kurumları ile bu başvurular üzerine ihaleyi yapan idare veya Kamu İhale Kurumu (Kurum) tarafından verilebilecek kararlar düzenlenmiştir.

7. Söz konusu Kanun'un 54. maddesinin on birinci fıkrasına göre şikâyet ve itirazın şikâyet başvuruları üzerine ihaleyi yapan idare veya Kurum tarafından ihalenin iptaline, düzeltici işlem belirlenmesine veya başvurunun reddine karar verilebilir. Şikâyet veya itirazın şikâyet başvurusu sonucunda ihale üzerine kalan kişinin değişmesi veya ihalenin tümünden iptal edilmesi mümkün olabilecektir.

8. Öte yandan başvurular üzerine verilen kararlara karşı yargı yolunun açık olması nedeniyle ihalesi yapılan ve sözleşmesi imzalanan işlerle ilgili olarak yargı kararı sonucunda idarece yeniden işlem tesis edilmesi veya tesis edilen işlemin geçerliliğini sürdürmesi nedeniyle ihale üzerine bırakılan isteklinin değişmesi ya da ihalenin ve imzalanan sözleşmenin hükümsüz hâle gelmesi de mümkündür.

9. 488 sayılı Kanun'un 1. maddesinde anılan Kanun'a ekli (1) sayılı Tablo'da yer alan kâğıtların damga vergisine tabi olduğu ve Kanun'da yer alan *kâğıtlar* kavramının yazılıp imzalamak veya imza yerine geçen bir işaret konmak suretiyle düzenlenen ve herhangi bir hususu ispat veya belli etmek için ibraz edilebilecek olan belgeler ile elektronik imza kullanılmak suretiyle manyetik ortamda ve elektronik veri şeklinde oluşturulan belgeleri ifade ettiği hüküm altına alınmıştır.

10. Kanun'a ekli (1) sayılı Tablo'da ise damga vergisine tabi kâğıtlar ve bu kâğıtların tabi olduğu damga vergisi tutarları nispi veya maktu olarak belirlenmiştir.

11. Ekli (1) sayılı Tablo'da bu kâğıtlar; akitlerle (sözleşmelerle) ilgili kâğıtlar, kararlar ve mazbatalar, ticari işlemlerde kullanılan kâğıtlar ve makbuzlar ile diğer kâğıtlar şeklinde başlıklandırılmıştır.

12. Bu bağlamda anılan Tablo uyarınca ihale sözleşmeleri ile 4734 sayılı Kanun'a tabi olan veya olmayan resmî daire ve kamu tüzel kişiliğini haiz kurumların her türlü ihale kararları damga vergisine tabidir.

B. Anlam ve Kapsam

13. 488 sayılı Kanun'a ekli (1) sayılı Tablo'nun "*II. Kararlar ve mazbatalar*" başlıklı bölümünün (2) numaralı fıkrasının parantez içi hükmünün birinci cümlesine göre 4734 sayılı Kanun kapsamındaki kurum ve kuruluşlara şikâyet veya Kuruma itirazın şikâyet ya da yargı kararı üzerine ihalenin iptal edilmesi hâlinde bu ihale kararının hükmünden yararlanılmayan kısmına isabet eden damga vergisi ret ve iade olunur.

14. İtiraz konusu kuralla ise sözleşmenin düzenlenmiş olması durumunda sözleşmeye ilişkin damga vergisinin ret ve iade edilmeyeceği öngörülmüştür.

15. Bu itibarla ihale kararının alınmasının ardından ihalenin iptal edilmesi durumunda ihale kararına ilişkin damga vergisinin ihale kararının hükmünden faydalanılmayan kısmının ret ve iadesi mümkün iken ihale kararı sonrasında sözleşmenin imzalanmış olması hâlinde sözleşmeye ilişkin damga vergisi ret ve iade edilmeyecektir.

C. İtirazın Gerekçesi

16. Başvuru kararında özetle; damga vergisinin konusunun kişiler arasında yapılan hukuki işlemleri ispat ve belli etmek için düzenlenen ve 488 sayılı Kanun'da belirtilen kâğıtlar olduğu, düzenlenen sözleşmelerin hüküm ifade edebilmesi için ihale sürecinin bütün aşamalarının sonuçlanması gerektiği, anılan Kanun uyarınca da sözleşmelerin ispat edici niteliğinin yanı sıra hükmünden yararlanma imkânının da bulunmasının zorunlu olduğu, ihalenin iptali durumunda sözleşmenin uygulanmayan kısmı için hükmünden yararlanma imkânının ortadan kalktığı, itiraz konusu kuralla mülkiyet hakkına getirilen sınırlamanın orantılı olmadığı, belirlilik ve öngörülebilirlik içermediği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 13., 35. ve 73. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Ç. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

17. Anayasa'nın 35. maddesinde *"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir./Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir./Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."* denilmektedir. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır.

18. Mülkiyet hakkı; kişiye başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak şartıyla sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, semerelerinden yararlanma ve üzerinde tasarruf etme imkânı veren bir haktır. Bu bağlamda malikin mülkünü kullanma, semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin kısıtlanması veya mülkünden yoksun bırakılması mülkiyet hakkına getirilmiş bir sınırlama niteliğindedir (AYM, E.2019/100, K.2020/62, 22/10/2020, § 13).

19. Vergilendirmenin mülkiyet hakkına yönelik bir sınırlama teşkil ettiğinde kuşku bulunmamaktadır. Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında; vergi ve benzeri yükümlülükler ile sosyal güvenlik prim ve katkılarını belirlemeye, değiştirmeye ve bunların ödenmesini güvence altına almaya yönelik müdahalelerin -taşıdığı amaçlar gözetildiğinde- devletin mülkiyetin kamu yararına kullanımını kontrol veya düzenleme yetkisi kapsamında incelenmesi gerektiği kabul edilmiştir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Türkiye İş Bankası A.Ş.* [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 48; *İskenderun Demir ve Çelik A.Ş.* [GK], B. No: 2015/941, 25/10/2018, §§ 45-46; *Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.*, B. No: 2015/12721, 18/4/2019, §§ 36-37). Bu itibarla ihale üzerine bırakılan istekli ile ihaleyi yapan idare arasında imzalanan sözleşmeden kaynaklı damga vergisinin ihalenin iptali veya ihale üzerine kalan tarafın değişmesi sonucunun oluşması durumlarında ret ve iade edilmesine engel olan kural yönünden de bu ilkelerden ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmamaktadır.

20. Anayasa'nın 35. maddesinin ikinci fıkrasında mülkiyet hakkının ancak kanunla sınırlanabileceği belirtilmek suretiyle mülkiyet hakkına yönelik müdahalelerin kanunda öngörülmesi gerektiği ifade edilmiştir.

21. Öte yandan mülkiyet hakkına sınırlama getirilirken temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin de gözönünde bulundurulması gerekmektedir.

22. Anayasa'nın 13. maddesinde *“Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”* denilmektedir. Buna göre mülkiyet hakkına sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun olması ve ölçülü olması gerekir.

23. Anayasa'nın anılan hükümleri uyarınca mülkiyet hakkına yapılan sınırlamalarda gözetilecek öncelikli ölçüt, sınırlamanın kanunla yapılmasıdır. Anayasa Mahkemesinin sıkça vurguladığı gibi temel hakları sınırlayan kanunun şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir düzenlemeler niteliğinde olması gerekir.

24. Esasen temel hakları sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinin temel unsurlarından olan *hukuki belirlilik* ilkesi uyarınca kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

25. İtiraz konusu kural uyarınca kamu ihale sözleşmesinin imzalanmasının ardından ihalenin iptal edilmesi veya ihale üzerine bırakılan isteklinin değişmesi nedeniyle sözleşmenin uygulanamaz hâle gelmesi

durumunda dahi sözleşmeye ilişkin damga vergisi ret ve iade edilmeyecektir. Bu itibarla kuralla hangi aşama sonrasında, hangi hâllerde, hangi verginin ret ve iade olunmayacağına herhangi bir tereddüde yer vermeyecek biçimde açık ve net olarak düzenlendiği gözetildiğinde kuralın belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu ve kanunilik şartını taşıdığı anlaşılmıştır.

26. Öte yandan Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamanın Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun olması gerekir. Anayasa'nın 35. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca mülkiyet hakkı ancak kamu yararı amacıyla sınırlanabilir.

27. Devletin egemenlik hakkından doğan vergilendirme yetkisine dayanarak kamu hizmetlerinin finansmanı amacıyla kişilere mali yükümlülükler getirmesinde kamu yararının bulunduğu açıktır. Bu bağlamda kuralla sözleşmeye ilişkin damga vergisinin ret ve iade edilmesinin mümkün olmadığının öngörülmesinin kamu yararına dayalı meşru bir amaca yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

28. Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan *ölçülülük ilkesi*; elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkedен oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen sınırlamanın ulaşmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını, diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016, § 18; Mehmet Akdoğan ve diğerleri, § 38).

29. Kamu alacağı kavramı, kamu hizmetlerinin finansmanı amacıyla devletin egemenlik gücüne dayanarak koyduğu mali yükümlülüklerden doğan alacakları ifade etmektedir. Yazılıp imzalanmak suretiyle bir hususu ispat edebilecek niteliğe sahip olmasının yanı sıra ihale üzerine bırakılan istekliye sağlanan avantajın da bir göstergesi olan ihale sözleşmeleri üzerinden hesaplanan damga vergilerinin kamu alacağı olduğu açıktır. Kuralla sözleşmeden kaynaklı damga vergisinin ret ve iade edilmesine izin verilmemesinin kamu alacağının korunması amacı bakımından elverişli ve gerekli bir araç olmadığı söylenemez.

30. 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 19. maddesine göre vergi alacağı vergi kanunlarının vergiyi bağladıkları olayın gerçekleşmesi veya hukuki durumun oluşmasıyla doğmaktadır.

31. 4734 sayılı Kanun'a göre ihale sürecinin tamamlanması sözleşmenin imzalanmasına bağlanmıştır. İhale kararı üzerine taraflarca sözleşme imzalanmasının ihale konusu işle ilgili tarafların hak ve yükümlülüklerinin yanı sıra ihale edilen iş sebebiyle istekliye sağlanan avantajı ortaya koyduğu açıktır. İhale üzerine bırakılan istekli, ihalenin iptali veya tesis edilen işlem nedeniyle ihale dışı kalması sonucunda hem sözleşmenin hükmünden kısmen veya tamamen yararlanamaz hâle gelerek sağlanan avantajdan mahrum kalmakta hem de imzalanan sözleşmenin tümü üzerinden ödemiş olduğu damga vergisini iade alamamaktadır.

32. Kaldı ki ihalenin iptal edilmesi durumunda ihale kararının hükmünden yararlanılmayan kısma isabet eden damga vergisinin ret ve iade edilmesine imkân tanınmışken, ihalenin iptali veya ihale üzerine bırakılan isteklinin değişmesi nedeniyle sözleşmenin uygulanma kabiliyetinin kalmadığı durumlarda sözleşmenin hükmünden yararlanılmayan kısma isabet eden damga vergisinin ret ve iade edilmesine imkân tanınmaması çelişkili bir uygulamaya sebebiyet vermektedir. Ayrıca aynı iş sebebiyle yeniden alınacak ihale kararlarının ve yapılacak yeni veya işin devamı niteliğindeki sözleşmelerin de damga vergisine tabi olacağı kuşkusuzdur.

33. Bu itibarla ihale sonucu imzalanan sözleşmenin ihalenin iptali veya ihale üzerine bırakılan isteklinin değişmesi nedeniyle uygulanamaz hâle gelmesi durumunda sözleşmenin hükmünden faydalanılmayan dönemlere yönelik damga vergisinin ret ve iade edilmemesinin kişilere aşırı külfet yüklediği ve kuralın orantılı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

34. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kadir ÖZKAYA, Muammer TOPAL, Recai AKYEL, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Muhterem İNCE bu görüşe katılmamışlardır.

Kural Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 73. maddesi yönünden incelenmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

1/7/1964 tarihli ve 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu'na ekli 30/12/2004 tarihli ve 5281 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle değiştirilen (1) Sayılı Tablo'nun "II. Kararlar ve mazbatalar" başlıklı bölümünün 4/6/2008 tarihli ve 5766 sayılı Kanun'un 10. maddesiyle değiştirilen (2) numaralı fıkrasına 15/7/2016 tarihli ve 6728 sayılı Kanun'un 28. maddesiyle eklenen parantez içi hükmün ikinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Kadir ÖZKAYA, Muammer TOPAL, Recai AKYEL, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN ile Muhterem İNCE'nin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA 13/12/2022 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

KARŞI OY

1. Mahkememiz çoğunluğunca, 1.7.1964 tarihli ve 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu'nun "(1) SAYILI TABLO" sunun "II. Kararlar ve mazbatalar başlıklı" bölümünün 5766 sayılı Kanun'un 10. maddesiyle değiştirilen (2) numaralı fıkrasına 15.7.2016 tarihli ve 6728 sayılı Kanun'un 28. maddesiyle eklenen parantez içi hükümde yer alan "Sözleşmenin düzenlenmiş olması durumunda sözleşmeye ilişkin damga vergisi ret ve iade edilmez." şeklindeki cümlelerin iptaline karar verilmiş bulunmaktadır.

2. Aşağıda açıklanan gerekçelerle iptal kararına iştirak edilmemiştir.

3. Damga vergisi, çok genel anlamıyla, kişiler ile kişiler arasında ya da kurumlar ile kişiler arasında yahut da kurumlar ile kurumlar arasında bir kısım hukuki işlemleri belgelemekte olan kâğıtlardan alınan vergiler olarak tanımlanabilir.

4. Damga vergisinin konusunu teşkil eden işlemlerin, hiçbir şekilde mükelleflerin gelir, servet ya da harcamalarını kavramadığı, etkin olmadığı, verimsiz olduğu, aynı zamanda vergi adaleti ve tekniği açısından bir takım olumsuzluklar barındırdığı görüşüyle genel anlamda (bir vergi türü olarak) damga vergisinin Anayasanın mali güç (mali güce göre) ilkesine aykırı olduğu yolunda değerlendirmeler bulunmakta ise de, ağırlıklı görüş Türk Vergi Sistemi içerisinde çok geniş bir mükellef kitlesini ilgilendiren damga vergisinin, yükümlüsünün kişisel durumuna göre objektif, (harcamalar üzerinden alındığı için dolaylı vergi olduğu yolunda görüşler bulunsa da) vergiyi ödeyen ile vergi yükünü taşıyana göre dolaysız, kapsamına göre genel ve ekonomik kaynağına göre de harcamalar üzerinden alınan bir işlem vergisi niteliği taşıdığını söylemektedir.

5. Tüm vergi kanunlarında olduğu gibi damga vergisinde de vergilendirmenin temellerinin doğru oluşturulması gerekir. Bu da vergiyi doğuran olayın doğru olarak tespitine bağlıdır. Dolayısıyla incelenen kurala ilişkin sorunun doğru düzlemde değerlendirilmesi bakımından bu bağlamda öncelikle damga vergisinde vergiyi doğuran olayın ne zaman meydana geldiğinin ortaya konulması gerekir. Ayrıca konusu, yükümlüsü, matrahı ve oranı gibi temel nitelikleri kanunda belirlenmiş olan soyut bir verginin, yükümlü bakımından belirli ve somut bir borç haline gelebilmesi için vergiyi

doğuran olayın gerçekleşmesi gerekir. Sonuç olarak denilebilir ki vergiyi doğuran olayın doğru saptanması vergileme açısından büyük önem arz etmektedir.

6. Zira vergiyi doğuran olay, vergilendirme sürecini ya da vergilendirme işlemlerini başlatan temel olaydır. Verginin konusu ile mükellefi arasında kanunun aradığı şartların ve ilişkinin meydana gelmiş olması halini ifade eder. Bu olayın meydana gelmesiyle devlet açısından vergi alacağı, mükellef açısından ise vergi borcu doğmuş olur.

7. 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 19. maddesinde; vergi alacağının vergi kanunlarının vergiyi bağladıkları olayın vukuu veya hukuki durumun tekemmülü ile doğacağı açıklanmış, 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu'nun 1. maddesinde de bu kanuna ekli (1) sayılı tabloda yazılı kâğıtların damga vergisine tabi olduğu; bu kanundaki kâğıtlar teriminin yazılıp imzalanmak veya imza yerine geçen bir işaret konmak suretiyle düzenlenen veya herhangi bir hususu ispat veya belli etmek için ibraz edilebilecek olan belgeleri ifade ettiği hüküm altına alınmıştır.

8. Bu hükümler birlikte değerlendirildiğinde, damga vergisinde vergiyi doğuran olayın, belgelerin düzenlenmesi yani işlemlerin kâğıda dökülmesi ile bu kâğıda imza veya imza yerine geçecek bir işaretin konulması ile gerçekleşmiş olduğu sonucuna varılmaktadır. Dolayısıyla bir kâğıdın/ sözleşmenin damga vergisine konu edilebilmesi için Kanuna ekli (1) sayılı tabloda yer alması ve bu kâğıtların yazılıp imzalanmak suretiyle herhangi bir hususu ispat veya belli etmek üzere ibraz edilebilecek hale gelmiş olması yeterli olmaktadır. Doktrinde farklı görüşler bulunsa da, yukarda değinilen hükümler doğrultusunda oluşan yerleşik idari uygulamalar ve yargı kararları da bu yöndedir.

9. Yerleşik hale gelmiş söz konusu idari uygulama ve yargı kararlarına göre sözleşmeler, bir hususu belli etmek veya ispat etmek için ibraz edilebilecek hale gelme niteliğini düzenlendikleri (hukuken tekemmül ettikleri) tarihte kazanmaktadırlar. Bu nedenle de (sözleşmeler bakımından) damga vergisini doğuran olay da düzenlendikleri tarihte gerçekleşmektedir. Bir başka söyleyişle sözleşmelere ilişkin damga vergisi, söz konusu sözleşmelerin hukuken tekemmül ettiği, yani taraflarınca imzalandığı tarihte doğmuş olmaktadır.

10. Öte yandan 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 1. maddesinde yer alan hükme göre sözleşme, tarafların karşılıklı ve birbirine uygun iradelerini açıklamalarıyla kurulan bir hukuki işlem olarak tanımlanabilir. Bununla birlikte çok genel anlamıyla iki ya da daha fazla kişi arasında yapılan ve koşullarına uyulması yasayla desteklenmiş olan hukukî işlemlere denir. Bir başka söyleyişle hukuksal bir sonuç doğurmak amacıyla, iki ya da daha çok kişinin ya da kuruluşun, karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanıyla gerçekleşen hukuki bir işlemdir.

11. Aynı Kanuna göre sözleşmeler; taraf iradelerinin karşılıklı ve birbirine uygun olarak açıklandığı anda kurulur ve kurulmalarıyla birlikte hüküm ve sonuç doğurur hale gelirler. Ayrıca yine aynı Kanun'a hükümlerine göre sözleşmelerin konusunu oluşturan borcun sona ermesi; ifa, ibra, yenileme, alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi, ifa imkânsızlığı ve takas sebepleriyle gerçekleşir.

12. İtiraz yoluna başvuran Danıştay Dokuzuncu Dairesi'nin elindeki davada damga vergisi uyuşmazlık konusu olan sözleşme, dayanağı olan ihale kararının mahkeme kararıyla iptal edilmiş olması nedeniyle sona ermesi hali söz konusu olan bir sözleşmedir. Bu nedenle de olayda, söz konusu sözleşmeyle imza altına alınan borcun (iş yapma borcunun), sonraki ifa imkânsızlığı sebebiyle sona ermesi hali söz konusudur. Dolayısıyla olayda bir hukuki imkânsızlık hali bulunmaktadır. Bu durum borcu sona erdiren bir sebep olmakla birlikte sözleşmenin geçerliliğiyle ilişkilendirilebilecek bir durum değildir. Olayda yalnızca borcun sonlanması söz konusudur. Sözleşme, hukuka uygun olarak geçerli bir şekilde kurulmuş, hüküm ve sonuçlarını doğurmuş, ancak sonradan içeriğinin ifası hukuken imkânsız hale gelmiş bir sözleşmedir. İtiraz konusu kural da böyle durumlara ilişkin bir kuraldır.

13. Bilindiği üzere, geçerli bir şekilde kurulan bir sözleşmenin baştan itibaren geçersizliği yalnızca butlan sebeplerinin varlığı halinde mümkündür. İtiraz konusu kurala konu sözleşmelerde ise söz konusu sebeplerden herhangi biri mevcut değildir. Bu gibi durumlarda başlangıçtaki imkânsızlık hali mevcut değildir. Dolayısıyla tarafların ortak iradeleri ile hukuka uygun olarak kurulmuş olan sözleşmenin kesin hükümsüz sayılması ve geçmişe dönük olarak hüküm ve sonuçlarının ortadan kaldırılması, hiç imzalanmamış sayılması mümkün değildir.

14. Öte yandan, sonradan imkânsızlık olarak nitelendirilen ve Borçlar Kanunu'nda ayrıca düzenlenmiş olan hallerde sözleşmenin baştan itibaren hükümsüzlüğünden söz edilemez. Anılan hükümlerde "borcun hiç ifa edilmemesi" ile kastedilen, borcun ifasının imkânsız hale gelmiş olmasıdır. Burada sözü edilen durum, sözleşmenin kurulduğu esnada mümkün olan borcun ifasının sözleşmenin kurulmasından sonra imkânsız hale gelmesi, yani kısaca sonraki imkânsızlık halidir.

15. Başlangıçtaki imkânsızlık halinden farklı olarak, sonraki imkânsızlıkta, borçlunun kusuru bulunsa da bulunmasa da sözleşmenin hükümsüzlüğü değil, geçerli olarak kurulmuş bir sözleşmeye bağlı borcun sona ermesi hali söz konusudur, bu durum gözden kaçırılmamalıdır. Dolayısıyla burada geçmişe dönük değil, ileriye yönelik hüküm ve sonuçlar meydana gelmektedir.

16. Yapılan anlatımlara göre imzalanmak suretiyle tekemmül edip verginin konusuna girmiş bulunan bir sözleşmenin daha sonra hükmünden yararlanılmaması veya kısmen yararlanılmış olması, o sözleşmenin geçmişte kazanmış olduğu bir hususu ispat veya belli edebilecek belge olma niteliğini ortadan kaldırmamakta, geçmişte gerçekleşmiş olan damga vergisini doğuran olayı hiç gerçekleşmemiş hale getirmemektedir. Zira sözleşme düzenlenmiş, vergiyi doğuran olay gerçekleşmiştir. Kâğıt hükümlerinin uygulanıp uygulanmaması veya kısmen uygulanması yahut sonradan muhatapları tarafından kabul edilmemesi ya da sonradan hükmünden yararlanmaya ihtiyaç kalmaması, damga vergisi bakımından vergilemede bir faktör olarak kabul edilemez. Bu hususlar sözleşmelere ilişkin damga vergisi açısından vergiyi doğuran olayı ortadan kaldırmaz. Hal böyle olunca da taraflarınca imzalanıp tekemmül ettirilmiş olan bir sözleşmenin o an itibarıyla doğmuş olan damga vergisinin, kullanma, ibraz veya hükmünden yararlanma durumlarından birinin gerçekleşmemesi veya feshi üzerine ortadan kalkması gerektiği söylenemez.

17. Zira tekraren söylenmiş olacak ama damga vergisi, sözleşmenin hukuken tekemmül ettiği, yani, taraflarınca imzalandığı tarihte doğmuştur. İlgililerce imzalanan bir sözleşmenin damga vergisine tabi olabilmesi için ayrıca bir hususu ispat ve belli etmek için ibraz edilebilme niteliğine de sahip bulunması gerekmekte ise de; sözleşmenin bu niteliği kazanabilmesi, kullanılması veya ibraz edilmesi veya hükmünden yararlanılması koşuluna

bağlı değildir. Bu nitelik, sözleşmenin hukuken tekemmül ettiği, yani imzalandığı anda esasen mevcuttur. Bu bakımdan; taraflarınca imzalandığı tarihte hukuken tekemmül eden sözleşme nedeniyle doğan damga vergisinin doğmasından sonra, sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi nedeniyle, yine sözleşme hükümleri uyarınca söz konusu sözleşmenin feshinin, vergiyi doğuran olayı ortadan kaldırmasına hukuken olanak bulunmamaktadır. (Danıştay Yedinci Dairesi'nin 12.11.2008 günlü ve E:2006/5427, K:2008/4557 sayılı kararı.) Bir tür talik-i şart olarak nitelendirilebilecek olan “uygulama imkânı olması” şartı damga vergisinin niteliği ile bağdaştırılması mümkün olmayan bir durumdur. Bu nedenle bir sözleşmenin hükmünün ortadan kalkması (içeriğinin uygulanamaz hale gelmesi) geçmişte ödenmiş olan damga vergisinin geri ödenmesini gerektirmez.

18. Hal böyle olunca, damga vergisine tabi tutulduktan sonra iptal edilen bir sözleşmenin hükmünden yararlanılmayan kısma ilişkin olarak tahakkuk eden ya da ödenen damga vergisinin hakkaniyet gereğince iade edilmesi gerektiği görüşlerine iştirak edilmesi mümkün değildir.

19. Sonuç olarak, çoğunlukça da kabul edildiği üzere, kuralla hangi aşama sonrasında, hangi hâllerde, hangi verginin ret ve iade olunmayacağı herhangi bir tereddüde yer vermeyecek biçimde açık ve net olarak düzenlenmiştir. Kural belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir niteliktedir. Kanunilik şartını taşıdığına kuşku bulunmamaktadır. Kuralın kamu yararına dayalı meşru bir amaca yönelik olduğu da açıktır. Ayrıca kamu alacağının korunması amacı bakımından elverişli ve gerekli bir araç olmadığı söylenemeyeceği gibi damga vergisinin niteliği ile sözleşmelere ilişkin olarak yukarıda yapılan açıklamalar gözetildiğinde kuralın kişilere aşırı bir külfet yüklediğinden ve orantılı olmadığından da söz edilemez.

20. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Muammer TOPAL

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Muhterem İNCE

Esas Sayısı : 2018/149
Karar Sayısı : 2022/163
Karar Tarihi : 29/12/2022

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 134 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 12/9/2018 tarihli ve (17) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. 1. maddesinin birinci fıkrasının;

1. (c) bendiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 263. maddesinin,

2. (d) bendiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin Altıncı Kısımının Sekizinci Bölümü'ne [20/4/2021 tarihli ve (73) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 25. maddesiyle eklenen Üçüncü Bölüm nedeniyle Dokuzuncu Bölüm şeklinde teselsül ettirilmiştir.] eklenen geçici 1. maddenin (2) numaralı fıkrasının *"Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte İl Dernekler Müdürü kadrosunda bulunanların görevleri sona erer..."* bölümünün,

3. (g) bendiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 504. maddesine eklenen (4) numaralı fıkranın birinci cümlesinin,

B. 3. maddesinin birinci fıkrasının;

1. (b) bendiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (3) numaralı Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usûllerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin,

a. 3. maddesinin (5) numaralı fıkrasında yer alan “...en az üç yıl...” ibaresinin madde metninden çıkarılmasının,

b. 3. maddesine eklenen (7) numaralı fıkranın,

2. (c) bendiyle (3) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 6. maddesine (5) numaralı fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen (6) numaralı fıkranın,

C. 4. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendiyle 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin Onbeşinci Bölümü’ne eklenen geçici 1. maddenin,

Anayasa’nın 2., 6., 7., 10., 70., 104., 128. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ KURALLARI

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin (CBK) iptali talep edilen kuralların da yer aldığı;

1. 1. maddesinin birinci fıkrasının;

a. (c) bendiyle (1) numaralı CBK’nın başlığıyla birlikte değiştirilen 263. maddesi şöyledir:

“Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü

MADDE 263 – (Değişik: RG-13/9/2018-30534 - CK-17/1 md.)

(1) Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri şunlardır:

a) Dernekler ve şubelerinin, derneklerin ve vakıfların üst kuruluşlarının, yabancı dernek, vakıf ve kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye’deki şubeleri ile temsilciliklerinin kayıtlarını tutmak, iş ve işlemlerini yürütmek,

b) 26/3/1987 tarihli ve 3335 sayılı Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun hükümlerine göre kurulan teşekküllerin kayıtlarını tutmak, iş ve işlemleri yürütmek,

c) Yardım toplama mevzuatına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,

ç) 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanununun 35 inci maddesi kapsamındaki iş ve işlemler ile vakıflar, sendikalar, siyasi partiler, vakıf ve sendikaların üst kuruluşlarıyla ilgili olarak İçişleri Bakanlığına mevzuatla verilen görevleri yapmak, bu kuruluşlar ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,

d) 5253 sayılı Kanun kapsamındaki platformlarla ilgili iş ve işlemleri yürütmek,

e) Görev alanına giren kuruluşlara rehberlik ve danışma hizmeti sunmak, idari, mali ve teknik destekte bulunmak, bunlarla ortak projeler yürütmek, eğitim ve benzeri konularda işbirliği yapmak,

f) Dernekler ve şubelerinin, derneklerin ve vakıfların üst kuruluşlarının; 3335 sayılı Kanuna göre kurulan teşekküllerin; yabancı dernek, vakıf ve kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'deki şube ve temsilcilikleri ile 5253 sayılı Kanunun 5 inci maddesine göre verilen her türlü izin ve faaliyetin denetimini yapmak,

g) Türk vatandaşları tarafından yurtdışında kurulan dernek ve benzeri kuruluşların kayıtlarını tutmak, kuruluş ve faaliyetlerini yurtiçinde ve yurtdışında ilgili makamlar aracılığıyla izlemek, değerlendirmek ve bu derneklerle ilgili gerekli işlemlerin yapılmasını sağlamak,

ğ) Bu fıkranın (a) ve (b) bentlerinde belirtilen kuruluşların yönetici veya üyelerinin yasalara aykırı faaliyetleri hakkında, ilgili kuruluşlarla işbirliği içinde çalışarak gerekli işlemleri yapmak,

h) Sivil toplum kuruluşları, ilgili kurumlar, üniversiteler ve diğer araştırma kuruluşlarıyla işbirliği içerisinde, görev alanına giren konularda araştırma-geliştirme çalışmalarında bulunmak, orta ve uzun vadeli stratejileri belirlemek,

ı) Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

(2) Bu maddede belirtilen dernek ve kuruluşlar ve bunların üyelerinin kaydedileceği kütüğün şekli, düzenleme ve kayıt esasları ile taşra teşkilatına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.”

b. (d) bendiyle (1) numaralı CBK’nın Altıncı Kısım’ının Sekizinci Bölümü’ne [20/4/2021 tarihli ve (73) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 25. maddesiyle eklenen Üçüncü Bölüm nedeniyle Dokuzuncu Bölüm şeklinde teselsül ettirilmiştir.] eklenen geçici 1. madde şöyledir:

“GEÇİCİ MADDE 1- (Ek: RG-13/9/2018-30534 - CK-17/1 md.)

(1) Mevzuatta Dernekler Dairesi Başkanlığına yapılan atıflar Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğüne, Dernekler Dairesi Başkanına yapılan atıflar Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğüne yapılmış sayılır.

(2) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte İl Dernekler Müdürü kadrosunda bulunanların görevleri sona erer ve yeni bir kadroya atanıncaya kadar eski kadrolarına ait her türlü aylık, ek gösterge ve her türlü zam ve tazminatları, ikramiye ve sözleşme ücretleri ile diğer mali haklarını İçişleri Bakanlığı bütçesinden almaya devam ederler.”

c. (g) bendiyle (1) numaralı CBK’nın fıkra eklenen 504. maddesi şöyledir:

“Bakan Yardımcıları

MADDE 504 - (1) Bakan Yardımcıları, bakanın emrinde ve onun yardımcısı olup bakanlık hizmetlerini bakan adına ve bakanın direktif ve emirleri yönünde, bakanlığın amaç ve politikalarına, kalkınma planlarına ve yıllık programlara, stratejik plan ve performans hedefleri ile hizmet gereklerine, mevzuat hükümlerine uygun olarak düzenler ve yürütür. Bu amaçla bakanlık teftiş kurulu hariç bakanlık kuruluşlarına gereken emirleri verir ve bunların uygulanmasını gözetir ve sağlar.

(2) Bakan Yardımcıları yukarıda belirtilen hizmetlerin yürütülmesinden Bakana karşı sorumludur.

(3) *Bakan yardımcısı kadroları atama işlemi yapıldığı anda herhangi bir işleme gerek kalmaksızın ihdas edilerek Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin ilgili bölümlerine eklenmiş sayılır.*

(4) (Ek: RG-13/9/2018-30534 - CK-17/1 md.) **Bakan Yardımcısı kadrosuna atananların varsa emeklilik veya yaşlılık aylıkları kesilmez.** (Ek cümle:RG-28/12/2018-30639-C.K.-24/2 md.) Ayrıca bu kadroya atanmadan önce veya atandıktan sonra emeklilik ya da yaşlılık aylığına hak kazananlara, talep etmeleri halinde mevcut görevleriyle ilişkileri kesilmeden emeklilik veya yaşlılık aylığı bağlanır.”

2. 3. maddesinin birinci fıkrasının;

a. (b) bendiyle (3) numaralı CBK’nın 3. maddesinin “...en az üç yıl...” ibaresinin madde metninden çıkarıldığı (5) numaralı fıkrası şöyledir:

“(5) (Ek: RG-15/7/2018-30479 - CK-4/800 md.) Rektörler, (...) profesörlük yapanlar arasından atanır.”

b. (b) bendiyle (3) numaralı CBK’nın 3. maddesine eklenen (7) numaralı fıkra şöyledir:

“(7) (Ek: RG-13/9/2018-30534 - CK-17/3 md.) **TÜBİTAK Yönetim Kurulu üyeliğine yapılacak atamalarda ikinci fıkranın (c) bendi hükmü uygulanmaz.**”

c. (c) bendiyle (3) numaralı CBK’nın 6. maddesine eklenen (6) numaralı fıkra şöyledir:

“(6) (Ek: RG-13/9/2018-30534 - CK-17/3 md.) 9/6/1930 tarihli ve 1700 sayılı Dahiliye Memurları Kanununun 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan ve vilayet teşkilatındaki derece ve sınıfları gösteren tabloya göre ikinci derecede bulunan kadroya mülki idare amirliği hizmetleri sınıfından atanmış olanlar, İçişleri Bakanlığı merkez teşkilatında durumlarına uygun mülkiye başmüfettişliği veya mülkiye müfettişliği kadrosuna atanırlar. Bu kadrolar atama işleminin gerçekleşmesiyle birlikte başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın ihdas edilmiş ve Bakanlığa ait kadro cetvelinin ilgili bölümüne eklenmiş sayılır. Bu şekilde ihdas edilmiş kadrolarda herhangi bir sebeple

boşalma olması halinde bu kadrolar başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş sayılır.”

3. 4. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendiyle (4) numaralı CBK’nın Onbeşinci Bölümü’ne eklenen geçici 1. madde şöyledir:

“GEÇİCİ MADDE 1- (Ek: RG-13/9/2018-30534 - CK-17/4 md.)

(1) En az dört yıllık lisans eğitimi veren yükseköğretim kurumlarını bitirerek mesleğe özel yarışma sınavı ile giren ve belirli süreli meslek içi eğitimden sonra özel bir yeterlik sınavı sonunda 657 sayılı Kanunun 152 nci maddesinin “II- Tazminatlar” kısmının “A- Özel Hizmet Tazminatı” bölümünün (ğ) bendinde yer alanlardan merkez teşkilatına ait uzman unvanlı kadrolara atanmış olanlar İngilizce, Fransızca, Almanca veya Arapça dillerinin birinden Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından en az (B) seviyesinde belgeye veya dil yeterliği bakımından buna denkliği kabul edilen ve uluslararası geçerliliği bulunan belgeye sahip olmaları kaydıyla, Yönetim Kurulunun teşekkül ettiği tarihten itibaren altı ay içerisinde Yönetim Kurulunun teklifi ve Bakan onayı ile halen bulundukları kadro dereceleriyle birlikte Helal Akreditasyon Uzmanı olarak atanabilirler. Bu fıkra göre atanacakların sayısı onu geçemez.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ’in katılımlarıyla 6/12/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör İsmail Emrah PERDECİOĞLU tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu CBK kuralları,

dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin Anayasal Çerçevesi ve Yargısal Denetimi

3. Anayasa Mahkemesi CBK'ların anayasal çerçevesini ve yargısal denetimine ilişkin ilkeleri daha önceki kararlarında belirlemiştir. Buna göre CBK'ların yargısal denetiminde öncelikle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci ila dördüncü cümlelerinde belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygunluğunun ele alınması gerekmekte olup bu kapsamda düzenlemenin; yürütme yetkisine ilişkin olması, Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerle ilgili olmaması, Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen ya da kanunda açıkça düzenlenen konulara ilişkin olmaması gerekir. Anılan fıkra yönünden herhangi bir aykırılık tespit edilmemesi durumunda ise bu defa CBK'ların içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi yapılmalıdır (AYM, E.2019/78, K.2020/6, 23/01/2020, §§ 3-13; E.2019/31, K.2020/5, 23/01/2020, §§ 3-13; E.2018/119, K.2020/25, 11/06/2020, §§ 3-13; E.2018/155, K.2020/27, 11/06/2020, §§ 3-13).

B. CBK'nın 1. Maddesinin Birinci Fıkrasının (c) Bendiyle (1) Numaralı CBK'nın Başlığı ile Birlikte Değiştirilen 263. Maddesinin İncelenmesi

1. Genel Açıklama

4. İptali istenen kuralın (1) numaralı fıkrasında İçişleri Bakanlığının (Bakanlık) hizmet birimi olarak teşkilatlanmış Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğünün (Genel Müdürlük) görev ve yetkileri düzenlenmiştir. Söz konusu fıkra uyarınca dernekler ve şubeleri, derneklerin ve vakıfların üst kuruluşları, yabancı dernek, vakıf ve kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'deki şubeleri ile temsilcilikleri, 4/11/2014 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanun'u kapsamındaki platformlar ile 26/3/1987 tarihli ve 3335 sayılı Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun kapsamındaki Teşekküller Genel Müdürlüğün görev alanı kapsamında kalmaktadır.

5. Genel Müdürlüğün görev alanı kapsamında kalan bu kurum ve kuruluşların faaliyet alanları ile yasak ve izne tabi faaliyetleri, çalışma usul ve esasları, yükümlülükleri, denetimleri mevzuata aykırılık hâllerinde kendilerine uygulanacak yaptırımlar gibi hususlar 5253 sayılı Kanun'da ve 3335 sayılı Kanun'da düzenlenmektedir.

6. Bu kapsamda 5253 sayılı Kanun'un 36. maddesinde bu Kanun hükümlerinin derneklerin şubeleri, dernek ve vakıfların üst kuruluşları, merkezleri yurt dışında bulunan dernekler, vakıflar ve diğer kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'deki şube veya temsilcilikleri ile Türkiye'de faaliyette veya iş birliğinde bulunma izinleri hakkında da ceza hükümleri ile birlikte uygulanacağı belirtilmiş, Kanun'da hüküm bulunmaması hâlinde ise 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu hükümlerinin uygulanması öngörülmüştür.

7. 3335 sayılı Kanun ise uluslararası nitelikteki teşekküllerin kurulmasına ilişkin olup Kanun'un 1. maddesinde bu tür teşekküllerin hangi hâllerde kurulabileceği, kurulmasında yetkili olan idari merci, tüzel kişilik kazanma usulü, dağılmış sayılma hâlleri, uluslararası birlik, federasyon veya benzeri teşekküllere iştirak edebilmeleri düzenlenmiştir. Kanun'un 2. maddesinde anılan Kanun'a uygun olarak kurulmasına izin verilen teşekküllerin denetimleri, hükmi şahsiyetlerinin sona ermesi ve faaliyetten alıkonulmaları hususunda 6/10/1983 tarihli ve 2908 sayılı mülga Dernekler Kanunu'nun ilgili hükümlerinin, burada hüküm bulunmaması hâlinde genel hükümlerin geçerli olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte 5253 sayılı Kanun'un 34. maddesinde diğer kanunlarda 2908 sayılı Dernekler Kanunu ile onun ek ve değişikliklerine veya belli maddelerine yapılan atıfların 5253 sayılı Kanun'a veya bu Kanun'un aynı konuları düzenleyen madde veya maddelerine yapılmış sayılacağı belirtildiğinden 3335 sayılı Kanun ile 2908 sayılı Kanun'a yapılan söz konusu atfın 5253 sayılı Kanun'a yapıldığı anlaşılmaktadır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

8. Dava dilekçesinde özetle; Genel Müdürlüğün görev ve yetkilerini düzenleyen kuralın CBK ile düzenlenemeyecek konulara ilişkin olduğu, CBK ile düzenlenmesi yasaklanan alanda bulunan örgütlenme özgürlüğüne sınırlama getirildiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 104. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Maddenin (1) Numaralı Fıkrasının (a) Bendinde Yer Alan "... kayıtlarını tutmak,..." İbares

9. Dava konusu kuralda dernek ve şubelerinin, derneklerin ve vakıfların üst kuruluşlarının, yabancı dernek, vakıf ve kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'deki şubeleri ile temsilciliklerinin kayıtlarının tutulması Genel Müdürlüğün görev ve yetkisi olarak düzenlenmektedir.

10. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde CBK ile düzenlenemeyecek konular Anayasa'nın İkinci Kısım'ın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler olarak belirtilmiştir.

11. Kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı Anayasa'nın 20. maddesi kapsamında anayasal güvenceye bağlanmıştır. Anılan maddenin üçüncü fıkrasında herkesin, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu ifade edilmiş; kişisel verilerin, ancak kanunda öngörülen hâllerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceği, kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usullerin kanunla düzenleneceği belirtilmiştir. Buna göre Anayasa'nın anılan maddesinde düzenlenen ve "Kişinin Hakları ve Ödevleri" başlıklı İkinci Bölümü'nde yer alan kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına ilişkin olarak CBK ile düzenleme yapılması mümkün değildir.

12. Dava konusu kuralla Genel Müdürlüğe verilen dernek, vakıf ve kâr amacı gütmeyen kuruluşların kayıtlarının tutulması biçimindeki görev ve yetkinin kullanımının, bu kayıtlara esas teşkil etmek üzere söz konusu kurum ve kuruluşların uhdesinde bulunan kişisel nitelikteki verilerin elde edilmesi, kaydedilmesi, kayıtların organize edilmesi, arşivlenmesi niteliğindeki iş ve işlemlerin yerine getirilmesini de gerektirdiği açıktır.

13. Bu itibarla kural, kişisel verilere ilişkin bir düzenleme niteliğinde olup CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

14. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Muhterem İNCE bu görüşe katılmamıştır.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca anılan fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

b. Maddenin (1) Numaralı Fıkrasının Bentleri Bağlayan Hükmü ile (a) Bendinin "...kayıtlarını tutmak,..." İbaresinin Dışında Kalan Kısmı

i. Kuralların Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

15. Dava konusu kurallarda Genel Müdürlüğün görev ve yetkilerinin belirlenmesi öngörülmekte ve dernekler ile şubelerinin, derneklerin ve vakıfların üst kuruluşlarının, yabancı dernek, vakıf ve kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'deki şubeleri ile temsilciliklerinin iş ve işlemlerinin yürütülmesi Genel Müdürlüğün görev ve yetkileri arasında sayılmaktadır.

16. Kuralların kapsamında yer alan kurum ve kuruluşların faaliyet alanları ile yasak ve izne tabi faaliyetleri, çalışma usul ve esasları, yükümlülükleri, denetimleri ile mevzuata aykırılık hâllerinde kendilerine uygulanacak yaptırımlar gibi hususlar 5253 sayılı Kanun'da düzenlenmiştir. Bu çerçevede anılan Kanun hükümlerinin ve ilgili mevzuatın uygulanmasına yönelik iş ve işlemleri yürütmekle görevli ve yetkili idarenin belirlenmesine ilişkin düzenleme öngören kuralların Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ilk cümlesinde belirtilen *yürütme yetkisine ilişkin konularda* çıkarıldığı anlaşılmaktadır.

17. Dava konusu kurallarda öngörülen düzenleme, dernekler ve şubelerinin, derneklerin ve vakıfların üst kuruluşlarının, yabancı dernek, vakıf ve kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'deki şubeleri ile temsilciliklerinin 5253 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde gerçekleştirilmesi öngörülen iş ve işlemlerini yürütmekle görevli ve yetkili hizmet biriminin belirlenmesinden ibaret olup bu itibarla Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesindeki hak ve ödevlere ilişkin bir düzenleme içermemektedir (benzer yöndeki karar için bkz. AYM, E.2019/87, K.2022/158, 13/12/2022, §§ 98-102).

18. Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasında "*İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir.*" hükmü yer almaktadır. Ancak Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında "*Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir.*" denilmek suretiyle bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrası uyarınca CBK ile düzenlenebileceği özel olarak belirtilen konular kapsamında kalmaktadır (AYM, E.2020/8, K.2021/25, 31/3/2021, § 21).

19. Bu bağlamda Anayasa'nın CBK'lar tarafından düzenleneceğini özel olarak öngördüğü bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulmasının düzenlenmesi kapsamında, bu konularla sınırlı olmak üzere Anayasa'nın 123. maddesinin anılan hükmünde belirtilen hususlarda düzenleme yapılabilir (AYM, E.2019/31, K.2020/5, 23/1/2020, § 31).

20. Bu çerçevede Bakanlığın hizmet birimi olan Genel Müdürlüğün görev ve yetkilerini düzenleyen kuralların Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında öngörülen *bakanlıkların görevleri ve yetkilerine* ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralların Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü de bulunmamaktadır.

21. Kurallarla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralların kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

22. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

ii. Kuralların İçerik Yönünden İncelenmesi

23. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar, ilgili nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

24. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri

hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve yasalarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

25. Hukuk devletinin temel unsurlarından biri belirlilik ilkesidir. Anayasa Mahkemesinin yerleşik kararlarına göre anılan ilke, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olmasını gerektirmektedir.

26. Anayasa Mahkemesinin birçok kararında belirlilik ilkesinin yalnızca yasal belirliliği değil daha geniş anlamda hukuki belirliliği ifade ettiği, yasal düzenlemeye dayanarak erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir olma gibi niteliklere ilişkin gereklilikleri karşılaması koşuluyla mahkeme içtihatları ve yürütmenin düzenleyici işlemleri ile de hukuki belirliliğin sağlanabileceği, asıl olanın muhtemel muhataplarının mevcut şartlar altında belirli bir işlemin ne tür sonuçlar doğurabileceğini öngörmelerini mümkün kılacak bir normun varlığı olduğu vurgulanmıştır (AYM, E.2019/94, K.2022/32, 24/3/2022, § 139). Anılan ilkenin yürütmenin asli düzenleyici işlemi niteliğinde olan CBK'lar bakımından da geçerli olduğunda şüphe bulunmamaktadır (AYM, E.2019/96, K.2022/17, 24/2/2022, § 47; E.2018/133, K.2021/79, § 52).

27. Dernekler ve şubelerinin, derneklerin ve vakıfların üst kuruluşlarının, yabancı dernek, vakıf ve kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'deki şubeleri ile temsilciliklerinin 5253 sayılı Kanun kapsamında uygulamaya yönelik iş ve işlemleri yürütme konusunda Genel Müdürlüğü yetkili idare olarak belirleyen kuralın belirsiz olduğu söylenemez.

28. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

c. Maddenin (1) Numaralı Fıkrasının (b) Bendinde Yer Alan "... kayıtlarını tutmak,..." İbaresini

29. Dava konusu kuralla Genel Müdürlüğe, 3335 sayılı Kanun'a göre kurulan teşekküllerin kayıtlarının tutulması görev ve yetkisi verilmektedir.

30. (1) numaralı CBK'nın 263. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan "...kayıtlarını tutmak,..." ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural için de geçerlidir.

31. Bu itibarla kural, kişisel verilere ilişkin bir düzenleme niteliğinde olup CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

32. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Muhterem İNCE bu görüşe katılmamıştır.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca anılan fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

ç. Maddenin (1) Numaralı Fıkrasının (b) Bendinin "...kayıtlarını tutmak,..." İbaresinin Dışında Kalan Kısım

i. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

33. Dava konusu kuralda 3335 sayılı Kanun'a göre kurulan teşekküllerin iş ve işlemlerinin yürütülmesi Genel Müdürlüğün görev ve yetkisi olarak düzenlenmektedir.

34. (1) numaralı CBK'nın 263. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin "...kayıtlarını tutmak,..." ibaresi dışında kalan kısmının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümleleri bakımından yapılan incelemeye ilişkin olarak belirtilen hususlar mahiyetine uygun olduğu ölçüde dava konusu kural için de geçerlidir.

35. Bu itibarla 3335 sayılı Kanun hükümlerine göre kurulan teşekküllerin anılan Kanun ve ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde tabi oldukları iş

ve işlemleri yürütmekle görevli ve yetkili idarenin belirlenmesine ilişkin düzenleme öngören kuralın yürütme yetkisine ilişkin olduğu, Anayasa'da CBK ile düzenlenmesi yasaklanan haklar ve ödevlerle ilgisinin bulunmadığı, ayrıca münhasıran kanunla düzenlenmeyi gerektiren konulardan da olmadığı anlaşıldığından Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

36. Kuralla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

37. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

ii. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

38. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

39. (1) numaralı CBK'nın 263. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin "...kayıtlarını tutmak,..." ibaresi dışında kalan kısmının içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural için de geçerlidir.

40. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

d. Maddenin (1) Numaralı Fıkrasının (c) Bendi

i. Anlam ve Kapsam

41. Dava konusu kural ile görev ve yetkisine ilişkin düzenleme yapılan Genel Müdürlüğün, 5253 sayılı Kanun kapsamında kalan kuruluşlar ve 3335 sayılı Kanun kapsamındaki teşekküllere ilişkin konular ile ilgili sorumlulukları bulunmaktadır.

42. 5253 sayılı Kanun'un 10. ve 21. maddelerinde Kanun kapsamındaki kuruluşların yardım alabilmesine ve edebilmesine ilişkin düzenlemeler yer

almaktadır. 3335 sayılı Kanun'da ise bu kanun kapsamındaki teşekküllerin yardım işlemlerine ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamakla birlikte Kanun'un 2. maddesi uyarınca söz konusu teşekküller, yardım işlemleri yönünden 5253 sayılı Kanun'daki düzenlemelere tabidir.

43. Öte yandan gerek 5253 sayılı Kanun kapsamında kalan kuruluşlar gerekse 3335 sayılı Kanun kapsamındaki teşekküller 23/6/1983 tarihli ve 2860 sayılı Yardım Toplama Kanunu'na da tabidir. Zira anılan Kanun'un 1. maddesinde *"Bu Kanunun amacı; yardım toplamaya yetkili kişi ve kuruluşları ve bunların hangi amaçla yardım toplayabileceklerini belirlemek, yardımın toplanmasına, kullanılmasına ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir."* denilmektedir. Bu Kanun'da ayrıca Kanun'da yer alan birtakım düzenlemeler ile Kanun'un uygulanmasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi yönünden İçişleri Bakanlığına tanınmış yetkiler bulunmaktadır.

44. Bu çerçevede dava konusu kuralda geçen *"Yardım toplama mevzuatı[...]"* ibaresinin, Genel Müdürlük tarafından iş ve işlemleri yürütülecek kuruluşları ilgilendiren yardım toplama mevzuatı ile sınırlı olarak anlam ifade ettiği anlaşılmaktadır.

ii. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

45. (1) numaralı CBK'nın 263. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin *"...kayıtlarını tutmak,..."* ibaresi dışında kalan kısmının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümleleri bakımından yapılan incelemeye ilişkin olarak belirtilen hususlar mahiyetine uygun olduğu ölçüde dava konusu kural için de geçerlidir.

46. Bu itibarla Genel Müdürlüğe, kapsamında kalan kurum ve kuruluşlar yönünden yardım toplama mevzuatına ilişkin iş ve işlemlerin yürütülmesi görev ve yetkisini veren kuralın yürütme yetkisine ilişkin olduğu, Anayasa'da CBK ile düzenlenmesi yasaklanan haklar ve ödevlerle ilgisinin bulunmadığı, ayrıca münhasıran kanunla düzenlenmeyi gerektiren konulardan da olmadığı anlaşıldığından Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

47. Kuralla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

48. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

iii. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

49. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

50. Bakanlığın hizmet birimlerinden olan Genel Müdürlüğe ilgili yardım mevzuatı uyarınca görülecek iş ve işlemlerin yürütülmesi görev ve yetkisi tanıyan kuralda, belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine aykırılık bulunmamaktadır.

51. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

e. Maddenin (1) Numaralı Fıkrasının (ç) Bendi

i. Anlam ve Kapsam

52. Dava konusu kuralla Genel Müdürlüğe 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun 35. maddesi kapsamındaki iş ve işlemlerin yürütülmesi ile vakıflar, sendikalar, siyasi partiler, vakıf ve sendikaların üst kuruluşlarıyla ilgili olarak İçişleri Bakanlığına mevzuatla verilen görevlerin yapılması, bu kuruluşlar ile ilgili iş ve işlemlerin yürütülmesi görev ve yetkisi verilmektedir.

53. 5253 sayılı Kanun'un 35. maddesinde Kanun'un mesleki kuruluşlara uygulanacak hükümleri düzenlenmiş, bu kapsamda Kanun'un 19., 20., 23., 26., 28., 29., 30. ve 31. maddelerinin özel kanunlarında hüküm bulunmamak kaydıyla kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile işçi ve işveren sendikaları ve üst kuruluşları için de ceza hükümleriyle birlikte uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

54. Anılan Kanun'un 19. maddesinde derneklerin beyanname verme yükümlülüğü ve denetimi; 20. maddesinde kolluk kuvvetlerinin dernek ve

eklentilerine girme, bu yerlerde arama yapma ve bu yerlerdeki eşyalara el koymaya ilişkin yetkilerinin usul ve esasları; 23. maddesinde dernek genel kurul toplantısı ve organlarına seçilenler ile üyelerin idareye bildirilmesi; 26. maddesinde derneklerin izinle kurabileceği tesisler; 28. maddesinde dernek adlarının tabi olacağı esaslar; 29. maddesinde bazı ad ve işaretlerin kullanılması yasağı; 30. maddesinde kurulması yasak olan dernekler ile yasak faaliyetler; 31. maddesinde de defterler ve kayıtlar ile yazışma dili hususlarında düzenlemeler bulunmaktadır.

55. Söz konusu maddelerde Hazine ve Maliye Bakanlığı, valilik ve kaymakamlıklar ile yargı mercilerinin yanı sıra İçişleri Bakanlığına verilmiş görev ve yetkiler de bulunmaktadır. Bu bağlamda kuralla Genel Müdürlük, özel kanunlarında hüküm bulunmamak kaydıyla kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile işçi ve işveren sendikaları ve üst kuruluşları bakımından 5253 sayılı Kanun'un belirtilen maddelerinde hüküm altına alınan, İçişleri Bakanlığının görev alanındaki hususlarla ilgili iş ve işlemleri yürütmekle görevli ve yetkili birim olarak belirlenmektedir.

56. Diğer yandan Kanun'un 33. maddesinde bu Kanun'da yazılı olan idari yaptırımlara karar vermeye mahallî mülki amirin yetkili olduğu belirtilmiştir.

ii. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

57. (1) numaralı CBK'nın 263. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin "...kayıtlarını tutmak,..." ibaresi dışında kalan kısmının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci ve üçüncü cümleleri bakımından yapılan incelemeye ilişkin olarak belirtilen hususlar mahiyetine uygun olduğu ölçüde dava konusu kural için de geçerlidir.

58. Bu itibarla 5253 sayılı Kanun'un 35. maddesi kapsamındaki iş ve işlemlerin yürütülmesi ile vakıflar, sendikalar, siyasi partiler, vakıf ve sendikaların üst kuruluşlarıyla ilgili olarak İçişleri Bakanlığına mevzuatla verilen görevlerin yapılması, bu kuruluşlar ile ilgili iş ve işlemlerin yürütülmesi ile görevli ve yetkili birimin belirlenmesine ilişkin düzenleme öngören kuralın yürütme yetkisine ilişkin olduğu ayrıca münhasıran kanunla düzenlenmeyi gerektiren konulardan da olmadığı anlaşıldığından

Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci ve üçüncü cümlelerine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

59. Diğer yandan 5253 sayılı Kanun'un kuralın atıfta bulunduğu 35. maddesi uyarınca İçişleri Bakanlığının sahip olduğu -bir bölümü Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle siyasi haklar ve ödevlerle de ilgisi bulunan- görev ve yetkilerin ve bunların kullanılmasına dair esasların söz konusu Kanun'da düzenlendiği anlaşılmaktadır. Dava konusu kural ise anılan Kanun hükümleri çerçevesinde Bakanlık tarafından sahip olunan bu görev ve yetkiler kapsamında gerçekleştirilmesi gerekli iş ve işlemleri yürütmeye yetkili ilgili hizmet birimini belirlemekten ibaret olup bu itibarla Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesindeki hak ve ödevlere ilişkin bir düzenleme içermemektedir.

60. Kuralla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

61. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

iii. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

62. 6216 Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

63. Dava konusu kuralda belirtilen 5253 sayılı Kanun'un 35. maddesinin atıfta bulunduğu Kanun hükümlerinde, Genel Müdürlüğe tanınan görev ve yetki kapsamında gerçekleştirilmesi öngörülen iş ve işlemlerin konusuna ve mahiyetine yönelik bir çerçevenin ortaya konulduğu görüldüğünden kuralın hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerini zedeleyen bir yönü bulunmamaktadır.

64. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

f. Maddenin (1) Numaralı Fıkrasının (d) Bendi

i. Anlam ve Kapsam

65. 5253 sayılı Kanun'un 2. maddesinde platform, derneklerin kendi aralarında veya vakıf, sendika ve benzeri sivil toplum kuruluşlarıyla ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere girişim, hareket ve benzeri adlarla oluşturdukları tüzel kişiliği bulunmayan geçici nitelikteki birliktelikler olarak tanımlanmıştır.

66. 5253 sayılı Kanun'un 25. maddesinin birinci fıkrasında derneklerin, amaçları ile ilgisi bulunan ve kanunlarla yasaklanmayan alanlarda, kendi aralarında veya vakıf, sendika ve benzeri sivil toplum kuruluşlarıyla ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere ve yetkili organlarının kararı ile plâformlar oluşturabilecekleri belirtilmiş; ikinci fıkrasında da platformların, kanunların dernekler için yasakladığı amaç ve faaliyet konuları doğrultusunda kurulamayacakları ve faaliyet gösteremeyecekleri, bu yasağa aykırı hareket edenler hakkında, bu Kanun ve ilgili kanunların cezaî hükümlerinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Diğer yandan daha önce de belirtildiği üzere Kanun'un 33. maddesinde bu Kanun'da yazılı olan idari yaptırımlara karar vermeye mahallî mülki amirin yetkili olduğu belirtilmiştir.

67. Dava konusu kuralla 5253 sayılı Kanun kapsamındaki platformlarla ilgili iş ve işlemleri yürütmek Genel Müdürlüğün görev ve yetkisi olarak düzenlenmektedir. Bu itibarla kural uyarınca platformların kuruluş ve faaliyetlerine ilişkin olarak Kanun'un 25. maddesi kapsamında gerçekleştirilmesi öngörülen iş ve işlemlerin yürütülmesi görev ve yetkisi Genel Müdürlüğe ait bulunmaktadır.

ii. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

68. (1) numaralı CBK'nın 263. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin "...kayıtlarını tutmak,..." ibaresi dışında kalan kısmının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci ve üçüncü cümleleri bakımından yapılan incelemeye ilişkin olarak belirtilen hususlar mahiyetine uygun olduğu ölçüde dava konusu kural için de geçerlidir.

69. Bu itibarla 5253 sayılı Kanun kapsamındaki platformlarla ilgili iş ve işlemlerin yürütülmesi ile görevli ve yetkili bakanlık biriminin belirlenmesine ilişkin düzenleme öngören kuralın yürütme yetkisine ilişkin olduğu ayrıca münhasıran kanunla düzenlenmeyi gerektiren konulardan da olmadığı anlaşıldığından Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci ve üçüncü cümlelerine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

70. Diğer yandan 5253 sayılı Kanun'un 25. maddesi ve bununla ilgili hükümleri kapsamında kanunların dernekler için yasakladığı amaç ve faaliyet konuları doğrultusunda kurulan veya faaliyet gösteren platformlara uygulanacak cezalarla ilgili düzenlemelere yer verildiği dolayısıyla Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın İkinci Bölümü'nde yer alan suç ve cezalara ilişkin esaslarla ilgili hususların esasen Kanun'da düzenlendiği anlaşılmaktadır. Dava konusu kural ise anılan Kanun hükümleri çerçevesinde Bakanlık tarafından sahip olunan görev ve yetkiler kapsamında gerçekleştirilmesi gerekli iş ve işlemleri yürütmeye yetkili ilgili hizmet birimini belirlemekten ibaret olup bu itibarla Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesindeki hak ve ödevlere ilişkin bir düzenleme içermemektedir.

71. Kuralla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

72. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

iii. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

73. 6216 Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

74. Dava konusu kuralda belirtilen 5253 sayılı Kanun'da, Genel Müdürlüğe tanınan görev ve yetki kapsamında platformlarla ilgili olarak gerçekleştirilmesi öngörülen iş ve işlemlerin konusuna ve mahiyetine yönelik bir çerçevenin ortaya konulduğu görüldüğünden kuralın hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerini zedeleyen bir yönü bulunmamaktadır.

75. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

g. Maddenin (1) Numaralı Fıkrasının (e) ve (h) Bentleri

i. Kuralların Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

76. Dava konusu kurallarla görev alanına giren kuruluşlara rehberlik ve danışma hizmeti sunmak, idari, mali ve teknik destekte bulunmak, bunlarla ortak projeler yürütmek, eğitim ve benzeri konularda işbirliği yapmak; sivil toplum kuruluşları, ilgili kurumlar, üniversiteler ve diğer araştırma kuruluşlarıyla işbirliği içerisinde görev alanına giren konularda araştırma-geliştirme çalışmalarında bulunmak, orta ve uzun vadeli stratejileri belirlemek Genel Müdürlüğün görev ve yetkisi olarak düzenlenmiştir.

77. (1) numaralı CBK'nın 263. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin "...*kayıtlarını tutmak*,..." ibaresi dışında kalan kısmının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümleleri bakımından yapılan incelemeye ilişkin olarak belirtilen hususlar mahiyetine uygun olduğu ölçüde dava konusu kurallar için de geçerlidir.

78. Bu itibarla kuralların yürütme yetkisine ilişkin olduğu, Anayasa'da CBK ile düzenlenmesi yasaklanan haklar ve ödevlerle ilgisinin bulunmadığı, ayrıca münhasıran kanunla düzenlenmeyi gerektiren konulardan da olmadığı anlaşıldığından Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

79. Kurallarla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralların kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

80. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptalleri talebinin reddi gerekir.

ii. Kuralların İçerik Yönünden İncelenmesi

81. Dava konusu kurallarla Genel Müdürlüğe tanınan, görev alanına giren kuruluşlara rehberlik ve danışma hizmeti sunmak, idari, mali ve teknik destekte bulunmak, bunlarla ortak projeler yürütmek, eğitim ve benzeri konularda işbirliği yapmak; sivil toplum kuruluşları, ilgili kurumlar,

üniversiteler ve diğer araştırma kuruluşlarıyla işbirliği içerisinde görev alanına giren konularda araştırma-geliştirme çalışmalarında bulunmak, orta ve uzun vadeli stratejileri belirlemek biçimindeki görev ve yetkinin kapsamının ve niteliğinin herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir şekilde düzenlendiği görülmektedir. Bu itibarla kuralların belirsizlik içerdiği söylenemez.

82. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptalleri talebinin reddi gerekir.

ğ. Maddenin (1) Numaralı Fıkrasının (f) Bendi

83. 5253 sayılı Kanun'un "*Uluslararası faaliyet*" başlıklı 5. maddesinin birinci fıkrasında derneklerin, tüzüklerinde gösterilen amaçları gerçekleştirmek üzere uluslararası faaliyette veya iş birliğinde bulunabilecekleri, yurt dışında temsilcilik veya şube açabilecekleri, yurt dışında dernek veya üst kuruluş kurabileceklerini veya yurt dışında kurulmuş dernek veya kuruluşlara katılabilecekleri belirtilmiş, ikinci fıkrasında yabancı derneklerin Türkiye'de faaliyette veya iş birliğinde bulunabilmeleri, temsilcilik veya şube açabilmeleri, dernek veya üst kuruluş kurabilmeleri veya kurulmuş dernek veya üst kuruluşlara katılabilmelerinin Dışişleri Bakanlığının görüşü alınmak kaydıyla İçişleri Bakanlığının iznine tabi kılınmıştır.

84. (1) numaralı CBK'nın 263. maddesinin (1) numaralı fıkrasının dava konusu (f) bendinde dernekler ve şubelerinin, derneklerin ve vakıfların üst kuruluşlarının; 3335 sayılı Kanun'a göre kurulan teşekküllerin; yabancı dernek, vakıf ve kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'deki şube ve temsilcilikleri ile 5253 sayılı Kanun'un 5. maddesine göre verilen her türlü izin ve faaliyetin denetimini yapmak Genel Müdürlüğün görev ve yetkisi olarak düzenlenmiştir.

85. Kural, Genel Müdürlüğü hem anılan kurum ve kuruluşların denetiminin yapılması hem de 5253 sayılı Kanun'un 5. maddesine göre verilen her türlü izin ve faaliyetin denetiminin yapılması hususlarında görevli ve yetkili kılmaktadır.

86. Anayasa'nın 33. maddesinde "*Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma ve bunlara üye olma ya da üyelikten çıkma hürriyetine sahiptir. / Hiç kimse*

bir derneğe üye olmaya ve dernekte üye kalmaya zorlanamaz./Dernek kurma hürriyeti ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâk ile başkalarının hürriyetlerinin korunması sebepleriyle ve kanunla sınırlanabilir.(...)/ Bu madde hükümleri vakıflarla ilgili olarak da uygulanır." denilmektedir.

87. Anayasa'nın 33. maddesi temel olarak dernek hakkının ve genel olarak örgütlenme özgürlüğünün kullanılması sırasında kamu makamlarının keyfî müdahalelerine karşı korunmasını amaçlamaktadır (*Ahmet Parmaksız* [GK], B. No: 2017/29263, 22/5/2019, § 75). Dernekler, sendikalar, vakıflar, siyasi partiler, teşekküller daha genel bir ifade ile sivil toplum kuruluşları Anayasa'da güvence altına alınan örgütlenme özgürlüğü ile sendika kurma hakkının ve siyasi faaliyette bulunma hakkının sınırları arasındadır (bu yönde bkz. *Ahmet Parmaksız* [GK]; *Hint Aseel Hayvanları Koruma ve Geliştirme Derneği ve Hikmet Neğuş*, B. No: 2014/4711, 22/2/2017; (*Büyük Birlik Partisi ve Saadet Partisi* [GK], B. No: 2014/8843, 10/12/2015).

88. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca Anayasa'nın 33. maddesinde düzenlenen ve "*Kişinin Hakları ve Ödevleri*" başlıklı İkinci Bölümü'nde yer alan dernek kurma özgürlüğüne ilişkin olarak CBK ile düzenleme yapılması mümkün değildir.

89. Dava konusu kural dernekler ve şubelerinin, derneklerin ve vakıfların üst kuruluşlarının, 3335 sayılı Kanuna göre kurulan teşekküllerin, yabancı dernek, vakıf ve kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'deki şube ve temsilciliklerinin, yabancı derneklerin her türlü izin ve faaliyetinin denetiminin yapılmasını Genel Müdürlüğe görev ve yetki olarak tanımak suretiyle Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın İkinci Bölümü'nde yer alan dernek kurma özgürlüğüne ilişkin bir düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

90. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

İrfan FİDAN ve Muhterem İNCE bu görüşe katılmamışlardır.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu

bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

h. Maddenin (1) Numaralı Fıkrasının (g) Bendi

91. Dava konusu kuralla Türk vatandaşları tarafından yurt dışında kurulan dernek ve benzeri kuruluşların kayıtlarını tutmak, kuruluş ve faaliyetlerini yurt içinde ve yurt dışında ilgili makamlar aracılığıyla izlemek, değerlendirmek ve bu derneklerle ilgili gerekli işlemlerin yapılmasını sağlamak Genel Müdürlüğün görev ve yetkisi olarak düzenlenmektedir.

92. (1) numaralı CBK'nın 263. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan "...*kayıtlarını tutmak*,..." ibaresinin ve söz konusu fıkranın (f) bendinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümlerinde belirtilen gerekçeler mahiyetine uygun olduğu ölçüde dava konusu kural için de geçerlidir.

93. Dava konusu kuralla Genel Müdürlüğe verilen Türk vatandaşları tarafından yurt dışında kurulan dernek ve benzeri kuruluşların kayıtlarını tutmak biçimindeki görev ve yetkinin Anayasa'nın 20. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin korunması hakkı; söz konusu kuruluşları ve faaliyetlerini yurt içinde ve yurt dışında ilgili makamlar aracılığıyla izlemek, değerlendirmek ve bu derneklerle ilgili gerekli işlemlerin yapılmasını sağlamak şeklindeki görev ve yetkinin ise Anayasa'nın 33. maddesinde düzenlenen dernek kurma özgürlüğüyle ilgili olduğu görüldüğünden kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

94. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Muhterem İNCE bu görüşe katılmamıştır.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu

bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

1. Maddenin (1) Numaralı Fıkrasının (ğ) Bendi

95. CBK'nın 263. maddesinin (1) numaralı fıkrasının dava konusu (ğ) bendinde Genel Müdürlüğe aynı fıkranın (a) ve (b) bentlerinde belirtilen kuruluşların yönetici veya üyelerinin yasalara aykırı faaliyetleri hakkında ilgili kuruluşlarla iş birliği içinde çalışarak gerekli işlemleri yapma görev ve yetkisi verilmiştir.

96. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesinde *“Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz.”* denilmiştir. Buna göre CBK'ların anılan Anayasa hükmü yönünden yapılacak denetiminde öncelikle karşılaştırmaya esas olabilecek, daha önce kabul edilmiş bir kanun hükmünün bulunup bulunmadığının tespit edilmesi gerekir. Sonrasında ise -böyle bir kanun hükmü varsa- incelenen CBK kuralının kanunun açıkça düzenlediği konuya ilişkin olup olmadığı belirlenmelidir. Bu değerlendirme yapılırken önce ilgili kanunun CBK ile düzenlenen alanda hüküm ifade edip etmediğinin belirlenmesi, ardından da kanundaki düzenlemenin açık olup olmadığının tespit edilmesi gerekir.

97. 5253 sayılı Kanun'un 32. maddesinde anılan Kanun hükümlerine aykırı davranışlar hakkında uygulanacak cezalar düzenlenmiş, *“Cezaların uygulanması”* kenar başlıklı 33. maddesinin üçüncü fıkrasında Kanun'da yazılı olan idari yaptırımlara karar verme yetkisinin mahallî mülki amirde olduğu hüküm altına alınmıştır. 3335 sayılı Kanun'un 2. maddesi uyarınca 5253 sayılı Kanun'un anılan hükümleri 3335 sayılı Kanun kapsamında kurulan teşekküller bakımından da geçerlidir.

98. Dava konusu kuralın atıf yaptığı (a) bendiyle dernekler ve şubeleri, derneklerin ve vakıfların üst kuruluşları, yabancı dernek, vakıf ve kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'deki şubeleri ile temsilcilikleri; (b) bendiyle

de 3335 sayılı Kanun uyarınca kurulan teşekküller kuralın kapsamına alınmıştır. Kurala göre Genel Müdürlük bu kuruluşların yönetici veya üyelerinin yasalara aykırı faaliyetleri hakkında ilgili kuruluşlarla iş birliği içinde çalışarak gerekli işlemleri yapabilecektir.

99. Kuralın konusunu teşkil eden dernekler ve şubeleri, derneklerin ve vakıfların üst kuruluşları, yabancı dernek, vakıf ve kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'deki şubeleri ve temsilcilikleri ile 3335 sayılı Kanun kapsamındaki teşekküllerin 5253 sayılı Kanun'a aykırı faaliyetlerinin söz konusu olması durumunda 5253 sayılı Kanun'un 33. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca mahallî mülki amir idari yaptırım uygulayabilecektir.

100. Dolayısıyla dava konusu CBK kuralı olmasaydı anılan kuruluşların yönetici veya üyelerinin 5253 sayılı Kanun'a aykırı faaliyetleri hakkında 5253 sayılı Kanun'un 33. maddesinin üçüncü fıkrasının uygulanabileceği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kanunun açıkça düzenlediği bir konuda düzenleme yapan CBK kuralının Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesine aykırı düzenleme getirdiği sonucuna varılmıştır.

101. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Muhterem İNCE bu görüşe katılmamıştır.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, ikinci ve üçüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

i. Maddenin (1) Numaralı Fıkrasının (1) Bendi

i. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

102. Dava konusu kuralla Genel Müdürlük bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmakla yükümlü kılınmaktadır.

103. Bakanlığın hizmet biriminin görevlerinin belirlenmesiyle ilgili düzenleme getiren kuralın yürütme yetkisine ilişkin konulardan olduğu, Anayasa'da CBK ile düzenlenmesi yasaklanan haklar ve ödevlerle ilgisinin bulunmadığı ve Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönünün de bulunmadığı açıktır.

104. Diğer yandan kuralla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

105. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

ii. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

106. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 106. maddesi yönünden incelenmiştir.

107. Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında bakanlıkların görev ve yetkilerinin belirlenmesi yetkisi CBK'ya tanınmış olup CBK'ya tanınan bu asli yetkinin başka bir idari işleme bırakılması mümkün değildir. Bununla birlikte yürütme organının CBK çıkarmaya yetkili olduğu konuya ilişkin her türlü ayrıntıyı CBK ile düzenlemesi ve bu düzenlemelerin gereğini bizzat yerine getirmesi gerekli olmayıp CBK ile konuya ilişkin temel kuralları belirledikten ve genel çerçeveyi çizdikten sonra bu çerçevenin içinde kalan hususları belirleme yetkisini ilgili idareye bırakması mümkündür (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. AYM, E.2019/105, K.2020/30, 12/6/2020, § 36; E.2018/124, K.2020/56, 15/10/2020, § 25).

108. Kuralda bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak Genel Müdürlüğün görevi olarak düzenlenmekte, bu itibarla Genel Müdürlüğe verilecek görevleri belirleme konusunda bakan yetkili kılınmış olmaktadır.

109. Bakan tarafından Genel Müdürlüğe verilecek görevlerin Genel Müdürlüğün yürütmekle yükümlü olduğu hizmet alanına ilişkin olacağı açıktır (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. AYM, E.2011/141, K.2013/10, 10/1/2013). Diğer yandan CBK'nın 263. maddesinin (1) numaralı

fıkrasının (a) ile (h) bentlerinde düzenlenen görev ve yetkilerinin kapsam ve niteliğine bakıldığında Genel Müdürlüğün hizmet alanının çerçevesinin belirlenmiş olduğu, bu bağlamda söz konusu Genel Müdürlüğün sivil toplum kuruluşlarıyla ilgili alanlardaki kamu hizmetlerini yürütmek üzere oluşturulmuş bir birim olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bakan tarafından Genel Müdürlüğe verilecek görevlerin belirlenmesine ilişkin temel ilkeler konulmak ve bir çerçeve çizilmek suretiyle idareye sınırları belirli bir alanda düzenleme yetkisi tanındığı görüldüğünden kural, Anayasa'nın Cumhurbaşkanı'na tanındığı doğrudan ve ilk elden düzenleme yetkisinin idareye bırakılması sonucunu doğurmamaktadır. Bu itibarla kuralın Anayasa'nın 106. maddesini ihlal eden bir yönü bulunmamaktadır.

110. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasanın 106. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

j. Maddenin (2) Numaralı Fıkrasının “Bu maddede belirtilen dernek ve kuruluşlar ve bunların üyelerinin kaydedileceği kütüğün şekli, düzenleme ve kayıt esasları ile...” Bölümü

111. Kural (1) numaralı CBK'nın 263. maddesinde belirtilen dernek ve kuruluşlarla bunların üyelerinin kaydedileceği kütüğün şekli ile düzenleme ve kayıt esaslarının Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle düzenlenmesini öngörmektedir.

112. (1) numaralı CBK'nın 263. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan “...kayıtlarını tutmak,...” ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler mahiyetine uygun olduğu ölçüde dava konusu kural için de geçerlidir.

113. Bu itibarla kural, kişisel verilere ilişkin bir düzenleme niteliğinde olup CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

114. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Muhterem İNCE bu görüşe katılmamıştır.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu

bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

k. Maddenin (2) Numaralı Fıkrasının Kalan Kısım

i. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

115. Kural Genel Müdürlüğün taşra teşkilatına ilişkin usul ve esasların Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile düzenlenmesini öngörmektedir.

116. Bakanlığın görev ve yetkilerinin belirlenmesiyle ilgili düzenleme getiren kuralın yürütme yetkisine ilişkin konulardan olduğu, Anayasa'da CBK ile düzenlenmesi yasaklanan haklar ve ödevlerle ilgisinin bulunmadığı ve Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönünün de bulunmadığı açıktır.

117. Ayrıca kuralda düzenlenen konuya yönelik olarak yürürlükte olan herhangi bir kanuni düzenleme saptanmamıştır.

118. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

ii. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

119. 6216 Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 106. maddesi yönünden incelenmiştir.

120. Kural, Genel Müdürlüğün taşra teşkilatına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi amacıyla yönetmelik çıkarılmasını öngörmek suretiyle bu alanın düzenlenmesi hususundaki yetkiyi Bakanlığa bırakmıştır.

121. (1) numaralı CBK'nın 271. maddesinde İçişleri Bakanlığının taşra teşkilatının kuruluş usul ve esaslarıyla ilgili düzenlemelere yer verilmiş olup bu kapsamda anılan maddede Bakanlığın taşra teşkilatında hudut mülki idare amiri istihdam edebileceği, nüfus ve vatandaşlık hizmetlerini

yürütmek üzere illerde il nüfus ve vatandaşlık müdürlükleri, ilçelerde ilçe nüfus müdürlükleri kurabileceği, ihtiyaç durumuna göre nüfus müdürü ve memurlarını lüzum görülen yerlerde görevlendirebileceği belirtilmiştir. Söz konusu maddede ayrıca güvenlik politikaları ve sosyoekonomik politikaların uyumlu bir şekilde yürütülmesi ve Güvenlik ve Acil Durumlar Koordinasyon Merkezinin görevlerinin yerine getirilmesi amacıyla illerde İl Sosyal Etüt ve Proje Müdürlüğü kurulduğu, ihtiyaç duyulan ilçelerde valiliğin teklifi ve Bakanlığın onayı ile büro kurulabileceği, valiliğin kadro, yer ve unvanlarına bakılmaksızın ihtiyaç durumuna göre uzman, sözleşmeli personel ve memurları bu birimlerde görevlendirmeye yetkili olduğu, tüm acil çağrılarını karşılamak, sevk ve koordinasyonu sağlamak üzere büyükşehir belediyesi bulunan illerde yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı bünyesinde, diğer illerde ise valilikler bünyesinde 112 Acil Çağrı merkezleri kurulacağı, acil çağrı hizmeti veren kurumların çağrı hizmetini yürütmekle görevli personelin buralarda görevlendirileceği hususları hüküm altına alınmıştır.

122. Dolayısıyla Bakanlığın taşra teşkilatına ilişkin usul ve esaslarla ilgili olarak (1) numaralı CBK'nın 271. maddesinde temel ilkeler konulmak ve bir çerçeve çizilmek suretiyle idareye sınırları belirli bir alanda düzenleme yetkisi tanındığı görüldüğünden kural, Anayasa'nın Cumhurbaşkanı'na tanındığı doğrudan ve ilk elden düzenleme yetkisinin idareye bırakılması sonucunu doğurmamaktadır. Bu itibarla kuralın Anayasa'nın 106. maddesini ihlal eden bir yönü bulunmamaktadır.

123. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 106. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

C. CBK'nın 1. Maddesinin Birinci Fıkrasının (d) Bendiyle (1) Numaralı CBK'nın Altıncı Kısımının Sekizinci Bölümü'ne [20/4/2021 tarihli ve (73) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 25. maddesiyle eklenen üçüncü bölüm nedeniyle dokuzuncu bölüm şeklinde teselsül ettirilmiştir.] **Eklenen Geçici 1. Maddenin (2) Numaralı Fıkrasının “Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte İl Dernekler Müdürü kadrosunda bulunanların görevleri sona erer...” Bölümünün İncelenmesi**

1. Anlam ve Kapsam

124. İçişleri Bakanlığının teşkilat ve görevlerini düzenleyen 14/2/1985 tarihli ve 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'a

(703 sayılı KHK ile Kanun'un adı "*İçişleri Bakanlığı Yüksek Disiplin Kurulu ile İl Yatırım Ve Hizmetlerine İlişkin Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun*" şeklinde değiştirilmiştir) 31/7/2003 tarihli ve 4970 sayılı Kanun'un 2. maddesi ile eklenen 13/A maddesinde Dernekler Dairesi Başkanlığı İçişleri Bakanlığının ana hizmet birimlerinden biri olarak düzenlenmiş; 4970 sayılı Kanun'un ek 3. maddesi ile de anılan Daire Başkanlığının ihtiyacını karşılamak üzere 81 adet İl Dernekler Müdürü kadrosu ihdas edilmiştir.

125. 703 sayılı KHK'nın 18. maddesiyle 3152 sayılı Kanun'un İçişleri Bakanlığının kuruluş, görev ve yetkileri ile teşkilatına ilişkin hükümleri ve bu kapsamda Dernekler Dairesi Başkanlığının düzenlendiği 13/A maddesi de yürürlükten kaldırılmış, dolayısıyla Dernekler Dairesi Başkanlığı kapatılmıştır.

126. 3152 sayılı Kanun'un belirtilen hükümlerinin ilga edilmesinden sonra İçişleri Bakanlığının teşkilat yapısı (1) numaralı CBK'nın Dokuzuncu Bölümü'nde yeniden düzenlenmiş olup bu kapsamda anılan CBK'nın 256. maddesinde Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü Bakanlığın hizmet birimlerinden biri olarak gösterilmiş; anılan Bölüm'de yer alan geçici 1. maddenin (1) numaralı fıkrasında mevzuatta Dernekler Dairesi Başkanlığına yapılan atıfların Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğüne, Dernekler Dairesi Başkanına yapılan atıfların Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğüne yapılmış sayılacağı hükme bağlanmıştır.

127. Diğer yandan (17) numaralı CBK'nın 5. maddesiyle İçişleri Bakanlığının taşra teşkilatına ait; ekli (4) Sayılı Liste'de yer alan 81 adet İl Dernekler Müdürü kadrosu iptal edilmiş, ekli (2) Sayılı Liste'de yer alan 81 adet İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürü kadrosu da ihdas edilmiştir.

128. Bu itibarla İçişleri Bakanlığının teşkilat yapısında gerçekleştirilen değişiklik kapsamında Dernekler Dairesi Başkanlığına bağlı İl Dernekler Müdürü kadroları yerine Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğüne bağlı İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürü kadrolarının öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

129. (1) numaralı CBK'nın geçici 1. maddesinin dava konusu kuralın da yer aldığı (2) numaralı fıkrasında ise bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte İl Dernekler Müdürü kadrosunda bulunanların görevlerinin sona ermesi öngörülmüştür.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

130. Dava dilekçesinde özetle; kamu görevlisinin görevine son verilmesiyle ilgili düzenlemenin münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir alana ilişkin olduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

131. Dava dilekçesinde kuralın konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

132. Kural, bu maddenin yürürlüğe girdiği 13/9/2018 tarihi itibarıyla İl Dernekler Müdürü kadrosunda bulunanların görevlerinin sona ermesini öngörmektedir.

133. Anayasa Mahkemesi bakanlıkların kadrolarının ihdası ve iptaline ilişkin düzenlemelerin CBK'larla yapılmasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygun olup olmadığı hususunu daha önceki bazı kararlarında değerlendirmiştir. Bu kapsamda bakanlıkların kadrolarının ihdası ve iptaliyle ilgili düzenlemelerin idarenin teşkilat yapısı ile ilgili olup yürütme yetkisine ilişkin konulardan olduğu, Anayasa'da CBK ile düzenlenmesi yasaklanan haklar ve ödevlerle ilgisinin bulunmadığı ve Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasının *"Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir"* şeklindeki hükmüyle bağlantılı olarak Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönünün de bulunmadığı ifade edilmiştir (AYM, E.2020/8, K.2021/25, 31/3/2021, §§ 17-23; E.2021/50, K.2021/89, 16/12/2021, §§ 18-24; E.2021/91, K.2021/106, 30/12/2021, §§ 19-26).

134. Kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilat yapısı içinde yer alan kadro unvanlarındaki değişikliklere bağlı olarak söz konusu kadrolarla ilgili olarak gerçekleştirilen atama veya göreve son verme işlemleri de idarenin teşkilat

yapısıyla ilgili düzenlemelerin bir sonucudur. Bu itibarla, kadro ihdası ve iptaline ilişkin düzenlemelerin CBK'larla yapılmasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluğuna ilişkin olarak yukarıda yer verilen değerlendirmeler bu tür düzenlemeler bakımından da aynen geçerlidir.

135. İçişleri Bakanlığının ana hizmet birimlerinden olan Dernekler Dairesi Başkanlığının kapatılmasına ve bu Daire Başkanlığına ait İl Dernekler Müdürü kadrolarının iptal edilmesine bağlı olarak o kadrolardaki görevi yürüten kişilerin görevlerinin son ermesini öngören, dolayısıyla İçişleri Bakanlığının teşkilat yapısıyla ilgili bir düzenleme getiren dava konusu kural yönünden, belirtilen kararlardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

136. Bu itibarla kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı bir düzenleme içermemektedir.

137. Kuralla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

138. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

139. 6216 Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

140. Kuralın hem kişiler hem de idare yönünden açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir bir şekilde düzenlendiği, bu itibarla belirli ve öngörülebilir olduğu anlaşılmaktadır.

141. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Ç. CBK'nın 1. Maddesinin Birinci Fıkrasının (g) Bendiyle (1) Numaralı CBK'nın 504. Maddesine Eklenen (4) Numaralı Fıkranın Birinci Cümlesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

142. Dava dilekçesinde özetle; kuralın münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuya ilişkin olduğu, bakan yardımcılığı kadrosuna atananlar ile diğer kamu görevlerine atananlar arasında meşru temeli olmayan eşitsizliğe sebebiyet verdiği belirtilerek Anayasa'nın 10., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

143. Dava dilekçesinde kuralın konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

144. Dava konusu kural, bakan yardımcısı kadrolarına atananların varsa emeklilik veya yaşlılık aylıklarının kesilmeyeceğini hüküm altına almaktadır.

145. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (*Mahmut Duran ve diğerleri*, B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60).

146. Anayasa Mahkemesinin norm denetimi ve bireysel başvuruya ilişkin kararlarında da kişilere ödenmesi öngörülen ücret, maaş, yaşlılık aylığı, emeklilik ikramiyesi ve kıdem tazminatı gibi ödemeler mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilmektedir (norm denetimine konu karar için bkz. AYM, E.2019/50, K. 2019/96, 25/12/2019, § 13; bireysel başvuruya konu kararlar için bkz. *Ayten Yeğenoğlu*, B. No: 2015/1685, 23/5/2018, § 32;

Naci Altınbulduk, B. No: 2017/38608, 11/12/2019, § 19; Muzaffer Peker, B. No: 2016/7192, 7/11/2019, § 30).

147. Buna göre bakan yardımcısı kadrolarına atananların emeklilik veya yaşlılık aylıklarıyla ilgili bir düzenleme getiren kural, Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkına ilişkin düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

148. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

D. CBK'nın 3. Maddesinin Birinci Fıkrasının (b) Bendiyle (3) Numaralı CBK'nın 3. Maddesinin (5) Numaralı Fıkrasında Yer Alan "...en az üç yıl..." İbaresinin Madde Metninden Çıkarılmasının İncelenmesi

1. Genel Açıklama

149. Yükseköğretim kurumları Anayasa'nın 130. maddesinde düzenlenmiş olup bu kapsamda anılan maddenin birinci ve ikinci fıkralarında çağdaş eğitim-öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun insan gücü yetiştirmek amacı ile ortaöğretime dayalı çeşitli düzeylerde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapmak, ülkeye ve insanlığa hizmet etmek üzere çeşitli birimlerden oluşan kamu tüzelkişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip üniversitelerin devlet tarafından kanunla kurulacağı; kanunda gösterilen usul ve esaslara göre, kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile vakıflar tarafından devletin gözetim ve denetimine tabi yükseköğretim kurumları kurulabileceği hükme bağlanmıştır.

150. Üniversite 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 3. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde bilimsel özerkliğe ve kamu tüzelkişiliğine sahip yüksek düzeyde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan; fakülte, enstitü, yüksekokul ve benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan bir yükseköğretim kurumu olarak tanımlanmıştır.

151. 2547 sayılı Kanun'da rektör, senato ve üniversite yönetim kurulu ile birlikte üniversitenin üç organından biri olarak düzenlenmiştir.

152. Anılan Kanun'un 13. maddesinde üniversite tüzel kişiliğini rektörün temsil edeceği belirtilmiş, ayrıca rektörün görev, yetki ve sorumlulukları da aynı maddede düzenlenmiştir.

153. Kanun'un 13. maddesine göre rektörün üniversite kurullarına başkanlık etmek, yükseköğretim üst kuruluşlarının kararlarını uygulamak, üniversite kurullarının önerilerini inceleyerek karara bağlamak ve üniversiteye bağlı kuruluşlar arasında düzenli çalışmayı sağlamak, üniversitenin yatırım programlarını, bütçesini ve kadro ihtiyaçlarını, bağlı birimlerinin ve üniversite yönetim kurulu ile senatonun görüş ve önerilerini aldıktan sonra hazırlamak ve Yükseköğretim Kuruluna sunmak, gerekli gördüğü hallerde üniversiteyi oluşturan kuruluş ve birimlerde görevli öğretim elemanlarının ve diğer personelin görev yerlerini değiştirmek veya bunlara yeni görevler vermek, üniversitenin birimleri ve her düzeydeki personeli üzerinde genel gözetim ve denetim görevini yapmak gibi görev ve yetkileri bulunmaktadır.

154. Diğer yandan Anayasa'nın 104. maddesinin dokuzuncu fıkrasında üst kademe kamu yöneticilerini atamak ve onların görevlerine son vermek Cumhurbaşkanı'nın görev ve yetkileri arasında düzenlenmiş; 130. maddesinin altıncı fıkrasında da rektörlerin kanunun belirlediği usul ve esaslara göre Cumhurbaşkanı'nca seçilmesi ve atanması öngörülmüştür.

155. Bir yükseköğretim kurumu olarak üniversitelerin Anayasa'da düzenlenen nitelikleri ve bu bağlamda idare teşkilatı içindeki konumu ile rektörün bu yükseköğretim kurumundaki hukuki statüsü, görev ve yetkileri ile atamasının Cumhurbaşkanı tarafından yapılmasını öngören anayasal hüküm birlikte değerlendirildiğinde rektörün üst kademe kamu yöneticisi olduğu anlaşılmaktadır.

2. Anlam ve Kapsam

156. (3) numaralı CBK'nın 1. maddesinde CBK'nın amacının üst kademe kamu yöneticileri ile ilgili usul ve esaslarla kamu kurum ve kuruluşlarında atama usul ve esaslarını belirlemek olduğu; CBK'nın, ekli Cetvellerdeki kadro, pozisyon ve görevler ile bakanlıklar, bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarını kapsadığı belirtilmiş olup bu kapsamda CBK'ya ekli (1) Sayılı Cetvel'de rektörlere de yer verilmiştir.

157. Anılan CBK'nın 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasında CBK'ya ekli (I) Sayılı Cetvel'de yer alan kadro, pozisyon ve görevlere atanacaklarda 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48. maddesinde sayılan genel şartları taşımak, en az dört yıllık yükseköğrenim mezunu olmak, kamuda ve/veya sosyal güvenlik kurumlarına tabi olmak kaydıyla uluslararası kuruluşlar ile özel sektörde veya serbest olarak en az beş yıl çalışmış olmak şartlarının aranacağı hükme bağlanmıştır.

158. Rektör olarak atanmak için ise anılan şartlara ilave olarak CBK'nın 3. maddesinin (5) numaralı fıkrasında en az üç yıl profesörlük yapmış olma şartı aranmakta ve bu kapsamda *"Rektörler, en az üç yıl profesörlük yapanlar arasından atanır."* hükmü kurala bağlanmaktayken anılan fıkra da yer alan *"... en az üç yıl..."* ibaresi dava konusu kuralla fıkra metninden çıkarılmıştır.

159. Bu itibarla fıkranın yürürlükteki hâline göre rektörlerin yine profesörlük yapanlar arasından atanması gerekmekte birlikte dava konusu kuralla en az üç yıl profesörlük yapılmış olması rektör atamaları bakımından aranan bir nitelik/şart olmaktan çıkarılmıştır.

3. İptal Talebinin Gerekçesi

160. Dava dilekçesinde özetle; rektör olarak atanabilmek için en az üç yıl profesörlük yapmış olma şartını kaldıran kuralın münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken hususlara ilişkin olduğu, kamu hizmetine alınmada anayasal olarak dikkate alınması gereken *"görevin gerektirdiği nitelikler"* ile bağdaşmadığı, rektör atanmasına ilişkin usulün 2547 sayılı Kanunu'nun 13. maddesinde düzenlendiği, üniversitelerin kuruluş ve organları ile bunların seçimlerinin kanunla düzenlenmesinin de anayasal bir zorunluluk olduğu, rektör atanmasına ilişkin usulün sıklıkla değiştirildiği, bu değişikliklerin kamu yararı amacı taşımadığı, özel çıkarların korunmasına yönelik olduğu

belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 70., 104., 128. ve 130. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

161. Dava dilekçesinde kuralın konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 70., 128. ve 130. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

162. Kuralın rektör olarak atanacak kişilerde aranan niteliklere ilişkin bir düzenleme öngördüğü bu itibarla yürütme yetkisine ilişkin olduğu açıktır.

163. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin CBK'larla düzenlenmesi yasaklanmış; anılan fıkranın üçüncü cümlesinde de Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken konularda CBK çıkarılamayacağı belirtilmiştir.

164. Anayasa'nın kamu hizmetine girme hakkını düzenleyen 70. maddesinde *"Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir./ Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez."* hükmüne yer verilmiştir. Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın *"Siyasî Haklar ve Ödevler"* başlıklı Dördüncü Bölümü'nde yer alan ve 70. maddesinde güvence altına alınan kamu hizmetine girme hakkına ilişkin olarak CBK ile düzenleme yapılması mümkün değildir.

165. Diğer yandan Anayasa'nın 130. maddesinin altıncı fıkrasında *"Kanunun belirlediği usul ve esaslara göre; rektörler Cumhurbaşkanınca, dekanlar ise Yükseköğretim Kurulunca seçilir ve atanır."* denildiğinden rektörlerin atama usul ve esasları Anayasa'nın münhasıran kanunla düzenlenmesini öngördüğü konulardandır.

166. Kamu hizmetine girme ve hizmete alınmada hangi nitelik ve şartların aranacağı Anayasa'nın 70. maddesi kapsamındadır.

167. Kural, bir kamu görevi olan rektörlüğe atanma için aranan şartlara/niteliklere ilişkin olduğundan hem kamu hizmetlerine girme hakkının uygulanmasına dair, hem de Anayasa'nın 130. maddesinin altıncı fıkrası bağlamında münhasıran kanunla yapılması gereken bir düzenleme niteliği taşımaktadır.

168. Bununla birlikte Anayasa'nın 104. maddesinin dokuzuncu fıkrasında üst kademe kamu yöneticilerinin atanmalarına ilişkin usul ve esasların CBK ile düzenleneceği ayrıca ve açıkça ifade edilmiştir. Başka bir ifadeyle, anılan konu Anayasa'nın özel olarak CBK ile düzenlenebileceğini öngördüğü konulardandır. Diğer yandan belirli bir kamu görevine atanma için aranan nitelikler de atama usul ve esaslarının bir unsuru olduğundan üst kademe kamu yöneticilerinin bu görevlere atanmasında aranacak niteliklerin CBK ile düzenlenmesi mümkündür. Dolayısıyla üst kademe kamu yöneticilerinin niteliklerinin belirlenmesine ilişkin düzenlemeler Anayasa'nın 104. maddesinin dokuzuncu fıkrasıyla bağlantılı olarak anılan maddenin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırılık oluşturmayacaktır.

169. Bu itibarla üst kademe kamu yöneticiliği görevlerinden olan rektörlüğe atanma şartlarına/niteliklerine ilişkin düzenleme getiren kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin dokuzuncu fıkrasıyla bağlantılı olarak anılan maddenin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

170. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesi uyarınca kanunda açıkça düzenlenen konularda CBK çıkarılması mümkün değildir.

171. Kuralda düzenlenen rektör olarak atanacaklarda aranan nitelikler konusuna ilişkin olarak 2547 sayılı Kanun'un 13. maddesinde birtakım düzenlemeler yer almaktayken söz konusu düzenlemelerin 703 sayılı KHK'nın 135. maddesiyle 9/7/2018 tarihi itibarıyla yürürlükten kaldırıldığı görülmektedir. Bunun dışında da kuralla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

172. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Selahaddin MENTEŞ bu görüşe katılmamışlardır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

173. Anayasa'nın 104. maddesinin dokuzuncu fıkrasında üst kademe kamu yöneticilerinin atanmalarına ilişkin usul ve esasların CBK ile düzenlenmesi öngörülmüştür. Anılan madde hükmü uyarınca Cumhurbaşkanı CBK'yla kamu görevlilerinin istihdamı alanında Anayasa'nın temel ilkelerine ve bu alanla ilgili öngördüğü kurallarına bağlı kalmak koşuluyla üst kademe kamu yöneticilerinin atanmalarına ilişkin usul ve esasları belirleme hususunda takdir yetkisine sahiptir. Bu bağlamda yürütülen hizmetin özelliği de dikkate alınarak rektörlük görevinin gerektirdiği nitelikleri, dolayısıyla rektör olarak atanacaklarda aranan şartları belirlemek de Cumhurbaşkanı'nın takdir alanındadır.

174. Anayasa'nın 2. maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti ilkesi gereğince kanunların ve CBK'ların kamu yararı gözetilerek çıkarılması zorunludur. Anayasa Mahkemesinin kararlarına göre kamu yararı genel bir ifadeyle bireysel, özel çıkarlardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yararı ifade etmektedir. Kanunun ya da CBK'nın amaç ögesi bakımından Anayasa'ya uygun sayılabilmesi için çıkarılmasında kamu yararı dışında bir amacın gözetilmemiş olması gerekir. Kamu yararı dışında bir amaçla çıkarılmış olduğu açıkça anlaşılabiliyorsa amaç unsuru bakımından Anayasa'ya aykırılık söz konusudur.

175. Anayasa'ya uygunluk denetiminde kuralın öngörülmesindeki kamu yararı anlayışının isabetli olup olmadığı değil incelenen kuralın ihdasında kamu yararı dışında belli bireylerin ya da grupların çıkarlarının gözetilip gözetilmediği incelenir. Diğer bir anlatımla bir kuralın Anayasa'ya aykırılık sorunu çözümlenirken kamu yararı konusunda Anayasa Mahkemesinin yapacağı inceleme, yalnızca kuralın kamu yararı amacıyla çıkarılıp çıkarılmadığının denetimiyle sınırlıdır.

176. Kural, rektör olarak atanmak için aranan en az üç yıl profesörlük yapmış olma şartını kaldırmakta böylece herhangi bir süre kaydı olmaksızın profesörlük yapanlar arasından atama yapılmasına imkân tanımaktadır.

177. 2547 sayılı Kanun'un 26. maddesinde profesörlüğe yükseltilerek atanma için aranan asgari şartlar doçentlik unvanını aldıktan sonra en az beş yıl süreyle, açık bulunan profesörlük kadrosu ile ilgili bilim alanında çalışmış olmak ve doçentlik unvanını aldıktan sonra, ilgili bilim alanında özgün yayınlar veya çalışmalar yapmış olmak şeklinde belirlenmiş; profesörlüğe yükseltilerek atama için aranan bu asgari şartların yanında üniversitelerin de, Yükseköğretim Kurulunun onayını almak suretiyle, münhasıran bilimsel kaliteyi artırmak amacına yönelik olarak, bilim disiplinleri arasındaki farklılıkları da gözönünde bulundurarak, objektif ve denetlenebilir nitelikte ek koşullar belirleyebilmeleri mümkün kılınmıştır.

178. Söz konusu şartların niteliği gözetildiğinde profesörlüğe yükseltilerek atanmış olmanın, burada geçen hizmet süresinden bağımsız olarak dahi, yükseköğretimle ilgili hizmet alanında belirli düzeyde bir akademik yeterlik ile mesleki liyakat ve tecrübeye işaret eden bir kariyer olduğu açıktır.

179. Bu itibarla rektör olarak atanmak için aranan şartlardan biri olan profesörlüğün, en az üç yıl yapılmış olması şartının kaldırılmasında hizmetin nitelik ve gereklerinin gözetilmesinden başka ve kamu yararı amacı dışında kişisel veya siyasi saiklerle hareket edildiği yolunda herhangi bir bulguya rastlanmadığından kuralın hukuk devleti ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

180. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

E. CBK'nın 3. Maddesinin Birinci Fıkrasının (b) Bendiyle (3) Numaralı CBK'nın 3. Maddesine Eklenen (7) Numaralı Fıkranın İncelenmesi

1. Genel Açıklama

181. (4) numaralı CBK'nın Kırkbirinci Bölümü'nde Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumunun (TÜBİTAK) kuruluş ve teşkilatı ile görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiş, bu kapsamda 582. maddesinin (1) numaralı fıkrasında Türkiye'nin rekabet gücünü ve refahını artırmak ve sürekli kılmak için toplumun her kesimi ve ilgili kurumlarla iş birliği içinde, ulusal öncelikler doğrultusunda bilim ve teknoloji politikaları

hakkında çalışmak, bunları gerçekleştirecek altyapının ve araçların oluşturulmasına katkı sağlamak, araştırma ve geliştirme faaliyetlerini özendirmek, desteklemek, koordine etmek, yürütmek, bilim ve teknoloji kültürünün geliştirilmesinde öncülük yapmak amacıyla kurulan TÜBİTAK'ın tüzel kişiliğe, idari ve mali özerkliğe sahip, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığıyla ilgili ve özel bütçeli bir kurum olduğu ifade edilmiştir.

182. Anılan CBK'nın 586. maddesinde yönetim kurulunun TÜBİTAK'ın en üst karar organı olduğu ve yedi üyeden oluştuğu belirtilmiş, 587. maddesinde ise Cumhurbaşkanı'nın belirleyeceği hedef, ilke ve politikalar doğrultusunda kurumun çalışma ilke, program ve öncelikli alanlarını belirlemek; araştırma merkezleri, enstitüler ve benzeri diğer birimler ile başkanlık birimlerini kurmak, kaldırmak ve kurum organizasyon şemasını onaylamak; kurumun yurt içinde ve yurt dışındaki ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlara mevzuat hükümleri çerçevesinde üye olması için karar almak yönetim kurulunun görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

183. TÜBİTAK'ın yönetim kurulu üyelerinin kurumda hiyerarşik bakımdan üst düzeyde ve ayrıca karar mercii olarak görev yaptıkları görülmektedir. Dolayısıyla bu kişilerin, görev-yetki ve sorumlulukları itibarıyla, TÜBİTAK'ın hizmet alanına ilişkin kamu politikalarının belirlenmesi ve uygulanmasında etkin bir otoriteye sahip oldukları şüphesizdir. Bu itibarla söz konusu yönetim kurulu üyelerinin üst kademe kamu yöneticisi niteliği taşıdığı anlaşılmıştır.

2. Anlam ve Kapsam

184. (3) numaralı CBK'nın 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasında CBK'ya ekli (II) Sayılı Cetvel'de yer alan kadro, pozisyon ve görevlere atanacaklarda aranan şartlar düzenlenmiş, bu kapsamda anılan fıkranın (c) bendinde *“Kamuda en az 5 yıllık hizmeti bulunmak.”* söz konusu şartlar arasında sayılmıştır.

185. Dava konusu kural TÜBİTAK'ın yönetim kurulu üyeliklerine yapılacak atamalarda (3) numaralı CBK'nın 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (c) bendinin uygulanmayacağını öngörmektedir. Bu itibarla kural uyarınca TÜBİTAK'ın yönetim kurulu üyeliklerine yapılacak atamalarda kamuda en az beş yıl hizmet yapmış olma şartı aranmayacaktır.

3. İptal Talebinin Gerekçesi

186. Dava dilekçesinde özetle; kuralın münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken konulara ilişkin olduğu, kamu hizmetine alınmada anayasal olarak dikkate alınması gereken “görevin gerektirdiği nitelikler” ile bağdaşmadığı belirtilerek Anayasa’nın 2., 70., 104., ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

4. Anayasa’ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

187. Dava dilekçesinde kuralın konu bakımından yetki yönünden Anayasa’nın 70. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK’ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

188. Anayasa’nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında “Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir.” denildiğinden kamu görevlilerinin niteliklerinin belirlenmesi Anayasa’nın münhasıran kanunla düzenlenmesini öngördüğü konulardandır.

189. Kural, bir kamu görevi olan TÜBİTAK yönetim kurulu üyeliğine atanma için aranan şartlara/niteliklere ilişkin olduğundan hem Anayasa’nın İkinci Kısımının Dördüncü Bölümü’nde yer alan kamu hizmetlerine girme hakkının uygulanmasına dair, hem de Anayasa’nın 128. maddesinin ikinci fıkrası bağlamında münhasıran kanunla yapılması gereken bir düzenleme niteliği taşımaktadır.

190. CBK’nın 3. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendiyle (3) numaralı CBK’nın 3. maddesinin (5) numaralı fıkrasında yer alan “...en az üç yıl...” ibaresinin madde metninden çıkarılmasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler mahiyetine uygun olduğu ölçüde dava konusu kural için de geçerlidir.

191. Bu itibarla üst kademe kamu yöneticiliği görevlerinden olan TÜBİTAK yönetim kurulu üyeliğine atanma şartlarına/niteliklerine dair

düzenleme getiren kuralın yürütme yetkisine ilişkin olduğu açık olup Anayasa'nın 104. maddesinin dokuzuncu fıkrasıyla bağlantılı olarak anılan maddenin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı bir yönü de bulunmamaktadır.

192. Kuralla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

193. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

194. Kural uyarınca TÜBİTAK'ın yönetim kurulu üyeliklerine yapılacak atamalarda kamuda en az beş yıl hizmet yapmış olma şartı aranmamasının sadece kamu kesiminde değil özel sektörde de bilim ve teknoloji alanındaki başarılı çalışmalarıyla ön plana çıkmış kişilerin hizmetinden yararlanılmasına imkân sağlayabileceği gözetildiğinde kuralın kamu yararı amacı dışında bir amaçla ihdas edildiği söylenemez. Bu itibarla kuralın hukuk devleti ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

195. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

F. CBK'nın 3. Maddesinin Birinci Fıkrasının (c) Bendiyle (3) Numaralı CBK'nın 6. Maddesine (5) Numaralı Fıkrasından Sonra Gelmek Üzere Eklenen (6) Numaralı Fıkranın İncelenmesi

196. (3) numaralı CBK'nın 6. maddesinin dava konusu (6) numaralı fıkrası 17/9/2020 tarihli ve (67) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 6. maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.

197. Açıklanan nedenle konusu kalmayan fıkraya ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

G. CBK'nın 4. Maddesinin Birinci Fıkrasının (b) Bendiyle (4) Numaralı CBK'nın Onbeşinci Bölümü'ne Eklenen Geçici 1. Maddenin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

198. (4) numaralı CBK'nın Onbeşinci Bölümü'nde helal uygunluk değerlendirme kuruluşlarını akredite etmek, bu kuruluşların ulusal veya uluslararası standartlara göre faaliyette bulunmalarını ve bu suretle düzenledikleri belgelerin ulusal ve uluslararası alanda kabulünü temin etmek üzere kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip, özel bütçeli Helal Akreditasyon Kurumunun (HAK) kuruluş, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin esaslar düzenlenmiştir.

199. Anılan Bölüm'de yer alan dava konusu geçici 1. maddede hâlihazırda devletin merkez teşkilatına ait uzman unvanlı kadrolarda görev yapanların helal akreditasyon uzmanı olarak atanmasına imkân tanınmış ve söz konusu kadroya atanmak için aranan nitelikler ile atama usul ve esasları düzenlenmiş olup bu kapsamda anılan maddede; en az dört yıllık lisans eğitimi veren yükseköğretim kurumlarını bitirerek mesleğe özel yarışma sınavı ile giren ve belirli süreli meslek içi eğitimden sonra özel bir yeterlik sınavı sonunda 657 sayılı Kanun'un 152. maddesinin "II- Tazminatlar" kısmının "A- Özel Hizmet Tazminatı" bölümünün (ğ) bendinde yer alanlardan merkez teşkilatına ait uzman unvanlı kadrolara atanmış olanların İngilizce, Fransızca, Almanca veya Arapça dillerinin birinden yabancı dil bilgisi seviye tespit sınavından en az (B) seviyesinde belgeye veya dil yeterliği bakımından buna denkliği kabul edilen ve uluslararası geçerliliği bulunan belgeye sahip olmaları kaydıyla, yönetim kurulunun teşekkül ettiği tarihten itibaren altı ay içerisinde yönetim kurulunun teklifi ve bakan onayı ile hâlen bulundukları kadro dereceleriyle birlikte helal akreditasyon uzmanı olarak atanabilecekleri, bu madde uyarınca atanacakların sayısının onu geçemeyeceği hükme bağlanmıştır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

200. Dava dilekçesinde özetle; kuralın CBK ile düzenlenemeyecek konulara ilişkin olduğu belirtilerek Anayasa'nın 6., 7., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Maddenin Birinci Cümlesinin *“En az dört yıllık lisans eğitimi veren yükseköğretim kurumlarını bitirerek mesleğe özel yarışma sınavı ile giren ve belirli süreli meslek içi eğitimden sonra özel bir yeterlik sınavı sonunda 657 sayılı Kanunun 152 nci maddesinin “II- Tazminatlar” kısmının “A- Özel Hizmet Tazminatı” bölümünün (ğ) bendinde yer alanlardan merkez teşkilatına ait uzman unvanlı kadrolara atanmış olanlar İngilizce, Fransızca, Almanca veya Arapça dillerinin birinden Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından en az (B) seviyesinde belgeye veya dil yeterliği bakımından buna denkliği kabul edilen ve uluslararası geçerliliği bulunan belgeye sahip olmaları kaydıyla,...” Bölümü*

201. Dava dilekçesinde kuralın konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 6., 7. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

202. Kural en az dört yıllık lisans eğitimi veren yükseköğretim kurumlarını bitirerek mesleğe özel yarışma sınavı ile giren ve belirli süreli meslek içi eğitimden sonra özel bir yeterlik sınavı sonunda 657 sayılı Kanun'un 152. maddesinin *“II- Tazminatlar”* kısmının *“A- Özel Hizmet Tazminatı”* bölümünün (ğ) bendinde yer alanlardan merkez teşkilatına ait uzman unvanlı kadrolara atanmış olanların İngilizce, Fransızca, Almanca veya Arapça dillerinin birinden yabancı dil bilgisi seviye tespit sınavından en az (B) seviyesinde belgeye veya dil yeterliği bakımından buna denkliği kabul edilen ve uluslararası geçerliliği bulunan belgeye sahip olmaları kaydıyla helal akreditasyon uzmanı olarak atanabilmelerini öngörmektedir.

203. Anayasa'nın 128. maddesinde devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerin, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görüleceği ifade edilmiş; memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği belirtilmiştir.

204. (4) numaralı CBK'nın 183. maddesinin (1) numaralı fıkrasında helal akreditasyon uzmanlarının 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesine göre istihdam edilecekleri öngörülmüş olup bu itibarla anılan personelin genel idari esaslara göre yürütülen kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri yerine getirdikleri, dolayısıyla Anayasa'nın 128. maddesi anlamında *kamu görevlisi* sıfatına sahip bulundukları hususunda tereddüt bulunmamaktadır.

205. Anayasa'nın 128. maddesine göre memurlar ve diğer kamu görevlilerinin atanmalarının kanunla düzenlenmesi gerekmekte olup kuralla helal akreditasyon uzmanı kadrosuna atanabilme şartlarına yönelik bir düzenleme öngörülmektedir.

206. Bu itibarla Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuda düzenleme yapan kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı olduğu anlaşılmaktadır.

207. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, ikinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

b. Maddenin Birinci Cümlesinin Kalan Kısmı ile İkinci Cümlesi

208. (4) numaralı CBK'nın Onbeşinci Bölümü'ne eklenen geçici 1. maddenin birinci cümlesinin *"En az dört yıllık lisans eğitimi veren yükseköğretim kurumlarını bitirerek mesleğe özel yarışma sınavı ile giren ve belirli süreli meslek içi eğitimden sonra özel bir yeterlik sınavı sonunda 657 sayılı Kanunun 152 nci maddesinin "II- Tazminatlar" kısmının "A- Özel Hizmet Tazminatı" bölümünün (ğ) bendinde yer alanlardan merkez teşkilatına ait uzman unvanlı kadrolara atanmış olanlar İngilizce, Fransızca, Almanca veya Arapça dillerinin birinden Yabancı Dil*

Bilgisi Seviye Tespit Sınavından en az (B) seviyesinde belgeye veya dil yeterliği bakımından buna denkliği kabul edilen ve uluslararası geçerliliği bulunan belgeye sahip olmaları kaydıyla,..." bölümünün iptali nedeniyle anılan cümlelerin kalan kısmı ile maddenin ikinci cümlesinin uygulanma imkânı kalmamıştır. Bu nedenle maddenin birinci cümlesinin kalan kısmı ile ikinci cümlesi 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve bu kurallar yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir.

IV. İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

209. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

210. (17) numaralı CBK'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendiyle (4) numaralı CBK'nın Onbeşinci Bölümü'ne eklenen geçici 1. maddenin birinci cümlesinin *"En az dört yıllık lisans eğitimi veren yükseköğretim kurumlarını bitirerek mesleğe özel yarışma sınavı ile giren ve belirli süreli meslek içi eğitimden sonra özel bir yeterlik sınavı sonunda 657 sayılı Kanunun 152 nci maddesinin "II-Tazminatlar" kısmının "A- Özel Hizmet Tazminatı" bölümünün (ğ) bendinde yer alanlardan merkez teşkilatına ait uzman unvanlı kadrolara atanmış olanlar İngilizce, Fransızca, Almanca veya Arapça dillerinin birinden Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından en az (B) seviyesinde belgeye veya dil yeterliği bakımından buna denkliği kabul edilen ve uluslararası geçerliliği bulunan belgeye sahip olmaları kaydıyla,..."* bölümünün iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan birinci cümlelerin kalan kısmının ve maddenin ikinci cümlesinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

V. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

211. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında *"Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede*

yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.” denilmekte, 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanmak suretiyle Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete’de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırılabileceği belirtilmektedir.

212. (17) numaralı CBK’nın;

- 1. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendiyle (1) numaralı CBK’nın başlığı ile birlikte değiştirilen 263. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde yer alan “...*kayıtlarını tutmak*,...” ibareleri ile (f), (g), (ğ) bentlerinin,

- 1. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendiyle (1) numaralı CBK’nın başlığı ile birlikte değiştirilen 263. maddesinin (2) numaralı fıkrasının “*Bu maddede belirtilen dernek ve kuruluşlar ve bunların üyelerinin kaydedileceği kütüğün şekli, düzenleme ve kayıt esasları ile...*” bölümünün,

- 1. maddesinin birinci fıkrasının (g) bendiyle (1) numaralı CBK’nın 504. maddesine eklenen (4) numaralı fıkranın birinci cümlesinin,

- 4. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendiyle (4) numaralı CBK’nın Onbeşinci Bölümü’ne eklenen geçici 1. maddenin,

iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu kurallara ilişkin iptal hükümlerinin kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VI. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

213. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralların uygulanması hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

12/9/2018 tarihli ve (17) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. 1. 1. maddesinin birinci fıkrasının;

a. (c) bendiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 263. maddesinin;

i. (1) numaralı fıkrasının;

(1). (a) ve (b) bentlerinde yer alan "...kayıtlarını tutmak,..." ibarelerine,

(2). (f), (g) ve (ę) bentlerine,

ii. (2) numaralı fıkrasının "Bu maddede belirtilen dernek ve kuruluşlar ve bunların üyelerinin kaydedileceği kütüğün şekli, düzenleme ve kayıt esasları ile..." bölümüne,

b. (g) bendiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 504. maddesine eklenen (4) numaralı fıkranın birinci cümlesine,

2. 4. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendiyle 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin Onbeşinci Bölümü'ne eklenen geçici 1. maddeye,

yönelik iptal hükümlerinin yürürlüğe girmelerinin ertelenmeleri nedeniyle bu maddeye, cümleye, bentlere, bölüme ve ibarelere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

B. 1. 1. maddesinin birinci fıkrasının;

a. (c) bendiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 263. maddesinin;

i. (1) numaralı fıkrasının;

(1). Bentleri bağlayan hükmü ile (a) ve (b) bentlerinin “...kayıtlarını tutmak,...” ibareleri dışında kalan kısımlarına,

(2). (c), (ç), (d), (e), (h) ve (i) bentlerine,

ii. (2) numaralı fıkrasının “Bu maddede belirtilen dernek ve kuruluşlar ve bunların üyelerinin kaydedileceği kütüğün şekli, düzenleme ve kayıt esasları ile...” bölümü dışında kalan kısmına,

b. (d) bendiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin Altıncı Kısım’ının Sekizinci Bölümü’ne (20/4/2021 tarihli ve (73) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 25. maddesiyle eklenen Üçüncü Bölüm nedeniyle Dokuzuncu Bölüm şeklinde teselsül ettirilmiştir) eklenen geçici 1. maddenin (2) numaralı fıkrasının “Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte İl Dernekler Müdürü kadrosunda bulunanların görevleri sona erer...” bölümüne,

2. 3. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (3) numaralı Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usûllerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin;

a. 3. maddesinin (5) numaralı fıkrasında yer alan “...en az üç yıl...” ibaresinin madde metninden çıkarılmasına,

b. 3. maddesine eklenen (7) numaralı fıkra,

yönelik iptal talepleri 29/12/2022 tarihli ve E.2018/149, K.2022/163 sayılı kararla reddedildiğinden, bu fıkra, bentlere, kısımlara, bölüme ve ibare değişikliğine ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

C. 3. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendiyle (3) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 6. maddesine (5) numaralı fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen (6) numaralı fıkra hakkında 29/12/2022 tarihli ve E.2018/149, K.2022/163 sayılı kararla karar verilmesine yer olmadığına karar verildiğinden bu fıkra ile ilişkin yürürlüğün durdurulması talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

29/12/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VII. HÜKÜM

12/9/2018 tarihli ve (17) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. 1. maddesinin birinci fıkrasının;

1. (c) bendiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 263. maddesinin;

a. (1) numaralı fıkrasının;

i. Bentleri bağlayan hükmünün konu bakımından yetki ve içeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

ii. (a) ve (b) bentlerinin;

(1). "...kayıtlarını tutmak,..." ibarelerinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE, Muhterem İNCE'nin karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA, iptal hükümlerinin Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

(2). "...kayıtlarını tutmak,..." ibarelerinin dışında kalan kısımlarının konu bakımından yetki ve içerikleri itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

iii. (c), (ç), (d) ve (e) bentlerinin konu bakımından yetki ve içerikleri itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

iv. (f) bendinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, İrfan FİDAN ile Muhterem İNCE'nin karşıoyları ve

OYÇOKLUĞUYLA, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

v. (g) ve (ğ) bentlerinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE, Muhterem İNCE'nin karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA, iptal hükümlerinin Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

vi. (h) ve (ı) bentlerinin konu bakımından yetki ve içerikleri itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. (2) numaralı fıkrasının;

i. *"Bu maddede belirtilen dernek ve kuruluşlar ve bunların üyelerinin kaydedileceği kütüğün şekli, düzenleme ve kayıt esasları ile..."* bölümünün konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Muhterem İNCE'nin karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

ii. Kalan kısmının konu bakımından yetki ve içeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (d) bendiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin Altıncı Kısım'ının Sekizinci Bölümü'ne (20/4/2021 tarihli ve (73) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 25. maddesiyle eklenen Üçüncü Bölüm nedeniyle Dokuzuncu Bölüm şeklinde teselsül ettirilmiştir) eklenen geçici 1. maddenin (2) numaralı fıkrasının *"Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte İl Dernekler Müdürü kadrosunda bulunanların görevleri sona erer..."* bölümünün,

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN,

Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

3. (g) bendiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 504. maddesine eklenen (4) numaralı fıkranın birinci cümlesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

B. 3. maddesinin birinci fıkrasının;

1. (b) bendiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (3) numaralı Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usûllerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

a. 3. maddesinin (5) numaralı fıkrasında yer alan "...en az üç yıl..." ibaresinin madde metninden çıkarılmasının;

i. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Selahaddin MENTEŞ'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

ii. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. 3. maddesine eklenen (7) numaralı fıkranın konu bakımından yetki ve içeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (c) bendiyle (3) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 6. maddesine (5) numaralı fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen (6) numaralı fıkra hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

C. 4. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendiyle 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı,

İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin Onbeşinci Bölümü'ne eklenen geçici 1. maddenin;

1. “En az dört yıllık lisans eğitimi veren yükseköğretim kurumlarını bitirerek mesleğe özel yarışma sınavı ile giren ve belirli süreli meslek içi eğitimden sonra özel bir yeterlik sınavı sonunda 657 sayılı Kanunun 152 nci maddesinin “II-Tazminatlar” kısmının “A- Özel Hizmet Tazminatı” bölümünün (ğ) bendinde yer alanlardan merkez teşkilatına ait uzman unvanlı kadrolara atanmış olanlar İngilizce, Fransızca, Almanca veya Arapça dillerinin birinden Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından en az (B) seviyesinde belgeye veya dil yeterliği bakımından buna denkliği kabul edilen ve uluslararası geçerliliği bulunan belgeye sahip olmaları kaydıyla,...” bölümünün konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. Kalan kısmının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

29/12/2022 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğu (17) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (CBK); (a) 1. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendiyle (1) numaralı CBK'nın sekizinci bölümüne eklenen geçici 1. maddenin (2) numaralı fıkrasının ilgili bölümünün ve (b) 3. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendiyle (3) numaralı CBK'nın 3. maddesinin (5) numaralı fıkrasında yer alan "...en az üç yıl..." ibaresinin madde metninden çıkarılmasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına karar vermiştir.

A. İl Dernekler Müdürü Kadrosunda Bulunanların Görevlerinin Sona Ermesi

2. Dava konusu kurala göre, "Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte İl Dernekler Müdürü kadrosunda bulunanların görevleri sona erer."

3. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde Anayasa'nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel

haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin CBK'yla düzenlenemeyeceği belirtilmiştir. Aynı fıkranın üçüncü cümlesi uyarınca Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda, dördüncü cümlesine göre de kanunda açıkça düzenlenen konularda CBK çıkarılamaz.

4. Anayasa Mahkemesi kararlarında da belirtildiği üzere bir kamu görevlisinin görevine kanunla son verme işlemi, Anayasa'nın 36. maddesinde güvenceye alınan mahkemeye erişim hakkına yönelik bir sınırlandırma mahiyetindedir. Bu durum CBK ile göreve son verme işlemi için de geçerlidir. Dolayısıyla Anayasa'nın "*yasak alan*" olarak öngördüğü bir hakkın CBK ile sınırlandırılması 104. maddenin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesiyle bağdaşmaz.

5. Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca kamu görevlilerinin *atanmalarına* ve diğer özlük işlerine ilişkin usul ve esaslar kanunla düzenlenir. Göreve son verme de atamayla ve özlük işleriyle doğrudan ilgili olduğundan kanunla düzenlenmesi gereken bir konudur. Diğer taraftan, Anayasa Mahkemesinin kararlarında kamu görevine son verme işleminin kural olarak bireysel işlemle yapılması gerektiği, ancak hukuki ve fiili zorunluluğun bulunduğu durumlarda istisnai olarak kanunla da göreve son verilme yoluna gidilebileceği belirtilmektedir (AYM, E.2014/57, K.2014/81, 10/4/2014; AYM, E.2016/144, K.2020/75, 10/12/2020, § 193).

6. Dava konusu CBK kuralı, İçişleri Bakanlığının teşkilat yapısında yapılan değişikliğin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu değişiklikte Dernekler Dairesi Başkanlığının yerine Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü kurulmuş, bu kapsamda taşra teşkilatında yer alan "*İl Dernekler Müdürü*" kadroları iptal edilerek "*İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürü*" kadroları ihdas edilmiştir. Dolayısıyla, kuralla gerçekleştirilen "*göreve son verme*" işlemi yapısal değişiklikten kaynaklanan hukuki ve fiili zorunluluğun sonucu olarak kabul edilebilirse de, bunun CBK ile değil kanunla yapılması gerekirdi. Ayrıca, bu işlem Anayasa'nın 106. maddesinin son fıkrasında CBK ile düzenlenmesi öngörülen bakanlıkların *merkez ve taşra teşkilatının kurulmasının* zorunlu sonucu olarak da kabul edilemez. Bu itibarla kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

7. Öte yandan, kadrosu kaldırılan kamu görevlilerinin durumu 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun "*Kadroları kaldırılan devlet memurları*"

başlıklı 91. maddesinde ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin (KHK) “*Kadro ve pozisyonları kaldırılan personel*” başlıklı ek 33. maddesinde tüm yönleriyle açıkça düzenlenmiştir. Dolayısıyla dava konusu CBK kuralı olmasaydı, 657 sayılı Kanun’un 91. maddesi veya “*kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlarında gerçekleştirilen düzenlemelerin zorunlu kıldığı hallerde*” kadrosu kaldırılanların durumunu düzenleyen 375 sayılı KHK’nın ek 33. maddesi uygulanacaktı. Kural, söz konusu kanun ve KHK hükümlerine atıftan ibaret olmadığı için tek başına ayakta kalabilme özelliğini haizdir. Bu sebeple, açıkça kanunla düzenlenen bir konuda çıkarılmış olan CBK kuralı Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesine de aykırıdır.

B. Rektör Atamasında “en az üç yıl” Görev Şartının Kaldırılması

8. Dava konusu kural, rektör atanabilmek için “en az üç yıl” profesörlük yapmış olma şartını kaldırmaktadır.

9. Çoğunluk, rektörün Anayasa’nın 104. maddesinin dokuzuncu fıkrası kapsamında “*üst kademe yönetici*” olduğu, dolayısıyla atamaya ilişkin hususların CBK ile düzenlenmesinin Anayasa’ya aykırı olmadığı sonucuna ulaşmıştır (§ 168). Rektörün üst kademe kamu yöneticisi olduğu görüşüne katılmakla birlikte, atama şartlarının CBK ile düzenlenebileceği görüşünü paylaşmak mümkün olmamıştır.

10. Anayasa’nın 128. maddesi uyarınca kamu görevlilerinin atanmalarına ilişkin usul ve esaslar *kanunla* düzenlenir. Anayasa koyucu üst kademe yöneticilerin atanmaları hususunda ise genel ve özel hükümler ihdas etmiştir. Anayasa’nın 104. maddesinin dokuzuncu fıkrasına göre üst kademe kamu yöneticilerinin atanmaları ve görevden alınmaları yetkisi Cumhurbaşkanına aittir ve bu yöneticilerin atanmalarına ilişkin usul ve esaslar CBK ile düzenlenir. Bu hüküm, Anayasa’nın 128. maddesinin istisnası mahiyetindedir. Dolayısıyla üst düzey yöneticilerin atanmalarına ilişkin usul ve esaslar *kural olarak* CBK ile düzenlenir.

11. Bununla birlikte, konu bakımından yetki yönünden anayasallık denetimi yapılırken üst düzey yöneticilerin başka organlar tarafından atanmasını ve bu kapsamda atanmaya ilişkin usul ve esasların kanunla düzenlenmesini öngören özel anayasal hükümlerin de dikkate alınması gerekmektedir. Anayasa *genel* olarak üst kademe yöneticilerin atanması

ve buna ilişkin usul ve esasların belirlenmesi yetkisini Cumhurbaşkanına vermekle birlikte, bunun istisnalarını oluşturan özel düzenlemelere de yer vermiştir. Anayasa'nın 130. maddesi de bu özel düzenlemelerden biridir. 130. maddenin dokuzuncu fıkrasına göre “*Kanunun belirlediği usul ve esaslara göre; rektörler Cumhurbaşkanınca, dekanlar ise Yükseköğretim Kurulunca seçilir ve atanır*”. Bu anayasal hüküm rektörlerin Cumhurbaşkanı, dekanların ise Yükseköğretim Kurulu tarafından atanmasını, daha önemlisi bunların atanmasına ilişkin usul ve esasların *kanunla* düzenlenmesini öngörmektedir.

12. Elbette dekanların üst kademe yönetici olup olmadığı özerk yorum kapsamında tartışılabilir. Ancak 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 6. maddesinde “*dekan*” Anayasa Mahkemesine seçilebilecek “*üst kademe yöneticileri*” arasında sayılmıştır. Bu durumda dekanların ve rektörlerin atanmalarına ilişkin usul ve esasların Anayasa'nın 130. maddesi uyarınca münhasıran *kanunla* düzenlenmesi gerekmektedir. Zira bu madde Anayasa'nın 104. maddesinin dokuzuncu fıkrası karşısında üst kademe yöneticilerin atanmaları bakımından *özel* bir düzenleme mahiyetindedir.

13. Anayasa koyucu rektörlerin atanmalarına ilişkin esasların da CBK ile düzenlenmesini murat etmiş olsaydı bunu açıkça yapabilirdi. Nitekim 2017 anayasa değişikliği sırasında Devlet Denetleme Kurulu (DDK) ve Milli Güvenlik Kurulunun (MGK) düzenlendiği anayasal hükümlerde bu yönde değişiklikler yapılmıştır. Anayasa'nın 108. maddesinde DDK'nın başkan ve üyelerinin Cumhurbaşkanınca atanması yanında, üyelerin özlük işlerinin de CBK ile düzenlenmesi öngörülmüştür. Aynı şekilde Anayasa'nın 118. maddesinin son fıkrasında MGK genel sekreterliğinin teşkilatı ve görevlerinin CBK ile düzenleneceği belirtilmiştir.

14. Bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere, anayasa koyucu üniversitelerin özerk statüsünü dikkate alarak yönetim ve denetim organlarının oluşum ve işleyişinden devletin sağladığı mali kaynakların kullanılmasına kadar hemen her konunun *kanunla* düzenlenmesini öngörmüştür. Anayasa üniversite özerkliğini korumaya yönelik temel ilke ve esasları belirlemiş, bilhassa yürütmenin bu özerkliğe zarar vermesini önlemek amacıyla da bazı hususların düzenlenmesini *kanun koyucuya* bırakmıştır.

15. Üniversitelerin en üst düzey yöneticileri olan ve üniversite tüzel kişiliğini temsil eden rektörlerin atanma şartları da bu kapsamda kanunla

düzenlenmesi gereken bir konudur. Esasen bu durum Anayasa'nın 130. maddesi uyarınca, *"kamu tüzel kişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip"* olan üniversitelerin kanunla kurulma zorunluluğunun da bir gereğidir. Kanunla kurulma, üniversitelerin organlarına atanma şartlarının da kanunla düzenlenmesini gerektirmektedir. Bu itibarla, dava konusu CBK kuralı Anayasa'nın münhasıran kanunla düzenlenmesini öngördüğü bir konuyu düzenlediği için 104. maddenin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

16. Öte yandan, dava konusu kural rektör seçilebilmek için en az üç yıl profesörlük yapmış olma şartının kaldırılması nedeniyle kamu görevlisi olmayan profesörlerin de dışarıdan rektör olarak atanmasının yolunu açmıştır. Dolayısıyla kural, Anayasa'nın 70. maddesinde güvence altına alınan kamu hizmetine girme hakkına yönelik bir düzenleme yapmaktadır. Bu nedenle de Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır.

17. İptali istenen CBK kuralı kanunda açıkça düzenlenen konuda yapılan bir CBK düzenlemesi mahiyetindedir. Rektörlerin atanmasına ilişkin hükümler 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 13. maddesinde düzenlenmiş durumdadır. Çoğunluğa göre 2547 sayılı Kanun'un 13. maddesinde yer alan rektör atanacaklarda aranacak *niteliklere* ilişkin düzenlemeler 703 sayılı KHK'nın 135. maddesiyle 9/7/2018 tarihi itibarıyla yürürlükten kaldırıldığı için konuya ilişkin herhangi bir kanuni düzenleme bulunmamaktadır (§ 171).

18. Bu görüşün isabetli olmadığını açıklamak için 2547 sayılı Kanun'un 13. maddesindeki değişiklik sürecine kısaca değinmek gerekecektir. *"Rektör"* başlıklı 13. maddenin *"Atanması"* alt başlıklı (a) fıkrasının birinci paragrafının birinci cümlesinin ilk halinde rektörün Yükseköğretim Kurulunun (YÖK) önereceği yüksek öğretimden sonra en az onbeş yıl başarılı hizmet vermiş tercihen devlet hizmetinde bulunmuş ikisi üniversitelerde görevli profesörlerden olmak üzere dört kişi arasından Devlet Başkanınca atanması öngörülmekteydi. Bu hüküm muhtelif zamanlarda yasal değişikliğe uğramış, bu kapsamda en son 1/2/2018 tarihli ve 7070 sayılı Kanun'un 69. maddesiyle yapılan değişiklikle rektörlerin YÖK tarafından önerilecek, profesör olarak *en az üç yıl görev yapmış* üç aday arasından Cumhurbaşkanınca atanacağı belirtilmiştir. Bilahare 28/6/2018 tarihli ve 5772 sayılı Kanun'un 2. maddesiyle

de rektörlerin profesör akademik unvanına sahip kişiler arasından üniversite öğretim üyeleri tarafından seçilecek adaylar arasından Cumhurbaşkanınca atanacağı belirtilmiştir.

19. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçişle birlikte 9/7/2018 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan 703 sayılı KHK'nın 135. maddesiyle yapılan değişiklik sonucunda 2547 sayılı Kanun'un 13. maddesinin (a) fıkrasının birinci paragrafının birinci cümlesi "*Devlet ve vakıf üniversitelerine rektör, Cumhurbaşkanınca atanır*" şeklini almıştır. Bu değişiklikten sonra rektörlerin atanmaları için -yaş haddine ilişkin düzenleme hariç- 2547 sayılı Kanun'da "*en az üç yıl görev yapma*" dahil herhangi bir şart kalmamıştır.

20. Diğer yandan, 15/7/2018 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan (4) numaralı CBK'nın 800. maddesiyle, (3) numaralı CBK'nın 3. maddesine (5) numaralı fıkra eklenerek "*Rektörler, en az üç yıl profesörlük yapanlar arasından atanır.*" şeklini almıştır. 12/9/2018 tarihli dava konusu CBK kuralı ise *en az üç yıl* ibaresini metinden çıkarmak suretiyle rektörlerin profesörlük yapanlar arasından atanmasını öngörmüştür.

21. Bu durumda rektörlerin atanmasına yönelik olarak bir yanda "*profesörlük*" şartı aramayan 2547 sayılı Kanun'un 13. maddesinin (a) fıkrasının birinci paragrafının birinci cümlesi, diğer yanda da iptali istenen CBK kuralı ile değiştirilen ve "*profesörlük*" şartı arayan (3) numaralı CBK'nın 3. maddesinin (5) numaralı fıkrası bulunmaktadır. 2547 sayılı Kanun'un 13. maddesinde atanmaya ilişkin olarak yaş dışında bir şarta yer verilmemiş olması, rektör atama konusunun kanunda düzenlenmediği anlamına gelmez. Dahası bu durum, kanun hükmünün bu haliyle uygulan(a)mayacağı anlamına da gelmemektedir. Şayet CBK kuralları olmasaydı rektörlerin atanmasına ilişkin olarak 2547 sayılı Kanun'un 13. maddesi uygulanabilecek, Cumhurbaşkanı profesörlük yapan veya yapmayanlar arasından rektör atayabilecekti.

22. Esasen dava konusu CBK bir anlamda kanunla öngörülen atama şartlarında değişiklik yapmak suretiyle, kanunla düzenlenmiş bir konuda CBK ile yeni bir kural ihdas etmiştir. Kuşkusuz rektör atanmasına ilişkin esaslarda zamanla değişiklik yapılabilir. Ancak bu değişikliğin başta üniversitelerin bilimsel özerkliği olmak üzere, Anayasa'nın 130. maddesinde güvence altına alınmış olan ilke ve esaslara aykırı olmamak şartıyla ancak kanunla yapılması mümkündür. Bu nedenle, dava konusu CBK kuralı

Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesine de aykırıdır.

23. Yukarıda (A) ve (B) başlıkları altında açıklanan gerekçelerle dava konusu kuralların konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğunu düşündüğümden aksi yöndeki çoğunluk kararına katılmıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

A. 17 Numaralı CBK'nın 1. Maddesiyle 1 Numaralı CBK'nın Sekizinci Bölümüne Eklenen Geçici 1. Maddenin 2 Numaralı Fıkrasının "Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte İl Dernekler Müdürü kadrosunda bulunanların görevleri sona erer" Bölümü

1. Anayasa Mahkemesi CBK kurallarının denetiminde incelemeyi öncelikle Anayasa'nın CBK düzenlenebilmesi için verdiği yetki (konu) yönünden yapmaktadır. Bu yönden yapılan incelemede Anayasaya aykırılık tespit edilemediğinde içerik yönünden Anayasaya aykırılık olup olmadığı incelenmektedir. Başka deyişle yasama yetkisine ilişkin asli ve genel düzenleme yetkisine karşın Anayasada 104. maddenin 17. fıkrasının ilk cümlesi uyarınca istisna olarak "yürütme yetkisine ilişkin konular" ile sınırlı şekilde CBK çıkarma yetkisi tanınmıştır. Bu istisnai fakat asli nitelikli yetki ayrıca Anayasanın 106/son maddesinde olduğu gibi diğer bazı konuları da kapsamaktadır. Öte yandan Anayasanın 104. maddesinin 17. fıkrasında CBK kurallarının ihdası yönünden genel ve temel hükümler öngörülmüştür. Anılan fıkarda belirtilen bu hükümler tüm CBK'lar yönünden uyulması gereken ilkeleri ifade etmektedir. Bununla birlikte Anayasada CBK çıkarılması öngörülen özel CBK alanları da söz konusu olduğundan, 104/17. maddedeki temel hükümlerin uygulama alanının, somut olaya göre ilgili hükümlerin birlikte değerlendirilerek belirlenmesi gerekmektedir.

2. İncelenen kuralda kadrosu kaldırılan bir kısım kamu görevlisinin görevlerinin CBK hükmü ile sona erdirildiği görülmektedir. Anayasanın 128. maddesi uyarınca kamu görevlilerinin atanmaları, görev ve yetkilerinin

kanunla düzenleneceği belirtilmektedir. Herşeyden önce belirtilmelidir ki Anayasada öngörülen kanunla düzenleme zorunluluğu kanunla bireysel işlem kurma yetkisi anlamına gelmemektedir. Anayasa uyarınca kanun atama ve görevlendirme ya da görevden almayla ilgili kuralları koyma, bu yetkiyi kullanacak olanları belirleme gibi usul ve esaslara ilişkin çerçeveyi belirlemelidir. Bireysel işlem tesisi ise kanunla yetki verilen idari merciler tarafından kullanılır. Anayasada CBK'ya verilen yetki ise 106/son maddede bir bakanlık veya taşra teşkilatının kurulmasının, genel olarak bunların görev ve yetkilerinin ve teşkilat yapısının belirlenmesinden ibarettir. Başka deyişle Anayasa'da CBK'ya verilen yetki yine diğer anayasal hükümlerde kanunla düzenlenmesi öngörülen alanlarla sınırlanmıştır. Nitekim CBK yetkisini sınırlayan kurallar 104. maddenin 17. fıkrasında ifade edilmektedir. Öte yandan kadrosu kaldırılanların görevlerine son verilmesi işlemi teşkilat kurmanın zorunlu bir sonucu da değildir.

3. Diğer taraftan 657 sayılı DMK'nın 33. maddesinde kadrosu kaldırılan memurların durumu, 375 sayılı KHK'nın ek 33. maddesinde ise CBK ile kadro veya pozisyonları kaldırılan personelin durumu düzenlenmektedir. Başka deyişle incelenen kuralla hem münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuda, hem de daha önce kanunda düzenlenen bir konuda CBK ile düzenleme yapılarak Anayasanın 104. maddesinin 17. fıkrasının 3. ve 4. cümlelerine aykırılık oluşturulduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kural konu bakımından Anayasaya aykırı görülerek iptal edilmelidir.

B. 17 Numaralı CBK'nın 3. Maddesiyle 3 Numaralı CBK'nın 3. Maddesinin 5 Numaralı Fıkrasında Rektörlerin Atanmasıyla İlgili Olarak Yer Alan "üç yıl" İbaresinin Madde Metninden Çıkarılması

4. Anayasanın 104/9. maddesinde üst kademe yöneticilerini atama, görevden alma ile buna ilişkin usul ve esasların Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenleneceği belirtilmektedir. Bu yetki uyarınca CBK ile üst kademe yöneticilerinin atanması ve görevden alınmasıyla ilgili kriterler, usul ve esaslar belirlenecektir. Bununla birlikte Anayasada CBK'ya verilen yetkinin sınırsız olmadığı, sınırın yine Anayasadaki diğer hükümler gözetilerek belirlenmesi gerektiği açıktır. Nitekim Anayasanın 130/6. maddesi uyarınca rektörleri atama yetkisi Cumhurbaşkanına verilmiş ise de bu atama yetkisinin kanunda belirlenen usul ve esaslara tabi olduğu da ifade edilmiştir. Anayasanın 130. maddesinde üniversitelerin Devletin gözetim ve denetimine tabi olmakla birlikte bilimsel özerkliğe sahip olduğu belirtilmiştir. Üniversitelerin bilimsel özerkliğinin korunması, belli ölçüde idari özerkliği de

gerektirmektedir. Nitekim aynı maddenin onuncu fıkrasında üniversitelerin yönetim ve denetim organları ile öğretim elemanlarının genel yönetim birimlerine karşı bağımsız kılındığı görülmektedir.

5. Üniversitelerin özerk niteliğinin ve rektörlerin atanmasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesine özgü bir düzenleme olan Anayasanın 130. maddesi karşısında CBK ile rektörlerin atanmasına ilişkin niteliklerin düzenlenemeyeceği anlaşılmaktadır. Bu nedenle incelenen kuralın konu bakımından yetki yönüyle Anayasaya (104/17-3.c.) aykırı olduğu ve iptal edilmesi gerektiği görüşündeyim.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

A) “Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte İl Dernekler Müdürü kadrosunda bulunanların görevleri sona erer...” kuralı yönünden

1. Kuralda bahsi geçen kişilerin görevlerine son verilmesi işleminin Anayasa’nın 128. maddesi gereğince kanun yoluyla gerçekleştirilmesi gerekirdi. Dolayısıyla kural, konu yönünden Anayasa’nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesiyle uyuşmamaktadır.

2. Kaldı ki dava konusu kuralla ilgili aynı konuda 657 sayılı Kanun’un 91. maddesinde bir düzenleme bulunmaktadır. Bu nedenle de kural, Anayasa’nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının dördüncü cümlesine aykırı düşmektedir.

B) “...en az üç yıl...” ibaresi yönünden

3. Anayasa’nın 104. maddesinin dokuzuncu fıkrasıyla Cumhurbaşkanı’na üst kademe yöneticilerini atama, görevlerine son verme ve bunların atanmalarına ilişkin usul ve esasları CBK ile düzenleme yetkisi verilmiştir. Rektör, bu madde kapsamında bir üst düzey kamu yöneticisidir.

4. Cumhurbaşkanı’nın Anayasa’nın 104. maddesinin dokuzuncu fıkrası uyarınca bu özel alanda doğrudan düzenleme yapma yetkisi olmakla

beraber Anayasa'nın 70., 128. ve 130. maddelerine baktığımızda dava konusu düzenlemenin kanunla yapılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

5. Üniversiteler Anayasa'nın 130. maddesi uyarınca bilimsel özerkliğe sahip yapılardır. Bilimsel özerklik sadece üniversite öğretim üye ve görevlilerinin eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetlerinde özerk olmasıyla sınırlı bir kavram olarak anlaşılmamalıdır. Burada Anayasa'nın 130. maddesi kişi olarak üniversite öğretim üyelerinin bilimsel özerkliğinin yanında kurum olarak üniversitenin bilimsel özerkliğini de güvence altına almaktadır. Nitekim Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nün "özerklik" maddesine baktığımızda, "Bir topluluğun, bir kuruluşun ayrı bir yasaya bağlı olarak kendi kendini yönetme hakkı, muhtariyet, otonomi, otonomluk: Bilimsel özerklik. Üniversite özerkliği.", şeklinde bir tanımlama yapıldığı görülmektedir. Dolayısıyla bilimsel özerklik kurumsal olarak kendi kendini yönetme hakkını da içermektedir.

6. Nasıl ki yüksek yargı organlarının başkanları üst düzey kamu yöneticisi sıfatına haiz olmalarına rağmen bunlarla ilgili Anayasa'nın 104. maddesine dayanarak CBK ile bir düzenleme yapılması söz konusu olamazsa, benzer şekilde üniversite rektörlerinin atanmalarıyla ilgili düzenlemelerin de yukarıdaki açıklamalar ışığında CBK ile yapılmaması beklenir. Burada üniversitelerin bilimsel özerkliğinin yargı organlarının bağımsızlığıyla aynı seviyede olduğunu kastetmiyoruz, zira ilkinde özerklik söz konusuyken, diğerinde bağımsızlık söz konusudur. Elbette, anayasal olarak yargı organlarının bağımsızlığı ile üniversite özerkliği aynı şey değildir ancak Anayasa'nın 130. maddesinde yer alan kanunla düzenleme koşulunu ve bilimsel özerklik kavramını birlikte değerlendirdiğimizde dava konusu kuralın CBK ile değil de, kanunla düzenlenmesi gerektiğini söyleyebiliriz.

7. Dava konusu kural konu yönünden Anayasa'nın 70. maddesiyle bağlantılı olarak Anayasa'nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının ikinci cümlesine ve 128. ve 130. maddeleriyle bağlantılı olarak Anayasa'nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

Üye
Engin YILDIRIM

KARŞIOY GEREKÇESİ

(17) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (CBK) 1. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendiyle (1) numaralı CBK'nın Altıncı Kısımının Sekizinci Bölümüne eklenen geçici 1. maddenin (2) numaralı fıkrasının "Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte İl Dernekler Müdürü kadrosunda bulunanların görevleri sona erer..." bölümünün Anayasaya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine karar verilmiştir.

Red kararının gerekçesinde; bakanlıkların kadrolarının ihdası ve iptali ile ilgili düzenlemelerin idarenin teşkilât yapısıyla ilgili olmasından dolayı yürütme yetkisine ilişkin konulardan olduğu, Anayasada CBK ile düzenlenmesi yasaklanan haklar ve ödevlerle ilgisinin bulunmadığı, Anayasanın 106. maddesinin son fıkrası ile bağlantılı olarak 104. maddenin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı olmadığı gibi daha önce kanunlarda da açıkça düzenlenmediği, bu nedenlerle kuralın konu yönünden Anayasanın 104. maddesine aykırı olmadığı belirtilmiştir.

Kararda da açıklandığı üzere, anılan kadrolar 4970 sayılı Kanunla ihdas edilmiş ve 703 sayılı KHK'nın yürürlüğe girmesi sonucunda yürürlükten kalkmıştır. İncelenen hükümle bu kadroda bulunanların görevlerinin sona ereceği hükme bağlanmıştır.

Memur statüsündeki bu kişilerin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri ile diğer özlük işleri gibi görevlerinin sona ermesi de Anayasanın 128. maddesi uyarınca kanunla düzenlenmesi gereken konular arasındadır.

Bu itibarla CBK'nın geçici 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının, maddenin yürürlüğe girdiği tarihte İl Dernekler Müdürü kadrosunda bulunanların görevlerinin sona ereceğine ilişkin bölümü CBK ile düzenlenemeyeceğinden Anayasaya aykırıdır (aynı yönde bkz. 31/3/2021 tarihli ve E.2020/8, K. 2021/25 sayılı; 28/9/2022 tarihli ve E.2021/90, K.2022/108 sayılı kararlara ilişkin karşıoy gerekçelerim).

Yukarıda belirtilen sebeplerle, anılan kuralın konu bakımından yetki yönünden Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü

cümlesine aykırı olduğu ve iptal edilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluğun red kararına karşıyım.

Üye
M. Emin KUZ

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 12/9/2018 tarihli ve (17) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (d) bendiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin Sekizinci Bölümüne eklenen geçici 1. maddenin (2) numaralı fıkrasının "Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte İl Dernekler Müdürü kadrosunda bulunanların görevleri sona erer..." bölümü ile 3. maddesinin (5) numaralı fıkrasında yer alan "...en az üç yıl..." ibaresinin madde metninden çıkarılmasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ilişkin kararlarına katılmamaktayım.

2. İptali gerektiği kanaatinde olduğum ve (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin Sekizinci Bölümüne eklenen geçici 1. maddenin (2) numaralı fıkrası ile (17) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin geçici 1. maddesinin yürürlüğe girdiği tarihte İl Dernekler Müdürlüğü kadrosunda bulunanların görevinin sona ermesi öngörülmektedir.

3. Dava konusu kuralın (17) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile "Dernekler Dairesi Başkanlığı'nın "Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü" şeklinde yeniden yapılanmaya gidilmiş olmasından kaynaklanan dönüşümün bir gereği olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kuralının birer kamu görevlisi sayılan İl Dernekler Müdürlüğü kadrosunda bulunanların görevlerine son verme ile ilgili bir düzenleme yaptığı aşıkardır. Anayasa'nın 128. maddesinin (2) numaralı fıkrası hükmü gereğince göreve son vermeye ilişkin bu biçimdeki bir düzenlemenin ise münhasıran kanunla yapılması gerekmektedir.

4. Bu nedenle dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kuralının konu bakımından yetki yönü ile “Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz.” şeklindeki Anayasa’nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırılık gerekçesiyle konu bakımından yetki yönünden iptali gerekmektedir.

5. (17) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin iptali gerektiği kanaatinde olduğum ve üniversite rektörlerinin atanması hususundaki “en az üç yıl” profesörlük yapma şartını kaldıran kural da Anayasa’da münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuyu düzenlemesi nedeniyle konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırıdır.

6. Burada kuralın Anayasa’nın 130. maddesindeki kanunla yapılması gerektiği şeklindeki özel vurgu nedeniyle Anayasa’ya aykırı olduğunu öncelikle ifade etmek gerekir. Zira Anayasa’nın 130. maddesinin (6) numaralı fıkrasında “Kanunun belirlediği usul ve esaslara göre; rektörler Cumhurbaşkanınca” atanır hükmüne yer verilmektedir. Anayasa’nın 130. maddesi hükmü esasında rektörlerin merkezi idare dışında, ayrı kamu tüzelkişiliğine sahip ve yine Anayasa’nın 130. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ifade edildiği üzere bilimsel özerkliğe sahip olan üniversitelerin en üst yöneticisi olmaları nedeniyle bu yöneticilerin atanması ile ilgili şartların mutlaka kanunla düzenlenmesi gereğine özel olarak vurgu yapmaktadır.

7. Kuralın içerik yönü ile Anayasa’ya aykırılık taşımadığı için iptal isteminin bu yönü ile reddi gerektiği şeklindeki Mahkememiz çoğunluk kararına katılmaktayım. Zira Anayasa’nın 130. maddesinden üniversite rektörlerinin en az üç yıl profesörlük şartına sahip olması gerektiği şeklindeki bir anayasal zorunluluk çıkarılamayacağı kanaatindeyim. Bununla birlikte bu kuraldaki temel Anayasa’ya aykırılık üniversite rektörlüğüne atanma ile ilgili bir şartın kanunla düzenlenmesi gerektiği halde Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenmesinden kaynaklanmaktadır.

8. Anayasa’nın 104. maddesinin dokuzuncu fıkrasında Cumhurbaşkanının yetkileri arasında üst kademe kamu yöneticilerini atama yetkisine ve bunların atanmalarına ilişkin usul ve esasların Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenleneceği hükmüne yer verilse ve rektörlerin de bu yönü ile üst kademe yöneticisi olduğu kabul edilse dahi 2017 yılında yeni hükümet sistemine

geçilirken yapılan Anayasa değişiklikleri sonrasında bile halen Anayasa'nın 130. maddesinde bahse konu "kanunla düzenleme" şeklindeki özel vurgunun aynen yer almayı sürdürdüğüne dikkat etmek gerekir. Rektör atanma ile ilgili şartlar konusundaki Anayasa'nın özel hükmü halen Anayasa'nın 130. maddesinin (6) numaralı fıkrası olduğuna göre Cumhurbaşkanınca rektörlerin atanması ile ilgili şartların bu özel Anayasa hükmü gereğince mutlaka kanunla düzenlenmesi gerekmektedir.

9. Burada ayrıca vurgulamak gerekir ki yukarıda da değinildiğı üzere ayrı kamu tüzelkişiliğı ve özerkliği gereğince yerinden yönetim esasına göre çalışmaları ve merkezi idare dışında örgütlenmeleri aynı zamanda üniversite rektörlerinin atanması ile ilgili şartların belirlenmesinde de münhasıran kanun koyucunun düzenleme yapması gerektiğı sonucuna ulaşmayı zorunlu kılmaktadır. Esasında yükseköğretim kurumlarının düzenlendiğı Anayasa'nın 130. maddesinde rektörlerin atanması konusu yanında diğerk birçok fıkra da belirtilen hususlardaki düzenlemelerin münhasıran kanunla yapılması gereğine vurgu yapıyor olması da üniversitelerin bu özel konumuyla izah edilebilir.

10. Bu nedenle üniversite rektörlerinin atanması konusunda "en az üç yıl" profesörlük yapma şartını kaldıran dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmünün de Anayasa'nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesindeki hüküm gereğince Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konulardan birisini düzenlemesi nedeniyle konu bakımından yetki yönü ile Anayasa'ya aykırı olduğundan iptali gerektiğı gerekçesiyle çoğunluğun aksi yöndeki kanaatine katılmamaktayım.

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞI OY

1. 12/09/2018 tarihli 17 numaralı bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik yapılması hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (3 numaralı CBK'nın 3. maddesinin (5) fıkrasında yer alan "... en az üç yıl..." ibaresinin madde metninden çıkarılması yönündeki iptal talebinin reddi yönündeki sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

2. Davanın konusu rektör olarak atanacak profesörlerin görev süresinin ve niteliklerinin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle düzenlenmesinin Anayasa'nın 2., 70., 104., 128. ve 130. maddelerine aykırı olduğu iddiasına ilişkindir.

3. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti ilkesi mahkememizin kararlarında da geçtiği üzere " eylem ve işlemler hukuka uygun insan haklarına saygılı, hak ve özgürlüklerin koruyup güçlendiren her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan anayasaya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimi açık olan devlettir.

4. Anayasa'nın 70. maddesinde de görevin gerektirdiği niteliklerin atamada temel kriter olarak düzenleneceği ifade edilmiştir. Görevin gerektirdiği nitelik kamu hizmetlerinin genel bir ilkesi olan liyakat esası üzerinde belirginleşir. Anayasa'nın 2. maddesi ile birlikte yorumlandığında liyakat esas almayan bir düzenlemenin kamu yararını amaçladığı söylenemez.

5. Anayasa'nın 130. maddesinde Yüksek Öğretim Kurumları ve Üst Kuruluşlar başlığı altında Çağdaş eğitim-öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun insan gücü yetiştirmek amacı ile; ortaöğretime dayalı çeşitli düzeylerde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapmak, ülkeye ve insanlığa hizmet etmek üzere çeşitli birimlerden oluşan kamu tüzelkişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip üniversiteler Devlet tarafından kanunla kurulur. Kanunda gösterilen usul ve esaslara göre, kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile vakıflar tarafından, Devletin gözetim ve denetimine tâbi yükseköğretim kurumları kurulabilir .Kanun, üniversitelerin ülke sathına dengeli bir biçimde yayılmasını gözetir. Üniversiteler ile öğretim üyeleri ve yardımcıları serbestçe her türlü bilimsel araştırma ve yayında bulunabilirler. Ancak, bu yetki, Devletin varlığı ve bağımsızlığı ve milletin ve ülkenin bütünlüğü ve

bölünmezliği aleyhinde faaliyette bulunma serbestliği vermez. Üniversiteler ve bunlara bağlı birimler, Devletin gözetimi ve denetimi altında olup, güvenlik hizmetleri Devletçe sağlanır. Kanunun belirlediği usul ve esaslara göre; rektörler Cumhurbaşkanınca, dekanlar ise Yükseköğretim Kurulunca seçilir ve atanır. Üniversite yönetim ve denetim organları ile öğretim elemanları; Yükseköğretim Kurulunun veya üniversitelerin yetkili organlarının dışında kalan makamlarca her ne suretle olursa olsun görevlerinden uzaklaştırılamazlar. Üniversitelerin hazırladığı bütçeler; Yükseköğretim Kurulunca tetkik ve onaylandıktan sonra Milli Eğitim Bakanlığına sunulur ve merkezi yönetim bütçesinin bağlı olduğu esaslara uygun olarak işleme tabi tutularak yürürlüğe konulur ve denetlenir.⁽¹⁾ Yükseköğretim kurumlarının kuruluş ve organları ile işleyişleri ve bunların seçimleri, görev, yetki ve sorumlulukları üniversiteler üzerinde Devletin gözetim ve denetim hakkını kullanma usulleri, öğretim elemanlarının görevleri, unvanları, atama, yükselme ve emeklilikleri, öğretim elemanı yetiştirme, üniversitelerin ve öğretim elemanlarının kamu kuruluşları ve diğer kurumlar ile ilişkileri, öğretim düzeyleri ve süreleri, yükseköğretime giriş, devam ve alınacak harçlar, Devletin yapacağı yardımlar ile ilgili ilkeler, disiplin ve ceza işleri, malî işler, özlük hakları, öğretim elemanlarının uyacakları koşullar, üniversitelerarası ihtiyaçlara göre öğretim elemanlarının görevlendirilmesi, öğrenimin ve öğretimin hürriyet ve teminat içinde ve çağdaş bilim ve teknoloji gereklerine göre yürütülmesi, Yükseköğretim Kuruluna ve üniversitelere Devletin sağladığı malî kaynakların kullanılması kanunla düzenlenir. Vakıflar tarafından kurulan yükseköğretim kurumları, malî ve idarî konuları dışındaki akademik çalışmaları, öğretim elemanlarının sağlanması ve güvenlik yönlerinden, Devlet eliyle kurulan yükseköğretim kurumları için Anayasada belirtilen hükümlere tâbidir.⁽¹⁾ 29/10/2005 tarihli ve 5428 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle, bu fıkarda yer alan “genel ve katma bütçelerin” ibaresi “merkezi yönetim bütçesinin” şeklinde değiştirilmiştir.

Yukarıda tam metni verilen Anayasa hükmüyle Anayasa koyucunun üniversiteleri bilimsel özerkliği esas alan liyakat esasının korunduğu bir sistemi benimsemiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi 2014/100 E. 2015/6 K sayılı kararında şu şekilde ifade edilmiştir.

“Üniversitelerin özerkliği ve öğretim elemanlarının konumu

Anayasa’nın yükseköğretim kurumlarını düzenleyen 130. maddesinde çağdaş eğitim-öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde milletin ve ülkenin

ihtiyaçlarına uygun insan gücü yetiştirmek amacı ile Devlet ya da vakıflar tarafından Devletin gözetim ve denetimine tâbi olarak kurulan yükseköğretim kurumlarının bilimsel özerkliğe sahip oldukları belirtilmektedir. Madde gerekçesinde ise, yasaya bırakılan konuların “bilimsel özerklik ilkesi göz önünde bulundurularak düzenlenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Üniversiteler, eğitim-öğretim, yayın ve danışmanlık faaliyetinde bulunur ve bu suretle ülkeye ve insanlığa hizmet etme amacını gerçekleştirirler.

Anayasa Mahkemesi’ne göre “özerklik, belli sınırlar içerisinde serbestçe davranabilmeyi anlatır.” Bilimsel özerklik ise geniş bir kavram olup bu ilke ile üniversiteler Anayasa’nın 2. maddesinde yer alan ana niteliklere sahip bir hukuk devletinin üniversitesine yaraşır biçimde öğretim, araştırma ve yayın konularını belirlemek ve yürütmek ve ilgilerini bu doğrultuda çalışmaya yöneltmek serbestliğine sahip kılınmışlardır. (AYM’nin 30.5.1990 günlü, E. 1990/2, K. 1990/10 sayılı kararı).

130. maddenin yükseköğretim kurumlarının düzenlenişine ilişkin 9. fıkrasında ise “(...) öğretim elemanlarının görevleri, unvanları, atama, yükselme ve emeklilikleri, öğretim elemanı yetiştirme, üniversitelerin ve öğretim elemanlarının kamu kuruluşları ve diğer kurumlar ile ilişkileri, öğretim düzeyleri ve süreleri, yükseköğretime giriş, devam ve alınacak harçlar, Devletin yapacağı yardımlar ile ilgili ilkeler, disiplin ve ceza işleri, malî işler, özlük hakları, öğretim elemanlarının uyacakları koşullar, üniversitelerarası ihtiyaçlara göre öğretim elemanlarının görevlendirilmesi, öğrenimin ve öğretimin hürriyet ve teminat içinde ve çağdaş bilim ve teknoloji gereklerine göre yürütülmesi, Yükseköğretim Kuruluna ve üniversitelere Devletin sağladığı malî kaynakların kullanılması kanunla düzenlenir.” hükmüne yer verilmiştir.

Anayasa Mahkemesi çeşitli kararlarında öğretim elemanlarının statülerine ilişkin tespitlerde bulunmuş ve üniversitelerde yürütülen bilimsel ve akademik faaliyetin aktörleri olan öğretim elemanlarının ayrı bir meslek grubu oluşturduklarının altını çizmiştir. Yüksek Mahkeme, Anayasa’nın 130. maddesinin, üniversitelerin bir hukuk devletinin üniversitesine yaraşır biçimde, uygar ve evrensel karakterde öğretim-eğitim, araştırma ve yayın konularında bilimsel özerkliğe sahip bir kamu tüzelkişisi biçiminde

kurulmasını ve Cumhuriyetin temel organları içinde bu niteliğiyle yer almasını istediğini ve buna bağlı olarak üniversitelerin öğretim üyeleri ve yardımcılarını kapsayan kendine özgü önem ve değerde bir meslek sınıfı düşündüğünü ve buna göre düzenlemeler yaptığını ifade etmektedir (AYM'nin 30.5.1990 günlü, E. 1990/2, K. 1990/10 sayılı kararı). Anayasa Mahkemesi'ne göre "Anayasa'da üniversite, bilimsel çalışmaların yapıldığı ve bilimin öğretildiği kurum olarak nitelendirilip bilimsel ve idari özerkliğe sahip kılınarak diğer kamu kurumlarından farklı değerlendirilmiş, öğretim üyelerine de kamu görevlisi olmakla birlikte genel sınıflandırma içinde ayrı bir yer verilerek kendilerine özgü önem ve değerde bir meslek sınıfı olduğu belirtilmiştir. Öğretim üyelerinin bu konuları dikkate alındığında bunları diğer kamu görevlileri gibi değerlendirmek mümkün değildir." (16.7.2010 günlü, E. 2010/29, K. 2010/90 sayılı karar)."

Hukuk devleti ilkesinin gereği ve Anayasa'nın 130., 70. maddeleri uyarınca liyakat esasının sağlanabilmesi için atanma usul ve esaslarının kanun ile açıkça düzenlenmesi gerekmektedir.

6. Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin hangi alanda çıkarılacağına ilişkin düzenleme Anayasa'nın 104. maddesinde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Madde'nin 17. fıkrasına göre Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi çıkarılamaz şeklinde düzenlenmiştir.

7. Anayasa'nın 130. maddesinde rektör atamalarının münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken alanlardan olduğu yukarıda belirtilen gerekçelerle ifade edildiğinden kural konu bakımından yetki yönüyle Anayasa'ya aykırıdır. İptali gerekir.

Üye
Selahaddin MENTEŞ

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. 12/9/2018 tarihli ve (17) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 1. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline çoğunluğun oyuyla karar verilmiştir. Aşağıdaki nedenlerle çoğunluğun kararına katılamadım.

2. (1) numaralı CBK'nun "Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü" başlıklı 263. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi şöyledir.

"Dernekler ve şubelerin, derneklerin ve vakıfların üst kuruluşlarının; 3335 sayılı kanuna göre kurulan teşekküllerin; yabancı dernek, vakıf ve kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'deki şube ve temsilcilikleri ile 5253 sayılı kanunun 5 inci maddesine göre verilen her türlü izin ve faaliyetin denetimini yapmak"

3. Kural genel müdürlüğe 3335 sayılı kanun kapsamındaki teşekküllerin yabancı dernek vakıf ve kar amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'deki şube ve temsilcilikleri ile 5253 sayılı kanunun 5 maddesine göre verilen her türlü izin ve faaliyetlerin denetimini yapma yetkisini vermektedir.

4. 6771 sayılı kanunla yapılan Anayasa değişikliği ile hukuk sistemimize giren CBK'ların esasları Anayasa'nın 104. maddesinin 17. fıkrasında düzenlenerek cumhurbaşkanına bazı konularda CBK ile düzenleme yapma yetkisi verilmiştir.

5. Kurala göre; bir dernek, vakıf veya kâr amacı gütmeyen kuruluşların kurulmasına izin verilip verilmemesi tartışma konusu değildir. Anılan kural; dernek, vakıf veya kuruluşlara verilen izin ve faaliyetlerinin denetimini yapmakla sınırlıdır. Herhangi bir müeyyide veya yaptırım uygulaması yetkisini içermediği gibi faaliyetin denetiminin ilgili dernek, vakıf veya kuruluşun tüzüğünde belirtilen amaçlara göre yapılıp yapılmadığını değerlendirmekle sınırlıdır. Kural, Anayasa'nın 33. maddesindeki "Dernek kurma hürriyeti"ne yönelik bir müdahale olarak görülemeyeceği gibi, anılan hükümdeki hürriyetleri sınırlandıran veya düzenleyen bir ibare de içermediği dikkatten kaçmamalıdır. Tekim İçişleri bakanlığı sivil toplumla ilişkiler Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Yönetmelik'te Genel Müdürlüğün görevi ayrıntılı şekilde belirtilmiştir.

6. Öte yandan 5253 sayılı kanunun 19. maddesinde derneklerin İçişleri Bakanlığı ve mülki idare amiri tarafından denetlettirilebileceği düzenlenmiştir. Benzer şekilde 3335 sayılı Kanun'un 2. maddesinde de söz konusu teşekkürlerin denetiminin Dernekler Kanunu'na göre yapılacağı hükme bağlanmıştır. Dava konusu kuralla 5253 ve 5335 sayılı Kanunlarla İçişleri Bakanlığı'na verilen görevin Sivil Toplumla İlişkiler Genel müdürlüğünce yerine getirileceği düzenlenmiştir. Kanunla verilen bir görevin hangi idari birim tarafından yerine getirileceğini düzenleyen kuralın Anayasa'nın 33. maddesinde güvence altına alınan örgütlenme özgürlüğü ile ilgili düzenleme yaptığı düşünülemez. Genel müdürlüğe tanınan denetim yapma yetkisinin ilgili mevzuatta Bakanlığa tanınan yetkileri aşan bir yönü bulunmamaktadır. Bu yönüyle kural, hizmet birimlerinden olan Genel Müdürlüğün görev ve yetkilerine, dolayısıyla yürütme yetkisine ilişkin bir konuyu düzenlemektedir.

7. Sonuç olarak anılan kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısımın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümünde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenlenme içermemekte, yürütme yetkisine ilişkin bir konuyu düzenlemektedir. Ayrıca kural kanunda açıkça düzenlenen konuda çıkarılmış CBK hükmü niteliğinde de değildir.

8. Öte yandan kural, Bakanlığın hizmet birimlerinden olan Genel Müdürlüğe denetim yapma yetkisi vermektedir. İlgili mevzuat incelendiğinde bu denetim yetkisinin, 5253 sayılı Kanun hükümleri uyarınca Bakanlığa tanınan denetim işlem ve faaliyetlerinin yerine getirilmesinin sağlanması gerektiğinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Bu kapsamda kuralda belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine aykırılık bulunmadığı da açıktır.

9. Açıklanan nedenlerle kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasına ve Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olmadığı düşüncesiyle çoğunluğun aksi yöndeki görüşüne katılmadım.

Üye
İrfan FİDAN

KARŞI OY

1. 12/9/2018 tarihli ve (17) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında CBK'nın 1. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin Sekizinci Bölümüne eklenen geçi 1. maddenin *"Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte İl Dernekler Müdürü kadrosunda bulunanların görevleri sona erer..."* şeklindeki (2) numaralı fıkrasının "konu bakımından yetki yönünden" Anayasa'ya aykırı olmadığına dair çoğunluk görüşüne katılmamaktayım.

2. Kuralda Dava konusu CBK hükmü ile il dernekler müdürü kadrosunda bulunanların görevleri sona erdirilmektedir.

3. İl dernekler müdürü kadrosu, 31/7/2003 tarihli ve 4970 sayılı Bazı Kanunlarda ve 190 Sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile ihdas edilmiş olmakla birlikte 703 sayılı KHK'nın Geçici 9. maddesinin 9/7/2018 tarihinde yürürlüğe girmesi sonucunda ise ilga edilmiştir. Bu doğrultuda söz konusu kadro ilga edilmeden önce kadroya atanma usulünün, kadroya atanmaların görev ve yetkilerinin düzenlendiği 8/6/2007 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan mülga İçişleri Bakanlığı Personeli Yer Değiştirme ve Atama Yönetmeliği ile 15/10/2002 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan mülga Dernekler Dairesi Başkanlığı Merkez ve Taşra Teşkilatı Kuruluş, Görev, Çalışma ve Denetim Usul ve Esaslarına Dair Yönetmeliğin ilgili hükümleri incelendiğinde il dernekler müdürlerinin, Anayasa'nın 128. maddesinde belirtilen memur veya diğer kamu görevlisi niteliğinde görev ifa ettikleri sonucuna varılmaktadır.

4. Anayasa'nın 128. maddesi gereğince memurların niteliklerinin, atanmalarının, görev ve yetkilerinin, hakları ve yükümlölüklerinin, aylık ve ödeneklerinin ve diğer özlük işlerinin kanun ile düzenlenmesi Anayasal bir zorunluluktur.

5. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesi uyarınca CBK kuralının Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken konulara ilişkin olmaması gereklidir.

6. Açıklanan nedenle kural “konu bakımından yetki” yönüyle Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı olduğu ve iptali gerektiği kanaati ile iptal talebinin reddine dair çoğunluk görüşüne iştirak edilmemiştir.

Üye
Kenan YAŞAR

KARŞIOY GEREKÇESİ

12/9/2018 tarihli ve (17) Numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 1. Maddesinin Birinci Fıkrasının (c) Bendiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de Yayımlanan (1) Numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin Başlığı İle Birlikte Değiştirilen 263. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (a) Bendinde Yer Alan “...kayıtlarını tutmak,...” İbaresini

1. Mahkememiz çoğunluğu, 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin (CBK) 13/9/2018 tarihli ve 30534 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (17) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 1. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendiyle değiştirilen 263. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan “...kayıtlarını tutmak,...” ibaresinin Anayasa’ya aykırı olduğuna ve iptaline karar vermiştir.

2. Dava konusu kural, dernekler ve şubelerinin, derneklerin ve vakıfların üst kuruluşlarının, yabancı dernek, vakıf ve kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye’deki şubeleri ile temsilciliklerinin kayıtlarını tutulmasını Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü’nün (Genel Müdürlük) görevleri arasında düzenlemektedir.

3. Çoğunluk görüşünün gerekçesinde, Genel Müdürlüğe verilen bu görevin kişisel verilere ilişkin bir düzenleme niteliğinde olup Anayasa’nın ikinci bölümünde kişinin hakları ve ödevleri başlığı altında özel hayatın gizliliği kapsamında kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına yönelik bir

düzenleme niteliği taşıdığı ve bu itibarla CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kaldığı belirtilmiştir. Dava konusu kuralın Anayasa'ya uygun olduğu kanaatinde olduğumdan çoğunluk görüşüne katılmamaktayım.

4. Bilindiği üzere Anayasa Mahkemesi (AYM) CBK'ların anayasal çerçevesini ve yargısal denetimine ilişkin ilkeleri daha önceki kararlarında belirlemiştir. Buna göre CBK'ların yargısal denetiminde öncelikle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci ila dördüncü cümlelerinde belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygunluğunun ele alınması gerekmekte olup bu kapsamda düzenlemenin; yürütme yetkisine ilişkin olması, Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerle ilgili olmaması, Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen ya da kanunda açıkça düzenlenen konulara ilişkin olmaması gerekir. Anılan fıkra yönünden herhangi bir aykırılık tespit edilmemesi durumunda ise bu defa CBK'ların içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi yapılmalıdır (AYM, E.2019/78, K.2020/6, 23/01/2020, §§ 3-13; E.2019/31, K.2020/5, 23/01/2020, §§ 3-13).

5. CBK'nın 256. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendiyle Genel Müdürlük, İçişleri Bakanlığı'nın hizmet birimlerinden biri olarak düzenlenmiştir. Bu hizmet biriminin görevinin belirlenmesine ilişkin olan dava konusu kuralın, yürütme yetkisine ilişkin bir konuda yapılan düzenleme niteliğinde olduğu dolayısıyla Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesine aykırı olmadığı anlaşılmaktadır.

6. Kuralın Anayasa'ya uygun olup olmadığının denetimi yapılırken ikinci olarak incelenmesi gereken husus, Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerle ilgili olup olmadığıdır.

7. Anayasa'da olağan dönemde CBK ile düzenleneceği özel olarak belirtilen konuların Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında CBK'lar için öngörülen sınırlamalara tabi olmayacağına ilişkin herhangi bir hükme yer verilmemiştir. Dolayısıyla Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında CBK'lar için getirilen sınırlamalar, Anayasa'da CBK ile düzenleneceği özel olarak belirtilen konular için de geçerlidir. Bununla

birlikte söz konusu sınırlamalar Anayasa'nın CBK'lara ilişkin diğer hükümleri ile birlikte yorumlanmalıdır (AYM, E.2019/31, K.2020/5, 23/01/2020, § 25).

8. Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında *“Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir”* denilmek suretiyle bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrası uyarınca CBK ile düzenlenebileceği özel olarak belirtilen konular kapsamında kalmaktadır. Anılan maddede bakanlıkların teşkilat yapısına ilişkin düzenlemelerin açıkça CBK ile düzenlenebileceği belirtilmektedir.

9. Bu itibarla, İçişleri Bakanlığının hizmet birimi olarak ihdas edilen Genel Müdürlüğe verilen dernekler ve şubelerinin, derneklerin ve vakıfların üst kuruluşlarının, yabancı dernek, vakıf ve kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'deki şubeleri ile temsilciliklerinin kayıtlarının tutulması hususunda görev verilmesinin CBK ile düzenlenebileceği ve bu düzenlemelerin Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

10. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesi uyarınca CBK'lar bakımından aranan bir diğer husus, CBK kuralının Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken konulara ilişkin olmaması gereğidir.

11. Anayasa'nın CBK tarafından düzenleneceğini özel olarak öngördüğü yukarıda belirtilen bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatlarının kurulması ile düzenlenmesi kapsamında, bu konularla sınırlı olmak üzere Anayasa'nın 106. maddesinin anılan hükmünde belirtilen hususlarda CBK ile düzenleme yapılabilir.

12. Bu çerçevede kuralın Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında CBK ile düzenlenmesi öngörülen İçişleri Bakanlığının teşkilat yapısına ilişkin olduğu anlaşılmıştır. Bu itibarla kuralın Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasıyla bağlantılı olarak 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü de bulunmamaktadır.

13. Kuralla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

14. Açıklanan nedenlerle kuralın, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı olmadığını ve iptal talebinin reddedilmesi gerektiğini düşündüğümünden çoğunluk kararına katılmıyorum.

15. Çoğunluk kararında kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı olduğu sonucuna ulaşıldığından, içerik yönünden inceleme yapılmamıştır. Çoğunluk kararının aksine kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı olmadığı kanaatinde olduğumdan, içerik yönünden inceleme yapılması gerekmektedir.

16. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

17. Hukuk devletinin temel unsurlarından biri belirlilik ilkesidir. Anayasa Mahkemesinin yerleşik kararlarına göre anılan ilke, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olmasını gerektirmektedir.

18. Anılan ilkenin yürütmenin asli düzenleyici işlemi niteliğinde olan CBK'lar bakımından da geçerli olduğunda şüphe bulunmamaktadır. Kuralla Genel Müdürlüğe verilen görevin konusunun, kapsamının ve sınırlarının açık, net ve anlaşılır bir şekilde düzenlendiği görüldüğünden kuralda belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine aykırılık bulunmadığı anlaşılmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olmadığı düşünülmektedir.

CBK'nın 263. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (b) Bendinde Yer Alan "...kayıtlarını tutmak..." İbaresini

20. Mahkememiz çoğunluğu, CBK'nın 263. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "...kayıtlarını tutmak..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline karar vermiştir.

21. Dava konusu kural, Genel Müdürlüğe 3335 sayılı Kanun kapsamında kurulan teşekküllerin kayıtlarının tutulması görevi tanımaktadır.

22. Çoğunluk görüşünde, CBK'nın 263. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan "...kayıtlarını tutmak..." ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçelerin dava konusu kural için de geçerli olduğu dolayısıyla kuralın kişisel verilere ilişkin bir düzenleme niteliğinde olup CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kaldığı belirtilmiştir.

23. CBK'nın 263. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan "...kayıtlarını tutmak..." ibaresine dönük karşıoyumdaki gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir. Bu itibarla kuralın Anayasa'ya uygun olduğu kanaatinde olduğumdan çoğunluk görüşüne katılmamaktayım.

CBK'nın 263. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (f) Bendi

24. Mahkememiz çoğunluğu, CBK'nın 263. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline karar vermiştir.

25. Dava konusu kuralda, dernekler ve şubelerinin, derneklerin ve vakıfların üst kuruluşlarının; 3335 sayılı Kanun'a göre kurulan teşekküllerin; yabancı dernek, vakıf ve kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'deki şube ve temsilcilikleri ile 5253 sayılı Kanun'un 5. maddesine göre verilen her türlü izin ve faaliyetin denetimini yapmak Genel Müdürlüğün görev ve yetkisi olarak düzenlenmiştir.

26. Çoğunluk görüşünün gerekçesinde, Genel Müdürlüğe verilen bu görev ve yetkinin Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın İkinci Bölümü'nde yer alan dernek kurma özgürlüğüne ilişkin bir düzenleme niteliği taşıdığı ve bu itibarla CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kaldığı belirtilmiştir. Dava konusu kuralın Anayasa'ya uygun olduğu kanaatinde olduğumdan çoğunluk görüşüne katılmamaktayım.

27. CBK'nın 256. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendiyle İçişleri Bakanlığının hizmet birimi olarak düzenlenen Genel Müdürlüğün görev ve yetkisinin belirlenmesine ilişkin olan dava konusu kuralın, yürütme yetkisine ilişkin bir konuda yapılan düzenleme niteliğinde olduğu dolayısıyla Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesine aykırı olmadığı anlaşılmaktadır.

28. Ayrıca CBK'nın 263. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan "...*kayıtlarını tutmak*,..." ibaresine dönük karşıoyumdaki gerekçe doğrultusunda dava konusu kuralla Genel Müdürlüğe verilen dernekler ve şubelerinin, derneklerin ve vakıfların üst kuruluşlarının; 3335 sayılı Kanun'a göre kurulan teşekküllerin; yabancı dernek, vakıf ve kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'deki şube ve temsilcilikleri ile 5253 sayılı Kanun'un 5. maddesine göre verilen her türlü izin ve faaliyetin denetimini yapmak hususunda görev ve yetki verilmesinin CBK ile düzenlenebileceği ve bu düzenlemelerin Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

29. Öte yandan kuralın, Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında CBK ile düzenlenmesi öngörülen İçişleri Bakanlığının teşkilat yapısına ilişkin olduğu anlaşıldığından Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasıyla bağlantılı olarak 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü de bulunmamaktadır.

30. Kuralla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme de tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

31. Açıklanan nedenlerle kuralın, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı olmadığını ve iptal talebinin reddedilmesi gerektiğini düşündüğümünden çoğunluk kararına katılmıyorum.

32. Çoğunluk kararında kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı olduğu sonucuna ulaşıldığından, içerik yönünden inceleme yapılmamıştır. Çoğunluk kararının aksine kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı olmadığı kanaatinde olduğumdan, içerik yönünden inceleme yapılması gerekmektedir.

33. Kuralla Genel Müdürlüğe verilen görev ve yetkinin konusunun, kapsamının ve sınırlarının açık, net ve anlaşılır bir şekilde düzenlendiği görüldüğünden Anayasa'nın 2. maddesi yönünden kuralda belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine aykırılık bulunmadığı anlaşılmaktadır.

34. Açıklanan nedenlerle kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olmadığı düşünülmektedir.

CBK'nın 263. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (g) Bendi

35. Mahkememiz çoğunluğu, CBK'nın 263. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (g) bendinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline karar vermiştir.

36. Dava konusu kuralda, Türk vatandaşları tarafından yurt dışında kurulan dernek ve benzeri kuruluşların kayıtlarını tutmak, kuruluş ve faaliyetlerini yurt içinde ve yurt dışında ilgili makamlar aracılığıyla izlemek, değerlendirmek ve bu derneklerle ilgili gerekli işlemlerin yapılmasını sağlamak Genel Müdürlüğün görev ve yetkisi olarak düzenlenmiştir.

37. Çoğunluk görüşünün gerekçesinde, CBK'nın 263. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan "...*kayıtlarını tutmak*,..." ibaresinin ve söz konusu fıkranın (f) bendinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümlerinde belirtilen gerekçelerin mahiyetine uygun olduğu ölçüde dava konusu kural için de geçerli olduğu ifade edilerek kuralla Genel Müdürlüğe verilen görev ve yetkinin Anayasa'nın 20. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin korunması hakkı ile Anayasa'nın 33. maddesinde düzenlenen dernek kurma özgürlüğüyle ilgili olduğu dolayısıyla kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kaldığına kanaat getirilmiştir. Dava konusu kuralın Anayasa'ya uygun olduğu kanaatinde olduğumdan çoğunluk görüşüne katılmamaktayım.

38. CBK'nın 263. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan "...*kayıtlarını tutmak*,..." ibaresine ve söz konusu fıkranın (f) bendine ilişkin karşıoyumda belirtilen gerekçeler mahiyetine uygun olduğu ölçüde dava konusu kural için de geçerlidir.

39. Buna göre dava konusu kural, yürütme yetkisine ilişkin olup Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü

cümlelerine aykırı olmadığı gibi kuralla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme de tespit edilememiştir.

40. Öte yandan kuralla Genel Müdürlüğe verilen görev ve yetkinin konusunun, kapsamının ve sınırlarının açık, net ve anlaşılır bir şekilde düzenlendiği görüldüğünden Anayasa'nın 2. maddesi yönünden kuralda belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine aykırılık bulunmadığı da anlaşılmaktadır.

41. Açıklanan nedenlerle kuralın, konu ve içerik yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığını ve iptal talebinin reddedilmesi gerektiğini düşündüğümünden çoğunluk kararına katılmıyorum.

CBK'nın 263. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (ğ) Bendi

42. Mahkememiz çoğunluğu, CBK'nın 263. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline karar vermiştir.

43. Dava konusu kuralda, Genel Müdürlüğe aynı fıkranın (a) ve (b) bentlerinde belirtilen kuruluşların yönetici veya üyelerinin yasalara aykırı faaliyetleri hakkında ilgili kuruluşlarla iş birliği içinde çalışarak gerekli işlemleri yapma görev ve yetkisi verilmiştir.

44. Çoğunluk görüşünün gerekçesinde, kuralın 5253 sayılı Kanun'un 33. maddesinin üçüncü fıkrası ile aynı konuda bir düzenleme niteliğinde olduğu dolayısıyla Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesine aykırı düzenleme getirdiği sonucuna varılmıştır. Dava konusu kuralın Anayasa'ya uygun olduğu kanaatinde olduğumdan çoğunluk görüşüne katılmamaktayım.

45. Çoğunluk görüşünde dava konusu kural ile aynı konuda düzenleme niteliğinde olduğuna kanaat getirilen 5253 sayılı Kanun'un 33. maddesinin üçüncü fıkrası ile anılan Kanun'da yazılı olan idarî yaptırımlara karar vermeye mahalli mülki amirin yetkili olduğu hüküm altına alınmıştır. İptali istenen kuralda ise Genel Müdürlüğe dernekler ve şubelerinin, derneklerin ve vakıfların üst kuruluşlarının, yabancı dernek, vakıf ve kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'deki şubeleri ile temsilcilikleri ile 3335 sayılı Kanun uyarınca kurulan teşekküllerin yönetici veya üyelerinin

yasalara aykırı faaliyetleri hakkında ilgili kuruluşlarla iş birliği içinde çalışarak gerekli işlemleri yapma görev ve yetkisi verilmiştir. Bu çerçevede 5253 sayılı Kanun'un 33. maddesinin üçüncü fıkrasında 5253 sayılı Kanun'a kapsamındaki idari yaptırımlara hangi merci tarafından karar verileceğinin düzenlendiği, dava konusu kuralla Genel Müdürlüğe verilen yasalara aykırı faaliyetler hakkında ilgili kuruluşlarla iş birliği içinde çalışarak gerekli işlemleri yapma görev ve yetkisinin düzenlendiği anlaşıldığından kuralların aynı konuda ihdas edilmiş düzenlemeler niteliğinde olduğu kabul edilemez.

46. Öte yandan kuralla Genel Müdürlüğe verilen görev ve yetkinin konusunun, kapsamının ve sınırlarının açık, net ve anlaşılır bir şekilde düzenlendiği görüldüğünden Anayasa'nın 2. maddesi yönünden kuralda belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine aykırılık bulunmadığı da anlaşılmaktadır.

47. Açıklanan nedenlerle kuralın, konu ve içerik yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığını ve iptal talebinin reddedilmesi gerektiğini düşündüğümünden çoğunluk kararına katılmıyorum.

CBK'nın 263. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının “Bu maddede belirtilen dernek ve kuruluşlar ve bunların üyelerinin kaydedileceği kütüğün şekli, düzenleme ve kayıt esasları ile...” Bölümü

48. Mahkememiz çoğunluğu, CBK'nın 263. maddesinin (2) numaralı fıkrasının “Bu maddede belirtilen dernek ve kuruluşlar ve bunların üyelerinin kaydedileceği kütüğün şekli, düzenleme ve kayıt esasları ile...” bölümünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline karar vermiştir.

49. Dava konusu kuralda, CBK'nın 263. maddesinde belirtilen dernek ve kuruluşlarla bunların üyelerinin kaydedileceği kütüğün şekli ile düzenleme ve kayıt esaslarının Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle düzenlenmesi öngörülmüştür.

50. Çoğunluk görüşünün gerekçesinde, CBK'nın 263. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan “...kayıtlarını tutmak...” ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümlerinde belirtilen gerekçelerin mahiyetine uygun olduğu ölçüde dava konusu kural için de geçerli olduğu ifade edilerek kuralla Genel Müdürlüğe verilen görev ve yetkinin Anayasa'nın 20. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin korunması hakkı

ile ilgili olduğu dolayısıyla kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kaldığına kanaat getirilmiştir. Dava konusu kuralın Anayasa'ya uygun olduğu kanaatinde olduğumdan çoğunluk görüşüne katılmamaktayım.

51. CBK'nın 263. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan "...*kayıtlarını tutmak*,..." ibaresine ilişkin karşıoyumda belirtilen gerekçeler mahiyetine uygun olduğu ölçüde dava konusu kural için de geçerlidir.

52. Buna göre dava konusu kural, yürütme yetkisine ilişkin olup Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı olmadığı gibi kuralla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme de tespit edilememiştir.

53. Öte yandan kuralla Genel Müdürlüğe verilen görev ve yetkinin konusunun, kapsamının ve sınırlarının açık, net ve anlaşılır bir şekilde düzenlendiği görüldüğünden Anayasa'nın 2. maddesi yönünden kuralda belirlilik ve öngörülebirlilik ilkelerine aykırılık bulunmadığı da anlaşılmaktadır.

54. Açıklanan nedenlerle kuralın, konu ve içerik yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığını ve iptal talebinin reddedilmesi gerektiğini düşündüğümünden çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye
Muhterem İNCE

I- ALFABETİK İNDEKS

İptal ve İtiraz Davaları

B

1. 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (4) numaralı **Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin**; A. 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin “...personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususlar Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.” bölümünün, B. 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının, C. 63. maddesinin, Ç. 68. maddesinin (8) numaralı fıkrasının beşinci cümlesinin “Herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna tabi olmayan rehberler hariç olmak üzere...” bölümünün, D. 143. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendinde yer alan “...her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak...” ibaresinin, E. 155. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin, F. 163. maddesinin, G. 234. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (t) bendinde yer alan “...her türlü bilgi ve veriyi almak ve analiz etmek.” ibaresinin, Ğ. 257. maddesinin, H. 304. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan “...ile yurtdışı şube ve bürolarının...” ibaresinin, I. 343. maddesinin (2) numaralı fıkrasının, İ. 409. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendinin, J. 542. maddesinin (1) numaralı fıkrasının, K. 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin, L. 594. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...gerekli gördüğü bilgileri...” ibaresinin, M. 619. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin, N. 647. maddesinin, O. 675. maddesinin (1) numaralı fıkrasının, Ö. 678. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...gerekli gördüğü her türlü bilgiyi...” ibaresinin, P. 688. maddesinin (2) numaralı fıkrasının, R. 690. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...gerekli gördüğü her türlü bilgiyi...” ibaresinin, S. 738. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (g) bendinin, Ş. 759. maddesinin (3) numaralı fıkrasının, T. 782. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesi ile (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin, U. 799. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (i) bendi ile 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin başlığı ile birlikte değiştirilen 338. maddesinin (1)

numaralı fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerinin, Anayasa'nın 2., 8., 10., 20., 60., 70., 104., 123., 128., 133. ve 137. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. (K: 2022/138, E: 2018/123)..... 1115

2. 4/2/2019 tarihli ve (30) numaralı **Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin**; A. 3. maddesiyle 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 178. maddesinin değiştirilen (6) numaralı fıkrasının, B. 13. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 451. maddesine eklenen (2) numaralı fıkranın, C. 18. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 481. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan "...merkez ve taşra..." ibaresinin "...merkez, taşra ve yurtdışı..." şeklinde değiştirilmesinde bulunan "...ve yurtdışı..." ibaresinin, Ç. 19. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 483. maddesinin değiştirilen (1) numaralı fıkrasında yer alan "...ve yurtdışı..." ibaresinin, D. 21. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığıyla birlikte değiştirilen 485. maddesinin, E. 23. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 488. maddesinin (3) numaralı fıkrasına "Tapu müdürlükleri ..." ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen "...ve yurtdışı teşkilatı..." ibaresinin, F. 27. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 561. maddesine eklenen (4) numaralı fıkranın ikinci cümlesinin, G. 28. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 586. maddesine eklenen (4) numaralı fıkranın, Ğ. 31. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 644. maddesinin (2) numaralı fıkrasının değiştirilen (b) bendinde yer alan "...ve diğer mevzuatta..." ibaresinin, H. 34. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 649/A maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin, I. 39. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 759. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen cümlelerin, İ. Geçici 1. maddesinin ikinci fıkrasının, Anayasa'nın 2., 6., 8., 104., 106., 123. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. (K: 2022/148, E: 2019/38)..... 1487

3. 25/12/2019 tarihli ve (55) numaralı **Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin**; A. 2. maddesiyle 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin; 1. 235. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen ikinci cümlelerin, 2. 235. maddesine eklenen (7) numaralı fıkranın, B. 5. maddesiyle ekli listede yer alan kadroların ihdas edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvel'in ilgili bölümlerine eklenmesinin, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 70., 104. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. (K: 2022/155, E: 2020/29).....

1555

4. 25/12/2019 tarihli ve (54) numaralı **Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin**; A. 2. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen ek 3. madde ile geçici 4. maddenin, B. 3. maddesiyle 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 561. maddesinin değiştirilen (2) numaralı fıkrasının, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 104. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. (K: 2022/156, E: 2020/28).....

1589

5. 12/9/2018 tarihli ve (17) numaralı **Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin**; A. 1. maddesinin birinci fıkrasının; 1. (c) bendiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 263. maddesinin, 2. (d) bendiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin Altıncı Kısım'ın Sekizinci Bölümü'ne [20/4/2021 tarihli ve (73) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 25. maddesiyle eklenen Üçüncü Bölüm nedeniyle Dokuzuncu Bölüm şeklinde teselsül ettirilmiştir.]

Alfabetik İndeks

eklenen geçici 1. maddenin (2) numaralı fıkrasının “Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte İl Dernekler Müdürü kadrosunda bulunanların görevleri sona erer...” bölümünün, 3. (g) bendiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 504. maddesine eklenen (4) numaralı fıkranın birinci cümlesinin, B. 3. maddesinin birinci fıkrasının; 1. (b) bendiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (3) numaralı Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usûllerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin, a. 3. maddesinin (5) numaralı fıkrasında yer alan “...en az üç yıl...” ibaresinin madde metninden çıkarılmasının, b. 3. maddesine eklenen (7) numaralı fıkranın, 2. (c) bendiyle (3) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 6. maddesine (5) numaralı fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen (6) numaralı fıkranın, C. 4. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendiyle 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin Onbeşinci Bölümü’ne eklenen geçici 1. maddenin, Anayasa’nın 2., 6., 7., 10., 70., 104., 128. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. (K:2022/163, E: 2018/149).....

1861

C

6. 6/11/2019 tarihli ve (49) numaralı **Coğrafi Bilgi Sistemleri Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin**; A. Tümünün Anayasa’nın 20. ve 104. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına, B. 1. 11. maddesinin, 2. 12. maddesinin (2) numaralı fıkrasının, 3. 14. maddesinin (4) numaralı fıkrasının, 4. 18. maddesinin; a. (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin, b. (2) numaralı fıkrasının, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 7., 10., 13., 20., 48., 104. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. (K: 2022/147, E: 2020/4).....

1427

D

7. 1/7/1964 tarihli ve 488 sayılı **Damga Vergisi Kanunu’na** ekli 30/12/2004 tarihli ve 5281 sayılı Kanun’un 7. maddesiyle değiştirilen (1) sayılı Tablo’nun “II. Kararlar ve mazbatalar” başlıklı bölümünün 4/6/2008 tarihli ve 5766 sayılı Kanun’un 10. maddesiyle değiştirilen (2) numaralı fıkrasına 15/7/2016 tarihli ve 6728 sayılı Kanun’un

28. maddesiyle eklenen parantez içi hükmün ikinci cümlesinin Anayasa'nın 2., 13., 35. ve 73. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. (K: 2022/162, E: 2022/125)..... 1845

G

8. 21/5/1986 tarihli ve 3289 sayılı **Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu**'nun 16. maddesinin ikinci cümlesinin Anayasa'nın 2., 5., 13., 35. ve 73. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. (K: 2022/150, E: 2022/103)..... 1541

K

9. 31/5/2019 tarihli ve (38) numaralı **Kapadokya Alan Başkanlığı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi**'nin; A. Tümünün Anayasa'nın 104. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına, B. Tümünün iptali talebinin kabul edilmemesi hâlinde; 1. 10. maddesinin (1) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 6., 7., 87. ve 104. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek yok hükmünde olduğunun tespitine, bu talebin kabul edilmemesi hâlinde iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına, 2. a. 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f), (j) ve (n) bentlerinin, b. 5. maddesinin (4) numaralı fıkrasının, c. 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının; i. (a) bendinin (8) numaralı alt bendinde yer alan "...yıkma veya yıktırma işlemlerini yürütmek," ibaresinin, ii. (b) bendinin (5) numaralı alt bendinin, iii. (c) bendinin (5) numaralı alt bendinin, ç. 7. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarının, d. 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasının, e. 10. maddesinin (3) numaralı fıkrasının, f. Geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının, Anayasa'nın 13., 35., 38., 46., 63., 104. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. (K: 2022/158, E: 2019/87)..... 1621

10. 8/6/2022 tarihli ve (104) numaralı **Kapadokya Alan Başkanlığı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usûllerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi**'nin tümünün şekil bakımından Anayasa'nın 2. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebi. (K: 2022/157, E: 2022/98)..... 1615

- 11.** 23/5/2019 tarihli ve 7174 sayılı **Kapadokya Alanı Hakkında Kanun**’un; A. 5. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “... İdarenin davetiyle...” ibaresinin, B. 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasının, C. 7. maddesinin (4) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin, Ç. 8. maddesinin; 1. (3) numaralı fıkrasının, 2. (4) numaralı fıkrasında yer alan “...iki misli artırılır...” ibaresinin, D. 9. maddesinin (3) numaralı fıkrasının, Anayasa’nın 2., 7., 10., 13., 38., 48., 87., 90., 127. ve 135. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. (K: 2022/159, E: 2019/88) 1689

O

- 12.** 13/2/2018 tarihli ve 7098 sayılı **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun**’un (Kanun); A. 1. maddesinin ve ekli (1) sayılı listenin, B. 3. maddesinin ve ekli (5) sayılı listenin, C. 4. maddesinin ve ekli (6) sayılı listenin, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 15., 17., 20., 23., 26., 28., 29., 30., 35., 36., 38., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128., 129 ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. (K: 2022/137, E: 2018/87)..... 1067

- 13.** 6/2/2018 tarihli ve 7084 sayılı **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun**’un; A. 1. maddesinin ve ekli (1) sayılı listenin, B. 2. maddesinin ve ekli (2) sayılı listenin, C. 5. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları ile eki (5) sayılı listenin, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 15., 17., 20., 23., 33., 35., 36., 38., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128., 129. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. (K: 2022/135, E: 2018/79) 967

- 14.** 6/2/2018 tarihli ve 7085 sayılı **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun**’un; A. 1. maddesinin ve ekli (1) sayılı listenin, B. 3. maddesinin ve ekli (3) sayılı listenin, C. 4. ve 5. maddelerinin, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 8., 9., 13., 15., 17., 20., 23., 26., 28., 29., 30., 35., 36., 38., 42., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128., 129. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. (K: 2022/136, E: 2018/80) 1015

15. 7/2/2018 tarihli ve 7089 sayılı **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun**’un; A. 1. maddesinin ve ekli (1) sayılı listenin, B. 3. maddesinin ve ekli (3) sayılı listenin, C. 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ve ekli (5) sayılı listenin, Ç. 6. maddesinin ve ekli (7) sayılı listenin, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 15., 17., 20., 23., 35., 36., 38., 42., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128., 129. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. (K: 2022/144, E: 2018/83).....

1323

R

16. 16/6/2020 tarihli ve 7246 sayılı **Rekabetin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**’un; A. 3. maddesiyle 7/12/1994 tarihli ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un 9. maddesinin değiştirilen birinci fıkrasının birinci cümlesinin “...ve teşebbüslerin belirli faaliyetlerini yahut ortaklık paylarını ya da mal varlıklarını devretmeleri şeklindeki yapısal tedbirleri...” bölümünün, B. 4. maddesiyle 4054 sayılı Kanun’un 15. maddesinin birinci fıkrasının değiştirilen (a) bendinde yer alan “...bunların kopyalarını ve fiziki örneklerini alabilir,” ibaresinin, C. 6. maddesiyle 4054 sayılı Kanun’un 34. maddesine eklenen üçüncü fıkranın, Ç. 12. maddesiyle 4054 sayılı Kanun’a eklenen geçici 6. maddenin birinci fıkrasının; 1. Birinci cümlesinin “...Kurum danışmanı, Başkan danışmanı, idari koordinatör, müdür, araştırma uzmanı, basın danışmanı, sistem çözümleyici, veri iletişim uzmanı, programcı, idari hizmet yetkilisi ve idari hizmet uzmanı kadrolarında bulunanlar araştırmacı kadrolarına;...” bölümünün, 2. Dördüncü cümlesinin, Anayasa’nın 2., 7., 13., 20., 35., 36., 48., 90., 123., 128., 153. ve 167. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. (K: 2022/139, E: 2020/67).....

1277

S

17. 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı **Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu**’nun 21. maddesinin beşinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “...ölümlerde, bu Kanun uyarınca hak sahiplerine...” ibaresinin Anayasa’nın 10. maddesine aykırılığının ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. (K: 2022/149, E: 2022/73).....

1535

- 18.** 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı **Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu**’nun 17/4/2008 tarihli ve 5754 sayılı Kanun’un 68. maddesiyle başlığı ile birlikte değiştirilen geçici 4. maddesinin onuncu fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...Emniyet Hizmetleri Sınıfında...” ibaresinin Anayasa’nın 5., 10. ve 60. maddelerine aykırılığının ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. (K: 2022/161, E: 2021/35)..... 1837

T

- 19.** 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı **Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu**’nun 43. maddesinin 24/6/2021 tarihli ve 7329 sayılı Kanun’un 17. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...kınama...” ve “...cezaları hariç...” ibarelerinin Anayasa’nın 2., 36., 125. ve 129. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebi. (K: 2022/151, E: 2022/122)... 1549

- 20.** 16/7/2020 tarihli ve 7250 sayılı **Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**’un; A. 7. maddesiyle 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu’na eklenen ek 37. maddede yer alan “Emsalleri arasında temayüz etmiş, hizmetine ihtiyaç duyulduğu tespit edilen ve...” ve “...veya resen...” ibarelerinin, B. 11. maddesiyle 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu’na eklenen ek 14. maddede yer alan “Emsalleri arasında temayüz etmiş, hizmetine ihtiyaç duyulduğu tespit edilen ve...” ve “...veya resen...” ibarelerinin, C. 12. maddesiyle 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu’na eklenen ek 18. maddede yer alan “Emsalleri arasında temayüz etmiş, hizmetine ihtiyaç duyulduğu tespit edilen ve...” ve “...veya resen...” ibarelerinin, Ç. 13. maddesiyle 7/11/1985 tarihli ve 3238 sayılı Savunma Sanayii ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun’a eklenen ek 2. maddenin; 1. Birinci fıkrasının üçüncü cümlesinin, 2. İkinci fıkrasının üçüncü ve beşinci cümlelerinin, D. 16. maddesiyle 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu’nun 7. maddesinin (3) numaralı fıkrasının yürürlükten kaldırılmasının, E. 17. maddesiyle 6413 sayılı Kanun’un; 1. 13. maddesinin; a. (2) numaralı fıkrasının; i. Üçüncü cümlesinde yer alan “...Genelkurmay Başkanlığında teşkil edilecek...” ibaresinin “...Milli Savunma Bakanlığı...” şeklinde değiştirilmesinin, ii. Üçüncü cümlesine eklenen “...bu kararlar

Cumhurbaşkanının onayı ile...” ibaresinin, b. (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “Genelkurmay Başkanı veya...” ibaresinin madde metninden çıkarılmasının, 2. 13. maddesine eklenen (9) numaralı fıkranın, F. 18. maddesiyle 6413 sayılı Kanun’un 25. maddesinin (2) numaralı fıkrasına eklenen “...disiplin amirleri veya...” ibaresinin, G. 19. maddesiyle 6413 sayılı Kanun’un 26. maddesinin (4) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “...yedi...” ibaresinin “...on beş...”, “...on beş...” ibaresinin “...otuz...” ve “...süre dâhil...” ibaresinin “...süre dâhil veya disiplin amirleri tarafından ekli (1) sayılı çizelgeye göre...” şeklinde değiştirilmesinin, Ğ. 20. maddesiyle 6413 sayılı Kanun’un 31. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “Disiplin kurulları...” ibaresinin “Disiplin amirleri veya disiplin kurulları...” şeklinde değiştirilmesinin, H. 21. maddesiyle 6413 sayılı Kanun’un 34. maddesinin ikinci cümlesinde yer alan “...Genelkurmay Başkanlığı...” ibaresinin “...Milli Savunma Bakanlığı...” şeklinde değiştirilmesinin, I. 22. maddesiyle 6413 sayılı Kanun’un 42. maddesinin; 1. (2) numaralı fıkrasına eklenen birinci cümle, 2. (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “...ile Genelkurmay Başkanlığı...” ibaresinin madde metninden çıkarılmasının, 3. (4) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “Üst komutanlık disiplin kurulu...” ibaresinin “Milli Savunma Bakanlığı veya üst komutanlık disiplin kurulları...” şeklinde değiştirilmesinin, İ. 24. maddesiyle 6413 sayılı Kanun’a ekli (1) sayılı Disiplin Amirlerinin Ceza Yetkilerini Gösteren Çizelge’ye eklenen “Hizmetten Men” başlıklı sütunun, Anayasa’nın 2., 7., 10., 13., 19., 36., 38., 70., 90., 117., 118., 123. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. (K: 2022/160, E: 2020/72).....

1733

21. 12/12/2018 tarihli ve (23) numaralı **Türkiye Uzay Ajansı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin**; A. 6. maddesinin (8) numaralı fıkrasının, B. 8. maddesinin (4) numaralı fıkrasının, C. 10. maddesinin (4/) numaralı fıkrasının, Ç. 11. maddesinin (4) numaralı fıkrasıyla 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu’na ekli (II) Sayılı Cetvel’in “B) ÖZEL BÜTÇELİ DİĞER İDARELER” bölümüne ilave edilen “50) Türkiye Uzay Ajansı” satırının, Anayasa’nın 7., 8., 104., 123. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. (K: 2022/145, E: 2019/17).....

1373

- 22.** 21/11/2019 tarihli ve (52) numaralı **Türkiye Uzay Ajansı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin**; A. 3. maddesiyle 12/12/2018 tarihli ve (23) numaralı Türkiye Uzay Ajansı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 9/A maddesinin, B. 6. maddesinin, C. Geçici 1. maddesinin, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 10., 11., 104. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebi. (K: 2022/146, E: 2020/7)..... 1385

II- YASA NUMARASINA GÖRE İPTAL VE İTİRAZ DAVALARI DİZİNİ

Yasa No	İptali İstenilen Hükümlerin Yer Aldığı Yasanın Adı	Karar	Esas	Tür	Sf
4	Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin; A. 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin "...personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususlar Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir." bölümünün, B. 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının, C. 63. maddesinin, Ç. 68. maddesinin (8) numaralı fıkrasının beşinci cümlesinin "Herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna tabi olmayan rehberler hariç olmak üzere..." bölümünün, D. 143. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendinde yer alan "...her türlü bilgi, veri ve istatistiki toplamak..." ibaresinin, E. 155. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin, F. 163. maddesinin, G. 234. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (t) bendinde yer alan "...her türlü bilgi ve veriyi almak ve analiz etmek..." ibaresinin, Ç. 257. maddesinin, H. 304. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "...ile yurtdışı şube ve büroların..." ibaresinin, İ. 343. maddesinin (2) numaralı fıkrasının, İ. 409. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendinin, J. 542. maddesinin (1) numaralı fıkrasının, K. 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin, L. 594. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...gerekli gördüğü bilgileri..." ibaresinin, M. 619. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin, N. 647. maddesinin, O. 675. maddesinin (1) numaralı fıkrasının, Ö. 678. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan	2022/138	2018/123	İPT	1115

					maddesiyle 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 178. maddesinin değiştirilen (6) numaralı fıkrasının, B. 13. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 451. maddesine eklenen (2) numaralı fıkranın, C. 18. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 481. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan “...merkez ve taşra...” ibaresinin “...merkez, taşra ve yurtdışı...” şeklinde değiştirilmesinde bulunan “...ve yurtdışı...” ibaresinin, Ç. 19. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 483. maddesinin değiştirilen (1) numaralı fıkrasında yer alan “...ve yurtdışı...” ibaresinin, D. 21. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin başlığıyla birlikte değiştirilen 485. maddesinin, E. 23. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 488. maddesinin (3) numaralı fıkrasına “Tapu müdürlükleri ...” ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen “...ve yurtdışı teşkilatı...” ibaresinin, F. 27. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 561. maddesine eklenen (4) numaralı fıkranın ikinci cümlesinin, G. 28. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 586. maddesine eklenen (4) numaralı fıkranın, Ğ. 31. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 644. maddesinin (2) numaralı fıkrasının değiştirilen (b) bendinde yer alan “...ve diğer mevzuatta...” ibaresinin, H. 34. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’ne eklenen 649/A maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin, I. 39. maddesiyle (4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 759. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen cümlenin, İ. Geçici 1. maddesinin ikinci fıkrasının, Anayasa’nın 2.,

	6, 8., 104., 106., 123. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.				
38	Kapadokya Alan Başkanlığı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin; A. Tütünün Anayasa'nın 104. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına, B. Tütünün iptali talebinin kabul edilmemesi hâlinde; 1. 10. maddesinin (1) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 6., 7., 87. ve 104. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek yok hükmünde olduğunun tespitine, bu talebin kabul edilmemesi hâlinde iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına, 2. a. 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f), (i) ve (n) bentlerinin, b. 5. maddesinin (4) numaralı fıkrasının, c. 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının; i. (a) bendinin (8) numaralı alt bendinde yer alan "...yıkma veya yıktırma işlemlerini yürütmek," ibaresinin, ii. (b) bendinin (5) numaralı alt bendinin, iii. (c) bendinin (5) numaralı alt bendinin, ç. 7. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarının, d. 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasının, e. 10. maddesinin (3) numaralı fıkrasının, f. Geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının, Anayasa'nın 13., 35., 38., 46., 63., 104. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.	2022/158	2019/87	İPT	1621
49	Coğrafi Bilgi Sistemleri Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin; A. Tütünün Anayasa'nın 20. ve 104. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına, B. 1. 11. maddesinin, 2. 12. maddesinin (2) numaralı fıkrasının, 3. 14. maddesinin (4) numaralı fıkrasının, 4. 18. maddesinin; a. (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin, b. (2) numaralı fıkrasının, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 7., 10., 13., 20., 48., 104. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.	2022/147	2020/4	İPT	1427

52	Türkiye Uzay Ajansı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin; A. 3. maddesiyle 12/12/2018 tarihli ve (23) numaralı Türkiye Uzay Ajansı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 9/A maddesinin, B. 6. maddesinin, C. Geçici 1. maddesinin, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 10., 11., 104. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebi.	2022/146	2020/7	İPT	1385
54	Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin; A. 2. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen ek 3. madde ile geçici 4. maddenin, B. 3. maddesiyle 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 561. maddesinin değiştirilen (2) numaralı fıkrasının, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 104. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.	2022/156	2020/28	İPT	1589
55	Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin; A. 2. maddesiyle 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin; 1. 235. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen ikincümlenin, 2. 235. maddesine eklenen (7) numaralı fıkranın, B. 5. maddesiyle ekli listede yer alan kadroların ihdas edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474	2022/155	2020/29	İPT	1555

	sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin eki (I) Sayılı Cetvel’in ilgili bölümlerine eklenmesinin, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 70., 104. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.	2022/157	2022/98	İPT	1615
104	Kapadokya Alan Başkanlığı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usûllerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin tümünün şekil bakımından Anayasa’nın 2. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebi.	2022/162	2022/125	İTZ	1845
488	Damga Vergisi Kanunu’na ekli 30/12/2004 tarihli ve 5281 sayılı Kanun’un 7. maddesiyle değiştirilen (1) sayılı Tablo’nun “II. Kararlar ve mazbatalar” başlıklı bölümünün 4/6/2008 tarihli ve 5766 sayılı Kanun’un 10. maddesiyle değiştirilen (2) numaralı fıkrasına 15/7/2016 tarihli ve 6728 sayılı Kanun’un 28. maddesiyle eklenen parantez içi hükmün ikinci cümlesinin Anayasa’nın 2., 13., 35. ve 73. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2022/150	2022/103	İTZ	1541
3289	Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu’nun 16. maddesinin ikinci cümlesinin Anayasa’nın 2., 5., 13., 35. ve 73. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2022/149	2022/73	İTZ	1535
5510	Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’nun 21. maddesinin beşinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “...ölümlerde, bu Kanun uyarınca hak sahiplerine...” ibaresinin Anayasa’nın 10. maddesine aykırılığının ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2022/161	2021/35	İTZ	1837
5510	Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’nun 17/4/2008 tarihli ve 5754 sayılı Kanun’un 68. maddesiyle başlığı ile birlikte değiştirilen				

	geçici 4. maddesinin onuncu fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...Emniyet Hizmetleri Sınıfında..." ibaresinin Anayasa'nın 5., 10. ve 60. maddelerine aykırılığının ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.				
6413	Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu'nun 43. maddesinin 24/6/2021 tarihli ve 7329 sayılı Kanun'un 17. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...kınama..." ve "...cezaları hariç..." ibarelerinin Anayasa'nın 2., 36., 125. ve 129. maddelerine aykırın olduğu ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebi.	2022/151	2022/122	İTZ	1549
7084	Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. 1. maddesinin ve ekli (1) sayılı listenin, B. 2. maddesinin ve ekli (2) sayılı listenin, C. 5. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları ile eki (5) sayılı listenin, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 15., 17., 20., 23., 33., 35., 36., 38., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128., 129. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.	2022/135	2018/79	İPT	967
7085	Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. 1. maddesinin ve ekli (1) sayılı listenin, B. 3. maddesinin ve ekli (3) sayılı listenin, C. 4. ve 5. maddelerinin, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 8., 9., 13., 15., 17., 20., 23., 26., 28., 29., 30., 35., 36., 38., 42., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128., 129. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.	2022/136	2018/80	İPT	1015
7089	Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. 1. maddesinin ve ekli (1) sayılı listenin, B. 3. maddesinin ve ekli (3) sayılı listenin, C. 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ve ekli (5) sayılı listenin,	2022/144	2018/83	İPT	1323

	Ç. 6. maddesinin ve ekli (7) sayılı listenin, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 15., 17., 20., 23., 35., 36., 38., 42., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128., 129. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.					
7098	Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un (Kanun); A. 1. maddesinin ve ekli (1) sayılı listenin, B. 3. maddesinin ve ekli (5) sayılı listenin, C. 4. maddesinin ve ekli (6) sayılı listenin, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 15., 17., 20., 23., 26., 28., 29., 30., 35., 36., 38., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128., 129 ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.	2022/137	2018/87	İPT		1067
7174	Kapadokya Alanı Hakkında Kanun'un; A. 5. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "... İdarenin davetyle..." ibaresinin, B. 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasının, C. 7. maddesinin (4) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin, Ç. 8. maddesinin; 1. (3) numaralı fıkrasının, 2. (4) numaralı fıkrasında yer alan "...iki misli artırılır..." ibaresinin, D. 9. maddesinin (3) numaralı fıkrasının, Anayasa'nın 2., 7., 10., 13., 38., 48., 87., 90., 127. ve 135. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.	2022/159	2019/88	İPT		1689
7246	Rekabetin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un; A. 3. maddesiyle 7/12/1994 tarihli ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 9. maddesinin değiştirilen birinci fıkrasının birinci cümlesinin "...ve teşebbüslerin belirli faaliyetlerini yahut ortaklık paylarını ya da mal varlıklarını devretmeleri şeklindeki yapısal tedbirleri..." bölümünün, B. 4. maddesiyle 4054 sayılı Kanun'un 15. maddesinin birinci fıkrasının değiştirilen (a) bendinde yer alan	2022/139	2020/67	İPT		1277

7250	“...bunların kopyalarını ve fiziki örneklerini alabilir,” ibaresinin, C. 6. maddesiyle 4054 sayılı Kanun’un 34. maddesine eklenen üçüncü fıkranın, Ç. 12. maddesiyle 4054 sayılı Kanun’a eklenen geçici 6. maddenin birinci fıkrasının; 1. Birinci cümlesinin “...Kurum danışmanı, Başkan danışmanı, idari koordinatör, müdür, araştırma uzmanı, basın danışmanı, sistem çözümleyici, veri iletişim uzmanı, programcı, idari hizmet yetkilisi ve idari hizmet uzmanı kadrolarında bulunanlar araştırmacı kadrolarına;...” bölümünün, 2. Dördüncü cümlesinin, Anayasa’nın 2., 7., 13., 20., 35., 36., 48., 90., 123., 128., 153. ve 167. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.	2022/160	2020/72	IPT	1733
	Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un; A. 7. maddesiyle 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu’na eklenen ek 37. maddede yer alan “Emsalleri arasında temayüz etmiş, hizmetine ihtiyaç duyulduğu tespit edilen ve...” ve “...veya resen...” ibarelerinin, B. 11. maddesiyle 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu’na eklenen ek 14. maddede yer alan “Emsalleri arasında temayüz etmiş, hizmetine ihtiyaç duyulduğu tespit edilen ve...” ve “...veya resen...” ibarelerinin, C. 12. maddesiyle 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu’na eklenen ek 18. maddede yer alan “Emsalleri arasında temayüz etmiş, hizmetine ihtiyaç duyulduğu tespit edilen ve...” ve “...veya resen...” ibarelerinin, Ç. 13. maddesiyle 7/11/1985 tarihli ve 3238 sayılı Savunma Sanayii ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun’a eklenen ek 2. maddenin; 1. Birinci fıkrasının üçüncü cümlesinin, 2. İkinci fıkrasının üçüncü ve beşinci cümlelerinin, D. 16. maddesiyle 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu’nun 7.				

				maddesinin (3) numaralı fıkrasının yürürlükten kaldırılmasının, E. 17. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un; 1. 13. maddesinin; a. (2) numaralı fıkrasının; i. Üçüncü cümlesinde yer alan "...Genelkurmay Başkanlığında teşkil edilecek..." ibaresinin "...Milli Savunma Bakanlığı..." şeklinde değiştirilmesinin, ii. Üçüncü cümlesine eklenen "...bu kararlar Cumhurbaşkanının onayı ile..." ibaresinin, b. (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "Genelkurmay Başkanı veya..." ibaresinin madde metninden çıkarılmasının, 2. 13. maddesine eklenen (9) numaralı fıkranın, F. 18. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 25. maddesinin (2) numaralı fıkrasına eklenen "...disiplin amirleri veya..." ibaresinin, G. 19. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 26. maddesinin (4) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...yedi..." ibaresinin "...on beş..." , ...on beş..." ibaresinin "...otuz..." ve "...süre dâhil..." ibaresinin "...süre dâhil veya disiplin amirleri tarafından ekli (1) sayılı çizelgeye göre..." şeklinde değiştirilmesinin, Ğ. 20. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 31. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "Disiplin kurulları..." ibaresinin "Disiplin amirleri veya disiplin kurulları..." şeklinde değiştirilmesinin, H. 21. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 34. maddesinin ikinci cümlesinde yer alan "...Genelkurmay Başkanlığı..." ibaresinin "...Milli Savunma Bakanlığı..." şeklinde değiştirilmesinin, I. 22. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 42. maddesinin; 1. (2) numaralı fıkrasına eklenen birinci cümleinin, 2. (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...ile Genelkurmay Başkanlığı..." ibaresinin madde metninden çıkarılmasının, 3. (4) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "Üst komutanlık disiplin kurulu..." ibaresinin "Milli Savunma Bakanlığı veya üst komutanlık disiplin kurulları..." şeklinde değiştirilmesinin, İ. 24. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'a ekli (1) sayılı

	Disiplin Amirlerinin Ceza Yetkilerini Gösteren Çizelge'ye eklenen "Hizmetten Men" başlıklı sütunun, Anayasa'nın 2., 7., 10., 13., 19., 36., 38., 70., 90., 117., 118., 123. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.				

III- ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI DİZİNİ

1- Karar Numarasına Göre

Karar	Esas	Dava Türü*	Sayfa
2022/135	2018/79	İİD.....	967
2022/136	2018/80	İİD.....	1015
2022/137	2018/87	İİD.....	1067
2022/138	2018/123	İİD.....	1115
2022/139	2020/67	İİD.....	1277
2022/144	2018/83	İİD.....	1323
2022/145	2019/17	İİD.....	1373
2022/146	2020/7	İİD.....	1385
2022/147	2020/4	İİD.....	1427
2022/148	2019/38	İİD.....	1487
2022/149	2022/73	İİD.....	1535
2022/150	2022/103	İİD.....	1541
2022/151	2022/122	İİD.....	1549
2022/155	2020/29	İİD.....	1555
2022/156	2020/28	İİD.....	1589
2022/157	2022/98	İİD.....	1615
2022/158	2019/87	İİD.....	1621
2022/159	2019/88	İİD.....	1689
2022/160	2020/72	İİD.....	1733
2022/161	2021/35	İİD.....	1837
2022/162	2022/125	İİD.....	1845
2022/163	2018/149	İİD.....	1861

* İİD: İptal ve İtiraz Davası

2- Esas Numarasına Göre

Esas	Karar	Dava Türü	Sayfa
2018/79	2022/135	İİD.....	967
2018/80	2022/136	İİD.....	1015
2018/83	2022/144	İİD.....	1323
2018/87	2022/137	İİD.....	1067
2018/123	2022/138	İİD.....	1115
2018/149	2022/163	İİD.....	1861
2019/17	2022/145	İİD.....	1373
2019/38	2022/148	İİD.....	1487
2019/87	2022/158	İİD.....	1621
2019/88	2022/159	İİD.....	1689
2020/4	2022/147	İİD.....	1427
2020/7	2022/146	İİD.....	1385
2020/28	2022/156	İİD.....	1589
2020/29	2022/155	İİD.....	1555
2020/67	2022/139	İİD.....	1277
2020/72	2022/160	İİD.....	1733
2021/35	2022/161	İİD.....	1837
2022/73	2022/149	İİD.....	1535
2022/98	2022/157	İİD.....	1615
2022/103	2022/150	İİD.....	1541
2022/122	2022/151	İİD.....	1549
2022/125	2022/162	İİD.....	1845

3- Resmi Gazete Tarihine Göre

RG Tarihi	Sayı	Esas	Karar	Dava Türü	Sayfa
05.01.2023	32064	2021/35	2022/161	İİD.....	1837
27.01.2023	32086	2022/103	2022/150	İİD.....	1541
27.01.2023	32086	2022/122	2022/151	İİD.....	1549
16.02.2023	32106	2022/73	2022/149	İİD.....	1535
28.02.2023	32118	2022/125	2022/162	İİD.....	1845
03.03.2023	32121	2022/98	2022/157	İİD.....	1615

24.03.2023	32142	2020/72	2022/160	İİD.....	1733
30.03.2023	32148	2020/67	2022/139	İİD.....	1277
05.04.2023	32154	2018/123	2022/138	İİD.....	1115
06.04.2023	32155	2019/17	2022/145	İİD.....	1373
27.04.2023	32173	2018/83	2022/144	İİD.....	1323
09.05.2023	32185	2018/79	2022/135	İİD.....	967
12.05.2023	32188	2019/88	2022/159	İİD.....	1689
17.05.2023	32193	2018/87	2022/137	İİD.....	1067
02.06.2023	32209	2020/4	2022/147	İİD.....	1427
02.06.2023	32209	2020/28	2022/156	İİD.....	1589
06.06.2023	32213	2020/7	2022/146	İİD.....	1385
14.06.2023	32221	2019/38	2022/148	İİD.....	1487
14.06.2023	32221	2020/29	2022/155	İİD.....	1555
14.07.2023	32248	2019/87	2022/158	İİD.....	1621
20.07.2023	32254	2018/80	2022/136	İİD.....	1015
03.08.2023	32268	2018/149	2022/163	İİD.....	1861

4- Karar Tarihine Göre

Karar Tarihi	Esas	Karar	Dava Türü	Sayfa
09.11.2022	2018/79	2022/135	İİD.....	967
09.11.2022	2018/80	2022/136	İİD.....	1015
09.11.2022	2018/87	2022/137	İİD.....	1067
09.11.2022	2018/123	2022/138	İİD.....	1115
09.11.2022	2020/67	2022/139	İİD.....	1277
30.11.2022	2018/83	2022/144	İİD.....	1323
30.11.2022	2019/17	2022/145	İİD.....	1373
30.11.2022	2020/7	2022/146	İİD.....	1385
30.11.2022	2020/4	2022/147	İİD.....	1427
30.11.2022	2019/38	2022/148	İİD.....	1487
30.11.2022	2022/73	2022/149	İİD.....	1535
30.11.2022	2022/103	2022/150	İİD.....	1541
30.11.2022	2022/122	2022/151	İİD.....	1549
13.12.2022	2020/29	2022/155	İİD.....	1555
13.12.2022	2020/28	2022/156	İİD.....	1589
13.12.2022	2022/98	2022/157	İİD.....	1615

13.12.2022	2019/87	2022/158	İİD.....	1621
13.12.2022	2019/88	2022/159	İİD.....	1689
13.12.2022	2020/72	2022/160	İİD.....	1733
13.12.2022	2021/35	2022/161	İİD.....	1837
13.12.2022	2022/125	2022/162	İİD.....	1845
29.12.2022	2018/149	2022/163	İİD.....	1861

IV- ANAYASA MADDELERİ DİZİNİ*

Başlangıç:	973, 974, 976, 977, 978, 979, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000, 1002, 1004, 1005, 1021, 1022, 1024, 1025, 1027, 1028, 1029, 1030, 1031, 1032, 1034, 1035, 1036, 1037, 1039, 1041, 1043, 1073, 1074, 1076, 1077, 1078, 1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1085, 1086, 1087, 1089, 1090, 1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1096, 1097, 1098, 1100, 1102, 1105, 1106, 1329, 1330, 1332, 1333, 1335, 1336, 1337, 1338, 1339, 1340, 1342, 1343, 1344, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354, 1356, 1358, 1360, 1361, 1362, 1367, 1402, 1469, 1470, 1570, 1595, 1599
m. 2:	1046, 1050, 1052, 1145, 1146, 1159, 1163, 1164, 1172, 1175, 1187, 1190, 1192, 1193, 1201, 1232, 1233, 1234, 1236, 1237, 1240, 1258, 1265, 1271, 1285, 1287, 1290, 1291, 1297, 1301, 1303, 1310, 1315, 1316, 1398, 1399, 1400, 1402, 1404, 1406, 1408, 1409, 1459, 1460, 1467, 1494, 1497, 1500, 1501, 1508, 1514, 1515, 1543, 1544, 1546, 1550, 1552, 1562, 1569, 1570, 1571, 1572, 1595, 1599, 1602, 1603, 1617, 1651, 1652, 1656, 1657, 1658, 1660, 1663, 1664, 1671, 1672, 1696, 1698, 1699, 1703, 1705, 1707, 1710, 1713, 1715, 1718, 1719, 1722, 1724, 1726, 1728, 1729, 1730, 1731, 1747, 1748, 1751, 1753, 1755, 1759, 1760, 1761, 1762, 1763, 1764, 1765, 1766, 1770, 1771, 1773, 1775, 1776, 1777, 1778, 1779, 1782, 1786, 1788, 1789, 1792, 1796, 1797, 1799, 1800, 1802, 1803, 1805, 1806, 1807, 1814, 1818, 1824, 1826, 1828, 1835, 1848, 1850, 1853, 1871, 1872, 1874, 1876, 1878, 1880, 1882, 1893, 1898, 1900, 1901, 1903, 1904, 1930, 1932, 1935, 1940, 1943, 1944, 1945, 1946
m. 5:	1543, 1546, 1840, 1842
m. 6:	1396, 1401, 1402, 1562, 1566, 1570, 1595, 1599, 1666, 1905, 1906
m. 7:	1298, 1300, 1402, 1469, 1470, 1543, 1545, 1546, 1570, 1595, 1599, 1611, 1666, 1703, 1705, 1707, 1710, 1717, 1718, 1719, 1729, 1755, 1757, 1759, 1760, 1761, 1762, 1764, 1815, 1819, 1822, 1825, 1826, 1827, 1828, 1830, 1831, 1905, 1906

* Anayasa maddeleri, kararların esas inceleme aşamasından itibaren indekslenmiştir.

- m. 8:** 973, 974, 976, 977, 978, 979, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000, 1002, 1004, 1005, 1021, 1022, 1024, 1025, 1027, 1028, 1029, 1030, 1031, 1032, 1034, 1035, 1036, 1037, 1039, 1041, 1043, 1073, 1074, 1076, 1077, 1078, 1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1085, 1086, 1087, 1089, 1090, 1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1096, 1097, 1098, 1100, 1102, 1105, 1106, 1132, 1165, 1166, 1329, 1330, 1332, 1333, 1335, 1336, 1337, 1338, 1339, 1340, 1342, 1343, 1344, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354, 1356, 1358, 1360, 1361, 1362, 1367, 1375, 1380, 1392, 1396, 1401, 1402, 1449, 1492, 1508, 1509, 1510, 1562, 1566, 1570, 1592, 1595, 1599, 1638, 1719
- m. 9:** 973, 974, 976, 977, 978, 979, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000, 1002, 1004, 1005, 1021, 1022, 1024, 1025, 1027, 1028, 1029, 1030, 1031, 1032, 1034, 1035, 1036, 1037, 1039, 1041, 1043, 1073, 1074, 1076, 1077, 1078, 1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1085, 1086, 1087, 1089, 1090, 1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1096, 1097, 1098, 1100, 1102, 1105, 1106, 1329, 1330, 1332, 1333, 1335, 1336, 1337, 1338, 1339, 1340, 1342, 1343, 1344, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354, 1356, 1358, 1360, 1361, 1362, 1367
- m. 10:** 1467, 1537, 1538, 1539, 1599, 1696, 1698, 1699, 1703, 1705, 1707, 1708, 1709, 1729, 1747, 1751, 1753, 1755, 1759, 1760, 1761, 1762, 1764, 1765, 1766, 1786, 1788, 1789, 1792, 1796, 1797, 1806, 1807, 1835, 1840, 1841, 1842, 1894
- m. 11:** 1402, 1570, 1595, 1599
- m. 13:** 973, 990, 1000, 1004, 1005, 1021, 1037, 1039, 1041, 1043, 1046, 1049, 1050, 1052, 1055, 1056, 1058, 1073, 1100, 1102, 1105, 1106, 1194, 1195, 1240, 1248, 1275, 1285, 1287, 1289, 1290, 1291, 1293, 1296, 1297, 1307, 1309, 1310, 1311, 1319, 1320, 1329, 1345, 1356, 1358, 1360, 1361, 1362, 1367, 1415, 1467, 1524, 1543, 1544, 1546, 1551, 1552, 1577, 1579, 1607, 1614, 1644, 1646, 1648, 1649, 1650, 1654, 1657, 1658, 1679, 1699, 1703, 1747, 1748, 1750, 1751, 1779, 1782, 1789, 1792, 1814, 1815, 1819, 1848, 1850, 1851, 1852, 1853, 1858
- m. 15:** 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999,

Anayasa Maddeleri Dizini

1000, 1002, 1003, 1004, 1005, 1011, 1012, 1013, 1014, 1020, 1021, 1022, 1023, 1024, 1025, 1027, 1028, 1029, 1030, 1031, 1032, 1033, 1034, 1035, 1036, 1037, 1038, 1039, 1040, 1041, 1042, 1043, 1046, 1052, 1063, 1064, 1065, 1066, 1072, 1073, 1074, 1075, 1076, 1077, 1078, 1079, 1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1085, 1086, 1087, 1089, 1090, 1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1096, 1097, 1098, 1100, 1101, 1102, 1104, 1103, 1105, 1106, 1112, 1113, 1114, 1328, 1329, 1330, 1331, 1332, 1333, 1335, 1336, 1337, 1338, 1339, 1340, 1341, 1342, 1343, 1344, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354, 1356, 1357, 1358, 1360, 1361, 1362, 1363, 1364, 1365, 1367

m. 17: 973, 974, 976, 977, 978, 979, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1021, 1022, 1024, 1025, 1027, 1028, 1029, 1030, 1031, 1032, 1034, 1035, 1036, 1073, 1074, 1076, 1077, 1078, 1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1085, 1086, 1087, 1089, 1090, 1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1096, 1097, 1098, 1329, 1330, 1332, 1333, 1335, 1336, 1337, 1338, 1339, 1340, 1342, 1343, 1344, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354, 1356, 1358, 1360, 1361, 1362, 1367

m. 19: 1786, 1788, 1789, 1792, 1796, 1797, 1806, 1807, 1835

m. 20: 973, 974, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1021, 1022, 1024, 1025, 1027, 1028, 1029, 1030, 1031, 1032, 1034, 1035, 1036, 1047, 1049, 1051, 1052, 1073, 1074, 1076, 1077, 1078, 1079, 1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1085, 1086, 1087, 1089, 1090, 1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1096, 1097, 1098, 1156, 1157, 1183, 1184, 1195, 1197, 1227, 1240, 1247, 1248, 1255, 1262, 1265, 1274, 1275, 1291, 1293, 1296, 1297, 1307, 1308, 1309, 1310, 1311, 1316, 1317, 1319, 1320, 1329, 1330, 1332, 1333, 1335, 1336, 1337, 1338, 1339, 1340, 1342, 1343, 1344, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354, 1356, 1358, 1360, 1361, 1362, 1363, 1364, 1367, 1454, 1464, 1467, 1869, 1884, 1943, 1945

m. 21: 1307, 1309, 1317, 1318, 1319, 1321, 1322

m. 23: 973, 974, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1021, 1022, 1024, 1025, 1027, 1028, 1029, 1030, 1031, 1032, 1033,

Anayasa Maddeleri Dizini

1034, 1035, 1036, 1073, 1074, 1076, 1077, 1079, 1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1085, 1086, 1087, 1089, 1090, 1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1096, 1097, 1098, 1099, 1329, 1330, 1332, 1333, 1335, 1336, 1337, 1338, 1339, 1341, 1342, 1343, 1344, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354, 1355

m. 26: 1037, 1039, 1041, 1043, 1100, 1102, 1105, 1106

m. 28: 1037, 1039, 1041, 1043, 1100, 1102, 1105, 1106

m. 29: 1037, 1039, 1041, 1043, 1100, 1102, 1105, 1106

m. 30: 1037, 1039, 1041, 1043, 1100, 1102, 1105, 1106

m. 33: 1000, 1002, 1004, 1005, 1882, 1883, 1884, 1934, 1935, 1943

m. 35: 973, 974, 976, 977, 978, 979, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000, 1002, 1004, 1005, 1011, 1012, 1013, 1014, 1021, 1022, 1024, 1025, 1027, 1028, 1029, 1030, 1031, 1032, 1034, 1035, 1036, 1037, 1039, 1041, 1042, 1043, 1055, 1058, 1063, 1064, 1065, 1066, 1073, 1074, 1076, 1077, 1079, 1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1085, 1086, 1087, 1089, 1090, 1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1096, 1097, 1098, 1099, 1100, 1102, 1104, 1105, 1106, 1112, 1113, 1114, 1147, 1285, 1288, 1290, 1291, 1297, 1329, 1330, 1332, 1333, 1335, 1336, 1337, 1338, 1339, 1340, 1342, 1343, 1344, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354, 1355, 1358, 1360, 1361, 1424, 1493, 1543, 1546, 1586, 1608, 1644, 1646, 1648, 1649, 1650, 1654, 1657, 1658, 1669, 1685, 1687, 1848, 1849, 1850, 1851, 1852, 1853, 1858, 1894

m. 36: 973, 974, 976, 977, 978, 979, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000, 1002, 1004, 1005, 1021, 1022, 1024, 1025, 1027, 1028, 1029, 1030, 1031, 1032, 1034, 1035, 1036, 1037, 1039, 1041, 1043, 1056, 1057, 1058, 1073, 1074, 1076, 1077, 1078, 1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1085, 1086, 1087, 1089, 1090, 1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1096, 1097, 1098, 1100, 1102, 1105, 1106, 1301, 1303, 1315, 1316, 1329, 1330, 1332, 1333, 1335, 1336, 1337, 1338, 1339, 1340, 1342, 1343, 1344, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354, 1356, 1358, 1360, 1361, 1524, 1550, 1551, 1552, 1786, 1788, 1789, 1792, 1796, 1797, 1806, 1807, 1917

Anayasa Maddeleri Dizini

- m. 38:** 973, 974, 976, 977, 978, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000, 1002, 1003, 1004, 1005, 1010, 1011, 1012, 1013, 1014, 1021, 1022, 1024, 1025, 1027, 1028, 1029, 1030, 1031, 1033, 1034, 1035, 1036, 1037, 1041, 1042, 1043, 1046, 1052, 1063, 1064, 1065, 1066, 1073, 1074, 1076, 1077, 1079, 1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1085, 1086, 1087, 1089, 1090, 1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1096, 1097, 1098, 1099, 1100, 1102, 1104, 1105, 1106, 1112, 1113, 1114, 1329, 1330, 1332, 1333, 1335, 1336, 1337, 1338, 1339, 1341, 1342, 1343, 1344, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354, 1355, 1356, 1358, 1360, 1361, 1362, 1367, 1648, 1649, 1650, 1657, 1705, 1706, 1707, 1779, 1782, 1786, 1788, 1789, 1792, 1796, 1797, 1806, 1807
- m. 40:** 974, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1001, 1002, 1004, 1012, 1013, 1014, 1022, 1024, 1025, 1026, 1027, 1028, 1029, 1030, 1031, 1032, 1033, 1034, 1035, 1036, 1037, 1039, 1041, 1042, 1064, 1065, 1066, 1074, 1076, 1077, 1078, 1079, 1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1085, 1086, 1087, 1090, 1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1096, 1097, 1098, 1099, 1100, 1102, 1104, 1105, 1112, 1113, 1114, 1330, 1332, 1333, 1334, 1335, 1336, 1337, 1338, 1339, 1340, 1341, 1342, 1343, 1344, 1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354, 1357, 1358, 1360, 1361, 1362, 1365, 1366, 1367
- m. 42:** 1046, 1052, 1356, 1358, 1360, 1361, 1362
- m. 46:** 1646, 1647, 1658, 1659
- m. 48:** 973, 974, 976, 977, 978, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1021, 1022, 1024, 1025, 1027, 1028, 1029, 1030, 1031, 1033, 1034, 1035, 1036, 1073, 1074, 1076, 1077, 1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1085, 1086, 1087, 1089, 1090, 1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1096, 1097, 1098, 1099, 1194, 1285, 1286, 1288, 1290, 1293, 1301, 1329, 1330, 1332, 1333, 1335, 1336, 1337, 1338, 1339, 1341, 1342, 1343, 1344, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354, 1356, 1358, 1360, 1361, 1467, 1576, 1607, 1612, 1613, 1679, 1685, 1703, 1705
- m. 49:** 973, 974, 976, 977, 978, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1021, 1022,

Anayasa Maddeleri Dizini

1024, 1025, 1027, 1028, 1029, 1030, 1031, 1033, 1034, 1035, 1036, 1073, 1074, 1076, 1077, 1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1085, 1086, 1087, 1089, 1090, 1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1096, 1097, 1098, 1099, 1329, 1330, 1332, 1333, 1335, 1336, 1337, 1338, 1339, 1341, 1342, 1343, 1344, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354, 1356, 1358, 1360, 1361, 1576, 1607, 1612, 1613, 1679, 1685

m. 60: 1840, 1842

m. 63: 1644, 1709

m. 70: 973, 974, 976, 977, 978, 979, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1021, 1022, 1024, 1025, 1027, 1028, 1029, 1030, 1031, 1032, 1034, 1035, 1036, 1073, 1074, 1076, 1077, 1078, 1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1085, 1086, 1087, 1089, 1090, 1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1096, 1097, 1098, 1099, 1159, 1160, 1229, 1243, 1249, 1261, 1329, 1330, 1332, 1333, 1335, 1336, 1337, 1338, 1339, 1340, 1342, 1343, 1344, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354, 1355, 1356, 1358, 1360, 1361, 1413, 1415, 1422, 1478, 1479, 1483, 1566, 1576, 1578, 1584, 1653, 1747, 1749, 1750, 1751, 1753, 1755, 1759, 1760, 1761, 1762, 1764, 1779, 1780, 1781, 1782, 1814, 1815, 1819, 1822, 1825, 1828, 1830, 1898, 1903, 1920, 1925, 1930, 1933

m. 72: 1783, 1796, 1797

m. 73: 1543, 1546, 1848, 1852

m. 87: 1562, 1595, 1666, 1710

m. 90: 1285, 1291, 1297, 1699, 1703, 1779, 1782, 1786, 1788, 1789, 1792, 1796, 1797, 1806, 1807

m. 99: 1298, 1545

m. 104: 1133, 1134, 1136, 1137, 1138, 1139, 1140, 1143, 1144, 1147, 1148, 1149, 1151, 1153, 1154, 1155, 1156, 1157, 1158, 1159, 1161, 1162, 1163, 1165, 1166, 1167, 1168, 1169, 1170, 1171, 1172, 1173, 1174, 1178, 1179, 1181, 1182, 1184, 1186, 1187, 1189, 1192, 1193, 1194, 1195, 1196, 1197, 1199, 1200, 1201, 1202, 1203, 1204, 1205, 1206, 1207, 1208, 1226, 1227, 1228, 1229, 1230, 1232, 1235, 1238, 1242, 1243, 1244, 1245, 1246, 1247, 1249, 1251, 1252, 1253, 1254, 1255, 1256, 1260, 1261,

Anayasa Maddeleri Dizini

1262, 1263, 1265, 1267, 1268, 1269, 1270, 1271, 1272, 1274, 1275, 1375, 1376, 1377, 1378, 1379, 1380, 1381, 1392, 1393, 1394, 1396, 1397, 1398, 1401, 1402, 1403, 1404, 1405, 1406, 1407, 1408, 1413, 1414, 1415, 1416, 1417, 1418, 1419, 1420, 1421, 1422, 1423, 1424, 1425, 1426, 1450, 1451, 1454, 1455, 1456, 1457, 1458, 1459, 1461, 1462, 1464, 1465, 1467, 1468, 1469, 1470, 1471, 1472, 1473, 1477, 1478, 1479, 1480, 1481, 1482, 1484, 1492, 1493, 1494, 1495, 1496, 1498, 1499, 1501, 1503, 1504, 1505, 1507, 1508, 1509, 1510, 1511, 1512, 1513, 1514, 1522, 1523, 1524, 1525, 1526, 1527, 1528, 1529, 1531, 1533, 1560, 1562, 1563, 1564, 1666, 1567, 1568, 1570, 1571, 1576, 1577, 1579, 1580, 1581, 1582, 1583, 1584, 1585, 1586, 1587, 1593, 1594, 1595, 1596, 1597, 1599, 1600, 1601, 1602, 1607, 1608, 1609, 1610, 1611, 1613, 1614, 1617, 1618, 1619, 1638, 1639, 1640, 1642, 1643, 1644, 1646, 1647, 1648, 1649, 1650, 1651, 1653, 1654, 1656, 1657, 1658, 1659, 1660, 1661, 1662, 1663, 1664, 1665, 1666, 1668, 1669, 1670, 1671, 1679, 1680, 1681, 1682, 1683, 1684, 1685, 1687, 1688, 1867, 1868, 1869, 1870, 1871, 1873, 1874, 1875, 1876, 1877, 1878, 1879, 1880, 1881, 1883, 1884, 1885, 1886, 1887, 1888, 1889, 1892, 1893, 1894, 1895, 1896, 1898, 1899, 1900, 1903, 1904, 1905, 1906, 1907, 1916, 1917, 1918, 1919, 1920, 1922, 1923, 1924, 1925, 1926, 1928, 1929, 1930, 1933, 1934, 1935, 1936, 1937, 1938, 1939, 1940, 1942, 1943, 1944, 1946

m. 106: 1137, 1138, 1140, 1141, 1144, 1149, 1150, 1151, 1152, 1169, 1203, 1204, 1243, 1251, 1252, 1253, 1254, 1256, 1258, 1259, 1260, 1272, 1376, 1393, 1450, 1455, 1458, 1464, 1480, 1481, 1497, 1498, 1499, 1501, 1502, 1503, 1504, 1505, 1507, 1508, 1523, 1524, 1525, 1526, 1530, 1571, 1580, 1581, 1593, 1607, 1639, 1683, 1684, 1871, 1887, 1888, 1889, 1890, 1891, 1892, 1917, 1922, 1923, 1926, 1939, 1942

m. 108: 1133, 1376, 1393, 1450, 1593, 1607, 1639, 1684, 1919

m. 117: 1205, 1207, 1208, 1209, 1770, 1771, 1773, 1775, 1777, 1778, 1799, 1800, 1802, 1803, 1805, 1806, 1816, 1817, 1820, 1821, 1823, 1825, 1828, 1829, 1832, 1833, 1834, 1835

m. 118: 974, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 1001, 1002, 1022, 1024, 1025, 1026, 1027, 1028, 1029, 1030, 1031, 1032, 1033, 1034, 1035, 1036, 1037, 1039, 1074, 1076, 1077, 1078, 1079, 1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1085, 1087,

1096, 1097, 1100, 1102, 1133, 1330, 1332, 1333, 1334, 1335, 1336, 1337, 1338, 1339, 1340, 1341, 1342, 1343, 1344, 1358, 1360, 1376, 1393, 1450, 1593, 1639, 1684, 1770, 1771, 1773, 1776, 1777, 1778, 1799, 1800, 1802, 1803, 1805, 1806, 1919

m. 119: 974, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1001, 1002, 1022, 1024, 1025, 1026, 1027, 1028, 1029, 1030, 1031, 1032, 1033, 1034, 1035, 1036, 1037, 1039, 1074, 1076, 1077, 1078, 1079, 1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1085, 1087, 1090, 1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1096, 1097, 1098, 1099, 1100, 1102, 1330, 1332, 1333, 1334, 1335, 1336, 1337, 1338, 1339, 1340, 1341, 1342, 1343, 1344, 1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354, 1358, 1360

m. 123: 1133, 1137, 1140, 1149, 1150, 1162, 1168, 1173, 1179, 1182, 1183, 1186, 1188, 1189, 1190, 1203, 1205, 1208, 1209, 1236, 1237, 1246, 1251, 1252, 1253, 1254, 1255, 1256, 1257, 1258, 1272, 1273, 1298, 1300, 1376, 1393, 1397, 1398, 1403, 1405, 1407, 1416, 1418, 1419, 1423, 1426, 1450, 1455, 1464, 1465, 1481, 1484, 1495, 1496, 1497, 1498, 1500, 1501, 1502, 1504, 1507, 1513, 1525, 1526, 1527, 1567, 1568, 1578, 1580, 1581, 1593, 1594, 1599, 1601, 1609, 1610, 1639, 1643, 1662, 1665, 1666, 1671, 1682, 1683, 1684, 1747, 1751, 1753, 1755, 1759, 1760, 1761, 1762, 1764, 1770, 1771, 1773, 1775, 1777, 1778, 1786, 1788, 1789, 1792, 1796, 1797, 1799, 1800, 1802, 1803, 1805, 1806, 1807, 1820, 1821, 1823, 1828, 1829, 1835, 1871

m. 125: 973, 974, 976, 977, 978, 979, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000, 1002, 1004, 1005, 1021, 1022, 1024, 1025, 1027, 1028, 1029, 1030, 1031, 1032, 1034, 1035, 1036, 1037, 1039, 1041, 1043, 1073, 1074, 1076, 1077, 1078, 1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1086, 1087, 1089, 1090, 1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1096, 1097, 1098, 1100, 1102, 1105, 1106, 1313, 1315, 1329, 1330, 1332, 1333, 1335, 1336, 1337, 1338, 1339, 1340, 1342, 1343, 1344, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354, 1356, 1358, 1360, 1361, 1362, 1367, 1550, 1552, 1601

m. 127: 1697, 1699, 1700, 1702, 1703, 1710, 1714, 1715, 1717, 1720, 1721

m. 128: 972, 973, 974, 976, 977, 978, 979, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1020,

1021, 1022, 1024, 1025, 1027, 1028, 1029, 1030, 1031, 1032, 1034, 1035, 1036, 1072, 1073, 1074, 1076, 1077, 1078, 1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1085, 1086, 1087, 1089, 1090, 1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1096, 1097, 1098, 1099, 1136, 1139, 1143, 1147, 1148, 1153, 1154, 1159, 1160, 1161, 1165, 1166, 1169, 1170, 1178, 1192, 1193, 1194, 1199, 1200, 1201, 1228, 1229, 1230, 1235, 1242, 1243, 1244, 1245, 1246, 1249, 1252, 1253, 1254, 1256, 1260, 1261, 1266, 1267, 1269, 1270, 1298, 1299, 1300, 1328, 1329, 1330, 1332, 1333, 1335, 1336, 1337, 1338, 1339, 1340, 1342, 1343, 1344, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354, 1355, 1362, 1367, 1377, 1378, 1380, 1381, 1396, 1401, 1402, 1404, 1406, 1407, 1413, 1414, 1415, 1416, 1417, 1418, 1419, 1420, 1421, 1422, 1423, 1425, 1426, 1457, 1461, 1462, 1469, 1470, 1471, 1478, 1479, 1481, 1482, 1484, 1492, 1508, 1509, 1510, 1512, 1522, 1523, 1524, 1525, 1527, 1529, 1531, 1532, 1533, 1562, 1566, 1570, 1576, 1578, 1580, 1581, 1582, 1584, 1585, 1586, 1587, 1595, 1599, 1600, 1609, 1610, 1612, 1653, 1661, 1663, 1668, 1679, 1747, 1751, 1752, 1753, 1755, 1756, 1757, 1759, 1760, 1761, 1762, 1763, 1764, 1774, 1775, 1799, 1800, 1814, 1815, 1819, 1821, 1822, 1825, 1826, 1828, 1830, 1831, 1892, 1894, 1898, 1903, 1905, 1906, 1907, 1917, 1918, 1922, 1924, 1925, 1926, 1927, 1930, 1936

m. 129:

973, 974, 976, 977, 978, 979, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1021, 1022, 1024, 1025, 1027, 1028, 1029, 1030, 1031, 1032, 1034, 1035, 1036, 1073, 1074, 1076, 1077, 1079, 1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1085, 1086, 1087, 1089, 1090, 1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1096, 1097, 1098, 1099, 1298, 1329, 1330, 1332, 1333, 1335, 1336, 1337, 1338, 1339, 1340, 1342, 1343, 1344, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354, 1355, 1362, 1367, 1545, 1550, 1551, 1552

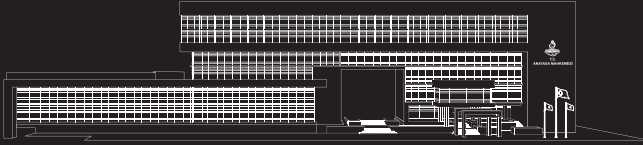
m. 130:

972, 973, 974, 976, 977, 978, 979, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 1020, 1021, 1022, 1024, 1025, 1027, 1028, 1029, 1030, 1031, 1033, 1034, 1035, 1036, 1037, 1072, 1073, 1074, 1076, 1077, 1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1085, 1086, 1087, 1328, 1329, 1330, 1332, 1333, 1336, 1337, 1338, 1339, 1340, 1342, 1343, 1344, 1895, 1896, 1898, 1899, 1920, 1921, 1923, 1924, 1925, 1928, 1929, 1930, 1931, 1932, 1933

Anayasa Maddeleri Dizini

- m. 133:** 1172, 1175, 1233, 1234, 1245, 1264, 1271
- m. 135:** 1696, 1697, 1698, 1699, 1700, 1703, 1714, 1715, 1717, 1721, 1727
- m. 137:** 1202, 1203
- m. 148:** 1133, 1292, 1293, 1376, 1393, 1450, 1593, 1617, 1618, 1639,
- m. 153:** 1005, 1006, 1008, 1009, 1058, 1061, 1106, 1109, 1209, 1210, 1211, 1212, 1216, 1217, 1218, 1219, 1220, 1221, 1222, 1223, 1298, 1300, 1367, 1370, 1381, 1382, 1383, 1409, 1411, 1473, 1475, 1476, 1515, 1516, 1518, 1520, 1546, 1547, 1572, 1573, 1672, 1676, 1908, 1909, 1912, 1913, 1914, 1915
- m. 162:** 1424, 1586
- m. 167:** 1285, 1288, 1290, 1293
- Mülga 91:** 972, 973, 974, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000, 1002, 1004, 1005, 1020, 1021, 1022, 1024, 1025, 1027, 1028, 1029, 1030, 1031, 1033, 1034, 1035, 1036, 1037, 1039, 1041, 1043, 1071, 1073, 1074, 1076, 1077, 1079, 1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1085, 1086, 1087, 1089, 1090, 1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1096, 1097, 1098, 1099, 1100, 1102, 1105, 1106, 1328, 1329, 1330, 1332, 1333, 1335, 1336, 1337, 1338, 1339, 1341, 1342, 1343, 1344, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354, 1355, 1356, 1358, 1360, 1361, 1362, 1367
- Mülga 121:** 971, 972, 973, 974, 976, 977, 978, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000, 1002, 1004, 1005, 1020, 1021, 1022, 1024, 1025, 1027, 1028, 1029, 1030, 1031, 1033, 1034, 1035, 1036, 1037, 1039, 1041, 1043, 1071, 1072, 1073, 1074, 1076, 1077, 1079, 1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1085, 1086, 1087, 1089, 1090, 1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1096, 1097, 1098, 1099, 1100, 1102, 1105, 1106, 1328, 1329, 1330, 1332, 1333, 1335, 1336, 1337, 1338, 1339, 1341, 1342, 1343, 1344, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354, 1355, 1356, 1358, 1360, 1361, 1362, 1367

www.anayasa.gov.tr

İncek Şehit Savcı Mehmet Selim Kiraz Bulvarı No: 4
06805 Çankaya / Ankara
Tel: +90 312 463 73 00 • Faks: +90 312 463 74 00
E-posta: bilgi@anayasa.gov.tr
twitter.com/@AYMBASKANLIGI